

SİZ KUTSAL KİTAP'I ANLAYABİLİRSİNİZ!

Tarihçi Luka: Elçilerin İşleri

Dr Bob Utley
Yorumbilim profesörü

*Kutsal Kitap Yorumları Dizisi
Yeni Antlaşma, Cilt 3B*

İÇİNDEKİLER

Yazarın Önsözü: Bu Yorum Kitabı Size Nasıl Yardımcı Olabilir?.....	7
Kutsal Kitap'ı İyi Okumak İçin Bir Kılavuz	9
Bu Yorum Kitabında Kullanılan Kısaltmalar	16
Yorum Kitabı:	
Elçilerin İşleri'ne Giriş.....	17
Elçilerin İşleri 1	25
Elçilerin İşleri 2	53
Elçilerin İşleri 3	93
Elçilerin İşleri 4	111
Elçilerin İşleri 5	129
Elçilerin İşleri 6	149
Elçilerin İşleri 7	160
Elçilerin İşleri 8	177
Elçilerin İşleri 9	189
Elçilerin İşleri 10	203
Elçilerin İşleri 11	216
Elçilerin İşleri 12	226
Elçilerin İşleri 13	236
Elçilerin İşleri 14	255
Elçilerin İşleri 15	265
Elçilerin İşleri 15	265
Elçilerin İşleri 16	277
Elçilerin İşleri 17	289
Elçilerin İşleri 18	303
Elçilerin İşleri 19	313
Elçilerin İşleri 20	325
Elçilerin İşleri 21	338
Elçilerin İşleri 22	348
Elçilerin İşleri 23	356
Elçilerin İşleri 24	365
Elçilerin İşleri 25	371
Elçilerin İşleri 26	377
Elçilerin İşleri 27	389

Elçilerin İşleri 28	398
Ekler:	
Grekçe Dil Bilgisel terimlerin Kısa Tanımları	405
Metin Kriği	413
Tarihsel Anlatı	417
Sözlük	419
Doktrinsel Bildiri	428

ÖZEL KONULARIN İNDEKSİ

İlk Kilise'nin <i>Kerygması</i> , Elçilerin İşleri'ne Giriş.....	21
Göğe Yükseliş, Elç. 1:2.....	26
Kutsal Ruh'un Şahsı, Elç. 1:2.....	26
İsa'nın Diriliş Sonrası Görünmeleri, Elç. 1:3.....	29
Kutsal Yazılar'da Sembolik Sayılar, Elç. 1:3	29
Tanrı'nın Egemenliği, Elç. 1:3.....	31
Tanrı'nın Adları, Elç. 1:6.....	34
YAHVE'nin Ebedi Kurtuluş Planı, Elç. 1:8	38
Bulutların Üzerinde Gelmek, Elç. 1:9	39
Elçilerin İsim Listesi, Elç. 1:13	41
Yahuda İskariot, Elç. 1:13	43
İsa ve Öğrencileriyle Yolculuk Eden Kadınlar, Elç. 1:14	44
Esin, Elç. 1:16	46
Tipoloji, Elç. 1:16.....	47
On İki Sayısı, Elç. 1:21-22	50
Yürek, Elç. 1:24.....	51
Yeni Antlaşma'da Ruh (<i>pneuma</i>), Elç. 2:2	55
Ateş, Elç. 2:3	56
Kutsal Kitap'ın Alkol ve Alkolizme Karşı Tutumları, Elç. 2:13	60
Bu Çağ ve Gelecek Çağ, Elç. 2:17	63
Kutsal Kitap'taki Kadınlar, Elç. 2:17.....	64
Apokaliptik Literatür, Elç. 2:19-20	67
Geciken İkinci Geliş, Elç. 2:20.....	68
Rab'bin Adı, Elç. 2:21	68
Nasıralı İsa, Elç. 2:22	69
Umut, Elç. 2:26	72
Ölümler Nerede?, Elç. 2:27.....	73
Mesih, Elç. 2:31.....	76
Beden (<i>sarx</i>), Elç. 2:31	77
Üçlük, Elç. 2:32-33	77
Tanrı'nın İnsan Olarak Betimlenmesi (antropomorfist dil), Elç. 2:33	79
Eski Antlaşma'da Tövbe, Elç. 2:38.....	81

Vaftiz, Elç. 2:38.....	83
Monoteizm, Elç. 2:39	85
Kurtuluş (Grekçe Fiil Zamanları), Elç. 2:40.....	87
<i>Koinōnia</i> , Elç. 2:42.....	89
Seçme/Önceden Belirleme ve Teolojik Denge İhtiyacı, Elç. 2:47	90
Antlaşma, Elç. 2:47	91
Sadaka, Elç. 3:2.....	95
Görkem (<i>doxa</i>), Elç. 3:13	98
Pontius Pilatus, Elç. 3:13.....	99
Kutsal Olan, Elç. 3:14	100
Doğruluk, Elç. 3:14	101
Öncü/Lider (<i>Archēgos</i>), Elç. 3:15	104
İman, İman Etmek veya Güven (<i>Pistis</i> [isim], <i>Pisteuō</i> , [fiil], <i>Pistos</i> [sıfat]), Elç. 3:16	105
Sadukiler, Elç. 4:1	112
Yüksek Kurul, Elç. 4:5	115
Köşe Taşı, Elç. 4:11	118
Kutsal Kitap'ta Mesnetme (BDB 603), Elç. 4:27	122
Hirodes'in Ailesi, Elç. 4:27.....	123
Cesaret (<i>parrhēsia</i>), Elç. 4:29	125
Barnaba, Elç. 4:36	127
Şeytan, Elç. 5:3.....	130
Ölüyü Gömme Görenekleri, Elç. 5:6.....	133
Grekçe Sınama Terimleri ve Yan Anlamları, Elç. 5:9	134
Kilise (<i>ekklesia</i>), Elç. 5:11.....	135
Cinler (kötü ruhlar), Elç. 5:16	137
Kötü Ruh Kovma, Elç. 5:16	139
Ferisiler, Elç. 5:34	144
Gamaliel, Elç. 5:34.....	146
Eski Antlaşma'da İnanmak, Güvenmek, İman ve Sadakat (ἰσχυρ), Elç. 6:5	152
Kutsal Kitap'ta Ellerin Üzerine Konulması, Elç. 6:6.....	156
Mısır'dan Çıkışın Tarihi, Elç. 7:18	166
Sina Dağı'nın Konumu, Elç. 7:30.....	169
Biçim (<i>tupos</i>), Elç. 7:43	171
Büyü, Elç. 8:9.....	180
Sebat, Elç. 8:13.....	182

Kutsallar, Elç. 9:13	193
Tanrı'nın Oğlu, Elç. 9:20	196
Yeni Antlaşma'da Kutsallık/Kutsama, Elç. 9:32	200
Yeşaya'da Yargıç, Yargılama ve Adalet, Elç. 10:42	212
Hezekiel'in Tanımına Göre "El", Elç. 11:21	221
Yeni Antlaşma Peygamberlikleri, Elç. 11:27	222
Yakarış Duası, Elç. 12:5	228
İsa'nın Üvey Kardeşi Yakup, Elç. 12:17	233
Aydınlanma, Elç. 13:1	237
Oruç, Elç. 13:2	238
İbrani Kanon, Elç. 13:15	243
Filistin'in İsraililerden Önceki Sakinleri, Elç. 13:19	244
Pavlus'un Musa'nın Yasası'na Bakışı, Elç. 13:39	250
Göndermek (<i>apostellō</i>), Elç. 14:4	258
Silas/Silvanus, Elç. 15:22	272
Hristiyanlığın Özgürlüğü İle Sorumlulukları, Elç. 15:29	274
İsa ve Ruh, Elç. 16:6,7	280
Korint Kenti, Elç. 18:1	304
Doğu Edebiyatı, Elç. 19:10	316
Pavlus'un Yazılarında Melek Seviyeleri, Elç. 19:12	318
İtiraf/İkrar, Elç. 19:18	320
Yeni Antlaşma'daki Kötülükler ve Erdemler, Elç. 20:19	330
Döneklik (<i>aphistēmi</i>), Elç. 20:30	334
İnşa Etmek, Elç. 20:32	336
Tanrı'nın İsteği (<i>thelēma</i>), Elç. 21:14	341
Rab'be Adanmışlık Vaadi, Elç. 21:24	344
Yas Törenleri, Elç. 22:23	354
Din Bilginleri, Elç. 23:9	359
Tamamen Yok Etmek (<i>herem</i>) ve Lanetlemek (<i>anathema</i>), Elç. 23:14	361
Berniki, Elç. 25:13	374
Yetki (<i>exousia</i>), Elç. 26:18	382
Pavlus'un Yazılarında "Gerçek", Elç. 26:25	386
Sağ Kalanlar, Üç Anlam, Elç. 28:25-27	402

YAZARIN ÖNSÖZÜ:

BU YORUM KİTABI SİZE NASIL YARDIMCI OLABİLİR?

Kutsal Kitap yorumu, antik çağlarda yaşayan esinlendirilmiş yazarı, Tanrı'dan gelen mesajın günümüzde anlaşılıp hayatımıza uyarlanabileceği şekilde anlamaya çalışan mantıksal ve ruhsal bir süreçtir.

Ruhsal süreç çok önemli olduğu halde tanımlanması zordur. Tanrı'ya teslimiyet ve açıklığı gerektirir. Bunun için (1) Tanrı'ya duyulan bir açlık ve susuzluk, (2) O'nu tanıma arzusu ve (3) O'na hizmet etme arzusu olmalıdır. Bu süreç, dua, itiraf ve yaşam biçimini değiştirmeye razı olmayı gerektirir. Yorum sürecinde Kutsal Ruh'un rolü çok önemlidir ama içten ve Tanrı yolunda olan Hristiyanlar'ın Kutsal Kitap'ı neden farklı farklı anladıkları bir sırdır.

Ruhsal süreci tanımlamak daha kolaydır. Metine yaklaşımımızda tutarlı ve adil olmalı ve kişisel ya da mezhepsel yargılardan etkilenmemeliyiz. Hepimiz tarihsel olarak şartlandırılmışızdır. Hiçbirimiz objektif, tarafsız yorumcular değiliz. Bu yorum kitabı, önyargılarımızın üstesinden gelmemize yardım etmek üzere yapılandırılmış üç yorumsal ilkeyi içeren dikkatli bir mantıksal süreç sunar.

Birinci İlke

Birinci ilke, Kutsal Kitap'taki bir kitabın yazıldığı tarihsel ortama ve hangi tarihsel nedenden ötürü yazıldığına dikkat etmektir. Kitabın yazarının bir amacı, iletmek istediği bir mesajı vardı. Metin bizler için, özgün, antik, esinlendirilmiş yazarı için geldiği anlamdan farklı bir anlama gelemmez. Anahtar, bizim tarihsel, duygusal, kültürel, kişisel ya da mezhepsel ihtiyacımız değil, yazarın amacıdır. Uygulama, yorumun ayrılmaz bir parçasıdır ama doğru yorum her zaman uygulamadan önce gelmelidir. Her Kutsal Kitap metninin bir tek anlamı olduğu tekrar edilmelidir. Bu anlam, özgün Kutsal Kitap yazarının Kutsal Ruh'un önderliğinde, kendi zamanında iletmeyi amaçladığı anlamdır. Bu bir tek anlamın, farklı kültürler ve durumlarda birçok olası uygulaması olabilir. Bu uygulamalar, özgün yazarın ana gerçeğiyle bağlantılanmalıdır. Bu nedenden ötürü, bu etüt kılavuzu yorum kitabı, Kutsal Kitap'ın her kitabına bir giriş sağlamak üzere tasarlanmıştır.

İkinci İlke

İkinci ilke, edebi üniteleri tanımlamaktır. Kutsal Kitap'taki her kitap, birleşik bir belgedir. Yorumcuların, gerçeğin bir yönünü ele alarak öne çıkarıp öbürlerini devre dışı bırakmaya hiçbir hakları yoktur. Bu yüzden, her bir edebi üniteyi yorumlamadan önce Kutsal Kitap'taki kitabın bütünü'nün neden yazıldığını anlamaya çalışmalıyız. Kitabın içindeki bölümler, paragraflar ve ayetler olmak üzere ayrı ayrı kısımlar ünitenin bütünü'nün gelmediği bir anlama gelemmez. Yorum, kitabın bütünü'nden bir sonuç çıkarma yaklaşımından kısımların tümevarımsal yaklaşımına geçmelidir. Bu yüzden, bu etüt kılavuzu yorum kitabı, öğrencinin her edebi ünitenin yapısını paragraf paragraf analiz etmesine yardım etmek üzere tasarlanmıştır. Paragraf ve bölüm ayrımları esinlendirilmemişlerdir ama düşünce ünitelerini tanımlamamıza yardımcı olurlar.

Cümle, cümlecik ya da sözcük düzeyinde değil, paragraf düzeyinde yorum yapmak, Kutsal Kitap yazarının amaçladığı anlamı izlemekte anahtardır. Paragraflar birleşik bir konuyu temel alırlar, buna sık sık tema ya da konu cümlesi adı verilir. Paragraftaki her sözcük, sözcük grubu, yan cümle ve cümle bir şekilde bu birleşik konuyla bağlantılıdır. Bunlar onu sınırlar, açar, açıklar ve/ya da sorgular. Doğru yorumda gerçek bir anahtar, Kutsal Kitap'taki kitabı oluşturan edebi ünitelerde özgün yazarın düşüncesini paragraf paragraf izlemektir. Bu etüt kılavuzu yorum kitabı öğrencinin modern İngilizce çevirileri kıyaslayarak bunu yapmasına yardım etmek üzere tasarlanmıştır. Bu çevirilerin seçilmiş olmasının nedeni farklı tercüme teorilerini kullanmış olmalarıdır:

1. Kitabı Mukaddes Şirketi'nin Grekçe metni düzeltilmiş dördüncü baskısıdır (UBS⁴). Bu metin modern metin bilginleri tarafından paragraflandırılmıştır.

2. Yeni Kral James Çevirisi (NKJV), Textus Receptus adı verilen Grekçe el yazması geleneğini temel alan kelimesi kelimesine harfi bir çeviridir. Paragraf bölümleri diğer çevirilerinkinden daha uzundur. Bu uzun üniteler öğrencinin birleşik konuları görmelerine yardımcı olur.
3. The New Revised Standard Version (NRSV) düzeltilmiş bir kelimesi kelimesine tercümedir. Aşağıdaki iki modern çevirinin bir nokta noktasını oluşturur. Paragraf bölümleri konuları tanımlamada epey yardımcı olur.
4. The Today's English Version (TEV) Kitabı Mukaddes Şirketi tarafından yayınlanan dinamik bir denk tercümedir. Kutsal Kitap'ı, modern İngilizce konuşan okur ya da konuşmacının Grekçe metnin anlamını anlayabileceği şekilde tercüme etmeye çalışır. Tıpkı NIV gibi, özellikle de Müjdeler'de olmak üzere, paragrafları konu yerine konuşan kişinin sözlerine göre ayırır. Bu uygulama yorumcunun amacına yardımcı olmaz. Hem UBS⁴ ve hem de TEV'in aynı kuruluş tarafından yayınlandığı halde paragraflamalarının farklı olması ilginçtir.
5. The Jerusalem Bible (JB), Fransız Katolik tercümeyle temel alan dinamik bir denk tercümedir. Paragraflamayı Avrupalı bir bakış açısına göre kıyaslamakta çok yararlıdır.
6. Yazılı metin, 1995 Updated New American Standard Bible (NASB) kelimesi kelimesine bir tercümedir. Bu paragraflamayı ayet ayet yorumlar izler.

Üçüncü İlke

Üçüncü ilke, Kutsal Kitap'taki söz ya da sözcük gruplarının mümkün olan en geniş anlam yelpazesini kavramak için (anlam alanı) onu değişik tercümelere okumaktır. Grekçe bir sözcük grubu ya da bir sözcük sık sık farklı şekillerde anlaşılabilir. Bu değişik çeviriler bu seçenekleri ortaya koyar ve Grekçe el yazması çeşitliliklerini tanımlayıp açıklamaya yardımcı olur. Doktrini etkilemezler ama esinlendirilmiş antik bir yazarın kaleme aldığı özgün metne geri dönmeye çalışmamızda bize yardımcı olur.

Bu yorum kitabı, öğrencinin yorumlarını kontrol etmesi için çabuk bir yol sunmaktadır. Kesin olmaktan çok bilgilendirici ve düşündürücü olması tasarlanmıştır. Diğer olası yorumlar, sık sık, o kadar çok dar görüşlü, dogmatik ve mezhepsel olmamamıza yardımcı olur. Yorumcuların, antik metnin ne kadar muğlak anlamlı olabileceğini görmek için daha geniş bir yorumsal seçim yelpazesine ihtiyaçları vardır. Gerçek kaynaklarının Kutsal Kitap olduğunu iddia eden Hristiyanlar arasında ne kadar az görüş birliği olduğu şok edicidir.

Bu ilkeler beni antik metni çözmeye zorlayarak tarihsel şartlandırılmalarının büyük bir kısmını yenmeme yardımcı oldu. Umudum size de bir bereket olması.

Bob Utley
27 Haziran 1996

KUTSAL KİTAP'I İYİ OKUMAK İÇİN BİR KILAVUZ: DOĞRULUĞU KANITLANABİLEN GERÇEĞİ KİŞİSEL OLARAK ARAMAK:

Gerçeği bilebilir miyiz? Gerçek nerede bulunur? Onu mantıklı bir şekilde kanıtlayabilir miyiz? Nihai bir Otorite var mıdır? Yaşamlarımıza, dünyamıza yol gösterebilecek mutlaklar var mıdır? Yaşamın bir anlamı var mı? Neden buradayız? Nereye gidiyoruz? Bütün mantıklı insanların üzerinde düşündüğü bu sorular zamanın başlangıcından beri insan zekâsını meşgul etmiştir (Vai. 1:13-18; 3:9-11). Hayatım için bütünleştirici bir merkez bulmak üzere kişisel arayışımı hala hatırlıyorum. Mesih'e, özellikle ailemdeki önemli başkalarının tanıklığını temel alarak, genç yaşta iman ettim. Yetişkinliğe geçerken aklımda yer alan kendim ve dünya hakkındaki sorular da arttı. Basit kültürel ve dini klişeler, okuduğum ya da yaşadığım deneyimlere anlam getirmiyordu.

Karışıklık, arama, özlem ve sık sık da içinde yaşadığım duyarsız katı dünya karşısında bir umutsuzluk duygusuyla dolu bir zamandı. Birçokları bu nihai sorulara yanıtları olduğunu iddia ediyordu ama bunları araştırıp üzerlerinde düşündükten sonra onların yanıtlarının, 1) kişisel felsefelerini, 2) antik mitleri, 3) kişisel deneyimleri ya da 4) psikolojik yansımaları temel aldığını gördüm. Benim dünyaya bakış açımı, bütünleştirici merkezimi ve yaşama amacımı üzerine kuracağım bir doğrulama, kanıt ve mantık düzeyine ihtiyacım vardı.

Bunları Kutsal Kitap'ı etüdümde buldum. Kutsal Kitap'ın güvenilirliğinin kanıtını aramaya başladım ve bunları, 1) Kutsal Kitap'ın arkeoloji tarafından kanıtlanan tarihsel güvenilirliğinde, 2) Eski Antlaşma peygamberliklerinin doğruluğunda, 3) Kutsal Kitap'ın tamamının yazılması bin altı yüz yıldan daha uzun bir süre sürdüğü halde Kutsal Kitap mesajının birliği ve 4) Kutsal Kitap'ı okuduktan sonra yaşamları kalıcı bir biçimde değişen insanların kişisel tanıklığında buldum. Birleşik bir iman ve inanç sistemi olarak Hristiyanlık, insan yaşamının karmaşık sorularını ele alma gücüne sahiptir. Bu mantıklı bir çerçeve sağlamakla kalmadı, Kutsal Kitapsal imanın deneysel yönü bana duygusal sevinç ve denge getirdi.

Hayatımın bütünleştirici merkezini bulduğumu düşündüm; bu Kutsal Kitap aracılığıyla anlaşıldığı şekliyle Mesih'ti. Bu sarhoş edici bir deneyim, duygusal bir özgürlüktü. Ancak, bu kitabın bazen aynı kiliseler ve düşünce ekolleri içinde bile kaç tane farklı yorumu olduğunu anlamaya başladığımda hissettiğim şok ve acıyı hâlâ hatırlayabiliyorum. Kutsal Kitap'ın esinlendirilmiş ve güvenilir olduğunu kabul etmek son değil, sadece başlangıçtı. Kutsal Kitap'ın Otoritesi ve güvenilirliğini savunan kişilerin, onun içinde yer alan birçok anlaşılması zor parça hakkındaki çeşitli ve çelişkili yorumlarını nasıl doğrulayabilir ya da ret edebilirim?

Bu görev hayatımın hedefi ve iman haccım haline geldi. Mesih'e olan imanımın (1) bana büyük bir esenlik ve sevinç getirdiğini biliyordum.

Aklım, içinde yaşadığım kültürün (post-modernlik) göreceliği; (2) çelişkili dinsel sistemlerin (dünya dinleri) dogmatizmi ve (3) mezhepsel kibir içinde bazı mutlakların özlemini çekiyordu. Antik edebiyatın yorumuna geçerli yaklaşımları arayışında, kendi tarihsel, kültürel, mezhepsel ve deneysel önyargılarımı keşfedince şaşırımdım. Ben Kutsal Kitap'ı sık sık kendi görüşlerimi sağlamlaştırmak için okumuştum. Onu, kendime güvensizliği ve yetersizlik duygumu tekrar doğrularken başkalarına saldıracak bir dogma kaynağı olarak kullanmıştım. Bunu anlamak bana büyük bir acı verdi!

Hiçbir zaman tamamen objektif olamayacağım halde, Kutsal Kitap'ı daha iyi bir şekilde okuyan biri haline gelebilirim. Önyargılarımı tanımlayıp onların varlıklarını kabul ederek onları sınırlayabilirim. Henüz onlardan kurtulmuş değilim ama kendi zayıflıklarımın yüzleştim. Yorumcu sık sık iyi Kutsal Kitap okumanın en büyük düşmanıdır! Siz okurun da bunları benimle birlikte inceleyebilmeniz için kendi Kutsal Kitap etüdümüne taşıdığım bazı önvarsayımları listeleyeyim:

I. Önvarsayımlar

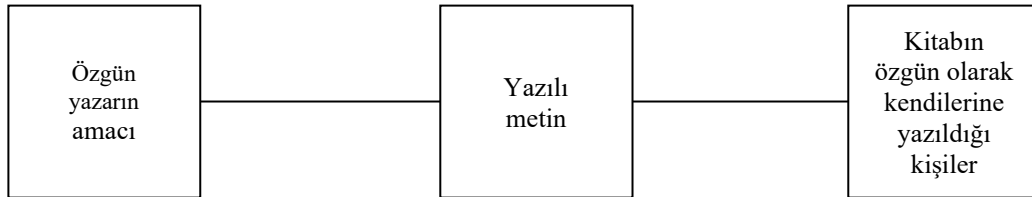
1. Ben Kutsal Kitap'ın tek gerçek Tanrı'nın dek esinlendirilmiş Kendini vahyi olduğuna inanıyorum. Bu yüzden, Kutsal Kitap, belirli bir tarihsel bir ortamda özgün ilahi yazarın (Kutsal Ruh'un) amacının ışığında yorumlanmalıdır.
2. Ben Kutsal Kitap'ın halk için, bütün insanlar için yazılmış olduğuna inanıyorum! Tanrı Kendisini bizlerle tarihsel ve kültürel bir bağlamda açık bir şekilde konuşmak üzere ayarlamıştır. Tanrı gerçeği saklamaz; Tanrı bizim gerçeği anlamamızı ister! Bu yüzden Kutsal Kitap, bizim şimdi içinde yaşadığımız zamanın ışığında değil, yazıldığı zamanın ışığında yorumlanmalıdır. Kutsal Kitap bizler için, onu ilk okuyanlar ya da duyanlara hiçbir zaman söylemediği şeyler anlamına gelmemelidir. Kutsal Kitap ortalama bir insan tarafından anlaşılabilir ve normal insansal iletişim biçimleri ve teknikleri kullanır.
3. Ben Kutsal Kitap'ın mesaj ve amacının birleşik olduğuna inanıyorum. Kutsal Kitap, anlaşılması zor ve çelişkili gibi görünen ayetler içerse de kendi kendini yalanlamaz. Bu yüzden Kutsal Kitap'ın en iyi yorumcusu Kutsal Kitap'ın kendisidir.
4. Ben (peygamberlikler hariç) her ayetin, özgün, esinlendirilmiş yazarın amacını temel alan tek bir anlamı olduğuna inanıyorum. Özgün yazarın amacını bildiğimizden hiçbir zaman kesinlikle emin olamayacağımız halde, onun ne olduğuna işaret Aden birçok gösterge vardır:
 - a. parçayı dile geçirmek seçilmiş olan yazı türü (edebi tür)
 - b. yazının yazılmasına neden olan tarihsel ortam ve/ya da özel durum
 - c. her edebi ünitenin yanı sıra kitabın bütününe edebi içeriği
 - d. edebi ünitelerin mesajın tümüyle bağlantılarının metinsel tasarımı (ana hatlar)
 - e. mesajı iletmek için kullanılan özel dilbilgisel özellikler
 - f. mesajı sunmak için seçilen sözcükler

Bu alanların her birinin etüdü, bir parçayı etüdümüzün hedefi haline gelir. Kutsal Kitap'ı iyi bir şekilde okuma yöntemimi açıklamadan önce, birçok yorum farklılığına neden olan, uygunsuz ve bu yüzden de uzak durulması gereken günümüz yöntemlerinden bazılarını betimleyeyim.

II. Uygunsuz Yöntemler

1. Kutsal Kitap'ın içinde yer alan kitapların edebi bağlamlarını görmezden gelmek ve her cümleyi, cümlecığı ya da hatta teker teker sözleri yazarın amacıyla ya da metnin daha büyük çerçevesiyle alakası olmayan gerçek bildirimleri olarak kullanmak. Buna sık sık "metin sağlaması yapmak" adı verilir.
2. Kitapların tarihsel ortamını göz ardı ederek onun yerine metnin kendisi tarafından çok az desteklenen ya da hiç desteklenmeyen sözde bir tarihsel ortamı koymak.
3. Kitapların tarihsel ortamını görmezden gelerek onu öncelikle modern bireysel Hristiyanlar için yazılmış olan bir yerel bir gazete gibi okumak.
4. Metni alegorik bir hale getirip onu, ilk işitenlerle ve özgün yazarın amacıyla hiçbir alakası olmayan felsefe/teolojik bir mesaja dönüştürmek suretiyle kitapların tarihsel ortamını görmezden gelmek.
5. Kişinin, özgün yazarın amacı ve bildirdiği mesajın yerine onunla bir alakası olmayan kendi teoloji sistemini, sevdiği doktrini ya da çağdaş konuyu koyarak özgün mesajı görmezden gelmesi. Bu, sık sık Kutsal Kitap'ı ilk olarak bir konuşmacının yetkisini pekiştirmek için okumanın ardından gelişen bir olgudur. Bundan sık sık, "okur karşılığı" (bu-metin-benim-için-ne-anlama-geliyor) olarak söz edilir.

Bütün yazılı insansal iletişimlerde en az üç bağlantılı öge bulunur:

Geçmişte, değişik okuma teknikleri üç öğeden birine odaklanıyordu. Ama Kutsal Kitap'ın eşsiz esinini gerçekten doğrulamak için değiştirilmiş bir şema daha uygundur:

Gerçekte yorum sürecine üç öge de dahil edilmelidir. Benim yorumum, onaylama amacı için, özgün yazar ve metin olan ilk iki ögeye odaklanır. Büyük bir olasılıkla, (1) Kutsal Kitap metinlerini alegori biçimde yorumlayanlar ya da fazlasıyla ruhsallaştıranlar ve (2) “okur karşılığı” (bu-metin-benim-için-ne-anlama-geliyor) yorumunun getirdiğini gözlemlediğim suiistimallere tepki gösteriyordum. Suiistimal her aşamada gerçekleşebilir. Motivasyonlarımızı, önyargılarımızı, tekniklerimizi ve uygulamalarımızı her zaman control etmeliyiz. Ama yorumlar konusunda hiçbir sınır, hiçbir ölçüt yoksa onları nasıl kontrol edebiliriz ki? İşte bu noktada yazarın amacı ve metinsel yapı bana, olası geçerli yorumların kapsam alanlarını sınırlayarak bana bir ölçüt sağlar.

Uygun olmayan okuma tekniklerinin ışığında, iyi Kutsal Kitap okuma ve yorumu konusunda bir doğrulama ve tutarlılık sunan olası yaklaşımlardan bazıları nelerdir?

III. İyi Kutsal Kitap Okumasına Olası Yaklaşımlar

Bu noktada, belirli edebi türlerin kendilerine özgü yorum tekniklerini değil, her türlü Kutsal Kitap metni için geçerli olan yorumsal ilkeleri ele alacağım. Edebi türlere özgü yaklaşımlar konusunda iyi bir kitap, Zondervan yayınevi tarafından basılan, Gordon Fee ve Douglas Stuart'ın yazdığı *How To Read The Bible For All Its Worth* adlı kitaptır.

Benim yöntemim, ilk olarak okurun Kutsal Kitap'ı dört kişisel okuma devresi aracılığıyla Kutsal Ruh'un aydınlatmasına izin vermesine odaklıdır. Bu yöntem, Kutsal Ruh, metin ve okuru ikinci değil, birinci sıraya koyar. Bu ayrıca okuru, yorumculardan gereğinden fazla etkilenmekten korur. “Kutsal Kitap, yorum kitaplarına epey ışık tutar” denildiğini duymuştum. Bunu, Kutsal Kitap'ı anlamakta yardımcı olan kitapları küçümsemek için değil, onların kullanımı için uygun bir zamanın olması için yalvararak söylüyorum.

Yorumlarımızı metnin kendisiyle destekleyebilmeliyiz. Üç alan hiç olmazsa sınırlı doğrulama sağlar:

1. tarihsel ortam
2. metnin edebi çerçevesi
3. dilbilgisel yapılar (sözdizimi)
4. çağdaş çalışma kullanımı
5. ilgili paralel parçalar
6. edebi tür

Yorumlarımızın ardındaki nedenleri ve mantığı da bildirebilmeliyiz. Kutsal Kitap, bizim iman ve uygulama konusundaki tek kaynağımızdır. Ne yazık ki, Hristiyanlar sık sık Kutsal Kitap'ın öğrettikleri ya da onayladıkları şeyler hakkında görüş ayrılığı içindedir. Kutsal Kitap'ın Tanrı tarafından esinlendirilmiş olduğunu söyleyip sonra da inanlıların onun ne öğrettiği ya da ne talep ettiği konusunda görüş birliğine varamamaları onların başarısız olmalarına neden olur! Dört okuma devresi aşağıdaki yorumsal anlayışları sağlamak üzere tasarlanmıştır:

1. İlk okuma devresi
 - a. Kitabı bir oturuşta okuyun. Sonra yeniden başka bir çeviriden, tercihen farklı bir tercüme teorisıyla çevrilmiş bir çeviriden okuyun,
 - (1) kelimesi kelimesine (NKJV, NASB, NRSV)
 - (2) dinamik eşdeğerli (TEV, JB)
 - (3) başka sözcüklerle anlatan (Living Bible, Amplified Bible)
 - b. Yazının bütününün ana amacını arayın. Konusunun ne olduğunu belirleyin.
 - c. Eğer mümkünse, bu ana amacı ya da konuyu açıkça dile getiren bir edebi türü, bir bölümü, bir paragrafı ya da cümleyi ayırın.
 - d. Ağır basan edebi türün ne olduğunu bulun
 - (1) Eski Antlaşma
 - a) İbranice anlatı
 - b) İbranice şiir (bilgelik edebiyatı, mezmur)
 - c) İbranice peygamberlik (düzyazı, şiir)
 - d) Yasa kuralları
 - (2) Yeni Antlaşma
 - a) Anlatılar (Müjdeler, Elçilerin İşleri)
 - b) Benzetmeler (Müjdeler)
 - c) Mektuplar
 - d) Vahiysel edebiyat
2. İkinci okuma devresi
 - a. Kitabın bütününü yeniden okuyun ve ana konuları bulmaya çalışın.
 - b. Ana konuların ana hatlarını çıkarın ve içeriklerini kısaca basit bir cümleyle bildirin.
 - c. Amaç cümlelerinizi ve geniş ana hatlarınızı yardımcı kitaplardan kontrol edin.
3. Üçüncü okuma devresi
 - a. Kitabın bütününü yeniden okuyun, tarihsel ortamı ve yazılma nedenini Kutsal Kitap'taki kitabın kendisinden bulun.
 - b. Kutsal Kitap kitabında sözü edilen tarihsel öğeleri listeleyin
 - (1) yazarı
 - (2) tarihi
 - (3) kimler için yazıldığı
 - (4) yazılmasının kesin nedeni
 - (5) yazılma nedeniyle bağlantılı olan kültürel ortamın yönleri
 - (6) tarihsel kişiler ve olaylardan söz edilmesi
 - c. Yorumlamakta olduğunuz Kutsal Kitap kitabının yazmış olduğunuz ana hatlarını açarak bir paragraph haline getirin. Her zaman edebi ünitenin ne olduğunu bildirin ve ana hatlarını çıkarın. Bu birkaç bölüm ya da paragraf olabilir. Bu, özgün yazarın mantığı ve metinsel tasarımı izlemenize yardımcı olur.
 - d. Yardımcı kitaplar kullanarak bulduğunuz tarihsel ortamı kontrol edin.
4. Dördüncü okuma devresi
 - a. O edebi üniteyi yine birkaç çeviriden okuyun
 - (1) kelimesi kelimesine (NKJV, NASB, NRSV)
 - (2) dinamik eşdeğerli (TEV, JB)
 - (3) başka sözcüklerle anlatan (Living Bible, Amplified Bible)
 - b. Edebi ya da dilbilgisel yapıları arayın
 - (1) tekrarlanan sözcük grupları, Efesliler 1:6,12,13
 - (2) tekrarlanan dilbilgisel yapılar, Romalılar 8:31
 - (3) çelişen kavramlar
 - c. Aşağıdaki öğeleri listeleyin

- (1) önemli terimler
 - (2) sıra dışı terimler
 - (3) önemli dilbilgisel yapılar
 - (4) özellikle zor sözcükler, cümlecikler ve cümleler
- d. Uygun paralel parçaları arayın
- (1) kullandığımız konudaki en açık öğretiyi arayın: (a) “sistematik teoloji” kitapları; (b) kaynakçalı Kutsal Kitaplar; (c) Kutsal Kitap ABC Dizinleri
 - (2) Konunuz içinde olası bir paradoksal ikili arayın. Kutsal Kitap’taki gerçeklerin birçoğu diyalektik ikililer olarak sunulur, birçok mezhepsel çatışma Kutsal Kitapsal gerginliğin yarısının metin sağlamasının yapılmasından kaynaklanır. Kutsal Kitap’ın bütünü esinlendirilmiştir ve yorumumuza Kutsal Kitapsal bir denge sağlamak istiyorsak onun mesajının bütününe aramalıyız.
 - (3) Aynı kitabın, aynı yazarın ya da aynı edebi türün içinde paralellikler arayın; Kutsal Kitap kendi kendisinin en iyi yorumcusudur çünkü bir tek yazarı vardır, o da Kutsal Ruh’tur.
- e. Tarihsel ortam ve yazılma nedeni konusundaki gözlemlerinizi kontrol etmek için yardımcı kitaplar kullanın
- (1) Çalışma Kutsal Kitapları
 - (2) Kutsal Kitap ansiklopedileri, elkitapları ve sözlükleri
 - (3) Kutsal Kitap giriş bölümleri
 - (4) Kutsal Kitap yorum kitapları (etüdünüzün bu noktasında, geçmiş ve şimdiki inanlı çevrenizin kişisel etüdünüzde size yardım etmesine ve sizi düzeltmesine izin verin.)

IV. Kutsal Kitap yorumunun uyarlanması

Bu noktada uyarlamaya dönüyoruz. Metni özgün ortamında anlamak için gerekli zamanı harcadık ve şimdi de onu kendi yaşamımıza, kendi kültürünüze uyarlamanız gerekiyor. Ben Kutsal Kitapsal otoriteyi, “özgün Kutsal Kitap yazarının kendi gününe söylediklerini anlayıp o gerçeği kendi günümüze uyarlamak” olarak tanımlarım.

Özgün yazarın hem zaman ve hem de mantık olarak niyetinin yorumunu kişinin onu kendi hayatına uyarlaması izlemelidir. Kutsal Kitap’taki bir parçanın kendi zamanı için ne söylediğini bilmeden onu kendi zamanımıza uyarlayamayız! Kutsal Kitap’taki bir parça hiçbir zaman söylemediği bir şey anlamına gelmemelidir! Ayrıntılı ana hatlarınızın paragraf düzeyine gelişi kılavuzunuz olacaktır (okuma devresi no. 3). Uyarlama, sözcük düzeyinde değil, paragraf düzeyinde yapılmalıdır. Sözlerin anlamı ancak metin çerçevesinde belirli olur; cümleciklerin anlamı da sadece metin çerçevesinde belli olur ve cümlelerin de anlamı sadece metin çerçevesinde belli olur. Yorum sürecindeki tek esinlendirilmiş kişi, kitabın özgün yazarıdır. Biz sadece Kutsal Ruh’un aydınlatması aracılığıyla onun yol gösterişini izleriz. Ama aydınlatma esin değildir. “Rab böyle diyor” diyebilmek için, özgün yazarın amacına sadık kalmamız lazımdır. Uyarlama, yazının bütününe genel amacına, belirli edebi üniteye ve paragraf düzeyindeki düşünce gelişimine kesin olarak uymalıdır.

Günümüz konularının Kutsal Kitap’ı yorumlamasına izin vermeyin, bırakın Kutsal Kitap kendisi konuşsun! Bu bizim metinden ilkeler çıkartmamızı gerektirebilir. Eğer metin bir ilkeyi destekliyorsa bu doğrudur. Ne yazık ki, bizim ilkelerimiz sadece kendi ilkelerimiz olmakla kalır, metinde yer alan ilkeler değildirler.

Kutsal Kitap’ı uyarlarken, (peygamberlik hariç) belirli bir Kutsal Kitap metni için sadece ve sadece bir tek anlamın geçerli olduğunu hatırlamak önemlidir. Bu anlam da özgün yazarın kendi zamanındaki bir krize ya da ihtiyaca hitap etmekteki amacıyla bağlantılıdır. Bu bir tek anlamdan birçok olası uyarlamalar çıkartılabilir. Uyarlama, onu işitenin ihtiyaçlarını temel alacaktır ama özgün yazarın söylemek istediği şeyle bağlantılı olmalıdır.

V. Yorumun Ruhsal Yönü

Şimdiye kadar yorum ve uyarlamada gereken mantıksal ve metinsel süreci ele aldım. Şimdi yorumun ruhsal yönünü kısaca ele alayım. Aşağıdaki kontrol listesi bana yardımcı olmuştur:

1. Kutsal Ruh'un yardımı için dua edin (bkz. I Kor. 1:26-2:16).
2. Bilinen günahlardan ötürü kişisel bağışlanma ve temizlenme için dua edin (bkz. I Yuhanna 1:9).
3. Tanrı'yı tanımak için daha büyük bir isteğe sahip olmak için dua edin (bkz. Mezmur 19:7-14; 42:1 ve sonraki ayetler; 119:1 ve sonraki ayetler).
4. Kazandığımız yeni anlayışları derhal kendi hayatınıza uyarlayın.
5. Alçakgönüllü ve öğretilabilir kalın.

Mantıklı süreçle Kutsal Ruh'un ruhsal önderliği arasındaki dengeyi sürdürmek zordur. Aşağıdaki aktarımlar benim bu ikisini dengelememe yardımcı olmuştur:

1. Kutsal Yazılar'ı Çarpıtmak anlamına gelen *Scripture Twisting*, yazar James W. Sire, 17-18 sayfalar: "Aydınlanma sadece ruhsal elite değil, Tanrı halkının akıllarına gelir. Kutsal Kitap'a uygun Hristiyanlık'ta bir guru sınıfı, özel bir bilgi düzeyine yükselmişler yoktur, bütün doğru yorumların kendilerine gelmesi gereken kişiler yoktur. Ve bu yüzden de Kutsal Ruh, bilgelik, bilgi ve ruhsal bakımdan ayırt etme gibi özel armağanlar verdiği halde, bu armağanlı Kendi Sözü'nün tek yetkili yorumcuları olmaları üzere atamaz. Tanrı'nın özel yetenekler vermiş olduğu kişiler üzerinde bile tek Otorite olan Kutsal Kitap'ı öğrenmek, değerlendirmek ve ayırt etmek Tanrı halkının her birine bağlıdır. Özetlemek gerekirse, kitabın bütünü boyunca yapmakta olduğum varsayım, Kutsal Kitap'ın Tanrı'nın bütün insanlığa verdiği gerçek vahiy olduğu, sözünü ettiği her konuda nihai yetkilimiz olduğu, tamamen bir sır olmadığı, her kültürden sıradan insanlar tarafından yeterince anlaşabileceğidir."
2. Bernard Ramm'ın, *Protestant Biblical Interpretation* adlı kitabının 75'ci sayfasında Kierkegaard hakkında bulunan yazılar: Kierkegaard'e göre, Kutsal Kitap'ın dilbilgisel, sözcüksel ve tarihsel etüdü, Kutsal Kitap'ın gerçek okunma biçimi için gerekli ama hazırlık niteliğindedir. "Kutsal Kitap'ı Tanrı'nın Sözü olarak okumak için insan yüreği ağzında, parmaklarının üzerinde, hevesli bir bekleyişle, Tanrı'yla iletişim içinde okumalıdır. Kutsal Kitap'ı düşüncesizce ya da dikkatsizce ya da akademik olarak ya da profesyonel olarak okumak onu Tanrı Sözü olarak okumak değildir. İnsan onu okunan bir aşk mektubu gibi okursa ancak o zaman Tanrı Sözü olarak okur."
3. C. H. H. Rowley, Kutsal Kitap'ın Uygunluğu anlamına gelen *The Relevance of the Bible* adlı kitabında, sayfa 19: "Kutsal Kitap'ı sadece entelektüel olarak anlamak, bu şekilde ne kadar bütün bir şekilde algılanmış olursa olsun, onun bütün hazinelerine sahip olamaz. Böylesine bir anlayışı küçümsemek çünkü bu tam bir anlayış için gereklidir. Ama eğer tamam olacaksa bu kitabın ruhsal hazineleri konusundaki ruhsal bir anlayışa yol açmalıdır. Ve eğer bu ruhsal anlayış için entelektüel bir uyanıklık gereklidir. Ruhsal şeyler ruhsal olarak anlaşılır ve Kutsal Kitap öğrencilerinin de, bilimsel etüdünün ötesine geçip bu en yüce kitabın daha zengin mirasına girecekse, ruhsal bir alış tutumuna, kendisini O'na teslim edebilmek için Tanrı'yı bulma istekliliğine ihtiyacı vardır."

VI. Bu Yorum Kitabı'nın Yöntemi

Etüt Kılavuzu Yorum Kitabı yorum yöntemlerinize aşağıdaki şekillerde yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır:

1. Her kitabın başında kısa bir tarihsel özet yer alır. "Okuma devresi No.3"ü yaptıktan sonra bu bilgileri kontrol edin.
2. Her bölümün başında içeriksel anlayışlar bulunur. Bu da edebi ünitenin yapısını anlamanıza yardım eder.
3. Her bölümün ya da ana edebi ünitenin başında birkaç modern çeviriden paragraf bölünmeleri ve onları açıklayan başlıklar yer alır:
 - a. Kitabı Mukaddes Şirketi Grekçe metin, düzeltilmiş dördüncü baskı (UBS⁴).
 - b. The New American Standard Bible, 1995 Güncelleştirilmiş (NASB)
 - c. The New Kral James Version (NKJV)

- d. The New Revised Standard Version (NRSV)
- e. Today's English Version (TEV)
- f. The New Jerusalem Bible (NJB)

Paragraf ayrımları esinlendirilmiş değildir. Bunların metnin içeriğine göre anlaşılıp belirlenmesi gerekir. Değişik tercüme teorisi ve tanrıbilimsel bakış açısından birkaç modern çeviriye kıyaslayarak özgün yazarın düşüncelerinin ana hatlarını analiz edebiliyoruz. Buna, “konu cümlesi” ya da “metnin ana fikri” adı verilir. Bu birleştirici düşünce, doğru tarihsel ve dilbilgisel yoruma anahtardır. Hiçbir zaman bir paragraftan daha kısa bir parça üzerinde vaaz verilmemeli ve öğreti yapılmamalıdır! Ayrıca her paragrafın etrafındaki paragraflarla bağlantılı olduğunu unutmayın. Kitabın bütününün paragraf düzeyindeki ana hatları çok önemli olmasının nedeni budur. Özgün, esinlendirilmiş yazarın ele aldığı konunun mantıksak akışını izleyebilmemiz gerekir.

4. Bob'un notları, yoruma ayet ayet yaklaşımı izler. Bu da bizi özgün yazarın düşüncelerini izlemeye zorlar. Notlar birkaç değişik alandan bilgi sağlar:
 - a. edebi içerik
 - b. tarihsel, kültürel anlayışlar
 - c. dilbilgisel bilgiler
 - d. sözcük etütleri
 - e. uygun paralel parçalar
5. Yorum kitabının belirli noktalarında, New American Standart Version (1995 Güncelleme) yazılı metni, birkaç başka modern çeviriyle tamamlanacaktır.
 - a. “Textus Receptus” metin el yazmalarını izleyen The New Kral James Version (NKJV),
 - b. Revised Standard Version'un National Council of Churches tarafından yapılmış sözcük sözcük düzeltilmesi olan The New Revised Standard Version (NRSV).
 - c. American Bible Society'den dinamik eş değerli bir çeviri olan The Today's English Version (TEV),
 - d. Fransız Katolik dinamik eşdeğerli bir çeviriyi temel alarak İngilizce'ye çevrilmiş olan The Jerusalem Bible (JB).
6. Grekçe okuyamayanlar için İngilizce çevirileri kıyaslamak, metindeki sorunları tanımlamakta yardımcı olabilir:
 - a. el yazmalarındaki değişiklikler
 - b. sözcüklerin alternatif anlamları
 - c. dilbilgisel bakımdan zor olan metin ve yapılar
 - d. anlamları çok açık olmayan metinler. İngilizce çeviriler bu sorunları çözemeyeceği halde onları daha derin ve ayrıntılı etüt edilecek yerler olarak tanımlar.
 - e. Her bölümün sonunda o bölümün en önemli yorum konularını odaklamaya çalışan tartışma soruları verilmiştir.

BU YORUM KİTABINDA KULLANILAN KISALTMALAR

- AB Anchor Bible Commentaries, ed. William Foxwell Albright ve David Noel Freedman
ABD Anchor Bible Dictionary (6 cilt.), ed. David Noel Freedman
ABPS American Baptist Publication Society
AKOT Analytical Key to the Old Testament by John Joseph Owens
ANE Ancient Near East
ANET Ancient Near Eastern Texts, James B. Pritchard
ASV American Standard Version
AV Authorized Version
BAGD A Greek-English Lexicon of the New Testament and Early Christian Literature, Walter Bauer, 2nd ed. by F. W. Gingrich and Fredrick Danker
BDB A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament by F. Brown, S. R. Driver and C. A. Briggs
BHS Biblia Hebraica Stuttgartensia, GBS, 1997
DSS Dead Sea Scrolls
EJ Encyclopedia Judaica
IDB The Interpreter's Dictionary of the Bible (4 cilt.), ed. George A. Buttrick
ISBE International Standard Bible Encyclopedia (5 cilt.), ed. James Orr
JB Jerusalem Bible
JPSOA The Scriptures According to the Masoretic Text: A New Translation (The Jewish Publication Society of America)
KB The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament, Ludwig Koehler ve Walter Baumgartner
KJV King James Version
LAM The Bible From Ancient Eastern Manuscripts (the Peshitta), George M. Lamsa
LXX Septuagint (Greek-English), Zondervan, 1970
MOF A New Translation of the Bible, James Moffatt
MT Masoretic Hebrew Text
NAB New American Bible Text
NASB New American Standard Bible
NEB New English Bible
NET NET Bible: New English Translation, İkinci Beta Edition
NIDNTT New International Dictionary of New Testament Theology (4 cilt.), by Colin Brown
NIDOTTE New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis (5 cilt.), ed. Willem A. VanGemeren
NIV New International Version
NJB New Jerusalem Bible
NKJV New King James Version
NRSV New Revised Standard Bible
OTPG Old Testament Passing Guide by Todd S. Beall, William A. Banks and Colin Smith
REB Revised English Bible
RSV Revised Standard Version
SEPT The Septuagint (Grekçe-İngilizce), Zondervan, 1970
TCNT The Twentieth Century New Testament
TEV Kitabı Mukaddes Şirketi'nden Today's English Version
UBS⁴ United Bible Societies' The Greek New Testament, fourth revised edition
YLT Young's Literal Translation of the Holy Bible by Robert Young
ZPEB Zondervan Pictorial Bible Encyclopedia (5 cilt.), ed. Merrill C. Tenney

ELÇİLERİN İŞLERİ'NE GİRİŞ

AÇILIŞ BİLDİRİLERİ

- A. Elçilerin İşleri; İsa'nın hayatına dair kaydedilenlerle (Müjdeler) elçilerinin Yeni Antlaşma Mektuplarında O'nun işlerine ve sözlerine ilişkin yorumlarının, vaazlarının ve uygulamalarının arasında zaruri bir bağlantı kurar.
- B. İlk Hristiyanlar, Yeni Antlaşma yazılarını iki derlemeye toplayıp dolaştırıyordu: (1) Müjdeler (dört Müjde) ve (2) Havari (Pavlus'un mektupları). Ancak ikinci yüzyılın erken Kristolojik sapkınlıkları ışığında Elçilerin İşleri kitabının değeri barizleşti. Elçilerin İşleri, Elçisel vaazların (*kerygma*) içerikle maksadını ve Müjde'nin inanılmaz sonuçlarını ortaya koyar.
- C. Kitabın özellikle Romalı devlet görevlilerinin isimleri hususunda tarihsel doğruluğu, modern arkeolojik bulgular tarafından vurgulanmış ve onaylanmıştır.
1. *stratēgoi*, Elç. 16:20,22,35,36 (tapınak koruyucularının komutanları için de kullanılır, Luka 22:4,52; Elç. 4:1; 5:24-26)
 2. *politarchas*, Elç. 17:6,8; ve *prōtō*, Elç. 28:7, bkz. A. N. Sherwin-White, *Yeni Antlaşma'da Roma Toplumunu ve Roma Hukuku (Roman Society and Roman Law in the New Testament)*
Luka ilk Hristiyanlar arasındaki gerginlikleri, Pavlus ve Barnabas'ın kavgasını bile kaydediyor (bkz. Elç. 15:39). Bu; adil, ölçülü, araştırmaya dayalı bir tarihsel/teolojik yazıyı aksettirir.
- D. Antik Yunan metinlerinde kitabın başlığı önümüze nispeten farklı şekillerde çıkar:
1. Ɑ el yazması (Sina), Tertullianus, Tomas ve Eusebios "İşler" der (ASV, NIV)
 2. El yazmaları B (Vaticanus), imza kısmında D (Bezae), İrinaios, Tertullianus, Cyprian ve Athanasios "Elçilerin İşleri" der (KJV, RSV, NEB)
 3. El yazmaları A² (Alexandrinus'un ilk düzeltilmesi), E, G ve Hrisostomos "Kutsal Elçilerin İşleri" der
İhtimal var ki Yunan kelimeleri *praxeis*, *praxis* (işler, yollar, davranış, ameller, uygulama), ünlü ve tesirli insanların (ör. Yuhanna, Petrus, İstefanos, Filipus, Pavlus) hayatlarıyla davranışlarını konu alan antik Akdeniz edebi türünü aksettiriyor. Muhtemelen kitabın ilk hali Luka'nın Müjdesi gibi başlıksızdı.
- E. Elçilerin İşleri'nin iki belirgin metinsel geleneği mevcut. Daha kısa olanı İskenderiye geleneğidir (P⁴⁵, P⁷⁴, Ɑ, A, B, C el yazmaları). El yazmalarının Batı öbeği (P²⁹, P³⁸, P⁴⁸ ve D) çok daha detaylı gözüküyor. Bunlar yazara mı ait yoksa erken kilise geleneklerine göre yazıcılar tarafından daha sonra mı eklendi belli değil. Çoğu metin bilginine göre Batı el yazmaları sonradan yapılan eklentiler içerir, çünkü onlar
1. sıra dışı veya zor metinleri tasfiye eder ya da onarmaya çalışır
 2. ek detaylar ilave eder
 3. İsa'nın Mesih olduğunu vurgulamak için belirli ifadeler ekler
 4. ilk üç yüzyıl boyunca erken Hristiyan yazarlar tarafından hiç alıntılanmamış (bkz. F. F. Bruce, *Acts: Greek Text*, s. 69-80)
- Daha ayrıntılı bir müzakere için Bruce M. Metzger'in, United Bible Societies tarafından basılan *Yunanca Yeni Antlaşma Üzerine Metinsel Yorumlar (A Textual Commentary on the Greek New Testament)* adlı kitabının 259-272. sayfalarına başvurunuz.
- Sonraki eklentilerin sayısı o kadar çok ki bu yorum kitabı metin seçeneklerinin tümüne değinemeyecektir. Bir metin varyantı yorum için mühim olursa ancak ve ancak o zaman bu kitapta kendisine değinilecektir.

YAZAR

A. Kitap anonim olsa da Luka'nın yazarlığına kuvvetli imalarda bulunur.

1. Özgün ve şaşırtıcı "biz"li bölümler (Elç. 16:10-17 [Filipi'deki ikinci müjdeleme yolculuğu]; Elç. 20:5-15; 21:1-18 [üçüncü müjdeleme yolculuğunun sonu] ve Elç. 27:1-28:16 [Pavlus'un Roma'ya mahpus olarak gönderilmesi]) yazar olarak Luka'ya açıkça işaret etmektedir.
2. Luka 1:1-4 ve Elç. 1:1-2 ayetlerini karşılaştırınca üçüncü Müjde'yle Elçilerin İşleri arasındaki bağlantı aşikardır.
3. Yahudi olmayan hekim Luka'dan; Kol. 4:10-14, Filimun 24 ve II Timoteos 4:11'de Pavlus'un yoldaşı olarak bahsediliyor. Yeni Antlaşma yazarları arasında yalnızca Luka Yahudi değildir.
4. İlk Hristiyanlar, yazarın Luka olması konusunda hemfikirdi.
 - a. Muratori Kanonu (M.Ö. 180-200 Roma'dan diyor: "hekim Luka tarafından derlendi")
 - b. İrinaios'un yazıları (M.Ö. 130-200)
 - c. İskenderiyeli Klement'in yazıları (M.Ö. 156-215)
 - d. Tertullianus'un yazıları (M.Ö. 160-200)
 - e. Origenes'in yazıları (M.Ö. 185-254)
5. Dahili ispat bakımından stil ve dil (özellikle tıp terimleri) Luka'yı yazar olarak göstermektedir (Sir William Ramsay ve Adolph Von Harnack).

B. Luka'ya dair üç bilgi kaynağımız var.

1. Yeni Antlaşma'daki üç pasaj (Kol. 4:10-4; Filimun 24; 2 Ti. 4:11) ve Elçilerin İşleri kitabının kendisi.
2. İkinci yüzyılın Luka'ya Markion karşıtı giriş bölümü (M.S. 160-180)
3. Dördüncü yüzyılın erken kilise tarihçisi Eusebios, *Kilise Tarihi (Ecclesiastical History)* adlı çalışması, 3:4'te şöyle diyor: "Antakyalı hekimlerden Luka, esas olarak Pavlus'la birlikteyken diğer elçilerle o denli sıkı yoldaşlık içinde değildi. Onlardan edindiği o ruhu iyileştirme sanatını, iki esinlendirilmiş kitapta bize örnekledi. Bunlardan ilki Müjde, öbürüyse Elçilerin İşleri'dir."
4. Bu, Luka'nın çok yönlü bir profilidir.
 - a. Yahudi olmayan (Kol. 4:12-14'te Yahudi yardımcıları arasında değil de Epafras ve Dimas'la beraber anılması)
 - b. memleketi ya Suriye'deki Antakya (Luka'ya Markion karşıtı giriş bölümü) ya da Makedonya'daki Filipi (Sir William Ramsay, Elç. 16:19 üzerine)
 - c. hekim (bkz. Kol. 4:14), veya en azından iyi eğitim görmüş bir adam
 - d. Antakya'daki kilise açıldıktan sonra orta erişkinlik döneminde inancını değiştirdi (Markion karşıtı giriş bölümü)
 - e. Pavlus'un yol arkadaşı (Elçilerin İşleri'ndeki "biz"li bölümler)
 - f. evlenmemiş
 - g. üçüncü Müjde'yle Elçilerin İşleri'ni yazdı (benzer girişler, yakın stil ve dil)
 - h. 84 yaşında Boeotia'da öldü

C. Luka'nın yazarlığına karşı argümanlar

1. Pavlus, Atina'nın Ares Tepesinde verdiği vaazda dinleyicileriyle ortak paydada buluşmak için Yunan felsefi kategoriler ve terimler kullanıyor (bkz. Elç. 17) fakat Romalılar 1-2'de Pavlus herhangi "ortak payda"yı (doğa, içsel ahlaki tanık) nafile bulmakta.
2. Elçilerin İşleri'ndeki vaaz ve yorumlarından yola çıkınca Pavlus, Musa'yı önemseyen Yahudi bir Hristiyana benzese de mektuplarında Kanunu sorunsal ve hükmü geçmiş diye küçümsemekte.
3. Elçilerin İşleri'ndeki vaazlarında Pavlus, ilk kitaplarında (ör. 1 ve 2. Selanikliler) yaptığı gibi eskatolojyaya odaklanmıyor.
4. Bu terim, stil ve vurgu karşılaştırması ilginç fakat nihai değildir. Aynı kriterler Müjdelere uygulandığında Sinoptik İncillerde anlatılan İsa, Yuhanna'nın anlattığı İsa'dan çok daha farklı şekilde konuşuyor. Yine de bilginlerin büyük çoğunluğu her ikisinin İsa'nın hayatını anlattığını kabul eder.

- D. Elçilerin İşleri'ni kimin yazdığını tartışırken Luka'nın kaynaklarını da ele almak son derece önemli çünkü çoğu bilgin (ör. C. C. Torrey), ilk on beş bölümün büyük kısmı için Luka'nın Aramice kaynak belgelerden veya sözlü geleneklerden yararlandığına inanıyor. Bu doğrusa Luka bu materyalin yazarı değil redaktördür. Pavlus'un sonraki vaazlarında bile Luka, Pavlus'un dediklerini bize motamot aktarmaktansa özet geçiyor sadece. Luka'nın kaynak kullanımını en az kitabın yazarı olup olmadığı kadar mühim bir meseledir.

TARİH

- A. Elçilerin İşleri'nin yazıldığı tarih ortak fikre varılamayan büyük bir tartışma konusu olsa da anlatılan olaylar yaklaşık M.S. 30-63 senelerini kapsar (Pavlus 60'ların ortalarında Roma'da serbest bırakıldı ve Nero'nun yönetimi altında muhtemelen M.S. 65 idamları sırasında yeniden tutuklanıp idam edildi).
- B. Kitabın Roma hükümetini savunan niteliğinden yola çıkarak (1) M.S. 64 (Nero'nun Roma'daki Hristiyanlara zulmetmeye başladığı tarih) öncesinde ve/veya (2) M.S. 66-73'ün Yahudi isyanıyla ilişkili.
- C. Elçilerin İşleri, Luka Müjdesi'yle sırayla bağdaştırılırsa Müjde'nin yazılış tarihi Elçilerin İşleri'nin yazılış tarihini etkiler. Titus'un Yerusâlim'i M.S. 70'te yağmalaması önceden haber verilip (ör. Luka 21) fakat tasvir edilmediği için M.S. 70'ten eski bir tarih gerekmektedir. Eğer öyleyse Müjde'nin devamı olarak kaleme alınan Elçilerin İşleri, Müjde'den bir süre sonraya tarihlendirilmeli.
- D. Ani bitiş rahatsız ediciyse (Pavlus hâlâ Roma'da hapiste, F. F. Bruce) o zaman Pavlus'un Roma'daki ilk hapsinin sonuna ilişkin bir tarih olan M.S. 58-63 daha gözde.
- E. Elçilerin İşleri'nde kaydedilen tarihi olaylara dair bazı tarihler.
1. Claudius döneminde yaygın kıtlık (Elç. 11:28, M.S. 44-48)
 2. I. Herod Agrippa'nın ölümü (Elç. 12:20-23, M.S. 44 [ilkbahar])
 3. Sergius Paulus'un genel valiliği (Elç. 13:7, M.S. 53'te atanmış)
 4. Claudius'un Roma'dan Yahudileri kovması (Elç. 18:2, M.S. 49 [?])
 5. Gallio'nun genel valiliği, Elç. 18:12 (M.S. 51 veya 52 [?])
 6. Feliks'in genel valiliği (Elç. 23:26; 24:27, M.S. 52-56 [?])
 7. Festus'un Feliks'in yerini tutması (Elç. 24:27, A.D. 57-60 [?])
 8. Yahudiye'nin Romalı memurları
 - a. Valiler
 - (1) Pontius Pilatus, M.S. 26-36
 - (2) Marcellus, M.S. 36-37
 - (3) Marullus, M.S. 37-41
 - b. M.S. 41'de Roma yönetiminin valilik sistemi imparatorluk düzenine değiştirildi. Roma İmparatoru Claudius M.S. 41'de I. Herod Agrippa'yı atadı.
 - c. I. Herod Agrippa'nın M.S. 44'teki ölümünden sonra valilik sistemi, M.S. 66'ya kadar yeniden tesis edildi.
 - (1) Antonius Feliks
 - (2) Porcius Festus

AMAÇ VE YAPI

A. Elçilerin İşleri, İsa'nın izleyicilerinin Yahudi membadan başlayarak tüm dünyaya hızla yayılan hizmetlerini, kilitli üst odadan Sezar'ın sarayına geçişlerini belgelemek amacını taşır:

1. Bu coğrafi süreç, Elç. 1:8'i, yani Büyük Görev'i takiben gelişir (Mat. 28:19-20).
2. Bu coğrafi genişleme muhtelif yollarla ifade edilir.
 - a. Büyük şehirleri ve ulusal sınırları kullanarak. Elçilerin İşleri'nde 32 ülke, 54 şehir ve 9 Akdeniz adası anılır. 3 büyük şehir Yeruslaim, Antakya ve Roma'dır (bkz. Elç. 9:15).
 - b. Önemli kişilikleri kullanmak. Elçilerin İşleri takriben iki yarıya bölünebilir: Petrus'un ve Pavlus'un hizmetleri. Elçilerin İşleri'nde 95'i aşkın kişinin bahsi geçse de önemli şahsiyetler şunlardır: Petrus, Stefan, Filipus, Barnabas, Yakup ve Pavlus.
 - c. Elçilerin İşleri'nde tekrar tekrar beliren iki üç tane edebi biçim var. Bunlar yazarın bilinçli yapı girişimini yansıtmakta.

(1) özet bildirileri	(2) büyüme bildirileri	(3) sayıların kullanımı
	2:47	2:41
Elç. 1:1 – 6:7 (Yeruslaim'de)	5:14	4:4
Elç. 6:8 – 9:31 (Filistin'de)	6:7	5:14
Elç. 9:32 – 12:24 (Antakya'ya)	9:31	6:7
Elç. 12:25 – 15:5 (Asya İli'ne)	12:24	9:31
Elç. 16:6 – 19:20 (Yunanistan'a)	16:5	11:21, 24
Elç. 19:21 – 28:31 (Roma'ya)	19:20	12:24
		14:1
		19:20

B. Elçilerin İşleri, İsa'nın hainlik gerekçesiyle idamının etrafındaki yanlış anlaşmalarla açıkça bağlantılıdır. Belli ki Luka, Yahudi olmayanlara yazıyor (Teofilos, belki Romalı bir memur). O, (1) Yahudilerin düzenbazlığını ve (2) Romalı devlet memurlarının olumluluğunu göstermek için Petrus'un, Stefan'ın ve Pavlus'un konuşmalarını kullanıyor. Romalılar İsa'nın öğrencilerini tehdit olarak görmüyordu.

1. Hristiyan önderlerinin konuşmaları
 - a. Petrus, Elç. 2:14-40; 3:12-26; 4:8-12; 10:34-43
 - b. İstefanos, Elç. 7:1-53
 - c. Pavlus, Elç. 13:10-42; 17:22-31; 20:17-25; 21:40-22:21; 23:1-6; 24:10-21; 26:1-29
2. devlet memurlarıyla temas
 - a. Pontius Pilatus, Luka 23:13-25
 - b. Sergius Pavlus, Elç. 13:7,12
 - c. Filipili yargıçlar, Elç. 16:35-40
 - d. Gallio, Elç. 18:12-17
 - e. Efes'in Asya İli yönetecileri, Elç. 19:23-41 (özellikle 31. ayet)
 - f. Klavdius Lisias, Elç. 23:29
 - g. Feliks, Elç. 24
 - h. Porkius Festus, Elç. 24
 - i. II. Agrippa, Elç. 26 (özellikle 32. ayet)
 - j. Publius, Elç. 28:7-10
3. Petrus'la Pavlus'un vaazlarını karşılaştırınca Pavlus'un yenilikçi değil de elçisel müjde hakikatlerinin sadık habercisi olduğu ortada. Eğer biri kopya çekiyorsa o da Pavlus'a mahsus ibareleri ve dili kullanan Petrus'tur (bkz. 1. Petrus). *Kerygma* tektir!

C. Luka sadece Roma hükümetinin önünde Hristiyanlığı savunmakla kalmayıp Pavlus'u da Yahudi olmayan Hristiyanlara karşı savundu. Pavlus tekrar tekrar Yahudi (Galatyalıları Yahudileştirenler, 2. Korintliler 10-13'ün "süper elçileri"); ve Helenistik grupların (Koloselilerin ve Efeslilerin Gnostisizm'i) saldırısına maruz

kalmıştı. Luka, Pavlus'un kalbini ve teolojisini yolculuklarında ve vaazlarında açıkça ortaya koyarak onun normalliğini gösteriyor.

- D. Elçilerin İşleri doktrinsel bir kitap olarak düşünülmese de bizim için, C. H. Dodd'un "*Kerygma*", yani İsa'ya dair elzem gerçekler adlandırdığı erken elçisel vaazların unsurlarını kaydetmekte. Bu sayede onların kanınca özellikle İsa'nın ölümü ve dirilişiyle ilgili olarak müjdenin temelleri nelerdir, onu görüyoruz.

ÖZEL KONU: İLK KİLİSENİN *KERYGMA'SI*

Hristiyanlık hakkında bir sürü görüş var. Günümüzde birinci yüzyılda olduğu gibi dini plüralizm hüküm sürüyor. şahsen ben, İsa Mesih'i tanıdıklarımı ve O'na güvendiklerini iddia eden herkesi tamamen dahil ve kabul ederim. Bazı konularda srtşsek de esasında Hristiyanlık İsa'nın etrafında döner. Ancak Hristiyan olduklarını iddia eden, çok da farklı durmayan, sonradan gelmiş gruplar da var. Bunları nasıl ayırt edebilirim?

şu iki yolla:

- A. modern kltlerin neye inandıklarını kendi yazılarından öğrenmek için Walter Martin'in *Kltlerin Krallığı (The Kingdom of the Cults)* adlı kitabı faydalı olacaktır.
- B. başta Elçi Petrus'un ve Pavlus'un Elçilerin İşleri'ndeki vaazları olmak üzere erken kilise vaazları, birinci yüzyılın esinlendirilmiş yazarlarının Hristiyanlığı değişik gruplara nasıl takdim ettiğini ana hatlarıyla bize gösterir. Elçilerin İşleri'nin zet geçtiği bu erken "ilan" veya "müjdeleme", Grekçe'den gelen *kerygma* adıyla tanınır. Aşağıda Elçilerin İşleri'nde yer alan İsa'nın müjdesine ait temel gerçekler verilmiştir:

1. Eski Antlaşma'da geçen birçok peygamberliği yerine getirir – El. 2:17-21,30-31,34; 3:18-19,24; 10:43; 13:17-23,27; 33:33-37,40-41; 26:6-7,22-23
2. vaat edildiği gibi YAHVE tarafından gönderildi – El. 2:23; 3:26
3. mesajını doğrulamak ve Tanrı'nın şefkatini göstermek için mucizeler yaptı – El. 2:22; 3:16; 10:38
4. ele verildi, reddedildi – El. 3:13-14; 4:11
5. armıha gerildi – El. 2:23; 3:14-15; 4:10; 10:39; 13:28; 26:23
6. dirildi – El. 2:24,31-32; 3:15,26; 4:10; 10:40; 13:30; 17:31; 26:23
7. Tanrı'nın sağına yüceltildi – El. 2:33-36; 3:13,21
8. bir daha gelecek – El. 3:20-21
9. Yargıç olarak atandı – El. 10:42; 17:31
10. Kutsal Ruh'u gönderdi – El. 2:17-18,33,38-39; 10:44-47
11. iman eden herkesin Kurtarıcısı – El. 13:38-39
12. başka hiç kimse Kurtarıcı değil – El. 4:12; 10:34-36

İşte hakikatin bu Elçisel dayanaklarına verilecek bazı karşılıklar:

1. Tövbe edin – El. 2:38; 3:19; 17:30; 26:20
2. İman edin – El. 2:21; 10:43; 13:38-39
3. Vaftiz olun – El. 2:38; 10:47-48
4. Ruh'u kabul edin – El. 2:38; 10:47
5. Herkes gelebilir – El. 2:39; 3:25; 26:23

Yeni Antlaşma'nın türlü yazarları yazılarında bazı yerleri es geçse veya başka noktalara dikkat çekse de bu ereve, erken kilisenin esas ilanı görevini görüyordu. Markos Müjdesi'nin tümü *kerygma*'nın Petrus'a ait doktrinini yakından takip eder. Geleneksel olarak Markos'un, Petrus'un Roma'da ettiği vaazları yazılı bir Müjde halinde düzenlediği kabul edilir. Hem Matta hem de Luka, Markos'un temel yapısını izler.

- E. Frank Stagg, *Elçilerin İşleri, Müjde'nin Tüm Engellerini Yıkamak İçin Verilen İlk Mücadele (The Book of Acts, the Early Struggle for an Unhindered Gospel)* adlı yorum kitabında ileri sürdüğü üzere esas amaç, İsa'nın mesajını (müjde) salt milliyetçi Yahudilik'ten tüm insanlık için evrensel bir mesaja taşımasıdır.

Stagg'in yorum kitabı, Luka'nın Elçilerin İşleri'ni yazmasındaki amacına/amaçlarına odaklanır. Değişik teorilerin güzel özeti ve çözümlemesi s. 1-18'de mevcut. Stagg, Hristiyanlığın tüm bariyerleri aşır yayılmasına Luka'nın yaptığı vurguyu anlamının anahtarı olarak Elç. 28:31'de geçen "hiçbir engelle karşılaşmamak" ifadesine odaklanıyor. Bu, bir kitap için alışılmadık kapanış şeklidir.

F. Elçilerin İşleri'nde Kutsal Ruh elliden çok kez zikredilse bile kitabın adı "Kutsal Ruh'un İşleri" değil. Kutsal Ruh'tan hiç söz etmeyen on bir tane bölüm var. Kutsal Ruh'un en sık rastandığı yer, kitabın ilk yarısında Luka'nın farklı kaynaklardan (ihtimal var ki bunlar aslen Aramice yazıldı) yaptığı alıntılardadır. Kutsal Ruh, İsa'nın Müjdelerde oynadığı rolü Elçilerin İşleri'nde oyunamıyor! Burada amaç, Ruh'u azımsamak değil, kendimizi esasen yahut münhasıran Elçilerin İşleri'ne dayalı bir Kutsal Ruh teolojisi kurmaktan alıkoymaktır.

G. Elçilerin İşleri doktrin öğretmek için düşünülmedi (bkz. Fee ve Stuart, *Kutsal Kitap'ı Bilinçli Şekilde Okumak (How to Read the Bible For All Its Worth*, s. 94-112). Elçilerin İşleri'ne dayanarak başarısızlığa mahkûm bir iman etme teolojisi kurma girişimi buna örnek olarak verilebilir. Elçilerin İşleri'nde iman etmenin sıralanışı ve unsurları farklılık gösterir; öyleyse hangi kalıp düzgüseldir? Doktrinsel yardım için Elçisel Mektuplara bakmamız lazım.

Fakat çok ilginçtir ki Hans Conzelmann gibi bazı bilginlerin izlenimine göre Luka, gecikmiş *Parousia*'ya sabırlı hizmet yaklaşımıyla birinci yüzyılın yakında olması beklenen eskatolojyalarını bilinçli bir şekilde değiştiriyordu. Tanrı'nın egemenliği şu an burada hüküm sürüyor, insanların hayatını değiştiriyor. Artık kilisenin faaliyet göstermesi, eskatolojik bir umudun yerini alarak ön plana geçiyor.

H. Elçilerin İşleri'nin bir başka olası amacı Romalılar 9-11'e benzer: Yahudiler neden Yahudi Mesih'i reddettiler ve kilise çoğunlukla Yahudi olmayanlardan oluştu? Elçilerin İşleri'nde birkaç kısım Müjde'nin evrensel niteliğini ayan beyan duyuruyor. İsa onları dünyanın dört bucağına gönderiyor (bkz. Elç. 1:8). Yahudiler O'nu reddederken Yahudi olmayanlar O'na olumlu karşılık veriyor. O'nun mesajı Roma'ya ulaşıyor.

Olabilir ki Luka'nın amacı, Yahudi Hristiyanlığın (Petrus) ve Yahudi olmayan Hristiyanlığın (Pavlus) birlikte yaşayıp birlikte büyüyebileceğini göstermektir. Onlar, rekabetçi olmanın aksine dünyaya Müjde'yi getirmekte ortakır.

I. Amaç konusunda F. F. Bruce'a (*Yeni Uluslararası Yorum Kitabı*, s. 18) katılıyorum. Şöyle ki Luka ve Elçilerin İşleri başlangıçta tek ciltten oluştuğu için Luka'nın giriş bölümü (1:1-4) aynı zamanda Elçilerin İşleri'ne de giriş yapar. Tüm olaylara tanıklık etmediği halde Luka; kendi tarihsel, edebi ve teolojik çerçevesini kullanarak olayları titizce araştırmış ve hataya yer vermeksizin kaydetmiştir.

Öyleyse Luka hem Müjdesi'nde hem de anlatısında İsa'nın ve kilisenin tarihsel gerçekliğiyle teolojik güvenilirliğini (bkz. Luka 1:4) göstermek istiyor. Belki de kitabın odak noktası görevin yerine getirilme temasıdır (hiçbir engelle karşılaşmamak, bkz. Elç. 28:31, kitabın son cümlesi). Bu tema birkaç farklı kelime ve ifadeyle öne seriliyor (bkz. Walter L. Liefeld, *Elçilerin İşleri Kitabını Yorumlamak [Interpreting the Book of Acts]* s. 23-24). Müjde bir ekleme, bir B planı veya bir yenilik değil. Müjde, Tanrı'nın önceden belirlenmiş planıdır (bkz. Elç. 2:23; 3:18; 4:28; 13:29).

JANR

A. Eski Antlaşma için Yeşu'yla 2. Krallar arası kısım neyse Yeni Antlaşma için de Elçilerin İşleri odur: Tarihsel Anlatı (bkz. Ek Üç). Kutsal Kitap'ın tarihsel anlatısı olgusaldır fakat kronolojiye yahut olayın ayrıntılarıyla kaydedilmesine odaklanmaz. O; Tanrı'nın kim olduğunu, bizim kim olduğumuzu, Tanrı'yla nasıl barışık hale getirildiğimizi ve Tanrı'nın nasıl yaşamamızı istediğini açıklayan belirli olayları seçer.

- B. Kutsal Kitap'ın yorumlanmasındaki zorluk şu ki yazarlar; (1) amaçlarının ne olduğunu, (2) ana gerçeğin ne olduğunu veya (3) aktarılan olaylara nasıl öyküneceğimizi metne hiç dahil etmemiş. Okuyucu aşağıdaki soruları enikonu düşünmelidir:
1. Olay neden kaydedildi?
 2. Önceki Kutsal Kitap içerikleriyle nasıl ilişkilidir?
 3. Ana teolojik gerçek nedir?
 4. Edebi bağlamın bir önemi var mı? (Hangi olay öncül veya artçıl? Bu konuya başka bir yerde değinildi mi?)
 5. Edebi bağlam ne kadar büyük? (Bazen uzun uzun anlatılar tek bir teolojik tema veya amaç teşkil eder.
- C. Doktrinin tek kaynağı tarihsel anlatı olmamalıdır. Yazarın amacına hizmet etmeyen şeylere sıkça yer veriliyor. Tarihsel anlatı Kutsal Kitap'ın başka yerlerinde geçen hakikatlere ışık tutabilir. Bir şeyler vuku buldu diye o şey, Tanrı'nın tüm zamanların tüm inananları için iradesi olmuyor (ör. intihar, poligami, dini savaş, yılan tutma, v.s.).
- D. Tarihsel anlatının nasıl yorumlanacağı konusunda en iyi kısa müzakere, Gordon Fee ve Douglas Stuart'ın *Kutsal Kitap'ı Bilinçli Şekilde Okumak (How to Read the Bible For All Its Worth)* adlı kitabının 78-93 ve 94-112. sayfalarında mevcut.

TARİHSEL ORTAM KAYNAKÇASI

Elçilerin İşleri'ni birinci yüzyıl ortamına yerleştiren yeni kitaplar klasik edebiyat uzmanları tarafından üretilmiştir. Bu disiplinler arası tutum, Yeni Antlaşma'nın anlaşılmasına büyük katkıda bulunmuştur. Bu seri Bruce M. Minter tarafından düzenlendi.

- A. *Antik Edebi Ortamında 'Elçilerin İşleri' (The Book of Acts in Its Ancient Literary Setting)*
- B. *Greko-Romen Ortamında 'Elçilerin İşleri' (The Book of Acts in Its Graeco-Roman Setting)*
- C. *Roma'nın Esri Pavlus ve 'Elçilerin İşleri' (The Book of Acts and Paul in Roman Custody)*
- D. *Filistin Ortamında 'Elçilerin İşleri' (The Book of the Acts in Its Palestinian Setting)*
- E. *Diaspora Ortamında 'Elçilerin İşleri' (The Book of Acts in Its Diaspora Setting)*
- F. *Teolojik Ortamında 'Elçilerin İşleri' (The Book of Acts in Its Theological Setting)*

Aşağıdakiler de oldukça faydalı

1. N. Sherwin-White, *Yeni Antlaşma'da Roma Toplumunu ve Roma Hukuku (Roman Society and Roman Law in the New Testament)*
2. Paul Barnett, *İsa ve Erken Hristiyanlığın Yükselişi (Jesus and the Rise of Early Christianity)*
3. James S. Jeffers, *Greko-Romen Âlem (The Greco-Roman World)*

OKUMA DEVRESİ BİR

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Kitabın tamamını tek oturuşta okuyun. Kitabın ana temasını kendi sözlerinizle ifade edin.

1. Kitabın teması
2. Edebi türü (janr)

OKUMA DEVRESİ İKİ

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıқта yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Kitabın tamamını tek oturuşta okuyun. Kitabın ana temasını kendi sözlerinizle ifade edin.

1. Birinci edebi ünitenin konusu
2. İkinci edebi ünitenin konusu
3. Üçüncü edebi ünitenin konusu
4. Dördüncü edebi ünitenin konusu
5. Vs.

ELÇİLERİN İŞLERİ 1

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Kutsal Ruh'un Vadedilmesi 1:1-5	Giriş 1:1-3 Kutsal Ruh Vadediliyor 1:4-8	Tanıtım; Dirilmiş Mesih 1:1-5	Ön Söz 1:1-5	Giriş 1:1-5
İsa'nın Göğe Yükselmesi 1:6-11	İsa Göğe Yükseliyor 1:9-11	Göğe Yükseliş 1:6-11	İsa Göğe Götürülüyor 1:6 1:7-9 1:10-11	Göğe Yükseliş 1:6-8 1:9-11
Yahuda'nın Ardılı Seçiliyor 1:12-14	Üst Odadaki Dua Toplantısı 1:12-14 Mattiya Seçiliyor	On İki Elçinin Toplanması 1:12-14	Yahuda'nın Ardılı 1:12-14	Elçiler Grubu 1:12-14 Yahuda'nın Yerine Başkası Geçiyor
1:15-26	1:15-26	1:15-26	1:15-17 1:18-19 1:20 1:21-22 1:23-26	1:15-20 1:21-22 1:23-26

* Paragraf bölümleri esinlendirilmiş olmasalar da asıl yazarın amacını anlamak ve izlemek bakımından çok faydalıdır. Her çağdaş çeviri, paragrafları ayırıp özetlemiştir. Her paragrafın bir ana konusu, gerçeği ya da düşüncesi vardır. Her çeviri bu konuyu kendine özel biçimde içerir. Metni okurken hangi çevirinin sizin konu ve ayet bölümleri anlayışınıza uyduğunu kendinize sorun.

Her bölümde önce Kutsal Kitap'ı okumalı ve paragrafların konularını bulmaya çalışmalısınız. Sonra da anladıklarınızı çağdaş çevirilerle kıyaslamalısınız. Kutsal Kitap'ı kavramanın tek yolu asıl yazarın mantığını ve sunumunu takip ederek onun kastını anlamaktır. Sadece asıl yazar esinlendirilmiştir—okurlar Kutsal Kitap'ın mesajını değiştiremez. Kutsal Kitap okurları, esinlendirilmiş gerçeği günden güne ve yaşam boyunca uygulamakla yükümlüdür.

Dikkate alınız ki tüm teknik terimler ve kısaltmalar aşağıdaki belgelerde etraflıca izah edilmiştir: **Yunan Gramer Yapılarının Kısa Tanımları, Metin Kritiği ve Sözlük**

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vs.

KELİME VE TERKİP İNCELEMESİ

GÜNCELLEŞTİRİLMİŞ METİN (NASB): ELÇİLERİN İŞLERİ 1:1-5

¹⁻²Ey Teofilos, İlk kitabımda İsa'nın yapı öğretmeye başladığı her şeyi, seçmiş olduğu elçilere Kutsal Ruh aracılığıyla buyruklar verip yukarı alındığı güne dek olanları yazmışım. ³İsa, ölüm acısını çektikten sonra birçok inandırıcı kanıtlarla elçilere dirilmiş olduğunu gösterdi. Kırk gün süreyle onlara görünerek Tanrı'nın Egemenliği hakkında konuştu. ⁴Kendileriyle birlikteyken onlara şu buyruğu vermişti: "Yeruşalim'den ayrılmayın, Baba'nın verdiği ve benden duyduğunuz sözün gerçekleşmesini"

bekleyin. ⁵Şöyle ki, Yahya suyla vaftiz etti, ama sizler birkaç güne kadar Kutsal Ruh'la vaftiz edileceksiniz."

1:1 "İlk kitabımda. . yazmıştım" Bu bir aorist orta haber kipidir, gerçek anlamıyla "yaratmıştım." Luka şüphesiz hem Luka Müjdesi'nin hem de Elçilerin İşleri'nin yazarıdır (Luk. 1:1-4 ile Elçilerin İşleri 1:1-2'yi karşılaştırın). Grekçede "cilt" tarihsel anlatı için kullanılırdı. Teknik olarak (ör. Grekçede) en az üç çalışmanın birisini kastederdi. Elçilerin İşleri'nin alışılmadık bitişi Luka'nın üçüncü bir cildi planlamasıyla açıklanabilir. Hatta bazılarının göre Pastoral Mektup dediklerimiz (1. Timoteos, 2. Timoteos ve Titus) Luka tarafından kaleme alınmış olabilir.

▣ **"Teofilos"** Bu isim (1) Tanrı (*Theos*) ve (2) kardeş sevgisi (*philos*) köklerinden oluşmakta. "Tanrı sever," "Tanrı'nın dostu," ya da "Tanrı tarafından sevilen" olarak çevrilebilir.

Luk. 1:3'teki "sayın" unvanı Romalı devlet memurlarına ithaf edilen ve belki de Roma toplumunun equestrian sınıfı için kullanılan bir onursal unvan olabilir (bkz. Elç. 23:26; 24:3; 26:25). O, Luka'ya ait iki kitabın yazılmasına, çoğaltılmasına ve dağıtılmasına edebi katkıda bulunmuş olabilir. Kilise geleneği onu Domitianus'un (M.S. 24-96) kuzeni Titus Flavius Clemens olarak adlandırır.

▣ **"İsa'nın yapıp öğretmeyi başladığı her şeyi"** Bu, Luka Müjdesi'ne atıfta bulunuyor. Luka'nın, İsa'nın yapıp öğretmeyi başladığı "her şey" demesi şaşırtıcı çünkü tüm Sinoptik Müjdeler gibi Luka da İsa'nın hayatı ve öğretileri hakkında anlattıkları bakımından seçicidir.

1:2 "yukarı alındığı güne dek" Luk. 24:51'de bundan söz ediliyor. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: GÖĞE YÜKSELİŞ

İsa gökten indi (bkz. Flm. 2:6-7; 2Ko. 8:9). Şimdiyse önceki görkemine döndü (bkz. Yu. 1:1-3; 17:5; Ef. 4:10; 1Ti. 3:16; 1Yu. 1:2). O, şu an Tanrı'nın sağında oturuyor. (bkz. Mez. 110:1; Luka 22:69; Elç. 2:33; Rom. 8:34; Ef. 1:20; Kol. 3:1; İbr. 1:3; 8:1; 10:12; 12:2; 1Pe. 3:22). Bu, Oğul'un yaşamını ve ölümünü Baba'nın uygun bulduğunu onaylar! İsa'nın göğe yükselişini tasvir etmek için birtakım Grekçe kelimeler mevcut:

1. Elç. 1:2,11,22; *analambanō*, yukarı almak (bkz. 1Ti. 3:16)
2. Elç. 1:9, *epairō*, yukarı kaldırmak, yükseltmek
3. Luka 9:51, *analēpsis* (No 1'in bir biçimi)
4. Luka 24:51, *diistēmi*, ayrılmak

Yuhanna Müjdesi'nde İsa'nın göğe dönüşüne yönelik birkaç ima bulunuyor (bkz. Yu. 7:33; 8:14,21; 12:33-34; 13:3,33,36; 14:4,5,12,28; 16:5,10,17,28; 26:7)

5. Yu. 3:13; 20:17, *ana BeBēken*, yukarı gitmiştir
6. Yu. 6:62, *anabainō*, yükselmek

Bu olay Matta ve Markos'un Müjdelerinde yer almıyor. Markos Müjdesi 16:8'de bitiyor ama yazıcıların sonradan yaptığı üç eklentiden biri, Markos 16:19'daki olayı anlatıyor (ör. *analambanō*).

Elçilerin İşleri'nde İsa'nın gökte olduğuna dair bazı imalar var.

1. Petrus – Elç. 2:33; 3:21
2. İstefanos – Elç. 7:55-56
3. Pavlus – Elç. 9:3,5; 22:6-8; 26:13-15

▣ **"Kutsal Ruh aracılığıyla"** Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: KUTSAL RUH'UN ŞAHSI

Eski Antlaşma'da "Tanrı'nın Ruhunu" (*ruach*), YAHVE'nin amacını yerine getiren bir kuvvetti ama kişisel olduğuna dair az belirti var (ör. Eski Antlaşma monoteizmi, bkz. Özel Konu: Monoteizm). Fakat Yeni Antlaşma'da Ruh'un kişiliği ve şahsı tam haliyle ortaya çıkarılıyor:

1. O'na küfredilebilir (bkz. Mat. 12:31; Mar. 3:29)
2. O, öğretiyor (bkz. Luk. 12:12; Yu. 14:26)
3. O, tanıklık ediyor (bkz. Yu. 15:26)
4. O, dünyayı suçlu olduğuna ikna ediyor, yöneltiyor (bkz. Yu. 16:7-15)
5. O'ndan bir kişi olarak bahsediliyor (ör. *hos*, bkz. Ef. 1:14)
6. O'nu üzme mümkün (bkz. Ef. 4:30)
7. O'nu söndürme mümkün (bkz. 1Se. 5:19)
8. O'na karşı direnme mümkün (bkz. Elç. 7:51)
9. O, inananları savunur (bkz. Yu. 14:26; 15:26; 16:7)
10. O, Oğul'u yüceltir (bkz. Yu. 16:14)

Üçlük metinleri (burada birçoğu arasından üç tanesi verilmiştir, Özel Konu: Kutsal Üçlük'e de bakınız) de üç kişiden bahseder.

1. Mat. 28:19
2. 2Ko. 13:14
3. 1Pe. 1:2

"Ruh" kelimesinin Grekçe karşılığı "*pneuma*", Ruh'a hitap ederken nötr olsa bile Eski Antlaşma sıkça eril işaret sıfatını kullanır (bkz. Yu. 16:8,13-14).

Ruh, beşerî faaliyetlerle bağdaştırılıyor.

1. Elç. 15:28
2. Rom. 8:26
3. 1Ko. 12:11
4. Ef. 4:30

Elçilerin İşleri'nin en başında da, Yuhanna Müjdesi'nde olduğu gibi, Ruh'un rolü vurgulanıyor. Kutsal Ruh'un gösterdiği ilk faaliyet Pentikost değil. Bu sadece faaliyetlerinin yeni bir safhasıydı. İsa'da Ruh hep vardı. O'nun vaftizi, Ruh'un ilk faaliyeti değildi, yeni bir safhasıydı. Ruh, Tanrı'nın kendi suretinde yarattığı insanların onarılmasına yönelik amacının etkin vasıtasıdır (bkz. Özel Konu: YAHVE'nin Ebedi Kurtarıcı Planı)!

▣ **"buyruklar verip"** Bu; Luk. 24:44-49, Mat. 28:18-20, ve Elç. 1:8'de kaydedilen bilgiye atıfta bulunuyor.

▣ **"buyruklar"** Bu bir aorist orta (edilgen görünüşlü eylemsel) ortaçtır. Bazı bilginler bunu 1:8'e gönderme olarak görüyor (bkz. Mat. 28:19-20; Luk. 24:45-47 veya Luk. 24:49). Kilisenin iki yönlü işlevi var:

1. müjdeleme ve Mesih gibi olgun olma; bunları başarmak için her inanan, Tanrı'nın gücünü ve donatımını beklemeli
2. başkalarıysa bunun, "Ruh'un gelişini ve sizi güçle kuşatmasını Yerusâlim'de bekleyin" buyruğuna gönderme olduğunu düşünüyor (bkz. Elç. 1:4; Luk. 24:49)

▣ **"elçilere"** Elç. 1:13'teki Elçilerin isim listesine bakınız.

▣ **"seçmiş olduğu"** "Seçmiş" (*eklegō*, aorist orta haber kipi) iki anlamda kullanılıyor. Eski Antlaşma'da genellikle kurtuluş değil hizmet demek; Yeni Antlaşma'daysa ruhsal kurtuluşu kasteder. Burada sanki her iki fikri ifade ediyor (bkz. Luk. 6:13).

1:3 "dirilmiş olduğunu gösterdi" Burada muhtemelen İsa'nın üst odada bütün elçilere üç ardışık Pazar akşamında üç defa görünmesinden bahsediliyor ama başka görünmelerinden de bahsediyor olabilir (bkz. 1Ko.

15:5-8). İsa'nın dirilişi, Müjde'nin doğruluğu için hayati önem taşır (bkz. Elç. 2:24,32; 3:15,26; 4:10; 5:35; 10:40; 13:30,33,34,37; 17:31; ve özellikle 1Ko. 15:12-19,20). Aşağıda Paul Barnett, *İsa ve Erken Hristiyanlığın Yükselişi (Jesus and the Rise of Early Christianity)*, s. 185'teki diriliş sonrası görümler çizgesi gösterilmiştir.

Yuhanna	Matta	Luka	1. Korintliler
Meryem (Yu. 20:15)		Yeruşalim'de Görümler	
	Kadınlar (Mat. 28:9)	Şimon (Luk. 24:34) Emmaus yolunda iki öğrenci (Luk. 24:15)	Kefas (1Ko. 15:5)
on öğrenci (Yu. 20:19) on bir öğrenci (Yu. 20:26)		öğrenciler (Luk. 24:36)	Onikiler (1Ko. 15:5)

Celile'de Görümler			
vedi öğrenci (Yu. 21:1)			500'den fazla imanlı (1Ko. 15:6; muhtemelen Mat. 28:16-20 ile bağlantılı) Yakup (1Ko. 15:7)
	öğrenciler (Mat. 28:16-20)		

Yeruşalim'de Görümler			
		Göge Yükseliş (Luk. 24:50-51)	öğrencilerin hepsi (1Ko. 15:7)
NASB, NRSV,			
NIV	"birçok inandırıcı kanıtlarla"		
NKJV	"birçok yanılmaz kanıtlarla"		
TEV	"kuşku götürmez bulunan yollarla birçok kez"		
NJB	"birçok ispatlarla"		

Yeni Antlaşma'da *tekmērion* kelimesinin kullanıldığı tek yer burası. Moulton ve Milligan, *Grek Antlaşma'nın Vokabüleri (The Vocabulary of the Greek Testament)*, s. 628'de Yunan edebiyatında kullanılan terimlere dair, bu kelimeyi "görsel kanıt" anlamında kullanan güzel bir tartışma geçiyor. Bu terim ayrıca Süleyman'ın Bilgeliği 5:11; 19:3 ve 3. Makabeler 3:24'te de kullanılmıştır.

▣ "ölüm acısını çektikten sonra" Yahudi kökenli imanlılar Müjde'nin bu yönünü büyük bir zorlukla kabullendiler (bkz. 1Ko. 1:23). Eski Antlaşma'da Mesih'in acısından bahsediliyor (bkz. Yar. 3:15; Mez. 22; Yşa. 53; Zek. 10: 12; ve Luk. 24:45-47'ye dikkat ediniz). Bu, Elçisel vaazın (*kerygma*; Elç. 2:14'teki Özel Konu'ya bakınız) önemli bir teolojik olumlamasıydı.

Luka, İsa'nın çarpmıha gerilmesinden bahsederken *paschō* (acı çekmek) fiilinin aorist etken mastar şeklini sıkça kullanır. Bunu Markos Müjdesi'nden almış olabilir (bkz. Elç. 8:31).

▣ **"onlara görünerek"** İsa'nın diriliş sonrası görünmeleri Yeni Antlaşma'da on yahut on bir kez kaydediliyor. Ancak bunlar kesin bir liste değil sadece temsili örneklerdir. Görünen o ki İsa bu dönem boyunca gelip gitti ama herhangi bir grupla kalmadı.

ÖZEL KONU: İSA'NIN DİRİLİŞ SONRASI GÖRÜNMELERİ

İsa, dirilişini gerçeklemek için kendini birkaç kişiye gösterdi.

1. mezardaki kadınlara, Mat. 28:9
2. Celile'de düzenlenmiş toplantıda on bir öğrenciye, Mat. 28:16
3. Şimon'a, Luk. 24:34
4. Emmaus yolunda iki öğrenciye, Luk. 24:15
5. üst kattaki odadaki öğrencilere, Luk. 24:36
6. Mecdelli Meryem'e, Yu. 20:15
7. üst kattaki odadaki on öğrenciye, Yu. 20:20
8. üst kattaki odadaki on bir öğrenciye, Yu. 20:26
9. Celile Gölü'nde yedi öğrenciye, Yu. 21:1
10. Kefas'a (Petrus), 1Ko. 15:5
11. Onikiler'e (Elçiler), 1Ko. 15:5
12. 500 kardeşe, 1Ko. 15:6 ile Mat. 28:16-17
13. Yakup'a (İsa'nın dünyevi ailesi), 1Ko. 15:7
14. tüm öğrencilere, 1Ko. 15:7
15. Pavlus'a, 1Ko. 15:8 (Elç. 9)

Belli ki bunlardan bazıları aynı görünmeden söz ediyor. İsa, diri olduğunu eminlikle bilmelerini istiyordu!

▣ **"kırk gün"** Bu, ay çevriminden uzun, belirsiz bir süre anlamını taşıyan Eski Antlaşma deyimidir. Burada Yahudilerin Fısıh ve Pentikost bayramları arasındaki yıllık elli günden ibaret süreyle bağlantılıdır. Bu bilginin tek kaynağı Luka'dır. M.S. dördüncü yüzyıla kadar Hristiyan yazarların sözünü bile etmediği göğe yükseliş tarihi temel sorun olmadığı için sayının başka bir amacı olmalı. Bağlantı; Sina Dağı'nda Musa, çölde İsrail, İsa'nın denenmesi veya bilmediğimiz bir şeyle olabilir. Ama belli ki sorun tarihin kendisi değil.

ÖZEL KONU: KUTSAL YAZILARDA SEMBOLİK SAYILAR

A. Bazı belirli sayılar hem sayısal hem sembolikti.

1. Bir – Tanrı (ör., Yas. 6:4; Ef. 4:4-6)
2. Dört – tüm dünya (yani dört köşe, dört rüzgar, ör., Yşa. 11:12; Yer. 49:36; Dan. 7:2; 11:4; Zek. 2:6; Mat. 24:31; Mar. 13:27; Va. 7:1)
3. Altı – insanın kusurluluğu (yedinin bir eksiği, ör., Va. 13:18)
4. Yedi – ilahi mükemmeliyet (yaradılışın yedi günü). Vahiy Kitabı'ndaki sembolik kullanımlara dikkat edin:
 - a. yedi kandillik, Va. 1:12,20; 2:1
 - b. yedi yıldız, Va. 1:16,20; 2:1
 - c. yedi kilise, Va. 1:20
 - d. Tanrı'nın yedi ruhu, Va. 3:1; 4:5; 5:6
 - e. yedi meşale, Va. 4:5
 - f. yedi mühür, Va. 5:1,5

- g. yedi boynuz ve yedi göz, Va. 5:6
 - h. yedi melek, Va. 8:2,6; 15:1,6,7,8; 16:1; 17:1
 - i. yedi borazan, Va. 8:2,6
 - j. yedi gök gürlemesi, Va. 10:3,4
 - k. yedi bin, Va. 11:13
 - l. yedi baş, Va. 13:1; 17:3,7,9
 - m. yedi bela, Va. 15:1,6,8; 21:9
 - n. yedi tas, Va. 15:7; 21:9
 - o. yedi kral, Va. 17:10
5. On – tamlık
- a. Müjdeler'de kullanımı
 - (1) Mat. 20:24; 25:1,28
 - (2) Mar. 10:41
 - (3) Luk. 14:31; 15:8; 17:12,17; 19:13,16,17,24,25
 - b. Vahiy'de kullanımı
 - (1) Va. 2:10, on gün sıkıntı
 - (2) Va. 12:3; 17:3,7,12,16, on boynuz
 - (3) Va. 13:1, on taç
 - c. Vahiy'de 10'un katsayıları
 - (1) $144.000 = 12 \times 12 \times 1000$, bkz. Va. 7:4; 14:1,3
 - (2) $1.000 = 10 \times 10 \times 10$, bkz. Va. 20:2,3,6
6. On iki – insan örgütlenişi
- a. Yakup'un on iki oğlu (yani İsrail'in on iki oymağı, Yar. 35:22; 49:28)
 - b. on iki sütun, Çık. 24:4
 - c. başkâhinin göğüslüğündeki on iki taş, Çık. 28:21; 39:14
 - d. Kutsal Yer'deki masa için on iki pide (bunlar Tanrı'nın on iki oymağın rızkını verdiğini temsil eder), Lev. 24:5; Çık. 25:30
 - e. on iki casus, Yas. 1:23;
 - f. on iki taş taşıyıcı, Yşu. 4:2,3,4,8,9,20
 - g. on iki elçi, Mat. 10:1
 - h. Vahiy'de kullanımı
 - (1) on iki mühürlü, Va. 7:5-8
 - (2) on iki yıldız, Va. 12:1
 - (3) on iki kapı, on iki melek, on iki oymak, Va. 21:12
 - (4) on iki temel taşı, on iki elçinin adları, Va. 21:14
 - (5) Yeni Yeruşalim'in her bir yanı 12,000 ok atımydı, Va. 21:16
 - (6) on iki inciden yapılmış on iki kapı, Va. 21:21
 - (7) on iki çeşit meyve üreten yaşam ağacı, Va. 22:2
7. Kırk – zaman
- a. bazen gerçek anlamlı (Mısır'dan çıkış ve çölde amaçsızca dolaşma, yani Çık. 16:35); Yas. 2:7; 8:2
 - b. gerçek anlamlı ya da sembolik olabilir
 - (1) tufan, Yar. 7:4,17; 8:6
 - (2) Sina Dağı'nda Musa, Çık. 24:18; 34:28; Yas. 9:9,11,18,25
 - (3) Musa'nın hayatının bölümleri
 - (a) kırk yıl Mısır'da
 - (b) kırk yıl çölde
 - (c) kırk yıl İsrail'in önderi
 - (4) İsa kırk gün oruç tuttu, Mat. 4:2; Mar. 1:13; Luk. 4:2
 - c. Bir Dizin kullanarak bu sayının Kutsal Kitap'ta kaç defa geçtiğine dikkat ediniz!

8. Yetmiş – insanlara yönelik yuvarlak sayı
 - a. İsrail, Çık. 1:5
 - b. yetmiş ileri gelen, Çık. 24:1,9
 - c. eskatolojik, Dan. 9:2,24
 - d. misyon ekibi, Luk. 10:1,17
 - e. affetme (70x7), Mat. 18:22
- B. Güzel kaynaklar
 1. John J. Davis, *Kutsal Kitap'ta Numeroloji (Biblical Numerology)*
 2. D. Brent Sandy, *Saban Demirleri ve Bağcı Bıçakları (Plowshares and Pruning Hooks)*

▣ **"Tanrı'nın Egemenliği hakkında konuştu"** Gnostikler Fısıh ve Pentikost arasındaki süre zarfında İsa'nın gruplarına gizli bilgiler açıkladığını iddia ediyordu. Bu kesinlikle gerçek dışıdır. Fakat Emmaus yolundaki iki öğrencinin anlattıkları, İsa'nın diriliş sonrası öğretilerinin güzel örneğidir. Bence İsa; Eski Antlaşma'daki, hayatına, ölümüne, dirilişine ve İkinci Gelişine dair kehanetlerle metinleri kilise önderlerine bizzat gösterdi. Aşağıdaki ÖZEL KONU: TANRI'NIN EGEMENLİĞİ'ne bakınız.

ÖZEL KONU: TANRI'NIN EGEMENLİĞİ

Eski Antlaşma'da YAHVE İsrail'in Kralı sayılıyordu (bkz. 1Sa. 8:7; Mez. 10:16; 24:7-9; 29:10; 44:4; 89:18; 95:3; Yşa. 43:15; 44:6) Mesih ise ideal kral (bkz. Mez. 2:6; Yşa. 9:6-7; 11:1-5). İsa'nın Beytlehem'de doğmasıyla beraber (M.S. 6-4) Tanrı'nın Egemenliği taze güçle ve yeni bir kurtarma planıyla beşeri tarihine giriş yaptı (yeni antlaşma, bkz. Yer. 31:31-34; Hez. 36:27-36). Vaftizci Yahya Egemenliğin yaklaştığını duyuruyordu (bkz. Mat 3:2; Mar. 1:15). İsa, Egemenliğin kendi içinde öğretilerinde mevcut bulunduğunu açıkça anlatıyordu (bkz. Mat. 4:17,23; 10:7; 12:28; Luk. 10:9,11; 11:20; 17:21; 21:31-32). Fakat Egemenlik aynı zamanda gelecekte (bkz. Mat. 16:28; 24:14; 26:29; Mar. 9:1; Luk. 21:31; 22:16,18).

Markos ve Luka'daki Sinoptik paralellerde "Tanrı'nın Egemenliği" ifadesine rastlıyoruz. İsa'nın öğretilerine sıkça konu olan bu Egemenlik, Tanrı'nın mevcut zamanda insanların kalbinde bulunan ve bir gün tüm dünya üzerinde tamamlanacak olan saltanatını kapsıyordu. İsa'nın Mat. 6:10'daki duasında bunu görüyoruz. Yahudilere yazdığı için Matta Tanrı'nın adını içermeyen tabiri tercih ediyordu (yani Göklerin Egemenliği). Markos ve Luka ise Yahudi olmayan milletlere yazdıkları için Tanrı'nın adına yer vererek yaygın kullanımı sarf ediyordu.

Sinoptik Müjdelerde bu oldukça anahtar bir kelime. İsa'nın ilk ve son vaazları çoğu meseliyle birlikte bu konuyu ele alıyordu. Tanrı'nın şu an insan yüreğinde süren saltanatına değiniyor! Yuhanna'nın bu ifadeyi yalnızca iki defa kullanması ve İsa'nın mesellerinde hiç kullanmaması şaşırtıcı. Yuhanna Müjdesi'nde "sonsuz yaşam" önemli bir metafordur.

İfadedeki gerginliğin sebebi Mesih'in iki gelişidir. Eski Antlaşma Tanrı'nın göndereceği Mesih'in yalnızca ilk gelişine odaklı—askeri, yargısal, ihtişam dolu geliş—ancak Yeni Antlaşma O'nun ilk seferde Yeşaya 53'teki Acı Çeken Hizmetçi ve Zek. 9:9'daki alçakgönüllü kral olarak geldiğini gösteriyor. İki Yahudi çağ, kötülük çağıyla yeni doğruluk çağı kesişmekte. İsa şu an iman edenlerin kalbinde hüküm sürüyor ama bir gün tüm kâinatı hükmü altına alacak. Eski Antlaşma'da öngörüldüğü üzere gelecektir (bkz. Vahiy 19)! İnanlılar, Tanrı Egemenliğinin "henüz değil"inde değil "artık burada" fazında yaşıyor (bkz. Gordon Fee ve Douglas Stuart – *Kutsal Kitap'ı Bilinçli Şekilde Okumak (How to Read the Bible For All Its Worth)* s. 131-134).

1:4

NASB	"Kendileriyle birlikteyken"
NKJV	"onlarla bir arada toplanmışken"
NRSV	"onlarla kaldığı sırada"
TEV	"bir araya geldikleri zaman"
TEVb	"onlarla kalırken"

NIV "onlarla yemek yerken"
NJB "onlarla masadayken"

4-5. ayetler, İsa'nın bir görünme olayını O'nun görünmeleri ve kanıtlarından birine örnek olarak kullanır. *Sunalizomenos* terimi farklı yazılabilir. Anlamı, yazılışına göre değişkenlik gösterir.

1. uzun a – toplanmak/bir araya gelmek
2. kısa a – beraber yemek yemek (gerçek anlamıyla "tuzla")
3. au (diftong) – birlikte kalmak

Kastedilenin ne olduğu kesin olmasa da Luk. 24:41-43'te (bkz. Yu. 21) İsa'nın elçisel grupla yemek yediği anlatılır ki bu, O'nun dirilmiş ve fiziksel vücudunu tanıtılar (bkz. Elç. 1:3).

▣ **"Yeruşalim'den ayrılmayın"** Bu, Luk. 24:49'da kaydedilmekte. Elçilerin İşleri'nin ilk kısmı, Luka Müjdesi'nin sonu üstüne bir inceleme, yani belki de iki kitabı birbirine bağlama yöntemidir.

▣ **"Baba'nın verdiği. . .sözün gerçekleşmesini bekleyin"** Elçilerin İşleri 2:16-21'de Petrus bunu Yoe. 2:28-32'de geçen eskatolojik peygamberliğe bağlıyor. Onlar on gün boyunca Pentikost'a kadar bekledi. Luka, "Baba'nın verdiği söz"ü özellikle Kutsal Ruh adlandırmıştır (bkz. Luk. 24:49; Elç. 2:33). İsa onlara daha önce Yuhanna 14-16'da Ruh'un gelişinden bahsetmişti. Ancak ihtimal var ki Luka'nın anlayışına göre Baba'nın sözü, Kutsal Ruh gibi tek birşeyden ziyade Eski Antlaşma'da vadedilen kurtuluşun da İsrail'e Mesih şahsında getirilmesidir (bkz. Elç. 2:39; 13:23,32; 26:6).

▣ **"Baba"** Bu samimi ailevi Baba metaforu Tanrı'ya ilk olarak Eski Antlaşma'da yakıştırılıyor:

1. İsrail halkı sık sık YAHVE'nin "oğlu" olarak betimleniyor (bkz. Hoş. 11:1; Mal. 3:17)
2. Yasa'nın Tekrarı'nda Tanrı için Baba analogisi kullanılıyor (1:31)
3. Yas. 32:6'da İsrail "onun çocukları" ve Tanrı "sizin Babanız" adlandırılıyor
4. Bu analogi, Mez. 103:13'te yapılıyor ve Mez. 68:5'te geliştiriliyor (öksüzlerin babası)
5. peygamberlerde yaygındı (bkz. Yşa. 1:2; 63:8; oğul olarak İsrail, Baba olarak Tanrı, 63:16; 64:8; Yer. 3:4,19; 31:9)

İsa Aramice konuşuyordu. Bu o demektir ki "Baba"ya *Pater* denilen birçok yer, Aramice *Abba* kelimesini yansıtıyor olabilir (bkz. Elç. 14:36). Bu ailevi "Baba" terimi, İsa'nın Baba'yla olan yakınlığını aksettiriyor; Bunu öğrencilerine açıklaması da bizim Baba'yla olan kendi yakınlığımızı teşvik ediyor. Eski Antlaşma'da ve haham literatüründe "Baba" teriminin YAHVE'ye yönelik kullanımı seyrek olsa da İsa tarafından sık sık ve yaygın olarak kullanılır. İman edenlerin Mesih aracılığıyla Baba'yla olan yeni ilişkilerini açıklayan önemli bir vahiydir (bkz. Mat. 6:9).

1:5 "Yahya" Müjdelerin dördü de (bkz. Mat. 3:1-12; Mar. 1:2-8; Luk. 3:15-17; Yu. 1:6-8,19-28) Vaftizci Yahya'nın hizmetini anlatıyor. "Yahya", "YAHVE lütufkârdır" ya da "YAHVE'nin armağını" anlamına gelen İbrani Yohanan (BDB 220) isminin kısaltılmış haliydi. İsmi önemliydi çünkü bütün Kutsal Kitap isimleri gibi bu da Tanrı'nın onun hayatına dair maksadına işaret ediyordu. Yahya Eski Antlaşma peygamberlerinin sonuncusuydu. M.S. 430 civarlarında yaşayan Malaki'den bu yana bir peygamber daha ortaya çıkmamıştı. Onun varlığı bile İsrail halkı arasında büyük bir ruhsal coşkuya yol açıyordu.

▣ **"suyla vaftiz etti"** Vaftiz, birinci ve ikinci yüzyılın Yahudileri arasında düzenlenen, dinlerini değiştirenlere özgü alelade kabul töreniydi. Yahudi olmayan biri hakiki İsrail çocuğu olmak istiyorsa üç görevi yerine getirmek zorundaydı:

1. erkekse sünnet
2. üç şahidin huzurunda suya dalarak vaftiz
3. mümkünse Tapınak'ta kurban

Birinci yüzyıl Filistin'inin Esseniler gibi tarikatçı gruplarında vaftiz; sıradan, tekrarlanan bir olaydı. Lakin ana akım Yahudilik'te bu törel yıkanmanın ritüel emsalleri gösterilebilir:

1. ruhsal aklanmanın simgesi (bkz. Yşa. 1:16)
2. kâhinlerin devamlı yerine getirdiği ritüel (bkz. Çık. 19:10; Lev. 15)

3. ibadet etmek için tapınağa girmeden önce devamlı görülen ritüel

▣ **"Kutsal Ruh'la vaftiz edileceksiniz"** Bu bir gelecek zaman edilgen haber kipidir. Edilgen çatı, Mat. 3:11; Luk. 3:16 nedeniyle İsa'ya gönderiyor olabilir *ev* edatı "-de," "-le," ya da "tarafından" anlamlarını taşıyabilir (ör. alet, bkz. Mat. 3:11). Bu ifade iki olaya gönderme yapıyor olabilir: (1) Hristiyan olmak, (bkz. 1Ko. 12:13) veya (2) bu bağlamda etkili hizmet için vadedilen ruhsal gücün verilmesi. Vaftizci Yahya çok kez İsa'nın hizmetinden bahsederken bu ifadeyi kullandı (bkz. Mar. 1:8; Luk. 3:16-17; Yu. 1:33).

Bu, Yahya'nın vaftizinin karşıtıdır. Ruh'un yeni çağını Mesih açacak. O'nun vaftizi Ruh'la, Ruh'ta veya Ruh aracılığıyla edilecek. Mezhepler kendi aralarında bu ritüelin Hristiyan yaşantıda hangi olayı temsil ettiğini epey müzakere etmiştir. Bazılarına göre bahis konusu, kurtuluşun ardından verilen bir tür ikinci bereket, bir güçle donanmadır. Benim kişisel düşünceme göreyse Hristiyanlığa geçişi temsil eder (bkz. 1Ko. 12:13). Sonraki bereketleri ve donatıları reddetmiyorum ama kanımca iman edenlerin Mesih'e dalıp İsa'nın ölümü ve dirilişiyle özdeşleştiği yalnızca bir ruhsal vaftiz var (bkz. Rom. 6:3-4; Ef. 4:5; Kol. 2:12). Ruh'un bu başlatıcı işi Yu. 16:8-11'de tarif ediliyor. Benim anlayışıma göre Kutsal Ruh'un işleri şunlardır:

1. günahkâr olduğuna ikna etmek
2. Mesih hakkında gerçekleri ortaya çıkarmak
3. Müjde'nin kabulünü sağlamak
4. vaftiz ederek Mesih'le özdeşleştirmek
5. imanlıyı hâlâ günaha girdiğine ikna etmek
6. imanlıya Mesih benzeyişi kazandırmak

▣ **"birkaç güne kadar"** Bu, Fısıh'tan yedi hafta sonra gerçekleşen Yahudi Pentikost bayramına göndermedir. Tanrı'yı tahlil hasadının sahibi olarak tanırdı. Fısıh'tan elli gün sonra gelirdi (bkz. Lev. 23:15-31; Çık. 34:22; Yas. 16:10).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 1:6-11

“Elçiler bir araya geldiklerinde İsa’ya şunu sordular: “Ya Rab, İsrail’e egemenliği şimdi mi geri vereceksin?” İsa onlara, “Baba’nın kendi yetkisiyle belirlemiş olduğu zamanları ve tarihleri bilmenize gerek yok” karşılığını verdi. ⁸“Ama Kutsal Ruh üzerinize inince güç alacaksınız. Yeruşalim’de, bütün Yahudiye ve Samiriye’de ve dünyanın dört bucağında benim tanıklarım olacaksınız.” İsa bunları söyledikten sonra, onların gözleri önünde yukarı alındı. Bir bulut O’nu alıp gözlerinin önünden uzaklaştırdı. ¹⁰İsa giderken onlar gözlerini göğe dikmiş bakıyorlardı. Tam o sırada, beyaz giysiler içinde iki adam yanlarında belirdi. ¹¹“Ey Celileliler, neden göğe bakıp duruyorsunuz?” diye sordular. “Aranızdan göğe alınan İsa, göğe çıktığını nasıl gördünüzse, aynı şekilde geri gelecektir.

1:6 "İsa'ya şunu sordular" Bu bitmemiş zaman ya geçmiş zamanda tekrarlanan eylem ya da eylemin başlatılması anlamına gelir. Öğrencilerin bunu çok kez sorduğu anlaşılıyor.

▣ **"Ya Rab"** Grekçe "Rab" (*kurios*) terimi genel anlamda veya gelişmiş teolojik anlamda kullanılabilir. "Bay," "efendi," "usta," "sahip," "koca," veya "tam Tanrı-insan" (bkz. Yu. 9:36, 38). Bu terimin Eski Antlaşma'daki (İbranice, *adon*) kullanımı Yahudilerin Tanrı'nın antlaşmada verdiği ismi, İbranice "olmak" fiilinin bir biçimi olan YAHVE'yi dile getirmek istememelerinden kaynaklanıyor (bkz. Çık. 3:14). "Tanrın RAB'bin adını boş yere ağzına almayacaksın" emrinden çıkmaktan korkuyorlardı (bkz. Çık. 20:7; Yas. 5:11). Bunun için dile getirmedikleri halde boş yere ağızlarına almış olmayacaklardı. Böylece yerine Grekçe *kurios* (Rab) kelimesine benzer anlam taşıyan İbranice *adon* kelimesini getirdiler. Yeni Antlaşma yazarları bu terimi Mesih'in tam tanrılığını tasvir etmek için kullanmıştır. "İsa Rab'dir" cümlesi toplum önünde iman bildirmesi ve erken kilisenin vaftiz formülüydü (bkz. Rom. 10:9-13; 1Ko. 12:3; Flp. 2:11).

ÖZEL KONU: TANRI'NIN ADLARI

A. *El* (BDB 42, KB 48)

1. Tanrı için kullanılan jenerik antik terimin asıl anlamı kesin bilinmese de birçok bilginine göre terim "kuvvetli olmak" ya da "güçlü olmak" anlamına gelen Akat kökünden geliyor (bkz. Yar. 17:1; Say. 23:19; Yas. 7:21; Mez. 50:1).
2. Kenan tanrıları arasında en yüce tanrı, "tanrıların babası" ve "göklerin efendisi" denilen *El*'dir (Ras Shamra metinleri)
3. Kutsal Kitap'ta *El* çok kez başka terimlerle bitişik kullanılıyor. Bu kombinasyonlar, Tanrı'yı karakterize etmenin bir yoluna dönüştü.
 - a. *El-Elyon* ("En Yüce olan Tanrı," BDB 42 & 751 II), Yar. 14:18-22; Yas. 32:8; Yşa. 14:14
 - b. *El-Roi* ("Gören Tanrı" ya da "Kendini gösteren Tanrı," BDB 42 & 909), Yar. 16:13
 - c. *El-Shaddai* ("Her şeye kadir olan Tanrı" veya "şefkat Tanrısı" or "dağın Tanrısı," BDB 42 & 994), Yar. 17:1; 35:11; 43:14; 49:25; Çık. 6:3
 - d. *El-Olam* ("Ebedi Tanrı," BDB 42 & 761), Yar. 21:33. Tanrı'nın Davud'a verdiği sözle bu terim teolojik yönden bağlantılıdır, 2Sa. 7:13,16
 - e. *El-Berit* ("Antlaşma'nın Tanrısı"), Hâk. 9:46
4. *El* sözcüğü, şu sözcüklerle eşit sayılır:
 - a. YAHVE, Say. 23:8; Mez. 16:1-2; 85:8; Yşa. 42:5
 - b. *Elohim*, Yar. 46:3; Eyüp 5:8, "Ben Tanrıyı [El'im], babanın Tanrısı [*Elohim*'i]"
 - c. *Shaddai*, Yar. 49:25; Say. 24:4,16
 - d. "kıskançlık," Çık. 34:14; Yas. 4:24; 5:9; 6:15
 - e. "merhamet," Yas. 4:31; Neh. 9:31
 - f. "ulu ve heybetli," Yas. 7:21; 10:17; Neh. 1:5; 9:32; Dan. 9:4
 - g. "bilgi," 1Sa. 2:3
 - h. "sığınağım," 2Sa. 22:33
 - i. "öcümü alan," 2Sa. 22:48
 - j. "kutsal olan," Yşa. 5:16
 - k. "güçlü," Yşa. 10:21
 - l. "kurtuluşum," Yşa. 12:2
 - m. "büyük ve güçlü," Yer. 32:18
 - n. "karşılığımı veren," Yer. 51:56
5. Tanrı'nın Eski Antlaşma'daki tüm başlıca isimlerinin kombinasyonu Yeşu 22:22'de yer alır (*El*, *Elohim*, *YHWH*, tekrarlanmıştır)

B. *Elyon* (BDB 751, KB 832)

1. Temel anlamı "yüksek," "yüceltilmiş" ya da "yükseltilmiş"tir (bkz. Yar. 40:17; 1Kr. 9:8; 2Kr. 18:17; Neh. 3:25; Yer. 20:2; 36:10; Mez. 18:13).
2. Tanrı'nın birkaç başka ismi/unvanıyla paralel anlamda kullanılmıştır.
 - a. *Elohim* - Mez. 47:1-2; 73:11; 107:11
 - b. *YHWH* - Yar. 14:22; 2Sa. 22:14
 - c. *El-Shaddai* - Mez. 91:1,9
 - d. *El* - Say. 24:16
 - e. *Elah* - Daniel 2-6 ve Ezra 4-7'de çok kez kullanılmıştır. Dan. 3:26; 4:2; 5:18,21'de Aramice "Yüce Tanrı" anlamına gelen *illair* ile bağlantılıdır.
3. İsraili olmayanlar tarafından sıkça kullanılır.
 - a. Melkizedek, Yar. 14:18-22
 - b. Balam - Say. 24:15
 - c. Musa, Yas. 32:8'de uluslardan söz ederken

- d. Yeni Antlaşma'da Luka'nın Yahudi olmayanlara yazdığı Müjdesi'nde de bunun Grekçe eş değerlisi olan *Hupsistos* sözcüğünü kullanılır (bkz. 1:32,35,76; 6:35; 8:28; Elç. 7:48; 16:17)
- C. *Elohim* (ÇOĞUL), *Eloah* (TEKİL), ağırlıklı olarak şiiirlerde kullanılır (BDB 43, KB 52)
1. Bu terim Eski Antlaşma dışında yer almaz.
 2. Bu sözcük, İsrail'in Tanrısı'nı veya diğer ulusların tanrılarını tanımlayabilir (bkz. Çık. 12:12; 20:3). İbrahim'in ailesi politeistti (bkz. Yşu. 24:2).
 3. İsrail'in hakimlerine işaret ediyor olabilir (bkz. Çık. 21:6; Mez. 82:6).
 4. *Elohim* terimi Yas. 32:8 (LXX); Mez. 8:5; Eyüp 1:6; 38:7'de olduğu üzere başka ruhsal varlıklar için de kullanılır (melekler, kötü ruhlar).
 5. Bu sözcük Kutsal Kitap'ta Tanrı için kullanılan birinci unvan/isimdir (bkz. Yar. 1:1). YAHVE ile birleşik olarak kullanıldığı Yar. 2:4'e kadar sadece bu isim kullanılmıştır. Temel olarak, yani teolojik olarak Tanrı'yı bu gezegendeki tüm hayatın yaratıcısı, devam ettireni ve ihtiyaçlarını karşılayanı adlandırır (bkz. Mez. 104).
- D. *El* ile eşanlamlıdır (bkz. Yas. 32:15-19). Mezmur 14'te olduğu gibi (*Elohim*, 1,2,5. ayetler; YAHVE, 2,6. ayetler; hatta *Adon*, 4. ayet), YAHVE ile de paralellik gösterebilir.
1. ÇOĞUL olduğu ve diğer tanrılar için de kullanıldığı halde bu terim çoğunlukla İsrail'in Tanrısı'na hitaben kullanılır. Fakat monoteist kullanımı belirtmek için genelde FİİLİ TEKİLDİR (bkz. Özel Konu: Monoteizm).
 2. İsrail'in tek Tanrısı'nın yaygın isminin ÇOĞUL olması tuhaftır (ayrıca Yar. 1:26; 3:22; 11:7'deki "biz" kullanımına dikkat edin)! Kesin olmamakla birlikte şu teoriler mevcut:
 - a. İbranicede genellikle vurgulama amaçlı kullanılan birçok ÇOĞUL var. Bununla yakından bağlantılı olarak da sonradan gelen ve GÖRKEMİN ÇOĞULLUĞU adı verilen bir İbranice gramatik özellik var. Burada ÇOĞUL, bir kavramı büyütmek üzere kullanılır.
 - b. Çoğul, Tanrı'yla cennette görüşen ve Tanrı'nın buyruklarına tabi melekler konseyinden söz ediyor olabilir (bkz. 1Kr. 22:19-23; Eyüp 1:6; Mez. 82:1; 89:5,7).
 - c. Yeni Antlaşma'da tek Tanrı'nın üç kişilikte vahyolunmasını bile yansıtır olabilir. Yar. 1:1'de Tanrı yaratır; Yar. 1:2'de Ruh hareket eder ve Yeni Antlaşma'da Baba Tanrı'nın yaratılıştaki failidir (bkz. Yu. 1:3,10; Rom. 11:36; 1Ko. 8:6; Kol. 1:15; İbr. 1:2; 2:10).
- E. YAHVE (BDB 217, KB 394)
1. Tanrı bu isimle antlaşma yapar, bu isimle kurtarır! İnsanlar antlaşmaları bozarlar ama Tanrı Kendi Sözü'ne, vaadine, antlaşmasına sadıktır (bkz. Mezmur 103).
- F. Bu isimden ilk olarak Yar. 2:4'te *Elohim* ile birlikte söz edilmiştir. Yaratılış 1-2'de iki farklı yaratış hikayesi değil, iki ayrı vurgu var:
1. Fiziksel evrenin yaratıcısı olan Tanrı (Mezmur 104)
 2. İnsanlığın özel yaratıcısı olan Tanrı (Mezmur 103)
- G. İnsanlığın ayrıcalıklı konumu ve amacının yanı sıra bu benzersiz durumla bağlantılı olan günah ve asilik sorununa dair özel vahiy Yaratılış 2:4-3:24'le başlar.
1. Yar. 4:26'da "O zaman insanlar RAB'be (YAHVE) yakarmaya başladı" der. Ancak Çık. 6:3 ilk antlaşma halkının, yani Atalar ve ailelerinin Tanrı'yı yalnızca *El Shaddai* olarak tanıdıklarını ima eder. YAHVE ismi sadece bir kez Çık. 3:13-16'da, özellikle de 14. ayette açıklanıyor. Ancak, Musa'nın yazıları genelde sözcükleri etimolojiler aracılığıyla değil, popüler kelime oyunları ile yorumlar (bkz. Yar. 17:5; 27:36; 29:13-35). Bu ismin anlamını çıkarmaya çalışan birkaç teori vardır (IDB'den alınmıştır, cilt 2, s. 409-11).
 - a. Arapça bir kökten, "candan, yürekte sevgi göstermek"
 - b. Arapça bir kökten "üfleme" (fırtına Tanrısı olan YHWH)
 - c. Ugarit (Kenanca) bir kökten, "konuşmak"
 - d. bir Fenike yazısını izleyerek "destekleyip güç veren," ya da "yerleşik kılan" anlamına gelen NEDENSEL ORTAÇ
 - e. İbranice *Qal* biçiminden "Olan," ya da "var Olan" (GELECEK ZAMANDA, "olacak Olan")
 - f. İbranice *Hiphil* biçiminden "var olmaya neden Olan"

- g. İbranice "yaşamak" kökünden (ör. Yar. 3:20), "her zaman yaşayan, var Olan"
- h. Çık. 3:13-16 kontekstinden HİKAYE BİRLEŞİK ZAMAN biçiminin GEÇMİŞ ZAMANDA kullanımı üzerine kelime oyunu, "Önceden neysem o olmaya devam edeceğim" ya da "Daima ne olduysam o olmaya devam edeceğim" (bkz. J. Wash Watts - *Eski Antlaşma'da Sözdizimi Üzerine Araştırma (A Survey of Syntax in the Old Testament)*, s. 67). YAHVE'nin tam adı sıklıkla kısaltma halinde veya belki de özgün bir biçimle dile getirilir.
- (1) *Yah* (ör. Hallelu - yah, BDB 219, bkz. Çık. 15:2; 17:16; Mez. 89:8; 104:35)
- (2) *Yahu* (isimlerin "aya" ile bitmesi, ör. Yeşaya)
- (3) *Yo* (isimlerin "Yo" ile başlaması, ör. Yoel)
2. Yahudiliğin sonraki dönemlerinde bu antlaşma ismi (tetragrammaton) o denli kutsallaştı ki, Yahudiler, Çık. 20:7; Yas. 5:11; 6:13'ün buyruğunu çiğnemek korkusuyla onu söylemekten kaçınıyordu. Onun yerine, "sahip," "efendi," "koca," "Rab" anlamına gelen İbranice *adon* ya da *adonai* (Rab'bim) terimini koydular. Eski Antlaşma metinlerini okurken YAHVE ismine geldiklerinde onu "Rab" olarak okurlardı. Bu yüzden İngilizce çevirilerinde YAHVE, RAB diye yazılır.
3. *El* ile olduğu gibi YHWH de birçok kez İsrail'in Antlaşma Tanrısı'na ait belirli özelliklerin vurgulanması için başka terimlerle birleştirilir. Çok sayıda olası birleşik terim olmakla beraber birkaçı aşağıda verilmiştir:
- a. *YHWH - Yireh* (YHWH sağlayacak, BDB 217 & 906), Yar. 22:14
- b. *YHWH - Rophekha* (YHWH sana şifa verendir, BDB 217 & 950, *Qal* ORTACI), Çık. 15:26
- c. *YHWH - Nissi* (YHWH sancağımdır, BDB 217 & 651), Çık. 17:15
- d. *YHWH - Meqaddishkem* (YHWH sizi kutsal Kılan, BDB 217 & 872, *Piel* ORTACI), Çık. 31:13
- e. *YHWH - Şalom* (YHWH Esenliktir, BDB 217 & 1022), Hâk. 6:24
- f. *YHWH - Sabbaoth* (orduların Rabbi YHWH, BDB 217 & 878), 1Sa. 1:3,11; 4:4; 15:2; genellikle peygamberlerin kitaplarında)
- g. *YHWH - Ro' I* (YHWH çobanımdır, BDB 217 & 944, *Qal* ORTACI), Mez. 23:1
- h. *YHWH - Sidqenu* (YHWH doğruluğumuzdur, BDB 217 & 841), Yer. 23:6
- i. *YHWH - Shammah* (YHWH orada, BDB 217 & 1027), Hez. 48:35

▣ **"İsrail'e egemenliği şimdi mi geri vereceksin?"** Onlar hâlâ tamamen Yahudi milliyetçi bakış açısına sahipti (bkz. Mez. 14:7; Yer. 33:7; Hoş. 6:11; Luk. 19:11; 24:21). Muhtemelen kendi idari pozisyonlarını kolluyorlardı.

Bu teolojik soru hâlen büyük tartışmalar doğuruyor. Şuraya aynı bu meseleyi ele alan Vahiy yorum metnimden bir parça eklemek istiyorum (www.freebiblecommentary.org sitesine bakınız).

"Eski Antlaşma peygamberleri Filistin'de bir Yahudi krallığın yeniden kurulacağını öngörüyor. Bu krallıkta dünyanın tüm halkları toplanıp Davut soyundan gelen bir hükümdara hizmet edecek. Ancak Yeni Antlaşma Elçileri hiçbir zaman buna odaklanmıyor. Eski Antlaşma esinlendirilmedi mi (bkz. Mat. 5:17-19)? Eski Antlaşma yazarları son zamanın kritik olaylarını atladılar mı?

Dünyanın sonuna dair birkaç bilgi kaynağı mevcut:

1. Eski Antlaşma peygamberleri
2. Eski Antlaşma apokaliptik yazarları (bkz. Hez. 37-39; Dan. 7-12)
3. Antlaşmalar arası kanon dışı Yahudi apokaliptik yazarlar (Hanok gibi)
4. İsa'nın Kendisi (bkz. Mat. 24; Mar. 13; Luk. 21)
5. Pavlus'un yazıları (bkz. 1Ko. 15; 2Ko. 5; 1Se. 4; 2Se. 2)
6. Yuhanna'nın yazıları (Vahiy kitabı).

Bunların hepsi açık şekilde son zaman ideolojisini öğretiyor mu (olaylar, kronoloji, kişiler)? Öğretmiyorsa nedeni nedir? Yahudi Antlaşmalar arası yazılar dışındaki bütün bu yazılar esinlendirilmedi mi?

Ruh, gerçekleri Eski Antlaşma yazarlarına anlayabilecekleri terim ve kategorilerle açtı. Ancak aşamalı vahiy yoluyla Ruh, Eski Antlaşma'nın eskatolojik kavramlarını evrensel boyuta taşımıştır (bkz. Ef. 2:11-3:13). İşte bazı ilgili örnekler:

1. Yeruslm kenti mecaz olarak Tanrı'nın halkı (Siyon), Yeni Antlaşma'daysa tövbe ve iman eden bütün insanlara Tanrı'nın açmış olduğu kollarını yansıtan terimdir (Vahiy 20-22'deki yeni Yeruslm). Fiziksel bir kentin teolojik anlamda genişleyerek Tanrı'nın halkına dönüşmesi, Tanrı'nın Yar. 3:15'te, daha dünyada Yahudiler veyahut Yahudi başkent yokken verdiği düşmüş insanlığı kurtarma vaadiyle önceden ima edilmiştir. İbrahim'in çağrısı (bkz. Yar. 12:3) bile Yahudi olmayanları kapsıyordu.
2. Eski Antlaşma'da düşmanlar etraftaki Antik Yakın Doğu halklarıydı ama Yeni Antlaşma'da inançsız, Tanrı karşıtı, Şeytani etkiler altındaki insanlara yayılmışlar. Mücadele coğrafik ve bölgesel çatışmadan kozmik bir çatışmaya taşınmıştır.
3. Eski Antlaşma'da bu denli ayrılmaz olan ve Atalara verilen toprak vaadi artık tüm dünyaya dönüştü. Yeni Yeruslm yeniden yaratılmış bir dünyaya gelecek, sadece Yakın Doğu'ya değil (bkz. Va. 20-22).
4. Eski Antlaşma'nın genişletilen peygambersel kavramlarına verilebilecek diğer örneklerden bazıları (1) İbrahim'in nesli artık ruhsal olarak sünnetli kişilerdir (bkz. Rom. 2:28-29); (2) antlaşma halkına artık Yahudi olmayanlar da dahildir (bkz. Hoş. 1:9; 2:23; Rom. 9:24-26; also Lev. 26:12; Çık. 29:45; 2Ko. 6:16-18 and Çık. 19:5; Yas. 14:2; Tit. 2:14); (3) tapınak artık yerel kilisedir (bkz. 1Ko. 3:16) ya da iman edenin kendisidir (bkz. 1Ko. 6:19); ve (4) İsrail'le karakteristik betimleyici ifadeleri artık komple Tanrı'nın halkı için geçerli (bkz. Gal. 6:16; 1Pe. 2:5, 9-10; Va. 1:6)

Bu peygamberlik modeli yerine getirilmiş, genişletilmiş ve daha kaplamalı hale gelmiştir. İsa ve Elçisel yazarlar son zamanı Eski Antlaşma peygamberlerinin sunuş tarzından farklı bir tarzda sunuyor (bkz. Martin Wyngaarden *Egemenliğin Geleceğine Dair Peygamberlikler ve Yerine Getirilener [The Future of The Kingdom in Prophecy and Fulfillment]*) Eski Antlaşma modelini gerçek anlamlı veya normatif yapmaya çalışan çağdaş yorumlayıcılar, Vahiy kitabını Yahudileştirip İsa'nın ve Pavlus'un muğlak sözlerinin hepsine didik didik anlam sokarlar! Yeni Antlaşma yazarları Eski Antlaşma peygamberlerini yalanlamaz, aksine onların en yüksek evrensel çıkarımlarını gösterir.

1:7

NASB	"Baba'nın kendi yetkisiyle belirlemiş olduğu zamanları ve tarihleri bilmenize gerek yok"
NKJV	"Zamanları veya mevsimleri bilmek haddiniz değil"
NRSV	"Zamanları veya dönemleri bilmek haddiniz değil"
TEV	"zamanları ve olayları"
NJB	"Zamanları veya tarihleri bilmek haddiniz değil"

"Zamanlar" terimi (*chronos*) "devirler" ya da "çağlar", yani zamanın geçişi anlamına gelirken "dönemler" (*kairos*) "belli olayları veya mevsimleri olan zamanı" (bkz. Tit. 1:2-3). Louw ve Nida: *Grekçe-İngilizce Sözlük (Greek-English Lexicon)*; bunların, zaman süresini belirten eş anlamlı kelimeler olduğunu söyler (bkz. 1Se. 5:1). İnanlıların belirli tarihler koymamaları gerektiği ortada; İsa bile ne zaman döneceğini bilmiyordu (bkz. Mat. 24:36; Mar. 13:32). İnanlılar genel mevsimi bilebilir ama gerçek olaya yönelik hazırlıklarını ve etkinliklerini asla elden bırakmamalı (bkz. Mat. 24:32-33). Yeni Antlaşma'da İkinci Geliş'e dair iki vurgu, **etkin** ve **hazır** olmaktadır. Kalanı Tanrı'ya havale!

1:8 "Ama. . .güç alacaksınız" Kutsal Ruh'un gelişinin güç ve tanıklıkla ilişkilendirildiğine dikkatinizi çekerim. Elçilerin İşleri, "tanıklık", yani *martus* hakkındadır. Bu tema kitapta baskın (bkz. Elç. 1:8,22; 2:32; 3:15; 5:32; 10:39,41; 13:31; 22:15,20; 26:16). Kilise görevini aldı-Mesih'in Müjdesi'ne tanıklık etmek (bkz. Luk. 24:44-49)! Elçiler, İsa'nın hayatının ve öğretilerinin tanıklarıydı; şimdiyse O'nun hayatı ve öğretileri konusunda tanıklardı. Etkili tanıklık yalnızca Ruh'un gücü vasıtasıyla gerçekleşir.

İlginçtir ki *Jerome'un Kutsal Kitap Yorumu (The Jerome Biblical Commentary)* (s. 169) adlı yorum kitabı, Luka'nın "gecikmiş parousia"yı ifade etme eğilimini belirtiyor.

İşte alıntı.

"Ruh, *Parousia*'nın yerine geçiyor. Bu; İsa'nın yanıtının iki kısmını bitişiren *alla*, yani 'ama' bağlacının kuvvetidir. Yeni bir kutsal tarih dönemi olan kilise ve misyon döneminde Ruh, devamlı Hristiyan varoluşun prensibidir. Bu gerçekler, Hristiyan farkındalığın odak noktası olarak erken bir

Parousia'nın yerine geçmelidir. Kilisenin Ruh'u, geciken *Parousia* ve süregiden tarih sorununa Luka'nın verdiği cevaptır."

▣ **"Yeruşalim. . .Yahudiye. . .Samiriye. . .dünyanın dört bucağı"** İşte Elçilerin İşleri'nin coğrafi ana hatları:

1. Yeruşalim, Elç. 1-7
2. Yahudiye ve Samiriye, Elç. 8-12
3. dünyanın öbür ucu (yani Roma), Elç. 13-28.

Bu ana hatlar, yazarın edebi yapısını ve amacını belirtebilir. Hristiyanlık bir Yahudilik tarikatı değil, Eski Antlaşma'da verilen isyankar insanlığı Kendiyle barıştırma vaatlerini yerine getiren tek gerçek Tanrı'nın dünya genelindeki hareketidir (bkz. Yar. 12:3; Çık. 19:5; Yşa. 2:2-4; 56:7; Luk. 19:46).

"Dünyanın dört bucağı" ifadesi, "uluslara ışık"tan da bahseden Mesihçi bir metin olan Yşa. 49:6'dan alıntılanarak Elç. 13:47'de yine kullanılıyor. Uluslara (bkz. Yar. 12:3; Çık. 19:5-6; Yşa. 2:2-4) bir Kurtarıcı göndermek (bkz. Yar. 3:15), Tanrı'nın ezeli planıydı.

Septuaginta'yı bilen ve Yeruşalim'in YAHVE tarafından eski haline getirileceği, yükseltileceği, ve dünyanın Yeruşalim'e getirileceğine dair birçok peygamberce vaatlerin bilincinde olan ilk Yahudi liderler bunların aynen gerçekleşeceğini bekliyordu.

Onlar Yeruşalim'de kaldı (bkz. Elç. 8:1). Fakat Müjde, Eski Antlaşma kavramlarını kökten değiştirdi ve genişletti. Cümle âlem fermanı (bkz. Mat. 28:18-20; Luk. 24:47; Elç. 1:8) imanlılara dünyanın yaklaşmasını beklememelerini, kendilerinin tüm dünyaya ulaşmalarını buyurdu. Eski Antlaşma'da Yeruşalim, cennetin bir metaforudur (bkz. Va. 21:2), Filistin'de bir kent değil.

ÖZEL KONU: YAHVE'nin EBEDİ KURTARIŞ PLANI

Size, okuyucuma bir itirafta bulunmak zorundayım: bu konuda taraflıyım. Şahsi sistematik teolojim Kalvenizm veyahut Dispansasyonizm değil, Büyük Görev evanjelikalizmidir (bkz. Mat. 28:18-20; Luk. 24:46-47; Elç. 1:8). İncançımaya göre Tanrı'nın tüm insanlığı (ör. Yar. 3:15; 12:3; Çık. 19:5-6; Yer. 31:31-34; Hez. 18; 36:22-39; Elç. 2:23; 3:18; 4:28; 13:29; Rom. 3:9-18,19-20,21-31), Kendi suretinde yaratılan ve kendisine benzeyen herkesi (bkz. Yar. 1:26-27) ebediyen kurtarma planı vardı. Antlaşmalar Mesih'te birleşir (bkz. Gal. 3:28-29; Kol. 3:11). İsa, Tanrı'nın bir zamanlar saklı bırakılan fakat şimdi açığa kavuşmuş gizemidir (bkz. Ef. 2:11-3:13)! Kutsal Yazılar'ın anahtarı İsrail değil, Yeni Antlaşma'nın Müjdesi'dir.

Kutsal Yazılar'a dair tüm yorumlarım bu anlayış etrafında şekillenir. Bütün metinleri bu anlayışla okurum! Bu elbette taraflılıktır (her yorumcu taraf tutar!) ama aynı zamanda Kutsal Yazılar'la bilgilendirilmiş varsayımdır.

Yaratılış 1-2, YAHVE'nin Kendisi ve en üstün yaratımıyla, yani insanlıkla birliktelik ve etkileşim içinde olabileceği bir yer yaratmasına odaklanıyor (bkz. Yar. 1:26,27; 3:8). Fiziksel yaratılış, bu bireylerarası ilahi tasarı için aşama teşkil eder.

1. Aziz Augustinus bunu her insanda bulunan ve sadece Tanrı'nın Kendisiyle dolabilecek bir boşluk olarak nitelendirir.
2. C.S. Lewis gezegenimizi "dokunulmuş gezegen" adlandırmıştı, yani Tanrı'nın insanlar için hazırladığı gezegen.

Eski Antlaşma'da bu ilahi tasarıya dair birçok ima edilmekte.

1. YAHVE'nin insanlığı batmış olduğu vahim günah ve isyan çamuruna terk etmeyeceğine dair ilk vaadi Yaratılış 3:15'tedir. İsrail daha olmadığı için İsrail'den veya antlaşma halkından bahsetmiyor, ta ki Yaratılış 12'de İbrahim'i çağırana dek.
2. Yaratılış 12:1-3 Tanrı'nın İbrahim'e, antlaşma halkı İsrail'e dönüşecek olan ilk çağrısı ve vahyidir. Ancak bu ilk çağrıya bile Tanrı'nın aklında tüm dünya vardı. 3. ayete dikkat ediniz!
3. Mısır'dan Çıkış 20'de (Yasa'nın Tekrarı 5) YAHVE kanununu Musa'ya seçilmiş halkına rehberlik etsin diye verdi. Dikkatinize sunarım ki Çık. 19:5-6'da YAHVE'nin Musa'ya İsrail'in sahip olacağı özgün ilişkisi gösteriyor. Ayrıca dikkat edilmesi gereken nokta, onların İbrahim gibi

dünyaya bereket kaynağı olmak üzere seçildikleridir (bkz. Çık. 19:5, "çünkü yeryüzünün tümü benimdir"). İsrail, uluslara YAHVE'yi tanıtan ve çekici kılan mekanizma olacaktı. Onlar feci şekilde başarısızlığa uğradı (bkz. Hez. 36:27-38).

4. Mezmurlar'da – 22:27-28; 66:4; 86:9 (Va. 15:4)
5. Peygamberler aracılığıyla YAHVE evrensel kurtarıcı planlarını ortaya çıkarmaya devam etti.
 - a. Yeşaya – 2:2-4; 12:4-5; 25:6-9; 42:6,10-12; 45:22; 49:5-6; 51:4-5; 56:6-8; 60:1-3; 66:18,23
 - b. Yeremya – 3:27; 4:2; 12:15-16; 16:19
 - c. Mika 4:1-3
 - d. Malaki 1:11

Bu evrensel vurgu, düşmüş insanların performansına değil, YAHVE'nin merhametine odaklanan "yeni antlaşma"nın (bkz. Yer. 31:31-34; Hez. 36:22-38) ortaya çıkışıyla kolaylık bulur. "Yeni yürek," "yeni zihin," ve "yeni ruh" mevcut. İtaatkârlık vazgeçilmez olsa bile içsel bir prensiptir, sırf dışsal değil (bkz. Rom. 3:21-31).

Yeni Antlaşma'da evrensel kurtarıcı planın pekiştirilmesi birkaç biçimde gerçekleşir.

1. Büyük Görev – Mat. 28:18-20; Luk. 24:46-47; Elç. 1:8
2. Tanrı'nın sonsuz planı (yani yazgıda var olan) – Luk. 22:22; Elç. 2:23; 3:18; 4:28; 13:29
3. Tanrı tüm insanların kurtuluşunu arzuluyor – Yu. 3:16; 4:42; Elç. 10:34-35; 1Ti. 2:4-6; Tit. 2:11; 2Pe. 3:9; 1Yu. 2:2; 4:14
4. Mesih Eski ve Yeni Antlaşma'yı birleştirendir – Gal. 3:28-29; Ef. 2:11-3:13; Kol. 3:11. Tüm insani engeller ve ayrımlar Mesih'te giderilir. İsa, Tanrı'nın gizli tutulan fakat artık açığa kavuşmuş "sırrı"dır (Ef. 2:11-3:13).

Yeni Antlaşma İsa'ya odaklanır, İsrail'e değil. Esas olan milliyet veya coğrafi bölge değil, Müjde'dir. İlk vahiy İsrail'di ama İsa nihai vahiydi (bkz. Mat. 5:17-48).

Umarım verilen Özel Konu'yu okumak için zaman ayırırsınız: Özel Konu: Eski Antlaşma Vaatleriyle Yeni Antlaşma Vaatleri Neden Bu Kadar Farklı? Çevrimiçi okumak için www.freebiblecommentary.org linkine bağlanınız.

1:9 "Yukarı alındı" Bu olay, göğe yükseliş olarak tanınır. Dirilmiş İsa, önceki görkem mevkisine geri alınıyor (bkz. Luk. 24:50-51; Yu. 6:22; 20:17; Ef. 4:10; 1Ti. 3:16; İbr. 4:14; ve 1Pe. 3:22). Edilgen çatının açıklanmamış öznesi Baba'dır. Aşağıdaki ÖZEL KONU: TANRI'NIN EGEMENLİĞİ'ne bakınız. GÖĞE YÜKSELİŞ, Elçilerin İşleri 1:2.

Bu yükselişi anlatırken kullanılan fiil çeşitliliğine dikkat edin.

1. "yukarı alındı," Elç. 1:2 – aorist edilgen haber kipi
2. "yukarı kaldırıldı," Elç. 1:9 – aorist edilgen haber kipi
3. "yukarı alınmıştır," Elç. 1:11 (Elç. 1:2'yle aynı fiil) – aorist edilgen ortaç
4. "göğe taşındı," Luk. 24:51 (metinsel çeşit) – bitmemiş zamanlı edilgen haber kipi

Aşağıdaki ÖZEL KONU: TANRI'NIN EGEMENLİĞİ'ne bakınız. GÖĞE YÜKSELİŞ, Elçilerin İşleri 1:2.

▣ **"Bir bulut"** Bulutlar, önemli eskatolojik imlerdi. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: BULUTLARIN ÜZERİNDE GELMEK (birkaç İbranice sözcük ama çoğunlukla "anan", BDB 777, KB 857)

Bulutların üzerindeki bu geliş çok önemli eskatolojik işaretti. Eski Antlaşma'da üç belirgin kullanım şekli var.

1. Tanrı'nın bir yerde fiziksel olarak bulunduğunu göstermek için, Görkemli bulut Şekinah (bkz. Çık. 13:21; 14:19,20,24; 16:10; 19:9; Say. 11:25; Neh. 9:19)
2. insanlar O'nu görüp ölmesin diye kutsallığını örtmek için (bkz. Çık. 33:20; Yşa. 6:5)
3. Tanrı'yı taşımak için (bkz. Mez. 18:9; 104:3; Yşa. 19:1; Nah. 1:3; Elç. 1:9; 1Se. 4:17)

Daniel 7:13'te bulutlar, ilahi ve insan olan Mesih'in ulaşımı için kullanılıyordu (bkz. ÖZEL KONU: MESİH). Daniel'deki bu peygamberliğe Yeni Antlaşma'da 30 defa gönderme yapılıyor. Mesih'in göksel bulutlarla bu bağlantısının aynısı Mat. 24:30; 26:64; Mar. 13:26; 14:62; Luk. 21:27; Elç. 1:9,11; 1Se. 4:17; Va. 1:7'de görülmekte.

1:10 "onlar gözlerini dikmiş bakıyorlardı" Bu bir dolaylamalı bitmemiş zamandır. Onlar İsa'yı olabildiğince uzun görmek için gözlerini zorluyorlardı. İsa gözden kaybolduktan sonra bile izlemeye devam ettiler.

Luka'nın yazılarında bu terim tipiktir (bkz. Luk. 4:20; 22:56; Elç. 1:10; 3:4,12; 6:15; 7:55; 10:4; 11:6; 13:9; 14:9; 23:1, Yeni Antlaşma'da Luka ve Elçilerin İşleri dışında yalnızca iki kullanımı var, 2. Korintliler 3'te). Anlamı, "dikkatle bakmak," "dalıp gitmek," veya "gözünü dikmek" şeklindedir.

▣ **"göge"** Antik halklar cennetin yukarıda olduğuna inanırdı fakat evrenin daha iyi anlaşıldığı günümüzde yukarı görecelidir. Luk. 24:31'de İsa kayboluyor. Bu model, kültürümüze daha uygun olabilir. Cennet yukarıda bulunmuyor; muhtemelen zamanın ve uzayın farklı bir boyutunu kaplıyor. Cennet bir istikamet değil, bir şahıstır!

▣ **"beyaz giysiler içinde iki adam"** Yeni Antlaşma'da melekler birçok kez parlak beyaz giysileri sayesinde teşhis ediliyorlar (bkz. Luk. 24:4; Yu. 20:12). Melekler O'nun doğumunda, denenmesinde, Getsemani'de, mezarında ve göğe yükselişinde boy gösteriyorlar.

1:11 "Ey Celileliler" Luka öğrencilerin Celileli köklerini Elçilerin İşleri'ni yazarken birkaç defa kaydediyor (bkz. Elçilerin İşleri 2:7; 13:31). Yahuda hariç Onikiler'in her biri Celileliydi. Yahudiye sakinleri, Yahudi olmayan nüfusu büyük olduğundan ve Sözlü Gelenekleri (Talmud) yerine getirme konusunda pek "koşer", yani katı olmadığından dolayı bu bölgeyi hor görüyordu.

Luka'nın bu etkileşimi düzenlemekteki amacı geciken İkinci gelişle ilgili sonradan sorulan soruları yanıtlamak mıydı diye merak ediyor insan. Hristiyanlar *Parousia*'yla değil, hizmet ve müjdelemeyle ilgilenmeli!

▣ **"İsa . . . gelecektir"** Bazı teologlar, "İsa" ve "Mesih" arasında ayırım yapmaya çalışır. Bu melekler, gelecek olanın tanıdıkları İsa olduğunu doğrular. Yüceltilmiş, yükselmiş Mesih hâlâ yüceltilmiş olan Nasıralı İsa'dır. O hâlâ Tanrı/insan.

İsa gittiği gibi göksel bulutlar üzerinde yine gelecektir (Elç. 1:9'daki Özel Konu'ya bakınız, bkz. Mat. 10:23; 16:27; 24:3,27,37,39; 26:64; Mar. 8:38-39; 13:26; Luk. 21:27; Yu. 21:22; 1Ko. 15:23; 1Se. 1:10, 4:16; 2Se. 1:7, 10; 2:1,8; Yak. 5:7-8; 2Pe. 1:16; 3:4,12; 1Yu. 2:28; Va. 1:7). İsa'nın İkinci Gelişi Yeni Antlaşma'nın yinelenen ve önemli temasıdır. Müjde'nin bu kadar uzun sürede yazılı hale getirilmesinin sebeplerinden biri, erken kilisenin son derece yakın zamanda Mesih'in döneceğini ummasıydı. O'nun beklenmedik gecikmesi, Elçilerin ölmesi ve sapkınlıkların artışı en sonunda kiliseyi İsa'nın hayatını ve öğretilerini yazılı halde kaydetmelerine itti.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 1:12-14

¹²Bundan sonra elçiler, Yerusâlim'den yaklaşık bir kilometre uzaklıktaki Zeytin Dağı'ndan Yerusâlim'e döndüler. ¹³Kente girince kaldıkları evin üst katındaki odaya çıktılar. Petrus, Yuhanna, Yakup, Andreas, Filipus, Tomas, Bartalmay, Matta, Alfay oğlu Yakup, Yurtsever Simun ve Yakup oğlu Yahuda oradaydı. ¹⁴Bunlar İsa'nın annesi Meryem, öbür kadınlar ve İsa'nın kardeşleriyle tam bir birlik içinde sürekli dua ediyordu.

1:12 "döndüler" Luk. 24:52'te "büyük sevinç içinde" döndükleri eklenir.

▣ **"Zeytin Dağı"** Bu, Luk. 24:50 ile çelişiyor (Beytanya); yine de Luk. 19:29 ve 21:37'yi Mar. 11:11-12 ve 14:3'le karşılaştırınız. Zeytin Dağı adıyla bilinen sırt, Beytanya'dan başlayarak Kidron Vadisi'ne ters ve Tapınağın karşısından uzayan, 90-120 metre yüksekliği olan 4 kilometrelik bir sırttı. Eski Antlaşma'nın eskatolojik peygamberliklerinde bu sırtın bahsi geçiyor (bkz. Zek. 14:4). İsa ve öğrencileri burada dua edip belki de çadırda kalmak için çok kez buluşmuştu.

▣ **"bir kilometre uzak"** Bir Yahudi'nin Şabat Günü'nde gidebileceği mesafeyi hahamlar belirliyordu (bkz. Çık. 16:29; Say. 35:5). Şabat gününde Musa'nın kanununu çiğnemediği yürünebilecek bu azami mesafe hahamlar tarafından yaklaşık 2,000 arşın veya adım olarak belirlendi.

1:13 "üst katındaki oda" Bu muhtemelen Son Akşam Yemeği'nin yenildiği mekandıydı (bkz. Luk. 22:12; Mar. 14:14-15). Geleneğe göre burası, Petrus'un anılarını Markos Müjdesi'ne yazan ve Markos diye tanınan Yuhanna'nın (bkz. Elç. 12:12) evinin üst katındaydı (2. veya 3. kat). 120 kişi barındırdığı için büyük bir oda olmalıydı.

▣ **"çıktılar"** Buradaki çoğulluk, Elçilerin dört isim listesinden biriyle ilişkilidir (bkz. Mat. 10:2-4; Mar. 3:16-19; ve Luk. 6:14-16). Listeler özdeş değil. İsimler ve sıra değişiyor. Ancak hep aynı kişiler dört adet üçlü gruplar halinde listeleniyor. Petrus her zaman başta gelir, Yahuda'ysa sonda. Olabilir ki bu üç adet dörtlü gruplarla, adamların evlerine belirli aralıklarla dönüp ailelerini görmeleri ve onların geçimini sağlamaları amaçlanmıştır. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: ELÇİLERİN İSİM LİSTESİ

	Matta 10:2-4	Markos 3:41	Luka 6:14-16	Elç. 1:12-14
1. Grup	Şimon (Petrus) Andreas (Petrus'un erkek kardeşi) Yakup (Zebedi'nin oğlu) Yuhanna (Yakup'un erkek kardeşi)	Şimon (Petrus) Yakup (Zebedi'nin oğlu) Yuhanna (Yakup'un erkek kardeşi) Andreas	Şimon (Petrus) Andreas (Petrus'un erkek kardeşi) Yakup Yuhanna	Petrus Yuhanna Yakup Andreas
2. Grup	Filipus Bartalmay Tomas Matta (vergi görevlisi)	Filipus Bartalmay Matta Tomas	Filipus Bartalmay Matta Tomas	Filipus Tomas Bartalmay Matta
3. Grup	Yakup (Alfay'ın oğlu) Taday Simun (Kenanlı) Yahuda (İskariot)	Yakup (Alfay'ın oğlu) Taday Simun (Kenanlı) Yahuda (İskariot)	Yakup (Alfay'ın oğlu) Simun (Yurtsever) Yahuda (Yakup'un oğlu) Yahuda (İskariot)	Yakup (Alfay'ın oğlu) Simun (Yurtsever) Yahuda (Yakup'un oğlu)

Luk. 6:14'teki notlardan:

▣ **"Petrus adını verdiği Simun"** On iki elçinin daha üç listesi var. Petrus her zaman başta gelir; Yahuda'ysa sonda. Gruplardaki isimler sık sık tersten sıralansa da dört gruptan üçü değişmez (bkz. Mat. 10:2-4; Mar. 3:16-19; Elç. 1:13).

▣ **"Andreas"** Bu Grekçe terimin anlamı "erkeksi"dir. Yuhanna 1:29-42'den öğrendiğimiz üzere Andreas, Vaftizci Yahya'nın öğrencisiydi ve kardeşi Petrus'u İsa'yla tanıştırdı.

▣ **"Yakup"** Bu, "el koyan kimse" anlamına gelen (bkz. Yar. 25:26) İbrani "Yakup" isimdir (BDB 784). Onikinin listesinde Yakup isimli iki adam yer alıyor. Biri Yuhanna'nın kardeşi (bkz. Mar. 3:17) ve Petrus, Yakup ve Yuhanna'nın da bulunduğu yakın çevreye dahil. Bu, Yuhanna'nın kardeşi.

▣ **"Yuhanna"** Bu, Yakup'un kardeşi ve öğrencilerin yakın çevresine aitti. Yeni Antlaşma'nın beş kitabını o yazdı ve tüm Elçilerden daha uzun yaşadı.

▣ **"Filipus"** Bu Grekçe adın anlamı "atlara düşkün"dür. Onun çağrılışı Yuhanna 1:43-51'de anlatılıyor.

▣ **"Bartalmay"** Bu adın anlamı "Batlamyus'un Oğlu"dur. O, Yuhanna Müjdesi'ndeki Natanel olabilir (bkz. Yu. 1:45-49; 21:20).

▣ **"Matta"** İbranice adın anlamı (*Mattitya*, bkz. 1Ta. 9:31; 15:18,21; 16:5; 25:3,21; Neh. 8:4) "YAHVE'nin hediyesi"dir. Burada Levi'ye atıfta bulunmaktadır (bkz. Mar. 2:13-17).

▣ **"Tomas"** İbranice adın anlamı "Didymus", yani "ikiz"dir (bkz. Yu. 11:16; 20:24; 21:2).

▣ **"Yakup"** "Yakup" isminin İbranicesi. Onikinin listesinde Yakup isimli iki adam yer alıyor. Biri Yuhanna'nın kardeşi (bkz. Luk. 6:17) ve Petrus, Yakup ve Yuhanna'nın da bulunduğu yakın çevreye dahil. Buradakinin lakabı küçük Yakup (bkz. Mar. 3:17).

▣ **"Yurtsever Simun"** Markos'un Grekçe metninde "Kenanlı" diye geçiyor (Matt. 10:4'te de). Müjdesini Romalılara yazan Markos, Roma karşıtı bir Yahudi gerilla hareketine gönderme yaptığı için siyasi gündem konusu olan "yurtsever" kelimesini kullanmaktan kaçınmış olabilir. Luka'ysa bu terimi kullanmakta sakınca görmüyor (bkz. Luk. 6:15 ve Elç. 1:13). Kenanlı teriminin birkaç türevi var.

1. Celile'nin Kana adındaki bölgesi
2. Kenanlının Eski Antlaşma'daki tüccar anlamında kullanımı
3. Kenan yerlileri için kullanılan genel ad

Luka'nın kullandığı ad doğruysa "yurtsever", Aramicede "heveskâr" anlamına gelen terimden kaynaklanır (bkz. Luk. 6:15; Elç. 1:17). İsa'nın seçmiş olduğu on iki öğrenci birkaç tane farklı ve rekabetçi gruba mensuptu. Simun, Roma yetkisini şiddetle devirmekten yana bir milliyetçi grubun üyesiydi. Normalde bu Simun ve Levi (vergi görevlisi Matta) aynı odada bulunmazlardı.

▣ **"Yakup oğlu Yahuda"** Kendisine "Lebbeus" ("yürekli adam," bkz. Mat. 10:3) ya da "Yahuda" da denilirdi (bkz. Yu. 14:22). Taday ve Lebbeus "sevgili evlat" anlamına sahip.

- ▣ **"Yahuda İskariot"** İki Şimon, iki Yakup ve iki Yahuda'mız var. "İskariot"un iki olası türevi var:
1. Yahudiye'nin Keriot Kenti'nden gelen bir adam (bkz. Yeşu 15:25, buradan Yahudiyeli olduğu anlaşılıyor)
 2. babasının adı (bkz. Yu. 6:71; 13:2,26)
 3. "hançerli adam" veya suikastçi, yani aynen Simun gibi yurtsever

▣ **"Petrus"** Çoğu Celileli Yahudilerin hem Yahudi ismi (ör. Şimon ya da "duyma" anlamına gelen Simun ismi [BDB 1035, bkz. Yar. 29:33]) hem asla açıklanmayan Yunan ismi vardı. İsa ona "kaya" lakabını veriyor. Grekçede kaya *petros*, Aramicedeyse *cephas*'tır.

▣ **"Andreas"** Bu Grekçe terimin anlamı "erkeksi"dir. Yuhanna 1:29-42'den öğrendiğimiz üzere Andreas, Vaftizci Yahya'nın öğrencisiydi ve kardeşi Petrus'u İsa'yla tanıştırdı.

▣ **"Filipus"** Bu Grekçe terimin anlamı "atlara düşkün"dür. Onun çağrılışı Yuhanna 1:43-51'de etraflıca anlatılıyor.

▣ **"Tomas"** Bu İbranice terimin anlamı "Didymus", yani "ikiz"dir (bkz. Yu. 11:16; 20:24; 21:2).

▣ **"Bartalmay"** Bu terimin anlamı "Batlamyus'un Oğlu"dur. O, Yuhanna Müjdesi'ndeki (bkz. Yu. 1:45-49; 21:20) Natanel ("Tanrı'nın armağanı," BDB 681 ve 41) olabilir.

▣ **"Matta"** İbrani *Mattenai* ismiyle ilişkili olabilir, anlamı "YAHVE'nin armağanı" (BDB 683). Bu, Levi'nin diğer adıdır (bkz. Mar. 2:14; Luk. 5:27).

▣ **"Yakup"** Onikiler'in listesinde Yakup isimli iki adam yer alıyor. Biri Yuhanna'nın kardeşi (bkz. Mar. 3:17) ve Petrus, Yakup ve Yuhanna'nın da bulunduğu yakın çevreye dahil. Buradakinin lakabı küçük Yakup.

▣ **"Yurtsever Simun"** Markos'un Grekçe metninde "Kenanlı" diye geçiyor (Mat. 10:4'te de). Müjdesi'ni Romalılara yazan Markos, Roma karşıtı bir Yahudi gerilla hareketine gönderme yaptığı için siyasi gündem konusu olan "yurtsever" kelimesini kullanmaktan kaçınmış olabilir. Luka'ysa bu terimi kullanmakta sakınca görmüyor (bkz. Luk. 6:15 ve Elç. 1:13). "Kenanlı" teriminin birkaç türevi olabilir.

1. Celile'nin Kana adındaki bölgesi
2. Kenanlının Eski Antlaşma'daki tüccar anlamında kullanımı
3. Kenan yerlileri için kullanılan genel ad

Luka'nın kullandığı ad doğruysa "yurtsever", Aramicede "heveskâr" anlamına gelen terimden kaynaklanır (bkz. Luk. 6:15; Elç. 1:17). İsa'nın seçmiş olduğu on iki öğrenci birkaç tane farklı ve rekabetçi gruba mensuptu. Simun, Roma yetkisini şiddetle devirmekten yana bir milliyetçi grubun üyesiydi. Normalde bu Simun ve Levi (vergi görevlisi Matta) aynı odada bulunmazlardı.

▣ **"Yakup oğlu Yahuda"** Kendisine "Lebbeus" ("yürekli adam," bkz. Mat. 10:3) ya da "Yahuda" da denilirdi (bkz. Luk. 6:16; Yu. 14:22; Elç. 1:13). Yakup'un başka bir anlamı da "sevgili çocuk"tu (gerçek anlamıyla "göğüsten").

▣ **"Yahuda İskariot"** İki Şimon, iki Yakup ve iki Yahuda'mız var. "İskariot"un iki olası türevi var: (1) Yahudiye'nin Keriot Kenti'nden gelen bir adam (bkz. Yeşu 15:25) ya da (2) "hançerli adam" veya suikastçi, aynen Simun gibi yurtsever.

ÖZEL KONU: YAHUDA İSKARİOT

Yahuda birkaç yıl boyunca Rab İsa'yı yakından dinledi, gözlemledi ve O'nunla arkadaşlık etti ama belli ki daha O'nunla imana dayalı kişisel bir ilişkisi yoktu (bkz. Mat. 7:21-23). Petrus'un Yahuda'yla eşit derecede ayartıya maruz kalmasına rağmen sonuçlar şiddetli ölçüde farklıydı (bkz. Mat. 26:75).

Yahuda'nın ihanetine vesile olan güdüler üzerine birçok spekülasyon var.

1. başlıca sebep paraydı (bkz. Yu. 12:6)
2. başlıca sebep siyasiydi (bkz. William Klassen, *Yahuda Hain Mi Yoksa İsa'nın Dostu Mu? (Judas Betrayer or Friend of Jesus?)*)
3. sebep ruhsaldı (bkz. Luk. 22:3; Yu. 6:70; 13:2,27)

Şeytani etki veya cine tutulma konusunda (bkz. Özel Konu: Yeni Antlaşma'da Kötü Ruhlar) güvenilirlik sırasına göre listelediğim birkaç güzel kaynak var.

1. Merrill F. Unger, *Kutsal Kitap Çerçevesinde Demonoloji, Günümüz Dünyasında Kötü Ruhlar (Biblical Demonology, Demons in the World Today)*
2. Clinton E. Arnold, *Ruhsal Savaş Hakkında Üç Kritik Soru (Three Crucial Questions About Spiritual Warfare)*
3. Kurt Koch, *Hristiyan Danışmanlık ve Okültizm, Geçmişten Günümüze Demonoloji (Christian Counseling and Occultism, Demonology Past and Present)*
4. C. Fred Dickason, *Cine Tutulma ve Hristiyanlar (Demon Possession and the Christian)*
5. John P. Newport, *Kötü Ruhlara Dair Herşey (Demons, Demons, Demons)*

6. John Warwick Montgomery, *Yönetimler ve Hükümlerlikler (Principalities and Powers)*

Kültürel mitlere ve batıl inançlara temkinli yanaşın. Mat. 16:23'de Şeytan Petrus'u İsa'yı aynı şekilde, vekâleten ölmesi konusunda ayartsın diye etkisi altına alıyor. Şeytan istikrarlıdır. İsa'nın uğrumuza gördüğü kurtarıcı işi durdurmak için tüm yollara başvuruyor.

1. İsa'nın denenmesi, Luka 4
2. Petrus'u kullanıyor
3. Yahuda'yı ve Yüksek Kurul'u kullanıyor

Üstelik Yu. 6:70'te İsa Yahuda'yı bir şeytan olarak tasvir ediyor. Kutsal Kitap cine tutulma konusunu imanlılarla ilişkili olduğu açıdan ele almaz. Ancak imanlılar kişisel seçimler ve kişisel kötülük tarafından açık şekilde etkilenmekte (bkz: Özel Konu: Kişisel Kötülük)!

"İskariot" adının etimolojisi tam olarak bilinmiyor; yalnız bazı olasılıklar mevcut:

1. *Kerioth*, Yahudiye'nin bir kenti (bkz. Yşu. 15:25)
2. *Kerioth*, Celile'nin bir kenti (bkz. Yşu. 21:32)
3. *Karōides*, Yeruşalim veya Eriha'da bulunan hurma ağacı bahçesi
4. *scortea*, önlük veya deri çanta (bkz. Yu. 13:29)
5. *ascara*, Mat. 27:5'teki boğulma (İbranice)
6. suikastçi hançeri (Grekçe), yani Simun gibi Yurtsever olduğunu belirtiyor (bkz. Luk. 6:15)

1:14 "Bunlar. . .tam bir birlik içinde" Bu terim "aynı" (*homo*) ve "zihinsel duygu" (*thumos*) terimlerinin birleşimidir. Bu bir önkoşuldan ziyade beklenti atmosferiydi. Elçilerin İşleri'nde bu tavrıdan defalarca bahsediliyor (imanlılara yönelik, bkz. Elç. 1:14; 2:46; 4:24; 5:12; 15:25; ve diğer şahıslara yönelik, bkz. Elç. 7:57; 8:6; 12:20; 18:12; 19:29).

NASB	"devamlı dua ediyordu"
NKJV	"devam etti"
NRSV	"devamlı dua ediyordu"
TEV	"sık sık toplandı"
NJB	"sürekli birlikte oldu"

Bu terim (*pros ve kaptereō*); hevesli, ısrarcı, ya da itinayla bağlanmış olmak anlamlarını taşır. Luka tarafından sık sık kullanılır (bkz. Elç. 1:14; 2:42,46; 6:4; 8:13; 10:7). Bir dolaylamalı şimdiki zamanlı etkin ortaştır.

▣ **"kadınlar"** İsa'yla yolculuk eden ve O'nunla Elçilerini besleyip geçindiren bir grup kadın vardı (bkz. Mat. 27:55-56; Mar. 15:40-41; Luk. 8:2-3; 23:49; ve Yu. 19:25). Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: İSA VE ÖĞRENCİLERİYLE YOLCULUK EDEN KADINLAR

<u>Mat. 27:55-56</u>	<u>Mar. 15:40-41</u>	<u>Luka 8:2-3; 23:49</u>	<u>Yu. 19:25</u>
<u>Mecdelli Meryem</u>	<u>Mecdelli Meryem</u>	<u>Mecdelli denilen Meryem</u>	<u>İsa'nın annesi Meryem</u>
<u>Yakup ile Yusuf'un annesi Meryem</u>	<u>Küçük Yakup ile Yose'nin annesi Meryem</u>	<u>Hirodes'in kâhyası Kuza'nın karısı Yohanna</u>	<u>Teyzesi</u>
<u>Zebedi oğullarının annesi (Yakup ve Yuhanna)</u>	<u>Salome</u>	<u>Suzanna ve daha birçokları</u>	<u>Klopas'ın karısı Meryem</u>
			<u>Mecdelli denilen Meryem</u>

Bu kadınlar hakkında Mar. 15:40-41 üzerine yorumumdan alınan notlar aşağıda verilmiştir:

"Olup bitenleri uzaktan izleyen bazı kadınlar da vardı." Elçisel gruba birkaç kadın tarafından yemek pişirme, çamaşır yıkama, vs. gibi hem mali hem fiziksel hizmetler sunuluyordu (bkz. Mar. 15:41; Mat. 27:55; Luk. 8:3).

"Mecdeli Meryem." Mecdel, Celile Gölü'nün kıyılarında Tiberya'nın 4,8 kilometre kuzeyinde bulunan küçük bir şehirdi. İsa Meryem'i kötü ruhlardan arındırdıktan sonra Celile'den itibaren O'nu takip etmeye başladı (bkz. Luk. 8:2). Fahişe olduğu haksız yere iddia edilse de Yeni Antlaşma'da bunun kanıtı yok.

"küçük Yakup ile Yose'nin annesi Meryem." Mat. 27:56'da ona "Yakup ile Yusuf'un annesi" deniliyor. Mat. 28:1'de ona "öbür Meryem" deniliyor. Asıl soru kimle evli olduğuydu. Yu. 19:25'te bir ihtimal Klopas ile evliydi ancak oğlu Yakup denilene göre "Alfay'ın oğlu"ydu (bkz. Mat. 10:3; Mar. 3:18; Luk. 6:15).

"Salome." Bu, İsa'nın yakın çevresine dahil olan Yakup ile Yuhanna'nın annesi ve Zebedi'nin karısıydı (bkz. Mat. 27:56; Mar. 15:40; 16:1-2).

Bu kadınlar hakkında Yu. 19:25 üzerine yorumumdan alınan notlar aşağıda verilmiştir:

"İsa'nın çarmıhının yanında ise annesi, teyzesi, Klopas'ın karısı Meryem ve Mecdeli Meryem duruyordu." Burada dört mü yoksa üç mü isim olduğu çok tartışılan bir konu.

Muhtemelen dört isim var çünkü isimleri Meryem olan iki kardeş olmaz. Meryem'in kardeşi Salome Mar. 15:40 ve Mat. 27:56'da geçiyor. Bu doğrusa Yakup, Yuhanna ve İsa'nın kuzen olduğunu gösterir. İkinci yüzyıla ait bir gelenekte (Hegesippus) Klopas'ın Yusuf'un kardeşi olduğu söyleniyor. İsa, Mecdeli Meryem'in içinden yedi cin kovdu ve dirilişinden sonra ilk ona görünmeyi seçti (bkz. Yu. 20:1-2; 11-18; Mar. 16:1; Luk. 24:1-10).

▣ **"İsa'nın kardeşleri"** İsa'nın üvey erkek kardeşlerinin birkaçını ismen tanıyoruz: Yahuda, Yakup (Elç. 12:17'deki Özel Konu'ya bakınız) ve Simun (bkz. Mat. 13:55; Mar. 6:3 ve Luk. 2:7). Onlar bir zamanlar O'na inanmıyordu (bkz. Yu. 7:5) fakat artık yakın öğrenci çevresine dahildi. Meryem'in "kalıcı bakireliği" doktrininin tarihsel gelişimine dair ilginç ve kısa bir müzakere okumak isterseniz F. F. Bruce, *Yeni Uluslararası Yorum, Elçilerin İşleri*, (New International Commentary, Acts) s. 44, dipnot 47'ye bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 1:15-26

¹⁵⁻¹⁶O günlerde Petrus, yaklaşık yüz yirmi kardeşten oluşan bir topluluğun ortasında ayağa kalkıp şöyle konuştu: "Kardeşler, Kutsal Ruh'un, İsa'yı tutuklayanlara kılavuzluk eden Yahuda ile ilgili olarak Davut'un ağzıyla önceden bildirdiği Kutsal Yazı'nın yerine gelmesi gerekiyordu. ¹⁷Yahuda bizden biri sayılmış ve bu hizmette yerini almıştı." ¹⁸Bu adam, yaptığı kötülüğün karşılığında aldığı ücretle bir tarla satın aldı. Sonra baş aşağı düştü, bedeni yarıldı ve bütün bağırsakları dışarı döküldü. ¹⁹Yeruşalim'de yaşayan herkes olayı duydu. Tarlaya kendi dillerinde Kan Tarlası anlamına gelen Hakeldema adını verdiler. ²⁰"Nitekim Mezmurlar Kitabı'nda şöyle yazılmıştır" dedi Petrus.

"ONUN KONUTU ISSIZ KALSIN,

İÇİNDE OTURAN OLMASIN."

VE, 'ONUN GÖREVİNİ BİR BAŞKASI ÜSTLENSİN.'

²¹⁻²²"Buna göre, Yahya'nın vaftiz döneminden başlayarak Rab İsa'nın aramızdan yukarı alındığı güne değin bizimle birlikte geçirdiği bütün süre boyunca yanımızda bulunan adamlardan birinin, İsa'nın dirilişine tanıklık etmek üzere bize katılması gerekir." ²³Böylece iki kişiyi, Barsabba denilen ve Yustus diye de bilinen Yusuf ile Mattiya'yı önerdiler. ²⁴⁻²⁵Sonra şöyle dua ettiler: "Ya Rab, sen herkesin yüreğini bilirsin. Yahuda'nın, ait olduğu yere gitmek için bıraktığı bu hizmeti ve elçilik görevini üstlenmek üzere bu iki kişiden hangisini seçtiğini göster bize." ²⁶Ardından bu iki kişiye kura çektiler; kura Mattiya'ya düştü. Böylelikle Mattiya on bir elçiye katıldı.

1:15 "O günlerde" Bunun gerçek anlamı "bu günlerde" (*en tais hēmerais*) Elçilerin İşleri'nin açılış bölümlerinde sıkça rastlanan bir ifadedir (bkz. Elç. 1:15; 2:18; 5:37; 6:1; 7:41; 9:37; 11:27; 13:41). Luka, başka görgü tanıklarını kaynak olarak kullanıyor. Ayrıca o "her gün" (*kath hēmeran*) ifadesini de Elçilerin İşleri'nin erken bölümlerinde sık ve belirsiz zaman göstergesi olarak kullanıyor (bkz. Elç. 2:46,47; 3:2; 16:5; 17:11,31; 19:9). Elçilerin İşleri 15'ten sonra Luka, kaydettiği olayların çoğuyla kendisi tanışıyor. O hâlâ sık sık "gün" diyor ama bu belirsiz, deyimsel ifadelerde olduğu sıklıkta değil.

▣ **"Petrus. . .ayağa kalkıp"** Belli ki Elçilerin sözcüsü Petrus'tur (bkz. Mat. 16). Ruh'un gelişinden sonra kilisenin ilk vaazını (bkz. Elç. 2) ve Elçilerin İşleri 3'teki ikinci vaazını o verdi. İsa, diriliş sonrası görünmelerinde ilk olarak Petrus'a göründü (bkz. Yu. 21 ve 1Ko. 15:5). Onun İbrani ismi "Simun" (bkz. Elç. 15:14; 2Pe. 1:1). Bu isim Grekçede "Şimon" diye yazılır. "Petrus" terimi, "ayrık taş" anlamına gelen bir Grekçe terimdir (*petros*). Aramicedeyse "Kefas" veya "ana kaya"dır (bkz. Mat. 16:18).

▣ **"yaklaşık yüz yirmi kardeşten oluşan bir topluluk"** Bu tabir, UBS⁴ Grekçe metninde bir parantezdir (Elç. 1:18-19 dışında).

Bu grupta on bir Elçi, İsa'ya eşlik eden kadınlar ve İsa'nın vaaz ve şifa hizmetine katılan diğer öğrenciler olmalıydı.

1:16 "Kutsal Yazı" 2Pe. 3:15-16 hariç Yeni Antlaşma'da her "Kutsal Yazı" denildiğinde Eski Antlaşma kastedilir (ör. Mat. 5:17-20; 2Ti. 3:15-17). Bu pasaj aynı zamanda Kutsal Ruh'un (bkz. 2Pe. 1:21) Davut'u esinlendirdiğini de iddia eder. Ayrıca İbrani Kutsal Kitap'ın "Yazılar" bölümünün kanona alındığını ima eder.

ÖZEL KONU: ESİN

Hristiyan inancı tasdik eder ki Tanrı, Ruh'u aracılığıyla Kendi işlerini, vaatlerini ve insanlık için istediklerini yazıya geçirmekte aktif olarak iştirak etti. Bu, bizzat Tanrı'nın kendisini açmasıdır! Bu açılmaya "vahiy" denir. Sonraki nesiller için yazıya geçirilmesine "esin" denir.

Kutsal Kitap'ta "esin" kelimesinin tek kullanımı 2Ti. 3:16'da yer alır ve gerçek anlamı "Tanrı soluk verdi." Dikkatinizi çekerim ki Yeni Antlaşma'da "Kutsal Yazılar" derken her zaman Eski Antlaşma kastediliyor (mesela 2Ti. 3:15 Timoteos'un Yahudi yetiştirilme tarzını belirtiyor). Dikkat ediniz ki Kutsal Yazı'nın amacı çiftedir.

1. kurtuluşa götüren bilgelik 2Ti. 3:15
2. doğruluk eğitimi, 2Ti. 3:16

3Yu. 5:39; 1Ko. 15:3-4; ve 1Pe. 1:10-12 Eski Antlaşma'nın Mesih'e doğru işaret ettiğini görür. Bunu Luk. 24:25-27'de İsa Kendisi dile getiriyor! Eski Antlaşma yazarlarına Ruh rehberlik etti (bkz. 2Pe. 1:20-21). Kilise Eski Antlaşma kanonunu (bkz. Özel Konu: Kanon) kabul etti. Onlara göre Eski Antlaşma tamamıyla esinlendirilmişti (bkz. Mat. 5:17-19). Ancak İsa'nın sözlerini ve amellerini barındıran Yeni Antlaşma'nın nihai vahiy olmasının da bilincindedir (bkz. Mat. 5:21-48; İbr. 1:1-2). İsa, YAHVE'nin bütün, nihai ve tamamlanmış vahiydi (bkz. Yu. 1:1-5,14; Kol. 1:15-16). Eski Antlaşma'nın Mesih vaadini O yerine getiriyor (Mat. 26:31,56; 14:27,49; Luk. 20:17; Yu. 12:14-16; 13:18; 15:25; 17:12; 19:24-36; Elç. 1:16; 3:18,21-26; 4:25-28).

Bunun anlaşılması için önce Ruh insanın zihnini ve yüreğini açmalı (bkz. Elç. 8:34-35; 13:27). Ruh, Kutsal Kitap yazarlarını Tanrı'nın İsa'da Kendisini açmasına dair gerçekleri insan dili, deyimleri ve tasvirleriyle ifade etmeleri için yönlendirdi (bkz. Yu. 14:26; 15:26-27; 1Ko. 2:10-11,13-16).

Güzel ve kısa müzakere için Millard J. Erickson, *Hristiyan Teoloji (Christian Theology)*, 2. baskı, s. 224-245'e başvurunuz.

Sözlü geleneğe dayalı toplumdan yazılı belgelere geçişin edebi süreci üzerine iyi bir inceleme için bkz. John H. Walton ve D. Brent Sandy, *Kutsal Yazılar'ın Kayıp Dünyası (The Lost World of Scripture)* (2013).

▣ **"gerekliyordu"** Buradaki *dei*, zorunluluk ifade eder. Bitmemiş zamanlı etkin haber kipi olan bu ifade, Elçilerin İşleri 1:20'deki ilk alıntıya atıfta bulunuyor.

Luka, İsa'nın yaşamını ve erken kiliseyi Eski Antlaşma Yazıları'nın uzantısı olarak algılıyordu ve bu terim, bu algının karakteristiğidir.

Luka bu terimi çok kullanıyor (bkz. Luk. 2:49; 4:43; 9:22; 11:42; 12:12; 13:14,16,33; 15:32; 17:25; 18:1; 19:5; 21:9; 22:7,37; 24:7,26,44; Elç. 1:16,21; 3:21; 4:12; 5:29; 9:6,16; 14:27; 15:5; 16:30; 17:3; 19:21,36; 20:35; 23:11; 24:19; 25:10,24; 26:9; 27:21,24,26). Terimin anlamıysa "vaciptir," "gereklidir," "kaçınılmazdır." Müjde'nin kendisi ve büyümesi tesadüf değil, Tanrı'nın önceden belirlenmiş planı ve Eski Antlaşma Yazıları'nın (LXX kullanım) yerine getirilmesidir.

▣ **"yerine gelmesi"** Bu Eski Antlaşma pasajlarını okurken (Elç. 1:20) anlaşılan şu ki Yahuda'nın ihaneti Mezmur yazarının amacı değildi (bkz. Mez. 69:25; 109:8). Elçiler Eski Antlaşma'yı İsa'yla birlikteyken yaşadıklarının doğrultusunda yorumluyordu. Bunun adı tipolojik yorumdur (bkz. Elç. 1:20). İsa, Emmaus yolundaki ikiliyle yürüyüp sohbet ederken bu yaklaşımın örneğini kendisi vermiş olabilir (bkz. Luk. 24:13-35, özellikle Elç. 1:25-27). İlk Hristiyan yorumcular Eski Antlaşma olaylarıyla İsa'nın yaşamı ve öğretileri arasında benzerlikler gördü. Onlar İsa'yı Eski Antlaşma'nın tamamının vadedilen yerine getirilişi olarak görüyordu. Günümüz imanlıları bu yaklaşıma karşı dikkatli olmalı! O esinlendirilmiş Yeni Antlaşma yazarları bir derece esin etkisindeydi ve İsa'nın yaşamıyla öğretilerini bizzat tanırdı. Bizler onların tanıklığının doğruluğunu ve otoritesini tasdik ediyoruz fakat yöntemlerini tekrarlayamayız.

ÖZEL KONU: TİPOLOJİ

Filon'un ve ilk kilisenin alegori kullanımı ile Pavlus'un aynı tekniği kullanma tarzı oldukça farklıydı. İlk tarihsel mekanı tümüyle ihmal edip Platon'un felsefesiyle özdeşleştirme gibi asıl yazarın kastından büsbütün bağımsız öğretiler türetiyordu. Pavlus'un yaklaşımını "tipoloji" diye nitelendirmek daha uygun. Pavlus, Yaratılış'ın tarihsel mekanını ve Eski ile Yeni Antlaşmalar'ın bir olduğunu varsayarak aralarındaki benzerliklerin üzerinden savını geliştirebildi çünkü ikisinin de yazarı Tanrı'ydı. Bu bağlamda (Galatyalılar 3-4) Pavlus İbrahimî Antlaşma'yla Musa'nın Antlaşmasını karşılaştırır ve Yer. 31:31-34 ile Yeni Antlaşma'da ortaya konulan Yeni Antlaşma'ya uygulama çıkarıyor.

Gal. 4:21-31'de dört tane bağlantı yapılabilir.

1. iki anne iki aileyi simgeler; biri doğal yoldan oluşmuş, diğeri doğaüstü bir vaatten
2. bu iki annenin arasında ve çocukları arasında gerginlik vardı, tıpkı Yahudileştirenlerin mesajıyla Pavlus'un Müjdesi arasındaki gerginlik gibi
3. her iki grup İbrahim'in soyundan geldiğini iddia ediyordu ama biri Musa'nın Yasası'na köle, diğeriye Mesih'in tamamlanmış işinde özgürdü
4. bu iki ayrı antlaşmayla bağlantılı iki dağ vardı, Musa'yla Sina Dağı; İbrahim'le Siyon Dağı. Siyon Dağı ya da diğer adıyla Moriya Dağı'nda İbrahim İshak'ı kurban olarak sundu (bkz. Yaratılış 22). Burası daha sonra Yeruşalim oldu. İbrahim göksel bir şehir arıyordu (İbr. 11:10; 12:22; 13:14, Yeni Yeruşalim, Yeşaya 40-66) dünyevi bir Yeruşalim değil.

Pavlus'un bu tipolojiyi kullanmasının olası sebepleri şunlardır:

1. yanlış öğreti yayanlar İbrahim'in gerçek oğulları olduklarını iddia ederek aynen bu yaklaşımı kendi çıkarları için kullanmıştı
2. yanlış öğreti yayanlar Yahudi antlaşma teolojilerini dayatmak amacıyla Musa'nın yazılarından bir alegori kullanmış olabilir ve bu sebeple Pavlus Yahudi inancın atası olan İbrahim'i kullanıyor
3. Pavlus bunu, 30. ayette alıntılanan ve gayri meşru çocuğu "kov" demekte olan Yar. 21:9-10 yüzünden kullanmış olabilir; Pavlus'un analogisine göre bu, Yahudileştirenlere gönderme
4. Pavlus, yanlış öğreti yayan Yahudilerin özellikle Yahudi olmayanlara karşı duydukları kine dayalı dışlayıcılıkları yüzünden bunu kullanmış olabilir; Pavlus'un tipolojisinde Yahudi olmayanlar Tanrı tarafından kabul edilir, ırklarına güvenenlerse reddedilir (bkz. Mat. 8:11-12)

5. Pavlus Galatyalılar 3 ile 4'te "oğulluk" ve "mirasçılık" kavramlarının altını çizdiği için bu tipolojiyi kullanmış olabilir. Argümanının özü, yalnız Mesih'e iman sayesinde Tanrı'nın ailesine dahil edilmemizdir, soy kütüğümüz sayesinde değil.

▣ **"Yahuda"** Yeni bir Elçi seçimini icap eden, Yahuda'nın ölümü değil dönemlikti. Elçilerin İşleri 1:20b'de Yahuda'nın ettikleri peygamberliğin yerine getirilmesi olarak görülüyordu.

Yeni Antlaşma'da Yakup'un ölümünden sonra yerine başka bir kişinin Elçi seçildiğinden söz edilmiyor (bkz. Elç. 12:2). Yahuda'nın hayatı oldukça gizemli ve trajiktir. Celileli olmayan tek Elçi muhtemelen oydu. Elçisel grubun hazinedarı olarak atanmıştı (bkz. Yu. 12:6). İsa'nın onlarla geçirdiği süre boyunca paralarını aşımakla suçlanıyordu. Anlatılanlara göre o, peygamberliğin yerine getirilmesi ve şeytani bir saldırının hedefiydi. Onu motive edenlerin ne olduğu hiç belirtilmiyor ama duyduğu vicdan azabı sonucunda rüşvet parasını iade edip kendi canına kıydı.

Yahuda hakkında ve onu neyin motive ettiğine dair birçok spekülasyon var. Yuhanna Müjdesi'nde ondan sıkça bahsedilmekle birlikte adına kara sürülüyor (Yu. 6:71; 12:4; 13:2,26,39; 18:2,3,5).

"Jesus Christ Superstar" adlı modern rock operasında Yahuda, İsa'yı Yahudi Mesih rolüne, yani Romalıları devirip, kötülerini cezalandırıp, Yerusolim'i dünyanın başkenti yapan Mesih rolüne zorlamaya çalışan sadık fakat realist bir öğrenci olarak betimleniyor. Ancak Yuhanna'ya göre o, cimri ve kötü niyetli biri.

Asıl problem, teolojik bir sorun oluşturan Tanrı'nın hükmü ve insanın özgür iradesidir. Tanrı veyahut İsa, Yahuda'yı manipüle etti mi? Yahuda yaptıklarını Şeytan'ın kontrolü altında yaptıysa veya Tanrı onun yapacaklarını önceden bilip İsa'yı ele vermesini sağladıysa o, bu hareketlerden sorumlu mudur? Kutsal Kitap bu sorularla doğrudan ilgilenmiyor. Tarih, Tanrı'nın denetimindedir; Gelecekteki olaylardan Tanrı'nın haberi var ama insanlık, kararlarından ve eylemlerinden sorumludur. Tanrı manipüle edici değil, adildir.

Yahuda'yı savunmaya kalkışan yeni kitap var: William Klassen, *Yahuda Hain Mi Yoksa İsa'nın Dostu Mu? (Judas Betrayer or Friend of Jesus?)*, Fortress Press, 1996. Savına katılmasam da oldukça ilginç ve düşündürücü bir kitaptır.

▣ **"İsa'yı tutuklayanlara kılavuzluk eden"** İşte benim Matta 26:47-50 üzerine yaptığım yorumdan bir alıntı (www.freebiblecommentary.org sitesine bakınız).

"Yahuda'nın motivasyonu çok tartışılmıştır. Şunu söylemek lazım ki daha malum bir cevap yok. Elçilerin İşleri 1:49'da Yahuda'nın İsa'yı öpmesi ya (1) tutuklanacak adamın kim olduğunu askerlere göstermek için verilen işaretti (bkz. Mat. 26:48); ya da (2) Yahuda'nın İsa'yı zorla harekete geçirmeye çalıştığını savunan modern teoriye bir dayanaktır. Başka Müjde pasajları en başından beri hırsız ve inancsız olduğunu belirtir (bkz. Yu. 12:6).

Luk. 22:52 sayesinde bu kalabalığın kimlerden ibaret olduğunu biliyoruz. İşe Roma askerleri dahildi çünkü yasal olarak kılıç taşıyabilenler sadece onlardı. Ayrıca Tapınak polisleri de vardı çünkü onlar genelde sopa taşırdı. Yüksek Kurul'un temsilcileri de tutuklama mahallindeydi (bkz. Mat. 26:47, 51)."

1:17 Yahuda, İsa tarafından seçilmişti, İsa'nın sözlerini dinlemişti, İsa'nın mucizelerini görmüştü, İsa tarafından ve İsa uğruna müjdelemeye gönderilmişti, yukarı odada bulunmuş ve bu olaylarda iştirak etmişti fakat yine de İsa'ya ihanet etti!

1:18

NASB, NKJV,

NRSV, NJB,

NIV

TEV

"baş aşağı düştü, bedeni yarıldı ve bütün bağırsakları dışarı döküldü"

"ve burada düşerek öldü ve bedeni yarılıp bağırsakları dışarı döküldü"

"Baş aşağı düştü" demesi "şişmek" için kullanılan ve bazı İngilizce çevirilerinde (ör. Phillips, Moffatt ve Goodspeed) rastlanan medikal terimdi (bkz. Moulton ve Milligan, *Grek Antlaşma'nın Vokabüleri (The Vocabulary of the Greek Testament)*, s. 535-536).

Yahuda'nın ölümünün farklı versiyonları (Mat. 27:5 ve Elç. 1:18) üzerine güzel bir müzakere için *Kutsal Kitap'ın Zor Sözleri (Hard Sayings of the Bible)*, s. 511-512'ye bakınız.

▣ **"Bu adam. . .bir tarla satın aldı"** 18-19. ayetlerde bir parantez açılmıştır (bkz. NASB, NKJV, NRSV, NJB, NIV). Yazar bu bilgiyi okurun anlaması için temin etmiştir. Matta 27:6-8'den öğrendiğimiz üzere kâhinler bu araziye satın alırken Eski Antlaşma peygamberliklerini yerine getiriyordu (bkz. Mat. 27:9). Kâhinlerin gözünde Yahuda'nın parası karaydı. Onu, yabancı cesetleri gömecek bir tarla satın alarak harcadılar. 18-19. ayetler bu tarlanın, Yahuda'nın içinde vefat ettiği tarlanın aynısı olduğunu bildiriyor. Yahuda'nın ölümüne ilişkin bu bilgi başka yerde tekrarlanmıyor.

1:19 "kendi dillerinde" İsa'nın zamanlarında çoğu Yahudi ne İbranice okuyabiliyor ne de konuşabiliyordu. Bunun yerine Pers hakimiyeti altında geçirdikleri yıllar sonucunda öğrendikleri, benzer bir Sami dili olan Aramiceyi biliyorlardı. Eğitim görmüş insanlar İbranice konuşup okuyabiliyordu. İsa İbraniceyi havralarda Kutsal Yazılar'ı okurken kullanırdı. Filistin'de yaşayan birçok insan Koimi Grekçesi ve Aramice biliyorsa iki dilli, bunlara üstelik İbranice de biliyorsa üç dilli oluyordu. İsa ekseriyetle Aramice konuşurdu. Müjdelerde transliterasyonu yapılan ifade ve kelimelerin hepsi Aramicedir.

NAS, NRSV **"Kan Tarlası anlamına gelen Hakeldama"**
NAS, NRSV **"Kan Tarlası anlamına gelen Akel dama"**
TEV **"Kan Tarlası anlamına gelen Akeldama"**
NJB **"Kanlı arazi. . .Hakel-dama"**

Bu, Aramice bir kelimenin Grekçe çevirisidir. Bir dilden diğerine bağdaşık aktarma yapmak her zaman zordur. Grekçedeki yazılış varyasyonlarına rağmen Aramicedeki anlam "kan tarlası"dır. Bunun olası anlamları

1. adam öldürme karşılığında alınan parayla satın alınan tarla (bkz. Mat. 27:7a)
2. içinde kan dökülen tarla (bkz. Elç. 1:18)
3. katillerin ya da yabancıların gömüldüğü tarla (bkz. Mat. 27:7b)

1:20 Bunlar, Zebur'dan yapılan iki alıntı. Birincisi Mez. 69:25. Başlangıçta çoğuldu. Yahuda'ya yönelik bir lanet formülü işlevini görür. İkinci alıntı Mez. 109:8'den (LXX). Elç. 1:21-26'da geçen Yahuda'nın yerine birinin getirilmesi mevzuu için peygamberlik delaleti sağlar.

Modern imanlılar bu tipolojik hermenötik metodunu tekrarlayamaz çünkü tarihin bu çağında hiçbirimiz esinlendirilmiş değiliz. Ruh, bildiğimiz Kutsal Kitap yazarlarına/yazıcılarına sonraki imanlılara etmediği düzeyde rehberlik etti. O bize ışık tutar ama bazen aynı fikirde olmayız (Elç. 1:16'deki ÖZEL KONU: ESİN'e bakınız).

NASB, NKJV,
NJB **"görev"**
NRSV **"denetmen makamları"**
TEV **"hizmet yeri"**

Septuaginta'da *episkopē* terimi, memuriyet anlamını çağırıştırır (bkz. Say. 4:16; Mez. 109:8).

Zamanla Roma Katolik kilise hiyerarşisinde bir makam anlamını kazansa da şehir devletlerinde liderlere verilen Grekçe sıfatı (bkz. NIV), tıpkı İbranicede "ileri gelen" (*presbuteros*) sıfatı gibi (ör. Yar. 50:7; Çık. 3:16,18; Say. 11:16,24,25,39; Yas. 21:2,3,4,6,19,20 v.s.). Bu yüzden Yakup'un olası istisnasıyla Elçilerin ölümünden sonra "denetmen" ve "ileri gelen" sıfatları pastör için kullanılır (bkz. Elç. 20:17,28; Tit. 1:5,7; Flp. 1:1).

1:21 "gerekir" Bu, *dei* kelimesidir (Elç. 1:16'daki tam nota bakınız). Görünüşe bakılırsa Petrus, On İki Elçinin bir şekilde on iki oymağı ya da yitirilmemesi gereken başka bir sembolizmi temsil ettiğini düşünüyordu.

1:21-22 Bunlar, Elçilik için gerekli nitelikleridir (bkz. Elç. 14:4'teki Özel Konu: Göndermek [*apostellō*]). Bu ayetlerde İsa'nın dünyevi hizmeti süresince Onikilerin yanı sıra O'nu takip eden başka imanlıların da olduğu gösterilmekte. Buna dikkatinizi çekerim. Daha sonra bu kriterler bazıları tarafından Pavlus'un Elçiliğini reddetmek için kullanıldı.

Galiba Luka bu iki ayeti dahil ederken kendisinden bir daha söz açılmayan Mattiya'nın seçimini değil Elçisel tanıklığın önceliğini göstermeyi amaçlamıştır.

Kilise ve Yeni Antlaşma Yazıları İsa'nın yaşamıyla öğretileri üzerine kurulacak ama görgü tanıklığı, güvenilir tanıklık, seçkin teolojik tanıklık, Yeni Antlaşma sayesinde sağlanır. Teolojik sorun budur, "on iki" sembolizmi değil.

ÖZEL KONU: ON İKİ SAYISI

On iki sayısı her zaman örgütlenişin sembolik (bkz. Özel Konu: Kutsal Yazılarda Sembolik Sayılar) sayısı olmuştur.

- A. Kutsal Kitap'ın dışında
 1. Zodyak'ın on iki burcu
 2. yılın on iki ayı
- B. Eski Antlaşma'da (BDB 1040 artı 797)
 1. Yakup'un oğulları (Yahudi oymaklar)
 2. Şunlarda yansıtılmıştır:
 - a. Çık. 24:4'te sunağın on iki sütunu
 - b. Çık. 28:21'de başkâhinin göğüslüğünde oymakları temsil eden on iki mücevher
 - c. Lev. 24:5'te Buluşma Çadırı'nın Kutsal Yer'indeki on iki pide
 - d. Çölde Sayım'da her oymaktan birer kişi olmak üzere Kenan'a gönderilen on iki casus
 - e. Say. 17:2'de Korah'ın başkaldırısındaki on iki değnek (oymak sancağı)
 - f. Yşu. 4:3,9,20'de Yeşu'nun on iki taşı
 - g. 1Kr. 4:7'de Süleyman'ın yönetimindeki on iki idari bölge
 - h. 1Kr. 18:31'de İlyas'ın YAHVE'nin adına yaptırdığı sunağın on iki taşı
- C. Yeni Antlaşma'da
 1. on iki elçi seçiliyor
 2. Mat. 14:20'de her Elçi'ye bir tane düşmek üzere on iki sepet dolusu ekmek
 3. Mat. 19:28'de Yeni Antlaşma öğrencilerinin oturduğu on iki taht (İsrail'in on iki oymağına atıfta)
 4. Mat. 26:53'te İsa'yı kurtarmak için on iki tümen melek
 5. Vahiy'nin sembolizmi
 - a. 4:4'te 24 tahtta 24 ihtiyar
 - b. 7:4; 14:1,3'te 144.000 (12x12.000)
 - c. 12:1'de kadının tacındaki on iki yıldız
 - d. 21:12'de on iki kapı, on iki oymağı temsil eden on iki melek
 - e. 21:14'te Yeni Yerusâlim'in on iki temel taşı ve üzerlerinde on iki Elçinin adları
 - f. 21:16'da yeni şehrin, Yeni Yerusâlim'in her bir yanının ölçüsü on iki bin ok atımı
 - g. 21:17'de duvar 144 arşındır
 - h. 21:21'de inciden yapılmış on iki kapı
 - i. 22:2'de yeni Yerusâlim'de on iki çeşit meyve üreten ve her ay ayrı meyve veren ağaçlar

1:23 "iki kişi. . .önerdiler" Bu ifadedeki teolojik sorunu gösteren bir Grekçe el yazma varyantı mevcut:

1. *estēsan* ("belirlediler") Ɑ, A, B, C, D1, E el yazmalarında
2. *estesēn* ("o belirledi") D* el yazması (beşinci yüzyıl), Lectionarium 156 (onuncu yüzyıl), iki Eski Latince el yazması (beşinci ve on üçüncü yüzyıllar), ve Augustinus'ta (M.S. 354-430)

Eğer 1 numaraysa bu, tüm öğrenci grubunun Yahuda'nın yerine geçecek makul kişiyi belirlemek için oy kullanmalarının bir örneğidir (cemaatçi yönetimin bir türü (bkz. Elç. 15:22); fakat 2 numaraysa Petrus'un

üstünlüğünün ispatıdır (bkz. Elç. 15:7-11,14). Grekçe el yazmalarına gelince 1 numaranın üslubu kesindir (UBS⁴'ten "A" derecelendirmesini almıştır).

▣ **"Yusuf. . Mattiya"** Yeni Antlaşma'da yer alan bu adamlar hakkında hiçbir şey bilmiyoruz. Unutmamalıyız ki Müjdeler ve Elçilerin İşleri kitabı, Batı'nın tarihleri değil, İsa'yı tanıtmak için ve bildirisinin dünyayı nasıl etkilediğini göstermek için seçilmiş teolojik yazılardır.

1:24

NASB	"her insanın yüreğini bilen"
NKJV	"herkesin yüreğini bilen"
NRSV	"sen herkesin yüreğini bilersin"
TEV	"sen herkesin düşüncelerini bilersin"
NJB	"sen herkesin yüreğini okursun"

Bu, "yürek" ve "bilinen" terkipli birleşik kelimedir (bkz. Elç. 15:8). Eski Antlaşma'ya ait bir geçeceği yansıtır (bkz. 1Sa.2:7;16:7; 1Kr. 8:39; 1Ta. 28:9; 2Ta. 6:30; Mez. 7:9; 44:21; Özd. 15:11; 21:2; Yer. 11:20; 17:9-10; 20:12; Luk. 16:15; Elç. 1:24; 15:8; Rom. 8:27).

Tanrı bizi büsbütün tanıyor ve hâlâ seviyor (bkz. Rom. 8:27).

Öğrenciler, Tanrı'nın hem onların güdülerini hem de diğer iki adayın güdü ve yaşamlarını bildiğini onaylar. Bu seçimde Tanrı'nın istediğini isterler (aorist orta). Onikiler'i İsa seçti ama O artık Baba'nın yanında.

ÖZEL KONU: YÜREK

Grekçe *kardia* terimi Septuaginta'da ve Yeni Antlaşma'da İbranice *lēb* terimini yansıtmak için kullanılır (BDB 523, KB 513). Çeşitli kullanma şekilleri var (bkz. Bauer, Arndt, Gingrich ve Danker, *Grekçe-İngilizce Sözlük (A Greek-English Lexicon)*, s. 403-404).

1. fiziksel yaşamın merkezi, insan metaforu (bkz. Elç. 14:17; 2Ko. 3:2-3; Yakup 5:5)
2. ruhsal, yani ahlaki yaşamın merkezi
 - a. Tanrı yüreği bilir (bkz. Luk. 16:15; Rom. 8:27; 1Ko. 14:25; 1Se. 2:4; Va. 2:23)
 - b. insanın ruhsal hayatıyla ilgili kullanılır (bkz. Mat. 15:18-19; 18:35; Rom. 6:17; 1Ti. 1:5; 2Ti. 2:22; 1Pe. 1:22)
3. düşünce yaşamının merkezi, yani zihin (bkz. Mat. 13:15; 24:48; Elç. 7:23; 16:14; 28:27; Rom. 1:21; 10:6; 16:18; 2Ko. 4:6; Ef. 1:18; 4:18; Yak. 1:26; 2Pe. 1:19; Va. 18:7; 2Ko. 3:14-15 ve Flp. 4:7'de yürek ve zihin eşanlamlıdır)
4. iradenin merkezi, yani istem (bkz. Elç. 5:4; 11:23; 1Ko. 4:5; 7:37; 2Ko. 9:7)
5. duyguların merkezi (bkz. Mat. 5:28; Elç. 2:26,37; 7:54; 21:13; Rom. 1:24; 2Ko. 2:4; 7:3; Ef. 6:22; Flp. 1:7)
6. Ruh'un eyleme geçtiği eşsiz yer (bkz. Rom. 5:5; 2Ko. 1:22; Gal. 4:6 [Mesih yüreklerimizde, Ef. 3:17])
7. Yürek, kişinin bütününden söz etmenin mecazi yoludur (bkz. Mat. 22:37'de alıntılanan Yas. 6:5). Yüreğe atfedilen düşünceler, güdüler ve eylemler bireyin hangi türden olduğunu büsbütün gösteriyor. Eski Antlaşma'da terimlerin bazı çarpıcı kullanımları var.
 - a. Yar. 6:6; 8:21, "Yüreği sızladı," ayrıca Hoşea 11:8-9'a da dikkat ediniz
 - b. Yas. 4:29; 6:5; 10:12, "bütün yüreğinizle, bütün canınızla"
 - c. Yas. 10:16; Yer. 9:26, "sünnetsiz yürek" ve Rom. 2:29
 - d. Hez. 18:31-32, "yeni bir yürek"
 - e. Hez. 36:26, "yeni bir yürek" ve "taştan yürek" (bkz. Hez. 11:19; Zek. 7:12)

1:25 "ait olduğu yere" Bu, "cehennem cezası" yerine kullanılan bir edebikelamdır. Şeytan onu kendi amaçları doğrultusunda kullandı (bkz. Luk. 22:3; Yu. 13:2; 27) ama Yahuda kendi seçimleri ve yaptıklarından sorumludur (bkz. Gal. 6:7).

1:26 "bu iki kişiye kura çektiler" Bunun, Lev. 16:8'de başkâhinin Urım'le Tummim'i kullanması veya benzer yöntemlere başvuran bireylere ilişkin Eski Antlaşma arka planı var (bkz. Özd. 16:33; 18:18). Romalı askerler İsa'nın kıyafetleri için de kura çekmişti (bkz. Luk. 23:34). Ancak Tanrı'nın isteğini öğrenmenin bu yöntemi Yeni Antlaşma'da son kez burada geçiyor. Eğer Kutsal Yazılar'ı kanıt olarak kullanma eğilimindeyseniz bu yöntemle ruhsal kararlar almanız düzgüsel hale gelebilir ki bu, Kutsal Kitap'ı açıp parmağını bir ayete kondurarak Tanrı'nın isteğini saptamak gibi çok üzücü olur. İnanlılar, Tanrı'nın isteğini saptamanın mekanik yollarıyla değil imanla yaşamalı (ör. yün yapağı, bkz. Hâk. 6:17,36-40).

▣ **"Mattiya"** Eusebios, Yetmişler'in görevlendirilmesinde onun da iştirak ettiğini söyler (bkz. Luk. 10). Sonraki gelenekler onun Etiyopya'da inancı uğruna öldürüldüğünü ileri sürer.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğumuz ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. İsa neden öğrencilerin yanında 40 gün geçirdi?
2. "Ruh'un vaftizi" nedir?
3. 7. ayet niçin bu kadar önemli?
4. Göğe yükseliş niçin önemli?
5. Petrus neden Yahuda'nın yerini doldurmaya gerek duydu?
6. Pavlus, aranan niteliklere sahip değilken nasıl elçi olabilir? (1:21-22)

ELÇİLERİN İŞLERİ 2

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Kutsal Ruh'un Gelişi 2:1-4	Kutsal Ruh'un Gelişi 2:1-4 Kalabalıkların Tepkisi	Pentikost Günü 2:1-4	Kutsal Ruh'un Gelişi 2:1-4	Pentikost 2:1-4
2:5-13 Petrus'un Pentikost Günü Konuşması	2:5-13 Petrus'un Vaazı	2:5-13 Petrus'un Vaazı	2:5-13 Petrus'un Vaazı	2:5-13 Petrus Kalabalığa Sesleniyor
2:14-21 2:22-28 2:29-36	2:14-39	2:14-21 2:22-28 2:29-36	2:14-21 2:22-28 2:29-35 2:36	2:14-21 2:22-28 2:29-35 2:36
2:37-42	Yaşayan bir Kilise büyüyor 2:40-47	Tövbeye Çağrı 2:37-42	2:37 2:38-39 2:40-42	İlk İmana Gelmeler 2:37-41
İnanlılar Arasında Yaşam 2:43-47		2:43-47	İnanlılar Arasında Yaşam 2:43-47	İlk Hristiyanlığı Kabul Edenler 2:42 2:43 2:44-45 2:46-47

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- A. Yeni Çağ'ın ilk vaazı budur. Elç. 2'deki Eski Antlaşma alıntılarında ve imalarına dikkat ediniz. Petrus tüm Akdeniz dünyasından gelen Yahudilere vaaz veriyor. Seçtiği Kutsal Yazılar İsa'nın Emmaus yolundaki iki öğrenciye (bkz. Luk. 24:21-32) ve diriliş sonrasında öğrencilerine (bkz. Luk. 24:45) öğrettiklerini yansıtır.
 1. Elç. 2:16-21 – Yoe. 2:28-32
 2. Elç. 2:25-28 – Mez. 16:8-11
 3. El. 2:30 – 2. Samuel'i ima ediyor 7:11-16 ve Mez. 89:34 ya da 132:11
 4. Elç. 2:34-35 – Mez. 110:1
- B. Yoel'in eskatolojik vadinin yerine getirilmesi, Malaki'den veya Tarihler yazarından sonra İsrail'i Tanrı'nın Ruh'undan mahrum eden o lanetin sona erişinin fiziksel tecellisidir! Ruh, Büyük Görev'in gücü ve amacıyla geri döndü!

- C. Babil Kulesi'nde yaşanan dil karmaşası (bkz. Yaratılış 11) artık en azından sembolik olarak çözüldü. Yeni Çağ başladı.
- D. Şimdilik Elçilerin İşleri'nin "diller"i Korint'in dillerinden farklı. Yorumcuya ihtiyaç yok. Bu bildiri yalnızca müjdeleyici niteliktedir.

Elçilerin İşleri'ndeki diller, Samiriyeliler ve Romalılar gibi yeni bir ırksal/coğrafi grubun Tanrı tarafından Egemenliğine kabul edildiğini Yahudilere anlatmak içindir.

Korint dilleri Delfi Kehaneti'nin kültürel modeline uygun geliyor. Onlar insanlara değil, Tanrı'ya seslenir (bkz. 1Ko. 14:2). Konuşmacının ahlakını yükseltir (bkz. 1Ko. 14:4). Lütfen bu gözlemlerin Korint modelini herhangi anlamda eleştirdiğini sanmayın (bkz. 1Ko. 14:5,18). Ben hâlen süregiden bir ruhsal armağan olduğuna inanıyorum. Ancak 1Ko. 12:28-29'un "hayır" cevabını uman soruları yüzünden her imanlıya göre değiller. 1. Korintliler 12 ve 14'teki konu üzerine notların tümü için www.freebiblecommentary.org linkine bağlanınız.

KELİME VE TERKİP İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 2:1-4

¹Pentikost Günü geldiğinde bütün imanlılar bir arada bulunuyordu. ²Ansızın gökten, güçlü bir rüzgarın esişini andıran bir ses geldi ve buldukları evi tümüyle doldurdu. ³Ateşten dillere benzer bir şeylerin dağılıp her birinin üzerine indiğini gördüler. ⁴İmanlıların hepsi Kutsal Ruh'la doldular, Ruh'un onları konuşturduğu başka dillerle konuşmaya başladılar.

2:1 "Pentikost" Bu senelik Yahudi bayramın diğeri adı "Haftalar Bayramı"dır (bkz. Çık. 34:22; Yas. 16:10). "Pentikost" teriminin anlamı "ellinci"dir. Bu bayram Fısıh'tan elli gün (yedi hafta) sonra kutlanıyordu (Mayasız Ekmek Bayramı'nın ikinci gününden saymaya başlayarak). İsa'nın gününde üç amaca sahipti:

1. Yasa'nın Musa'ya verilmesini anmak (bkz. *Jubliees* 1:1)
2. hasat için Tanrı'ya şükretmek
3. başak hasadının ilk ürününü sunmak (tüm hasadın YAHVE'ye aidiyetini simgeler) Eski Antlaşma arka planı için bkz. Çık. 23:16-17; 34:22; Lev. 23:15-21; Say. 28:26-31 ve Yas. 16:9-12.

NASB, NRSV "gelmişti"

NKJV "tamamıyla gelmişti"

TEV "geldi"

NJB "uğradı"

Bunun gerçek anlamı "doldurulmuştu." Şimdiki zamanlı edilgen mastardır. İlahi amacın ilahi tayini ve yerine getirilmesiydi. Sadece Luka'nın yazılarında kullanılır (bkz. Luk. 8:23; 9:51; burası; ve Luk. 2:6'daki benzer bir metafor). Beşeri tarihin takvimini YAHVE düzenler.

M. R. Vincent, *Kelime Araştırmaları (Word Studies)*, C. 1, s. 224, bize Yahudilerin günlere dolması gereken bir kap gözüyle baktıklarını hatırlatıyor. Pentikost vakti kesin olarak gelmişti! Bu aynı zamanda Ruh Çağı'nın ve kilisenin doğuşunun Tanrı tarafından resmi açılış zamanıydı.

▣ **"bütün imanlılar bir arada bulunuyordu"** Bu ifade, mekan ve akıl birliğini anırtır (bkz. Elç. 1:14). Nerede gerçekleştiği kesin olarak bilinmiyor. Muhtemelen "üst oda"daydı (bkz. Elç. 1:13; "ev," Elç. 2:2) ama bir noktada bu yaşantıya Tapınak dahil oluyor (bkz. Luk. 24:53; Elç. 2:47'de grubun büyüklüğü).

2:2 "gökten, güçlü bir rüzgarın esişini andıran bir ses geldi" Bu kesitin tamamında vurgu rüzgara ya da ateşe değil, ses üzerinedir. Bu, Yar. 3:8'e benzer. Eski Antlaşma'da *ruah* (BDB 924) kelimesi nefes, rüzgar ve Ruh'u ifade eder (bkz. Hez. 37:9-14); Yeni Antlaşma'daysa *pneuma* sözcüğü rüzgar ve Kutsal Ruh'u ifade eder (bkz. Yu. 3:5-8). *Pnoē* bu ayetteki rüzgar terimidir. Yalnızca burada ve Elç. 17:25'te geçer. *Pneuma* terimi Elç. 2:4'te Ruh'u ifade eder.

ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA'DA RUH (PNEUMA)

Grekçe "ruh" teriminin Yeni Antlaşma'da farklı kullanımları var. İşte bazı temsili sınıflandırmalar ve örnekler.

- A. Üçlükte Bir Olan Tanrı'ya dair (bkz. ÖZEL KONU: ÜÇLÜK)
 1. Baba'ya dair (bkz. Yu. 4:24)
 2. Oğul'a dair (bkz. Rom. 8:9-10; 2Ko. 3:17; Gal. 4:6; 1Pe. 1:11)
 3. Kutsal Ruh'a dair (bkz. Mar. 1:11; Mat. 3:16; 10:20; Yu. 3:5,6,8; 7:39; 14:17; Elç. 2:4; 5:9; 8:29,35; Rom. 1:4; 8:11,16; 1Ko. 2:4,10,11,13,14; 12:7)
- B. insanın yaşama gücüne dair
 1. İsa'ya dair (bkz. Mar. 8:12; Yu. 11:33,38; 13:21)
 2. insanlığa dair (bkz. Mat. 22:43; Elç. 7:59; 17:16; 20:22; Rom. 1:9; 8:16; 1Ko. 2:11; 5:3-5; 7:34; 15:45; 16:18; 2Ko. 2:13; 7:13; Flp. 4:23; Kol. 2:5)
 3. Ruh'un insan ruhunda ve insan ruhu aracılığıyla meydana getirdiği şeyler
 - a. kölelik ruhu değil, oğulluk ruhu - Rom. 8:15
 - b. yumuşak bir ruh - 1Ko. 4:21
 - c. iman ruhu - 2Ko. 4:13
 - d. Tanrı'yı tanımak için bilgelik ve vahiy ruhu - Ef. 1:17
 - e. güç, sevgi ve özdenetim ruhu - 2Ti. 1:7
 - f. yalan ruhu değil, Gerçeğin Ruh - 1Yu. 4:6
- C. ruhsal dünyaya dair
 1. ruhsal varlıklar
 - a. iyiler (melekler, bkz. Elç. 23:8-9; İbr. 1:14)
 - b. kötüler (kötü ruhlar, bkz. Mat. 8:16; 10:1; 12:43,45; Elç. 5:16; 8:7; 16:16; 19:12-21; Ef. 6:12)
 - c. hayaletler (bkz. Luk. 24:37)
 2. ruhsal ayırt etme gücü (bkz. Mat. 5:3; 26:41; Yu. 3:6; 4:23; Elç. 18:25; 19:21; Rom. 2:29; 7:6; 8:4,10; 12:11; 1Ko. 14:37)
 3. ruhsal şeyler (bkz. Yu. 6:63; Rom. 2:29; 8:2,5,9,15; 15:27; 1Ko. 9:11; 14:12)
 4. ruhsal armağanlar (bkz. 1Ko. 12:1; 14:1)
 5. Ruh'un esini (bkz. Mat. 22:43; Luk. 2:27; Ef. 1:17)
 6. ruhsal beden (bkz. 1Ko. 15:44-45)
- D. Şunları karakterize eder:
 1. dünyanın tutumu (bkz. Rom. 8:15; 11:8; 1Ko. 2:12)
 2. ruhsal şeyler (bkz. Elç. 6:10; Rom. 8:6; 1Ko. 4:2)
- E. fiziksel dünyaya dair
 1. rüzgar (bkz. Mat. 7:25,27; Yu. 3:8; Elç. 2:2)
 2. nefes (bkz. Elç. 17:25; 2Se. 2:8)

Bu terimin yakın bağlamı ışığında yorumlanması gerektiği açıktır. (1) Fiziksel dünyayı; (2) görünmez dünyayı; (3) ve ayrıca ya bu fiziksel dünyaya ya da ruhsal dünyaya ait kişileri kastedebilen çeşitli anlamsal ayırtılar mevcut.

Kutsal Ruh, Üçlükte Bir Olan Tanrı'nın tarihin bu faslında üstün faaliyet gösteren parçasıdır. Ruh'un yeni çağı burada. İyi, kutsal, doğru ve gerçek olan her şey O'na ilişkindir. O'nun huzuru, armağanları ve hizmeti Müjde'nin ilerleyişine ve Tanrı'nın Egemenliği'nin başarısı için hayati önemde. O, ilgiyi Kendine değil, Mesih'e çeker (bkz. Yu. 16:13-14). O, tüm imanlıları suçlu oldukları konusunda ikna eder, Kendine çeker, vaftiz eder ve olgunlaştırır (bkz. Yu. 16:8-11).

2:3 "Ateşten dillere benzer bir şeylerin dağılıp" Metinde sanki bir ses ve ışık olayı anlatılmakta. Işığa benzer ateş ilk önce tekti ama ayrı oluşumlara bölünüp her imanlının üzerine toplandı. Üst Oda'daki herkes—Elçiler, İsa'nın aile üyeleri ve öğrenciler—dahil edildiklerine dair gözle görülür onay almıştı. Kilise tek bedendi!

Yahudilikte Pentikost Bayramı, Musa'nın Sina Dağı'nda Yasa'yı almasını kutlamak üzere gelişmişti (geleneğin ne zaman şekillendiği belirsiz; M.S. ikinci yüzyıla kadar şekillenmiş olduğu kesin ama herhalde epey önceden oldu). Bu sebeple gürültülü rüzgar ve ateş YAHVE'nin Horev üzerine huşu uyandıran inişini hatırlatıyor olabilir (bkz. Çık. 19:16).

Eski Antlaşma'da ateş (1) Tanrı'nın huzurunu; (2) yargısını (bkz. Yşa. 66:15-18); ya da (3) arıtmasını simgeler (bkz. Çık. 3:2; Yas. 5:4 ve Mat. 3:11). Luka analogi kurarak Ruh'un fiziksel tecellisinin benzersiz bir vukusunu ifade etmeye çalışıyor. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: ATEŞ (BDB 77, KB 92)

Ateşin Kutsal Yazı'da hem olumlu hem olumsuz imaları var.

A. Olumlu

1. ısıtır (bkz. Yşa. 44:15; Yu. 18:18)
2. ışık saçar (bkz. Yşa. 50:11; Mat. 25:1-13)
3. pişirir (bkz. Çık. 12:8; Yşa. 44:15-16; Yu. 21:9)
4. arıtır (bkz. Say. 31:22-23; Özd. 17:3; Yşa. 1:25; 6:6-8; Yer. 6:29; Mal. 3:2-3)
5. Tanrı'nın kutsallığı (bkz. Yar. 15:17; Çık. 3:2; 19:18; Hez. 1:27; İbr. 12:29)
6. Tanrı'nın önderliği (bkz. Çık. 13:21; Say. 14:14; 1Kr. 18:24)
7. Tanrı'nın güçle donatması (bkz. Elç. 2:3)
8. Tanrı'nın koruması (bkz. Zek. 2:5)

B. Olumsuz

1. yakar (bkz. Yşu. 6:24; 8:8; 11:11; Mat. 22:7)
2. yok eder (bkz. Yar. 19:24; Lev. 10:1-2)
3. öfke (bkz. Say. 21:28; Yşa. 10:16; Zek. 12:6)
4. ceza (bkz. Yar. 38:24; Lev. 20:14; 21:9; Yşu. 7:15)
5. sahte eskatolojik belirti (bkz. Va. 13:13)

C. Tanrı'nın günaha karşı duyduğu öfke çok kez ateş betimleriyle ifade edilir

1. O'nun öfkesi alevleniyor (bkz. Hoş. 8:5; Sef. 3:8)
2. Ateş gibi dökülür (bkz. Nah. 1:6)
3. sonsuz ateş (bkz. Yer. 15:14; 17:4; Mat. 25:41; Yah. 7. ayet)
4. eskatolojik yargı (bkz. Mat. 3:10; 5:22; 13:40; Yu. 15:6; 2Se. 1:7; 2Pe. 3:7-10; Va. 8:7; 16:8; 20:14-15)

D. Teofanilerde ateş sık sık görülür

1. Yar. 15:17
2. Çık. 3:2
3. Çık. 19:18
4. Mez. 18:7-15; 29:7
5. Hez. 1:4,27; 10:2
6. İbr. 1:7; 12:29

Kutsal Kitap'taki metaforların (hamur mayası, aslan gibi) çoğunda olduğu gibi ateş de bağlama göre ya bereket ya lanet olabilir.

▣ **"her birinin"** Elçilerle öğrenciler ve erkek kadın arasında hiçbir ayırım yapılmadı (bkz. Yoe. 2:28-32; Elç. 2:16-21).

2:4 "İmanlıların hepsi Kutsal Ruh'la doldular" Bu etkinlikten Luk. 24:49'te "Babam'ın vaadi" diye bahsediliyor. "Dolmak" tekrarlanabilir (bkz. Elç. 2:4; 4:8,31; 6:3,5; 7:55; 9:17; 11:24; 13:9). Günlük Mesih benzeyişi anlamına geliyor (bkz. Kol. 3:16'ya kıyasla Ef. 5:18). Bu, ilk Hristiyan yaşantısını veya Mesih'e dahil edilmeyi ifade eden Ruhsal vaftizden farklıdır (bkz. 1Ko. 12:13; Ef. 4:4-5). Dolmak, burada müjdeleme olan etkili hizmet için bahsedilen ruhsal güçtür (bkz. Ef. 5:18-20). Elç. 3:10'daki nota bakınız.

Birçok bakımdan Evanjelikalizm'in bazı segmentleri ruhsal deneyim alanında aşırılığa kaçma olarak gördükleri şeye karşı tepki göstermiş ve Yeni Antlaşma'nın Kutsal Ruh'a yaptığı vurguyu küçümsemıştır. Bu sorunun içinden çıkmama yardımcı olmuş iki kitabın yazarı Gordon Fee'dir.

1. *Müjde ve Ruh (Gospel and Spirit)*

2. *Pavlus, Ruh ve Tanrı'nın Halkı (Paul, the Spirit, and the People of God)*

Elç. 5:17'deki tam nota bakınız.

NASB, NKJV "başka dillerle konuşmaya başladılar"

NRSV "başka dillerde konuşmaya başladılar"

TEV "başka dillerde konuşmaya"

NJB "farklı dillerde konuşmaya başladılar"

Gerçek anlamı "başka diller"dir (*heterais glōssais*). "Başka diller" çevirisi, bu terimin Elç. 2:6 ve 11 bağlamındaki anlayışını yansıtır. 1. Korintliler 12-14 ve belki de Elç. 2:13'e istinaden "kendinden geçmiş konuşmalar" olarak da çevrilebilir. Kaç farklı dil konuşulduğu kesin olarak bilinmiyor ama sayı yüksekti. Elç. 2:9-11'deki tüm ülkeleri ve bölgeleri toplamaya çalışınca yirmiden epey fazla olmalı. 120 imanlıdan birkaçı aynı dili konuşmuş olmalı.

Tanrı, üst odada korku içinde bekleyen az sayıda erkekle kadını cesaret dolu müjdecilere dönüştürmek için emsalsiz ve kudretli bir iş gördü. Kutsal Ruh'un gelişini bildiren bu ilk alamet her neyse Tanrı onu Samiriyeliler, Romalılar, ordu subayları ve Yahudi olmayanlardan oluşan öteki grupları kabul ettiğini onaylamak için kullandı. Elçilerin İşleri'nde "diller" hep Müjde'nin yeni bir etnik, coğrafi engelin üstesinden geldiğini imanlılara işaret ediyordu. Elçilerin İşleri'nin dilleriyle Pavlus'un daha sonra Korint'teki hizmetinin dilleri (bkz. 1. Korintliler 12-14) arasında belirgin bir fark var.

Teolojik olarak Pentikost, Babil Kulesi'nin tam zıddı olabilir (bkz. Yaratılış 10-11). Gururlu, isyankâr insanlık dört bir yana dağılıp yeryüzünü doldurmayı reddederek bağımsızlığını diretince Tanrı, dil sayısını artırarak iradesini uyguladı. Şimdiyse Ruh'un yeni çağında insanlığı eskatonun tek dünya devletinin altında birleşmekten alıkoyan milliyetçilik, imanlılar için feshedildi. Yaş, cinsiyet, sınıf, coğrafya ve dil gibi tüm insan ayrımlarını aşan Hristiyan kardeşliği, Yaratılış 3'ün neticelerinin geri alınıp aksi uygulandığıdır.

▣ **"Ruh'un onları konuşturduğu"** Fiil, bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir, yani Ruh onlara diller vermeye başladı demek. "Konuşturmak" (*apophtheggomai*) kelimesi şimdiki zamanlı edilgen (edilgen görünüşlü eylemsel) mastardır. Bu terim sadece Luka tarafından Elçilerin İşleri'nde kullanılır (bkz. Elç. 2:4,14; 26:25). Septuaginta'da peygamberlerin Ruh'tan esinlenip konuşması için kullanılır (bkz. Yas. 32:2; 1Ta. 25:1; Hez. 13:9,19; Mika 5:11; Zek. 10:2).

Ben bu yorumu Grekçe etimolojik "yüksek ses," "ateşli konuşma," ya da "yüksek sesli retorik konuşma" anlamlarına tercih ediyorum. Luka Septuaginta'yı tanırdı ve terminolojisinden etkilenmişti. Septuaginta, Akdeniz dünyasının Kutsal Kitap'ıydı ve Kilise'nin Kutsal Kitap'ı oldu.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 2:5-13

⁵O sırada Yerusalim'de, dünyanın her ülkesinden gelmiş dindar Yahudiler bulunuyordu. ⁶Sesin duyulması üzerine büyük bir kalabalık toplandı. Herkes kendi dilinin konuşulduğunu duyunca şaşakaldı. ⁷Hayret ve şaşkınlık içinde, "Bakın, bu konuşanların hepsi Celileli değil mi?" diye sordular. ⁸"Nasıl oluyor da her birimiz kendi ana dilini işitiyor?" ⁹⁻¹¹Aramızda Partlar, Medler, Elamlılar var. Mezopotamya'da, Yahudiye ve Kapadokya'da, Pontus ve Asya İli'nde, Frikya ve Pamfilya'da, Mısır ve Libya'nın Kirene'ye yakın bölgelerinde yaşayanlar var. Hem Yahudi hem de Yahudiliğe dönen Romalı konuklar, Giritliler ve Araplar var aramızda. Ama her birimiz Tanrı'nın büyük işlerinin kendi dilimizde konuşulduğunu işitiyoruz." ¹²Hepsi hayret ve şaşkınlık içinde birbirlerine, "Bunun anlamı ne?" diye sordular. ¹³Başkalıyrsa, "Bunlar taze şarabı fazla kaçırmış" diye alay ettiler.

2:5 "dindar" Bu terimin anlamı "bir şeye sıkı tutunmak" (bkz. LXX Lev. 15:31; Mika 7:2). Birinci yüzyıl Yahudiliğindeyse Tanrı'ya ve Ataların geleneklerine, yani Talmud'a dönüşen Sözlü Geleneklere hürmet anlamındadır. Bu adamlar dindardı (bkz. El. 8:2; 22:12; Luk. 2:25). Anlam olarak Nuh ve Eyüp için kullanılan "kusursuz" anlamına yakın.

▣ **"dünyanın her ülkesinden gelmiş"** Tüm Yahudi erkeklerin Tapınakta her yıl kutlanan  ana bayrama katılmaları şiddetle teşvik ediliyordu (bkz. Yas. 16:16; Levililer 23). şunlar mevcuttu:

1. muhtemelen Akdeniz bölgesinin her yanından Fışıh için Yerusalim'e gelmiş ve Pentikost'a kadar kalmış yolcular
2. Yerusalim'in dışında bir yerden taşınmış ve kalıcı olarak yerleşmiş kişiler (bkz. sözcüğün El. 4:16; 7:24; 9:22,32'deki kullanımı)

Bunun büyük teoloğik çıkarımları var (bkz. Mat. 28:19-20; Luk. 24:47; El. 1:8).

2:6 "Sesin duyulması zerine" Burada bahsedilen (1) rüzgar esişinin sesi (bkz. El. 2:2) veya (2) başka dillerde konuşan imanlılar (bkz. El. 2:4) olabilir.

NASB, NRSV,

NJB "şaşkın"

NKJV "kafası karışmış"

TEV "heyecanlı"

Aynı terim Septuaginta'da Yar. 11:7,9'de Babil Kulesi'ndeki dil karmaşasıyla ilgili kullanılıyor. Düşünceme göre Pentikost, ilk olarak günahlı insanlığın Tanrı'nın yayılma emrine karşı çıkışını cezalandırmak için, ikincil olarak da insanlığı küresel hkmetten korumak için Babil Kulesi'nde başlatılan milliyetçiliğin sembolik ters evrilişidir. *Jerome Kutsal Kitap Yorumu (Jerome Biblical Commentary)*, C. 2, s. 172, El. 2:3'teki ender bir terim olan ama Yas. 32:8'in Septuaginta çevirisinde da Babil Kulesi'nin bölünmesi için kullanılan *diameziz* terimini kullanarak bu görüşü yine destekliyor. İmanlılar artık milliyet ayırımına tabii değil! El. 3:10'daki nota bakınız.

▣ **"kalabalık toplandı"** Burada olayın Tapınakta geçtiğine dair ima ediliyor çünkü küçük bir üst odaya ya da Yerusalim'in dar sokaklarına büyük bir kalabalık sığamazdı.

▣ **"Nasıl oluyor da her birimiz kendi ana dilini işitiyor?"** Bu illa konuşma mucizesi olacak değil, duyma mucizesi de olabilir (bkz. El. 2:8 ve 11). Her biri farklı dilde konuşan bunca insan aynı anda konuşursa karmaşa oluşur. Bu, Babil Kulesi'nin teoloğik zıddıdır (bkz. Yaratılış 11).

Bu, Grekçeye ait *dialektos* terimidir (bkz. El. 2:8); İngilizcede "dialect" sözcüğü buradan geliyor. Luka bu terimi Elçilerin İşleri'nde sık sık kullanır (bkz. El. 1:19; 2:42,46; 21:40; 22:2; 26:14). "Dil" anlamında kullanılır. Ancak bu bağlamda verilmek istenen anlam lehçe olabilir. Yahudiler İsa hakkında anlatılanları ana lehçelerinde duydular. Bu, onlar için Tanrı hakkında yeni bildirinin doğruluğunu ve evrensel kapsayıcılığını teyit eden işaretti!

2:7,12 Bu bağlamda yüksek duygular ifade eden çeşitli terimlere dikkat ediniz.

1. *sunechō*, "şaşakaldı" (Elç. 2:6)
2. *existēmi*, "hayret içinde" (Elç. 2:7)
3. *thaumazō*, "şaşkınlık içinde" (Elç. 2:7)
4. *diaporeō*, "şaşkına dönmüş" (Elç. 2:12)

▣ **"Bakın, bu konuşanların hepsi Celileli değil mi?"** Cevabı "evet" olan bu retorik soru kuzeyli aksanlarından dolayı soruldu (bkz. Mat. 26:73). "Bakın" sözcüğü Elçilerin İşleri'nde ve Luka'da yirmi üç kez kullanılan Grekçedeki *idou* kelimesini yansıtır.

2:9 "Partlar, Medler, Elamlılar. . .Mezopotamya'da. . .yaşayanlar" Tüm bu gruplar İbrahim'in içinden çağrıldığı (Kildaniler'in Ur Kenti, bkz. Yar. 11:28) ve İsrail'le Yahuda'nın içinden sürgün edildiği (Asurlu, Babilli) Bereketli Hilal, yani Mezopotamya'dan geliyordu.

▣ **"Yahudiye"** Peki Yahudiye neden alakası olmadığı iki ülkenin arasında listelenmiş? Neden gramere aykırı şekilde tanımlığı olmadan listelenmiş? Celilelilerin Aramice konuşması Yahudiye halkını neden bu kadar şaşırttı? Bu sorular yüzünden çokları erken yazıcı hatası yapıldığını ve bu terimle başka ulusun kastedildiğini farz etmiş.

1. Tertullianus, Augustinus – Ermenistan
2. Jerome – Suriye
3. Hrisostomos, Erasmus – Hindistan
4. birkaç çağdaş öneri için bkz. Bruce M. Metzger, *Yunanca Yeni Antlaşma Üzerine Metinsel Yorumlar (A Textual Commentary on the Greek New Testament)*, s. 293.

2:9-10 "Kapadokya'da, Pontus ve Asya İli'nde, Frikya ve Pamfilya'da" Bunlar, günümüz Türkiye'sine ait gruplardı.

2:10 "Mısır ve Libya'nın Kirene'ye yakın bölgeler" Bunlar, Kuzey Afrika'dan gelen gruplardı.

▣ **"Romalı"** Bu olayda iman eden Yahudi yolcular Roma'daki kilisenin menşesi olabilir.

▣ **"Yahudiliğe dönen"** Bu, Yahudi doğmayıp Yahudiliğe dönenlerden bahsediyor. Şunlardan yükümlülerdi:

1. Musa'nın Yasası'na uygun davranmak
2. erkekse sünnet olmak
3. tanıklar önünde vaftiz olmak
4. fırsat oldukça Tapınakta kurban sunmak

Her Yahudi erkeğin yılda üç kez kutlanan büyük bayramlara katılması şarttı (bkz. Mısır'dan Çıkış 23 ve Levililer 23).

2:11 "Giritliler" Bu, Türkiye yakınlarında büyük bir Akdeniz adasıydı. Tüm Ege adalarını kapsayan kolektif bir terim de olabilir.

▣ **"Araplar"** Bununla Esav'ın torunları kastediliyor. Yakın Doğu'nun güney kısmına yayılmış sayısız Arap kavim vardı. Bu liste, birinci yüzyıl Yahudileri için bilinen dünyayı tamı tamına temsil ediyordu. Tüm insanlığın Yahudi sembolü olan yetmiş dünya diline benzer bir metafor olabilir (bkz. Luk. 10). Aynı fikir Yas. 32:8'de (LXX) de dile getiriliyor.

2:12 Yolcular bu özel olayın değer ve anlamının farkındalardı. Petrus onların sorularını cevaplama fırsatını elden çıkarmadı.

2:13 "fazla kaçırılmış" Bu, öğrencilerin sarhoş olana dek alkol tükettiklerini ve hâlâ etkisi altında bulduklarını iddia eden bir dolaylamalı bitmiş zamanlı edilgen haber kipidir.

▣ "taze şarap" İsa'nın öğrencilerinin sarhoş olması bu durumun bir açıklaması olabilir (bkz. Ef. 5:18a). Peki sarhoşluk dil becerilerini nasıl açıklıyor? Eminim heyecan ve coşku atmosferi de vardı.

ÖZEL KONU: KUTSAL KİTAP'IN ALKOL VE ALKOLİZME KARŞI TUTUMLARI

I. Kutsal Kitap Terimleri

- A. Eski Antlaşma
- B. *Yayin* – Bu, 141 defa kullanan genel şarap terimidir (BDB 406, KB 409). İbrani kökten türemediği için etimolojisi belirsizdir. Anlamı her zaman mayalanmış meyve suyu, genelde üzumdür. İşte bazı tipik pasajlar: Yar. 9:21; Çık. 29:40; Say. 15:5,10.
- C. *Tirosh* – Bu, "yeni şarap"tır (BDB 440, KB 1727). Yakın Doğu'nun iklimsel şartları yüzünden mayalanma, suyun sıkılmasından altı saat sonra başlıyordu. Bu terim, mayalanma sürecinden geçen şarabı niteliyor. Bazı tipik pasajlar için bakınız: Yas. 12:17; 18:4; Yşa. 62:8-9; Hoş. 4:11.
- D. *Asis* – Bunun alkollü içki olduğu gayet belli ("tatlı şarap," BDB 779, KB 860, ör. Yoe. 1:5; Yşa. 49:26).
- E. *Sekar* – Bu, "sert içki" terimidir (BDB 1016, KB 1500). İbranice kökü "sarhoş" ya da "ayyaş" teriminde kullanılır. Çarpıcılığı artırmak için içine bir şey ilave ediliyordu. *Yayin* terimine benzer (bkz. Özd. 20:1; 31:6; Yşa. 28:7).
- F. Yeni Antlaşma
 1. *Oinos* – *Yayin* teriminin Grekçe karşılığı
 2. *Neos oinos* (yeni şarap) – *Tirosh* teriminin Grekçe karşılığı (bkz. Mar. 2:22).
 3. *Gleuchos vinos* (tatlı şarap, *asis*) – mayalanmanın ilk aşamalarından geçen şarap (bkz. Elç. 2:13).

II. Kutsal Kitap'taki Kullanımı

- A. Eski Antlaşma
 1. Şarap, Tanrı'nın hediyesidir (Yar. 27:28; Mez. 104:14-15; Vai. 9:7; Hoş. 2:8-9; Yoe. 2:19,24; Amo. 9:13; Zek. 10:7).
 - B. Şarap, kurban sunularına dahildir (Çık. 29:40; Lev. 23:13; Say. 15:7,10; 28:14; Yas. 14:26; Hâk. 9:13).
 - C. Şarap, ilaç olarak kullanılır (2Sa. 16:2; Özd. 31:6-7).
 - D. Şarap gerçek bir sorun olabilir (Nuh – Yar. 9:21; Lut – Yar. 19:33,35; Şimşon – Hâk. 16; Naval – 1Sa. 25:36; Uriya – 2Sa. 11:13; Amnon – 2Sa. 13:28; Ela – 1Kr. 16:9; Ben-Hadat – 1Kr. 20:12; Yöneticiler – Amo. 6:6; ve Hanımlar – Amo. 4).
 - E. Şarap kötüye kullanılabilir (Özd. 20:1; 23:29-35; 31:4-5; Yşa. 5:11,22; 19:14; 28:7-8; Hoş. 4:11).
 - F. Bazı gruplara şarap yasaktı (görev başında kâhinler, Lev. 10:9; Hez. 44:21; Rab'bin Adanmışları, Say. 6; ve yöneticiler, Özd. 31:4-5; Yşa. 56:11-12; Hoş. 7:5).
 - G. Şarap, eskatolojik bağlamda kullanılıyor (Amo. 9:13; Yoe. 3:18; Zek. 9:17).
 - H. Eski Antlaşma'yla Yeni Antlaşma arasında yazılmış Yahudi eserlerde
 1. Kararında şarap çok işe yarar (Sirak 31:27-33).
 2. Hahamlar der ki "En büyük ilaç şaraptır, şarap eksikse ecza lazım." (BB 58b).
 - I. Yeni Antlaşma
 1. İsa, büyük miktar suyu şaraba çevirdi (Yu. 2:1-11).
 2. İsa şarap içerdi (Mat. 11:18-19; Luk. 7:33-34; 22:17ff).
 3. Pentikost'ta Petrus'u "taze şarap" sarhoşluğuyla suçladılar (Elç. 2:13).
 4. Şarap, ilaç olarak kullanılabilir (Mar. 15:23; Luk. 10:34; 1Ti. 5:23).

5. Önderler bağımlı olmamalı. Bununla beraber içkiden tamamen imtina etmeleri gerekmez (1Ti. 3:3,8; Titus 1:7; 2:3; 1Pe. 4:3).
6. Şarabın eskatolojik bağlamda kullanılması (Mathew 22:1ff; Va. 19:9).
7. Sarhoşluğa yazıklanan pasajlar (Mat. 24:49; Luk. 12:45; 21:34; 1Ko. 5:11-13; 6:10; Gal. 5:21; 1Pe. 4:3; Rom. 13:13-14).

III. Teolojik Anlayış

A. Eytışimsel gerilim

1. Şarap, Tanrı'nın bir hediyesidir.
2. Sarhoşluk, büyük bir sorundur.
3. Bazı kültürlerde imanlılar Müjde uğruna özgürlüklerini kısıtlamalı (Mat. 15:1-20; Mar. 7:1-23; 1Ko. 8-10; Rom. 14).

B. Sınırları aşma eğilimi

1. Tanrı tüm iyiliklerin kaynağıdır.
 - a. yemek – Mar. 7:19; Luk. 11:44; 1Ko. 10:25-26
2. temiz olan her şey – Rom. 14:14,20; 1Ti. 4:4
3. yasal olan her şey – 1Ko. 6:12; 10:23
4. temiz olan her şey – Tit. 1:15
5. Düşmüş insanlık Tanrı'nın hediyelerini belirlenmiş sınırların ötesine götürerek hepsini kötüye kullanmıştır.

- C. Bu aykırılık nesnelere değil, bizim içimizde var. Fiziksel yaratılıştta hiçbir kötülük yok (bkz. yukarıdaki B. 1. maddesi)

IV. Birinci Yüzyıl Yahudi Kültürü ve Mayalanma

- A. Mayalanma çok erken başlar, üzümün sıkılmasından yaklaşık altı saat sonra.
- B. Yahudi geleneğe göre yüzeyde mayalanmayı işaretleyen hafif köpük belirince şarap ondalığından yükümlü olabilir (Ma'aseroth 1:7). Buna "yeni şarap" ya da "tatlı şarap" denirdi.
- C. Birinci gelen yüksek sıcaklıkta mayalanma bir hafta sonra tamamlanırdı.
- D. İkincil mayalanma yaklaşık 40 gün sürerdi. Bu vaziyette "yıllanmış şarap" sayılır ve sunakta sunulabilirdi (Edhuyyoth 6:1).
- E. Tortusunda bekletilmiş şarap (eski şarap) iyi sayılırdı ancak içmeden önce iyice süzülmesi gerekiyordu.
- F. Genellikle bir yıl mayalandıktan sonra şarabın yeterince yıllandığı kabul edilirdi. Şarap en çok üç yıl zararsızca bekletilebilirdi. "Eski şarap" denilen bu içki, suyla seyreltilmek zorundaydı.
- G. Yalnızca son 100 senedir ki mayalanma steril ortam ve kimyasal katkı maddeleri sayesinde uzatılabildi. Antik dünya, mayalanmanın doğal sürecini durduramıyordu.

V. Kapanış Cümleleri

- A. Yaşantılarımızın, teolojinizin ve Kutsal Kitap yorumunuzun İsa'yı ve birinci yüzyıl Yahudi/Hristiyan kültürünü azımsamadığından emin olun! Onların içkiden tamamen imtina etmedikleri gayet açık.
- B. Sosyal ortamlarda alkol kullanımını desteklemiyorum. Ancak birçokları Kutsal Kitap'ın bu konu üzerine tutumunu abartmış, şimdiyse kültürel/mezhepsel önyargılarına dayanarak üstün erdem taşıyorlar.
- C. Kendi adıma Romalılar 14 ile 1. Korintliler 8-10, kişisel özgürlük veya yargılayıcı eleştiriye değil, imanlı kardeşlere sevgiyle saygıya ve Müjde'nin kültürümüzde yayılmasına dayalı bir

anlayış ve kılavuzluk sağlamıştır. İman ve uygulamanın tek kaynağı Kutsal Kitap'sa hepimiz bu meseleyi bir daha düşünmeliyiz.

- D. İçkiden tamamen sakınmayı Tanrı'nın isteği olarak dayatırsak İsa hakkında ve Avrupa, İsrail, Arjantin gibi düzenli olarak şarap tüketen çağdaş kültürler hakkında ne ima etmiş oluruz?

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 2: 14-21

¹⁴⁻¹⁵**Bunun üzerine Onbirler'le birlikte öne çıkan Petrus yüksek sesle kalabalığa şöyle seslendi: "Ey Yahudiler ve Yeruşalim'de bulunan herkes, bu durumu size açıklayayım. Sözlerime kulak verin. Bu adamlar, sandığınız gibi sarhoş değiller. Saat daha sabahın dokuzu!"** ¹⁶⁻¹⁷**Bu gördüğünüz, Peygamber Yoel aracılığıyla önceden bildirilen olaydır:**

'SON GÜNLERDE,' diyor Tanrı,

'BÜTÜN İNSANLARIN ÜZERİNE RUHUM'U DÖKECEĞİM.

OĞULLARINIZ, KIZLARINIZ PEYGAMBERLİKTE BULUNACAKLAR.

GENÇLERİNİZ GÖRÜMLER,

YAŞLILARINIZ DÜŞLER GÖRECEK.

¹⁸O GÜNLER KADIN ERKEK

KULLARIMIN ÜZERİNE RUHUM'U DÖKECEĞİM,

ONLAR DA PEYGAMBERLİK EDECEKLER.

¹⁹YUKARIDA, GÖKYÜZÜNDE HARİKALAR YARATACAĞIM.

AŞAĞIDA, YERYÜZÜNDE BELİRTİLER,

KAN, ATEŞ VE DUMAN BULUTLARI GÖRÜLECEK.

²⁰RAB'BİN BÜYÜK VE GÖRKEMLİ GÜNÜ GELMEDEN ÖNCE

GÜNEŞ KARARACAK,

AY KAN RENGİNE DÖNECEK.

²¹O ZAMAN RAB'BI ADIYLA ÇAĞIRAN HERKES KURTULACAK.'

2:14 "Petrus" Bir düşünün, ilk Hristiyan vaazını tüm öğrenciler dururken Petrus verdi! İsa'yı tanıdığını üç kez inkâr eden Petrus (bkz. Luk. 23)! Petrus'un korkaklık ve inkârcılıktan yürekliliğe ve ruhsal içgörüyeye geçişi, Ruh çağının hayat değiştirmeye yeten gücüyle doğduğunun bir diğer ispatıydı. Bu, Elçilerin İşleri'nde kaydedilen ilk vaazi. Bize Elçi vaazlarının içerik ve vurgularını gösterir. Bu elçisel vaazlar kitabın önemli bir kısmını teşkil eder. Elçilerin İşleri'ne Giriş'teki ÖZEL KONU: TANRI'NIN EGEMENLİĞİ'ne bakınız.

▣ **"Onbirler'le birlikte"** Bu, iki şey gösterir: (1) Petrus sözcüdü ama yine de Elçisel grubun bir paçasıdır. Tek başına veya istediği gibi konuşmuyor. Ruh, bu çağrılmış görgü tanıklarının hepsinin ağzından kendilerine özgü şekilde konuşuyor ve (2) hizmetine dair hiçbir şey bilmediğimiz Mattiya Elçisel grubun resmi bir üyesi olmuştur.

▣ **"Ey Yahudiler ve Yeruşalim'de bulunan herkes"** Burada hitap edilen kişiler Elç. 2:7-11'de milliyetleri tasvir edilen yolculardan farklı gibi.

▣ **"bu durumu size açıklayayım. Sözlerime kulak verin."** Bunların ikisi de emir kipi. İlki şimdiki zamanlı etkin, diğeri ise aorist orta (edilgen görünüşlü eylemsel). Petrus onlardan pür dikkat talep ediyor.

Görünüşe göre bu ifade Semitik bir deyimdir. Hem Petrus'un vaazlarına iki kez giriş yapmak için kullanılır (bkz. Elç. 2:14; 4:10) hem Pavlus için iki kez kullanıyor (bkz. Elç. 13:38; 28:28). Luka yetişkinen Yahudiliğe dönmüş. Semitik deyimlerin bu kalıntısı Luka'nın kendi teolojik amaçları doğrultusunda vaazlar uydurmadığını ancak kaynaklarına sadık kalarak onları özetlediğini gösterir.

2:15 "Bu adamlar. . . sarhoş değiller" Petrus, Elç. 2:13'deki suçlamaya cevap olarak bu erken saatte Ortodoks Yahudilerin şarap içmediğini söyledi. Bu, Çık. 16:8'in hahamlara özgü yorumunu izliyor (bkz. E. M. Blaiklock, Tyndale Yeni Antlaşma Yorumu Serisi, *Elçilerin İşleri* (NT Commentary Series, *Acts*), s. 58).

▣ **"sabahın dokuzu"** "Üçüncü saat," yani saat 09:00, Tapınakta her sabah getirilen sunuların saatiydi. Yahudiler için özel bir dua saatine dönüşmüştü. "Üçüncü saat" bir Yahudi zaman göstergesidir. Yeni Antlaşma yazarları (özellikle Yuhanna) hem Yahudi hem Romalı zaman göstergelerini kullanır.

2:16 "Bu gördüğünüz, Peygamber Yoel aracılığıyla önceden bildirilen olaydır" Bu, Septuaginta'da Yoe. 2:28-32'den bir alıntıdır. İsa Kendisi bu peygamberliğin yerine getirildiğini belirlemenin kaynağı olabilir (bkz. Luk. 24:27,45).

2:17 "Son günlerde" Bu ifade Septuaginta metninin Luka tarafından değiştirilmiş halidir ve büyük harflerle yazılmamalı. Eski Antlaşma'da bu ifade dünyanın sonunu ve Mesihçi Çağ'ın gelişini ifade ederdi. Yeni Antlaşma'da "son günler," iki Yahudi çağın örtüşmesini ifade ederdi. Yeni Çağ, İsa'nın Beytlehem'de vücut bulmasıyla başladı İkinci Gelişine kadar sürecek. Biz Tanrı Egemenliği'nin "artık burada"sıyla "henüz değil"i arasındaki gerginlikte yaşıyoruz. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: BU ÇAĞ VE GELECEK ÇAĞ

Eski Antlaşma peygamberleri, geleceği şimdiki zamanın bir uzantısı olarak görürdü. Onlar için gelecek, coğrafi İsrail'in geri kazanılması olacak. Bununla birlikte onlar dahi geleceğe yeni bir gün gözüyle bakıyordu (bkz. Yşa. 65:17; 66:22). İbrahim'in soyunun sürgünden sonra bile YAHVE'yi kasıtlı olarak reddetmeye devam etmesi Yahudi Antlaşmalar arası apokaliptik literatüründe yeni bir paradigma meydana getirdi (1. Hanok, 4. Ezra, 2. Baruk). Bu yazılar iki çağ arasında ayırım yapıyor: Şeytanın hüküm sürdüğü şimdiki kötü çağla Ruh'un hüküm sürüp genel tasvirde dinamik bir savaşçı olan Mesih'in açılış yaptığı gelecekteki doğruluk çağı.

Teolojinin bu alanında (eskatoloji) belirgin gelişme var. Teologlar buna "aşamalı vahiy" diyor. Yeni Antlaşma iki çağa dair bu yeni kozmik gerçekliği doğruluyor (zamansal düalizm).

İsa	Pavlus	İbraniler'e Mektup'un yazarı
Mat. 12:32; 13:22,39	Rom. 12:2	İbr. 1:2; 6:5; 11:3
Mar. 10:30	1Ko. 1:20; 2:6,8; 3:18	
Luk. 16:8; 18:30; 20:34-35	2Ko. 4:4 Gal. 1:4 Ef. 1:21; 2:2,7; 6:12 1Ti. 6:17 2Ti. 4:10 Tit. 2:12	

Yeni Antlaşma teolojisinde bu iki Yahudi çağ, Mesih'in iki gelişine dair beklenilmedik ve gözden kaçmış öngörüler sebebiyle örtüşmekte. İsa'nın vücut bulması Yeni Antlaşma'da yeni çağın açılışına dair peygamberliklerin çoğunu yerine getirdi (Dan. 2:44-45). Ancak Eski Antlaşma'ya göre O, Yargıç ve Fatih olarak gelecekti ama İsa önce Acı Çeken Kul olarak (bkz. Yşa. 53; Zek. 12:10) alçakgönüllülükle (bkz. Zek. 9:9) geldi. Tam da Eski Antlaşma'nın öngördüğü gibi güçlü bir şekilde geri dönecek (bkz. Vahiy 19). Bu iki aşamalı yerine getiriliş Egemenliğin şimdiki zamanda, yani başlatılmış fakat gelecekte, yani tamamlanmamış olmasına yol açtı. Bu, Yeni Antlaşma'nın "artık burada"yla "henüz değil" arasındaki gerilimdir!

Mesih'in iki geliş arasındaki bu dönem Kutsal Kitap'ta şöyle adlandırılır:

1. Son günler
2. O gün

▣ **"diyor Tanrı"** Codex Bezae, D el yazmasında *kurios* (Rab) deniyor. *Kurios* Eski Antlaşma'daki YAHVE'yi mi yoksa Mesih İsa'yı mı kastediyor? Yazıcılardan birinin *Theos* (Tanrı) terimini kullanarak konuşmacıya açıklık getirmeyi denemiş olması hayli mümkün.

▣ **"Bütün insanların üzerine Ruhum'u dökeceğim"** Evrensel ögeye dikkat ediniz (bkz. Elç. 2:39). Bütün eski geleneksel engeller Mesih'te kalktı (bkz. 1Ko. 12:13; Gal. 3:28; Ef. 3:6; Kol. 3:11). Yoel 2'de Yahudilerle diğer uluslar arasında hiçbir farklılık dile getirilmese de hiçbir ayırım ima etmeyen Elç. 2:38'e dikkat ediniz. YAHVE Ruhunu Kendi suretinde yaratılan tüm insanlarla (gerçek anlamıyla, "tüm bedenler") paylaşıyor. Yar. 1:26-27 bunu bildiriyor.

▣ **"Oğullarınız, kızlarınız peygamberlikte bulunacaklar. . .kadın erkek, Kullarımın üzerine Ruhum'u dökeceğim"**

Böylece Say. 11:29'da yazılanlar spesifik olarak yerine getirilmiş olabilir. Cinsiyet ayrımının yapılmadığına dikkatinizi çekerim.

ÖZEL KONU: KUTSAL KİTAP'TAKİ KADINLAR

I. Eski Antlaşma

A. Kültürel olarak kadınlar mülk sayılıyordu.

1. mülk listesinde yer alıyorlar (Çık. 20:17)
2. kadın kölelerin gördüğü muamele (Çık. 21:7-11)
3. toplumsal açıdan sorumluluk sahibi erkeklerin kadınların adaklarına engel olabilmesi (Say. 30)
4. kadınların savaş ganimeti sayılması (Yas. 20:10-14; 21:10-14)

B. Pratik olarak karşılıklılık vardı

1. Tanrı'nın suretinde erkek ve dişi olarak yaratıldı (Yar. 1:26-27)
2. anneye babaya saygı (Çık. 20:12 [Yas. 5:16])
3. anneye babaya saygı gösterme (Lev. 19:3; 20:9)
4. hem erkekler hem kadınlar Rab'bin adanmışları olabilir (Say. 6:1-2)
5. kızların miras hakkı var (Say. 27:1-11)
6. antlaşma halkının parçası (Yas. 29:10-12)
7. anne babanın öğrettiklerine kulak ver (Özd. 1:8; 6:20)
8. Heman'ın oğulları ve kızları (Levili aile) Tapınak'ta ezgi söylerdi (1 Kronik 25:5-6)
9. yeni çağda oğullar ve kızlar peygamberlikte bulunacaklar (Yoe. 2:28-29)

C. Kadınlar liderlik rollerindeydi

1. Musa'nın kız kardeşi Miryam, peygamber adlandırılıyor (Çık. 15:20-21; ayrıca Mik. 6:4'e dikkat ediniz)
2. Buluşma Çadırı için malzeme ören becerikli kadınlar (Çık. 35:25-26)
3. evli bir kadın ve üstelik peygamber olan Debora (Hâk. 4:4), tüm oymakları yönetiyordu (Hâk. 4:4-5; 5:7)
4. Hulda, yeni bulunmuş "Yasa Kitabı"nı okuyup yorumlaması için Kral Yoşiya'nın danıştığı bir peygamberdi (2Kr. 22:14; 2Ta. 34:22-27)
5. Dindar bir kadın olan Kraliçe Ester Pers İmparatorluğu'ndaki Yahudileri kurtardı.

II. Yeni Antlaşma

A. Kültürel olarak hem Yahudilikte hem Greko-Romen dünyasında kadınlar, az sayıda hak veya ayrıcalığa sahip ikinci sınıf vatandaşlardı. Tek istisna Makedonya'ydı.

B. Liderlik rollerinde kadınlar

1. Elizabet ve Meryem, Tanrı için müsait dindar kadınlar (Luk. 1-2)
2. Anna, Tapınak'ta hizmet eden bir peygamber (Luk. 2:36)
3. Lidya, bir imanlı ve ev kilisesi önderi (Elç. 16:14,40)
4. Filipus'un dört bakire kızı peygamberdi (Elç. 21:8-9)
5. Fibi, Kenhere'deki kilisenin diyakozu (Rom. 16:1)
6. Priskilla, Pavlus'un görevdaşı ve Apollos'un öğretmeni (Elç. 18:26; Rom. 16:3)
7. Meryem, Trifena, Trifosa, Persis, Yulya, Nereus'un kız kardeşi, Pavlus'un birkaç başka görevdaşı (Rom. 16:6-16)
8. Yunya (KJV), kadın elçi olma ihtimali var (Rom. 16:7)
9. Evodiya ve Sintihi, Pavlus'la birlikte çalışanlar (Flp. 4:2-3)

III. Günümüz imanlıları Kutsal Kitap'taki farklılık gösteren örnekleri nasıl dengelemeli?

- A. Yalnızca ilk bağlam için geçerli olan tarihi ya da kültürel gerçekler tüm kiliseleri, tüm çağlarda yaşayan tüm imanlıları kapsayan ebedi gerçeklerden nasıl ayırt edilir?
1. Esinlendirilmiş asıl yazarın kastını çok ciddiye almamız lazım. Kutsal Kitap Tanrı'nın Sözü ve imanla uygulamanın tek kaynağıdır.
 2. Tarihsel koşullandırmalı esinlendirilmiş metinlerle başa çıkmalıyız.
 - a. İsrail'in ritüelleri ve litürjisi (bkz. Elç. 15; Gal. 3)
 - b. birinci yüzyıl Yahudiliği
 - c. Pavlus'un 1. Korintliler'deki belli ki tarihsel olarak koşullandırılmış ifadeleri
 - (1) pagan Roma'nın hukuk sistemi (1Ko. 6)
 - (2) köle kalmak (1Ko. 7:20-24)
 - (3) evlenmeme (1Ko. 7:1-35)
 - (4) bakireler (1Ko. 7:36-38)
 - (5) putlara sunulan kurban yiyeceği (1Ko. 8; 10:23-33)
 - (6) Rab'bin Sofrası'nda yakışmaz davranışlar (1Ko. 11)
 3. Tanrı Kendini belirli bir kültüre belirli bir günde tamamen ve açıkça gösterdi. Vahihi ciddiye almalıyız ama tarihsel konumunun her hususunu değil. Tanrı'nın Sözü insanların kullandığı kelimelerle belirli bir zamanda mevcut belirli bir kültüre hitap ediyordu.
- B. Kutsal Kitap yorumu asıl yazarın kastını aramalı. Kendi gününe ne söylüyordu? Bu, doğru yorum için temel ve kritiktir. Ancak bunun ardından bunları günümüze uygulamak lazım. Gerçek yorum sorunu terimin tanımlanması olabilir. Lider sayılan pastörden çok hizmet mi vardı? Kadın diyakozlar ya da kadın peygamberler lider sayılıyor muydu? Pavlus'un 1Ko. 14:34-35 ve 1Ti. 2:9-15'te kadınların toplu tapınmaya rehberlik etmemeleri gerektiğini öne sürdüğü gayet açık! Peki bunu günümüzde nasıl uygulamalı? Tanrı'nın Sözü ve isteğini ne Pavlus'un kültürünün ne de benim kültürümün susturmasını istemem. Belki Pavlus'un günü gereğinden fazla kısıtlayıcıydı fakat benim de günüm fazlasıyla serbest olabilir. Pavlus'un sözlerini ve öğretilerini koşullu, birinci yüzyıl, yerel gerçekler olarak nitelendirmek beni çok rahatsız ediyor. Ben kimim ki zihnimin ya da kültürümün esinlendirilmiş bir yazarın sözünü çürütmesine müsaade edeyim?!
- Peki Kutsal Kitap'ta ve Pavlus'un yazılarında bile (bkz. Rom. 16) kadın liderlere örnek verilince ne yapmam gerekir? 1Ko. 11-14'te Pavlus'un toplu tapınma hakkında yürüttüğü güzel mütalaa var. 1Ko. 11:5'te kadınların toplu tapınmada başı örtülü olarak vaaz ve dua etmelerine görünüşte izin verse de 14:34-35'te sessiz kalmalarını talep ediyor! Kadın diyakozlar (bkz. Rom. 16:1) ve kadın peygamberler (bkz. Elç. 21:9) vardı. Bu çeşitlilik yüzünden Pavlus'un kadınlara yönelik kısıtlamalara ilişkin dediklerini birinci yüzyıl Korint ve Efes'ine özgü olarak tanımlayabilmekteyim. Her iki kilisede de yeni elde edilmiş özgürlüklerini kullanan kadınlara ilişkin sorunlar yaşanmaktaydı (bkz. Bruce Winter, *Pavlus Korint'ten Ayrıldıktan Sonra (After Paul Left Corinth)*). Bu sorunlar, kilisenin ait olduğu topluma Mesih uğruna ulaşmasında güçlük çıkarabilirdi. Müjde'nin daha etkili olması için kadınların özgürlükleri kısıtlanmalıydı.

Günümüzde Pavlus'unun tam aksi bir durumla karşı karşıyayız. Bugün hitabet yeteneği güçlü, talimli kadınların Müjde'yi paylaşımlarına, rehberlik etmelerine izin verilmezse Müjde kısıtlanmış olur. Toplu tapınmanın en yüksek hedefi nedir? Müjdeleme ve öğrencilik değil mi? Tanrı, kadın liderlerden onur duyar ve hoşnut kalır mı? Kutsal Kitap bir bütün olarak "evet" demeye getiriyor!

Ben Pavlus'u haklı buluyorum; teolojim esasen ona istinat eder. Modern feminizm tarafından fazlaca etkilenmek ya da manipüle edilmek istemiyorum. Yine de kölelik, ırkçılık, yobazlık ve cinsiyetçiliğin uygunsuzluğu gibi belirgin Kutsal Kitap gerçeklerine cevaben kilisenin yavaş davrandığını düşünüyorum. Çağdaş dünyadaki kadın istismarına gerekli tepkiyi göstermekte de geç kalmıştır. Tanrı, Mesih'te köleleri ve kadınları hür kıldı. Kültüre bağlı bir metnin onları yeniden boyunduruğa vurmasına izin veremem.

Son bir şey: bir yorumcu olarak Korint'in altüst bir kilise olduğunu biliyorum. Karizmatik (ruhsal) armağanların değeri yüksekti ve gösterişi yapıyordu. Kadınlar da kendilerini buna kaptırmış olabilir. Ayrıca kadınlardan faydalanıp onları Efes'in ev kiliselerinde vekil konuşmacı olarak kullanan yanlış öğretiyen yayanların, Efes'i etki altına aldıklarına inanıyorum.

C. İlave okuma önerileri

1. *Kutsal Kitap'ı Bilinçli Şekilde Okumak (How to Read the Bible For All Its Worth)*, Gordon Fee ve Doug Stuart (s. 61-77).
2. *Müjde ve Ruh: Yeni Antlaşma'nın Hermenötik Sorunları*, Gordon Fee
3. *Kutsal Kitap'ın Zor Sözleri (Hard Sayings of the Bible)*, Walter C. Kaiser, Peter H. Davids, F. F. Bruce, ve Manfred T. Branch (s. 613-616; 665-667)

▣ **"peygamberlik"** Bu terimi anlamının en az iki yolu var: (1) Korintli mektuplarda bu terim Müjde'yi bölüşmek veya ilan etmek demektir (bkz. Elç. 14:1; Elç. 2:17) (2) Elçilerin İşleri kitabı peygamberlerden (bkz. Elç. 12:27; 13:1; 15:32; 22:10, peygamberlik yapan kadınlar bile, 21:9), ileriye görenlerden söz eder (Elç. 11:27'deki Özel Konu'ya bakınız).

Bu terimle ilgili bir sorun var: Yeni Antlaşma'nın peygamberlik vaadi Eski Antlaşma peygamberleriyle nasıl bağlantılıdır? Eski Antlaşma'da peygamberler Kutsal Yazı'nın yazarlarıdır. Yeni Antlaşma'da bu görev ilk on iki Elçiye ve yardımcılarına veriliyor. Nasıl ki "elçi" terimi süregiden (bkz. Ef. 4:11) ancak Onikilerin ölümünden sonra görevleri değişen bir armağan olarak sürdürülüyorsa peygamberin de vazifesi öyle. Artık esin verilmiyor, daha fazla esinlendirilmiş Kutsal Yazı yok (bkz. Yah. 3,20). Yeni Antlaşma peygamberlerinin başlıca görevi Müjde'nin bildirilmesidir ancak bunun yanında Yeni Antlaşma gerçeklerini mevcut durumlarda ve ihtiyaçlarda nasıl uygulamayı öğrenmek da olabilir.

▣ **"Gençleriniz. . .yaşlılarınız"** Yaş ayrımı yapılmadığına dikkat ediniz.

2:18 "Kullarımın üzerine" Sosyoekonomik ayrım yapılmadığına dikkat ediniz. Petrus Yoel'in peygamberliğine "peygamberlik etmek" terimini eklemiştir. Ne Mazoretik İbranice metninde ne Grekçe Septuaginta'da geçer ama Elç. 2:17'de iması edilir.

Nasıl ki Luka 24 (Elç. 2:3,6,12,17,32,36,40,51) birkaç metinsel çeşide sahip, Elçilerin İşleri de öyle (2:11,18,37,44). Bu çeşitler D el yazmasında (5. yüzyıldan Bezae) ve birkaç Eski Latince versiyonlarında (5. yüzyıldan it^d) bulunan daha kısa bir metinle çoğu kez ilişkilidir. Genellikle Grekçe el yazmalarının bu batı ailesi tabirler ekler fakat Luka/Elçilerin İşleri'nde daha kısa versiyonlara sahip. İngilizce çevirilerin çoğu İskenderiye ailesine ait el yazmaların uzun versiyonlarını eksiksiz içerir.

Elçilerin İşleri'ne Giriş, "Açılış Bildirileri," E maddesine bakınız.

2:19-20 Bunun apokaliptik bir dil olduğu, belki de İsa'nın çarmıhtayken çöken karanlık dışında bu spesifik doğa olgularından hiçbirinin henüz gerçekleşmemesine rağmen Petrus'un iddiasına göre yerine getirilmiş olmasından belli oluyor. Yaratan'ın ve Yargıç'ın gelişinden mecaz anlamda bahsediyor. Eski Antlaşma'da O'nun gelişleri ya bereket ya da yargı vermek için olabilir. O'nun gelişleriyle tüm yaratılış kıvrınmakta (bkz. Yşa. 13:6'dan itibaren ve

Amos 5:18-20). Eski Antlaşma peygamberliğinde Enkarnasyon (birinci geliş) ile *Parousia* (ikinci geliş) arasında bariz bir fark bulunmaz. Yahudiler yalnızca tek geliş beklentisindeydi ve bu gelen, güçlü bir Yargıç/Kurtarıcı olmalıydı. Apokaliptik dil üzerine çok yararlı bir kitap bırakıyorum: D. Brent Sandy, *Saban Demirleri ve Bağcı Bıçakları: Peygambersel ve Apokaliptik Dili Tekrar Düşünmek (Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking Prophetic and Apocalyptic Language)*

ÖZEL KONU: APOKALİPTİK LİTERATÜR (Vahiy Kitabı'na Giriş'ten)

- A. Vahiy Kitabı'nın türü, Yahudilere özgü olan apokaliptik janrdır. Gerilim dolu zamanlarda çok kez tarih sürecine hükmeden Tanrı'nın kendi halkını kurtaracağına dair kanaati dile getirmek için kullanılırdı. Bu tür edebiyatı karakterize edenler şunlardır:
1. Tanrı'nın evrensel egemenliği yönünde güçlü bir his (monoteizm ve determinizm)
 2. iyilik ve kötülük arasında mücadele, bu çağ ve gelecek çağ (düalizm)
 3. gizli şifrelerin kullanımı (genelde Eski Antlaşma'dan ya da Yahudi Antlaşmalar arası apokaliptik literatüründen)
 4. renkler, sayılar, hayvanlar, bazen insan/hayvan kullanımı
 5. meleklerin görümler ve rüyalar kanalıyla yaptığı aracılık kullanımı (ama daha çok meleklerin yaptığı aracılık)
 6. ağırlıklı olarak son zamana, yeni çağa odaklanılır
 7. son zaman bildirisini iletmek için gerçekliğin değil, sabit birtakım sembollerin kullanımı
 8. But janra verilecek bazı örnekler şunlardır:
 - a. Eski Antlaşma
 - (1) Yşa. 24-27, 56-66
 - (2) Hez. 37-48
 - (3) Dan. 7-12
 - (4) Yoe. 2:28-3:21
 - (5) Zek. 1-6, 12-14
 - b. Yeni Antlaşma
 - (1) Mat. 24, Mar. 13, Luk. 21, ve bazı bakımlardan 1Ko. 15
 - (2) çoğu bakımdan 2Se. 2
 - (3) Va. 4-22
 - c. kanon dışı (D.S. Russell, *Yahudi Apokaliptiğin Yöntemi ve Mesajı*, s. 37-38'den alıntı)
 - (1) 1. Hanok, 2. Hanok (Hanok'un Sırları)
 - (2) Jübile Kitabı (Book of Jubilees)
 - (3) Sibyllerin Kehanetleri (The Sibylline Oracles) III, IV, V
 - (4) On İki Atanın Antlaşması (The Testament of the Twelve Patriarchs)
 - (5) Süleyman'ın Mezmurları (The Psalms of Solomon)
 - (6) Musa'nın Varsayımı (The Assumption of Moses)
 - (7) Yeşaya'nın Şehitliği (The Martyrdom of Isaiah)
 - (8) Musa'nın Apokalipsi (Adem ile Havva'nın Yaşamı)
 - (9) İbrahim'in Apokalipsi
 - (10) İbrahim'in Antlaşması
 - (11) 2. Esdras (4. Esdras)
 - (12) Baruk II, III
 9. Bu janrda bir ikilik hissi var. Gerçekliği bir dizi ikilikler, kontrastlar ya da Yuhanna'nın yazılarında yaygın olan gerilimler olarak görür.
 - a. gök – yeryüzü
 - b. kötü çağ (kötü insanlar ve melekler) – yeni doğruluk çağı (ilahi insanlar ve melekler)
 - c. şimdiki varoluş – gelecekteki varoluş

Bunların hepsi Tanrı'nın sağladığı ikmale doğru ilerliyor. Tanrı böyle bir dünya tasarlamadı ama Aden bahçesinde başlatılan yakın ilişkinin onarılmasına yönelik isteğini eyleme dökmeye ve yansıtmaya devam ediyor. Mesih olayı, Tanrı'nın planında bir dönüm noktasıdır fakat iki geliş, mevcut ikilikleri meydana getirmiştir.

2:20 "Rab'bin büyük ve görkemli günü" "Görkemli" terimi İsa'nın İkinci Gelişi'ne yönelik sıkça kullanılan *epiphaneia* ile aynı kökten gelmektedir (bkz. 1Ti. 6:14; 2Ti. 4:1; Tit. 2:13). Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: GECİKEN İKİNCİ GELİŞ (Mesih'in pek yakındaki dönüşü ve gecikmiş Parousia)

Çoğu imanlıya İsa'nın yakın zamanda, aniden ve beklenmedik şekilde geldiği öğretilmiştir (bkz. Mat. 10:23; 24:34; Mar. 9:1; 13:30; Va. 1:1,3; 2:16; 3:11; 22:7,10,12,20; ÖZEL KONU: YAKINDAKİ DÖNÜŞ). Fakat beklenti içindeki her imanlı nesil şimdiye kadar yanılmıştır! İsa'nın dönüşünün yakınlığı, acilliği her nesil için vadedilmiş güçlü bir umut, ama yalnızca tek nesil için (o da zulüm altında) gerçekliktir.

İmanlılar O'nun yarın geleceğini varsayarak yaşamalı, fakat geciktiği halde Büyük Görev'i (bkz. Mat. 28:19-20) planlayıp yürütmeli.

Müjde'den bazı pasajlar (bkz. Mat. 24:45-51; 25:5,19; Mar. 13:10; Luk. 17:2; 18:8; 19:11-27) ve 1. ile 2. Selanikliler, gecikmiş bir İkinci Geliş'e (*Parousia*) dayalıdır. Önce gerçekleşmesi gereken bazı tarihsel olaylar var.

1. dünya çapında müjdeleme (bkz. Mat. 24:14; Mar. 13:10)
2. büyük dönemlik (bkz. 2Se. 2:3)
3. "Yasa Tanımayan Adam"a dair vahiy (bkz. Mat. 24:15; 2Se. 2:3,8-12; Va. 13)
4. büyük zulüm (bkz. Mat. 24:21,24; Va. 13)

Burada kasıtlı bir belirsizlik var (bkz. Mat. 24:42-51; Mar. 13:32-36)! Her gününüzü son gününüzmüş gibi yaşayın ama gelecek hizmet için plan ve hazırlık yapın!

2:21 "herkes" İşte yine evrensel öğeyi görüyoruz (bkz. Elç. 2:17 ve 39). İsa tüm dünyanın günahı/günahları için öldü (Yu. 1:12; 3:16; Elç. 10:34-35; 1Ti. 2:4-6; Tit. 2:11; 2Pe. 3:9; 1Yu. 2:1; 4:14). Ruh'un bütün insanlığın üzerine döküldüğüne dikkat ediniz (bkz. Elç. 2:17).

▣ **"çağırın"** Bu bir aorist orta subjonktiftir. İnsanların yanıt vermesi Tanrı'nın planının bir parçasıdır (bkz. Yoe. 2:32; Yu. 1:12, 3:16; ve Romalılar 10:9-13). Bireylere çağrı yapılıyor (bkz. Elç. 2:39), tövbe etsinler (bkz. Elç. 2:38), Müjde'ye iman etsinler ve Mesih aracılığıyla Tanrı'yla kişisel ilişkiye girsinler diye (bkz. Elç. 3:16,19; 20:21; Mar. 1:15). İsa tüm dünya uğruna öldü; bazıları Ruh'un davetine yanıt verirken (bkz. Yu. 6:44,65) diğerlerinin neden vermemesi (bkz. 2Ko. 4:4) bir sırdır.

▣ **"Rab'bi adıyla"** Bu, İsa'nın karakterini veya O'nun hakkında öğretilenleri kastediyor. Hem kişisel hem doktrinsel öğesi var.

ÖZEL KONU: RAB'BİN ADI (YENİ ANTLAŞMA)

Bu, Üçlükte Bir Olan Tanrı'nın kilisedeki kişisel varlığı ve aktif gücü için kullanılan yaygın bir Yeni Antlaşma terkidir. Büyülü bir formül değil, Tanrı'nın İsa'da görülen karakterinin yansımasıdır.

Sıklıkla bu tabir İsa'yı aşağıdaki esnalarda Rab olarak nitelendirir (bkz. Flp. 2:11):

1. İsa'ya olan inancını ikrar ederken (bkz. Rom. 10:9-13; Elç. 2:21,38; 8:12,16; 10:48; 19:5; 22:16; 1Ko. 1:13,15; Yak. 2:7)
2. cin çıkarmada (bkz. Mat. 7:22; Mar. 9:38; Luk. 9:49; 10:17; Elç. 19:13)
3. şifa sırasında (bkz. Elç. 3:6,16; 4:10; 9:34; Yak. 5:14)

4. hizmet eylemi sırasında (bkz. Mat. 10:42; 18:5; Luk. 9:48)
 5. kilise disiplini sırasında (bkz. Mat. 18:15-20)
 6. Yahudi olmayanlara vaaz ederken (bkz. Luk. 24:47; Elç. 9:15; 15:17; Rom. 1:5).
 7. dua ederken (bkz. Yu. 14:13-14; 15:7,16; 16:23; 1Ko. 1:2)
 8. Hristiyanlıktan bahsederken (bkz. Elç. 26:9; 1Ko. 1:10; 2Ti. 2:19; Yakup 2:7; 1Pe. 4:14)
- Duyuranlar, hizmetçiler, yardımcılar, şifacılar, cin çıkaranlar, vs. olarak yaptığımız her şeyi O'nun kişiliğinde, gücünde, sağlaması ve Adıyla (Flp. 2:9-10) yapıyoruz!

▣ **"kurtulacak"** Bu bağlamda burada ruhsal kurtuluş kastediliyor, Yoel'deyse muhtemelen Tanrı'nın öfkesinden fiziksel olarak esirgenmek (bkz. Elç. 2:40). "Kurtulmak" terimi Eski Antlaşma'da fiziksel esirgeme anlamında kullanılır (bkz. Mat. 9:22; Mar. 6:56; Yakup 5:14,20). Ancak Yeni Antlaşma'da metaforik olarak ruhsal kurtuluş ya da Tanrı'nın öfkesinden esirgenmek anlamında kullanılıyordu (ör. Yak. 1:21; 2:14; 4:12). Tanrı'nın yüreği Kendi suretinde (bkz. Yar. 1:26-27) paydaşlık için yaratılan tüm erkek ve kadınların kurtuluşu için atıyor!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 2:22-28

²²"Ey İsraililer, şu sözleri dinleyin: **Bildiğiniz gibi Nasıralı İsa, Tanrı'nın, kendisi aracılığıyla aranızda yaptığı mucizeler, harikalar ve belirtilerle kimliği kanıtlanmış bir kişidir.** ²³Tanrı'nın belirlenmiş amacı ve öngörüsü uyarınca elinize teslim edilen bu adamı, yasa tanımaz kişilerin eliyle çarmıha çivileyip öldürdünüz. ²⁴Tanrı ise, ölüm acılarına son vererek O'nu diriltti. Çünkü O'nun ölüme tutsak kalması olanaksızdı.

²⁵O'nunla ilgili olarak Davut şöyle der:

'RAB'İ HER ZAMAN ÖNÜMDE GÖRDÜM,
SAĞIMDA DURDUĞU İÇİN SARSILMAM.

²⁶BU NEDENLE YÜREĞİM MUTLU, DİLİM SEVİNÇLİDİR.

DAHASI, BEDENİM DE UMUT İÇİNDE YAŞAYACAK.

²⁷ÇÜNKÜ SEN CANIMI ÖLÜLER DİYARINA TERK ETMEYECEKSİN,

KUTSALININ ÇÜRÜMESİNE İZİN VERMEYECEKSİN.

²⁸YAŞAM YOLLARINI BANA BİLDİRDİN;

VARLIĞINLA BENİ SEVİNÇLE DOLDURACAKSIN.'

2:22 "Ey İsraililer" Bu dinleyiciler İsa'nın dünyevi yaşamının son haftasında geçen olayların görgü tanıklarıydı. Onlar Petrus'un konuştuklarına dair doğrudan bilgiye sahipti. Ruhsal öngörüsü olanlar Müjde'ye yanıt verdi, yani ilk vaaz için üç bin civarı (bkz. Elç. 2:41).

▣ **"dinleyin"** Bu bir aorist etkin emir kipidir. Ruh'un fiziksel tecellisi onların dikkatini çekti; şimdi sıra Müjde bildirisinde.

▣ **"Nasıralı İsa"** Bunun genelde "Nasıra'dan gelen İsa"ya paralel olduğu varsayılıyor. Fakat bunu böyle ifade etmek oldukça alışılmadık. Bu tabirin Mesih'e ait "Dal" sıfatını yansıttığı da hemen hemen mümkün (BDB 666, bkz. Yşa. 4:2; 6:13; 11:1,10; 14:19; 53:2; Yer. 23:5; 33:15-16; Zek. 3:8; 6:12-13). "Dal"ın İbranice karşılığı *nezer* terimidir.

ÖZEL KONU: NASIRALI İSA

Yeni Antlaşma'nın İsa'dan bahsederken kullandığı birkaç farklı Grekçe terim var.

A. Yeni Antlaşma Terimleri

1. Nasıra – Celile'deki kent (bkz. Luk. 1:26; 2:4,39,51; 4:16; Elç. 10:38). Bu kente çağdaş kaynaklarda rastlanmıyor ama sonraki yazılarda bulunmuştur. İsa'nın Nasıra'dan gelmesi

övünülecek bir şey değildi (bkz. Yu. 1:46). Çarmıhın üzerine asılan ve bu yerin adını taşıyan tabela, Yahudi nefretinin simgesiydi.

2. *Nazarēnos* – bir coğrafi konuma da işaret ediyor olabilir (bkz. Luk. 4:34; 24:19).
 3. *Nazōraios* – bir kent olabilir ancak İbrani Mesihçi terimi olan "Dal" üzerine kelime oyunu da olabilir (*netzer*, BDB 666, KB 718 II, bkz. Yşa. 11:1; eşanlamlısı, BDB 855, Yer. 23:5; 33:15; Zek. 3:8; 6:12; Va. 22:16'da anıştırılmış). Luka bunu 18:37'de ve Elç. 2:22; 3:6; 4:10; 6:14; 22:8; 24:5; 26:9'da İsa'ya yönelik kullanıyor.
 4. "Adak aracılığıyla kutsanmış biri" anlamına gelen #3 *nāzir* (BDB 634, KB 684) ile ilintili.
- B. Terimin Yeni Antlaşma dışındaki tarihsel kullanımları
1. Bir Yahudi (Hristiyan öncesi) kâfir grubunu (Aramice *nāsōrayyā*) belirtiyordu.
 2. Yahudi çevrelerde Mesih'e inananları tanımlamak için kullanılırdı (bkz. Elç. 24:5,14; 28:22, *nosri*).
 3. Süryani (Aramice) kiliselerde imanlıları kasteden standart terim haline geldi. Grekçe konuşan kiliselerde imanlılara "Hristiyan" deniliyordu.
 4. Yeruşalim'in yağmalanmasından bir zaman sonra Ferisiler Jamnia Meclisi'nde yeniden örgütlenip havralarla kiliseyi resmi olarak ayırdı. Amida'dan ("On Sekiz Bereket") Berakoth 28b-29a'da Hristiyanları hedef alan lanet formüllerinin imanlılara "Nasıralılar" diyen bir cinsine örnek bulunur.

"Yer yarılсын, Nasıralılar ve kâfirler içine girsın; onlar yaşam kitabından silinecek ve sadıklar arasında yazılmayacaktır."

5. İsa'ya ithafen Yeşaya'nın *netzer*'ini (Yşa. 11:1) kullanan Iustinus tarafından *Dial.* 126:1'de kullanılmıştır.

C. Yazarın görüşü

Terimin bu kadar farklı şekilde yazıldığını görmek beni şaşırtsa da bunun Eski Antlaşma'da görülmedik bir şey olmadığını biliyorum. Örneğin İbranicede "Yeşu" birkaç farklı şekilde yazılmıştır. Aşağıdaki maddeler yüzünden terimin kesin anlamından emin olamıyorum:

1. Mesihçi "Dal" (*netzer*) terimiyle ya da ona benzeyen *nāzir* (adak aracılığıyla kutsanmış biri) terimiyle yakın bağlantı
2. Yahudi olmayanların bölgesi Celile'nin olumsuz çağırışımı
3. Celile'deki Nasıra kentine dair nerdeyse hiçbir edebi çağdaş kanıtlanmanın bulunmaması
4. bir kötü ruhun ağzından eskatolojik manada çıkması ("Bizi mahvetmeye mi geldin?")

Bu söz öbeği üzerine araştırmaların tam kaynakçası için bakınız: Colin Brown (ed.), *Yeni Antlaşma Teolojisinin Yeni Uluslararası Sözlüğü* (*New International Dictionary of New Testament Theology*), C. 2, s. 346 ya da Raymond E. Brown, *Mesih'in Doğuşu* (*Birth of the Messiah*), s. 209-213, 223-225.

▣ **"kimliği kanıtlanmış bir kişidir"** İsa yüzde yüz insan (bkz. Elç. 2:23; Rom. 1:3) ve aynı zamanda ilahidir (bkz. 1Yu. 4:1-3).

Bu bir bitmiş zamanlı edilgen ortaçtır. Terimin anlamı "kanıtlamayla gösterilmiş". Tanrı açıkça ve defalarca Kendini İsa'nın sözleri, amelleri ve hayat tarzıyla tanıttı. Bu Yeruşalimli dinleyiciler görmüş ve duymuşlardı!

▣ **"yaptığı mucizeler, harikalar ve belirtilerle"** Bu dinleyiciler, hayatının son haftasında İsa'nın Yeruşalim'de yaptığı her şeye tanıklık etmişti.

"Harikalar" (*teras*) terimi genelde gökyüzünde beliren, Elç. 2:19-20'dekine benzer alışılmadık bir alamet anlamındaydı.

"Belirtiler" (*sēmeion*) terimi anlam veya önem ifade eden özel bir olay demektir. Bu, Yuhanna Müjdesi'nde bir anahtar kelimedir (yedi özel belirti, bkz. Elç. 2:1-11; 4:46-54; 5:1-18; 6:1-15,16-21; 9:1-41; 11:1-57). Belirtilere her zaman olumlu gözle bakılmaz (bkz. Yu. 2:18; 4:48; 6:2). Burada, Ruh'un yeni çağının başladığını gösteren güç gösterileri serisi olarak kullanılmakta.

İlginçtir ki Petrus ilk vaazda (en azından Elç. 2 özetinde) İsa'nın öğretilerine ve yaşamının ilk evresine hiç değinmiyor. Ana fikirler Eski Antlaşma'daki peygamberliklerin yerine getirilmesi, İsa'nın önceden kararlaştırılan kurban olarak ölmesi ve görkemle dirilmesidir.

2:23 "bu adamı" Bu, aşağılayıcı bir deyim olabilir (bkz. Elç. 5:28; 6:13; Luk. 23:14; Yu. 9:16; 18:29) ancak Elç. 23:9 ve 20:31-32'de olumsuz deyim değil. Yine İsa'nın insan olduğu vurgulanıyor (bkz. Elç. 2:22).

▣ **"teslim edilen"** Bu terime (*ekdotos*) yalnızca Yeni Antlaşma'da rastlanıyor.

NASB "belirlenmiş amacı"

NKJV "belirlenmiş maksat"

NRSV "belirli plan"

TEV "Tanrı'nın kendi planı"

NJB "kasıtlı niyet"

Buradaki *horizō* terimi bitmiş zamanlı edilgen ortaçtır. Temel anlamı belirlemek, atamak veya kararlaştırmaktır. Eski Antlaşma'da toprakların veya arzuların sınırlarını çizmek anlamında kullanılır. Luka tarafından sık sık kullanılır (bkz. Luk. 22:22; Elç. 2:23; 10:42; 11:29; 17:26,31). Çarmıh, Tanrı için sürpriz değil, isyankâr insanlara kurtuluş getirmek için ezelden seçtiği mekanizmasıydı (Levililer 1-7'deki kurban sistemleri) (bkz. Yar. 3:15; Yşa. 53:10; Mar. 10:45; 2Ko. 5:21).

İsa'nın ölümü bir tesadüf değildi. Tanrı'nın ebedi kurtuluş planıydı (bkz. Luk. 22:22; Elç. 3:18; 4:28; 13:29; 26:22-23). İsa ölmek için geldi (bkz. Mar. 10:45)! Çarmıh bir kaza değildi!

▣ **"öngörüsü"** Bu, sadece burada ve 1Pe. 1:2'de geçen *prognosis* (önceden bilmek) terimidir. Tanrı'nın bütün beşeri tarihini bilmesi, insanın özgür iradesiyle uzlaştırmakta zorlandığımız bir kavramdır. Tanrı, zamansal sekanstan bağımsız ebedi bir ruhsal varlıktır. Tarihi denetleyip şekillendirmesine rağmen insanlar kendi güdülleri ve emellerinden sorumludur. Öngörü Tanrı'nın sevgisini ve tercihini etkilemez. Öyle olsa insanın gelecekteki çabalarına ve sevabına koşullu olurdu. Tanrı egemendir ve Antlaşması'na uyanlara O'na yanıt vermekte bir miktar seçim özgürlüğü tanımış (bkz. Rom. 8:29; 1Pe. 1:20).

Bu teolojik alanda iki aşırılık bulunuyor. (1) abartılmış özgürlük: bazıları Tanrı'nın gelecekteki kararlarımızı ve eylemlerimizi bilmediğini söyler (Süreç Düşüncesinin bir genişlemesi olan Açık Teizm) ve (2) abartılmış egemenlik: Tanrı bazılarını cennet için, bazılarını da cehennem için seçiyor (supralapsaryanizm, çift anlamlı Kalvenizm). Benim tercihim Mezmur 139!

▣ **"öldürdünüz"** Petrus bu Yeruşalim dinleyicileri karşısında İsa'nın öldürülmesindeki suçu ve ikiyüzlülüğü beyan ediyor (bkz. Elç. 3:13-15; 4:10; 5:30; 10:39; 13:27,28). Onlar İsa'nın çarmıha gerilmesini talep eden o insan sürüsünün parçaları değildi; İsa'yı Pilatus'a götüren Yüksek Kurul'un üyeleri değildi; O'nu çarmıha geren Romalı yetkililer veya askerler değildi fakat tıpkı bizim de olduğumuz gibi onlar sorumluydu. İnsanların günahı ve isyanı O'nun ölmesini zorunlu kıldı!

▣ **"çarmıha çivileyip"** Gerçek anlamda bu "bağlamak" (*prospēgnumi*) terimidir. Yeni Antlaşma'da kullanıldığı tek yer burası. Hem çivileme hem bağlama ima eder. Elç. 5:30'da aynı süreç "ağaçtan asılmak" diye betimleniyor. Yahudi liderler daha sonra İstefanos'un olduğu gibi (bkz. Elç. 7) dine küfür suçuyla taşlanmasını istemediler, çarmıha gerilmesini tercih ettiler (Louw ve Nida'ya göre bu *hapax legomenon* ve *stauroō*, yani çarmıha germek özdeş olabilir, [s. 237, dipnot 9]). Muhtemelen bunun Yas. 21:23'le bağlantısı var. İlk başta bu lanet, halk önünde kazığa vurulmak ve uygunsuz definle ilgiliydi ama İsa'nın gününe varınca hahamlar haça germeyele bağdaştırmıştı. İsa Eski Antlaşma yasasının lanetini tüm imanlılar uğruna üstlendi (bkz. Gal. 3:13; Kol. 2:14).

▣ **"yasa tanımaz kişilerin"** Bu, gerçek anlamıyla "yasasız adamlar" demek ve Romalıları kasteder.

2:24 "Tanrı. . .O'nu diriltti" Yeni Antlaşma'da doğruladığı üzere İsa'nın dirilişinde Üçlük'ün her bir kişiliği etkindi:

1. Ruh (bkz. Rom. 8:11)
2. Oğul (bkz. Yu. 2:19-22; 10:17-18)
3. ve en çok da Baba (bkz. Elç. 2:24,32; 3:15,26; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30,33,34,37; 17:31; Rom. 6:4,9)

Baba'nın yaptıkları İsa'nın yaşamını, ölümünü ve öğretilerini kabul ettiğini onaylıyordu. Bu, Elçilerin ilk vaazlarında önemli husustu. Elçilerin İşleri'ne Giriş'teki Özel Konu: *Kerygma*'ya bakınız.

▣ **"ölüm acılarına son vererek"** Bu terimin iki anlamı olabilir: (1) gerçek anlamda doğum sancıları (Grekçe, bkz. Rom. 8:22) (2) metaforik olarak İkinci Geliş'ten önceki sıkıntılar (bkz. Mat. 24:8; Mar. 13:8; 1Se. 5:3). Eski Antlaşma'da yargı metaforları olan Mez. 18:4-5 ve 116:3'teki İbranice "kapan" ya da "kement" terimlerini yansıtor olabilir. (bkz. Yşa. 13:6-8; Yer. 4:31).

▣ **"Çünkü O'nun ölüme tutsak kalması olanaksızdı"** Yu. 20:9'da da İsa'nın dirilişi Eski Antlaşma peygamberlikleriyle ilişkilendiriliyor (bkz. Elç. 2:25-28). İsa ölümler diyarına bir amaçla indi (bkz. 1Pe. 3:19; 4:6). Giderken yanına doğru imanlıları aldı (bkz. 2Ko. 5:6,8)!

2:25 "O'nunla ilgili olarak Davut şöyle der" Bu, Mez. 16:8-11'den bir alıntıdır. Petrus Mezmur 16'nın Mesihçi olduğunu (Elç. 13:36'da Pavlus da aynısını yapıyor; Mezmur 16'nın Yeni Antlaşma'da alıntılanıldığı tek yerler bunlar) ve doğrudan İsa'yı kastettiğini öne sürüyor. İsa'nın dirilişi Mezmur yazarının ve Eski Antlaşma'ya iman edenlerin umududur.

2:26 "umut" Bu terim Müjdelerde kullanılsa da Elçilerin İşleri'nde imanlıların gelecekte Müjde vaatlerinin yerine getirileceğine dair imanlarını tasvir eder (bkz. Elç. 23:6; 24:15; 26:6,7; 28:20). Pavlus'un yazılarında sıkça kullanılır ancak Tanrı'nın ebedi kurtuluş planına birkaç anlamda bağlıdır. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: UMUT (*elpis*, Pavlus'ta)

Pavlus bu terimi sıkça farklı ama bağlantılı anlamlarda kullanırdı. Çok kez imanlının inancının tamamlanmasıyla ilgiliydi (ör. 1Ti. 1:1). Bu—görkem, sonsuz yaşam, nihai kurtuluş, İkinci Geliş, vs. olarak ifade edilebilir. Tamamlanış kesin olsa da zaman ögesi gelecekte, bilinmezdedir. Umut sıklıkla "iman" ve "sevgi"yle bağdaştırılıyordu (bkz. 1Ko. 13:13; 1Se. 1:3; 2Se. 2:16). Pavlus'un kullanımlarının kısmi listesi şöyledir:

1. İkinci Geliş, Gal. 5:5; Ef. 1:18; 4:4; Tit. 2:13
2. İsa umudumuzdur, 1Ti. 1:1 (Tanrı umudumuzdur, 1Ti. 5:5; 1Pe. 3:5)
3. Tanrı'nın önüne çıkarılacak imanlı, Kol. 1:22-23; 1Se. 2:19
4. Umut göklerde saklı bulunuyor, Kol. 1:5
5. Müjde'ye güven, bkz. Kol. 1:23; 1Se. 2:19
6. Nihai kurtuluş, bkz. Kol. 1:5; 1Se. 4:13; 5:8
7. Tanrı'nın görkemi, Rom. 5:2, 2Ko. 3:12; Kol. 1:27
8. Yahudi olmayanların Mesih tarafından kurtuluşu, Kol. 1:27
9. Kurtuluş temini
10. Sonsuz yaşam, Tit. 1:2; 3:7
11. Olgunlaşmış Hristiyanlığın sonuçları, Rom. 5:2-5
12. Tüm yaratılışın kurtuluşu, Rom. 8:20-22
13. Evlatlığa alınmanın tamamlanması, Rom. 8:23-25
14. Tanrısal Sıfat, Rom. 15:13
15. Pavlus'un imanlılar için arzusu, 2Ko. 1:7
16. Yeni Antlaşma imanlılarına rehberlik eden Eski Antlaşma, Rom. 15:4

2:27 "ölüler diyarına" Bu, Grekçede ölümlerin tutulduğu yer için kullanılan terimdir. Eski Antlaşma'daki İbranice *Sheol* teriminin karşılığıdır. Eski Antlaşma'da ahiretin tasviri birinin ailesiyle geçirdiği bilinçli fakat sevinç veya

paydaşıktan yoksun varoluş olarak yapılmaktaydı. Sadece Yeni Antlaşma'nın aşamalı vahyi ahireti, yani cennet ve cehennemi daha net tanımladı.

ÖZEL KONU: ÖLÜLER NEREDE? (*ŞEOL/ÖLÜLER DİYARI, GEHENNA, TARTARUS*)

I. Eski Antlaşma

- A. Bütün insanlar *Şeol*'a gider (kökteşleri bulunmuyor, etimolojisi de belirsiz, BDB 982, KB 1368). Çoğunlukla Bilgelik Edebiyatı ve Yeşaya'da ölümlerin yaşadığı yer ya da mezardan bahsetmenin yoluyla. Eski Antlaşma'da karanlık, bilinçli fakat neşesiz bir varoluştur (bkz. Eyü. 10:21-22; 38:17).
- B. *Şeol*, şunları karakterize eder:
1. Tanrı'nın yargısıyla (ateş) ilintili, Yas. 32:22
 2. kapısı olan zindan, Eyü. 38:17; Mez. 9:13; 107:18
 3. dönüşü olmayan diyar, Eyü. 7:9 (Akatların ölüme verdiği bir ad)
 4. karanlık bir ülke/diyar, Eyü. 10:21-22; 17:13; 18:18
 5. sessiz bir yer, Mez. 28:1; 31:17; 94:17; 115:17; Yşa. 47:5
 6. Hüküm Günü'nden bile önce verilen ceza ile ilişkili, Mez. 18:4-5
 7. Tanrı'nın da bulunduğu *abaddon*'la ilişkili (yıkım; bkz. ÖZEL KONU: *ABADDON*. . . *APOLLYON*), Eyü. 26:6; Mez. 139:8; Amo. 9:2
 8. "Çukur"la (mezar) ilişkili, Mez. 16:10; 88:3-4; Yşa. 14:15; Hez. 31:15-17
 9. kötüler diri diri *Şeol*'a iniyor, Say. 16:30,33; Eyü. 7:9; Mez. 55:15
 10. çok kez büyük bir ağız olan hayvan olarak canlandırılıyor, Say. 16:30; Özd. 1:12; Yşa. 5:14; Hab. 2:5
 11. oradaki insanlara *Repha'im*, yani "ölülerin ruhları" deniyor, Eyü. 26:5; Özd. 2:18; 21:16; Yşa. 14:9-11)
 12. ama YAHVE burada bile var, Eyü. 26:6; Mez. 139:8; Özd. 15:11

II. Yeni Antlaşma

- A. İbranice *Şeol*, Grekçe *Hades* (görülmeyen dünya) olarak çevriliyor.
- B. *Hades*'in karakteristikleri (*Şeol* ile oldukça yakın)
1. ölümü ifade ediyor, Mat. 16:18
 2. ölümle bağlantılıdır, Va. 1:18; 6:8; 20:13-14
 3. müebbet ceza yeri olan *Gehenna* ile benzeşiktir, Mat. 11:23 (Eski Antlaşma'dan alıntı); Luk. 10:15; 16:23-24
 4. çok kez mezarla benzeşiktir, Luk. 16:23
- C. Bölünmüş olabilir (hahamlar)
1. doğruların gittiği kısım *Cennet*, 2Ko. 12:4; Va. 2:7, Luk. 23:43
 2. *Hades*'in çok altında, 2Pe. 2:4'te kötü ruhların tutulduğu yer olan kötülerin gittiği kısım *Tartarus* (bkz. Yar. 6; 1. Hanok). "Çukur"la ilişkilendirilir, Luk. 8:31; Rom. 10:7; Va. 9:1-2,11; 11:7; 17:18; 20:1,3
- D. *Gehenna*
1. Eski Antlaşma'da "Hinnom oğullarının vadisi" (Yeruşalim'in güneyinde) ibaresini yansıtır. Fenikeli ateş tanrısı *Molek*'e (BDB 574, KB 591) çocuk kurbanları sunularak tapılan yerdi (bkz. 2Kr. 16:3; 21:6; 2Ta. 28:3; 33:6). Bunu yapmak Lev. 18:21; 20:2-5'te yasaklanmıştı.
 2. Yeremya burayı bir pagan tapınma alanından YAHVE'nin hükmünün uygulandığı yere dönüştürdü (bkz. Yer. 7:32; 19:6-7). 1. Hanok 90:26-27 ve Sib. 1:103'te ateşli, sonsuz hüküm yerine dönüştü.
 3. İsa'nın zamanında Yahudiler, atalarının çocuk yakarak bu pagan ritüellere katılmalarına o denli dehşete kapılmıştı ki bu alanı Yeruşalim'in çöplüğüne çevirdi. İsa'nın sonsuz hükme dair anlattığı metaforların çoğu bu çöp sahasından öğeler taşıyordu (ör. ateş, duman,

kurtlar, ufunet, bkz. Mar. 9:44,46). *Gehenna* terimini yalnızca İsa kullanmıştır (Yakup 3:6 dışında).

4. İsa'nın *Gehenna* kullanımı

- a. ateş, bkz. Mat. 5:22; 18:19; Mar. 9:43
- b. daimi, Mar. 9:43 (Mat. 25:46)
- c. helak yeri (hem ruhun hem bedeninin), Mat. 10:28
- d. *Şeol*'la benzeşik, Mat. 5:29-30; 18:9
- e. kötülere "cehennemlik" diye niteliyor, Mat. 23:15
- f. yargıç hükmünün sonucu, Mat. 23:33; Luk. 12:5
- g. *Gehenna* kavramı, ikinci ölümle (bkz. Va. 2:11; 20:6,14) ya da ateş gölüyle (bkz. Mat. 13:42,50; Va. 19:20; 20:10,14-15; 21:8) paraleldir. Ateş gölü, *Şeol*'daki insanların ve *Tartarus* (2Pe. 2:4; Yah. 1:6) ya da çukurdaki (bkz. Luk. 8:31; Va. 9:1-11; 20:1,3) kötü meleklerin sürekli meskeni olacak olabilir.
- h. insanlar için değil, Şeytan ve melekleri için kastedilmiştir, Mat. 25:41

E. *Şeol*, *Hades* ve *Gehenna*'nın örtüşmesi yüzünden şunlar da mümkün:

1. önceden tüm insanlar *Şeol/Hades*'e giderdi
2. oradaki iyi veya kötü yaşantıları Hüküm Günü sonrasında arttırılır fakat kötülerin yeri değişmez (KJV bu sebeple *hades*, yani mezarı cehennem olan *gehenna* diye çevirir)
3. Hüküm'den önceki cezadan bahseden tek Yeni Antlaşma metni Luk. 16:19-31'deki Lazar ile Zengin Adam meselidir. *Şeol* artık bir ceza yeri olarak tasvir ediliyor (bkz. Yas. 32:22; Mez. 18:1-5). Fakat bir mesel üzerinden dotkrin oluşturmak olanaklı değil.

III. Ölüm ve diriliş arasındaki hal

A. Yeni Antlaşma, ahirete dair muhtelif antik görüşlerden biri olan "ruhun ölümsüzlüğü"nü öğretmiyor. Bu görüşün iddia ettiğine göre

1. insan ruhu fiziksel yaşamdan önce var
2. insan ruhu fiziksel ölümün hem öncesinde hem sonrasında sonsuzdur
3. fiziksel beden sıklıkla zindan, ölümse önceden var olan hale dönmek üzere azat edilme olarak görülür

B. Yeni Antlaşma, ölüm ve diriliş arasında bir bedensizlik halini ima eder.

1. İsa, bedenle ruh arasında ayırmadan bahseder.
2. İbrahim'in şimdiden bedeni olabilir, Mar. 12:26-27; Luk. 16:23
3. İsa'nın görünümünün değişmesi sırasında Musa ve İlyas'ın fiziksel bedenleri vardı, Mat. 17
4. Pavlus, İkinci Geliş'te Mesih'in yanındaki imanlıların yeni bedenlerini herkesten önce alacaklarını ileri sürüyor, 1Se. 4:13-18
5. Pavlus, imanlıların yeni bedenlerini Diriliş Günü'nde alacaklarını iddia ediyor, 1Ko. 15:23,52
6. Pavlus, imanlıların *Hades*'e gitmediğini, bunun yerine ölümden İsa'yla beraber olduklarını öne sürüyor, 2Ko. 5:6,8; Flp. 1:23. İsa ölümü yendi ve göğe yükselirken yanına doğru imanlıları aldı, 1Pe. 3:18-22.

IV. Gök

A. Kutsal Kitap'ta bu terim üç anlamda kullanılıyor.

1. yeryüzünün üzerindeki atmosfer, Yar. 1:1,8; Yşa. 42:5; 45:18
2. yıldızlı gök kubbe, Yar. 1:14; Yas. 10:14; Mez. 148:4; İbr. 4:14; 7:26
3. Tanrı'nın tahtının bulunduğu yer, Yas. 10:14; 1Kr. 8:27; Mez. 148:4; Ef. 4:10; İbr. 9:24 (üçüncü gök, 2Ko. 12:2)

B. Kutsal Kitap, ahiret hakkında pek bir şey açıklamıyor. Bunun muhtemel sebebi, düşmüş insanların bu konuyu anlayacak kapasitede olmamasıdır (bkz. 1Ko. 2:9).

C. Cennet hem bir mekan (bkz. Yu. 14:2-3) hem de bir şahıstır (bkz. 2Ko. 5:6,8). Aden bahçesi cennet olarak geri getirilebilir (Yar. 1-2; Va. 21-22). Dünya temizlenip onarılacak (bkz. Elç. 3:21; Rom. 8:21; 2Pe. 3:10). Tanrı'nın sureti (Yar. 1:26-27) Mesih'te yeniden görülüyor. Aden bahçesindeki yakın ilişki artık yine mümkün.

Ancak bu, gerçek anlamda değil, metaforik anlamda olabilir (Va. 21:9-27'deki devasa, küp şeklinde bir kent olan cennet). 1. Korintliler 15'te fiziksel bedenle ruhsal beden arasındaki fark, tohumla olgunlaşmış bitki bağlamında tasvir edilir. Ve yine 1Ko. 2:9 (Yşa. 64:4 ve 65:17'den alıntı) ne büyük bir vaat, ne büyük umut! O'nu gördüğümüzde O'na benzeyeceğimizi biliyorum (bkz. 1Yu. 3:2).

V. Faydalı kaynaklar

A. William Hendriksen, *Kutsal Kitap Öbür Dünya Hakkında Ne Diyor? (The Bible On the Life Hereafter)*

B. Maurice Rawlings, *Ölüm Kapısının Ardında (Beyond Death's Door)*

▣ **"Kutsalının çürümesine izin vermeyeceksin"** Bu; Vaat Edilen'in, Mesh Edilen'in ve Kutsal Olan'ın çürümeksizin ölmesine ilişkin bariz bir Mesihçi göndermeydi (bkz. Mez. 49:15 ve 86:13).

2:28 "varlığınla beni sevinçle dolduracaksın" Bu ifade Mesih'in ölümü sayesinde Tanrı'yla cennette kişisel ve sevinç dolu bir yaşantı ifade eder (Elç. 2:22-28) (bkz. Yşa. 53:10-12). Eyüp 14:14-15; 19:25-27'de ahirette Tanrı'yla aramızdaki kişisel ilişkiye dair aynen böyle olumlu bir bakış var.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 2:29-36

²⁹"Kardeşler, size açıkça söyleyebilirim ki, büyük atamız Davut öldü, gömüldü, mezarı da bugüne dek yanbaşımızda duruyor. ³⁰Davut bir peygamberdi ve soyundan birini tahtına oturtacağına dair Tanrı'nın kendisine ant içerek söz verdiğini biliyordu. ³¹Geleceği görerek Mesih'in ölümden dirilişine ilişkin şunları söyledi:

'O, ÖLÜLER DİYARINA TERK EDİLMEDİ,
BEDENİ ÇÜRÜMEDİ.'

³²Tanrı, İsa'yı ölümden diriltti ve biz hepimiz bunun tanıklarımız. ³³O, Tanrı'nın sağına yüceltilmiş, vaat edilen Kutsal Ruh'u Baba'dan almış ve şimdi gördüğünüz ve işittiğiniz gibi, bu Ruh'u üzerimize dökmüştür. ³⁴⁻³⁵Davut, kendisi göklere çıkmadığı halde şöyle der:

'RAB RABBİM'E DEDİ Kİ,
BEN DÜŞMANLARINI

AYAKLARININ ALTINA SERİNCEYE DEK SAĞIMDA OTUR.'

³⁶Böylelikle bütün İsrail halkı şunu kesinlikle bilsin: Tanrı, sizin çarpmıha gerdiğiniz İsa'yı hem Rab hem Mesih yapmıştır."

2:29-31 Petrus, hahamların hermenötik süreçlerini kullandığı için onun bu Mezmur'a dair analizini Çağdaş batılı okuyucular kolay kolay izleyemez (aynısı İbranilere Mektup için de geçerli). Belki Petrus, Mesih'in gelişine dair bu savı havrada duymuş, şimdi de Nasıralı İsa'yı kastettiğini biliyor olabilir.

2:29 Petrus, Mezmur 16'nın bazı yollarla Davut'tan bahsederken (özellikle 16:10b) sadece ve sadece ondan bahsetmediğini gösteriyor.

2:30 "Davut bir peygamberdi" Yahudiler Tanrı'nın peygamberler aracılığıyla konuştuğuna inanırdı. Musa peygamber adlandırılıyor (bkz. Yas. 18:18). Yahudi kanonda Eski Antlaşma'nın Yeşu, Hakimler, 1. ile 2. Samuel, ve 1. ile 2. Krallar kitapları "önceki peygamberler" sıfatıyla biliniyordu. Son peygamber Malaki'nin ölümünün ardından hahamlar vahiyleri sona ermiş saydı. Davut teriminin Yahudi anlamında, yani Kutsal Yazı yazar anlamında peygamber sayılıyor. Daha önce Eski Antlaşma'da Tanrı Musa'ya (bkz. Yarattılış 49) Mesih'in Yahuda

oymağından geleceğini gösterdi. 2. Samuel 7'deyse O'nun Davut'un kraliyet soyundan geleceğini açıkladı. Mezmur 110'da Tanrı ayrıca O'nun Melkizedek'in kâhin soyundan da geleceğini gösterdi.

▣ **"soyundan birini tahtına oturtacağına dair Tanrı'nın kendisine ant içerek söz verdiğini biliyordu"** Bu bir özet ya da 2Sa. 7:11-16; Mez. 89:3-4; veya 132:11'e yapılan karma bir göndermedir. Buradan anlaşılıyor ki Tanrı'nın kadim amacı Nasıralı İsa'da yerine getirilecektir. O'nun ölümüyle dirilişi Tanrı'nın B planı değil, yaratılış öncesinde belirlenmiş kurtuluş planıdır (bkz. Ef. 2:11-3:13).

2:31 "Mesih'in" Bu, "Mesih" ya da gerçek anlamıyla "Mesh Edilmiş Olan"ın Grekçe çevirisidir. İsa, İsrail Kralı Davut'un oğlu olmakla kalmıyordu, göksel tahtta oturan Tanrı'nın Oğlu'ydu (bkz. Mezmur 110).

ÖZEL KONU: MESİH

A. Eski Antlaşma'da kullanım

"Mesih" ya da "mesh edilmiş olan" terimlerine ilişkin farklı kullanımlar sebebiyle bu terimi yorumlamak zor. Terim, verilen bir liderlik görevine Tanrı'nın çağrı ve donatısını simgelemek üzere kişiye, özel yağın sürülmesini ifade ederdi.

1. Yahudi krallar için kullanım (ör., 1Sa. 2:10; 12:3; 24:6,10; 2Sa. 19:21; 23:1; Mez. 89:51; 132:10,17; Ağı. 4:20; Hab. 3:13; Dan. 9:25'te "Mesh edilmiş olan önder")
2. Yahudi kâhinler için kullanım (yani "mesh edilmiş kâhinler," Çık. 29:7; ör., Lev. 4:3,5,16; 6:15; 7:36; 8:12; muhtemelen Mez. 84:9-10; ve 133:2)
3. Atalar ve peygamberler için kullanım (bkz. Yar. 20:7; 1Ta. 16:22; antlaşma halkından kolektif şekilde bahseden Mez. 105:15; muhtemelen Hab. 3:13)
4. peygamberler için kullanım (bkz. 1Kr. 19:16; muhtemelen 1Ta. 29:22 ve Yşa. 61:1)
5. II. Koreş için kullanım (Yahudi olmayan bir yönetici, bkz. Yşa. 45:1)
6. 1'ci ile 2'ci, Mezmur 110'da ve Zekeriya 4'te birleştirilir.
7. Tanrı'nın, yeni doğruluk çağını açmak üzere gelecek olan, Davut soyuna mensup Kral'ı için kullanım (Yer. 31:31-34; Hez. 36:22-26)
 - a. Yahuda'nın soyu (bkz. Yar. 49:10)
 - b. İşay'ın soyu (bkz. 2Sa. 7)
 - c. evrensel egemenlik (bkz. Mez. 2; Yşa. 9:6; 11:1-5; Mik. 5:1-4 vd.)
 - d. muhtaçlara hizmet (bkz. Yşa. 61:1-3)
8. Mezmurlar'da kullanımı
Mesih'e yapılan çoğu gönderme Kral'a Ait Mezmurlar'da yer alıyor (Mez. 2; 18; 20; 21; 45; 72; 89; 101; 110; 132; 144). Bağlama bakınca Davut'un soyundan gelen mesh edilmiş bir Kral'dan bahsediyorlar ama kehanetler İsrail tarihi boyunca gerçekleşmediği için çoğu yorumcu son zamanı kastettiklerini iddia ediyor.

B. Yeni Antlaşma'da kullanım

Şahsen ben aşağıdaki sebeplerden dolayı "mesh edilmiş olan"ı Nasıralı İsa'yla (bkz. Yu. 1:41; 4:25) özdeşleştirmeyi cazip buluyorum:

1. Roma olan dördüncü imparatorluk zarfında Daniel 2'de sonsuz bir Egemenliğin tanıtımı
2. Dan. 7:13'te sonsuz bir egemenliği devralan "insanoğlu"nun tanıtımı
3. Dan. 9:24'ün, düşmüş dünya tarihinin sonuçlanmasına işaret eden kurtuluş koşulları
4. Yeni Antlaşma'da İsa'nın Daniel kitabını kullanması (bkz. Mat. 24:15; Mar. 13:14)
İtiraf edilmelidir ki bu, Eski Antlaşma'da nadiren, belki yalnız Dan. 9:25'te rastlanan bir unvandır (Dan. 9:26'da ayrıca başka bir son zaman şahsına atfen kullanılıyor). "Mesih" unvanı seyrek olsa da YAHVE'nin halkı üzerinde hüküm sürecektir, Davut soyundan gelen Kral kavramı tekrar tekrar görülüyor. Ayrıca şunu da kabul etmek gerekir ki İsa, Eski Antlaşma'nın genel Mesih tasvirine uymuyor.
 - a. İsrail'de bir lider değil

- b. bir kâhin tarafından resmi olarak mesh edilmedi
- c. yalnızca İsrail'in kurtarıcısı değil
- d. "insanoğlu" olmasının yanında şaşırtıcı şekilde "Tanrı'nın Oğlu" olması

▣ **"O, ölümler diyarına terk edilmedi, bedeni çürümedi"** 1995 Güncelleştirilmiş Metin'de (NASB) bunun Eski Antlaşma'dan alıntılandığını belirten bir işaret konulmamış. Mezmur 16'yı kastettiği ortada.

"Beden" için aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: BEDEN (SARX)

Bu terimi en çok Pavlus Romalılar'da teolojik bakımdan geliştirirken ve Galatyalılar'da kullanır. Bilginler, terimin türlü çağrışımlarını nasıl niteleyecekleri konusunda fikir ayrılığı gösterir. Anlamalarda mutlaka biraz örtüşme vardır. Aşağıda basitçe terimin geniş semantik alanını not etmeye çalıştım.

- A. insan bedeni, Yu. 1:14; Rom. 2:28; 1Ko. 5:5; 7:28; 2Ko. 4:11; 7:5; 12:7; Gal. 1:16; 2:16,20; 4:13; Flp. 1:22; Kol. 1:22,24; 2:5; 1Ti. 3:16
- B. insan soyu, Yu. 3:6; Rom. 1:3; 4:1; 9:3,5,8; 11:14; 1Ko. 10:18; Gal. 4:23,29
- C. insan şahsı, Rom. 3:20; 7:5; 8:7-8; 1Ko. 1:29; 2Ko. 10:3; Gal. 2:16; 5:24
- D. insan diliyle, Yu. 8:15; 1Ko. 1:26; 2Ko. 1:12; 5:16; 10:2; Gal. 6:12
- E. insan acizliği, Rom. 6:19; 7:18; 8:5-6,9; 2Ko. 10:4; Gal. 3:3; 5:13,16,19-21; Kol. 2:18
- F. Düşüş'ün neticeleriyle ilgili insanların Tanrı düşmanlığı, Rom. 7:14; 13:14; 1Ko. 3:1,3; Ef. 2:3; Kol. 2:18; 1Pe. 2:11; 1Yu. 2:16

Yeni Antlaşma'da, Grek düşüncesine karşın "beden" in hor görülmediği vurgulanmalıdır. Grek filozoflara göre "beden," tüm insanlık problemlerinin kaynağıydı; ölümse onun etkisinden kurtulma yolu. Fakat Yeni Antlaşma'da "beden," ruhsal mücadelenin savaş alanıdır (bkz. Ef. 6:10-18) ve tarafsızdır. Fiziksel bedenimizi iyiye ya da kötüye kullanmak bizim elimizde.

2:32-33 "İsa. . .Tanrı. . .Ruh" Kutsal Kitap'ta "üçlük" kelimesi asla geçmese de üçlükte bir olan Tanrı kavramını (1) İsa'nın Tanrı olması ve (2) Ruh'un kişiliği zorunlu kılmakta. Kutsal Kitap bu kavramı Üçlük'ün üç kişisini tek bağlamda zikrederek iletiyor (bkz. Elç. 2:32-33; Mat. 28:19; 1Ko. 12:4-6; 2Ko. 1:21-22; 13:14; Ef. 4:4-6 ve 1Pe. 1:2).

ÖZEL KONU: ÜÇLÜK

Üçlüğü oluşturan tüm Şahısların birleşik bağlamlarda hareket ettiğine dikkat ediniz. İlk olarak Tertullianus'un türettiği "Üçlük" terimi, Kutsal Kitap'a ait olmasa da iyice nüfuz etmiş bir kavramdır.

I. Yeni Antlaşma'da

A. Müjdeler'de

- 1. Mat. 3:16-17; 28:19 (ve paraleller)
- 2. Yu. 14:26

B. Elçilerin İşleri — Elç. 2:32-33, 38-39

C. Pavlus

- 1. Rom. 1:4-5; 5:1,5; 8:1-4,8-10
- 2. 1Ko. 2:8-10; 12:4-6
- 3. 2Ko. 1:21-22; 13:14
- 4. Gal. 4:4-6

5. Ef. 1:3-14,17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6

6. 1Se. 1:2-5

7. 2Se. 2:13

8. Tit. 3:4-6

D. Petrus — 1Pe. 1:2

E. Yahuda — 20-21. Ayetler

II. Eski Antlaşma'da Tanrı'nın çoğulluğuna dair ipuçları bulunur.

A. Tanrı için ÇOĞUL kullanımı

1. *Elohim* ismi ÇOĞULDUR (bkz. ÖZEL KONU: TANRI'NIN ADLARI) ama Tanrı'dan bahsederken FİİLİ hep TEKİL olur

2. Yar. 1:26-27; 3:22; 11:7'de "Biz"

3. Yas. 6:4'ün *Shema*'sındaki (BDB 1033) "tek," ÇOĞUL olabilir (Yar. 2:24; Hez. 37:17'de olduğu gibi)

B. "Rab'bin Meleği" (bkz. ÖZEL KONU: RAB'BİN MELEĞİ) Tanrı'nın görünür temsilcisiydi

1. Yar. 16:7-13; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16

2. Çık. 3:2,4; 13:21; 14:19

3. Hâk. 2:1; 6:22-23; 13:3-22

4. Zek. 3:1-2

C. Tanrı ve Ruh'u ayırır, Yar. 1:1-2; Mez. 104:30; Yşa. 63:9-11; Hez. 37:13-14

D. Tanrı (YAHVE) ve Mesih (*Adon*) ayırır, Mez. 45:6-7; 110:1; Zek. 2:8-11; 10:9-12

E. Mesih ve Ruh ayırır, Zek. 12:10

F. Yşa. 48:16; 61:1'da her üçünden bahsediliyor

III. İsa'nın Tanrılığı ve Ruh'un şahsiyeti sıkı ve monoteist (bkz. ÖZEL KONU: MONOTEİZM) olan ilk imanlılar için sorunlar teşkil ediyordu.

A. Tertullianus — Oğul'u Baba'ya ast düzeye getirdi

B. Origenes — Oğul ile Ruh'un ilahi özünü ast düzeye getirdi

C. Arius — Oğul ile Ruh'un Tanrılığını reddetti

D. Monarşianizm: Önce Baba, sonra Oğul, sonra Ruh olarak tek bir Tanrı'nın art arda kronolojik olarak ortaya çıktığına inanılıyordu

IV. Üçlük, Kutsal Kitap içeriğince bilgilendirilmiş, tarihsel olarak geliştirilmiş bir formülasyondur.

A. İsa'nın Baba'ya denk olan tam Tanrılığı M.S. 325'te İznik Konsili tarafından doğrulandı (bkz. Yu. 1:1; Flp. 2:6; Tit. 2:13)

B. Baba ile Oğul'a denk olan Ruh'un tam şahsiyeti ve Tanrılığı M.S. 381'de Konstantinopolis Konsili tarafından doğrulandı

C. Üçlük doktrini Augustinus'un De Trinitate eserinde tam şekilde ifade ediliyor

Burada gerçek bir sır var. Ama Yeni Antlaşma; Baba, Oğul ve Ruh olmak üzere üç sonsuz şahsi tecellisi olan tek bir ilahi özü (monoteizm) tasdikliyor

2:32 "Tanrı, İsa'yı ölümden diriltti" Elç. 2:24'teki tam nota bakınız.

▣ **"biz hepimiz bunun tanıklarımız"** Burada dirilmiş İsa'yı görenlerden söz ediyor. Paul Barnett, *İsa ve Erken Hristiyanlığın Yükselişi (Jesus and the Rise of Early Christianity)*, s. 185'deki diriliş sonrası görünmeler çizgesi için Elç. 1:3'e (s. 9) bakınız.

2:33 "Tanrı'nın sağına" Bu ifade; Yeni Antlaşma'da en çok alıntılanan Mezmur olan Mez. 110:1 veya Mez. 118:16'dan alınmış güç, otorite ve aracılık mevkisinin antropomorfist metaforudur (bkz. 1Yu. 2:1). Tanrı ebedi Ruh'tur, fiziksel ve ruhsal yaratılışın tümünde mevcut. İnsanlar O'ndan bahsederken dünyayla sınırlı dil ve kavramlar kullanmak zorundalar fakat hepsi (1) yadsıma (2) analogi ya da (3) metafordur. Tanrı'yı betimleyici

"Baba" kelimesi veya İsa'yı betimleyici "Oğul" kelimesi metaforiktir. Her metafor bir noktada kırılır. Onlar, Tanrı hakkında esas bir gerçeği veya kavramı iletme amaçlıdır. Kutsal Kitap'ı harfi harfine anlamaya karşı dikkatli olun! Herhalde cennete gidince yaşlı bir adam, tahtta oturan genç bir adam ve tepede süzülen beyaz bir kuş görmeyi beklemiyorsunuz. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: TANRI'YI BETİMLEYEN ANTROPOMORFİK DİL

- I. Tanrı'yı insana özgü terimlerle betimleyen bu dil türü, Eski Antlaşma'da oldukça yaygındır. İşte bazı örnekler:
 - A. Fiziksel vücut kısımları
 1. gözler – Yar. 1:4,31; 6:8; Çık. 33:17; Say. 14:14; Yas. 11:12; Zek. 4:10
 2. eller – Çık. 15:17; Say. 11:23; Yas. 2:15
 3. kol – Çık. 6:6; 15:16; Yas. 4:34; 5:15
 4. kulaklar – Say. 11:18; 1Sa. 8:21; 2Kr. 19:16; Mez. 5:1; 10:17; 18:6
 5. yüz – Çık. 33:11; Lev. 20:3,5,6; Say. 6:25; 12:8; Yas. 31:17; 32:20; 34:10
 6. parmak – Çık. 8:19; 31:18; Yas. 9:10; Mez. 8:3
 7. ses – Yar. 3:9,11,13; Çık. 15:26; 19:19; Yas. 26:17; 27:10
 8. ayaklar – Çık. 24:10; Hez. 43:7
 9. insan formu – Çık. 24:9-11; Mez. 47; Yşa. 6:1; Hez. 1:26
 10. Rab'bin meleği – Yar. 16:7-13; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16; Çık. 3:4,13-21; 14:19; Hâk. 2:1; 6:22-23; 13:3-22
 - B. Fiziksel eylemler (örneklere bakınız)
 1. yaratılışın mekanizması olarak konuşması – Yar. 1:3,6,9,11,14,20,24,26
 2. yürümesi (yani sesi) – Yar. 3:8; Lev. 26:12; Yas. 23:14; Hab. 23:14
 3. Nuh'un gemisinin kapısını kapatması – Yar. 7:16
 4. sunuların kokusunu alması – Yar. 8:21; Lev. 26:31; Amo. 5:21
 5. aşağıya inmesi – Yar. 11:5; 18:21; Çık. 3:8; 19:11,18,20
 6. Musa'yı gömmesi – Yas. 34:6
 - C. İnsan duyguları (bazı örnekler)
 1. pişmanlık/tövbe – Yar. 6:6,7; Çık. 32:14; Hâk. 2:18; 1Sa. 15:29,35; Amo. 7:3,6
 2. öfke – Çık. 4:14; 15:7; Say. 11:10; 12:9; 22:22; 25:3,4; 32:10,13,14; Yas. 6:15; 7:4; 29:20
 3. kıskançlık – Çık. 20:5; 34:14; Yas. 4:24; 5:9; 6:15; 32:16,21; Yşu. 24:19
 4. nefret/tiksinme – Çık. 20:23; 26:30; Yas. 32:19
 - D. Akrabalık terimleri (bazı örnekler)
 1. Baba
 - a. İsrail'in – Çık. 4:22; Yas. 14:1; Yşa. 1:2; 63:16; 64:8; Yer. 31:9; Hoş. 11:1
 - b. kralın – 2Sa. 7:11-16; Mez. 2:7
 - c. babaca eylemlerin metaforları – Yas. 1:31; 8:5; 32:6-14; Mez. 27:10; Özd. 3:12; Yer. 3:4,22; 31:20; Hoş. 11:1-4; Mal. 3:17
 2. Ebeveyn – Hoş. 11:1-4
 3. Anne – Yşa. 49:15; 66:9-13 (emziren anne benzetmesi)
 4. Genç, sadık sevgili – Hoş. 1-3
- II. Böylesine bir dil kullanmanın sebepleri
 - A. Tanrı'nın insanlara Kendini göstermesi bir zorunluluktur. Düşmüş, dünyevi sözcükler dışında bir söz varlığı yok. Son derece sıklıkla görülen erkek Tanrı kavramı, Tanrı'nın bir ruh olmasından dolayı antropomorfizme bir örnektir!
 - B. Tanrı, insan yaşamının en manidar özelliklerini alıp Kendini düşmüş insanlığa tanıtmak için kullanır (baba, anne, ebeveyn, sevgili).

- C. Zaman zaman gerekli olsa da (Yar. 3:8) Tanrı herhangi bir fiziksel biçimin kısıtlamalarını kabul etmez (bkz. Çık. 20; Yas. 5)
- D. Esas antropomorfizm, İsa'nın tecellisidir! Tanrı fiziksel ve dokunulabilir hale büründü (bkz. 1Yu. 1:1-3). Tanrı'nın duyurusu Tanrı'nın Sözü oldu (bkz. Yu. 1:1-18).

III. Güzel ve kısa bir müzakere için bakınız: *Uluslararası Standart Kutsal Kitap Ansiklopedisi (The International Standard Bible Encyclopaedia)*, s. 152-154'teki G. B. Caird, *Kutsal Kitap'ın Dili ve İmgeleri (The Language and Imagery of the Bible)*, 10. bölüm, "Antropomorfizm"

▣ **"vaat edilen Kutsal Ruh'u"** Eski Antlaşma, Mesih'in işleri sayesinde yürürlüğe giren, Ruh önderliğinde yeni bir doğruluk günü vadeliyordu.

1. Yu. 7:39, o yeni gün geldi
2. Gal. 3:14, İbrahim'in bereketini (bkz. Yar. 12:3) şimdi tüm dünya elde edebilir
3. Ef. 1:13, bu yeni çağın imanlıları Ruh'la mühürlenmiştir.

▣ **"gördüğünüz ve işittiğiniz"** Petrus, bu vaazda dinleyicilerin görgü tanıkları olduğunu yine vurguluyor (14,22,32,33,36. ayetler). Dinleyiciler Petrus'un doğru konuştuğunu biliyordu çünkü oradalardı. Hukukçular buna birincil kaynak kanıtı derler.

2:34 "Rab Rabbim'e dedi ki" Bu, Mezmur 110:1'den alıntıdır (YAHVE...Adon). İsa Mat. 22:41-46'da kullanıyor. Yeni Antlaşma'da egemenliğin ikili özelliğini yansıtır; İsa artık Tanrı'nın yanında ancak düşmanları henüz ayaklarının altına serilmedi. Elçilerin İşleri'ne Giriş'teki ÖZEL KONU: TANRI'NIN EGEMENLİĞİ'ne bakınız.

2:36 "bütün İsrail halkı" Burada Petrus'un seslendiği kişilerden, yani Yahudi liderler ve halkından bahsediyor. O, Eski Antlaşma peygamberliklerinin Nasıralı İsa'da yerine getirilip neticelendiğini iddia ediyor. Elçilerin İşleri'ne Giriş'teki ÖZEL KONU: TANRI'NIN EGEMENLİĞİ'ne bakınız.

NASB "kesin olarak bilsin"

NKJV "eminlikle bilsin"

NRSV "kesinlikle bilsin"

TEV "emin olsun"

NJB "emin olabilir"

Bu, iki Grekçe kelime yansıtır—"sıkıca bağlamak" anlamına gelen *aphalōs* zarfı (metaforik olarak kesinlikle, bkz. Elç. 16:23) ve "bilmek" anlamındaki *ginōskō* fiilinin şimdiki zamanlı emir kipli halidir. İsa'nın son haftasına, ölümüne ve dirilişine tanıklık edenler Petrus'un doğru konuştuğunu eminlikle biliyordu.

▣ **"hem Rab hem Mesih"** "Rab" (*kurios*) terimi genel anlamda veya spesifik teolojik anlamda kullanılabilir (bkz. Elç. 2:21). "Bay," "efendi," "usta," "sahip," "koca," veya "tam Tanrı-insan" anlamına gelebilir. Bu terimin Eski Antlaşma'daki kullanımı (*adon*), Yahudilerin Tanrı'nın antlaşmada verdiği ismini, yani İbranice "olmak" fiilinin bir biçimi olan YAHVE'yi dile getirmek istememelerinden kaynaklanıyor (bkz. Çık. 3:14). "Tanrın RAB'bin adını boş yere ağzına almayacaksın" emrine karşı çıkmaktan korkuyorlardı (bkz. Çık. 20:7; Yas. 5:11). Bunun için dile getirmediikleri halde boş yere ağızlarına almış olmayacaklardı. Böylece yerine Grekçe *kurios* (Rab) kelimesine benzer anlam taşıyan İbranice *adon* kelimesini getirdiler. Yeni Antlaşma yazarları bu terimi Mesih'in tam tanrılığını tasvir etmek için kullanmıştır. "İsa Rab'dir" cümlesi toplum önünde bir iman bildirmesi ve erken kilisenin vaftiz formülüydü (bkz. Rom. 10:9-13; 1Ko. 12:3; Flp. 2:11). Elçilerin İşleri'ne Giriş'teki Özel Konu: Tanrı'nın Adları'na bakınız.

"Khristós" unvanı, "mesh edilmiş biri" anlamındaki İbranice *mesih* teriminin Grekçe karşılığıydı (bkz. Elç. 2:31,36; 3:18,20; 4:26; 5:42; 8:5; 9:22; 17:3; 18:5,28; 26:23). "Özel bir görev için Tanrı tarafından çağrılmış ve donatılmış biri" anlamını ima ediyordu. Eski Antlaşma'da mesh edilmiş üç grup lider vardı: kâhinler, krallar ve

peygamberler. İsa, bu üç vazifenin her birini yerine getirdi (bkz. İbr. 1:2-3). Elçilerin İşleri'ne Giriş'teki ÖZEL KONU: MESİH'e bakınız.

Bu Eski Antlaşma unvanlarının ikisini de İsa'ya ithafen kullanarak Luka, O'nun hem tanrılığını (bkz. Flp. 2:6-11, Elç. 2:32'deki ÖZEL KONU: TANRI'NIN EGEMENLİĞİ) hem de Mesihliğini ortaya koyuyor (bkz. Luk. 2:11). Bu muhakkak Elçilerin İşleri'ndeki diğer vaazların duyurulması (*kerygma*) için zemin sağlıyor!

Elçilerin İşleri'ne Giriş'teki ÖZEL KONU: İLK KİLİSE'NİN *KERYGMASI*'na bakınız.

▣ **"sizin çarmıha gerdiğiniz İsa'yı"** Petrus, Yeruşalim sakinlerini İsa'nın ölümüne yönelik ikiyüzlülükle suçladı. Düşmüş insanların hepsi bu suçtu eşit derecede taşır. Elç. 2:23'teki nota bakınız.

▣ **"İsa'yı"** "İsa" adı (bkz. Elç. 2:23,32,36), Petrus'un tarihe geçmiş İsa'yı duyuruşunu dirilmiş, yüceltilmiş Mesih'e bağlıyor. Her iki kavram doğrudur. Kutsal Kitap, tarihsel İsa'yla iman ettiğimiz İsa arasında ayırım yapmıyor!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 2:37-42

³⁷Bu sözleri duyanlar, yüreklerine hançer saplanmış gibi oldular. Petrus ve öbür elçilere, "Kardeşler, ne yapmalıyız?" diye sordular. ³⁸Petrus onlara şu karşılığı verdi: "Tövbe edin, her biriniz İsa Mesih'in adıyla vaftiz olsun. Böylece günahlarınız bağışlanacak ve Kutsal Ruh armağanını alacaksınız. ³⁹Bu vaat sizler, çocuklarınız, uzaktakilerin hepsi için, Tanrımız Rab'bin çağıracağı herkes için geçerlidir." ⁴⁰Petrus daha birçok sözlerle onları uyardı. "Kendinizi bu sapık kuşaktan kurtarın!" diye yalvardı. ⁴¹Onun sözünü benimseyenler vaftiz oldu. O gün yaklaşık üç bin kişi topluluğa katıldı. ⁴²Bunlar kendilerini elçilerin öğretilerine, paydaşlığa, ekmek bölmeye ve duaya adanmışlardı.

2:37 "yüreklerine hançer saplanmış gibi oldular" Bu, İbranice *kata* terimiyle *nussō* ilavesidir. Kelime kökü Yu. 19:34'te İsa'nın çarmıha mihlanışı hakkında kullanılıyor. Petrus'un vaazı dinleyicileri Müjde'nin doğruluğuna mihladı. Bu, kurtuluşun önce Kutsal Ruh tarafından ikna edilmemiz gerektiğine açıkça işaret eder (bkz. Yu. 16:8-11; Rom. 3:21-31).

2:38 "Tövbe edin" Bu, kati karar verin anlamında bir aorist etkin emir kipidir. Tövbenin İbranice karşılığı davranış değişikliği demektir. Grekçe terimin anlamı fikir değişikliğiydi. Tövbe, değişime istekliliktir. Günahın tamamen sona ermesi değil, kendi yerine Tanrı'yı memnun etme arzudur. Düşmüş insanlar olarak kendimiz için yaşarız; imanlılar olarak Tanrı için! Tövbe ve iman Tanrı'nın kurtuluş karşılığında talepleridir (bkz. Mar. 1:15; Elç. 3:16, 19; 20:21). İsa dedi ki "Tövbe etmezseniz, hepimiz böyle mahvolacağız" (bkz. Luk. 13:3,5). Tövbe, Tanrı'nın düşmüş insanlık için isteğidir (bkz. 2Pe. 3:9, Hez. 18:23, 30, 32). Tanrı'nın egemen olması ve insanların özgür iradesine dair sırrı, kurtuluşun bir koşulu olan tövbeyle apaçık göstermek mümkün. Lakin paradoks veya zıtlıkların birliği, onun aynı zamanda Tanrı'nın bir armağanı olmasıdır (bkz. Elç. 5:31; 11:18 ve 2Ti. 2:25). Tanrı'nın bizi kabul ederek gösterdiği lütfuyla insanların Antlaşma'ya vermeleri gereken yanıtın Kutsal Kitap'taki tasvirinde her zaman gerginlik mevcut. Eski antlaşmada olduğu gibi yeni antlaşmanın da "eğer. . .o zaman" yapısı var. Yeni Antlaşma'da tövbe kavramıyla ilişkili birkaç terim kullanılır.

ÖZEL KONU: TÖVBE (ESKİ ANTLAŞMA)

Bu, kritik fakat tanımlanması güç bir kavramdır. Çoğumuz, mensubu olduğumuz mezhepten ileri gelen bir tanıma sahibiz. Fakat İbranice (ve Grekçe) sözlerin birkaçına genellikle "değişmez" bir teolojik tanım empoze ediliyor, onlarsa bilhassa bu "değişmez" tanımı ifade etmiyor. Unutulmamalıdır ki Luka haricindeki Yeni Antlaşma yazarları Koini Grekçesine ait terimler kullanan İbrani düşünürlerdi. Dolayısıyla başlangıç noktası, iki adet İbranice terimin kendisidir.

1. *nacham* (BDB 636, KB 688)
2. *shub* (BDB 996, KB 1427)

Görünüşe göre ilki, yani *nacham*, başlangıçta "derin bir nefes almak" anlamına geliyormuş ve birkaç anlamda kullanılıyor.

- a. "dinlenme" ya da "rahatlatmak" (ör. Yar. 5:29; 24:67; 27:42; 37:35; 38:12; 50:21; adlarda sıklıkla kullanılır, bkz. 2Kr. 15:14; 1Ta. 4:19; Neh. 1:1; 7:7; Nah. 1:1)
- b. "yas tutmak" (ör. Yar. 6:6,7)
- c. "düşüncesini değiştirmek" (ör. Çık. 13:17; 32:12,14; Say. 23:19; Eyü. 42:5-6)
- d. "acıma" (ör. Yas. 32:36)

Bir bakın, hepsi ne kadar derin hisler! Anahtar bu: harekete geçiren derin duygular. Bu davranış değişikliği sık sık başka kişilere, ama Tanrı'ya da yöneltiliyor. Terimi teolojik açıdan bu kadar önemli yapan, Tanrı'ya karşı söz konusu tavır ve davranış değişikliğidir. Ama burada temkinli olmak lazım. Tanrı'nın "pişman olduğu" söylene de (bkz. Yar. 6:6,7; Çık. 32:14; Hâk. 2:18; 1Sa. 15:11,35; Mez. 106:45) bunun sebebi günah ya da yanlıştan ileri gelen keder değil, Tanrı'nın acıma ve esirgemesini gösteren edebi vasıtalarıdır (bkz. Say. 23:19; 1Sa. 15:29; Mez. 110:4; Yer. 4:27-28; Hez. 24:14). Günah ve isyanın hak ettiği ceza, günahkârın günahından gerçekten dönmesi ve Tanrı'ya yönelmesi durumunda bağışlanır. Tövbe, hayatın yeniden uyumlanmasıdır.

İkinci terim olan *shub*, "dönmek" (bir şeyden dönmek, geri dönmek, bir yere doğru dönmek) anlamına gelir. *Shub* (BDB 996, KB 1427) Fiili basitçe "geri dönmek" anlamındadır. Kullanımları:

1. Tanrı'dan yüz çevirmek – Say. 14:43; Yşu. 22:16,18,23,29; Hâk. 2:19; 8:33; 1Sa. 15:11; 1Kr. 9:6; Yer. 3:19; 8:4
2. Tanrı'ya dönmek, 1Kr. 8:33,48; 2Ta. 7:14; 15:4; 30:9; Mez. 51:13; 116:7; Yşa. 6:10; 10:21,22; 31:6; Yer. 3:7,12,14,22; 4:1; 5:3; Hoş. 3:5; 5:4; 6:1; 7:10,16; 11:5; 14:1,2; Amo. 4:6,8-11 (Yer. 7 ve Amo. 4'e özellikle dikkat ediniz)
3. YAHVE, Yeşaya'ya konuşurken ilkin Yahuda halkının tövbe etmeyeceğini, bunun mümkün olmadığını söylese de (bkz. Yşa. 6:10) onları Kendine geri çağırıyor.

Tövbe bir duygudan ziyade Tanrı'ya karşı bir tutumdur. Hayatın, nefisten O'na doğru yeniden uyumlanmasıdır. Değişmeye ve değiştirilmeye razı olmaktır. Günahın topyekûn sona ermesi değil, bilinçli isyanın günlük sona erdirilmesidir! Yar. 3'teki Düşüş'ün benmerkezci sonuçlarının düzeltilmesidir. Tanrı'nın suretinin (Yar. 1:26-27) hasara uğramasına rağmen geri getirildiğini belirtir. Düşmüş insanların Tanrı'yla yakın ilişkiye geçmesi tekrar mümkün.

Eski Antlaşma'da tövbenin anlamı "davranış değişikliği"yken Yeni Antlaşma'da daha çok "düşünce değişikliği"dir (bkz. Özel Konu: TÖVBE (ESKİ ANTLAŞMA)). Hakiki, Kutsal Kitap bazlı tövbe için bunların her ikisi gerekli. Tövbenin hem başlangıç eylemi hem devam eden bir süreç olduğunu idrak etmek de lazım. Başlangıç eylemi Mar. 1:15; Elç. 3:16 ve 19; 20:21'de görülebilir; devam eden süreçse 1Yu. 1:9; Va. 2 ve 3'te görülebilir. Tövbe bir seçenek değil (bkz. Luk. 13:3,5)!

Antlaşma gereksinimleri eğer gerçekten "tövbe" ve "iman" ise (ör. Mat. 3:2; 4:17; Mar. 1:4,15; 2:17; Luk. 3:3,8; 5:32; 13:3,5; 15:7; 17:3) o halde *nacham* terimi, kişinin günahının farkına varıp ondan çark etmesiyle duyduğu güçlü hisleri, *shub* ise günahından vazgeçip Tanrı'ya dönmeyi ifade etmekte. (Bu iki ruhsal eylem örnek olarak Amo. 4:6-11, "bana dönmediniz" [beş kez] ve Amo. 5:4,6,14, "bana yönelin. . . Rab'be yönelin. . . kötülüğe değil, iyiliğe yönelin" verilebilir.)

Tövbenin gücüne verilecek ilk harika örnek, Davut'un Bat-Şeva'yla işlediği günahıdır (bkz. 2Sa. 12; Mez. 32,51). Davut'un kendisi, ailesi ve İsrail için bu günah, süregiden sonuçlar doğurdu. Fakat Davut'un Tanrı'yla olan yakın ilişkisi yeniden sağlandı! Hatta hain Manaşe bile tövbe edip bağışlanabilir (bkz. 2Ta. 33:12-13).

Her iki terim de Mez. 90:13'e paralel olarak kullanılır. Günahın teşhisi konulmalı ve kasten, kişisel olarak günahından vazgeçilmeli. Ayrıca Tanrı'ya ve O'nun doğruluğuna yönelme arzusu bulunmalı (bkz. Yşa. 1:16-20). Tövbenin kognitif yönü, şahsi yönü ve ahlaki yönü var. Üçü de gerekli, hem Tanrı'yla yeni bir ilişkiye başlamak hem de yeni ilişkiyi sürdürmek için. O derin pişmanlık duygusu, Tanrı'ya yönelik ve Tanrı için tükenmeyen bir bağlılığa dönüşüyor!

▣ **"vaftiz olsun"** Bu da başka bir aorist edilgen emir kipidir. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: VAFTİZ

I. Yahudi yaşamında vaftiz

A. Vaftiz, birinci ve ikinci yüzyıl Yahudileri arasında yaygın bir törendi.

1. tapınakta tapınma için hazırlık (yani arınma töreni)
2. Yahudiliğe dönenlerin kendi kendilerini vaftiz etmesi
Yahudi olmayan biri hakiki İsrail çocuğu olmak istiyorsa üç görevi yerine getirmek zorundaydı:
 - a. erkekse sünnet
 - b. üç şahidin huzurunda suya dalarak vaftiz
 - c. Tapınak'ta kurban
3. arınma eylemi (bkz. Lev. 15)

Esseniler gibi birinci yüzyıl Filistin'inin tarikatçı gruplarında vaftiz; sıradan, tekrarlanan bir olaydı. Lakin ana akım Yahudiliğinin gözünde İbrahim'in öz çocukları için Yahya'nın tövbe vaftizi, Yahudi olmayanların kabul ritüelinden geçmek utanç verici olurdu.

B. Törel yıkanmanın Eski Antlaşma'da bulunan bazı emsalleri gösterilebilir.

1. ruhsal aklanmanın simgesi (bkz. Yşa. 1:16)
2. kâhinlerin devamlı yerine getirdiği ritüel (bkz. Çık. 19:10; Lev. 16)
Şunu belirtmek gerekir ki birinci yüzyıl Yahudi kültüründe tüm diğer vaftizler kendi kendine uygulanırdı. Tek Vaftizci Yahya'nın vaftiz çağrısı onu bir değerlendirici (bkz. Mat. 3:7-12) ve bu vaftiz eyleminin yöneticisi olarak kapsamaktaydı (bkz. Mat. 3:6).

II. Kilisede vaftiz

A. Teolojik Amaçlar

1. günahların bağışlanması – Elç. 2:38; 22:16
2. Kutsal Ruh'un kabulü – Elç. 2:38 (Elç. 10:44-48)
3. Mesih'le birleşme – Gal. 3:26-27
4. kilise üyeliği – 1Ko. 12:13
5. ruhsal dönüşümün simgesi – 1Pe. 3:20-21
6. ruhsal ölüm ve dirilişin simgesi – Rom. 6:1-5

B. İlk kilise için vaftiz, kişinin toplum önünde beyan (ya da itiraf) etme fırsatıydı. Kurtuluş mekanizması değildi (ve hâlâ değil), inancın sözlü ikrarı (herhalde "İsa Rab'dir") için vesileydi. İlk kilisenin binaları yoktu ve evlerde ya da takipten kaçmak için sık sık gizli yerlerde toplanıyorlardı.

C. Birçok yorumcu, 1. Petrus'un vaftiz üzerine vaaz olduğunu savunmuştur. Bu mümkün olsa da başka seçenekler de mevcut. Petrus'un vaftizi kritik bir iman eylemi olarak sık sık kullanması doğrudur (bkz. Elç. 2:38,41;10:47). Bununla birlikte vaftiz bir sakrament olayı değildi (ve hâlâ değil); ölümü, defni ve dirilişi simgeleyen iman olayıydı. İmanlı böylece kendini Mesih'in yaşantılarıyla özdeşleştirebilir (bkz. Rom. 6:7-9; Kol. 2:12). Eylemin sakramentle bağlantısı yoktur, semboliktir; vaftiz eylemi kurtuluş mekanizması değil, inanç beyanının vesilesidir.

D. Elç. 2:38'de Vaftiz ve Tövbe

Curtis Vaughan, Elçilerin İşleri, s. 28'de Elç. 2:38 ile ilgili enteresan bir dipnot var.

"Grekçe 'vaftiz olsun' kelimesi üçüncü şahıs emir kipidir; 'tövbe edin' kelimesi ikinci şahıs emir kipidir. Daha direkt olan ikinci şahıs emrinden üçüncü şahıslı 'vaftiz olsun' buyruğuna geçiş, Petrus'un basitçe ve esasen tövbe talep ettiğini ima ediyor."

Bu, Vaftizci Yahya'nın (bkz. Mat. 3:2) ve İsa'nın (bkz. Mat. 4:17) vaazlarında vurguladıklarından ileri geliyor. Görünen o ki tövbe, ruhsal bir anahtardır, vaftize bu ruhsal değişimin dışsal ifadesi. Yeni Antlaşma, vaftiz olmamış imanlı tanımaz! İlk kilise için vaftiz, toplum önünde edilen inanç beyanıydı. Toplum önünde Mesih'e iman ettiğini ikrar etme vesilesiydi vaftiz, kurtuluşun mekanizması değil! Unutulmamalıdır ki Petrus'un ikinci vaazında tövbeden söz edilse de vaftize yer verilmiyor (bkz. Elç. 3:19; Luk. 24:17). Vaftiz, İsa'nın sergilediği bir örnekti (bkz. Mat.

3:13-18). Vaftiz, İsa'nın emrindeydi (bkz. Mat. 28:19). Kurtarılmak için vaftizin gerekli olup olmadığına dair çağdaş soruya Yeni Antlaşma'da değinilmiyor; tüm imanlıların vaftiz olması beklenir. Lakin sakramentlere mekanik bağlılıktan korunmak lazım! Kurtuluş bir iman meselesidir, doğru yer, doğru sözler ve doğru tören hareketleriyle ilgili mesele değil!

▣ **"İsa Mesih'in adıyla"** Bu, Yoe. 2:32'de yansıtılan İbrani deyimdir. İsa'nın kişiliğini veya karakterini kasteder. Erken kilisenin vaftiz formülü, muhtemelen adayın tekrarladığı "İsa'nın Rab olduğuna iman ediyorum" beyanı olmuş olabilir (bkz. Rom. 10:9-13; 1Ko. 1:13,15). Bu hem teolojik doğrulama hem de kişisel güven teydiydi. Mat. 28:19-20'daki Büyük Görev'de üçlükte bir Olan'ın adı, vaftiz formülüdür. Ve yine sakramentlere mekanik bağlılıktan korunmamız lazım! Esas olan unvan ya da formül değil, vaftiz olanın yüreğidir.

"Mesih" için Elç. 2:31'teki Özel Konu'ya bakınız.

NASB, NJB,

NIV

"günahlarınızın bağışlanması için"

NKJV

"günah suçundan tahliye edilmek için"

NRSV

"günahlarınızın bağışlanabilsin diye"

TEV

"günahlarınızın bağışlansın diye"

Teolojik soru şu ki "için" (*eis*) ne işlev görüyor? Bağışlanma "tövbe edin" ya da "vaftiz olun" ile bağlantılı mı? Bağışlanma tövbe ve/veya vaftize mi bağlı?

Eis'in birkaç kullanımı var. En yaygını "amacıyla" ya da "bu amaçla." Çoğu Baptist, teolojik sebeplerle "yüzünden" anlamını seçiyor ama bu daha önemsiz bir seçenektir. Genelde önvarsayımlarımız bu gramatik analiz düzeyinde bile etkilidir. Kutsal Kitap'ın bağlam içerisinde konuşmasına izin vermeliyiz; daha sonra paralelleri karşılaştırmalıyız; en sonunda da kendi sistematik teolojimizi oluşturmalıyız. Her yorumcu tarih, mezhep veya tecrübe bakımından koşullandırılmış.

Mesih'e iman aracılığıyla bağışlanma Elçilerin İşleri'ndeki bu vaazlarda (Petrus—2:38; 3:19; 5:31; 10:43; ve Pavlus—13:38) yinelenen bir temadır.

▣ **"Kutsal Ruh armağanını alacaksınız"** Bu bir gelecek zamanlı orta edilgen görünüşlü eylemsel haber kipidir. Ruh'un armağanı şunlardı:

1. kurtuluş garantisi
2. içimizde bizi harekete geçiren ve yönlendiren bir gücün bulunması
3. hizmet için donatım
4. filizlenen Mesih'e benzeyiş

Kurtuluş olaylarını belirli bir sıraya sokmamalıyız çünkü Elçilerin İşleri'nde olaylar çok kez yer değiştiriyor.

Elçilerin İşleri'nin amacı, standart bir formül veya teolojik dizi öğretmek değil (bkz. Fee ve Stuart, *Kutsal Kitap'ı Bilinçli Şekilde Okumak (How to Read the Bible For All Its Worth)*, s. 94-112), olanları kaydetmekti.

Bir yorumcu kurtuluş olaylarını bu metne göre tövbe, vaftiz, bağışlanma ve sonunda Ruh'un armağanı olmak üzere sıraya sokmalı mı? Benim teolojim Ruh'un en baştan etkin olduğunu (bkz. Yu. 6:44,65) ve ikna olma (bkz. Yu. 16:8-12), tövbe etme (bkz. Elç. 5:31; 11:18; 2Ti. 2:25), iman etme süreci boyunca vazgeçilmez olduğunu gerektirir. Ruh baştan sona kadar öncelikli ve zorunludur (bkz. Rom. 8:9). O kesinlikle son sıraya konulamaz!

Mezhepsel aşılardan sıyrılmama ve Kutsal Kitap'ın güçle konuşmasını sağlayan yardımcı olan kitaplardan biri F. F. Bruce'un *Sorulara Cevaplar (Answers to Questions)* adlı kitabıdır. Bu kitapta Elç. 2:38 hakkında güzel yorumlar yapar. Beni etkileyen bir tanesi şuydu:

"Ruh, vaftiz öncesinde (Elç. 10:44), sonrasında (Elç. 2:38) ya da vaftizle beraber üzerine Elçilerin el koyması sonrasında (Elç. 8:16; 19:54) verilebilir" (s. 167).

Çağdaş yorumcular açık, doğrulanabilir doktrin bildirileri ister ama genelde yorumlamanın "kanıt metin" (Kutsal Yazıları şahsi teolojik sav veya tutumlara kanıt göstermek) metoduna tepki verip yalnızca ön anlayışları ve önyargılarına denk metinleri seçerler (www.freebiblecommentary.org linkindeki Kutsal Kitap Yorumu üzerine seminere bakınız).

2:39 "Bu vaat sizler, çocuklarımız. . için" Bu, Eski Antlaşma'ya has bir kolektif, çok kuşaklı, ailevi kavramdı (bkz. Çık. 20:5-6 ve Yas. 5:9-10; 7:9). Çocukların imanı ebeveynlerden etkileniyordu ve onların sorumluluğuydu (bkz. Yas. 4:9; 6:6-7; 20:25; 11:19; 32:46). Mat. 27:25'te görüldüğü üzere bu kolektif etkinin korkunç yönü de var ("O'nun kanının sorumluluğu bizim ve çocuklarımızın üzerinde olsun!").

Çok kuşaklı iman etkisine dair verilen vaat sayesinde torunlarımızı etkilemek, bereketli kılmak ve korumak için Tanrı'nın imanımı kullanacağına inanıyorum (bkz. Yas. 7:9). Bu, kişisel sorumluluğu reddetmez ama kolektif bir etki unsuru ekler. Benim Mesih'e imanım ve sadık hizmetim ailemi, onların ailesini ve devamını etkiliyor (bkz. Yas. 7:9). Ne kadar avutucu bir umut ve motive edici bir vaat. İman kalıtsaldır!

Elçilerin İşleri'nde Tanrı'nın vaadi (2:39) Eski Antlaşma'yla bağlantılı birkaç madde kapsar.

1. günahların bağışlanması – Elç. 2:38; 3:19; 5:31; 10:43; 13:38-39; 26:18
2. kurtuluş – Elç. 2:21; 4:12; 11:14; 13:26; 13:38-39; 16:31
3. Ruh – Elç. 2:38-39; 3:19; 5:32; 8:15-18; 10:44-48; 19:6
4. tazeleme dönemleri – Elç. 3:19

▣ **"uzaktakilerin hepsi için"** Petrus, Yahudilere sesleniyor. Bu ifade esasen Vadedilmiş Topraklar'a geri getirilecek sürülmüş Yahudilerle ilgiliydi (bkz. Yşa. 57:19). Fakat bazı pasajlarda YAHVE'yi tanımaktan çok uzak olan öteki uluslar için de kullanılır (bkz. Yşa. 49:1; Zek. 6:15). Müjde'nin verdiği iyi haber, tüm insanları Kendi suretinde yaratan (bkz. Yar. 1:26-1:26-27) tek Tanrı'nın (monoteizm) onlarla paydaşlık içinde olmayı arzuladığıdır (bkz. 1Ti. 2:4; 2Pe. 3:9). Bu, Mesih'te bulunan bütün insanların bir olmasına yönelik umuttur. O'nda artık Yahudi-öteki, köle-özgür, kadın-erkek yok—herkes bir (bkz. Ef. 2:11-3:13). Pavlus, Ef. 2:13 ve 17'de Yahudi olmayanlara seslenirken aynen bu ifadeyi kullanıyor. Ruh'un yeni çağı beklenmedik birlik getirdi!

ÖZEL KONU: MONOTEİZM

İnsanlık her zaman gerçekliğin sadece fiziksellikten ibaret olmadığını hissetmiştir (fırtınalar, tutulmalar, kuyruklu yıldızlar, hava durumu, olaylar, ölüm, vb. kontrol dışı şeylerin etkisiyle). Antropologlar, ilkel insansuların mezarlarında bu hayatın uzantısı olarak gördükleri sonraki yaşama ait eşyalar bulduklarını söylüyorlar bize.

İlk yazılı kültür Fırat ve Dicle'nin güneyinde takriben M.Ö. 10,000 – 8,000 tarihinde başlatılan Sümer kültürüydü. Sümerler, tanrılarına ve etkileşimlerine bakış açılarını ifade etmek için şiirler yazdı. Bunlar da tüm zaaflarıyla insanlara gayet benziyordu. Sümer gelenekleri yazıya geçirilmeden uzun zaman önce sözlü biçimde vardı.

Teolojik gelişimin aşamaları şöyleydi:

1. animizm
2. politeizm
3. yüce bir tanrı (ya da düalizm)

Politeizmin çoklu tanrılar arasında "yüce bir tanrı" kavramından ya da İran düalizminin (Zerdüştlük) iyi tanrısından farklı olmak suretiyle "monoteizm" kavramı (dişi eşi bulunmayan yegâne, şahsi ve etik Tanrı kavramı), İsrail'e özgüdür (İbrahim ve Eyüp, M.Ö. 2000). Tek istisna kısa bir süreliğine Mısır'da belirdi (IV. Amenhotep veya diğer adıyla Akhenaton, M.Ö. 1367-1350 ya da 1386-1361, tek tanrı olan güneş tanrısı *Aten*'e tapıyordu). Bakınız: J. Assmann, *Mısır'ın Zihni (The Mind of Egypt)*, s. 216-217.

Eski Antlaşma'da bu kavram birkaç ibareyle ifade ediliyor.

1. "Tanrımız RAB gibisi yoktur," Çık. 8:10; 9:14; Yas. 33:26; 1Kr. 8:23
2. "O'ndan başkası olmadığını," Yas. 4:35,39; 32:39; 1Sa. 2:2; 2Sa. 22:32; Yşa. 45:21; 44:6,8; 45:6,21
3. "Tanrımız RAB tek RAB'dir," Yas. 6:4; Rom. 3:30; 1Ko. 8:4,6; 1Ti. 2:5; Yak. 2:19
4. "Bir benzerin yok," 2Sa. 7:22; Yer. 10:6
5. "Tek Tanrı sensin," Mez. 86:10; Yşa. 37:16
6. "Benden önce bir tanrı olmadı, Benden sonra da olmayacak," Yşa. 43:10
7. "başkası yok, Benden başka. . .başkası yok," Yşa. 45:5,6,22
8. "Her şeyin kaynağı O'dur," Yşa. 45:7 (bkz. Amo. 3:6)

9. "Başkası, başka Tanrı yok," Yşa. 45:14,18

10. "Benden başka Tanrı yok," Yşa. 45:21

11. "başkası yok; . benzerim yok," Yşa. 46:9

İtiraf edilmelidir ki bu kritik doktrin, aşamalarla bildirilmiştir. İlk bildirmelere "henoteizm," ya da uygulamada monoteizm (başka tanrılar da var, Yşu. 24:15; 1Kr. 18:21; ama bizim için sadece tek Tanrı var, bkz. Çık. 15:11; 20:2-5; Yas. 5:7; 6:4,14; 10:17; 32:12; 1Kr. 8:23; Mez. 83:18; 86:8; 136:1-9). Tekilliğe (felsefi monoteizm) işaret etmeye başlayan ilk metinler erken geliyor (bkz. Çık. 8:10; 9:14; 20:2-3; Yas. 4:35,39; 33:26). The full ve compete madde are found in Yşa. 43-46 (bkz. 43:10-11; 44:6,8; 45:7,14,18,22; 46:5,9).

Eski Antlaşma'da ulusların tanrıları şu şekilde küçümseiyor:

1. insan eseri – Yas. 4:28; 2Kr. 19:18; Mez. 115:4-8; 135:15-18; Yşa. 2:8; 17:8; 37:19; 40:19;

41:7,24,29; 44:10,12; 46:6-7; Yer. 10:3-5; Va. 9:10

2. cinler – Yas. 32:17; Mez. 106:37; Yşa. 8:19; 19:3c; 1Ko. 10:20; Va. 9:20

3. değersiz, boş – Yas. 32:21; 17:15; 31:6; 2Kr. 2:18; Mez. 2:5; 2:5; 8:19

4. tanrı olmayanlar – Yas. 32:21; 2Ta. 13:9; Yşa. 37:19; Yer. 2:11; 5:7; 1Ko. 8:4-5; 10:20; Va. 9:20

Yeni Antlaşma, Yas. 6:4; Rom. 3:30; 1Ko. 8:4,6; Ef. 4:6 1Ti. 2:5; ve Yak. 2:19'a imada bulunuyor. Mat. 22:36-37; Mar. 12:29-30; Luk. 10:27'de İsa tarafından ilk emir olmak üzere alıntılanıyor. Hem Eski hem Yeni Antlaşma başka ruhsal varlıkların gerçek olduğunu iddia ediyor (cinler, melekler); yaratan/kurtaran Tanrı'ysa tektir (YAHVE, Yar. 1:1).

Kutsal Kitap'ın monoteizmini şunlar karakterize eder:

1. Tanrı tektir ve benzersizdir (ontoloji farazidir, belirtilmemiştir)

2. Tanrı şahsidir (bkz. Yar. 1:26-27; 3:8)

3. Tanrı etiktir (bkz. Çık. 34:6; Neh. 9:17; Mez. 103:8-10)

4. Tanrı insanları kendi suretinde (Yar. 1:26-27) paydaşlık için (#2) yarattı. O, kıskanç bir Tanrı'dır (bkz. Çık. 20:5-6)

Yeni Antlaşma'da

1. Tanrı'nın üç sonsuz, şahsi tecellisi var (bkz. Özel Konu: Üçlük)

2. Tanrı'nın varlığı İsa'da kusursuzca, büsbütün görünmüştür (bkz. Yu. 1:1-14; Kol. 1:15-19; İbr. 1:2-3)

3. Tanrı'nın düşmüş insanlığı kurtarma planı, biricik Oğlu'nun kurban olarak sunulmasından ibaret (Yşa. 53; Mar. 10:45; 2Ko. 5:21; Flp. 2:6-11; İbraniler)

▣ **"Tanrımız Rab'bin çağıracağı herkes"** Bu bir aorist orta edilgen görünüşlü eylemsel subjontiftir. Önceden, serpilmiş Yahudiler için kullanılırdı. Tanrı her zaman inisiyatifi ele alır (orta çatı, bkz. Yu. 6:44,65). Hez. 18:32; Yu. 3:16; 1Ti. 2:4; 2Pe. 3:9'dan tüm insanları Kendine çağırdığını öğreniyoruz. Ama onlar yanıt vermeli (subjontif kipi).

"Birçoğu" ile "hepsi" terimleri Kutsal Kitap'ta paraleldir (Yşa. 53:6'daki "hepimiz" ile Yşa. 53:11,12'deki "birçokları" veya Rom. 5:18'deki "bütün insanlar" ile Rom. 5:19'daki "birçoğu" kullanımlarını karşılaştırın). Tanrı'nın yüreği Kendi suretinde (bkz. Yar. 1:26-27), O'nunla paydaşlık uğruna yaratılan kayıp insanlar için atıyor (bkz. Yar. 3:8)!

2:40 "daha birçok sözlerle" Bu, Elçilerin İşleri'nde yazılmış vaazların özet olduğuna dair metinsel ispattır. İsa'nın Müjdelerdeki öğretileri ve vaazları için de aynısı söylenebilir. Biz bu özetlerin esinini ve doğruluğunu önvarsayımsal olarak onaylıyoruz. Birinci yüzyılda dünya sözlü sunumlara ve onları akılda tutmaya alıştı.

▣ **"diye yalvardı"** Luka, "tanıklık etmek" anlamına gelen bu Grekçe terimi (*dia* artı *marturomai*) sık sık kullanıyor (bkz. Elç. 2:40; 8:25; 10:42; 18:5; 20:21,23,24; 23:11; 28:23; Luk. 16:28). Müjde, bildirilirken ya da işitilirken ihmal edilemeyecek bir aciliyet ve esaslılığa sahip.

▣ **"onları uyardı"** İnsan, Tanrı'nın Mesih'teki teklifine yanıt vermeli (bkz. Yu. 1:12; 3:16; Rom. 10:9-13). Bu, Tanrı'nın hükmüyle insanın özgür iradesi paradoksudur (bkz. Flp. 2:12-13).

NASB, NKJV "Kurtulun"
NRSV, TEV,
NJB "Kendinizi kurtarın"

Bu terimin çekimlenmiş biçimi, aorist edilgen emir kipidir fakat gördüğümüz üzere NRSV, TEV ve NJB'de orta çatı olarak çevrilmiş. Kurtuluşla ilgili teolojik gerginlik işte bu. Tamamen Tanrı'ya mı bağlı yoksa işiten hayatında Tanrı'nın çalışmasına izin mi vermeli? Grekçe "kurtarmak" terimi (*sōsō*), İbranice fiziksel esirgeme (bkz. Yakup 5:15,20) kavramını (*yasha*, BDB 446, bkz. Çık. 14:30) yansıtırken Yeni Antlaşma'da ruhsal kurtuluş anlamını alır (bkz. Yakup 1:21; 2:14; 4:12).

ÖZEL KONU: KURTULUŞA YÖNELİK KULLANILAN GREKÇE FİİL ZAMANLARI

Kurtuluş bir ürün değil, Mesih'te Tanrı'yla aramızda günden güne sürdürülen bir ilişkidir. Mesih'e güvenildiğinde iş bitmiş olmaz; bu sadece başlangıçtır (bir kapı ve ardında yol, bkz. Mat. 7:13-14)! Bu ne bir yangın sigorta poliçesi ne de cennete bilettir; bu, her geçen gün Mesih'e daha çok benzediğimiz bir hayattır (bkz. Rom. 8:28-29; 2Ko. 3:18; 7:1; Gal. 4:19; Ef. 1:4; 4:13; 1Se. 3:13; 4:3,7; 5:23; 1Pe. 1:15). Amerika'da atasözü babında kullandığımız bir deyim var; der ki, çiftler birlikte yaşadıkça daha çok benzeşirler. Kurtuluşun hedefi de bu!

TAMAMLANMIŞ EYLEM OLARAK KURTULUŞ (AORİST)

- Elç. 15:11
- Rom. 8:24
- 2Ti. 1:9
- Tit. 3:5
- Rom. 13:11 (AORİST ile bir gelecek yönelimi birleştiriliyor)

OLUŞ HALİNDE KURTULUŞ (BİTMİŞ)

- Ef. 2:5,8

DEVAM EDEN SÜREÇ OLARAK KURTULUŞ (BİTMİŞ)

- 1Ko. 1:18; 15:2
- 2Ko. 2:15
- 1Pe. 3:21

GELECEKTE TAMAMLANACAK KURTULUŞ (BİLDİRME KİPİ ya da bağlam bakımından GELECEKTE)

- Rom. 5:9,10; 10:9,13
- 1Ko. 3:15; 5:5
- Flp. 1:28
- 1Se. 5:8-9
- İbr. 1:14; 9:28
- 1Pe. 1:5

Bu sebeple kurtuluş, bir iman kararıyla başlar (bkz. Yu. 1:12; 3:16; Rom. 10:9-13) ama sonucunda, bir gün gözle görülmek üzere tamamlanacak inanç (bkz. 1Yu. 3:2), yaşam tarzı haline gelmeli (bkz. Rom 8:29; Gal. 2:19-20; Ef. 1:4; 2:10). Bu son duruma yüceltme deniyor (bkz. Rom. 8:28-30). Bunları şöyle berraklaştırmak mümkün:

1. ilk kurtuluş – aklanma (günahın bedelinden kurtarılmış)
2. aşamalı kurtuluş – kutsama (günahın gücünden kurtarılmış)
3. nihai kurtuluş – yüceltme (günahın mevcudiyetinden kurtarılmış)

▣ **"bu sapık kuşaktan"** Bu, Yas. 32:5 ve Mez. 78:8'ye gönderme olabilir. "Haklı," "doğru," "adil" ve "adalet"in Eski Antlaşma'daki kökü, "nehir kamışı"ydı (Elç. 3:14'teki Özel Konu'ya bakınız). Bu bir inşaat metaforuna, ölçme kamışına ya da düz ölçme aletine dönüştü. Tanrı, Kendi karakterini nitelemek için bu metaforu seçti.

Standart Tanrı'dır! İbranicede ve Grekçede günah karşılığı kelimelerin çoğu bu standarttan sapmayı niteliyor (yani eğri, sapık). Bütün insanlar kurtulup yeniden Tanrı'ya kavuşmalı.

2:41

NASB	"benimseyenler"
NASB	"memnuniyetle benimseyenler"
NRSV	"içten kabul edenler"
TEV	"inananlar"
NJB	"kabul edenler"

Bu *apodechomai*'nin aorist orta ortaç halidir. Louw ve Nida, *Grekçe-İngilizce Sözlük*'te bu terimin üç kullanımını listeler (bkz. C. 2, s. 28).

1. birini kabul etmek
2. bir şeyin veya insanın doğru olduğunu kabul edip uygun şekilde yanıt vermek
3. bir şeyin veya insanın doğru olduğunu veya değerini kabul etmek

Luka bu sözcüğü çok kullanır (bkz. Luk. 8:40; Elç. 2:41; 18:27; 24:3; 17:26,31). Müjde, kabul edilmesi gereken bir kişi, o kişi hakkında inanılması gereken gerçek ve o kişinin yaşadığı gibi yaşanması gereken yaşamdır. Üçü de son derece önemli.

▣ **"vaftiz oldu"** Vaftiz, tapınağa giren Yahudilerden dinsel bir beklentiydi. Yahudiliğe dönenler kendiliğinden vaftiz oluyordu. Bu, Petrus'u dinleyenler için beklenen ancak yeni anlam kazanmış bir dini olaydı. İsa vaftiz edildi (Mat. 3:13-17); İsa, vaftiz etmemizi buyurdu (Mat. 28:19)—açık ve net! Yeni Antlaşma vaftiz olmamış imanlı tanımaz. Bana öyle geliyor ki bu, Yahudilikten temiz bir kopuş ve Tanrı'ya ait yeni bir halkın, yani Kilise'nin doğuşuydu (bkz. Gal. 6:16).

▣ **"üç bin kişi"** Bu, yuvarlak sayı olmasına rağmen büyük bir sayı. Petrus'un bildirisi, bu görgü tanıklarını derinden etkiledi. İman etmek için gerekli olan inanç sıçrayışını yapmaya hazırlardı.

1. Mesih, İsa'ydı
2. Mesih'in acı çekmesi uygun görülmüştü
3. O'na iman, bağışlanmaya götüren tek yoldu
4. vaftiz uygundu

Kati, acil ve hayat değiştiren bir seçim yapmak lazımdı (bugün de öyle)! Elçilerin İşleri'ne Giriş'teki Özel Konu: *Kerygma*'ya bakınız.

2:42 **"adadılar"** Luka bu kavramı sık sık kullanır (bkz. Elç. 1:14; 2:42,46; 6:4; 8:13; 10:7). Bir arada bulduklarında yaptıklarına bir bakınız:

1. öğretti (bkz. Elç. 2:42; 4:2,18; 5:21,25,28,42)
2. paydaşlık
3. ekmek bölmek (bu muhtemelen Rab'bin Sofrası'nı kastediyor, Elç. 2:46'daki nota bakınız)
4. dua (bkz. Elç. 2:43-47)

Yeni imanlılara öğretmemiz gereken şeyler bunlar! Bu yeni iman edenler gerçeğe ve topluluğa susamıştı. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: *KOINŌNIA* (PAYDAŞLIK)

"Paydaşlık" (*koinōnia*) teriminin anlamı

1. bir şahısla yakın ilişki
 - a. Oğul ile (bkz. 1Ko. 1:9; 1Yu. 1:6)
 - b. Ruh ile (bkz. 2Ko. 13:14; Flp. 2:1)

- c. Baba ve Oğul ile (bkz. 1Yu. 1:3)
 - d. diğer Antlaşma kardeşleriyle (bkz. Elç. 2:42; 2Ko. 8:23; Gal. 2:9; Flm. 17. ayet; 1Yu. 1:3,7)
 - e. kötülükle ilişkisi olmamak (bkz. 1Ko. 6:14)
2. nesnelere ya da gruplarla yakın ilişki
 - a. Müjde ile (bkz. Flp. 1:5; Flm. 6. ayet)
 - b. Mesih'in kanı ile (bkz. 1Ko. 10:16)
 - c. karanlıkla ilişkisi olmamak (bkz. 1Ko. 6:14)
 - d. acı ile (bkz. 2Ko. 1:7; Flp. 3:10; 4:14; 1Pe. 4:13)
 3. cömertçe verilen hediye ya da katkı (bkz. Rom. 12:13; 15:26; 2Ko. 8:4; 9:13; Flp. 4:15; İbr. 13:16)
 4. Tanrı'nın Mesih aracılığıyla verdiği, insanlığın Kendisiyle ve kardeşleriyle paydaşlığını yeniden sağlayan lütuf armağanı

Bu, insanla Yaratıcısı arasındaki dikey ilişkinin meydana getirdiği, insanlar arası yatay ilişkiyi gerçekleştiriyor. İlave olarak Hristiyan topluluğunun coşkusu ve gereksinimini vurgular (İbr. 10:25).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 2:43-47

⁴³Herkesi bir korku sarmıştı. Elçilerin aracılığıyla birçok belirtiler ve harikalar yapıyordu. ⁴⁴İmanlıların tümü bir arada bulunuyor, her şeyi ortaklaşa kullanıyorlardı. ⁴⁵Mallarını mülklerini satıyor ve bunun parasını herkese ihtiyacına göre dağıtıyorlardı. ⁴⁶⁻⁴⁷Her gün tapınakta toplanmaya devam eden imanlılar, kendi evlerinde de ekmek bölüp içten bir sevinç ve sadelikle yemek yiyor ve Tanrı'yı övüyorlardı. Bütün halkın beğenisini kazanmışlardı. Rab de her gün yeni kurtulanları topluluğa katıyordu.

2:43-47 Bu, Luka'nın yaptığı birçok editör yorumunun başında geliyor (Elç. 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20). Bkz. Giriş, "Amaç ve Yapı," A.

2:43 "Herkesi bir korku sarmıştı" Bu bir bitmiş zamanlı edilgen (edilgen görünüşlü eylemsel) haber kipidir. "Fobi" kelimesi bu "heybet" ya da "korku" teriminden geliyor. Tanrı'nın huzuru ve gücü kutsal bir atmosfer oluşturdu. Kurtuluşa erişmemiş günahkarlar dahi zaman ve mekanın kutsallığını fark ettiler.

2:44 "İmanlıların tümü" Elç. 3:16'daki nota bakınız.

▣ **"her şeyi ortaklaşa kullanıyorlardı"** Bu "komün hayatı" prototipi başarısız oldu (bkz. Elç. 4:32-5:11). Bu bir evrensel prensip değildir, sevecen, omuzdaş bir topluluk ya da inanç girişimidir. Bu, Kutsal Kitap'ta anlatılan her şeyin evrensel uygulama amaçlı olmadığına dair güzel bir örnek! İlk imanlılar birbirilerine büyük sevgi besliyordu. Keşke bu sevgiyi geri kazansak ve Tanrı'nın huzuruyla gücünü aramızda yeniden hissetsek (bkz. Yu. 17:11,21,22,23)!!

2:46 "toplanmaya" Motamot çeviride "tek fikirle". Bu amaç birliği, ilk kiliseyi karakterize ediyordu (bkz. Elç. 1:14; 2:46; 4:24; 5:12). Bu, her konuda aynı fikirde oldukları anlamına gelmez; kişisel tercihleri ya da tasarıları yerine egemenliği ön planda tutma konusunda yüreklerinin ve akıllarının bir olduğunu gösterir.

▣ **"tapınakta"** Büyük olasılıkla "Süleyman'ın Eyvanı"nda buluştular (bkz. Elç. 3:11; 5:12). İsa orada öğretmişti (bkz. Yu. 10:23) Süleyman'ın Eyvanı, Herod'un Tapınağı'nın Yahudi olmayanlara ait dış avlusunun doğu tarafı boyunca uzanan üstü kapalı bir kolonaddı (bkz. Josephus'un *Antiq.* 15.11.3). Burada hahamlar öğretirdi. İnsanlar öğretilerini duymak için burada düzenli olarak toplanıyordu.

İlk kilisenin tapınağa gittiğine ve hahamların, havra üyelerini İsa'yı lanetlemeye zorlayan bir lanet formülü tesis etmelerine dek (M.S. 70 civarında) havralara da gittiğine dikkat ediniz. Kiliseyle Yahudilik arasındaki uçurumu bu açtı. İlk imanlılar haftalık ibadetlerini sürdürdüler ancak İsa'nın dirilişini anmak için Pazar günü de buluştular. Unutmayın, İsa Kendisi öğrencilerle üst üste üç Pazar akşamı buluştu.

▣ **"kendi evlerinde de ekmek bölüp"** Eğer "ekmek bölmek" Rab'bin sofrasına ilişkin motamot bir nitelemeyse (bkz. Luk. 22:19 ve özellikle ilk kilisedeki sevgi ziyafetleri [1Ko. 11:17-22; 2Pe. 2:13-14; Yah. 12] bağlamında, ör. Elç. 20:7) o zaman burada evlerde yapılan günlük komünyonlardan söz ediliyor (ancak Luk. 24:30,35'te sıradan bir yemek için kullanıldığı da doğrudur). Rab'bin Sofrası'nın yapıldığı yer, zaman, sıklık ve biçim konusunda dogmatik mezhepsel geleneklerinize karşı dikkatli olan. İşin anahtarı yürektir!

NASB **"sevinçli ve samimi bir yürekle"**
NKJV **"sevinçli ve sade bir yürekle"**
NRSV **"sevinçli ve cömert bir yürekle"**
TEV **"sevinçli ve mütevazı bir yürekle"**
NJB **"sevinçle ve cömertçe"**

İkinci terime dair çeviri çeşitliliği, *aphelotēs* sözcüğünün ne kadar zor çevrildiğini gösterir. Gerçek anlamı pürüzsüz veya yalın ama metaforik olarak "sade," "samimi" ya da "mütevazı" anlamında kullanılırdı (Louw ve Nida). Elçilerin İşleri'ne Giriş'teki ÖZEL KONU: YÜREK'e bakınız.

2:47

NASB, NKJV **"Bütün halkın beğenisini kazanmışlardı"**
NRSV **"Bütün halkın itibarını kazanmışlardı"**
TEV **"Bütün halkın itibarından zevk alıyorlardı"**
NJB **"Herkes onları örnek alıyordu"**

Bu ifade ilk Hristiyanların Yeruşalim halkınca kabulünü anlatıyor. Her toplumsal tip ve tabaka bu ilk imanlılar hakkında olumlu düşünüyordu. Hristiyanlar Roma yetkisini ya da Roma barışını tehdit etmiyordu. Bunu göstermek, Elçilerin İşleri'nin yazılış amaçlarından biriydi. Kilisenin başlangıcında hahamların Yahudiliğiyle bir ayrışma yoktu.

▣ **"Rab. . . katıyordu"** Bu bir bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir. Kutsal Kitap, Tanrı'nın hükmünü vurgular. Tanrı'nın isteği dışında hiçbir şey gerçekleşmez. Hiçbir şey Tanrı'yı şaşırtamaz. Yalnız Eski Antlaşma'nın bu monoteizmi savunma yolu (yani tek nedensellik, Elç. 2:39'daki Özel Konu'ya bakınız) yanlış anlaşılmalıdır. Araya iki Özel Konu sokmak isterim, biri denge ihtiyacı üzerine diğeryse antlaşma üzerine. Umarım bu, eleştiri değil, aydınlık getirir!

ÖZEL KONU: SEÇME/ÖNCEDEN BELİRLEME VE TEOLOJİK DENGE İHTİYACI

Seçme müthiş bir doktrindir. Fakat bu, iltimasçılığa değil, diğer insanların kurtuluşu yolunda bir araç ya da vesile olmaya çağrıdır. Eski Antlaşma'da bu terim genellikle hizmet anlamında kullanılırdı; Yeni Antlaşma'daysa genellikle hizmeti meydana getiren kurtuluş anlamında kullanılır. Kutsal Kitap, Tanrı'nın hükmüyle insanın özgür iradesi arasındaki çelişkiyi gidermiyor, ikisini de doğruluyor! Tanrı'nın egemen seçeneği hakkında yazan Romalılar 9 ile insanlığın vermesi gereken yanıt üzerine konuşan Romalılar 10, Kutsal Kitap'taki gerilimin güzel bir örneği olarak gösterilebilir (bkz. Rom. 10:11,13).

Bu teolojik gerilimin anahtarı, Efesliler 1:4'te bulunabilir. İsa, Tanrı'nın seçilmiş adamı ve herkes O'nda seçilmiş olma potansiyeline sahip (Karl Barth). İsa, Tanrı'nın düşmüş insanlığın ihtiyacına verdiği "evet" cevabıdır (Karl Barth). Önceden belirlemenin hedefinin cennet değil, kutsallık ya da Mesih'e benzeyiş olduğunu vurgulayan Efesliler 1:4 de meseleye açıklık getiriyor. Bizler çoğu zaman Müjde'nin faydalarını cazip buluruz, sorumluluklarıysa boş veririz! Tanrı'nın çağrısı (seçimi) hem zaman için hem sonsuzluk içindir!

Doktrinler bağımsız, alakasız gerçekler olarak değil, başka gerçeklere bağlı olarak belirir. Bir takımyıldız ile tek başına duran bir yıldız benzetmesi yerinde olacaktır. Tanrı hakikati batı janrlarıyla değil doğu

janlarıyla sunuyor. Doktrinsel gerçeklerde mevcut diyalektik (paradoksal) çiftlerin, yani zıtlıkların doğurduğu gerilimi ortadan kaldırmamalıyız:

1. Önceden belirlenme ile insanın özgür iradesi
2. İmanlıların güvenliği ile sabır gereksinimi
3. Doğuştan günah ile istençli günah
4. Günahsızlık (mükemmeliyetçilik) ile daha az günah işleme
5. İlk anlık aklanma ve kutsama ile aşamalı kutsama
6. Hristiyanların özgürlüğü ile Hristiyanların sorumlulukları
7. Tanrı'nın deneyüstü olması ile Tanrı'nın içkin olması
8. Tanrı'nın özünde bilenemez olması ile Tanrı'nın Kutsal Yazılar'da bilinebilir olması
9. Tanrı'nın Egemenliği'nin şu anki mevcudiyeti ile gelecekteki tamamlanma
10. Tanrı'nın armağanı olan tövbe ile insanların Antlaşma'ya vermeleri gereken yanıt olan tövbe
11. İsa'nın ilahi olması ile İsa'nın insan olması
12. İsa'nın Baba'ya eşit olması ile İsa'nın Baba'ya ast düzeyde olması

Teolojik bir kavram olan "antlaşma," her zaman inisiyatifi ele alıp atılacak adımları belirleyen Tanrı'nın egemenliğini insanlığın başlangıçta vermesi ve devam ettirmesi zorunlu olan tövbeli iman yanıtıyla birleştiriyor (bkz. Mar. 1:15; Elç. 3:16,19; 20:21). Paradoksun bir tarafını kanıt olarak kullanıp diğerini küçümsemekten sakının! Sadece kendi favori doktrininizi ya da teoloji sisteminizi kabul ettirmeye çalışmaktan sakının!

ÖZEL KONU: ANTLAŞMA

Eski Antlaşma'daki *berith* (BDB 136, KB 157), yani "antlaşma" terimini tanımlamak kolay değil. İbranicede bununla eşleşen FİİL yok. Etimolojik ya da kökteş tanım türetmeye yönelik tüm çabalar hiç inandırıcı gelmiyor. En iyi tahmin, antlaşmalara dahil olan hayvan sunularını belirtmek üzere "kesmek" (BDB 144) olabilir (bkz. Yar. 15:10,17). Ancak kavramın bariz bir kilit nokta oluşu, bilginleri sözcüğün işlevsel anlamını saptamak amacıyla kullanımını incelemek zorunda bıraktı.

Antlaşma aracılığıyla tek gerçek Tanrı (bkz. ÖZEL KONU: MONOTEİZM) yarattığı insanlarla başa çıkıyor. Antlaşma, ahit, anlaşma kavramları, Kutsal Kitap'ta esin verilen vahyi anlamak adına son derece önemlidir. Tanrı'nın hükmüyle insanın özgür iradesi arasındaki gerilimi antlaşma kavramında net olarak görmek mümkün. Kimi antlaşmalar özellikle Tanrı'nın karakteriyle eylemlerine dayanıyor.

1. yaratılışın kendisi (bkz. Yar. 1-2)
2. Nuh'un muhafaza edilmesi ve Nuh'a verilen söz (bkz. Yar. 6-9)
3. İbrahim'e çağrı (bkz. Yar. 12)
4. İbrahim'le yapılan antlaşma (bkz. Yar. 15)
5. Davut'la yapılan antlaşma (bkz. 2Sa. 7; 1Ta. 17; Mez. 89)

Lakin antlaşma, doğası gereği yanıt talep eder.

1. Adem imanla Tanrı'ya itaat etmeli ve Aden bahçesindeki ağaçtan yememeli
2. Nuh imanla devasa bir gemiyi sudan uzakta inşa edip hayvanları toplamalı
3. İbrahim imanla ailesini terk etmeli, Tanrı'yı izlemeli ve gelecek nesiller vaadine inanmalı
4. Musa imanla İsrailileri Mısır'dan Sina Dağı'na getirip dinsel ve sosyal yaşama yönelik spesifik yönergelerle beraber bereket ve lanet vaatleri aldı (bkz. Lev. 26; Yas. 27-28)

Tanrı'nın insanlıkla ilişkisini kapsayan söz konusu gerilime "yeni antlaşma"da değiniliyor (bkz. Yer. 31:31-34; İbr. 7:22; 8:6,8,13; 9:15; 12:24). Hez. 18:31 ile Hez. 36:27-38 (YAHVE'nin davranışı) kıyaslandığında bu gerilim apaçık ortada. Antlaşma, Tanrı'nın lütüfkâr davranışlarına mı dayalı yoksa insanların vermesi zorunlu olan tepkiye mi? Eski Antlaşma'yla Yeni Antlaşma arasındaki yakıcı sorun işte budur. Her ikisinin de hedefi aynı:

1. Yaratılış 3'te yitirilen paydaşlığın geri kazandırılması
2. Tanrı'nın karakterini yansıtan doğru bir halkın temelini atılması

Yer. 31:31-34'teki yeni antlaşma, kabul edilmeye insan performansını lağvederek gerilimi çözüyor. Tanrı'nın yasası, dışsal bir kanunname olmaktan çıkıp içsel bir arzuya dönüşüyor. Dindar ve doğru bir halkın hedefi aynı kalsa da metodoloji değişiyor. Düşmüş insanlık, Tanrı'nın yansıtılan görüntüsü olamayacağını kanıtladı. Sorun Tanrı'nın antlaşması değil, insanların günahkârlığı ve zayıflığıydı (bkz. Yar. 3; Rom. 7; Gal. 3).

Eski Antlaşma'daki koşullu ve koşulsuz antlaşmalar arasındaki aynı gerilim Yeni Antlaşma'da değişime uğramıyor. İsa Mesih'in tamamlanmış görevinde kurtuluş tamamen ücretsizdir ama tövbeyle iman gerektirir (hem ilk seferde hem devamında, bkz. ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA'YA İMAN EDİN). İsa, imanlılarla yeni ilişkisini "yeni bir antlaşma" adlandırıyor (bkz. Mat. 26:28; Mar. 14:24; Luk. 22:20; 1Ko. 11:25). O hem hukuksal bildiri (adli) hem de Mesih'e benzeyişe çağrıdır (bkz. Mat. 5:48; Rom. 8:29-30; 2Ko. 3:18; 7:1; Gal. 4:19; Ef. 1:4; 4:13; 1Se. 3:13; 4:3,7; 5:23; 1Pe. 1:15); hem kabul belirten bir haber ifadesi (Rom. 4) hem de kutsallığa çağırıcı bir emirdir (Mat. 5:48)! İmanlılar performansları sayesinde değil, itaatkârlık göstermek üzere kurtarılıyor (bkz. Ef. 2:8-10; 2Ko. 3:5-6). Dindar yaşam kurtuluş sağlamaz, kurtuluşu ispatlar (Yakup ve 1. Yuhanna). Lakin sonsuz yaşamın gözlenebilir nitelikleri var! Yeni Antlaşma'nın uyarılarında bu gerilim göz önünde (bkz. ÖZEL KONU: DÖNEKLİK).

NASB, NRSV "sayılarına"
NKJV "kiliseye"
TEV "gruplarına"
NJB "topluluklarına"

Epi to auto ifadesi Grekçede ve Koini Grekçesinde kullanılır (Septuaginta ve Elç. 1:15; 2:1,47; 1Ko. 11:20; 14:23); anlamı "bir araya gelmek"tir (Metzger, *Metinsel Yorumlar*, s. 305). Yeni Antlaşma'daysa kilise toplantısını niteliyor. Bunun için Rab her gün kiliseye, yani topluluğa yeni kurtulanlar katıyordu. Bu, ilk nesil imanlılarının müjdeleyici yaşam tarzlarını gösterir!

▣ "yeni kurtulanları" Elç. 2:46'da geçen "Rab (Tanrı veya Mesih) katıyordu," bir bitmemiş zaman etkin haber kipidir ancak bu ifade şimdiki zamanlı edilgen ortaçtır. Edilgen çatının açıklanmış öznesi Rab'dir. "Kurtulanlar" bir süreç içerisinde. Kurtuluş, iman/güven/inançla başlar (Yu. 1:12; 3:16; Rom. 10:9-13). Kurtuluş, Tanrı/Ruh tarafından başlatılan bir ilişkidir (bkz. Yu. 6:44,65) ama süregiden bir yaşantı olması lazım. Cennete bilet ya da hayat sigortası poliçesi değil, her gün süren, büyümekte olan, iman ilişkisidir. Elçilerin İşleri'ne Giriş'teki Özel Konu: Kurtuluşa Yönelik Kullanılan Grekçe Fiil Zamanları'na bakınız.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğumuz ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Petrus'un vaazını ana hatlarıyla anlatın
2. Pentikost'un kutlanmasındaki amaç neydi?
3. Yoel'in peygamberliği bu bağlamla nasıl ilişkili?
4. Petrus'un Eski Antlaşma pasajlarını nasıl kullandığını anlatın.

ELÇİLERİN İŞLERİ 3

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Tapınak Kapısında İyileştirilen Sakat Adam 3:1-10	Sakat Bir Adam İyileştiriliyor 3:1-10	Güzel Kapı'da İyileştirme 3:1-10	Sakat Bir Dilenci İyileştiriliyor 3:1-10	Sakat Bir Adamın İyileştirilmesi 3:1-10
Petrus'un Süleyman'ın Eyvanındaki Konuşması 3:11-26	Süleyman'ın Eyvanında Vaaz 3:11-26	Petrus'un Vaazı 3:11-16 3:17-26	Petrus'un Tapınak'taki Bildirisi 3:11-16 3:17-26	Petrus'un Halka Seslenişi 3:11-16 3:17-24 3:25-26

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

Elçilerin İşleri 3-5'te İsa'nın öğretileriyle Elçilerin mucizeleri yüzünden Yeruşalim'de gerilim var. İlk beş bölümün geçtiği zaman dilimi yaklaşık bir yıldır.

- A. Petrus ve Yuhanna sakat adamı iyileştiriyor, Elç. 3:1-4:31 (Elç. 2:43'ün bir örneği)
 1. iyileştirmenin kendisi
 2. Petrus'un iyileştirmeyi açıklayan ikinci vaazı
 3. tepki ve duruşma (Petrus üçüncü vaazını Yüksek Kurul'a veriyor)
 4. zulüm başlıyor
- B. Komün hayatı girişimi, Elç. 4:32-5:11
 1. imanlıların başlangıçtaki birliği (Elç. 2:43-47'nin bir örneği)
 2. Hananya ve Safira'yla ilgili sorunlar
- C. İlk kilisenin haham Yahudiliğiyle ilişkileri, Elç. 5:12-42
 1. kilise hayatı
 2. Yüksek Kurul'un kıskançlığı
 3. bir meleğin aracılık yapması
 4. Petrus'un dördüncü vaazı
 5. tepki ve ceza

3-4. BÖLÜMLERDE İSA'YA VERİLEN UNVANLAR

- A. Nasıralı İsa Mesih, Elç. 3:6; 4:10
- B. Kulu İsa, Elç. 3:13,26; 4:27
- C. Kutsal ve Adil Olan, 3:14 (bkz. Elç. 2:27)
- D. Yaşam Önderi, Elç. 3:15
- E. Mesih, Elç. 3:18,20; 4:10 (bkz. "Hem Rab hem Mesih," Elç. 2:36)

F. Peygamber, Elç. 3:22

G. Muhtemelen "İbrahim'in Tohumu" unvanına yapılan ima, Elç. 3:25-26

H. Köşenin Baş Taşı, Elç. 4:11

KELİME VE TERKİP İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 3:1-10

¹Bir gün Petrus'la Yuhanna, saat üçte, dua vaktinde tapınağa çıkıyorlardı. ²O sırada, doğuştan kötürüm olan bir adam, tapınağın Güzel Kapı diye adlandırılan kapısına getiriliyordu. Tapınağa girenlerden para dilenmesi için onu her gün getirip oraya bırakıyorlardı. ³Tapınağa girmek üzere olan Petrus'la Yuhanna'yı gören adam, kendilerinden sadaka istedi. ⁴Petrus'la Yuhanna ona dikkatle baktılar. Sonra Petrus, "Bize bak" dedi. ⁵Adam, onlardan bir şey alacağını umarak gözlerini onların üzerine dikti. ⁶Petrus, "Bende altın ve gümüş yok, ama bende olanı sana veriyorum" dedi. "Nasıralı İsa Mesih'in adıyla, yürü!" ⁷Sonra onu sağ elinden kavrayıp kaldırdı. Adamın ayakları ve bilekleri o anda sapasağlam oldu. ⁸Sıçrayıp ayağa kalktı, yürümeye başladı. Yürüyüp sıçrayarak, Tanrı'yı överek onlarla birlikte tapınağa girdi. ⁹Bütün halk, onun yürüyüp Tanrı'yı övdüğünü gördü. ¹⁰Onun, tapınağın Güzel Kapısı'nda oturup para dilenen kişi olduğunu anlayınca ondaki değişiklik karşısında büyük bir hayret ve şaşkınlığa düştüler.

3:1 "Petrus'la Yuhanna. . .tapınağa çıkıyorlardı" Bu bir bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir. İlk Elçilerin hepsi her gün Tapınak'a gitmeyi adet edinmişti (bkz. Luk. 24:53; Elç. 2:46). İsa'nın Filistin'deki ilk takipçileri böyle tapınırdı:

1. Tapınak'ta (her gün değilse en azından özel günlerde)
2. her Şabat günü havrada
3. Pazar gününde imanlılarla birlikte

Uzun zaman boyunca düzen böyleydi. Bu imanlılar Vadedilmiş Mesih olan İsa'ya duydukları inançla Yahudilik arasında ayırım yapmıyordu. Onlar kendilerine "İsrail halkı veya topluluğu" gözüyle bakıyordu. Bu sebeple gruplarını *ekklesia* diye adlandırmayı seçtiler. Septuaginta'da İbranice bir antlaşma ifadesi olan "İsrail topluluğu (*qahal*)" böyle çevrilmişti.

Yeruşalim'in düşüşü sonrasında Yahudiler resmi bir harekette bulunup yerel havralarda üyelikleri kısıtlamak üzere İsa'nın Mesih olduğunu reddeden bir ant formülü tesis ettiler. Bu esnada kilise, tapınma gününün Pazar olduğunu kesinleştirdi (İsa'nın dirilişinin anma günü; İsa'nın Üst Oda'da öğrencilerine üç defa görüldüğü gün).

Elçilerin İşleri'nde Yuhanna sık sık Petrus'la birlikteydi (bkz. Elç. 1:13; 3:1,3,4,11; 4:13,19; 8:14).

Yeruşalim'deki ilk kilisede farklı görüşleri ve Müjde'nin farklı odak noktalarını temsil eden lider gruplarının bulunması gayet olanaklı. Yahudi olmayanlara müjdeyi getirme konusunda Petrus ve Yuhanna daha açıkken (bkz. Elç. 3:8,10) İsa'nın üvey kardeşi Yakup'un muhafazakar Yahudi ögeyle daha yakından ilişkilendirilmiş olması mümkün. Tüm bunlar Elçilerin İşleri 15'teki Yeruşalim Konsili sonrasında belli oranda değişti.

▣ **"saat üçte, dua vaktinde"** Bununla gün doğumunun dokuz saat sonrası kastedilirdi. Yahudiler, yani Ferisiler, geleneksel olarak her gün 09:00, 12:00 ve 15:00'da dua ediyorlardı (muhtemelen Mez. 55:17 istinaden). Bu metinde saat 15:00'a tekabül eden akşam sunusu vaktinden bahsediliyor (sabah sunusu 09:00'daydı). Birçok insan bu saatte tapınakta bulunurdu (bkz. Elç. 10:30).

3:2 "doğuştan kötürüm olan bir adam" Tapınağa düzenli olarak gidenler bu adamın sağlık durumunu biliyordu ("getiriliyordu" bitmemiş zamanlı bir edilgendir); böylece iyileştirmeye alâkalı herhangi bir üçkağıttan bahsedilemezdi (bkz. 3:10; 4:22). Bu olayla, Eski Antlaşma'nın Mesihçi peygamberlikleri gerçekleşmişti (bkz. Yşa. 35:6). Yahudiler belirti istiyordu; İsa onlara birçok belirti gösterdi, şimdiyse önlerine yeni bir tanesi çıktı, yeter ki bunu görececek gözleri olsun.

Tanrı'nın evinde her gün oturan hastalarla ilgili şok edici çelişki şuydu. Aslına bakılırsa böyle insanların tapınmada aktif faaliyet göstermeleri, yani kâhin olmaları bile yasaklanmıştı (bkz. Lev. 21:16-24). Müjde, yeni bir şans sunar. Yeni Egemenlik'te Etiyopyalı (ırk engelleri yok) bir hadımın (fiziksel engeller yok) bile baş üstünde yeri var (bkz. Elç. 8:26-40).

▣ **"tapınağın Güzel Kapı diye adlandırılan kapısı"** Bu kapının tam konumu belirsizdir. Korint tuncundan yapılmış Nikanor Kapısı olabilir (Flavius Josephus, *Antiq.* 15.11.3; *Savaşlar* 5.5.3). Yahudi Olmayanların Avlusundan Kadınların Avlusuna götürüyordu. Tapınağın doğu tarafında Süleyman'ın Eyvanına yakın, Zeytin Dağı'na dönük duruyordu.

▣ **"girenlerden para dilenmesi için"** Yahudilik inancında sadaka farzı (bkz. Mat. 6:1-4; Luk. 11:41; 12:33; Elç. 10:2,4,31; 24:17). Genellikle havralarda haftalık para toplanıp ardından yemek dağıtımı yapılırdı ama görünüşe göre kimileri her gün Tapınak'ta dilencilik yapardı.

ÖZEL KONU: SADAKA

I. Terimin kendisi

- A. Bu terim, Yahudilik kapsamında gelişti.
- B. Anlamı, yoksullara ve/veya muhtaçlara bağış yapmaktır.
- C. İngilizce karşılığı olan "alms" Grekçe *eleēmosunē* teriminin kısalmasından geliyor.

II. Eski Antlaşma kavramı

- A. Yoksullara yardım etme kavramı Tevrat'ın ta başlarında dile getirilmişti.
 1. tipik bağlam, Yas. 15:7-11
 2. "artakalan başaklar," hasadın bir kısmını yoksullara bırakmak, Lev. 19:9; 23:22; Yas. 24:20
 3. "şabat yılı," tarlaların nadasa bırakıldığı yedinci yılın ürünlerini yoksullara bırakmak, Çık. 23:10-11; Lev. 25:2-7.
- B. Sadaka kavramı, Bilgelik Literatüründe geliştirilmiştir (seçilmiş örnekler)
 1. Eyü. 5:8-16; 29:12-17 (kötüler 24:1-12'de anlatılır)
 2. Mez. 11:7
 3. Özd. 11:4; 14:21,31; 16:6; 21:3,13

III. Yahudilikte gelişimi

- A. Mişna'nın ilk bölümü yoksullara, muhtaçlara ve yerli Levililere nasıl davranılacağını açıklıyor.
- B. Seçilmiş alıntılar
 1. Sirak (diğer adıyla Yeşu Ben Sirak'ın Bilgeliği) 3:30, "su ateşi söndürür, verilen sadaka da kişinin günahlarını bağışlatır."
 2. Sirak 29:12, " Ambarına cömertliği koyarsan, O seni her beladan kurtaracaktır."
 3. Tobit 4:6-11, "Çünkü dürüst davranırsan bütün yaptıklarında başarılı olursun. Doğru davranan bütün insanlar aynı durumdadır. ⁷Mallarından bir bölümünü sadaka vermek için ayır. Yoksul kişiye asla sırt çevirme. Tanrı da sana sırt çevirmez. ⁸Sadaka verirken varlığını ölçü olarak kullan. Varlıklıysan daha çok ver, varlıklı değilsen az ver, ama sadaka verirken eli sıkı olma. ⁹Böyle davranırsan, yoksulluk günleri için kendine büyük bir hazine hazırlamış olursun. ¹⁰Çünkü sadaka insanı ölümden kurtarır ve karanlığa gömülmesini önler. ¹¹Sadakayı yüce Tanrı'nın katında vermek çok etkili bir sunudur."
 4. Tobit 12:8-9, "⁸Dua edip oruç tutmak ve sadaka verip doğru olanı yapmak varlıklı olup günah işlemekten daha iyidir. Altın biriktirmektense sadaka vermek daha iyidir. ⁹Sadaka insanı ölümden kurtarır ve her türlü günahattan temizler. Sadaka verenlerin günleri boş geçmemiştir."
- C. Son alıntı olan Tobit 12:8-9'da sorunun geliştiği görülüyor. İnsan eylemleri/insan sevabı hem bağışlanmayı hem bolluğu sağlayan mekanizması sayılıyordu.

Bu kavram Septuaginta'da daha da geliştiriliyor. Burada sadakanın Grekçe karşılığı (*eleēmosunē*), "doğruluk"la (*dikaiozunē*) eşanlamlı hale gelmiştir. Yahudi "doğruluk" teriminin çevirisinde birbirinin yerine kullanılabilirler (BDB 842, Tanrı'nın antlaşması, sevgisi ve sadakati, bkz. Yas. 6:25; 24:13; Yşa. 1:27; 28:17; 59:16; Dan. 4:27).

D. İnsanların merhametli davranışları burada kişisel bolluğa, ölümden kurtuluşa ermek amacıyla yapılır. Davranışın arkasındaki niyet yerine davranışın kendisi teolojik öncelik kazandı. Tanrı yüreğe bakar, sonra eylemleri yargılar. Hahamların öğretisi buydu ama bir şekilde kendini beğenmişlik üstün çıktı (bkz. Mik. 6:8).

IV. Yeni Antlaşma tepkisi

A. Terimin bulunduğu pasajlar:

1. Mat. 6:1-4
2. Luk. 11:41; 12:33
3. Elç. 3:2-3,10; 10:2,4,31; 24:17

B. İsa geleneksel doğruluk anlayışına değiniyor (bkz. 2. Clemens 16:4)

1. sadaka
2. oruç
3. dua

C. İsa, Dağdaki Vaazında (bkz. Mat. 5-7) geleneksel doğruluk görüşünün (yani kendi amellerine güvenmek) hedef ve vurgularını değiştiriyor. Yer. 31:31-34'teki "yeni antlaşma" Tanrı'nın gözünde doğru olmanın yeni standardına dönüşür (bkz. Rom. 3:19-31). Tanrı yeni bir yürek, yeni bir zihin, yeni bir ruh verir. İnsanın işi değil, Tanrı'nın işi merkezde (Hez. 36:26-27).

3:3 Bu adamın amacı ilk başta sadece para kazanmaktı (bkz. Elç. 3:5).

3:4 "ona dikkatle baktılar" Elç. 1:10'daki nota bakınız.

▣ **"Bize bak"** Tüm dikkatini onlara vermesini istiyorlardı (*blepō* aorist etkin emir kipidir).

3:5 Elçiler para bakımından zengin adamlar değildi fakat Tanrı'nın ruhsal kaynaklarına erişimleri vardı (bkz. Elç. 3:6).

3:6 "İsa Mesih'in adıyla" "Ad" kişinin karakterine işaret eden İbranice deyimdir (bkz. Luk. 9:48,49; 10:17; 21:12,17; 24:47, bkz. Elç. 2:21'deki Özel Konu). Adam bu ismi duyunca şaşkına dönmüş olmalı. İsa, yakın geçmişte mahkum edilip çarımha gerilmiş bir suçluydu, bu yabancıysa (Petrus) onu "Mesih" adlandırmıştı.

▣ **"Nasıralı"** Elç. 2:22'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"yürü"** Bu bir şimdiki zamanlı etkin emir kipidir. Tıpkı İsa gibi Petrus ve Yuhanna da tesadüfi bir karşılaşmayı Tanrı'nın sevgisiyle gücünü göstermek, Müjde bildirisini doğrulamak için kullandılar (bkz. Elç. 3:9). Bu iyileştirme, Yahudi tapınların dikkatini çekti (bkz. Elç. 3:12'den itibaren).

3:7 Bu, birtakım ilgili olaylara dair görgü tanıklığıdır. Orada bulunmuş biri bunları canlı, ayrıntılı terimlerle Luka'ya anlatmış.

▣ **"o anda"** Bu, Grekçe *parachrēma* terimidir. Luka bu terimi Müjdesi'nde on defa, Elçilerin İşleri'nde altı defa kullanır (bkz. Elç. 3:7; 5:10; 12:23; 13:11; 16:26,33). İki kez Matta'da kullanılması dışında Yeni Antlaşma'da bir daha kullanılmıyor. Septuaginta'da birkaç defa kullanılır. Luka, İbranice Eski Antlaşma'nın bu Grekçe çevirisindeki deyim ve terimleri sıkça kullanıyor. Eski Antlaşma bilgisi, muhtemelen Elçi Pavlus'la irtibatı ya da yeni imanlılar için Hristiyan kateşizmiyle ilgilenmesi sayesinde derin olmalı.

3:8 "Sıçrayıp ayağa kalktı" Bu, şimdiki zamanlı bir ortaçtır (bkz. Elç. 3:9). Bu adam, Tapınak'ın bu bölümünü boydan boya yürüdü. İyi Haberi, yani Müjde'yi paylaşmak için harika fırsat!

3:10 Bu adamı tanıyorlardı (bitmemiş zamanlı etkin haber kipi, kim olduğunu fark etmeye başladılar). O ne bir yabancı ne de ziyaretçiydi. İnsanlar onu kapıda günü gününe görüp yan geçmişlerdi! Ancak İsa'yı temsil edenler öyle yan geçmedi, Pentikost'un gücüyle hareket etti!

▣ **"düştüler"** Bunun bir diğer deyişi olan "dolmak" terimini Luka sıkça kullanır (Elç. 5:17'deki tam nota bakınız). İnsanlar birçok şeyle "dolabilir" (yani nitelenmek):

1. Kutsal Ruh, Luk. 1:15,41,67; Elç. 2:4; 4:8,31; 9:17; 13:9
2. öfke, Luk. 4:28; 6:11
3. korku, Luk. 5:26
4. hayret ve şaşkınlık, Elç. 3:10
5. kıskançlık, Elç. 5:17; 13:45
6. karışıklık, Elç. 19:29

Petrus'la Yuhanna, şaşkınlığa düşmüşlerin (onların ilgisini çekmişti) Müjde'yle dolmasını arzuluyordu!

▣ **"hayret ve şaşkınlığa"** Bunlar da Luka'nın yazılarında yaygın olarak görülür.

1. hayret, *thambos*, Luk. 3:6; 5:9; Elç. 3:10 ve *ekthambos*, Elç. 3:11'de
2. şaşkınlık
 - a. *ekstasis*, Luk. 5:26; Elç. 3:10; 10:10; 11:5; 22:17
 - b. *ekstasis*, Luk. 2:47; 8:56; 24:22; Elç. 2:7,12; 8:9,11; 9:21; 10:45; 12:16

Tanrı'nın sevgisi ve yaptıkları hep şaşkınlık verir (Septuaginta'da bu Grekçe sözcükler Tanrı'ya duyulan korkuyla heybet anlamında kullanılırdı, bkz. Yar. 15:12; Çık. 23:27; Yas. 28:28).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 3:11-16

¹¹Adam, Petrus'la Yuhanna'yı bir türlü bırakmıyordu. Bütün halk hayret içinde Süleyman'ın Eyvanı denilen yerde onlara doğru koştu. ¹²Bunu gören Petrus halka şöyle seslendi: "Ey İsraililer, buna neden şaşıyorsunuz? Neden gözlerinizi dikmiş bize bakıyorsunuz? Kendi gücümüz ya da dindarlığımızla bu adamın yürümesini sağlamışız gibi...!" ¹³İbrahim'in, İshak'ın ve Yakup'un Tanrısı, atalarımızın Tanrısı, Kulu İsa'yı yüceltti. Siz O'nu ele verdiniz. Pilatus O'nu serbest bırakmaya karar verdiği halde, siz O'nu Pilatus'un önünde reddettiniz. ¹⁴Kutsal ve adil Olan'ı reddedip bir katilin salıverilmesini istediniz. ¹⁵Siz Yaşam Önderi'ni öldürdünüz, ama Tanrı O'nu ölümden diriltti. Biz bunun tanıklarımız. ¹⁶Gördüğünüz ve tanıdığınız bu adam, İsa'nın adı sayesinde, O'nun adına olan imanla sapa sağlam oldu. Hepinizin gözü önünde onu tam sağlığa kavuşturan, İsa'nın aracılığıyla etkin olan imandır.

3:11 "Adam, Petrus'la Yuhanna'yı bir türlü bırakmıyordu" Bu, şimdiki zamanlı etkin bir ortaçtır. Tahminimce adam Petrus'tan, Meryem'in bahçede İsa'dan yapıştığı gibi yapışmıştı (bkz. Yu. 20:16-17).

▣ **"Süleyman'ın Eyvanı"** Burası, Yahudi olmayanların avlusunun doğu tarafı boyunca uzanan uzun, üstü kapalı alandı (bkz. Josephus'un *Antiq.* 20.9.7). Çatı, bir sürü sütundan destek alıyordu. Süleyman'ın tapınağının eski temelleri aynı civarda bulunduğu için adı buydu. İsa orada çok kez öğreti vermişti (bkz. Yu. 10:23).

3:12 "Bunu gören Petrus" Kalabalığın şaşkınlık ve merakını fırsat bilip Müjde'yi paylaştılar (bkz. Kol. 4:3; 2Ti. 4:2). Bu, yeni kilisenin ikinci vaazıydı.

▣ **"Ey İsraililer"** Petrus onlara Elç. 2:22'de de böyle seslendi. Petrus hâlâ Yahudilere konuşuyor.

▣ **"neden. . .Neden"** Petrus neden mucizevi bir iyileştirme görünce şaşırdıklarını sordu. Hayatının son haftasında İsa da bu gibi mucizeler göstermemiş miydi?

Ayrıca Petrus'la Yuhanna'ya neden bu kadar hayranlıkla baktılar, onlar mı yaptı sanki? Bu, Müjde'nin güvenilirliğine ve dirilmiş Mesih'in adındaki güce işaret ediyordu.

Ruh, bu mucizeyi birkaç nedenle yaptı.

1. Petrus'la Yuhanna'nın liderliğini onaylamak için

2. yardım bekleyen bir adamın imdadına yetişmek için
3. Tapınak'taki Yahudiler karşısında tanıklık etmek için

3:13 "İbrahim'in, İshak'ın ve Yakup'un Tanrısı" Bununla anlaşıldığı üzere İsa'nın hizmeti ve Müjde, Eski Antlaşma'nın Antlaşma Tanrısı ile Antlaşma halkına güçlü şekilde bağlıydı (bkz. Çık. 3:6,15; Luk. 20:37).

Hristiyanlık, Yahudiliğin hakiki gerçekleşmesi olarak nitelenmeli (bkz. Mat. 5:17-19). Çoğu Yahudi'nin gözünde o bir sapma olsa da Yeni Antlaşma yazarlarına göre bir tamamlanmaydı. İsa'nın öğrencileri, Yer. 31:31-34'te geçen "yeni antlaşma"nın vadedilen meyvesidir (bkz. Gal. 6:16). İsrail, dünyanın kâhinlerinden oluşan bir krallık olmak üzere müjdecî görevini yerine getirmede (bkz. Çık. 19:5-6; 1Pe. 2:5,9; Va. 1:6). Buyruklar kiliseye verildi (bkz. Mat. 28:18-20; Luk. 24:46-47; Elç. 1:8). Tanrı'nın hedefi, suretinin insanlıkta yeniden görülmesi ve böylece başlangıçtaki paydaşlık amacının gerçekleşmesidir. Eğer Tanrı birse (yani monoteizm, Elç. 2:39'daki Özel Konu'ya bakınız) özel halk diye bir şey olamaz, yalnızca Tanrı'nın evrensel amaçlarına tüm insanlıkla beraber hizmet eden hizmetçiler olabilir (Elç. 1:8'deki Özel Konu'ya bakınız).

▣ **"yüceltti"** Bu terimi birkaç şekilde anlamak mümkün.

1. yakın bağlamda sakat adamın O'nun adıyla iyileşmesi
2. geniş bağlamda Petrus'un dirilmiş ve böylece yüceltilmiş İsa hakkında vaaz etmesi
3. Eski Antlaşma bağlamında gelecek olan Mesih'in İsa olması
4. Yuhanna Müjdesi'nde İsa Kendisi bu terimi hep çarmıha gerilmesi için kullanır (bkz. Elç. 7:39; 12:10,23; 13:31-32; 16:14; 17:1).

ÖZEL KONU: GÖRKEM (DOXA)

Kutsal Kitap'taki "görmek" kavramını tanımlamak zordur. Septuaginta'da 25'ten fazla İbranice kelime *doxa* diye çevrildi. Yeni Antlaşma boyunca türlü yollarla birçok kez kullanılır. Tanrı'ya, İsa'ya, insanlara ve Mesihçi Egemenliğe hitap edilir.

Eski Antlaşma'da "görmek" in en yaygın İbranice karşılığı (*kabod*, BDB 458, KB 455-458) başlangıçta teraziyle ilgili ticari bir terimdi ("ağır olmak," KB 455). Ağır şeyler değerliydi ya da içkin bir değere sahipti. Çok kez Tanrı'nın görkemini ifade etmek için kelimeye parlaklık kavramı eklenirdi (bkz. Çık. 19:16-18; 24:17; 33:18; Yşa. 60:1-2). Tek o övgüye layık ve onurludur (bkz. Mez. 24:7-10; 66:2; 79:9). Düşmüş insanların ona bakması için fazla göz kamaştırıcıdır, bu yüzden Kendini bulut veya duman içinde saklar (bkz. Çık. 16:7,10; 33:17-23; Yşa. 6:5). YAHVE sadece Mesih aracılığıyla hakikaten tanınabilir (bkz. Yu. 1:18; 6:46; 12:45; 14:8-11; Kol.1:15; 1Ti. 6:16; İbr. 1:3; 1Yu. 4:12).

İmanlıların görkemi şu ki onlar Müjde'yi anlıyor ve kendileriyle değil, Tanrı'yla övünüyor (bkz. 1Ko. 1:29-31; Yer. 9:23-24). Ayrıntılı bir inceleme için NIDOTTE, C. 2, s. 577-587'ye bakınız.

Yuhanna Müjdesi'nde bu kelimenin bir sürü farklı yananamları var.

1. ilahi görkem (bkz. Yu. 1:14; 12:16,41; 17:5,24)
2. İsa'nın belirtileri, öğretileri ve Çile Haftası'nda yaptıkları vasıtasıyla Baba'nın görünmesi (bkz. Yu. 1:14; 2:11; 7:18; 11:4,40; 17:4,10,22)
3. spesifik olarak çarmıh (bkz. Yu. 7:39; 12:23; 13:31-32; 17:1,4)

Bu kullanımlar arasında bir derece esneklik olduğu belli. Temel gerçek şu ki Tanrı'nın görünmez eli bir insanda (yani İsa Mesih, bkz. Kol. 1:15) sözlerinde ve işlerinde görünüyor.

▣ **"Kulu"** "Kul" terimi (LXX'te devamlı kullanılan *pais*)

1. Eski Antlaşma'da Yakup, Musa, Yeşu ve Davut için kullanılan bir fahri unvandır (bkz. Mez. 105; Luk. 1:69)
2. Yeşaya'nın yazdığı "Kulun Ezgileri" (i.e., Yşa. 42:1-5; 49:1-7; 50:4-11; 52:13-53:12)
3. İsrail ulusu (bkz. Elç. 41:8-9; 42:19; 43:10; 44:1,21; ayrıca Luk. 1:54'ün LXX çevirisinde görülür)
4. Tanrı'nın Mesih'i (bkz. Elç. 42:1; 52:13; 53:11)
5. Elç. 3:13,26; 4:27,30'da *pais*, Kul/Mesih olan İsa'ya yönelik kullanılır

Kolektif ve bireysel hususlar arasında net ayırım yok, özellikle Yşa. 52:13-53:12'ye denk gelen son Ezgi'de. Bağlama göre İsrail'i kastediyor olamaz.

1. kurtuluşu getiren suçsuzun İsrail olması imkansız çünkü bu ulus cezayı hak ediyor (bkz. Yşa. 41:18-22; 53:8d)
2. Septuaginta'da Yşa. 52:14'te "sen" yerine "O" yazıyor (Elç. 3:15'te de öyle). İsa'nın doğumunda önceki Yahudi çevirmenlere göre (muhtemelen M.Ö. 250-150) bu metin Mesihçi ve bireyseldi.

▣ **"İsa"** Genelde İsa adı bir başına söylendiğinde O'nun insan olduğuna vurgu yapılıyordu (bkz. Elç. 3:6).

▣ **"O'nu ele verdiniz. . reddettiniz"** Üstüne basarak "siz" diyor! İsa'nın ölümünden tek sorumlu olanlar Yahudi liderler değildi (bkz. Elç. 3:17; 2:23). Petrus kalabalığın Pilatus önünde verdiği tepkilere spesifik olarak gönderme yapıyor (bkz. Luk. 23:18-25). Aralarından bazıları orada bulunmuş olabilir ama Petrus'un kalabalığa sesleniş tarzına bakılırsa hepsi grupça sorumluydu (bkz. Elç. 3:15). Tanrı'nın seçilmiş halkı (Yahudiler) Tanrı'nın Mesih'ini "ele verdi" ve "reddetti" (bkz. Yu. 1:11).

▣ **"Pilatus"** Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: PONTIUS PİLATUS

I. Hayatı

- A. Doğum yeri ve zamanı bilinmiyor
- B. Equestrian sınıfının mensubu (Roma toplumunun üst orta sınıfı)
- C. Evli ama bilinen hiçbir çocuğu yok
- D. Önceki idari atamaları (birkaçı olması lazım) bilinmiyor

II. Kişiliği

A. İki farklı görüş

1. Filon (*Legatio Ad Gaium*, 299-305) ve Josephus (*Antiq.* 18.3.1 ve *Yahudilerin Savaşları [Jewish Wars]* 2.9.2-4) onu acımasız ve merhametsiz bir diktatör olarak gösteriyor.
2. Yeni Antlaşma'da (Müjdeler, Elçilerin İşleri) zayıf, kolayca manipüle edilen bir Romalı valisidir.

B. Paul Barnett, *İsa ve Erken Hristiyanlığın Yükselişi (Jesus and the Rise of Early Christianity)*, s. 143-148 bu iki görüşe akla yatkın bir açıklama getiriyor.

1. Pilatus M.S. 26'da Tiberius tarafından valiliğe atandı. Tiberius, Yahudi yanlıydı (bkz. Filon, *Legatio Ad Gaium*, 160-161) ve Pilatus'u, Yahudi düşmanı olan baş danışmanı Sejanus'un önerisi üzerine atadı.
2. Tiberius, perdenin arkasındaki gerçek gücü elde eden ve Yahudilerden nefret eden praefectus praetoriosus L. Aelius Sejanus karşısında siyasi gücünü kaybetti (Filon, *Legatio Ad Gaium*, 159-160).
3. Pilatus, Sejanus'un çırağıydı ve onun gözüne girmek istiyordu.
 - a. diğer valilerden farklı olarak Yerusâlim'e Roma standartları getirdi (M.S. 26). Romalı tanrıların simgeleri Yahudileri kışkırttı (bkz. Josephus, *Antiq.* 18.3.1; *Yahudilerin Savaşları* 2.9.2-3).
 - b. üzerine Roma ibadeti görselleri işlenmiş madenî paralar bastı (M.S.29-31). Josephus'un dediğini göre bilinçli olarak Yahudi yasa ve adetlerini bozmaya çalışıyordu (bkz. Josephus, *Antiq.* 18.4.1-2).
 - c. Yerusâlim'de su kemeri inşa etmek için tapınak hazinesinden para aldı (bkz. Josephus, *Antiq.* 18.3.2; *Yahudilerin Savaşları* 2.9.3).
 - d. Yerusâlim'de Fısh bayramı için sunu sunarken birkaç Celileliyi öldürtmesi.
 - e. M.S. 31'de Yerusâlim'e Roma kalkanları getirdi. Hirodes'in oğlu onların kaldırılmasını rica etse de bunu reddetti, onlar da Tiberius'a yazınca kalkanlar imparatorun emriyle Caesarea Maritima'ya geri götürüldü (bkz. Filon, *Legatio Ad Gaium*, 299-305).

- f. Gerizim Dağı'nda dinlerine ait kayıp kutsal objeleri arayan birçok Samiriyeliyi katletti (M.S. 36/37). Sonuç olarak Pilatus'un bölgedeki üstü (Suriye Valisi Vitellius) onu görevden çıkarıp Roma'ya gönderdi (bkz. Josephus, *Antiq.* 18.4.1-2).
4. Sejanus, M.S. 31'de idam edildi ve Tiberius tam siyasi yetkiye kavuştu; böylece a, b, c ve d maddeleri Sejanus'un güvenini kazanmak adına Pilatus tarafından yapılmış olabilir; e ve f ise Tiberius'un güvenini kazanma çabaları olup suya düşmüş olabilir.
5. Yahudi yanlısı bir imparator eski gücüne kavuşunca ve Tiberius, valilere yazdığı resmi bir mektupta Yahudilere iyi davranmalarını buyurunca (bkz. Filon, *Legatio Ad Gaium*, 160-161) Yerusolim'deki Yahudi yetkililer elbette Tiberius karşısında Pilatus'un geldiği tehlikeli konumu fırsat bilip İsa'yı çarمیha gerdirtmesi için onu manipüle ettiler. Barnett'in bu teorisi, Pilatus'a dair bu iki bakışı akla yatkın bir şekilde birleştiriyor.

III. Akıbeti

- A. Pilatus geri çağrıldı ve Tiberius'un ölümünden hemen sonra (M.S. 37) Roma'ya vardı.
- B. Bir daha atanmadı.
- C. Hayatının bundan sonra gelen kısmı bilinmiyor. Zamanla bir sürü teori öne sürülse de sağlam olgular yok.

▣ **"O'nu serbest bırakmaya karar verdiği halde"** Burada, Luk. 23:4,14,22'ye gönderme yapılıyor. Bu ayetlerde Pilatus üç kez "Bu adamda hiçbir suç görmüyorum," diyor, üstelik O'nu üç kez salıvermeye çalışıyor (bkz. Luk. 23:16,20,22). Çok sayıda bilginin kanınca Elçilerin İşleri, Romalı yetkililerin İsa'yı hain olarak görmediklerini göstermek için yazılmıştır. Pilatus, yapmak istemediği bir şeyi Yahudi liderlerin zorlamasıyla yaptı.

3:14 "Kutsal ve adil Olan" Bu, İsa'nın suçsuz ve günahsız olduğunu açıkça söyler. Duruşma hava cıvaydı. Eski Antlaşma'da Mesih'in bir diğer unvanı var (bkz. Elç. 7:52; 22:14; Yu. 6:69). Mar. 1:24; Luk. 4:34'te cinler İsa'yı Tanrı'nın Kutsalı diye çağırıyorlar. Aşağıdaki Özel Konular'a bakınız.

ÖZEL KONU: KUTSAL OLAN

- I. "İsrail'in Kutsalı" Yeşaya'da çok tercih edilen bir Tanrı unvanıdır (bkz. Yşa. 1:4; 5:19; 10:17,20; 12:6; 17:7; 29:19,23; 30:11,12,15; 31:1; 37:23; 40:25; 41:14,16,20; 43:3,14,15; 45:11; 47:4; 48:17; 49:7; 54:5; 55:5; 60:9,14). O, "kutsal" olduğu için halkı da kutsal olmalı (bkz. Lev. 19:2; Mat. 5:48; 1Pe. 1:16).

Bu unvan, günahkâr, düşmüş bir halkın kutsal bir standarda uymasının imkansız gerilimini bir bakıma ifade ediyor. Musa'nın Antlaşmasına uymak mümkün değildi (bkz. Yşu. 24:19; Elç. 15; Gal. 3; İbraniler kitabı). Eski Antlaşma, Tanrı'nın standardına (Gal. 3) insanların uymalarının imkansızlığını gösterir. Fakat Tanrı onlarlaydı, onların lehineydi, düşmüş vaziyetlerine çözümü için onları hazırlıyordu (yani "İsa'daki Yeni Antlaşma"). O, standardını düşürmüyor, Mesih'i aracılığıyla temin ediyor. Yeni antlaşma (bkz. Yer. 31:31-34; Hez. 36:22-38) Mesih'e benzeyiş sağlasa da insan performansına değil, iman ve tövbeye bağlı bir antlaşmadır (bkz. Yak. 2:14-26). Tanrı, Kendi karakterini uluslara yansıtan bir halk istiyor (bkz. Mat. 5:48).

- II. "Kutsal Olan" şunları kastediyor olabilir

1. Baba Tanrı ("İsrail'in Kutsalı" hakkında söz eden muhtelif Eski Antlaşma pasajlarına bakınız)
2. Tanrı'nın Oğlu (bkz. Mar. 1:24; Luk. 4:34; Yu. 6:69; Elç. 3:14; 1Yu. 2:20)
3. Tanrı'nın Ruhü (unvanı "Kutsal Ruh" bkz. Yu. 1:33; 14:26; 20:22).

Elç. 10:38'de Üçlük'ün tüm şahısları mesh etmede yer alıyor. İsa, mesh edilmişti (bkz. Luk. 4:18; Elç. 4:27; 10:38). Bu kavram, tüm imanlılara kapsamak üzere genişletilmiştir (bkz. 1Yu. 2:27). Mesh Edilmiş Olan, mesh edilmiş olanlara dönüşmüştür! Bu, Mesih Karşıtı ve Mesih karşıtlarına paralel olabilir (bkz.

1Yu. 2:18). Eski Antlaşma'nın sembolik anlam taşıyan fiziksel mesh etme eylemi (bkz. Çık. 29:7; 30:25; 37:29), özel bir görev için Tanrı tarafından çağrılan ve donatılan kişilerle, yani peygamberler, kâhinler ve krallarla ilgilidir. "Mesih" sözcüğü, İbranice "mesh edilmiş olan" teriminin bir çevirisidir.

ÖZEL KONU: DOĞRULUK

"Doğruluk" öylesine önemli bir konudur ki Kutsal Kitap öğrencileri bu kavram üzerine kişisel ve kapsamlı bir çalışma yapmalı.

Eski Antlaşma'da Tanrı'nın karakteri "adil" ya da "doğru" (FİİL, BDB 842, KB 1003; ERİL İSİM, BDB 841, KB 1004; DİŞİL İSİM, BDB 842, KB 1006) diye tasvir edilir. Asıl Mezopotamyalı terim, duvar ve çitlerin dikey düzlüğünü anlamak için inşaat aleti olarak kullanılan "nehir kamışı"ndan türemiş. Tanrı, Kendi doğasını mecazi yoldan anlatmak üzere bu terimi seçti. Tüm şeylerin değerini biçen düz cetvel O'dur. Bu kavram, Tanrı'nın doğruluğuyla birlikte yargılama hakkını da ileri sürüyor.

İnsan, Tanrı'nın suretinde yaratıldı (bkz. Yar. 1:26-27; 5:1,3; 9:6). İnsanlık, Tanrı'yla paydaşlık etmek için yaratıldı (Yar. 3:8). Tüm yaratılış, Tanrı ve insanlığın etkileşimi için bir sahne veya arka plandır. Tanrı, en yüce yaratımı olan insanlığın O'nu tanımamasını ve sevmesini, O'na hizmet edip benzemesini istiyordu! İnsanlığın sadakati sınandı (bkz. Yar. 3) ve ilk birkaçı bu sınavdan geçemedi. Bunun sonucunda Tanrı ve insanlık arasındaki ilişki bozuldu (bkz. Rom. 5:12-21).

Tanrı, paydaşlığı onarıp geri getireceğine söz verdi (bkz. Yar. 3:15; bkz. Özel Konu: YAHVE'nin Ebedi Kurtuluş Planı). Bunu Kendi isteği ve Kendi Oğlu vasıtasıyla yapıyor. İnsanlar, bu ayrılığı gidermek konusunda acizdir (bkz. Rom. 1:18-3:20; Va. 5).

Düşüş'ten sonra Tanrı'nın barışıklığa doğru attığı ilk adım, O'nun davetine ve insanlığın tövbeli, iman dolu, itaatkâr yanıtına dayalı antlaşma kavramı oldu (bkz. Yer. 31:31-34; Hez. 36:22-38). Düşüş yüzünden insanlar, uygun eylemde bulanamadı (bkz. Rom. 3:21-31; Gal. 3). Bizzat Tanrı antlaşma bozucu insanlarla barışma inisiyatifi ele almak zorundaydı. Bunu yapmak için

1. Mesih'in yaptıkları vasıtasıyla insanlığın doğru sayıldığını bildirdi (yani adli doğruluk)
2. Mesih'in yaptıkları vasıtasıyla hiçbir bedel talep etmeden insanlığa doğruluk verdi (yani atfedilmiş doğruluk)
3. insanlıkta doğruluk (yani Mesih'e benzeyiş, Tanrı'nın suretinin yeniden görülmesi) meydana getiren, harekete geçirici ve yönlendirici Ruh'u sağladı
4. Aden bahçesindeki paydaşlığı geri getirdi (Yar. 1-2 ile Va. 21-22'yi karşılaştırınız)

Ancak Tanrı antlaşmaya dayalı yanıt talep eder. Tanrı buyurur (yani bedavaya veriyor, Rom. 5:8; 6:23) ve ihtiyacı karşılar fakat insanlar yanıt vermeli ve aşağıdaki eylemlerde bulunarak yanıt vermeye devam etmeli:

1. tövbe
2. iman
3. itaatkâr yaşam tarzı
4. sebat

Böylece doğruluk, Tanrı'yla en üstün yaratımı arasında, antlaşmaya dayalı, karşılıklı bir eylemdir. Doğruluk Tanrı'nın karakterine, Mesih'in işine ve Ruh'un yardımına dayanır. Her birey buna uygun cevabı kişisel olarak ve devamlı vermelidir. Bu kavrama "iman yoluyla, lütufla aklanma" denir (Ef. 2:8-9). Müjdelerde farklı terimlerle ortaya çıkıyor. Ağırlıklı olarak Pavlus tarafından tanımlanıyor. Pavlus, Grekçe "doğruluk" terimini çeşitli biçimleriyle 100 kereden fazla kullanıyor.

Haham eğitimi almış Pavlus, *dikaïosunē* terimini, Grek edebiyatından değil, Septuaginta'da kullanılan *tsaddiq* teriminin İbranice anlamında kullanıyor. Grekçe yazılarda bu terim, Tanrı'nın ve toplumun beklentilerine boyun eğen biriyle (Nuh, Eyüp) bağlantılıdır. İbranice anlamı ise hep antlaşma terimleriyle kurulur (bkz. Özel Konu: Antlaşma). YAHVE adil, etik, ahlâklı bir Tanrı'dır. Halkının, O'nun karakterini yansıtmasının istiyor. Kurtulmuş insanlık yeni bir varlığa dönüşüyor (bkz. 2Ko. 5:17; Gal. 6:15). Bu yenilik,

yeni bir dindar hayat tarzıyla sonuçlanır (bkz. Mat. 5-7; Gal. 5:22-24; Yakup; 1. Yuhanna). İsrail bir teokrasi olduğu için seküler (toplumsal normlar) ile kutsal (Tanrı'nın isteği) arasında net bir ayırım yoktu. Bu ayırım, İbranice ve Grekçe terimlerin İngilizceye "adalet" (toplumla ilgili) ve "doğruluk" (dinle ilgili) diye çevrilmesinde ifade ediliyor.

İsa'nın Müjdesi (iyi haber), düşmüş insanlığın Tanrı'yla tekrar paydaşlık yapabileceğidir. Baba'nın sevgisi, merhameti ve lütfü; Oğul'un yaşamı, ölümü ve dirilişi; ve Ruh'un daveti ile Müjde'ye celbi sayesinde bu hayata geçirilmiştir. Tanrı, insanlığı karşılıksız akladı ama aklamanın insanda dindarlık doğurması gerekir (Augustinus'un görüşü. Hem Reformun özgür Müjde vurgusunu hem de Roma Katolik Kilisesi'nin sevgi ve imanla dolarak değişmiş bir hayata vurgusunu yansıtır). Reformcular için "Tanrı'nın doğruluğu" terimi OBJEKTİF GENİTİF'tir (yani günaha girmiş insanlığı Tanrı'nın gözünde kabul edilir kılmak [konuma bağlı kutsama], Katolikler için ise git gide Tanrı'ya benzeme süreci olan SUBJEKTİF GENİTİF'tir [tecrübe edilen aşamalı kutsama]. Aslında her ikisi de kesinlikle doğru!!)

Benim görüşüme göre Yaratılış 4'ten Vahiy 20'ye kadar Kutsal Kitap'ın bütünü, Aden'deki paydaşlığın Tanrı tarafından geri kazandırılmasını anlatıyor. Kutsal Kitap, Tanrı ve insanın yeryüzündeki bir ortamda paydaşlık etmesiyle başlar (bkz. Yar. 1-2) ve yine aynı ortamda sona erer (bkz. Va. 21-22). Tanrı'nın sureti yeniden görülecek, amacı gerçekleşecektir!

Yukarıda bildirilenleri belgelemek için Grekçe sözcük grubuna örnek veren Yeni Antlaşma ayetlerine dikkat edin.

1. Tanrı doğrudur (genelde Yargıç Tanrı'yla bağlantılıdır)
 - a. Rom. 3:26
 - b. 2Se. 1:5-6
 - c. 2Ti. 4:8
 - d. Va. 16:5
2. İsa doğrudur
 - a. Elç. 3:14; 7:52; 22:14 (Mesih'e ait unvan)
 - b. Mat. 27:19
 - c. 1Yu. 2:1,29; 3:7
3. Tanrı'nın yarattıkları için isteği doğrudur
 - a. Lev. 19:2
 - b. Mat. 5:48 (bkz. 5:17-20)
4. Tanrı'nın doğruluğu sağlama ve oluşturma yolları
 - a. Rom. 3:21-31
 - b. Rom. 4
 - c. Rom. 5:6-11
 - d. Gal. 3:6-14
5. Tanrı tarafından verilmiştir
 - a. Rom. 3:24; 6:23
 - b. 1Ko. 1:30
 - c. Ef. 2:8-9
6. İman yoluyla alınır
 - a. Rom. 1:17; 3:22,26; 4:3,5,13; 9:30; 10:4,6,10
 - b. 2Ko. 5:7,21
7. Oğul'un işleri vasıtasıyla
 - a. Rom. 5:21
 - b. 2Ko. 5:21
 - c. Flp. 2:6-11
8. Tanrı'nın isteği, O'na bağlı olanların doğru olmasıdır
 - a. Mat. 5:3-48; 7:24-27
 - b. Rom. 2:13; 5:1-5; 6:1-23
 - c. Ef. 1:4; 2:10

- d. 1Ti. 6:11
- e. 2Ti. 2:22; 3:16
- f. 1Yu. 3:7
- g. 1Pe. 2:24

9. dünyayı doğrulukla yargılayacaktır

- a. Elç. 17:31
- b. 2Ti. 4:8

Doğruluk, günaha girmiş insanlığın Mesih vasıtasıyla karşılıksız aldığı Tanrısal niteliklerdir. Doğruluk

- 1. Tanrı'nın bir buyruğudur
- 2. Tanrı'nın bir armağanıdır
- 3. Mesih'in işidir
- 4. yaşanacak hayattır

Ama bunlara ek olarak doğruluk, gayret ve azimle kovalanması gereken bir doğruluğa erme sürecidir ve bir gün İkinci Geliş'te tamamlanacaktır. İmanlı kurtulunca Tanrı'yla tekrar paydaşlık içinde olur ve hayatı boyunca süren bu paydaşlık ölüm ya da *Parousia*'da O'nunla yüz yüze karşılaşmaya dönüşür (bkz. 1Yu. 3:2)!

Aşağıda IVP'nin yayınladığı *Pavlus ve Mektuplarının Sözlüğü* (*Dictionary of Paul and His Letters*) kitabından güzel bir alıntı yer almaktadır:

"Tanrı'nın doğruluğunun ilişkisel hususunu Luther'den çok Calvin vurguluyor. Luther'in Tanrısal doğruluk görüşünde aklamaya hususu var sanki. Calvin, Tanrı doğruluğunun bize belirtilmesinin ya da bildirilmesinin olağanüstü mahiyetini vurgular."

Bana göre imanlının Tanrı'yla ilişkisi üç hususa ayrılır.

- 1. Müjde bir şahıstır (Doğu Kilisesi ve Calvin bunun üzerinde durur)
- 2. Müjde gerçektir (Augustinus ve Luther bunun üzerinde durur)
- 3. Müjde, hayatın değişmesidir (Katoliklik bunun üzerinde durur)

Bunların hepsi doğru olmakla beraber sağlıklı ve Kutsal Kitap'a bağlı Hristiyanlık için bir arada tutulmalı. Biri diğerlerinden üstün tutulursa ya da küçümsenirse problemler ortaya çıkar.

İsa'yı içtenlikle karşılamalıyız!

Müjde'ye inanmalıyız!

Mesih'e benzeyiş hedefimiz olmalı!

▣ **"bir katilin salıverilmesini istediniz"** İsa'yı suçladıkları aynı şeyden, yani başkaldırdıktan Barabba'nın suçlu olması ne kadar ironik (bkz. Luk. 23:18-19,23-25).

3:15 "öldürdünüz" Elçilerin İşleri'nde İsa'nın ölümünden bahseden çok sayıda pasajda (bkz. Elç. 2:23,36; 3:15; 4:10; 5:30; 7:52; 10:39; 13:28) Yar. 3:15 ya da Yşa. 53'e bu kadar az gönderme olması şaşırtıcıdır.

Ölümünün anlatış şeklinde de çeşitlilik var.

- 1. çarpmıya çivilenmiş – Elç. 2:23
- 2. çarpmıya gerilmiş – Elç. 2:36; 4:10
- 3. öldürülmüş – Elç. 3:15; 13:28
- 4. çarpmıya gererek öldürülmüş – Elç. 5:30; 10:39
- 5. katledilmiş – Elç. 7:52

Başkasının yerine bağışlanma değil, diriliş vurgulanmakta.

NASB, NKJV "yaşam Önderi"

NRSV, NIV "yaşam Öncüsü"

TEV "yaşama götürən"

NJB "yaşam önderi"

Moffatt "yaşam öncüsü"

Bu unvan, *archēgos* sözcüğünün üç muhtemel anlamından birini yansıtıyor:

1. öncü ya da mucit (bkz. NRSV, İbr. 2:10; 12:2)
2. yaratılıştaki etkin (bkz. Yu. 1:3; 1Ko. 8:6; Kol. 1:16; İbr. 1:2)
3. önden giden, çıkır açan (bkz. TEV, NEB, Moffatt, Elç. 5:31)

Bu terim, "katil" sıfatına açıkça tezattır (Elç. 3:14). Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: ÖNCÜ/LİDER (*ARCHĒGOS*)

"Öncü" ya da "lider" terimi, Grekçe *archēgos* terimidir. Grekçe "başlangıç" (*archē*) kökünden ve "gitmek" ya da "yol göstermek" (*agō*) kelimesinden geliyor. Bu birleşik kelime; yöneticiler, prensler ya da liderler (insan veya melek) için kullanılmaya başlandı. Yeni Antlaşma'da bunun dışında dört kez İsa'dan bahsederken kullanılıyor.

1. Elç. 3:15'te Yaşam Önderi ya da Öncüsü
2. Elç. 5:31'de Önder/Lider ve Kurtarıcı
3. İbr. 2:10'da onların kurtuluş öncüsü
4. İbr. 12:2'de imanımızın önderi (ya da öncüsü) ve tamamlayıcısı

Kurtuluşu başlatan, sağlayan ve tamamlayan İsa'dır.

▣ **"Tanrı O'nu ölümden diriltti"** Yeni Antlaşma'da Oğul'u ölümden diriltten genellikle Baba'dır. Bunu yaparak İsa'nın yaşamından ve başkalarının yerine ölmesinden hoşnut olduğunu gösteriyor. Ayrıca Yeni Antlaşma'da, Üçlük'ü oluşturan tüm Şahısların İsa'nın dirilişinde etkin oldukları doğrulanıyor:

1. Ruh (bkz. Rom. 8:11)
2. Oğul (bkz. Yu. 2:19-22; 10:17-18)
3. Baba (bkz. Elç. 2:24,32; 3:15,26; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30,33,34,37; 17:31; Rom. 6:4,9)

Bu, *Kerygma*'nın büyük teolojik hususudur (Elç. 2:14'teki Özel Konu'ya bakınız). Doğru değilse bu, geri kalanlar da doğru değil (bkz. 1Ko. 15:12-19).

▣ **"Biz bunun tanıklarımız"** Bu cümle iki şekilde yorumlanabilir:

1. birincil kaynak malzemesi üzerine vurgu olarak; bu dinleyiciler görgü tanıklarındı (bkz. Elç. 2:22)
2. Üst Oda'daki Elçilere ve öğrencilere gönderme olarak (bkz. Elç. 1:22; 2:32)

Bağlama bakınca 2. yorum üstün geliyor.

3:16 "imanla" Aynı ifade Flp. 3:9'da geçiyor. Grekçe "iman" terimi (*pistis*), İngilizceye "iman," "güven" ya da "iman et" diye çevrilebilir. İman, Tanrı'nın koşulsuz lütfuna insanlığın koşullu yanıtıdır (bkz. Ef. 2:8-9). Yani basitçe imanlının Tanrı'nın güvenilirliğine (yani karakteri, vaatleri, Mesih'i) güvenmesi ya da Tanrı'nın sadakatine sadakat göstermesidir! Müjdelerde ve Elçileri İşleri'nde anlatılan iyileştirmelerde olayın ruhsal, yani antlaşmayla ilgili yanı muğlaktır. İyileşenler ille de "kurtarılmış" olmuyor (bkz. Yu. 5). Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

Bu ifadede kullanılan Grekçe *eis* edatının (bkz. Flp. 3:9) Mesih inancına yönelik kullanıldığı nadir görülür (Elç. 2:38'de benzer ifade var). Genelde şu edatlardan biri kullanılır.

1. *dia* – Rom. 3:22,25,30; Gal. 2:16; 3:14,26; Ef. 2:8; 3:12,17; Kol. 2:12; 2Ti. 3:15; 1Pe. 1:5
2. *ek* – Rom. 9:30; 14:23; Gal. 3:8,9,22; 5:5; Yak. 2:24
3. *en* – 1Ko. 16:13; 2Ko. 13:5; Gal. 2:20; 1Ti. 3:13
4. hem *eis* hem *ek* Rom. 1:17'de kullanılır

"Kurtarıcı iman" kavramını ifade edecek standartlaşmış bir ifade yoktu.

ÖZEL KONU: İMAN, İMAN ETMEK VEYA GÜVEN

A. Bu, Kutsal Kitap'ta büyük önem arz eden bir terimdir (bkz. İbr. 11:1,6). İsa'nın erken vaazlarının konusu budur (bkz. Mar. 1:15). Anlaşmanın en az iki talebi var: tövbe ve iman (Mar. 1:15; Elç. 3:16,19; 20:21).

B. Terimin etimolojisi

1. "İman" terimi Eski Antlaşma'da sadakat, vefa ya da güvenilirlik anlamına gelir ve bizi değil, Tanrı'yı nitelerdi.
2. Başlangıçta "emin ya da sabit olmak" anlamına gelen bir İbranice terimden (*emun, emunah*, BDB 53, Hab. 2:4) türedi. Kurtarıcı iman şudur:
 - a. kabul edilmesi gereken biri (yani kişisel güven, iman, bkz. aşağıdaki E. 1.)
 - b. bu kişi hakkında gerçeklere inanmak (yani Kutsal Yazı, bkz. aşağıdaki E. 5.)
 - c. o kişininine benzer yaşam sürmek (yani Mesih'e benzeyiş)

C. Eski Antlaşma kullanımı

İbrahim'in gelecekteki Mesih'e değil, Tanrı'nın ona çocuk ve varisler verme vaadine iman ettiğini vurgulamak lazım (bkz. Yar. 12:2; 15:2-5; 17:4-8; 18:14; Rom. 4:1-5). İbrahim bu vaade Tanrı'ya (bkz. Özel Konu: Eski Antlaşma'da İnanmak, Güvenmek, İman ve Sadakat) ve sözüne güvenerek karşılık verdi. Daha on üç yıl sonra yerine getirilecek bu vaat konusunda hâlâ kuşkuları ve endişeleri vardı. Ancak İbrahim'in kusurlu imanı Tanrı tarafından kabul edildi. Tanrı, Kendisine ve vaatlerine bir hardal tanesi kadar küçük (bkz. Mat. 17:20) veya şüpheli (bkz. Mar. 9:22-24) de olsa imanla karşılık veren kusurlu insanlarla çalışmaya razıdır.

D. Yeni Antlaşma kullanımı

"İnanmak" terimi Grekçe *pisteuō* fiilinden ya da "inanmak," "iman," veya "güven" diye çevrilen *pistis* isminden geliyor. Örneğin Yuhanna Müjdesi'nde İSİM hali geçmese de FİİL hali sık sık kullanılır. Yu. 2:23-25'te kalabalığın Nasıralı İsa'nın Mesihliğine şahiden bağlı olup olmamaları belirsizdir. "İnanmak" teriminin esassız kullanımları ayrıca Yu. 8:31-59 ve Elç. 8:13, 18-24'te yer alır. Gerçek Kutsal Kitap imanı, Müjde'ye verilen ilk yanıtın fazlasıdır. Ardından bir öğrencilik süreci gelmelidir (bkz. Mat. 13:20-22,31-32; 28:19-20).

E. EDATLI kullanımı

1. *eis* "içine" demektir. Bu özgün yapı, imanlıların İsa'ya güvenmelerine/iman etmelerine dikkat çekiyor.
 - a. O'nun adına iman (Yu. 1:12; 2:23; 3:18; 1Yu. 5:13)
 - b. O'na iman (Yu. 2:11; 3:15,18; 4:39; 6:40; 7:5,31,39,48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45,48; 12:37,42; Mat. 18:6; Elç. 10:43; Flp. 1:29; 1Pe. 1:8)
 - c. Bana iman (Yu. 6:35; 7:38; 11:25,26; 12:44,46; 14:1,12; 16:9; 17:20)
 - d. Oğul'a iman (Yu. 1:12; 3:36; 9:35; 1Yu. 5:10)
 - e. İsa'ya iman (Yu. 12:11; Elç. 19:4; Gal. 2:16)
 - f. ışığa iman (Yu. 12:36)
 - g. Tanrı'ya iman (Yu. 14:1)
2. *ev* edatı Yu. 3:15; Mar. 1:15; Elç. 5:14'te olduğu üzere "içinde" anlamına gelir
3. *epi* edatı, Mat. 27:42; Elç. 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Rom. 4:5,24; 9:33; 10:11; 1Ti. 1:16; 1Pe. 2:6'da olduğu üzere "içinde" ya da "üzerinde" anlamına gelir
4. EDATI OLMAYAN DATİF HALİ, Yu. 4:50; Gal. 3:6; Elç. 18:8; 27:25; 1Yu. 3:23; 5:10'da görülür
5. "inanın ki" anlamına gelen *hoti* edatı, neye inanılacağı konusunda içerik sağlar
 - a. İsa, Tanrı'nın Kutsalı'dır (Yu. 6:69)
 - b. İsa, Ben Varım'dır (Yu. 8:24)
 - c. İsa, Baba'da; Baba, İsa'dadır (Yu. 10:38)
 - d. İsa, Mesih'tir (Yu. 20:31)

- e. İsa, Tanrı'nın Oğlu'dur (Yu. 11:27; 20:31)
- f. İsa, Tanrı tarafından gönderildi (Yu. 11:42; 17:8,21)
- g. İsa, Tanrı'yla birdir (Yu. 14:10-11)
- h. İsa, Baba'dan çıkıp geldi (Yu. 16:27,30)
- i. İsa "Ben Varım" diyerek Kendini Baba'nın antlaşma adıyla tanıttı, (Yu. 8:24; 13:19)
- j. O'nunla birlikte yaşayacağız (Rom. 6:8)
- k. İsa ölüp dirildi (1Se. 4:14)

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 3:17-26

¹⁷"Şimdi ey kardeşler, yöneticileriniz gibi sizin de bilgisizlikten ötürü böyle davrandığınızı biliyorum.
¹⁸Ama bütün peygamberlerin ağzından Mesih'i'nin acı çekeceğini önceden bildiren Tanrı, sözünü bu şekilde yerine getirmiştir. ¹⁹⁻²⁰Öyleyse, günahlarınızın silinmesi için tövbe edin ve Tanrı'ya dönün. Öyle ki, Rab size yenilenme fırsatları versin ve sizin için önceden belirlenen Mesih'i, yani İsa'yı göndersin. ²¹Tanrı'nın eski çağlardan beri kutsal peygamberlerinin ağzından bildirdiği gibi, her şeyin yeniden düzenleneceği zamana dek İsa'nın gökte kalması gerekiyor. ²²Musa şöyle demişti: 'Tanrınız Rab size, kendi kardeşlerinizin arasından benim gibi bir peygamber çıkaracak. O'nun size söyleyeceği her sözü dinleyin. ²³O peygamberi dinlemeyen herkes Tanrı'nın halkından koparılıp yok edilecektir.' ²⁴"Samuel ve ondan sonra konuşan peygamberlerin hepsi bu günleri duyurdu. ²⁵Sizler peygamberlerin mirasçıları, Tanrı'nın atalarınızla yaptığı antlaşmanın mirasçılarısınız. Nitekim Tanrı İbrahim'e şöyle demişti: 'Senin soyunun aracılığıyla yeryüzündeki bütün halklar kutsanacak.' ²⁶Tanrı, sizleri kötü yollarınızdan döndürüp kutsamak için Kulu'nu ortaya çıkarıp önce size gönderdi."

3:17 "bilgisizlikten ötürü böyle davrandığınızı biliyorum" Bu, İsa'nın çarmıhtaki sözlerini yansıtıyor (bkz. Luk. 23:34). Ancak bilgisizlikten ötürü olsa bile bu insanlar hâlâ ruhsal bakımdan sorumluydu! Bazı bakımlardan bu bahane, insanlara sorumluluklarını kabullenmeleri konusunda yardım ediyordu (bkz. Elç. 13:27; 17:30; 26:9; 1Ko. 2:8). Bu kavram üzerine güzel bir müzakere için bkz. Millard J. Erickson, *Hristiyan Teoloji (Christian Theology)*, 2. baskı, s. 583-585.

▣ **"yöneticileriniz gibi"** Luka sık sık insanlarla yöneticilerini ayrı tutar (bkz. Luk. 7:29-30; 23:35; Elç. 13:27; 14:5). Bunu yapmaya çalışmaktaki temel sorun, her iki grubun ortak sorumluluğu olabilir. İsa'nın Yahudileri toplu şekilde değil, Harun'un soyundan gelmeyip yasaya aykırı sayılan liderlerini kınadığı çok kez iddia edilir. İncir ağacının lanetlenmesi (bkz. Mar. 11:12-14,20-24) ve adaletsiz bağ kiracıları benzetmesi (bkz. Luk. 20:9-18), birinci yüzyıl Yahudiliğini mi yoksa sadece liderlerini mi kınıyor? Bunu bilmek gerçekten zor. Luka'nın iddiasına göre ikisi de doğru!

3:18 "önceden bildiren" Müjde, Tanrı'nın aklına sonradan gelen bir fikir değildi, sonsuz, amaçlı planıydı (bkz. Yar. 3:15; Mar. 10:45; Luk. 22:22; Elç. 2:23; 3:18; 4:28; Rom. 1:2, Elç. 1:8'deki Özel Konu'ya bakınız). Elçilerin İşleri'nin başında verilen vaazlar (*kerygma*, Elç. 2:14'teki Özel Konu'ya bakınız) İsa'yı Eski Antlaşma vaatlerinin ve peygamberliklerinin yerine getirilişi olarak sergiliyor.

Kerygma'nın bazı hususları (Elçilerin İşleri'ndeki vaazların temel teolojik hususları) bu ayetlerde ifade edilmiştir.

1. İsa'ya iman esastır
2. Eski Antlaşma peygamberleri İsa'nın şahsiyetini ve amellerini öngörmüştü
3. Mesih acı çekmeli
4. onlar tövbe etmeli
5. İsa tekrar geliyor

▣ **"bütün peygamberlerin ağzından. . .önceden bildiren Tanrı"** İsa, Eski Antlaşma peygamberliklerini yerine getirdi (bkz. Elç. 3:34, Mat. 5:17-48). Düşünceme göre İsa Kendisi, Emmaus yolundaki iki öğrenciye (bkz. Luk.

24:13-35) acı çekmesine, ölümüne ve dirilişine ilişkin Eski Antlaşma peygamberliklerini gösterdi. Öğrenciler, öğrendiklerini Elçilerle paylaştı, onlarsa bunları vaazlarına kattı (bkz. Luk. 24:45).

▣ **"Mesih"** Bu, İbranice "Mesh Edilmiş Olan" anlamındaki sözcüğün Grekçe çevirisidir (Elç. 2:31'deki Özel Konu'ya bakınız). Burada Tanrı'nın, yaşamı ve ölümüyle yeni doğruluk ve Ruh çağını açacak özel temsilcisi kastediliyor.

İsa'nın YAHVE tarafından vadedilmiş Mesih olduğunu doğrulamak, Elçilerin İşleri'ndeki vaazların yinelenen teması haline geliyor.

1. Petrus – 2:31; 3:18; Elç. 5:42; 8:5
2. Pavlus – 9:22; 17:3; Elç. 18:5,28

▣ **"acı çekeceğini"** Bunu ima eden birkaç Eski Antlaşma metni var (bkz. Yar. 3:15; Mez. 22; Yşa. 53; Zek. 12:10). Yahudileri şaşırtan husus Mesih'in acı çekmesiydi (bkz. 1Ko. 1:23). Onlar, toprak fetheden bir komutan bekliyordu (bkz. Va. 20:11-16). Bu, Elçilerin İşleri'ndeki Elçisel vaazlarda yinelenen bir temaydı

1. Pavlus (bkz. Elç. 17:3; 26:23)
2. Petrus (bkz. Elç. 3:18; 1Pe. 1:10-12; 2:21; 3:18)

3:19 "tövbe edin ve. . .dönün" Grekçe "tövbe" teriminin anlamı düşünce değişikliğidir. Bu, *metanoēō* fiilinin aorist etkin emir kipli halidir. Septuaginta'da tövbenin İbranice karşılığı "davranış değişikliği" demektir ("geri dönmek" [*emistrepheō*] İbranice "dönmek" *shub* sözcüğünü yansıtır olabilir, bkz. Say. 30:36; Yas. 30:2,10). İmanın yanı sıra tövbe, kurtuluşa gerekli bir antlaşma maddesidir (bkz. Mar. 1:15 ve Elç. 3:16,19; 20:21). Elçilerin İşleri'nde sıkça bahsi geçer (bkz. Petrus – 2:38; 3:19,26 ve Pavlus – 14:15; 17:30; 20:21; 26:20). Tövbe vazgeçilmezdir (bkz. Luk. 13:3 ve 2Pe. 3:9). Esasında değişime istekliliktir. Aynı anda hem insanların istemli hareketi hem de Tanrı'nın bir armağanıdır (bkz. Elç. 5:31; 11:18; 2Ti. 2:25). Elç. 2:38'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"günahlarınızın silinmesi için"** Bu terimin anlamı "silme"; "karalamak"; ya da "silip süpürmek"tir (bkz. Kol. 2:14; Va. 3:5; 7:17; 21:4). Ne vaat ama! Antik dünyada mürekkep asidikti ve hâliyle silinmesi imkansızdı. Bu, Tanrı lütfunun hakiki mucizesidir (bkz. Mez. 51:1; 103:11-13; Yşa. 1:18; 38:17; 43:25; 44:22; Yer. 31:34; Mik. 7:19). Tanrı bağışladı mı unuttur (siler)!

▣ **"yenilenme fırsatları"** Grekçe terimin (*anapsuchō, anapsuxis*) anlamı basitçe "soluklanma fırsatı, rahatlama, hafifleme" (Baker, Arndt, Gingrich, ve Danker, *Grekçe-İngilizce Sözlük (A Greek-English Lexicon)*, s. 63), "havalandırmak," ya da "yarayı havayla tedavi etmek" (Kittle, *Yeni Antlaşma'nın Teolojik Sözlüğü (Theological Dictionary of the New Testament)*, C. 9, s. 663). Daha geniş olan mecazi anlamı, fiziksel ya da ruhsal yenilenme/iyileşmedir.

Bu ifade Septuaginta'da bir savaşın ardından fiziksel gücünü geri kazanmak (bkz. Çık. 23:12; Hâk. 15:19; 2Sa. 16:14) ya da 1Sa. 16:23'te olduğu gibi duygusal yenilenme anlamında kullanılır.

Petrus'un göndermesi bir Eski Antlaşma vaadine olabilir fakat bu ifade, Eski Antlaşma'da geçmez. Çöl halkı enginlikleri özgürlük ve sevinçle bağdaştırırdı; kapalı alanlarsa dert ve belanın işaretleriydi. Tanrı, genişletici ve yenileyici bir ruhsal etkinlik dönemi başlatacağı. Bu Mesihçi etkinlik, Müjde'de gelmişti. Bu "yenilenme fırsatları" Nasıralı İsa'yla beraber gelmişti. Lakin gelecekteki tamamlanma, Ruh'un yeni çağını açacaktı. Bu spesifik bağlamda Petrus, İkinci Geliş'ten bahsediyor. Söz konusu olan "yenilenme fırsatları" ifadesi, "her şeyin yeniden düzenleneceği zaman"a paraleldir (Elç. 3:21). Elç. 2:14'teki Özel Konu: Kerygma'ya bakınız.

3:20 "İsa'yı göndersin" Bu, koşulluluk bildiren bir aorist etkin subjontiftir. Petrus'u dinleyenlerin hareketleri bir anlamda ruhsal tamamlanmanın zamanını belirledi (bkz. F. F. Bruce, *Sorulara Cevaplar (Answers to Questions)*, bu kitapta yazar, Elç. 3:19-21 ile Rom. 11:25-27 arasında bağlantı kuruyor, s. 201).

"İsa" ve "Mesih'i" yan yana koyarak Petrus sanki Nasıralı İsa'nın Mesih olduğunu özellikle iddia ediyor. Yeni Antlaşma'nın sonraki kısımlarında "Rab," "İsa" ve "Mesih" kelimeleri, Mesih unvanını vurgulamaktan ziyade İsa'ya bir arada atıfta bulunmak için (yani Rab İsa Mesih) karşımıza sıkça karşımıza çıkar. Çoğunluğun Yahudi olmadığı kiliselerde bu özellikle geçerli.

▣ **"sizin için önceden belirlenen Mesih'i"** Buradaki fiil, bitmiş zamanlı edilgen ortaçtır. Aynı terim Elç. 10:41; 22:14; 26:16'da Tanrı'nın ön seçimine yönelik kullanılır; İsa'nın gelişi ve ölmesi daima Tanrı'nın ebedi kurtuluş planıydı (bkz. Elç. 2:23; 3:18; 4:28; 13:29).

Bu terim, Elçilerin İşleri'nde kullanıldığında bariz bir ön bilgi söz konusuysa Septuaginta'da ön bilgisiz bir seçim yansıtır (yani Luka için "pro"nun anlamı önce demek, bkz. Çık. 4:13 ve Yşu. 3:12). Tanrı'nın, kutsama ve kurtuluş için İsa'yı göndermeyi seçtiğini iletiyor.

3:21

NASB, NKJV **"göklerin kabul etmesi gerekiyor"**

NRSV **"gökte kalması gerekiyor"**

TEV, NIV **"O'nun gökte kalması gerekiyor"**

NJB **"göklerin O'nu tutması gerekiyor"**

Bu ifadenin öznesi "gök," nesnesi "İsa"dır. Bu ifadede iki fiilimsi var. İlki, *deō*'dan gelen *dei*, "zorunludur" ya da "uygundur" anlamındadır. Elç. 1:16'daki tam nota bakınız.

İkincisi, *dechomai* fiilinin AORİST ORTA (edilgen görünüşlü eylemsel) mastar halidir. Harold K Moulton, *Yenilenmiş Analitik Grekçe Sözlük (The Analytical Greek Lexicon Revised)* adlı kitabında bağlama göre bunu "içeri kabul edip muhafaza etmek" diye tanımlar (s. 88). İngilizce çevirilerin bu kavramsal hususu nasıl anladıklarını görebilirsiniz. Hiçbir Yeni Antlaşma yazarı bu terimi Luka kadar kullanmıyor (Luka'da 13 kez, Elçilerin İşleri'ndeyseniz 8 kez). Kelimeler, bağlamsal kullanımları ve çıkarımları ışığında tanımlanmalı, etimolojilerine göre değil. Sözlükler yalnızca kullanım gösterir, tanımlı belirlemez!

NASB **"dek"**

NKJV, NRSV,

TEV **"dek"**

NJB **"kadar"**

Bu sözcük Grekçe UBS⁴ metninde geçer. NASB, 1995 baskısında neden italik olduğunu bilmiyorum. İtalik, ifadenin Grekçe metinde geçmediğini, İngiliz okurların anlaması için ilave edildiğini gösterir.

NASB, 1970 baskısında tanımlık italiktir, "dek" ise değil. Doğru olan bu.

▣ **"her şeyin yeniden düzenleneceği zaman"** Burada yeniden yaratılıştan söz ediyor (bkz. Mat. 17:11; ve özellikle Rom. 8:13-23). Yaratılış 3'te insanların isyan ederek yaptığı kötülük geçersiz kınıyor, yaratılış yeniden düzenleniyor, Tanrı'yla paydaşlık yeniden kuruluyor. Yaratılıştaki ilk amaç sonunda yerine getiriliyor.

▣ **"Tanrı'nın eski çağlardan beri kutsal peygamberlerinin ağzından bildirdiği gibi"** Markos Müjdesi, Mal. 3:1'den bir alıntıyla başlıyor. Mat. 1:22-23, Yşu. 7:14'teki peygamberliğe gönderme yapıyor. Aynı terimi Luka, Luk. 1:70'te kullanıyor. İsa'nın doğarak, yaşayarak, ölecek ve dirilerek Eski Antlaşma peygamberliklerini yerine getirmesi, *Kerygma*'nın (yani Elçilerin İşleri'ndeki vaazlarda yinelenen teolojik gerçekler, Elç. 2:14'teki Özel Konu'ya bakınız) bir hususudur. İsa'nın hizmeti sonradan akla gelme veya B planı değil, Tanrı'nın önceden belirlenmiş planıydı (bkz. Elç. 2:23; 3:18; 4:28; 13:29, Elç. 1:8'deki Özel Konu'ya bakınız). Tüm şeyler Tanrı'nın yaratılış için niyetini büsbütün geri getirilişi doğrultusunda gelişiyor.

3:22 "Musa şöyle demişti" "Peygamber" unvanı gelecek olan Mesih için kullanılırdı (bkz. Yas. 18:14-22; özellikle 15,18; Yu. 1:21,25). Musa'nın Yasası'nda (yani hem Sadukiler hem Ferisiler olmak üzere Yahudiler için Eski Antlaşma kanonunun en yetkili kısmı) İsa'ya dair bu belgeleme, Yahudi dinleyiciler için çok önemli olurdu. Tanrı'nın kurtarma planı daima İsa'dan ibaret olmuştur (Yar. 3:15). O, ölmek için geldi (bkz. Mar. 10:45; 2Ko. 5:21).

3:23 Bu, ciddi bir uyarıydı. Yas. 18:19'u ima ediyor. İsa'yı reddetmek ciddi, sonsuz bir meseleydi, hâlâ da öyle. Yas. 18:14-22'ye yapılan bu ima ayrıca bazı önemli teolojik anlayışlara sahip.

1. Hem bireysel hem kolektif hususlara dikkat ediniz. Her münferit ruh, Mesih'e kişisel olarak yanıt vermeli. İsrail'in kolektif bütünü'nün bir parçası olmak yeterli değil.
2. "Yok edilecektir" ifadesi, "dini savaş"ı ima ediyor. Tanrı kendi asmasını budayacaktır (yani İsrail, bkz. Yu. 15; Rom. 9-11). "Peygamber"i reddedenler Tanrı tarafından reddedilir. Kurtuluş sorunu, Tanrı'nın Mesih'ine verilecek iman yanıtıdır. Kurtuluşun yeni antlaşma kriterleri aile, ırk, etik ve titizlikle kurallara uyma değil, Mesih'e imandır (bkz. 1Yu. 5:12).

3:24 "Samuel" Yahudi kanonda Samuel (1. Samuel), İbrani kanonun ikinci bölmesinin bir kısmı olan "Önceki Peygamberler" arasında sayılır. Samuel'e 1Sa. 3:20'da peygamber, 1Sa. 9:9; 1Ta. 29:29'daysa bilici (peygamberin eşanlamlısı) deniliyor.

▣ **"bu günleri"** "Yenilenme fırsatları" (Elç. 3:20) ile "her şeyin yeniden düzenleneceği zaman" (Elç. 3:21), Mesih'in dönüşünde Tanrı'nın Egemenliğinin tamamlanmasına tekabül ediyor; söz konusu ifadeyse İsa'nın Beytlehem'de doğmasıyla ya da en azından İsa'nın yeryüzündeki iki görünümü zarfında geçen tüm günlerde gerçekleşen Mesihçi Egemenliğin açılışına tekabül ediyor. Eski Antlaşma ağırlıklı olarak Mesih'in yalnızca tek gelişi bilincindeydi. "Acı Çeken Kul" suretindeki ilk gelişi (Elç. 3:18) bir sürprizdi; bir ordu komutanı ve yargıç suretindeki görkem dolu dönüşüye bekleniyordu.

3:25 Petrus bu Yahudilere İbrahim'in çocukları, antlaşma halkı diye sesleniyor. Lakin bu antlaşma halkı İsa'yla Müjde'ye iman ve tövbeyle yanıt vermeli yoksa reddedilecekler (Elç. 3:23)!

Yeni Antlaşma bir şahısta odaklanır, ırk grubunda değil. Avram'ın çağrısında dahi evrensel bir unsur vardı (bkz. Yar. 12:3). Evrensel teklif Mesih'te geldi ve herkes için geçerli (Luka çoğunlukla Yahudi olmayanlara yazıyordu. Luka Müjdesi ve Elçilerin İşleri bu teklifi yineleyerek ve spesifik olarak sundu).

▣ **"antlaşma"** Elç. 2:47'deki ÖZEL KONU: ANTLAŞMA'ya bakınız.

▣ **"yeryüzündeki bütün halklar kutsanacak"** Bu, Yar. 12:1-3'te Tanrı'nın İbrahim'e verdiği vaade göndermedir. Ayrıca Yar. 22:18'deki evrensel unsura da dikkat ediniz. Tanrı bir halk seçmek için, dünyayı seçmek için İbrahim'i seçti (bkz. Çık. 19:5-6; Ef. 2:11-3:13). Elç. 1:8'deki Özel Konu'ya bakınız.

3:26 "önce size" Antlaşma mirasçıları olduklarından ötürü Yahudiler Müjde'nin bildirisini duyup anlamak konusunda ilk fırsata sahip (bkz. Rom. 1:16; 9:5). Ancak onlar da herkesle aynı yanıtı vermeli: tövbe, iman, vaftiz, itaat ve sebat.

▣ **"Kulu'nu ortaya çıkarıp. . . gönderdi"** Elç. 2:24 ve 3:13'teki nota bakınız.

▣ **"kutsamak için"** Tanrı bunu tüm insanlık için istiyor (bkz. Yar. 12:3). Fakat O, İsa'yı ilk olarak İsrail ailesinin kayıp koyunlarına gönderdi.

▣ **"sizleri kötü yollarınızdan döndürüp"** Kurtuluş, günah konusunda düşünceni değiştirmekten ve sonuç olarak davranışların ve önceliklerin değişmesinden ibarettir. Değişim, hakiki dönüşümün ispatıdır! Sonsuz yaşamın gözlenebilir nitelikleri var!

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. "Devamlı" olan nedir?

2. Bu iyileştirme neden bu kadar kuvvetliydi?
3. Mesih'in acı çekmesi Yahudileri neden bu kadar şaşırtıyordu?
4. Luka neden Yar. 12:3'ü alıntılıyor?
5. Yahudiler, Yahudi olmayanlardan farklı yollarla mı kurtulur?

ELÇİLERİN İŞLERİ 4

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Petrus'la Yuhanna Kurul'un Önünde	Petrus'la Yuhanna Tutuklanıyor	Petrus'la Yuhanna'nın Tutuklanıp Serbest Bırakılması	Petrus'la Yuhanna Kurul'un Önünde	Petrus'la Yuhanna Yüksek Kurul'un Önünde
4:1-4	4:1-4	4:1-4	4:1-4	4:1-4
4:5-22	4:5-12 Yüksek Kurul'a Sesleniş İsa'nın Adı Yasaklanıyor	4:5-12	4:5-7 4:8-12	4:5-12
İmanlılar Cesaret için Dua Ediyor	Cesaret için Dua	4:13-22	4:13-17 4:18-22	4:13-17 4:18-22
4:23-31	4:23-31	4:23-31	İmanlılar Cesaret için Dua Ediyor	Elçilerin Zulüm Görürken Ettikleri Dua
Her Şey Ortak	Her Şeyin Paylaşılması	Malların Paylaşılması	4:31 İmanlılar Mal Mülklerini Paylaşıyor	4:23-26 4:27-31
4:32-37	4:32-37	(4:32-5:6) 4:32-5:11	4:32-35 4:36-37	İlk Hristiyan Topluluk 4:32 4:33 4:34-35 Barnaba'nın Cömertliği 4:36-37

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuyla bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayrıştırdığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- A. Elçilerin İşleri'nde bölüm kısımlarının uygunsuz olduğu açık. Unutmayın ki bölüm kısımları, ayet kısımları, büyük harf kullanımı, paragraflara bölme ve noktalama orijinal Grekçe metinde yer almaz ve dolayısıyla çağdaş çeviri komitelerinin eseridir.
- B. 1-31. ayetler, Elç. 3'teki kötürüm adamın iyileştirilmesi ve bunun sonuçlarına değiniyor.
- C. 32-37. ayetlerle Elç. 5:1-11 birlikte olmalı.
- D. İlk kilisenin sorunları gibi Ruh'un lütfu ve gücü de devam edip çoğalıyor.
- E. Luka'nın Yeruşalim'deki ilk kilisenin sevgi dolu, cömert tabiatı üzerinde durmasını ele alırken çağdaş batılı yorumcular "kapitalist" yandaşlığından kaçınmalı. Luka, gönüllü komünleri onaylar gibi. Elçilerin İşleri ne komünizmi ne de kapitalizmi destekleyebilir çünkü o zamanlarda ikisi de bilinmiyordu. Metni; yazıldığı zaman, yazarının kastı ve dinleyicilerinin dünyasının ışığı altında yorumlamak lazım.

KELİME VE TERKİP İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 4:1-4

¹Kâhinler, tapınak koruyucularının komutanı ve Sadukiler, halka seslenmekte olan Petrus'la Yuhanna'nın üzerine yürüdüler. ²Çünkü onların halka öğretilmelerine ve İsa'yı örnek göstererek ölümlerinin dirileceğini söylemelerine çok kızmışlardı. ³Onları yakaladılar, akşam olduğu için ertesi güne dek hapiste tuttular. ⁴Ne var ki, konuşmayı dinlemiş olanların birçoğu iman etti. Böylece imanlı erkeklerin sayısı aşağı yukarı beş bine ulaştı.

4:1 "kâhinler" Yuvarlak majüskül Grekçe harfleriyle yazılmış antik α , A, D ve E el yazmalarında "kâhinler," C el yazmasındaysa "başkâhinler" (*archiereis*) kelimesi kullanılır. UBS⁴ çevirisi "kâhinler" kelimesine B derecesi (hemen hemen kesin) veriyor. Elç. 4'ün bağlamına bakılırsa karşıtlık Başkâhinlerden gelmedi (bkz. Elç. 4:6).

Eski Antlaşma'da "ilk doğan" yerine Musa'yla Harun'un oymağı olan Levi oymağı, YAHVE'ye hizmet etmek üzere seçildi (bkz. Çık. 13). Bu oymağa ait bazı aileler şu pozisyonlarda hizmet ederdi:

1. Yasa'nın bilginleri
2. tapınak hizmetçileri
3. Tapınak'ta ayin yöneten, özellikle sunu işlemleriyle meşgul olan kâhinler (bkz. Lev. 1-7)

Başkâhin, Musa ve Harun'un özel ailesinden gelmeli. Bu oymaktan hiç kimseye diğer Yakup/İsrail oymakları gibi toprak tahsis edilmedi. Bazı kentler onlara kısmen verildi (48 Levili kent, bkz. Yşu. 20). Bu Levili aileler diğer oymakların Tapınak ondalıkları ve üçüncü yıl ondalıklarıyla onlara destek olmalarına bel bağlıyordu.

Tüm bunlar Roma Filistin'i ele geçirince değişti. Başkâhinlik makamı Roma'dan satın alınıyordu. Artık Eski Antlaşma'ya dayanan ruhsal bir makam değil, ticari ve siyasi güç makamıydı.

Mevcut Başkâhin Kayafa'ydı (bkz. Mat. 26:3; Luk. 3:2; Yu. 18) ama makamın ardındaki gerçek güç, önceki Başkâhin Hanan'dı (bkz. Luk. 3:2; Yu. 18:13,24; Elç. 4:6). Bu aile, Yahudiliğin Saduki tarikatına bağlıydı.

▣ **"tapınak koruyucularının komutanı"** Başkâhinin hemen altındaki bu rütbe, özel bir Levili makamıydı (bkz. Josephus, *Savaşlar* 6.5.3). Tapınak polislerini o yönetiyor olurdu (bkz. 1Ta. 9:11; Neh. 11:11; Luk. 22:4,52; Elç. 5:24,26). İbranicede ona "Tapınak'ın bulunduğu dağın adamı" denirdi.

▣ **"Sadukiler"** Bunlar, Yüksek Kurul'daki zengin siyasi liderlerdi.

ÖZEL KONU: SADUKİLER

I. Grubun Kökeni

- A. Çoğu bilgin, ismini Davud'un başkâhinlerinden biri olan Sadok'tan aldığına inanır (bkz. 2Sa. 8:17; 15:24). Daha sonra Süleyman Aviyatar'ı Adoniya'nın isyanını desteklediği için sürgüne gönderdi (bkz. 1Kr. 2:26-27) ve tek Başkâhin olarak Sadok'u tanıdı (bkz. 1Kr. 2:35). Babil'e sürgünden sonra bu kâhinler soyu Yeşu'da yeniden saptandı (bkz. Hag. 1:1). Bu Levili aile, tapınağa hizmet etmek üzere seçildi. Daha sonrasında bu kâhin geleneğinin mensuplarına ve onların destekçilerine Zadokliler ya da Sadukiler dendi.
- B. MS. 9'cu yüzyıl haham geleneğine göre (Rabi Natan'ın *Avot'u*) Sadok, Soho'nun lideri Antigenos'un (MÖ. 2'ci yüzyıl) öğrencisiydi. Sadok, hocasının meşhur "ölü ödüllerin peşinden" deyimini yanlış anlamış ve ahiret inancını reddeden bir teoloji geliştirdi. Dolayısıyla bedeninin dirilişini de reddetmiş oldu.
- C. Daha sonra Yahudilik'te Sadukiler Boethus tarikatçılarıyla ilişkilendiriliyorlar. Boethus da Soho'nun lideri Antigenos'un öğrencisiydi. O da Sadok gibi ahiret inancını reddeden bir teoloji geliştirdi.
- D. Saduki ismi, Yohanan Hurkanus'un günlerine (MÖ. 135-104) kadar belirmez. Josephus bunlardan söz eder (bkz. *Antikite*ler 13.10.5-6). *Antikite*ler 13.5.9'da Josephus "üç ekol"den bahseder: bunlar Ferisiler, Sadukiler ve Esseniler'dir.

- E. Rakip bir teoriye göre Sadukiler, Selevkos yöneticilerinin IV. Antiokhos Epifanis hükümündeki (MÖ. 175-163) kâhin makamını Helenleştirmeye çalıştığı dönemden geliyor Makabe isyanı sırasında Simon Makkabi (MÖ. 142-135) ve torunları ile yeni bir kâhin soyu saptandı (bkz. 1. Makabeler 14:41). Haşmonayim Hanedanı'na ait bu yeni başkâhinler, soylu Sadukiler'in kökeni olabilir. Aynı zaman diliminde Ferisiler, Hasidiyanlar'dan (yani "ayrılmış olanlar," bkz. 1. Makabeler 2:42; 7:5-23).
- F. Çağdaş bir teoriye göre (T. W. Manson) "Saduki" adı Grekçe *sundikoi* teriminin transliterasyonudur. Bu terim, Roma yönetimiyle etkileşen yerel yöneticileri belirtirdi. Bazı Sadukiler'in soylu kâhinler olmayıp Yüksek Kurul üyeleri olmalarının sebebi bu olabilir.

II. Ayırt Edici İnançları

- A. Sadukiler, Haşmonayim ve Roma dönemi Yahudiliğinin tarikatları arasındaki muhafazakâr (sadece Tevrat'ın esinlendirilmiş olduğunu kabul eden) kâhinlerden oluşan fraksiyondur.
- B. Onlar tapınak prosedürleri, protokolleri, ritüelleri ve litürjisiyle özellikle ilgileniyordu.
- C. Bu kâhinler yazılı Tevrat'ın (yani Yaradılış – Yasa'nın Tekrarı) otoriterliğine bağlı kalıyor fakat Sözlü Geleneği (yani Talmud) reddediyordu.
- D. Böylelikle Ferisiler'in geliştirdiği ve değer verdiği doktrinlerin birçoğunu reddediyorlardı.
1. bedenin dirilişi (bkz. Mat. 22:23; Mar. 12:18; Luk. 20:27; Elç. 4:1-2; 23:8)
 2. ruhun ölümsüz olması (bkz. *Antikiteles* 18.1.3-4; *Savaşlar* 2.8.14)
 3. kompleks bir melek hiyerarşisinin varlığı (bkz. Elç. 23:8)
 4. "göze göz" (yani *lex talionis*) deyişini harfiyen anladıkları için parasal uzlaşma yerine fiziksel ceza ve idam taraftarları oldular.
- E. Bir diğer teolojik tartışma konusu, önceden belirleme ve özgür irade çatışmasıydı. Josephus'un söz ettiği üç grubun görüşleri şöyleydi:
1. Esseniler bir nevi determinizmi doğruluyordu
 2. Sadukiler insanın özgür iradesine vurgu yapıyordu (bkz. *Antikiteles* 13.5.9; *Savaşlar* 2.8.14)
 3. Ferisiler bu ikisi arasında az çok dengeleyici bir tutum benimsemişti
- F. Sadukiler ile Ferisiler arasındaki anlaşmazlıklar bir bakıma Eski Antlaşma'daki kâhinler ile peygamberler arası gerilimi yansıtıyordu.

Üstelik Sadukiler'in toplumdaki toprak sahibi seçkinleri temsil etmeleri de bir gerilim doğuruyordu. Onlar soylulardı (bkz. Josephus, *Antikiteles* 13.10.6; 18.1.4-5; 20.9.1), Ferisiler ve yazıcılar ise eğitimsiz kırsal nüfusun arasındaki bilginler ve dindar kişilerdi. Bu gerilim, Yerusâlim tapınağı ile ülke geneli havralar arasındaki çekişme olarak nitelendirilebilir.

Sadukiler'in, Zerdüştlüğün Ferisi teolojisi üzerindeki etkisini reddetmesi de bir gerilim meydana getirmiş olabilir. Söz konusu teolojinin örnekleri (1) hayli geliştirilmiş bir melek bilimi; (2) YHWH ile Şeytan arasında düalizm ve (3) şatafatlı fiziksel terimlerle betimli incelikli ahiret görüşü. Esseniler'le Ferisiler'in bu aşırılıkları Sadukiler'de teolojik tepkiye sebep oldu. Onlar diğer Yahudi grupların spekülasyonlarını alt etmek için salt Musa'nın yasasından ibaret bir teoloji kabul eden muhafazakâr duruşa geri dönüyor.

III. Bilgi Kaynakları

- A. Josephus, Sadukiler üzerine bilginin ana kaynağıdır. Ferisiler'e bağlılığı ve Romalıların gözünde Yahudi yaşamına dair iyi izlenim bırakma endişesi onu taraflı yapar.
- B. Diğer kaynak, haham literatürüdür. Yalnız burada da koyu bir taraflılık meydana. Sadukiler, İleri Gelenlerin ortaya koyduğu Sözlü Geleneğin (Talmud) uygulanışını ve otoritesini reddediyordu. Belli ki Ferisi yazıları karşıtlarını olumsuz, belki de abartılı (yani "straw man" (korkuluk) mantık hatası) dille tasvir ediyor.
- C. Bildiğimiz kadarıyla Sadukiler'in yazıları günümüze kadar gelmemiştir. Yerusâlim'in ve Tapınak'ın M.S. 70'teki yıkımından sonra elit kâhin sınıfının tüm belgeleri ve nüfuzu yok edildi. Onlar bölgesel sulhu sürdürmek istiyordu, bunu birinci yüzyılda yapmanın tek yoluysa Roma'yla iş birliği yapmaktı (bkz. Yu. 11:48-50).

4:2

NASB, NKJV "dehşet kızmışlardı"
NRSV "çok kızmışlardı"
TEV "kızmışlardı"
NJB "aşırı kızmışlardı"

Bu nadir Grekçe terim (burada şimdiki zamanlı [edilgen görünüşlü eylemsel] ortaç) "bir şey üzerinde sıkı çalışmak" anlamına gelir. Elçilerin İşleri'nde bunun dışında sadece bir kez geçiyor (16:18). Ne Septuaginta'da ne de Mısırlı Koini papirüslerinde bulunur.

Hristiyan liderlerin Tapınak'ta İsa'nın adıyla kalabalıklara öğreti verip O'nun dirilişini duyurmaları, hem İsa'ninkini hem de genel anlamda diriliş kavramını reddeden Sadukilerin liderlerini kızdırmıştı. Elç. 4:2'nin üslubundan anlaşılabilirliği üzere Elçiler yalnızca İsa'nın dirilişini değil, tüm imanlıların dirilişinin önemini de öne sürüyordu (bkz. 1Ko. 15).

4:3 "yakaladılar" Elç. 4:2'deki zamir Petrus, Yuhanna ve hatta muhtemelen iyileştirilmiş kötürüm adamın yerini tutuyor. Elç. 4:3'teki şahıs ekiyse kâhinlerle tapınak polislerini gösterir.

▣ **"yakaladılar"** Bu Grekçe fiilin geniş semantik alanı olsa da Luka onu tutuklama anlamında kullanır (bkz. Luk. 20:19; 21:12; Elç. 5:18; 12:1; 21:27).

▣ **"ertesine güne dek"** Yahudilerin yasası, alacakaranlıktan sonra duruşma yapmayı yasaklıyordu. Bu liderler, Elçilerin vaazlarının/öğretilerinin derhal durdurulması için onları Tapınak'a bağlı bir yerde sabaha kadar hapsedtiler (bkz. Elç. 5:18).

4:4 "dinlemiş olanların birçoğu iman etti" Bu iki fiil de aortist zamanındadır. İman, duymakla başlar (bkz. Rom. 10:17). Müjde'yi duymanın sonucunda (Ruh'un yardımıyla, bkz. Yu. 6:44,65; 16:8-11) Müjde'ye iman edilir. Elç. 2:40'taki ÖZEL KONU: KURTULUŞ (GREKÇE FİİL ZAMANLARI) başlıklı Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"erkeklerin sayısı aşağı yukarı beş bine ulaştı"** Bu sayıda kadınların ve çocukların yer almadığına dikkatinizi çekerim. Yeni Antlaşma'da ima edildiği üzere aile babasının imanı, tüm aileyi kapsar ve içine alırdı (bkz. Elç. 11:14; 16:15,31,33). Üst odadaki grubun sayısı 120 kişi civarındaydı. Pentikost'ta 3.000 kişi daha eklendi (bkz. Elç. 2:41); şimdiyse imanlıların sayısı 5.000'e ulaştı! Yerusâlim'deki kilise hızla büyüyordu!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 4:5-12

⁵Ertesi gün Yahudiler'in yöneticileri, ileri gelenleri ve din bilginleri Yerusâlim'de toplandılar. ⁶Başkâhin Hanan'ın yanısıra, Kayafa, Yuhanna, İskender ve başkâhin soyundan gelen herkes oradaydı. ⁷Petrus'la Yuhanna'yı huzurlarına getirtip onlara, "Siz bunu hangi güçle ya da kimin adına dayanarak yaptınız?" diye sordular. ⁸O zaman Kutsal Ruh'la dolan Petrus onlara şöyle dedi: "Halkın yöneticileri ve ileri gelenler! ⁹⁻¹⁰Eğer bugün bir hastaya yapılan iyilik nedeniyle bizden hesap soruluyor ve bu adamın nasıl iyileştiği soruşturuluyorsa, hepiniz ve bütün İsrail halkı şunu bilin: Bu adam, sizin çarmıha gerdiğiniz, ama Tanrı'nın ölümden dirilttiği Nasıralı İsa Mesih'in adı sayesinde önünüzde sapaşğlam duruyor. ¹¹İsa, 'Siz yapıcılar tarafından hiçe sayılan, Ama köşenin baş taşı durumuna gelen taş' tır. ¹²Başka hiç kimsede kurtuluş yoktur. Bu göğün altında insanlara bağışlanmış, bizi kurtarabilecek başka hiçbir ad yoktur."

4:5 "yöneticileri, ileri gelenleri ve din bilginleri" Yüksek Kurul (yani Yerusâlim bölgesindeki Kurul, 5:21; ileri gelenlerin Kurulu, 22:5) yetmiş Yahudi liderden oluşuyordu. İsa'nın zamanında Roma'nın izin verdiği en yüksek Yahudi siyasi/dinî yapı buydu. Kavramı başlatan (yani Yahudi geleneği), Ezra ve "Büyük Havra'nın adamları"ydı. Yeni Antlaşma'da genellikle "din bilginleri, ileri gelenler ve başkâhinler" ibareleriyle anlatılır (bkz. Luk. 23:13; Elç. 3:17; 4:5,8; 13:27). Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: YÜKSEK KURUL

I. Bilgi Kaynakları

- A. Yeni Antlaşma'nın kendisi
- B. Flavius Josephus'un *Yahudilerin Antikitelemi* (*Antiquities of the Jews*)
- C. Talmud'un Mişna bölümü (yani "Yüksek Kurul" cildi)

Maalesef Yeni Antlaşma ve Josephus, haham yazılarıyla aynı fikirde değil. Görünüşe göre haham yazıları Yerusâlim'de iki Yüksek Kurul'un varlığını ileri sürüyor. Biri kâhinlerden (yani Sadukiler'den) oluşup başkâhinin denetimi altında medeni hukuk ve ceza adaletiyle uğraşır, diğeriysse Ferisiler'le yazıcıların denetimi altında dinsel ve geleneksel meselelerle ilgilenirdi. Ancak haham yazıları M.S. 200'e kadar uzanır ve Romalı komutan Titus'un Yerusâlim'i M.S. 70'te yağmalayışının izinde oluşan kültürel durumu yansıtır. Yahudiler (yani Ferisi liderler), dini yaşamlarının merkezini Jamnia adında bir kentte bir daha kurdular ve daha sonra (M.S. 118) Celile'ye taşındılar.

II. Terminoloji

Bu yargı organının belirlenmesi, farklı adlar altında tanındığı için zordur. Yerusâlim'in Yahudi topluluğu arasındaki yargı organlarını tanımlamak için çeşitli sözcükler kullanılır.

- A. *Gerousia* – "senato" veya "kurul." Pers döneminin sonuna doğru kullanılan en eski terim budur (bkz. Josephus, *Antikitelem* 12.3.3 ve 2. Makabeler 11:27). Luka bu kelimeyi Elç. 5:21'de "Yüksek Kurul" ile birlikte kullanır. Grekçe konuşan okuyuculara bu şekilde terimi açıklamış oluyordu (bkz. 1. Makabeler 12:35).
- B. *Synedrion* – "Yüksek Kurul". Bu birleşik kelime, *syn* (–ile birlikte) ve *hedra* (koltuk) anlamlarından oluşur. Aramicede kullanılıp Grekçe bir kelime yansıması şaşırtıcıdır. Makabe döneminin sonunda Yerusâlim'deki Yahudilerin en yüksek mahkemesinin kabul görmüş adı artık buydu (bkz. Mat. 26:59; Mar. 15:1; Luk. 22:66; Yu. 11:47; Elç. 5:27). Aynı terminolojinin Yerusâlim dışındaki yerel yargı kurullarına yönelik kullanımı bir problem teşkil eder (bkz. Mat. 5:22; 10:17).
- C. *Presbyterion* – "ileri gelenler kurulu" (bkz. Luk. 22:66). Eski Antlaşma'da oymakların liderleri böyle adlandırılıyordu. Ancak zamanla Yerusâlim'deki en yüksek mahkeme için kullanılmaya başladı.
- D. *Boulē* – Buradaki "kurul" terimi Josephus tarafından (*Savaşlar* 2.16.2; 5.4.2, ama Yeni Antlaşma'da kullanılmaz) birtakım yargı organını anlatmak için kullanılır.
 - 1. Roma'daki Senato
 - 2. yerel Roma mahkemeleri
 - 3. Yahudilerin Yerusâlim'deki yüksek mahkemesi
 - 4. yerel Yahudi mahkemeAramatyalı Yusuf, bu terimin başka bir biçimiyle (*bouleutēs*, "kurul üyesi," bkz. Mar. 15:43; Luk. 23:50) Yüksek Kurul'un üyesi olarak tanıtılıyor.

III. Tarihsel Gelişim

Büyük Havra'nın (bkz. Ezgiler Ezgisi 6:1 üzerine Targum) başlangıçta Ezra tarafından sürgün sonrası dönemde kurulduğu söyleniyor ve görünüşe bakılırsa bu Havra İsa'nın zamanındaki Yüksek Kurul'a dönüştü.

- A. Mişna, yani Talmud, Yerusâlim'de iki ana mahkemenin varlığından söz eder (bkz. Sanhedrin 7:1).
 - 1. 70 (ya da 71) üyeden oluşan bir mahkeme (hatta Sanhedrin 1:6, Musa'nın Say. 11:16-25'te ilk Yüksek Kurul'u kurduğunu söyler).
 - 2. 23 üyeden oluşan bir mahkeme (ama bununla yerel havra mahkemeleri kastediliyor olabilir).
 - 3. Bazı Yahudi bilginler Yerusâlim'de 23 üyeli Yüksek Kurulların bulunmuş olduğuna inanıyor. *Nasi* ile *Av Bet Din* denilen iki liderin altında üç mahkemenin toplanmasıyla 71 üyeli "Büyük Sanhedrin (Yüksek Kurul)" oluşurdu.
 - a. kâhinler grubu (Sadukiler)

b. yasayla ilgilenenler (Ferisiler)

c. soylular grubu (ileri gelenler)

- B. Sürgün sonrası dönemde Davut'un geri gelen tohumu Zerubbabil'di, Harun'ununki ise Yeşu'ydu. Zerubbabil'in ölümünden sonra devam eden bir Davut tohumu olmadığı için yargıç makamı sadece kâhinlere (bkz. 1. Makabeler 12:6) ve yerel ileri gelenlere (bkz. Neh. 2:16, 5:7) devredildi.
- C. Kâhinlerin adli kararlarda oynadığı bu rol Diodorus 40:3:4-5 tarafından Helenistik dönemde belgelenmiştir.
- D. Kâhinlerin hükûmette oynadığı bu rol Selevkos döneminde devam etti. Josephus, *ANTİKİTELER* 12:138-142'de III. Antiokhos'un (MÖ. 223-187) sözlerini tekrarlıyor.
- E. Josephus, *Antikiteles* 13.10.5-6; 13.15.5'te denilene göre kâhinlerin bu gücü Makabe döneminde devam etti.
- F. Roma döneminde Suriye valisi Gabinius (MÖ. 57-55) beş bölgesel "Yüksek Kurul" kurdu (bkz. Josephus, *Antiq.* 14.5.4; ve *Savaşlar* 1.8.5) ama bu daha sonra Roma tarafından MÖ. 47 yılında feshedildi.
- G. Yüksek Kurul'un Hirodes'le politik yüzleşmesi oldu (*Antikiteles* 14.9.3-5) ve MÖ. 37 yılında Hirodes misilleme yapıp yüksek mahkemenin çoğunu öldürttü (bkz. Josephus, *Antikiteles* 14.9.4; 15.1.2).
- H. Josephus bize, (bkz. *Antikiteles* 20.200,251) Romalı valilerin M.S. 6-66 yıllarını kapsayan yönetiminde Yüksek Kurul'un önemli ölçüde güç ve nüfuz kazandığını söylüyor (bkz. Mar. 14:55). Başkâhin'in ailesinin önderliğinde Yüksek Kurul'un hüküm verdiği üç duruşma Yeni Antlaşma'ya geçirilmiştir.
1. İsa'nın duruşması (bkz. Mar. 14:53-15:1; Yu. 18:12-23,28-32)
 2. Petrus ile Yuhanna (bkz. Elç. 4:3-6)
 3. Pavlus (bkz. Elç. 22:25-30)
- I. Yahudiler M.S. 66'da ayaklanınca Romalılar akabinde Yahudi toplumunu ve Yerusâlim'i M.S. 70 senesinde yok etti. Yüksek Kurul, temelli surette lağvedilse de Jamnia'daki Ferisiler, Yahudilerin (sivil veya siyasi yaşantılarına değil) dini yaşantılarına *Beth Din* şeklinde bir yüksek adli mahkemeyi geri getirmeye çalıştılar.

IV. Üyelik

- A. Kutsal Kitap'ta ilk kez 2Ta. 19:8-11'de Yerusâlim'de bulunan bir yüksek mahkemeden söz ediliyor. Mahkeme şu gruplardan oluşuyordu:
1. Levililer
 2. kâhinler
 3. aile reisleri (yani ileri gelenler, bkz. 1. Makabeler 14:20; 2. Makabeler 4:44)
- B. Makabe döneminde mahkemeye (1) Saduki tarikatına bağlı kâhinlerin aileleri ve (2) yerel aristokrasi hakimdi (bkz. 1. Makabeler 7:33; 11:23; 14:28). Dönemin ilerleyen yıllarında "din bilginleri" (yani genelde Ferisi olan, Musa'nın yasasının uzmanları) Aleksander Yanay'ın karısı Salome (MÖ. 76-67) tarafından ilave edildi. Hatta denilene göre Salome Ferisiler'i hâkim grup yaptı (bkz. Josephus, *Yahudilerin Savaşları* 1.5.2).
- C. İsa'nın günlerine geldiğinde mahkeme şunlardan oluşuyordu:
1. Başkâhinlerin aileleri
 2. zengin ailelere mensup yerli adamlar
 3. din bilginleri (bkz. Luk. 19:47)

V. Başvurulan Kaynaklar

- A. *İsa'nın ve Müjdelerin Sözlüğü (Dictionary of Jesus and the Gospels)*, IVP, s. 728-732
- B. *Zondervan Resimli Ansiklopedi (The Zondervan Pictorial Encyclopedia of the Bible)*, C. 5, s. 268-273
- C. *Schaff-Herzog'un Yeni Dini Bilgiler Ansiklopedisi (The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge)*, C. 10, s. 203-204
- D. *Yorumcunun Kutsal Kitap Sözlüğü (The Interpreter's Dictionary of the Bible)*, C. 4, s. 214-218

4:6 "Hanan" Grekçede adı Hannas'tır; Josephus ona "Hannanos" diyor (Yonatan). Görünüşe göre bu ad, İbranicedeki "merhametli" ya da "lütfkâr" (*hānān*, BDB 336) anlamlarından geliyor.

Eski Antlaşma'da başkâhin ömür boyu hizmet görür ve Harun'un neslinden gelirdi. Lakin Romalılar bu makamı siyasi amaçlara yönelik kullandı, Levili bir aileye sattı. Başkâhin, Kadınların Avlusunda satış işlerini denetler ve yürütürdü. İsa'nın satıcıları Tapınak'tan kovması bu aileyi öfkelenmişti.

Flavius Josephus'a göre M.S. 6-14'te Başkâhin, Hanan'dı. Onu, Suriye valisi Quirinius atadı, Valerius Gratus ise görevden çıkardı. Akrabaları (5 oğlu ve 1 torunu) onun yerine geçti. Damadı (bkz. Yu. 18:13) Kayafa (M.S. 18-36), ondan hemen sonra görevi devraldı. Makamın ardındaki gerçek güç Hanan'ın elindeydi. Yuhanna onu İsa'nın götürüldüğü ilk kişi olarak anlatıyor (bkz. Elç. 18:13,19-22).

▣ **"Kayafa"** M.S. 18-36 yıllarında Yahudiye valisi olan Valerius Gratus tarafından başkâhin olarak atandı (bkz. El yazması D, *'Iōnathas*, bkz. NEB, NJB).

▣ **"Yuhanna"** Burada, Josephus'tan öğrendiğimiz üzere Hanan'ın oğullarından biri olan ve M.S. 36'da Kayafa'dan sonra Başkâhin olan "Yonatan" söz konusu olabilir. Ancak UBS⁴'te *'Iōannēs*, A (kesin) derecesine layık görülüyor; REB bile "Yuhanna" demeyi tercih ediyor.

▣ **"İskender"** Bu adam hakkında hiçbir şey bilinmediği halde o da büyük ihtimalle Yuhanna gibi Hanan'ın ailesinden ya da Saduki grubunun ileri gelen üyelerindendi.

4:7 "huzurlarına getirtip" Yüksek Kurul üyeleri yarım daire halinde, yüksekçe bir platform üzerinde oturuyorlardı.

▣ **"sordular"** Bunun zamanı bitmemiş, yani ya (1) geçmişte yapılan sürekli bir eylem ya da (2) bir eylemin başlangıcını belirtir.

▣ **"hangi güçle ya da kimin adına dayanarak"** İyileştirmenin büyü gücüyle yapıldığını ima ettiler (bkz. Elç. 19:13). Aynı oyunu İsa üzerinde denediler (bkz. Luk. 11:14-26; Mar. 3:20-30). Mucizelerin gerçekliğini inkâr edemezlerdi, bu yüzden gücün yöntemine ya da kaynağına dil uzatmaya çalıştılar.

4:8 "Kutsal Ruh'la dolan" Elçilerin bilgelik ve cesaret kaynağı Ruh'tu (bkz. Luk. 12:11-12; 21:12-15). Unutmayın ki aynı adam birkaç gün önce korkudan Rab'bi inkâr etmişti (bkz. Elç. 4:13). Petrus'un "dolduğuna" dikkatinizi çekerim (bkz. Elç. 2:4; 4:8,31). Demek ki tekrarlanabilen bir yaşantıydı, Ruh'la dolmak (bkz. Ef. 5:18). Elç. 5:17'deki tam nota bakınız.

4:9 "Eğer" Bu, birinci sınıf koşullu cümledir, yazarın amacı için gerçek olduğu varsayılır.

▣ **"Eğer bugün. . .bizden hesap soruluyor"** Bu Grekçe terimin gerçek anlamı "mahkeme tarafından incelenmek"tir (bkz. Elç. 12:19; 24:8; 28:18; Luk. 23:14). Veriyalı Yahudilerin Kutsal Yazılar'ı inceleyerek Pavlus'un onları doğru yorumlayıp yorumlamadığını belirlemesi de böyle adlandırılmıştı (bkz. Elç. 17:11).

▣ **"bir hastaya yapılan iyilik nedeniyle"** Petrus, olağanüstü bir iyileştirme ve merhamet mucizesini bu kadar düşmanca bir ortamda ele alan bu resmi duruşmanın uygunsuzluğunu açığa vuruyor. Bunun yerine Tanrı'yı övmeleri lazım!

▣ **"iyileştiği"** Bu bir bitmiş zamanlı edilgen haber kipidir. Bacaklarının tam sağlığı ve işlevliğini geri kazanımı anlamına gelir.

4:10 "hepiniz ve bütün İsrail halkı şunu bilin" Bu bir bitmiş zamanlı etkin emir kipidir. Kutsal Ruh Petrus'u cesaretlendirmiştir. Yargıçların karşısında yılmıyor. Bu liderler Mesih'i mezara hapsedemedi, önlerinde duran iyileştirilmiş adamı da inkâr edemezlerdi!

▣ **"Nasıralı İsa Mesih'in adı sayesinde"** Soruyu anlayan Petrus, mucizenin tam olarak nasıl gerçekleştiğini cevaben anlatıyor. Elç. 2:22'teki ÖZEL KONU: NASIRALI İSA'ya bakınız.

▣ **"çarmıha gerdiğiniz"** Bu gerçek apaçık ortadaydı. Onun ölümüne vesile oluşturanlar onlardı. Elç. 4:11'deki "Siz. . . tarafından" ifadesine dikkat ediniz. Yine suçlulukları ileri sürülüyor.

▣ **"Tanrı'nın ölümden dirilttiği"** Yeni Antlaşma'da, Üçlük'ü oluşturan tüm Şahısların İsa'nın dirilişinde etkin oldukları doğrulanıyor:

1. Ruh, Rom. 8:11
2. İsa, Yu. 2:19-22; 10:17-18
3. Baba, Elç. 2:24,32; 3:15,26; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30,33,34,37; 17:31; Rom. 6:4,9

Bunlar İsa'nın gerçekten yaşadığını, Tanrı hakkında öğrettiklerinin doğru olduğunu ve Baba'nın tam onayıyla günahkârların yerine öldüğünü doğruluyor. Bu, *Kerygma*'nın (yani Elçilerin İşleri'ndeki vaazlar, Elç. 2:14'teki Özel Konu'ya bakınız) önemli bir hususuydu.

▣ **"duruyor"** Burada kelime oyunu yapılmış. Kötürüm adam ayağa kalkıp önlerinde duruyor.

4:11 Mez. 118:22'den yapılan bu alıntı, Mazoretik metinden ya da Septuaginta'dan değil (bkz. Ef. 2:20; 1Pe. 2:4'ten itibaren). Mar. 12:10 ve Luk. 20:17'da İsa bunu Septuaginta'dan alarak kendisine ithafen söylüyor. Reddedilmiş fakat Tanrı'nın sonsuz kurtuluş planının (Elç. 1:8'deki Özel Konu'ya bakınız) özü haline gelmiş Mesih'e dair Eski Antlaşma peygamberliklerinin yerine getirilişini ifade eder. Kuruldaki Yahudi liderler için şoke edici bir sözdü bu (bkz. 1Ti. 2:5).

NASB	"köşenin baş taşı"
NKJV	"köşenin baş taşı"
NRSV, NJB	"köşe taşı"
TEV	"en önemli olan taş"

ÖZEL KONU: "TAŞ" (BDB 6, KB 7) ve "KÖŞE TAŞI" (BDB 819, KB 944)

I. Eski Antlaşma'da Kullanımlar

- A. İyi bir temel oluşturan sert ve dayanıklı taş kavramı YAHVE'yi nitelemek için kullanılırdı (bkz. Eyü. 38:6; Mez. 18:2'da "taş" anlamlı iki kelime geçer, BDB 700, 849).
- B. Zamanla bir Mesih unvanına dönüştü (bkz. Yar. 49:24; Mez. 118:22; Yşa. 28:16).
- C. "Taş" ya da "kaya" terimi zamanla YAHVE'nin Mesih aracılığıyla yargısını temsil eder oldu (bkz. Yşa. 8:16 [BDB 6 İNŞA ETMEK BDB 103]; Dan. 2:34-35,44-45 [BDB 1078]).
- D. Bu bir inşaat metaforu halini aldı (özellikle Yşa. 28:16'da).
 1. "köşe taşı" denilen ve ilk koyulan bir temel taşı, sağlam olup binanın geri kalan kısmınının açılarını oluştururdu
 2. ayrıca son konulan ve duvarları bir arada tutan, İbranice *rosh*, yani "baş," kelimesinden gelen "harpušta" adlı taş da olabilir (bkz. Zek. 4:7; Ef. 2:20,21)
 3. kapı kemerinin ortasında bulunan ve tüm duvarın ağırlığını taşıyan "anahtar taş" olabilir

II. Yeni Antlaşma'da Kullanımlar

- A. İsa Mez. 118'i kendine atıf yaparak birkaç kez alıntılardı (bkz. Mat. 21:41-46; Mar. 12:10-11; Luk. 20:17)

- B. Pavlus Mez. 118'i YAHVE'nin sadakatsiz, isyankar İsrail'i reddedişiyile bağlantılı olarak kullanıyor (bkz. Rom. 9:33)
- C. Pavlus "köşe taşı" kavramını Ef. 2:20-22'de Mesih'e atfen kullanıyor.
- D. 1Pe. 2:1-10'da Petrus bu kavramı İsa'ya atfen kullanıyor. İsa köşe taşıdır, imanlılarsa İsa'nın üzerine inşa edilen (yani yeni Tapınak İsa'dır, bkz. Mar. 14:58; Mat. 12:6; Yu. 2:19-20) yaşayan taşlardır (yani imanlıların tapınak olması, bkz. 1Ko. 6:19). Yahudiler İsa'nın Mesih olduğunu reddederken umutlarının temelini reddetmiş oldular.

III. Teolojik Beyanlar

- A. YAHVE Davut'la Süleyman'ın tapınak inşa etmelerine izin verdi. Antlaşmaya uydukları durumda onları bereketleyip onlarla olacağını vadetti (bkz. 2Sa. 7) ama uymadıkları halde tapınak yerle bir edilecekti (bkz. 1Kr. 9:1-9)!
- B. Haham Yahudiliği biçime ve ritüele odaklanıp imanın kişisel yönünü ihmal etti (bkz. Yer. 31:31-34; Hez. 36:22-38). Tanrı kendi suretinde yarattıklarıyla her gün kişisel, ilahi ilişki içerisinde olmak istiyor (bkz. Yar. 1:26-27). Luk. 20:17-18 ile Mat. 5:20'de Yahudiliği hedef alan korkunç yargı sözleri geçiyor.
- C. İsa bu tapınak kavramını fiziksel bedenini temsil etmek için kullanıyor (bkz. Yu. 2:19-22). Bu, İsa'nın Mesih olduğuna iman etmeden YAHVE'yle ilişkisinin mümkün olmadığı düşüncesini devam ettiriyor ve genişletiyor (Yu. 14:6; 1Yu. 5:10-12).
- D. Kurtuluşun amacı, Tanrı'yla paydaşlık mümkün olsun diye Tanrı'nın insanlardaki bozulmuş suretini onarmaktır (Yar. 1:26-27 ile Yar. 3). Hristiyanlığın hedefi şu anda Mesih'e benzemektir. İmanlılar yaşayan taşlara, yani Mesih'in üzerine inşa edilen, Mesih'i örnek alan küçük tapınaklara dönüşmeli.
- E. İmanımızın temeli ve anahtar taşı, yani Alfa ve Omega'sı İsa'dır. Bununla birlikte sürçme taşı ve tökezleme kayısı da O'dur (Yşa. 28:16). O'nu kaçırmak, her şeyi kaçırmak demektir. Bu konuda taviz yok!

4:12 "Başka hiç kimsede kurtuluş yok" Bu güçlü bir çift olumsuzdur. İbrahim'de ya da Musa'da kurtuluş yok (bkz. Yu. 14:6; 1Ti. 2:5; 1Yu. 5:10-12). Ne kadar da sarsıcı bir iddia! Çok sınırlayıcı bir iddia olsa da İsa'nın, Kendisiyle kişisel ilişkide olmayanların Tanrı'yı asla tanıyamayacaklarına inandığı çok belli. Petrus bunu elit Yahudi liderlerin önünde gururla duyuruyor. Buna çok kez Hristiyanlığın dışlayıcı skandalı denilmiştir. Ama bu konuda taviz verilemez. Ya Petrus'un dediği doğrudur ya da Hristiyanlık yalan!

▣ **"Bu göğün altında insanlara bağışlanmış. . . başka bir ad yoktur"** "Bağışlanmış" ortacı, bitmiş zamanlı edilgendir. Buna Tanrı karar verdi! İnsanların ruhsal ihtiyacını karşılamak üzere İsa'yı gönderdi. Bir B planı yok! Hristiyanlığın dışlayıcı iddiaları üzerine güzel bir kitap için bakınız: H. A. Netland, *Ahenksiz Sesler: Dinî Çokçuluk ve Hakikat Sorusu (Dissonant Voices: Religious Pluralism and the Question of Truth)*.

▣ **"insanlara"** Bu ifadenin evrensel niteliğine dikkat ediniz (bkz. Yu. 3:16; 1Ti. 2:4; 2Pe. 3:9).

▣ **"bizi kurtarabilecek"** Bu ifadede iki ortaç var.

1. *dei*, şimdiki zamanlı etkin haber kipidir, "-malıyız" (*dei* üzerine Elç. 1:16'daki tam nota bakınız)
2. *sōthēnai*, *sōzō* sözcüğünün aorist edilgen mastarıdır, "kurtarılmak"

Yeni Antlaşma'da "kurtarmak" kelimesinin iki kullanımı var.

1. fiziksel kurtuluş (Eski Antlaşma anlamı, bkz. Mat. 9:22; Mar. 6:56; Luk. 1:71; 6:9; 7:50; Elç. 27:20,31; Yak. 1:21; 2:14; 4:12; 5:20)
2. ruhsal kurtuluş (Yeni Antlaşma kullanımı, bkz. Luk. 19:10; Elç. 2:21,40,47; 11:14; 15:11; 16:30-31)

Kötürüm adam ikisini de yaşadı. Dinî liderlerin kabul edilmek ve affedilmek için tek umutları olan İsa'ya güvenmeleri lazımdı. İnsanların kurtarılmaya ihtiyacı var (bkz. Rom. 1:18-3:20) ve bunu başarmanın tek yolu İsa'dır (bkz. Rom. 3:21-31). Elç. 4:12'deki Eski Antlaşma alıntısı, Tanrı'nın planının en baştan İsa etrafında döndüğünü gösteriyor (bkz. Yşa. 8:14-15; 28:14-19; 52:13-53:12).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 4:13-22

¹³Kurul üyeleri, Petrus'la Yuhanna'nın yürekliliğini görüp de bunların eğitim görmemiş, sıradan kişiler olduklarını anlayınca şaşılar ve onların İsa'yla birlikte bulduklarını farkettiler. ¹⁴İyileştirilen adam, Petrus ve Yuhanna'yla birlikte gözleri önünde duruyordu; bunun için hiçbir karşılık veremediler. ¹⁵Kurul üyeleri onlara dışarı çıkmalarını buyurduktan sonra durumu kendi aralarında tartışmaya başladılar. ¹⁶"Bu adamları ne yapacağız?" dediler. "Yeruşalim'de yaşayan herkes, bunların eliyle olağanüstü bir belirti gerçekleştirdiğini biliyor. Biz bunu inkâr edemeyiz. ¹⁷Ama bu haberin halk arasında daha çok yayılmasını önlemek için onları tehdit edelim ki, bundan böyle İsa'nın adından kimseye söz etmesinler." ¹⁸Böylece onları çağırdılar, İsa'nın adını hiç anmamalarını, o adı kullanarak hiçbir şey öğretmemelerini buyurdular. ¹⁹Ama Petrus'la Yuhanna şöyle karşılık verdiler: "Tanrı'nın önünde, Tanrı'nın sözünü değil de sizin sözünüzü dinlemek doğru mudur, kendiniz karar verin. ²⁰Biz gördüklerimizi ve işittiklerimizi anlatmadan edemeyiz." ²¹Kurul üyeleri onları bir daha tehdit ettikten sonra serbest bıraktılar; onları cezalandırmak için hiçbir gerekçe bulamamışlardı. Çünkü bütün halk, olup bitenler için Tanrı'yı yüceltiyordu. ²²Nitekim bu mucize sonucu iyileşen adamın yaşı kırkı geçmişti.

4:13 "yüreklilik" Bkz. Elç. 4:29'daki Özel Konu: Cesaret (*parrhēsia*).

▣ "eğitim görmemiş" Buradaki *agrammatos* terimi, önüne alfa olumsuzluk eki konulmuş "yazı" terimidir. Bunun iki anlamı olabilir:

1. cahil ya da eğitimsiz (bkz. Moulton, Milligan, *Vokabüler*, s. 6)
2. haham okullarının eğitimini almamış (bkz. A. T. Robertson, *Grekçe Yeni Antlaşma'da Sözel Resimler (Word Pictures in the Greek New Testament)*, C. 1, s. 52 ve Louw ve Nida, *Sözlük*, C. 1, s. 328)

▣ "sıradan" Bu, genelde "acemi" ya da "belirli alanın eğitimini almamış" diye çevrilen *idiōtēs* terimidir. Önceden lidere ya da sözcüye yönelik değil, sıradan insana yönelik anlam taşırdı. Zamanla grup üyesine karşın yabancılarla yönelik kullanılmaya başladı (bkz. 1Ko. 14:16,23-24; 2Ko. 11:6).

Çeşitli İngilizce çevirilerin bu ifadeyi nasıl ele aldığına dikkat edin.

- NASB, NKJV "eğitimsiz, acemi adamlar"
- NRSV "eğitimsiz ve acemi adamlar"
- TEV "hiç eğitim görmemiş sıradan adamlar"
- NJB "eğitimsiz acemi"

▣ "şaşılar" Bu bir bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir (tıpkı sonraki iki fiil gibi). Geçmiş zamanda ya bir eylemin başladığına ya da tekrarlandığına işaret ediyorlar (haber kipi). Luka bu sözcüğü çok kullanır (Luka İncili ve Elçilerin İşleri'nde 18 kez); her zaman olmasa da genelde olumlu çağrışımları olur (bkz. Luk. 11:38; 20:26; Elç. 4:13; 13:41).

▣ "onların İsa'yla birlikte bulduklarını farkettiler" Bu bir iltifattı doğrusu. İsa da haham okullarında eğitilmemişti, oysa Eski Antlaşma'yı iyi biliyordu. Tüm Yahudi çocukların gitmesi zorunlu olan havra okuluna gitmişti (Petrus ile Yuhanna da öyle).

Bu liderler Petrus ile Yuhanna'daki cesareti, gücü tanıdılar. İsa'da da aynısını görmüşlerdi.

4:14 Kötürüm adam her gün Tapınak kapısında düzenli olarak oturduğu için herkes onu tanıyordu. Ama artık oturmuyordu! Tapınak'taki kalabalık bunu inkâr edemezdi (bkz. Elç. 4:16,22).

4:15 Seçeneklerini tartışınlar, inkâr ve aldatma stratejilerini tasarlasınlar diye üç sanığın gitmesi istendi (bkz. Elç. 4:17-18).

4:17-18 Planları buydu! Bir daha İsa hakkında konuşmayın ve O'nun adıyla insanlara yardım etmeyin! Ya iyileştirme yüzünden Tanrı'yı öven tüm o insanlar (bkz. Elç. 3:8-9; 4:16)?

4:19 "mudur" Bu, birinci sınıf koşullu cümledir, realiteye değil varsayıma dayanır. Petrus ile Yuhanna bu emirleri muteber bulmadı (bkz. Elç. 5:28).

▣ **"doğru"** Elç. 3:14'teki ÖZEL KONU: DOĞRULUK'a bakınız.

▣ **"kendiniz karar verin"** Bu bir aorist etkin emir kipidir. Bu liderler sözleri, güdüleri ve yaptıklarıyla kendi kendilerini suçlu çıkardılar.

4:20 Petrus ile Yuhanna, yaşayıp gördüklerini inkâr edemeyeceklerini ve bunları paylaşmaktan vazgeçmeyeceklerini eminlikle söylüyor!

4:21 "onları bir daha tehdit ettikten sonra" Neyle tehdit ettiklerini merak ediyorum. İsa ölümden dirildi. Adam yatağından kaldırıldı; bu liderler Petrus ile Yuhanna'ya ne yapacaktı?

▣ **"onları cezalandırmak için hiçbir gerekçe bulamamışlardı"** Bu, Luka'nın yazmaktaki amaçlarından birinin belirtisi olabilir. Hristiyanlık ne Roma'yı ne de Yeruşalim'deki barışı tehdit etmiyordu. Yüksek Kurul bile Hristiyan liderleri suçlamaya yarayacak gerekçe bulamadı.

▣ **"çünkü bütün halk"** Yeruşalim'deki olayların görgü tanıkları ilk kiliseyi el üstünde tutuyordu (bkz. Elç. 2:47). Yahudi liderler için bu popülerlik bir tehdit oluşturunuyordu (bkz. Elç. 5:13,26).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 4:23-31

²³Serbest bırakılan Petrus'la Yuhanna, arkadaşlarının yanına dönerek başkâhinlerle ileri gelenlerin kendilerine söylediği her şeyi bildirdiler. ²⁴Arkadaşları bunu duyunca hep birlikte Tanrı'ya şöyle seslendiler: "Ey Efendimiz! Yeri göğü, denizi ve onların içindekilerin tümünü yaratan sensin. ²⁵Kutsal Ruh aracılığıyla kulun atamız Davut'un ağzından şöyle dedin:

'Uluslar neden hiddetlendi,

Halklar neden boş düzenler kurdu?

²⁶Dünyanın kralları saf bağladı,

Hükümdarlar birleşti

Rab'be ve Mesih'i'ne karşı.'

²⁷⁻²⁸"Gerçekten de Hirodes ile Pontius Pilatus, bu kentte İsrail halkı ve öteki uluslarla birlikte senin meshettiğin kutsal Kulun İsa'ya karşı bir araya geldiler. Senin kendi gücün ve isteğinle önceden kararlaştırdığın her şeyi gerçekleştirdiler. ²⁹Ve şimdi ya Rab, onların savurduğu tehditlere bak! Senin sözünü tam bir yüreklilikle duyurmak için biz kullarına güç ver. ³⁰Kutsal Kulun İsa'nın adıyla hastaları iyileştirmek için, belirtiler ve harikalar yapmak için elini uzat." ³¹Duaları bitince toplandıkları yer sarsıldı. Hepsi Kutsal Ruh'la doldular ve Tanrı'nın sözünü cesaretle duyurmaya devam ettiler.

4:23 Öğrencilerle buluşmak için tekrar Üst Oda'ya çıktılar.

4:24 "hep birlikte" Bu yürek ve akıl birliği, ilk kiliseyi karakterize ediyordu (bkz. Elç. 1:14; 2:46; 4:24; 5:12; 15:25). Bu amaç birliği ortamında ruhsal güç ve yoğun faaliyet var.

▣ **"Efendimiz"** Bu, Grekçe *despota* terimidir; İngilizcede "despot" kelimesi buradan geliyor. Mutlak otoritesi olan biri için kullanılırdı! Burada Baba Tanrı'yı kastediyor (bkz. Luk. 2:29 ve Va. 6:10). İsa için de kullanılıyor (bkz. 2Pe. 2:1; Yah.; Elç. 4:4).

▣ **"Yeri göğü, denizi ve onların içindekilerin tümünü yaratan sensin"** Bu, Çık. 20:11'e gönderme olabilir. Elç. 14:15'te de bu pasaj alıntılanıyor ve Elç. 17:24'te hakikat duyuruluyor. YAHVE yaratandır!

4:25 Bu ayetin ilk kısmının birçok farklı çeşidi mevcut. En eski el yazmaları P⁷⁴, 8, A ve B bile bu muğlak çeşidi içeriyor. Üslubun kendisi kesin olarak bilinmese de metnin temel anlamı çok açık. Problemin baştan sona anlatımı ve olan bitenlere ilişkin teoriler için bakınız: Bruce M. Metzger, *Yunanca Yeni Antlaşma Üzerine Metinsel Yorumlar (A Textual Commentary on the Greek New Testament)*, s. 321-323.

▣ **"Kutsal Ruh aracılığıyla kulun atamız Davut'un ağzından şöyle dedin"** Burada Eski Antlaşma'nın esinlendirilmiş olması ileri sürülüyor (bkz. Mat. 5:17-19). Bu alıntı, krala ait Mesihçi Mezmur olan Mezmur 2:1-2'den alınmıştır. Hristiyanlık yeni bir şey değil, Eski Antlaşma'nın yerine getirilmesidir (bkz. Mat. 5:17-48). Dünyanın buna karşı çıkması kadar YAHVE'nin zaferi de beklenen bir durumdur.

4:25-26 "Uluslar. . . halklar. . . krallar. . . hükümdarlar" Görünüşe bakılırsa öğrenciler, hahamlar ile "hükümdarlar" arasında söz çağrışımı yapıyor. Onlar bir bakıma Yüksek Kurul'a *Goyim* (yani Yahudi olmayanlar) diyor ya da en azından söz konusu Eski Antlaşma isimleriyle İsa'nın duruşmasında ve çarşıya gerilişinde iştirak eden grupları (yani Pilatus, Hirodes, Yüksek Kurul ve Yahudi izdiham) ilişkilendiriyor.

▣ **"hiddetlendi"** Bunun gerçek anlamı "burnundan solumak"tır. Burada kibir imlenmiş.

4:26 "Rab'be ve Mesih'i'ne" YAHVE ile Mesih'in bir arada söz konusu edilir. Mez. 110:1'i alıntılanmamış olmalarına şaşırıyorum.

Monoteist (Elç. 2:39'daki Özel Konu'ya bakınız) olup da Mesih'in tam tanrılığını, Ruh'un işe şahsiyetini savunmak o kadar zor ki (bkz. Elç. 4:25. Elç. 2:32'deki Özel Konu'ya bakınız). Ancak bu üç ilahi, sonsuz şahıs birkaç kere Yeni Antlaşma'da tümleşik bağlamlarda belirir. Unutmayın ki Luka hariç bütün yazarlar, monoteist Yahudi Hristiyanlardı. Onlar radikal bir sebepten ötürü üçlükte birliği savunuyor (yani Müjde). Elç. 2:32'deki ÖZEL KONU: ÜÇLÜK'e bakınız.

4:27 "senin mehsettiğin kutsal Kulun İsa'ya" Mesih'in unvanlarına dikkat ediniz.

1. kutsal (bkz. Elç. 3:14; 4:30)
2. kul (*pais*, bkz. Elç. 3:13,26; 4:25,27,30. Elç. 3:13'teki nota bakınız)
3. mesh edilmiş (Mesih kelimesini türeten *chriō* sözcüğü, bkz. Luk. 4:18; Elç. 4:27; 10:38)

Bu ayette YAHVE'nin İsa'yı hangi türlü yollarla gönderdiği ve yetkilendirildiği öne sürülür. Tanrı'nın ebedi kurtuluş ve yenileme planı, metodu İsa'dır (bkz. Elç. 4:28. Elç. 1:8'deki Özel Konu'ya bakınız).

ÖZEL KONU: KUTSAL KİTAP'TA MESHETME (BDB 603)

- A. Güzelleştirmede kullanılır (BDB 691 I. bkz. Yas. 28:40; Rut. 3:3; 2Sa. 12:20; 14:2; 2Ta. 28:15; Dan. 10:3; Mik. 6:15)
- B. Misafirler için kullanılır (BDB 206, bkz. Mez. 23:5; Luk. 7:38,46; Yu. 11:2)
- C. İyileştirmede kullanılır (BDB 602, bkz. Yşa. 61:1; Mar. 6:13; Luk. 10:34; Yak. 5:14) [Hez. 16:9'da hijyenik anlamda kullanılır]
- D. Cesedi gömülmeye hazırlamakta kullanılır (bkz. Mar. 16:1; Yu. 12:3,7; 19:39-40; ayrıca "meshetme" fiili olmasa da 2Ta. 16:14)
- E. Dini anlamda kullanılır (bir nesne için, BDB 602, bkz. Yar. 28:18; 31:13 [sütun]; Çık. 29:36 [sunak]; Çık. 30:26; 40:9-16; Lev. 8:10-13; Say. 7:1 [Buluşma Çadırı])
- F. Liderleri başa geçirmekte kullanılır
 1. Kâhinler
 - a. Harun (Çık. 28:41; 29:7; 30:30)
 - b. Harun'un oğulları (Çık. 40:15; Lev. 7:36)

- c. standart ifade ya da unvan (Say. 3:3; Lev. 16:32)
- 2. Krallar
 - a. Tanrı tarafından (bkz. Say. 2:10; 1Sa. 12:7; 2Kr. 9:3,6,12; Mez. 45:7; 89:20)
 - b. peygamberler tarafından (bkz. 1Sa. 9:16; 10:1; 15:1,17; 16:3,12-13; 1Kr. 1:45; 19:15-16)
 - c. kâhinler tarafından (bkz. 1Kr. 1:34,39; 2Kr. 11:12)
 - d. ihtiyarlar tarafından (bkz. Hâk. 9:8,15; 2Sa. 2:7; 5:3; 2Kr. 23:30)
 - e. Mesihçi kral olan İsa için (bkz. Mez. 2:2; Luk. 4:18 [Yşa. 61:1]; Elç. 4:27; 10:38; İbr. 1:9 [Mez. 45:7])
 - f. İsa'nın takipçileri (bkz. 2Ko. 1:21; 1Yu. 2:20,27 [chrisma])
- 3. muhtemelen peygamberler için (bkz. 1Kr. 19:16; Yşa. 61:1)
- 4. ilahi kurtuluşun imansız vasıtaları
 - a. Koreş (bkz. Yşa. 45:1)
 - b. Sur Kralı (bkz. Hez. 28:14, burada Aden bahçesi metaforları kullanıyor)
- 5. "Mesih," yani "Mesh Edilmiş Olan" terimi ya da unvanı (BDB 603), bkz. Mez. 2:2; 89:38; 132:10 Elç. 10:38'de Üçlük'ün tüm şahısları mesh etmede yer alıyor. İsa mesh edilmişti (bkz. Luk. 4:18; Elç. 4:27; 10:38). Bu kavram, tüm imanlılara kapsamak üzere genişletilmiştir (bkz. 1Yu. 2:27). Mesh Edilmiş Olan, mesh edilmiş olanlara dönüşmüştür! Bu, Mesih Karşıtı ve Mesih karşıtlarına paralel olabilir (bkz. 1Yu. 2:18). Eski Antlaşma'nın sembolik anlam taşıyan fiziksel mesh etme eylemi (bkz. Çık. 29:7; 30:25; 37:29), özel bir görev için Tanrı tarafından çağrılan ve donatılan kişilerle, yani peygamberler, kâhinler ve krallarla ilgilidir. "Mesih" sözcüğü, İbranice "mesh edilmiş olan" teriminin bir çevirisidir.

- ▣ **"kutsal Kulun İsa'ya karşı bir araya geldiler"** İsa'nın Yerusâlim'deki düşmanları şunlardı:
 1. Roma tarafından atanmış Edomlu Filistin hükümdarı Hirodes (Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız)
 2. Filistin'in Romalı yönetsel lider Pontius Pilatus (Elç. 3:13'teki Özel Konu'ya bakınız)
 3. Roma ordusunu ya da Yahudiliğe dönmüşleri kasteden öteki uluslar
 4. İsrail halkı, yani Yahudi yetkililer ve Barabba'nın saliverilmesini, İsa'nın ise çarmıha gerilmesini isteyen Yahudi izdiham

ÖZEL KONU: HİRODES'İN AİLESİ

- A. Büyük Hirodes
 1. İdumeya asıllı (Edomlu) Yahudiye Kralı (MÖ. 37-4). Siyasi manevralarla ve Marcus Antonius'un desteğiyle MÖ. 40 yılında Filistin'in (Kenan) büyük bir kısmının yöneticisi olarak Roma Senatosunca atanmayı başardı.
 2. Hirodes'ten Mat. 2:1-19 ile Luk. 1:5'te söz ediliyor.
 3. Oğulları
 - a. Hirodes Filipus (Simonlu Mariamne'nin oğlu)
 - (1) Hirodias'ın Kocası (MÖ. 4 – MS. 34)
 - (2) Mat. 14:3'te; Mar. 6:17'de adı geçiyor
 - b. Hirodes Filipus (Kleopatra'nın oğlu)
 - (1) Celile Gölü'nün kuzey ve batı bölgesinin tetrarkı (MÖ. 4 - MS. 34)
 - (2) Luka 24:31'de adı geçiyor
 - c. Hirodes Antipa
 - (1) Celile ile Perea Tetrarkı (MÖ. 4 - MS. 39)
 - (2) Mat. 14:1-12; Mar. 6:14,29; Luk. 3:19; 9:7-9; 13:31; 23:6-12,15; Elç. 4:27; 13:1'de adı geçiyor
 - d. Ethnarch Archelaus
 - (1) Yahudiye, Samiriye ve İdumeya'nın Yöneticisi (MÖ. 4 - MS. 6)
 - (2) Mat. 2:22'de adı geçiyor

- e. Aristobulus (Mariamne'nin oğlu)
- (1) I. Hirodes Agrippa'nın babası olarak tanıtılıyor
 - (a) Yahudiye Kralı (MÖ. 37-44)
 - (b) Elç. 12:1-24; 23:35'te adı geçiyor
 - (i) oğlu, II. Hirodes Agrippa'ydı
kuzey bölgenin Tetrarkı (MS. 50-70)
 - (ii) Berniki adında kızı vardı
– erkek kardeşinin eşi
– Elç. 25:13-26:32'de adı geçiyor
 - (iii) Drusilla adında kızı vardı
– Feliks'in karısı
– Elç. 24:24'te adı geçiyor

B. Kutsal Kitap'ta Hirodes'lerden Bahsedildiği Yerler

1. Mat. 14:1 vd.; Luk. 3:1; 9:7; 13:31, ve 23:7'de adı geçen Tetrark, yani bölge kralı Hirodes, Büyük Hirodes'in oğluydu. Büyük Hirodes öldüğünde krallığı oğulları arasında bölüştürüldü. "Tetrark" terimi, "dördüncü kısmın lideri" demektir. Bu Hirodes, Antipatros'un kısaltması olan Hirodes Antipa adıyla tanınıyordu. Celile ve Perea onun denetimindeydi. Bu o demektir ki İsa'nın hizmeti bu ikinci nesil İdumeya yöneticisinin topraklarındaydı.
 2. Hirodias, Hirodes Antipa'nın erkek kardeşi Aristobulus'un kızıydı. Daha önce Hirodes Antipa'nın üvey kardeşi Filipus'la evliydi. Bu, Celile'nin hemen kuzeyindeki bölgeyi idare eden Tetrark Filipus değildi, Roma'da yaşayan Filipus adlı diğer kardeşti. Hirodias'ın Filipus'tan bir kızı vardı. Hirodes Antipa Roma'yı ziyaret ederken siyasi alanda ilerlemek isteyen Hirodias'la tanıştı ve tahrik oldu. Sonuç olarak evlenebilsinler diye Hirodes Antipa, Nebatî prensesi olan eşini, Hirodias da kocası Filipus'u boşadı. Ayrıca kendisi I. Hirodes Agrippa'nın kız kardeşiydi (bkz. Elç. 12).
 3. Hirodias'ın kızı Salome'nin adını Flavius Josephus, *Yahudilerin Antikiteleleri (Antiquities of the Jews)* 8:5:4'ten öğreniyoruz. Büyük ihtimalle bu zamanda on ikiyle on yedi yaşları arasındaydı. Annesi tarafından kontrol ve manipüle edildiği çok açık. Daha sonra Tetrark Filipus'la evlendi ama çok geçmeden dul kaldı.
 4. Vaftizci Yahya'nın idamından yaklaşık on yıl sonra Hirodes Antipa karısı Hirodias'ın kışkırtması üzerine kral unvanını almak için Roma'ya gitti çünkü unvan karısının erkek kardeşi I. Agrippa'ya verilmişti. Ancak I. Agrippa Roma'ya mektup yazarak Antipa'yı Roma'nın Bereketli Hilal, yani Mezopotamya'daki can düşmanı Partlarla iş birliği yapmaktan suçladı. Anlaşılan İmparator I. Agrippa'ya inanmış ve Hirodes Antipa'yla karısı Hirodias'ı İspanya'ya sürgün etmiş.
 5. Büyük Hirodes'in Beytlehem'deki çocukları öldürdüğünü; Hirodes Antipa'nın Vaftizci Yahya'yı öldürdüğünü; I. Hirodes Agrippa'nın Elçi Yakup'u öldürdüğünü ve II. Hirodes Agrippa'nın Pavlus'un Elçilerin İşleri'nde yazıya aktarılan başvurusunu dinlediğini hatırlayarak bu Hirodes'leri Yeni Antlaşma'da anlatıldıkları gibi hatırlamak daha kolay olabilir.
- C. Büyük Hirodes'in ailesi hakkında bilgi edinmek için Flavius Josephus'un *Yahudilerin Antikiteleleri (Antiquities of the Jews)* adlı eserindeki dizine başvurunuz.

4:28 "Senin kendi gücün ve isteğinle önceden kararlaştırdığın" Yaratılıştan önce bile Tanrı'nın kurtuluş planı vardı (bkz. Mat. 25:34; Yu. 17:24; Ef. 1:4; 1Pe. 1:20; Va. 13:8; Elç. 2:13; 3:18; 13:29). Bu Mesih düşmanları ne yaptılarsa Tanrı'nın isteğiyle yaptılar. İsa ölmek için geldi (bkz. Mar. 10:45)! Burada "önceden kararlaştırmak" diye çevrilmiş terim "önceden" edatı ile "sınır koymak" fiilinin birleşimi (bkz. Rom. 8:29,30; 1Ko. 2:7; Ef. 1:5,11).

Önceden belirleme üzerine belirleyici Yeni Antlaşma pasajları Rom. 8:28-30; Rom. 9; ve Ef. 1:3-14'tür. Bu metinler Tanrı'nın egemen olduğunu açıkça vurguluyor. İnsan tarihi de dahil her şey O'nun kontrolindedir. Vakitlice hayata geçirilen, önceden belirlenmiş ilahi bir plan var. Fakat bu, keyfi ya da seçici bir plan değil. Yalnızca Tanrı'nın egemenliği ve önbilgisine değil, sevgi, merhamet ve insanların hak etmediği lütufla dolu değişmez karakterine de dayanır.

Batılı (Amerikan) bireyci tutumumuzun ya da müjdecilik hevesimizin bu harika gerçeği çarpıtmasından sakınmalıyız. Ayrıca Augustinus ile Pelegius ya da Kalvenizm ile Arminiusçuluk arasındaki tarihsel ve teolojik çekişmelere kapılarak kutuplaşmaktan kaçınmalıyız.

Önceden belirleme, Tanrı'nın sevgisini, lütfunu ve merhametini sınırlayacak ya da Müjde'den hariç tutacak bir doktrin değil. İmanlıların dünya görüşünü biçimlendirerek güçlendirmeyi amaçlar. Tanrı'nın sevgisi tüm insanlık içindir (bkz. 1Ti. 2:4; 2Pe. 3:9). Her şey Tanrı'nın kontrolünde. Bizi ondan kim ya da ne ayırabilir (bkz. Rom. 8:31-39)? Önceden belirleme, iki farklı hayat görüşünden birine tekabül eder. Tanrı, tüm tarihi şimdiki zamanda görür. İnsanlar ise zamana uymak zorunda. Bizim perspektifimiz ve zihinsel becerilerimiz sınırlıdır. Tanrı'nın hükmüyle insanın özgür iradesi arasında bir çelişki yok. Bu, antlaşma yapısına uygundur. Kutsal Kitap'taki çelişkili, diyalektik, gerilim dolu çift gerçeklerin bir örneği de budur. Kutsal Kitap doktrinleri farklı perspektiflerden gösterilir. Çoğu zaman çelişkili gözükür. Gerçek, görünüşte zıt çiftlerin arasındaki dengededir. Doğrulardan birini seçerek gerilimi gidermek yanlıştır. Kutsal Kitap'ın hiçbir gerçeğini kendi başına bir bölükte izole edemeyiz.

Ayrıca seçilmişlerin sadece ölünce cennete düşmek için değil, mevcut zamanda Mesih'e benzemek için de seçtiklerini eklemek de önemlidir (bkz. Ef. 1:4; 2:10)! Bizler "kutsal ve kusursuz" olmak üzere seçildik. Tanrı, başkaları bizdeki değişimi görüp Mesih aracılığıyla Tanrı'ya iman etsinler diye bizi değiştirmeye karar verir. Önceden belirlenme kişisel bir ayrıcalık değil, antlaşma gereği sorumluluktur! Bizler hizmet etmek üzere kurtarıldık! Elç. 2:47'deki Özel Konu'ya bakınız.

4:29 "Senin sözünü. . . duyurmak" Bu bir şimdiki zamanlı etkin mastardır. Bu, devamlı cesaret için duadır (bkz. Ef. 6:19 ve Kol. 4:3) ve ilahi esinlendirmeyi doğrular (bkz. 2Ti. 3:15-17).

NAS "tam bir yüreklilikle"
NKJV, NRSV,
TEV "tam bir cesaretle"
NJB "tamamen korkusuzca"

Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: CESARET (parrhēsia)

Bu Grekçe terim, "tüm" (*pan*) ile "konuşma" (*rhēsis*) sözcüklerinin birleşimidir. Bu konuşma serbestliği ya da cesareti genelde karşıtlık ya da ret durumunda cesaret yan anlamını taşırdı (bkz. Yu. 7:13; 1Se. 2:2).

Yuhanna'nın yazılarında 13 kez kullanılıyor ve sıkça halk önünde duyuru belirtir (bkz. Yu. 18:20, ayrıca Pavlus'un yazılarında, Kol. 2:15). Lakin bazen basitçe "açıkça" anlamına geliyor (bkz. Yu. 10:24; 11:14; 16:25,29).

İsa, Baba Tanrı hakkında ve tasarılarıyla vaatleri hakkında nasıl konuştuysa Elçilerin İşleri'nde Elçiler de İsa'yla ilgili bildiriye aynı şekilde verdi (bkz. Elç. 2:29; 4:13,29,31; 9:27-28; 13:46; 14:3; 18:26; 19:8; 26:26; 28:31). Pavlus imanlılardan Müjde'yi cesaretle duyursun (bkz. Ef. 6:19; 1Se. 2:2) ve yaşamında uygulasin diye dua etmelerini istedi (bkz. Flp. 1:20).

Pavlus'un Mesih'e eskatolojik umudu ona bu kötü çağda Müjde'yi duyurmak için cesaret ve güven verdi (bkz. 2Ko. 3:11-12). Pavlus İsa takipçilerinin uygun davranışlarda bulunacağından da emindi (bkz. 2Ko. 7:4).

Bu terimin bir yönü daha var. İbraniler kitabında anlamı imanlıların Mesih sayesinde Tanrı'ya yaklaşım O'nunla konuşma cesaretidir (bkz. İbr. 3:6; 4:16; 10:19,35). İmanlılar Mesih aracılığıyla tamamen kabul edilir ve Tanrı'ya yakın olmaya buyur edilir (bkz. 1Ko. 5:21)!

Bu terimin Yeni Antlaşma'da farklı kullanımları var.

1. şunlardan birine ilişkin özgüven, cesaret ya da eminlik
 - a. insanlara (bkz. Elç. 2:29; 4:13,31; 2Ko. 3:12; Ef. 6:19)
 - b. Tanrı'ya (bkz. 1Yu. 2:28 3:21; 4:12; 5:14; İbr. 3:6; 4:16; 10:19)
2. açıkça, basitçe ya da kesin konuşmak (bkz. Mar. 8:32; Yu. 7:4,13; 10:24; 11:14; 16:25; Elç. 28:31)

3. halk önünde konuşmak (bkz. Yu. 7:26; 11:54; 18:20)
4. bunla ilişkili *parrhēsiāzomai* biçimi zor koşullarda Müjde'yi cesaretle duyurmak için kullanılıyor (bkz. Elç. 18:26; 19:8; Ef. 6:20; 1Se. 2:2)

4:30 "iyileştirmek. . için elini uzat" Bu bir antropomorfik ifadeydi (bkz. Elç. 2:33'teki Özel Konu) ve Tanrı'nın şefkat ve güç gösterisini betimlemek için kullanılırdı. Belirtiler, Müjde bildirisini doğrulamanın bir yoluuydu. Hayatları boyunca havralarda duydukları iletiden son derece farklıydı.

4:31 "toplandıkları yer sarsıldı" Tanrı tıpkı Pentikost'ta yaptığı gibi gücünü ve aralarında bulunduğunu bir daha göstererek bu tanıkları teşvik etti. Bu kelime, rüzgârın denize açılmış bir yelkenli üzerine esmesi için kullanılır.

▣ **"Hepsi Kutsal Ruh'la doldular"** Yine hepsinin dolduğuna dikkat ediniz (bkz. Elç. 2:4; 4:8,31; 9:17; 13:9,52, ayrıca Elç. 5:17'deki tam nota bakınız). Bu dolma, Müjde'nin cesur bir şekilde duyurulması içindi. Dillerden söz etmediğine de dikkatinizi çekerim. Elçilerin İşleri'nde dillerden bahsedildiğinde bu genel olarak müjdelemede Müjde'nin kültürel-etnik ve coğrafi engelleri aşması bağlamında olur.

▣ **"Tanrı'nın sözünü"** *Jerome'un Kutsal Kitap Yorumu (The Jerome Biblical Commentary)* (s. 180) bu ifade hakkında güzel bir not düşer, "Luka, Hristiyan iletisini bu şekilde ifade etmeyi çok sever (bkz. Elç. 6:2,7; 8:14; 11:1; 13:5,7,44,46,48; 16:32; 17:13; 18:11). "Rab'bin sözü" (Elç. 8:25; 13:49; 15:35,36; 19:10,20; 20:35) ya da basitçe "söz" gibi çeşitleri de var (Elç. 4:29; 6:4; 8:4; 10:44; 11:19; 14:25; 16:6)."

İnancın ana sorusu budur, "Yeni Antlaşma'da sunulan Müjde, Tanrı'nın sözü mü?" Ruh'tan enerji almış inancın cevabı "evet"dir!!

▣ **"cesaretle"** Elç. 4:29'daki Özel Konu'ya bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 4:32-35

³²İnananlar topluluğunun yüreği ve düşüncesi birdi. Hiç kimse sahip olduğu herhangi bir şey için "Bu benimdir" demiyor, her şeylerini ortak kabul ediyorlardı. ³³Elçiler, Rab İsa'nın ölümden dirildiğine çok etkili bir biçimde tanıklık ediyorlardı. Tanrı'nın büyük lütfu hepsinin üzerindeydi. ³⁴⁻³⁵Aralarında yoksul olan yoktu. Çünkü toprak ya da ev sahibi olanlar bunları satar, sattıklarının bedelini getirip elçilerin buyruğuna verirdi; bu da herkese ihtiyacına göre dağıtırdı.

4:32 "yüreği ve düşüncesi birdi" İmanlılar arasındaki birliktelik ruhu (bkz. Yu. 17:11,21,23; Ef. 4:4-6) Üçlükte Bir Olan Tanrı'nın beraberliğini yansıtıyordu (bkz. Yu. 17:11,21,23; Ef. 4:4-6). Mar. 12:30'da aynen bu ifadeler Yas. 6:4-5'teki ilk emri yansıtmak için kullanılıyor.

▣ **"her şeylerini ortak kabul ediyorlardı"** Aile duygusu içinde hareket ediyorlardı. Kilise ilk kez hizmetlerini finanse etmeye çalışıyordu. Bu bağışlar herkesçe hiçbir zorlama altında olmadan gönüllü olarak yapıyordu. Hedefleri hükmetmek ya da sosyal dengeleme değildi. Birbirlerine sevgi ve ilgiden yaptılar bunları!

4:33 "ölümden dirildiğine. . tanıklık ediyorlardı" Bildirinin ana gerçeği buydu (1Ko. 15). İsa yaşıyordu!

▣ **"büyük lütfu hepsinin üzerindeydi"** Pavlus'un mektuplarından, daha sonra bu kilisenin çok yoksul olduğunu öğreniyoruz (bkz. Rom. 15:3; Gal. 2:10). Bol yaşam (bkz. Yu. 10:10) gibi büyük lütfun da maddi şeylerle alakası bulunmuyor. Dikkat ederseniz bu büyük lütf sadece liderlerin, özel armağanlara sahip olanların ya da belirli bir sosyoekonomik düzeydekilerin üzerinde değil, herkesin üzerindedir.

4:34 Kilise mensupları birbirlerine karşı sorumlu hissediyorlardı. Kim neyi varsa özgürce muhtaç olanlarla paylaşıyordu (bkz. Elç. 4:35). Bu komünizm değil, sevginin eylem halidir.

4:35 "elçilerin buyruğuna verirlerdi" Kültürel deyim olan "ayaklarının dibine bırakmak" ifadesi, bir şeyi başkasına vermek anlamını taşır. Hayatlarını İsa'nın ayaklarının dibine bıraktıkları için mülk ve paralarını da Elçilerin ayaklarının dibine bıraktılar.

▣ **"bu da. . .dağıtıldı"** Bu bir bitmemiş zamanlı edilgen haber kipidir ve geçmiş zamanda sürekli eylem belirtir. Bu, havraların yoksul ve muhtaçlara yardım etme tutumunu devam ettirir.

▣ **"herkese ihtiyacına göre"** Klein, Blomberg, ve Hubbard'ın *Kutsal Kitap Yorumuna Giriş*, s. 451-453'te Marx'ın manifestosunda Elçilerin İşleri'nden iki alıntı olduğunu belirten ilginç bir yorum var:

1. "her biri kendi gücü oranında" – Elç. 11:29
2. "herkese ihtiyacına göre"

Yorumbilimsel sorun şu ki çağdaş insanlar, Kutsal Kitap'ın hiç değinmediği ve gerçekleştirmediği bir şeyi desteklemek için yine Kutsal Kitap'ı kullanıyor. Kutsal Kitap'ın asıl yazar ya da dinleyici için anlamıyla bizim için anlamı aynı olamaz. Bizler metni kültürel ya da varoluşsal durumumuza farklı şekillerde uygulayabiliriz ama bunu asıl yazarın kastettiği anlama tamamen bağlı kalarak yapmalıyız. Kutsal Kitap'ın her metni tek anlamlı olsa da uygulama şekilleri ve imaları çoktur. (Kutsal Kitap Yorumu Seminerimi www.freebiblecommentary.org linkinde bulabilirsiniz)

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 4:36-37

³⁶⁻³⁷**Örneğin, Kıbrıs doğumlu bir Levili olan ve elçilerin Barnaba, yani Cesaret Verici diye adlandırdıkları Yusuf, sahip olduğu bir tarlayı sattı, parasını getirip elçilerin buyruğuna verdi.**

4:36 "bir Levili olan. . .Yusuf" Eski Antlaşma kâhinlere toprak sahibi olmayı yasaklasa da Romalı yetkililer Filistin'de birçok değişikliğe vesile oldu.

▣ **"elçilerin Barnaba, yani Cesaret Verici diye adlandırdıkları"** "Barnaba" adının popüler anlamı budur. Aramicede olası anlamı "peygamberliğin oğlu" ya da İbranicede muhtemelen "Nebo'nun oğlu" olabilirdi (AB, C. 1). O, Yeruşalim kilisesinin ilk liderlerinden biri ve Pavlus'un hem arkadaşı hem müjdecilikte yoldaşydı. İlk kilise tarihçisi Eusebios, onun Luk. 10'daki Yetmişler'den biri olduğunu söylüyor.

ÖZEL KONU: BARNABA

I. Hayatı

- A. ilk adı Yusuf (bkz. Elç. 4:36)
- B. Kıbrıs'ta doğdu (bkz. Elç. 4:36).
- C. Levi oymağından (bkz. Elç. 4:36)
- D. "cesaret verici" diye adlandırılıyordu (bkz. Elç. 4:36; 11:23)
- E. "iyi bir adam" olduğu söyleniyor (bkz. Elç. 11:24)
- F. Yeruşalim kilisesinin üyesiydi (bkz. Elç. 11:22) ve bu kilisenin temsilcisi olarak Antakya, Suriye'de büyümekte olan yeni kiliseyi teftiş etmek için gönderildi (bkz. Elç. 11:19-28)
- G. Kutsal Ruh'la dolu olduğu söyleniyor (bkz. Elç. 11:24)
- H. imanla dolu olduğu söyleniyor (bkz. Elç. 11:24)
- I. bir peygamber ve öğretmene has ruhsal armağanlara sahipti (bkz. Elç. 13:1)
- J. Elçi adlandırılıyor (bkz. Elç. 14:14).

II. Hizmeti

- A. Yeruşalim'de
 1. tüm mülkiyetini satıp parayı yoksullara yardım etsinler diye Elçilere verdi (bkz. Elç. 4:37)
 2. Yeruşalim kilisesinde önderdi (bkz. Elç. 11:22)
- B. Pavlus'la birlikte

1. Saul/Pavlus'un iman ettiğine güvenen ilk kişilerdendi (bkz. Elç. 9:27)
2. Saul/Pavlus'u bulmak ve Antakya'daki yeni kilise konusunda yardım etmesine ikna etmek için Tarsus'a gitti (bkz. Elç. 11:24-26)
3. Antakya'daki kilise Barnaba'yla Saul'u fakirlere bağışla birlikte Yerusolim kilisesine gönderdi (bkz. Elç. 11:29-30)
4. Barnaba'yla Pavlus ilk müjdeleme yolculuğuna çıkıyor (bkz. Elç. 13:1-3)
5. Evi olan Kıbrıs'ta ekip önderi Barnaba'ydı ama çok geçmeden Pavlus'un önderliği kabul edildi (bkz. Elç. 13:13)
6. öteki uluslarla yaptıkları misyon çalışmalarını açıklamak ve belgelemek için Yerusolim kilisesine hesap verdiler (bkz. Elç. 15:1-21, buna Yerusolim Toplantısı deniyor).
7. Gal. 2:11-14'te anlatıldığı üzere Barnaba'yla Pavlus Yahudi yemek yasaları ve Yahudi olmayanlarla paydaşlık konusunda anlaşamadılar
8. Barnaba'yla Pavlus ikinci bir müjdeleme yolculuğu planlıyordu fakat Barnaba'nın ilk yolculukta işi bırakan (bkz. Elç. 13:13) kuzeni Markos/Yuhanna yüzünden tartışma çıktı (bkz. Kol. 4:10). Pavlus onun ikinci misyon yolcuğuna katılmasını kabul etmedi ve sonuç olarak ekip dağıldı (bkz. Elç. 15:36-41). Böylece ortaya iki ekip çıktı (Barnaba'yla Markos/Yuhanna ve Pavlus'la Silas).

III. Kilise Geleneği (Eusebios)

- A. Barnaba İsa tarafından gönderilen Yetmişler'in arasındaydı (bkz. Luk. 10:1-20).
- B. Evi olan Kıbrıs adasında Hristiyan inancı uğruna öldü (kaynak: *Barnaba'nın İşleri (Acts of Barnabas)*).
- C. Tertullianus, İbraniler kitabını Barnaba'nın yazdığını söylüyor.
- D. İskenderiyeli Klement, Barnaba'nın kanon dışı Barnaba Mektubu'nu yazdığını söylüyor.

4:37 "sahip olduğu bir tarlayı" Nikodim ve Aramatyalı Yusuf gibi o da varlıklı bir adamdı. Elç. 5, bu yöntemle hizmeti finanse etmenin suistimal edilme potansiyelini gösterir (ör. kıskançlık, yalan söyleme ve ölüm).

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Sadukiler kimdir? Neden o kadar kızmışlardı?
2. Yüksek Kurul nedir?
3. Mez. 118 neyi ima ediyor?
4. Elç. 4:12 neden çok önemli?
5. Elç. 4:28'deki önceden belirleme bireylerle mi yoksa Tanrı'nın kurtuluş planıyla mı ilgili? Neden?
6. Luka, Elç. 4:32-5:11'de kilise için örnek oluşturmaya mı çalışıyor?

ELÇİLERİN İŞLERİ 5

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Hananya ile Safira	Kutsal Ruh'a Yalan Söyleme	Mal Mülk Paylaşımı	Hananya ile Safira	Hananya ile Safira'nın Düzenbazlığı
5:1-11	5:1-11	(4:32-5:11) 4:32-5:6	5:1-6 5:7-8 5:9-11	5:1-6 5:7-11
Birçok Belirtiler ve Harikalar Yapılıyor	Kilisenin Devamlı Gücü	Elçilerin İkinci Kez Tutuklanması	Mucizeler ve Harikalar	Genel Durum
5:12-16	5:12-16	5:12-21a	5:12-16	5:12-16
Elçilere Yapılan Baskı	Hapisteki Elçiler Salıveriliyor		Elçiler Baskıya Uğruyor	Elçilerin Tutuklanması ve Kurtarılması
5:17-26	5:17-21		5:17-21a	5:17-18 5:19-21a Yüksek Kurul'un Karşısına Çıkma Çağrısı
	Elçiler Yine Duruşmada	5:21b-26	5:21b-26	5:21b-26
5:27-32	5:22-32	5:27-32	5:27-28	5:27-33
5:33-42	Gamaliel'in Öğüdü	Gamaliel	5:29-32	
	5:33-42	5:33-39a	5:33-39a	Gamaliel'in Ara Buluculuğu
		5:39b-42	5:39b-42	5:34-39a 5:39b-41 5:42

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 5:1-6

¹⁻²Hananya adında bir adam, karısı Safira'nın onayıyla bir mülk sattı, paranın bir kısmını kendine saklayarak gerisini getirip elçilerin buyruğuna verdi. Karısının da olup bitenlerden haberi vardı. ³Petrus ona, "Hananya, nasıl oldu da Şeytan'a uydun, Kutsal Ruh'a yalan söyleyip mülkün parasının bir kısmını kendine sakladın?" dedi. ⁴"Mülk satılmadan önce sana ait değil miydi? Sen onu sattıktan sonra da parayı dilediğin gibi kullanamaz mıydın? Neden yüreğinde böyle bir düzen kurdun? Sen insanlara değil, Tanrı'ya yalan söylemiş oldun." ⁵Hananya bu sözleri işitince yere yıkılıp can verdi. Olanları duyan herkesi büyük bir korku sardı. ⁶Gençler kalkıp Hananya'nın ölüsünü kefenlediler ve dışarı taşıyıp gömdüler.

5:1 "Hananya" Bu ad İbranicede "YAHVE lütufla vermiştir" ya da "YAHVE lütüfkâdır" anlamını taşır (BDB 337).

▣ **Safira** Bu, Hananya'nın eşiydi. Aramicede adı "güzel" anlamına gelir. İkisi de imanlıydı.

5:2 saklayarak Buradaki nadir fiilin aynısı (*nosphizomai*), Yşu. 7:1'in Septuaginta (LXX) çevirisinde Akan'ın günahını betimlemek için kullanılır. Elçilerin İşleri üzerine yorum kitabında (*New International Commentary*) F. F. Bruce, ilk kilise için Hananya neyse, Kenan Fethi için de Akan oydu diye yorum yapmıştır. Bu günah tüm kiliseye zarar verme potansiyeline sahipti. Aynı terim Tit. 2:10'da sahiplerinden çalan kölelere yönelik de kullanılır.

▣ **"gerisini getirip elçilerin buyruğuna verdi"** Bu hareket, Barnabas'ın Elç. 4:37'de yaptığıyla benzeşir. Hananya ile Safira, şahsi mülkiyetlerini satıp satmamakta serbestti (bkz. Elç. 5:4). Ya kısmen ya da hepsini Tanrı'nın işine bağışlamakta serbestlerdi. Ancak kısmen verirken hepsini verdiklerini iddia etme hakları yoktu. Art niyetleri ve iki yüzlü davranışları yüreklerini ortaya koydu (bkz. Elç. 5:4c; Luk. 21:14). Tanrı yüreğe bakar (bkz. 1Sa. 16:7; 1Kr. 8:39; 1Ta. 28:9; Özd. 21:2; Yer. 17:10; 17:9-10; Luka 16:15; Elç. 1:24; Rom. 8:27).

5:3 "Şeytan'a. .Kutsal Ruh'a" Bu, dünyamızda ve yaşamımızda etkin olan iki ruhsal gücün varlığını gösterir. Ef. 2:2-3'te (bkz. Yak. 4) Yaratılış sonrası insanlığın üç düşmanı sıralanmıştır:

1. düşmüş dünya düzeni
2. kişisel bir ayartıcı
3. düşmüş doğamız

ÖZEL KONU: ŞEYTAN

I. ŞEYTAN ÇOK ZOR BİR KONUDUR

- A. Eski Antlaşma'da Şeytan iyiliğin, yani Tanrı'nın baş düşmanı değil, YAHVE'ye hizmet eden ve insanlığa seçenek sunan, ayrıca insanlığı haksızlıkla suçlayan birisidir (bkz. A. B. Davidson, *Eski Antlaşma Teolojisi (A Theology of the OT)*, s. 300-306).
- B. Tanrı'nın kişisel baş düşmanı kavramı Antlaşmalar arası kanon dışı literatüründe Persli düalist Zerdüştlük dininin etkisi altında gelişti. Bunun da Haham Yahudiliği ve Esseniler topluluğu üzerinde büyük etkisi oldu (bkz. aşağıda III).
- C. Yeni Antlaşma, Eski Antlaşma temalarını şaşırtıcı derecede kesin fakat seçici kategorilerde işliyor.

Kötülük incelemesine Kutsal Kitap teolojisi açısından, yani her kitabı, yazarı ya da janrını ayrı ayrı inceleyip ana hatlarını belirterek yaklaşırsa çok farklı kişisel kötülük görüşleri ortaya çıkıyor.

Ancak kötülük, dünya dinlerinin ya da doğu dinlerinin Kutsal Kitap dışı yaklaşımlarıyla incelenirse Yeni Antlaşma gelişimlerinin büyük kısmı Pers düalizminde ve Greko-Romen spiritüalizminde önceden belirtiliyor.

İnsan benim gibi önvarsayımsal olarak Kutsal Yazı'nın ilahi otoritesine adanmışsa Yeni Antlaşma'daki gelişimi aşamalı vahiy olarak görmeli. Hristiyanlar Yahudi folklorunun ya da batı edebiyatının (Dante, Milton) bu kavramı daha çok etkilemesine izin vermemeli. Vahyinin bu sahası kesinlikle gizemli ve belirsiz. Tanrı kötülüğün tüm yönlerini, çıkış noktasını (bkz. ÖZEL KONU: LUCİFER), amacını açıklamamayı tercih etmiştir fakat Kutsal Yazı yenilgisini beyan etmiştir!

II. ESKİ ANTLAŞMA'DA ŞEYTAN

Eski Antlaşma'da "Şeytan" (BDB 966, BB 1317) ya da "suçlayıcı" terimi üç farklı gruba ilişkin olabilir.

- A. suçlayan insanlar (1Sa. 29:4; 2Sa. 19:22; 1Kr. 5:4; 11:14,23,25; Mez. 109:6,20,29)
- B. suçlayan melekler (Say. 22:22-23; Zek. 3:1)
1. Rab'bin Meleği – Say. 22:22-23
 2. Şeytan – 1Ta. 21:1; Eyü. 1-2; Zek. 3:1
- C. suçlayan kötü ruhlar (Şeytan olabilir) (1Kr. 22:21; Zek. 13:2)
- III. Yaratılış 3'teki yılanla Şeytan ancak Antlaşmalar arası dönemde özdeşleştiriliyor (bkz. Süleyman'ın Bilgeligi 2:23-24; 2. Hanok 31:3); daha ileri bir tarihteyse hahamlar için bir seçenek olabiliyor (bkz. Sot 9b ve Sanh. 29a). Yaratılış 6'daki "Tanrı'nın oğulları" ya da "ilahi varlıklar" (ÖZEL KONU: YARATILIŞ 6'DA TANRI'NIN OĞULLARI) 1. Hanok 54:6'daki kötü meleklerle dönüşüyor. Haham teolojisinde bunlar kötülüğün çıkış noktası oluyor. Bundan söz ederek teolojik doğruluğunu iddia etmiyorum, gelişimini ortaya koyuyorum. Yeni Antlaşma'da 2Ko. 11:3; Va. 12:9'da bu Eski Antlaşma eylemleri melek doğasına sahip kişileşmiş kötülüğe, yani Şeytan'a mal ediliyor (bkz. ÖZEL KONU: MELEKLER VE KÖTÜ RUHLAR).
- IV. Kişileşmiş kötülüğün çıkış noktası
- A. Kişileşmiş kötülüğün çıkış noktasını Eski Antlaşma'dan anlamak bakış açınıza göre ya zor ya da imkansızdır. Bunun bir nedeni, İsrail'in sıkı monoteizmiydi (bkz. ÖZEL KONU: MONOTEİZM, bkz. Yas. 6:4-6; 1Kr. 22:20-22; Vai. 7:14; Yşa. 45:7; Amo. 3:6). Tüm nedensellik YAHVE'nin emsalsizliğini ve önceliğini göstermek için YAHVE'ye mal edilir (bkz. Yşa. 43:11; 44:6,8,24; 45:5-6,14,18,21,22; bkz. ÖZEL KONU: TEK NEDENSELLİK).
- B. Olası bilgi kaynakları
1. Eyü. 1-2, burada Şeytan "Tanrı'nın oğulları"ndan, yani meleklerden biridir
 2. Yşa. 14; Hez. 28, burada Babil ile Sur'un gururlu kralları Şeytan'ın gururunu (bkz. 1Ti. 3:6) yansıtmak için kullanılıyor olabilir.
 3. Bu yaklaşım hakkında hem olumlu hem olumsuz hislerim var. Hezekiel Aden bahçesinden imgeler kullanarak Sur kralını Şeytan'la bağdaştırmakla kalmıyor (bkz. Hez. 28:12-16), bunun yanı sıra Mısır kralını iyiyi ve kötüyü bilme ağacıyla bağdaştırıyor (Hez. 31). Ancak Yşa. 14, özellikle 12-14'üncü ayetler, gurur yüzünden çıkarılan kibirli bir isyanı tarif ediyor sanki. Tanrı Şeytan'ın spesifik doğasını ve nerden geldiğini bize göstermek istediyse bunu çok dolaylı yoldan yapmış. Sistemik teolojinin farklı Antlaşmalardan, yazarlardan, kitaplardan ve janrlardan küçük, belirsiz kısımlar alıp tek bir ilahi yapbozun parçaları gibi birleştirme eğiliminden sakınmalıyız.
- V. HAHAMLARA AİT MİDRAŞ'TA ŞEYTAN
- A. Alfred Edersheim (*İsa Mesih'in Yaşamı ve Tarihsel Bağlamı (Life and Times of Jesus the Messiah)*, C. II, ek XIII [s. 748-763] ve XVI [pp.770-776]), Haham Yahudiliğinin Pers düalizmi ve kötü ruhlar üzerine spekülasyonların fazlaca etkisi altında kaldığını yazıyor (bkz. ÖZEL KONU: MELEKLER VE KÖTÜ RUHLAR). Hahamlar bu alanda güvenilir kaynak değil. İsa, Havranın öğretilerinden tamamen ayrılıyor. Düşünceme göre aracı melekler kavramı (bkz. Elç. 7:53) ve Sina Dağı'nda Yasa'nın Musa'ya verilmesine yönelik direniş (i.e., Çık. 19-20), hem YAHVE'nin hem insanlığın düşmanı olan baş melek kavramına kapıyı açtı. İran'ın düalist dini Zerdüştlükte iki büyük tanrı vardı.
1. Daha sonra *Ohrmazd* adlandırılan yaratıcı ve iyi tanrı *Ahura Mazda*
 2. Daha sonra *Ahriman* adlandırılan yıkıcı ve kötü tanrı *Angra Mainyu*
- Bu iki tanrı savaş alanları olan dünyada üstünlük için mücadele ediyor. Bu düalizm Hahamların Midraş'ında YAHVE ile Şeytan arasında sınırlı bir düalizme dönüştü.

VI. YENİ ANTLAŞMA'DA ŞEYTAN/İBLİS

Yeni Antlaşma'da hahamların iddia ettiği kadar ayrıntılı olmasa da kötülüğün gelişimine dair aşamalı vahyin olduğu kesin. Bu farkın güzel bir örneği "gökteki savaş"tır. Şeytan'ın, yani İblis'in düşüşü mantiken gerekli fakat bu konuda inceliklere girilmiyor (bkz. ÖZEL KONU: ŞEYTAN'IN VE MELEKLERİNİN DÜŞÜŞÜ). Elimizdeki bilgiler bile apokaliptik janrında verildiği için çok muğlak (bkz. Va. 12:4,7,12-13; bkz. ÖZEL KONU: APOKALİPTİK LİTERATÜR). Şeytan (İblis; bkz. ÖZEL KONU: İBLİS) İsa aracılığıyla yenilip dünyaya sürülse de YAHVE'ye hizmet etmeye devam ediyor (bkz. Mat. 4:1; Luk. 22:31-32; 1Ko. 5:5; 1Ti. 1:20).

Bu alanda merakımıza gem vurmaliyiz. İnsanları ayartan kişisel bir kötülük kuvveti var fakat Tanrı hâlâ tek ve insanlık seçimlerinden hâlâ sorumlu. Hem kurtuluştan önce hem de sonra ruhsal savaş var (Rom. 7; Ef. 6). Zafer yalnızca Üçlükte Bir Olan Tanrı aracılığıyla kazanılabilir ve sürebilir. Kötülük yenilgiye uğradı ve ortadan kalkacak (bkz. Va. 20:10)!

▣ **"uydun"** Şeytan'a uymak, bir diğer deyişle yüreğinin Şeytan tarafından doldurulmasıdır. Tıpkı Ruh'la dolmak gibi (bkz. Ef. 5:18). Dolmak, iş birliği gerektirir. Bizler bir şeylerle dolduruluruz (Elç. 5:17'deki tam nota bakınız)! Bunda Şeytan'ın eli olsa bile sorumluluğu biz taşıyoruz (bkz. Luk. 22:3-6). Clinton E. Arnold'un *Ruhsal Savaş Hakkında Üç Kritik Soru (Three Crucial Questions About Spiritual Warfare)* adlı kitabını öneriyorum. Şeytanın etkisi imanlıların hayatında şaşırtıcı şekilde devam etmektedir (bkz. Ef. 6:10-19; 1Yu. 5:18-19). Elç. 2:4 ve 3:10'daki daha ayrıntılı notlara bakınız.

Bu ifade (yani "Şeytan yüreğini doldurdu") bir İbrani deyim olabilir (bkz. Est. 7:5; Vai. 8:11; 9:3). Birçok bilgin, Elçilerin İşleri'nin ilk bölümlerinin Aramice aslı olduğunu varsayıyor.

▣ **"Kutsal Ruh'a yalan söyleyip"** Hananya ile Safira Petrus'a ve kiliseye yalan söyledi ama aslında yüzüne yalan söyledikleri şahıs Kutsal Ruh'tu. Teolojik açıdan bu, İsa'nın Pavlus'a Şam yolunda "Neden bana zulmediyorsun?" (bkz. Elç. 9:4) şeklinde soru sormasına epey benziyor. Pavlus imanlı bireylere zulmediyordu fakat İsa bunu üzerine alındı, tıpkı Ruh'un burada yaptığı gibi. Çağdaş imanlılar bunu bir uyarı olarak algılamalı.

5:4 Bu ayette cevabı "evet" olan iki soru var. Bu bir dil bilgisi özelliğidir, yorumlanacak yönü yoktur.

▣ **"Sen insanlara değil, Tanrı'ya yalan söylemiş oldun"** Sorun paranın bir miktarını kendilerine saklamaları değil, ruhsal gözükme için yalan söylemeleri idi. Dikkat ederseniz nazik, cömert davranış bile art niyetle yapılırsa günahdır (bkz. Rom. 14:23c). Elç. 5:3'te söz edilen Kutsal Ruh'a burada Tanrı denilmesine de dikkat ediniz.

5:5 "yere yıkılıp can verdi" Antik dünyada ölünün verdiği son nefes, o kişinin ruhunun ayrıldığını ispatlıyordu (bkz. Hâk. 4:2; Hez. 21:7'nin LXX çevirisi). Yeni Antlaşma'da bu nadir terim yalnızca Elçilerin İşleri'nde görülür (bkz. Elç. 5:4,10; 12:23). Bu, ilahi adaletin yeryüzünde uygulanmasına bir örnektir. Lev. 10'da Tanrı Harun'un oğullarını da benzer şekilde yargılamıştı. Tanrı günahı ciddiye alır. Günah bazen insan hayatına mal olur (bkz. 2Kr. 14:6; Hez. 18:4,20).

▣ **"herkesi büyük bir korku sardı"** Belki de Hananya ile Safira bu amaçla yeryüzünde yargılandı. Eski Antlaşma'da Nadav'la Avihu'nun Lev. 10'daki ölümü ve Uzza'nın 2Sa. 6'daki ölümü bununla kıyas edilebilir. 1Ko. 11:30; Yak. 5:20 ve 1Yu. 5:16-17'den yola çıkarak imanlılar tarafından işlenen bazı günahların erken ölümle sonuçlandığını varsaymak mümkün. Tanrı'nın kutsallığı, yani aşkınlığı ile Tanrı'nın Babalığı, yani içkinliği arasındaki dengeyi korumak zordur.

5:6 "gömdüler" Birinci yüzyıl Yahudileri muhtemelen Yar. 3:19 yüzünden tahnit yapmazdı (bkz. Mez. 103:14; 104:29). Ölen kişi çok hızlı, genelde bir gün içinde gömülmeliydi. Hananya ile Safira'nın suçu yüzünden hiçbir anma merasimi ya da başka Hristiyan cenaze töreni yapılmadı.

ÖZEL KONU: ÖLÜYÜ GÖMME GÖRENEKLERİ

- I. Mezopotamya
 - A. Bu hayatın uzantısı olarak görülen ahirette mutlu olmak için düzgün gömülmek önemliydi (bkz. ÖZEL KONU: ÖLÜLER NEREDE?).
 - B. İşte Mezopotamyalı bir beddua: "Toprak cesetlerinizi kabul etmesin."
- II. Eski Antlaşma
 - A. Uygun gömme çok önemliydi (bkz. Vai. 6:3).
 - B. Ölüler çok hızlı gömülürdü (bkz. Yar. 23'te Sara; Yar. 35:19'da Rahel; Yas. 21:23'e dikkat ediniz).
 - C. Uygunsuz gömme ret ve günah belirtisiydi.
 1. Yas. 28:26
 2. Yşa. 14:20
 3. Yer. 8:2; 22:19
 - D. Ölüler mümkünse ev alanındaki aile mahzenlerinde gömülürdü ("atalarıyla uyudu").
 - E. Mısır'da olduğu gibi tahnit yapılmıyordu. İnsanlık topraktan geldi ve toprağa dönecek (ör., Yar. 3:19; Mez. 103:14; 104:29). Ayrıca ÖZEL KONU: ÖLÜ YAKMA'yı dikkate alınız.
 - F. Haham Yahudiliğinde ölü bedenlere ilişkin töresel kirlilik kavramıyla cesede saygılı ve düzgün muamelenin dengelenmesi zordu.
- III. Yeni Antlaşma
 - A. Ölümünden sonra hızla, genelde yirmi dört saat içerisinde ceset gömülürdü. Yahudiler ruhun bedene üç gün içinde dönebileceğine inandıkları için genelde mezarı bu süre boyunca izlerdi (bkz. Yu. 11:39).
 - B. Ölüyü gömerken ceset yıkanır ve baharatlarla sarılırdı (bkz. Yu. 11:44; 19:39-40).
 - C. Birinci yüzyıl Filistin'inde belirgin Yahudi ya da Hristiyan gömme işlemleri (ya da mezara bırakılan eşyalar) yoktu.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 5:7-11

⁷Bundan yaklaşık üç saat sonra Hananya'nın karısı, olanlardan habersiz içeri girdi. ⁸Petrus, "Söyle bana, mülkü bu fiyata mı sattınız?" diye sordu. "Evet, bu fiyata" dedi Safira. ⁹Petrus ona şöyle dedi: "Rab'bin Ruhunu sınamak için nasıl oldu da sözbirliği ettiniz? İşte, kocanı gömenlerin ayak sesleri kapıda, seni de dışarı taşıyacaktı." ¹⁰Kadın o anda Petrus'un ayakları dibine yıkılıp can verdi. İçeri giren gençler onu ölmüş buldular, onu da dışarı taşıyarak kocasının yanına gömdüler. ¹¹İnanlılar topluluğunun tümünü ve olayı duyanların hepsini büyük bir korku sardı.

5:7 "yaklaşık üç saat" Bu, anlatılanlara görgü tanıklığı etmiş birinin ince üslubunu ortaya koyar. Luka'nın kalemi dikkat ettiği bu tür ayrıntılarla ayırt edilir. Bu hem onun yazı üslubunu hem de araştırma yöntemlerini (görgü tanıklarıyla yaptığı röportajlar) yansıtır.

5:8 Yalan, kurmaca hâlâ devam ediyor!

5:9 "sınamak" Hananya ile Safira'nın yalanı, dolaylı açıdan Kutsal Ruh'un varlığını ve gücünü, Baba Tanrı'nın dünya üzerindeki şahsi varlığını sınamaktı (Elç. 1:2'deki Özel Konu'ya bakınız). Ruh'a karşı çıkmamanın bu dünyada ve ebediyette sonuçları var! Bu ikisi, Kutsal Ruh'a yalan söylediklerinin farkına varmasa da Petrus vardı.

Grekçede sınamayı nitelendiren iki terim mevcut. Yukarıdaki terim, "yıkım getirmek niyetiyle sınama" anlamını akla getirir. Bu muhtemelen Çık. 17:2 ve Yas. 6:16'yı yansıtır. Söz konusu metinler YAHVE'yi kışkırtmaya/sınamaya karşı uyarıyor (bkz. Mez. 78:18,41,56).

ÖZEL KONU: GREKÇE SINAMA TERİMLERİ VE YAN ANLAMLARI

Yan anlamı bir amaç uğruna birini sınamak olan iki Grekçe terim var.

1. *Dokimazō, Dokimion, Dokimasia*

Bu terim metalürji mühendislerince bir şeyin ya da mecazen bir insanın ateş kullanarak gerçek olup olmadığını sınamak anlamında kullanılır (Özel Konu: Ateş). Ateş gerçek metali açığa çıkarır ve cürufunu yakarak arıtır. Bu fiziksel süreç Tanrı, Şeytan ya da insanların başkalarını sınavı anlamına gelen güçlü bir deyimde dönüştü. Bu terim yalnız olumlu anlamda birini kabul etmek amacıyla onları sınama için kullanılıyor (bkz. Özel Konu: Tanrı Halkını Sınıyor [Eski Antlaşma]).

Yeni Antlaşma'da şunları sınama anlamında kullanılıyor:

- öküzleri – Luka 14:19
- kendimizi – 1Ko. 11:28
- imanımızı – Yak. 1:3
- Tanrı'yı bile – İbr. 3:9

Bu sınamaların olumlu neticelendiği farz ediliyordu (bkz. Rom. 2:18; 14:22; 16:10; 2Ko. 10:18; 13:3,7; Flp. 2:27; 1Pe. 1:7) ve bu yüzden terim kişinin şu hususlarda sınavı kabul edilmesi kavramını yansıtıyor

- değer verilir olmaları
- iyi olmaları
- samimi olmaları
- değerli olmaları
- onurlu olmaları

2. *Peirazō, Peirasmus*

Çoğu kez bu terimin taşıdığı yan anlam kusur bulma ya da ret amaçlı sınamadır. İsa'nın çöldeki sınavıyla ilişkili olarak kullanılıyor.

- İsa'yı tuzağa düşürme teşebbüsünü yansıtıyor (bkz. Mat. 4:1; 16:1; 19:3; 22:18, 35; Mar. 1:13; Luk. 4:2; İbr. 2:18).
- Bu *peirazōn* terimi Mat. 4:3; 1Se. 3:5'te Şeytan, yani "ayartıcı" unvanı olarak kullanılıyor.
- Kullanımı
 - İsa tarafından insanları Tanrı'yı sınamaya karşı uyarmak için kullanıldı (bkz. Mat. 4:7; Luk. 4:12, [ya da Mesih'i bkz. 1Ko. 10:9]).
 - Ayrıca başarısızlığa uğramış bir şeyi yapmaya çalışmak anlamı da var (bkz. İbr. 11:29).
 - İmanlıların ayartılışı ve sıkıntılarıyla ilişkili olarak kullanılıyor (bkz. 1Ko. 7:5; 10:9, 13; Gal. 6:1; 1Se. 3:5; İbr. 2:18; Yak. 1:2, 13, 14; 1Pe. 4:12; 2Pe. 2:9).

5:10 Elç. 5:6'da "gençler," yani *neōteroi* terimi, Elç. 5:10'daki *neanikoi* teriminden farklıdır. Bu, yazarın çeşitli dil kullanımı mı yoksa kiliseye ait farklı bir genç adamlar grubu mu belli değil. Her iki Grekçe kelime aynı *neos* kökünden türüyor.

5:11 "olayı duyanların hepsini büyük bir korku sardı" Luka yaygın *phobos* kelimesini birkaç kere buradaki genel anlamda kullanır (bkz. Luk. 1:69; 3:37; Elç. 19:17). İmanlılar için hürmet, saygı ve huşu duygusu olan korku, imansızlar için kötü bir önsezi, endişe, dehşet hissidir (bkz. Luk. 12:4-5; İbr. 10:31).

▣ **"inanlılar topluluğunun"** Bu terim Elçilerin İşleri'nde ilk kez burada kullanılıyor ama Elç. 2:47'nin Textus Receptus çevirisinde görülür. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: KİLİSE (*EKKLESIA*)

Bu Grekçe *ekklēsia* terimi iki sözcükten oluşuyor—*ek*, "dışına" ile *palēo*, "çağırarak." Bu sözcüğün dinden bağımsız kullanımı vardı, kent toplantısına çağrılan vatandaşlar için kullanılırdı (bkz. Elç. 19:32,39,41). Septuaginta'da bu terim dini bağlamda kullanılan İsrail "topluluğu" (*Qahal*, BDB 874, BB 1078, bkz. Say. 16:3; 20:4; Yas. 31:30) ifadesini çevirmek için kullanılıyor. İlk kilise kendini Eski Antlaşma'daki Tanrı halkının devamı olarak görüyordu. Kilise yeni İsrail'di (bkz. Rom. 2:28-29; Gal. 3:29; 6:16; 1Pe. 2:5,9; Va. 1:6), Tanrı'nın dünya çapındaki misyonunun yerine getirilişiydi (bkz. Yar. 3:15; 12:3; Çık. 19:5-6; Mat. 28:18-20; Luk. 24:46,47; Elç. 1:8; bkz. **ÖZEL KONU: YAHVE'NİN EBEDİ KURTARIŞ PLANI**) ve Millard Erickson, *Hristiyan Teoloji (Christian Theology)*, 2^{ed}, s. 1052-1053, "Kilise ve İsrail").

Bu terim Müjdelerde ve Elçilerin İşleri'nde birkaç anlamda kullanılıyor.

1. dinden bağımsız kent toplantısı, Elç. 19:32,39,41
2. Tanrı'nın Mesih'teki evrensel halkı, Mat. 16:18 ve Efesliler (Ef. 1:22-23; 3:10,21; 4:4; 5:23; 1Ko. 10:32; 11:22; 12:28; Kol. 1:18,24; İbr. 12:23)
3. yerel bir imanlılar topluluğu, Mat. 18:17; Elç. 5:11 (bu ayetlerde Yerusolim kilisesi); Elç. 13:1; Rom. 16:5; 1Ko. 16:19; Kol. 4:15; Flm. 2. ayet
4. kolektif olarak İsrail halkı, Elç. 7:38, İstefanos'un vaazında
5. bir bölgede Tanrı halkı, Elç. 8:3; Gal. 1:2 (Yahudiye ya da Filistin)

Kilise bir bina değil, bir araya toplanmış insanlardır. Kilise binaları birkaç yüzyıl sonra meydana geldi. İlk Hristiyan kitaplarından biri olan Yakup'ta kiliseye "*synagōgē*" (toplantı) deniyor. Kilise için kullanılan bu terim yalnız Yakup'ta geçiyor (bkz. Yak. 2:2; 5:14).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 5:12-16

¹²Elçilerin aracılığıyla halk arasında birçok belirtiler ve harikalar yapıyordu. İmanlıların hepsi Süleyman'ın Eyvanı'nda toplanıyordu. ¹³Halk onlara büyük saygı duyduğu halde, dışarıdan hiç kimse onlara katılmayı göze alamıyordu. ¹⁴Buna karşın, Rab'be inanıp topluluğa katılan erkek ve kadınların sayısı giderek arttı. ¹⁵Bütün bunların sonucu, yoldan geçen Petrus'un hiç değilse gölgesi bazılarının üzerine düşün diye halk, hasta olanları caddelere çıkartıp şilteler ve döşekler üzerine yatırır oldu. ¹⁶Yerusolim'in çevresindeki kasabalardan da kalabalıklar geliyor, hastaları ve kötü ruhlardan acı çekenleri getiriyorlardı. Bunların hepsi iyileştirildi.

5:12-16 Bu, Elçilerin İşleri kitabının karakteristik özelliği olan kısa bir özet metnidir (bkz. Elç. 2:43-47 ve 4:32-35).

5:12 "birçok belirtiler ve harikalar" Bu bir bitmemiş zamanlı edilgen (edilgen görünüşlü eylemsel) haber kipidir. Bu iki terim, Petrus'un Elç. 2:19'de yaptığı Yoe. 2 alıntısında görülür. Mucizeler defalarca yapıyordu (Elç. 2:43; 4:30; 5:12; 6:8; 7:36; 14:3; 15:20). Unutmayın, mucizeler otomatikman Tanrı'nın belirtisi değildi (bkz. Mat. 24:24; ve 2Se. 2:9), Yahudiliğin odak noktasından köklü şekilde ayrılan Hristiyanlık bildirisini doğrulamamın bir yolu. Ve bu hâlâ da böyle.

▣ **"hepsi"** Elç. 1:14'teki nota bakınız. Luka için bu hususun tekrar tekrar vurgulanması önem taşır. Bu ideal, çok uzun sürmedi!

▣ **"Süleyman'ın Eyvanı'nda"** Bu, Tapınak'ın içinde Yahudi Olmayanların Avlusu'nun doğu duvarı boyunca uzanan açık bir kolonaddı. İsa da orada sık sık öğretilmişti (bkz. Yu. 10:23) Burası Petrus ile Yuhanna'nın ilk tutuklandığı yerdi.

5:13

NASB "dışarıdan hiç kimse onlarla temasta bulunmayı göze alamıyordu"
NASB, NRSV "dışarıdan hiç kimse onlara katılmayı göze alamıyordu"
TEV "Grup dışından hiç kimse onlara katılmayı göze alamıyordu"
NJB "Başka hiç kimse onlara katılmayı göze alamıyordu"

Bu değişik ifade negatif türden olan "korku"yu tarif ediyor gibi. Bu bağlamda belirtilen birtakım gruplar var (bkz. Elç. 5:12-16). Çoğunluk için mucizevi olaylar Mesih inancını cazipleştiriyor (bkz. 5 ve muhtemelen 6 ile 7 numaralar) ya da doğruluyordu (3 numara).

1. Elçiler, Elç. 5:12
2. halk, Elç. 5:12,13
3. Süleyman'ın Eyvanı'ndaki imanlıların hepsi, Elç. 5:12
4. dışarıdan hiç kimse (yani Yahudi liderler), Elç. 5:13
5. yeni imanlılar, Elç. 5:14
6. Yerusâlim'deki hastalar, Elç. 5:15
7. çevredeki kasabalardan gelen hastalar ve cine tutulmuşlar, 5:16

Metinde geçen "katılmak" ifadesinin şimdiki zamanlı orta mastar hali "yapıştırmak" diye düz çevrilir. Luka bu terimi sık sık fakat çeşitli anlamlarda kullanır. Burada gruba, yani İsa'nın vadedilmiş Mesih olduğuna inananlara katılmadıkları ifade ediyor.

5:14 "Rab'be inanıp" Bu, şimdiki zamanlı etkin ortaçtır, eylemin devam ettiğini kastediyor. Elç. 2:40 ve 3:16'daki Özel Konular'a bakınız.

NASB, TEV,
NJB, NIV "Rab'de"
NKJV, NRSV "Rab'be"

Bu dil bilimsel özellik (ismin sekiz hâli) datif (yönelme hâli, -a/-e) ya da lokatif (bulunma hâli, -da / -de, - ta / -te) olarak anlaşılabilir. Ben bunun, imanlıların Tanrı'ya ait olduklarını göstermenin bir yolu olduğunu düşünüyorum. Biz O'nun varlığıyız, O da bizim!

▣ **"kadınların"** Luka hem Müjdesi'nde hem Elçilerin İşleri'nde bizzat kadınlara önem verir (Elç. 1:14; 8:12; 16:1,13; 17:4,12,34; 18:2; 21:5). İsa, kadınların ve çocukların hayatına yeni bir saygınlık, kıymet katar.

▣ **"sayısı giderek arttı"** Luka çok kez kilisenin büyümesini özetleyen cümleler kurardı (bkz. Elç. 2:47; 5:14; 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20).

5:15 "yoldan geçen Petrus'un hiç değilse gölgesi" Geline nokta Müjde artık mucizelerle yaygın olarak doğrulanıyordu. Elçilerin sözcüsü şüphesiz ki Petrus'tu. Aynı türden doğrulama Pavlus vasıtasıyla da gerçekleşti (bkz. Elç. 19:12).

Yorumcular olarak söz konusu mucizevi belirtilerin aşağıdaki sebeplerle yapıldığını hatırlamalıyız:

1. Tanrı'nın şefkatini göstermek
2. Müjde'nin gerçek olduğunu göstermek
3. Tanrı'nın liderliğe çağırdığı kişileri göstermek

Bu belirtiler belirli bir kültürde, spesifik bir amaçla yapıldı. Tanrı'nın o zamanlar bu belirtileri yapması, aynı şeyi tarihin her döneminde ve her kültürde yapacağı anlamına gelmez. Yanlış anlaşılmasın, Tanrı her çağda aynı derecede etkin ve şefkatlidir fakat Tanrı halkı gördüğü belirtilerle değil, imanla yürümeli. Mucizeler devam ediyor ama en büyük hedefimiz, eninde sonunda ölecek insanların fiziksel şifa bulması değil, günahkârların kurtarılması olmalı!

Bana öyle geliyor ki Tanrı değişmedi. O'nun karakteri, gücü, şefkati ve herkesi kurtarma arzusu aynı kalmıştır fakat tarihe teolojik açıdan bakınca hem Tanrı'nın hem şeytanın yaptığı kuvvetli, olağanüstü belirtilerle dolu iki ana dönem görüyoruz.

1. tecelliye ve ilk kilisenin gelişimini çevreleyen dönem
2. imanlıların dehşet verici zulme uğrayacağı son zaman olaylarından önceki dönem

A. T. Robertson, *Kelime Resimler in Yeni Antlaşma (Word Pictures in the New Testament)*, C. III, s. 62'den bir alıntı yapmak isterim.

"Elbette Petrus'un gölgesinde bir meziyet ya da güç yoktu. Bu, batıl inançla karışık imandı tabii ki. Müjdelerde de benzer vakalar mevcut (Mat. 9:20; Mar. 6:56; Yu. 9:5) ve Pavlus'un peşkiri de buna bir örnek (Elç. 19:12). Tanrı batıl inançlı imanı bile, gerçek iman olduğu takdirde ihmal etmez. Batıl inançtan büsbütün yoksun çok az insan var."

5:16 "hepsi iyileştirildi" Bu bir bitmemiş zamanlı edilgen haber kipidir, her birinin teker teker, tekrar tekrar, son hastaya kadar iyileştirildiğini iddia eder (kimin aracılığıyla yapıldığı ifade edilmese de bu muhtemelen Kutsal Ruh'tu)!

Bu bir özet ifadesidir. Gerçekten her hastanın iyileştiğini mi anlayalım? İsa, (1) öğrencilerini eğitmek için ya da (2) kalabalıkların dinlemesini sağlamak amacıyla iman talep eder veya hasta iyileştirirdi.

Yeni Antlaşma'da iyileştirilen herkesin aynı zamanda "kurtarılmış" olmaması, yani Mesih'e güvenip sonsuz yaşama kavuşmaması beni şoke ediyor. Fiziksel şifa, ruhsal kurtuluşun yerini asla tutamaz. Mucizeler bizi Tanrı'ya yaklaştırdıkları sürece yararlılar. Tüm insanlar düşmüş bir dünyada yaşıyor. Başımıza kötü şeyler gelebiliyor. Tanrı çok vakit müdahale etmese de bu O'nun sevgisini ya da ilgisini tanımlamaz. Tanrı'dan bu kötü çağda her fırsatta mucize yapmasını talep etmekten sakının. O egemendir, bizse karşılaştığımız durumların önemini bilmiyoruz.

Bu noktada 2Ti. 4:20 üzerine Pavlus ve fiziksel şifa hakkında yorum notlarımı eklemek isterim (www.freebiblecommentary.org linkine bakınız):

"Yeni Antlaşma yazarlarına sormak istediğimiz o kadar çok soru var ki. Tüm imanlıların üzerine kafa yorduğu konulardan biri de fiziksel şifadır. Elçilerin İşleri'nde (bkz. Elç. 19:12; 28:7-9) Pavlus iyileştirmeyi başarsa da burada, 2Ko. 12:7-10'da ve Flp. 2:25-30'da sanki elinden gelmiyor. Neden herkes değil de bazıları iyileştirilir? Ayrıca iyileştirmenin mümkün olduğu artık sona ermiş bir zaman aralığı mı var?"

Ben kesinlikle doğaüstü, şefkatli bir Baba'ya ve O'nun hem fiziksel hem ruhsal şifa verdiğine iman ediyorum. Peki bu iyileştirici yönü niçin bir süre etkin, sonra hissedilir ölçüde durgun? Bunun imana bağlı olduğunu düşünmüyorum çünkü Pavlus'un kesinlikle imanı vardı (bkz. 2Ko. 12). Kanımca iyileştirme ve iman mucizeleri Müjde'nin gerçek ve geçerli olduğunu onaylıyordu, yeryüzünde ilk defa duyurulduğu yerlerde ise hâlâ onaylıyor. Bununla birlikte Tanrı'nın gördüklerimize göre değil, imanımıza göre yaşamamızı istediğini düşünüyorum. Üstelik imanlıların hastalanmasına çok kez (1) günahlarını yeryüzünde cezalandırmak için; (2) düşmüş bir dünyada yaşamanın sonucu olarak ve (3) imanlıların ruhsal olgunluğa ermelerine yardımcı olmak üzere müsaade edilir Benim derdim, asla hangi sebepten dolayı olduğunu bilmememdir! Her durumda Tanrı ne isterse o olsun diye dua etmem imansızlık değildir, her yaşamda lütfkâr ve şefkatli Tanrı'nın istediğini hayata geçirmesine izin verme gayretimdir.

▣ "**kötü ruhlardan**" Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: CİNLER (KÖTÜ RUHLAR)

- A. Eski insanlar canlıcıydı. İnsanların kişilik özelliklerini doğa güçlerine, hayvanlara ve doğal nesnelere mal ediyorlardı. Hayatın açıklaması bu ruhsal varlıkların insanlıkla etkileşimiydi.
- B. Bu kişileştirme zamanla politeizme, yani çok tanrılı inançlara dönüştü. Genellikle cinler (*genii*) bireysel insan yaşamlarını etkileyen küçük tanrılar ya da yarı tanrılar (iyi/kötü).
 1. Mezopotamya, kaos ve çekişme
 2. Mısır, düzen ve işlev
 3. Kenan, bkz. W. F. Albright, *İsrail Arkeolojisi ve Dini*, İlk Baskı, s. 67-92

- C. Eski Antlaşma muhtemelen katı monoteizmi yüzünden küçük tanrılar, melekler ya da cinler konusu üzerinde durmaz (bkz. ÖZEL KONU: MONOTEİZM, bkz. Çık. 8:10; 9:14; 15:11; Yas. 4:35,39; 6:4; 33:26; Mez. 35:10; 71:19; 86:8; Yşa. 46:9; Yer. 10:6-7; Mik. 7:18). Ancak putperest ulusların sahte tanrılarında bahsediyor (*Shedim*, BDB 993, bkz. Yas. 32:17; Mez. 106:37) ve bazılarının isimlerini verip kişileştiriyor.
1. *Se'im* (yarı insan yarı keçi olan satirler ya da cinler, BDB 972 III, KB 1341 III, bkz. Lev. 17:7; 2Ta. 11:15; Yşa. 13:21; 34:14)
 2. *Lilith* (dişi, baştan çıkarıcı bir gece cini, BDB 539, KB 528, bkz. Yşa. 34:14)
 3. *Mavet* (İbranice ölüm anlamına gelen ve Kenanlı yeraltı dünyasının *Mot* adlı tanrısını niteleyen terim, BDB 560, KB560, bkz. Yşa. 28:15,18; Yer. 9:21; ve muhtemelen Yas. 28:22)
 4. *Resheph* (veba, ateş ya da dolu taneleri, BDB 958, KB 958, bkz. Yas. 32:24; Mez. 78:48; Hab. 3:5)
 5. *Dever* (kıran, BDB 184, bkz. Mez. 91:5-6; Hab. 3:5)
 6. *Az'azel* (ad belirsiz ama çöl cini ya da yer adı olabilir, BDB 736, BB 736, bkz. Lev. 16:8,10,26)
- (Bu isimler *Yahudilik Ansiklopedisi (Encyclopaedia Judaica)*, C. V, s. 1523'ten alınmıştır.)
Lakin Eski Antlaşma'da ne düalizm ne de YAHVE'den bağımsız melekler var. Şeytan, YAHVE'nin hizmetçisidir (bkz. Eyü. 1-2; Zek. 3), bağımsız, kendi kendini yöneten bir düşman değil (bkz. A. B. Davidson, *Eski Antlaşma Teolojisi (A Theology of the OT)*, s. 300-306).
- D. Yahudilik Babil sürgünü sırasında meydana geldi (MÖ. 586-538). Yahudilik teolojisi Persli Zerdüştlük dininden, iyi ve büyük tanrı *Mazda* ya da *Ormazd* ile kötü aleyhtarı *Ahriman* arasındaki kişileşmiş düalizmden etkilenmişti. Bu sayede sürgün sonrası Yahudilikte YAHVE ve melekleriyle Şeytan ve melekleri ya da cinleri arasında kişileşmiş düalizm gelişti. Yahudiliğin kişileşmiş kötülük teolojisi Alfred Edersheim, *İsa Mesih'in Yaşamı ve Tarihsel Bağlamı (Life and Times of Jesus the Messiah)*, C. II, ek XIII (s. 749-863) ve XVI'da (s. 770-776) açıklıyor ve anlatıyor. Yahudilikte kötülük üç şekilde kişileşir.
1. Şeytan ya da *Sammael*
 2. insanlıktaki kötü niyet (*yetzer hara*)
 3. Ölüm Meleği
- Edersheim bunları şöyle nitelendiriyor:
1. Suçlayıcı
 2. Ayartıcı
 3. Cezalandıran (C. II, s. 756)
- Sürgün sonrası Yahudilikle kötülüğün Yeni Antlaşma'da nasıl yansıtıldığı ve açıklaması arasında belirgin bir teolojik fark var.
- E. Yeni Antlaşma, özellikle Müjdeler, kötü ruhsal varlıkların var olduğunu ve insanlıkla YAHVE'ye karşı cephe aldıklarını öne sürüyor (Yahudilikte Şeytan Tanrı'nın değil, insanlığın düşmanıydı). Bu varlıklar Tanrı'nın isteğine, yönetimine ve Egemenliğine karşı duruyor.
- İsa, kötü ruhlar (bkz. Luk. 4:36; 6:18; 7:21; 8:2) da denilen bu şeytani varlıklarla yüzleşip onları insanların içinden çıkardı. İsa, fiziksel ve zihinsel hastalıklarla şeytani vakalar arasında net bir ayırım yaptı. Bu kötü ruhları saptayıp defederek gücünü ve ruhsal sezgisini gösterdi. Ruhlar çoğu zaman kim olduğunu anlayıp O'na seslenmeye çalışsa da İsa onların tanıklığını reddetti, sessiz olmalarını buyurdu ve onları kovdu. Kötü ruhların kovulması, Şeytan'ın egemenliğinin yenilgiye uğradığını gösteriyor.
- Yeni Antlaşma'daki Elçisel mektuplarda bu konu üzerine şaşırtıcı bir bilgi eksikliği var. Kötü ruh kovmanın bir ruhsal armağan olduğu söylenmiyor ne de sonraki hizmetçi ya da imanlı kuşaklara bunun metodolojisi veya süreci öğretilmiyor.
- F. Kötülük gerçektir; kötülük kişiseldir; kötülük etrafımızdadır. Ne kaynağı ne de amacı belirtilmemiştir. Kutsal Kitap kötülüğün gerçek olduğunu öne sürüyor, etkisine de şiddetle karşı çıkıyor. Gerçeklikte

temel bir düalizm yok. Tanrı her şeye egemen; kötülük yenildi, yargılandı ve eteği tüm yaratılıştan kesilecek.

- G. Tanrı halkı kötülüğe karşı direnmeli (bkz. Yak. 4:7). Kötülük onları etkisi altına alamaz (bkz. 1Yu. 5:18) fakat onlar ayarılabilir ve tanıklıklarıyla etkileri zarar görebilir (bkz. Ef. 6:10-18). Kötülük, Hristiyan dünya görüşünün vahiyle bildirilmiş bir parçasıdır. Çağdaş Hristiyanlar kötülüğü yeniden tanımlama (Rudolf Baltmann'ın kötülüğü mitolojik unsurlardan arındırması); kişisizleştirme (Paul Tillich'in sosyal yapıları); sırf psikolojik terimlerle açıklamaya çalışma (Sigmund Freud) hakkına sahip değiller. Kötülüğün etkisi her yere nüfuz etmiş fakat yenilmiştir. İmanlılar Mesih'in zaferinde yürümeli!

ÖZEL KONU: KÖTÜ RUH KOVMA

İsa'nın zamanında kötü ruhlar sık sık insanlardan çıkarılırdı ancak İsa'nın yöntemleri bambaşkaydı (bkz. Mat. 8:16; Mar. 1:27). O'nun kovmaları Yeni Çağ'ın belirtisiydi (bkz. Luk. 9:1). Hahamların Midraş'ı (bkz. Mat. 12:27; Elç. 19:13) büyü formülleri kullanırken (bkz. Alfred Edersheim, *İsa Mesih'in Yaşamı ve Tarihsel Bağlamı (Life and Times of Jesus the Messiah)*, C. II, ek XIII, s. 748-763 ve XVI, s.770-776) İsa kendi yetkisini kullandı. Günümüzde kötü ruhları kovma hakkında ve şeytani güçler hakkında o kadar karışıklık ve kötü bilgi var ki. Bu sorunun bir nedeni, Yeni Antlaşma'da bu konuların incelenmemişidir. Bir pastör olarak keşke bu konu üzerine daha çok bilgim olsaydı diyorum. Güvendiğim bazı kitaplar şunlardır:

1. *Hristiyan Rehberlik ve Okültizm (Christian Counseling and the Occult)*, Kurt E. Koch
2. *Günümüz Dünyasında Kötü Ruhlar (Demons in the World Today)*, Merrill F. Unger
3. *Kutsal Kitap Çerçevesinde Demonoloji (Biblical Demonology)*, Merrill F. Unger
4. *Yönetimler ve Hükümler (Principalities and Powers)*, John Warwick Montgomery
5. *Mesih ve Hükümler (Christ and the Powers)*, Hendrik Berkhof
6. *Ruhsal Savaş Hakkında Üç Kritik Soru (Three Crucial Questions About Spiritual Warfare)*, Clinton E. Arnold

Ruhsal armağanlar arasında kötü ruhları kovmanın yer almaması (Rom. 12; 1Kor. 12; Ef. 4; 1Pe. 4) ve Elçisel mektupların bu konuya değinmemesi bana şaşırtıcı geliyor. Ben, ruhsal dünyanın hem iyi hem kötü yanıyla fiziksel dünyada etkin olduğu, Kutsal Kitap'a dayalı bir dünya görüşüne sahibim (Eyü. 1-2; Dan. 10; Ef. 6:10-18). Ancak Tanrı işin ayrıntılarını göstermemeyi seçmiştir. İmanlılar olarak elimizdeki bilgiler Tanrı'nın gözünde dindar ve verimli yaşam sürmemize yeter! Fakat bazı konular tam açıklanmıyor, geliştirilmiyor. İmanlılar kötü ruh çıkarmayla İsa'nın kötülük üzerindeki zaferinin görünür şekilde ispatlandığını unutmamalı (bkz. Luk. 10:17-20). Yeni Antlaşma kötü ruh çıkarmayla iyileştirmeyi açıkça ayırıyor (bkz. Mat. 8:16; Mar. 1:32; Luk. 4:40-41).

Bana gelince ben neyin şeytani olup neyin olmadığını asla kestiremiyorum. Bundan dolayı kurtuluş için dua etme daima uygundur. Kutsal Kitap'tan tek örneğimiz İsa'dır. Bu yüzden O'nun Adı bizim ruhsal gücümüzdür! Ben şeytani varlıklara asla seslenmem, sadece İsa'nın adıyla uzaklaşmalarını talep ederim.

Aşağıdaki Özel Konular'a bakınız:

1. ÖZEL KONU: ŞEYTAN
2. ÖZEL KONU: KİŞİSEL KÖTÜLÜK
3. ÖZEL KONU: ESKİ ANTLAŞMA'DA ŞEYTANİ VARLIKLAR
4. ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA'DA ŞEYTANİ VARLIKLAR
5. ÖZEL KONU: ŞİFA
6. ÖZEL KONU: RUHSAL SAVAŞ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 5:17-26

¹⁷⁻¹⁸Bunun üzerine, kıskançlıkla dolan başkâhin ve yanındakilerin hepsi, yani Saduki mezhebinden olanlar, elçileri yakalatıp devlet tutukevine attırdılar. ¹⁹⁻²⁰Ama geceleyin Rab'bin bir meleği zindanın kapılarını açıp onları dışarı çıkarttı. "Gidin! Tapınağa girip bu yeni yaşamla ilgili sözlerin hepsini halka duyurun" dedi. ²¹Elçiler bu buyruğa uyarak gün doğarken tapınağa girip öğretmeye başladılar. Başkâhin ve yanındakiler gelince Yüksek Kurul'u, İsrail halkının bütün ileri gelenlerini toplantıya çağırdılar. Sonra elçileri getirmek için tutukevine adam yolladılar. ²²⁻²³Ne var ki, görevliler zindana vardıklarında elçileri bulamadılar. Geri dönerek şu haberi iletiler: "Tutukevini kilitli ve tam bir güvenlik altında, nöbetçileri de kapılarda durur bulduk. Ama kapıları açtığımızda içerde kimseyi bulamadık!" ²⁴Bu sözleri işiten tapınak koruyucularının komutanıyla başkâhinler şaşkına döndüler, bu işin sonunun nereye varacağını merak etmeye başladılar. ²⁵O sırada yanlarına gelen biri, "Bakın, hapse attığımız adamlar tapınakta dikilmiş, halka öğretiyor" diye haber getirdi. ²⁶Bunun üzerine komutanla görevliler gidip elçileri getirdiler. Halkın kendilerini taşlamasından korktukları için zor kullanmadılar.

5:17 "kıskançlıkla dolan" Grekçe kelimenin anlamı basitçe "kaynamak"tır. Bu yüzden bağlama bakarak bunun heves mi yoksa kıskançlık mı olduğunu anlayabilmemiz lazım. Bağlam, dini liderlerin kıskançlıkla hareket ettiğini gösteriyor! Luka Müjdesi'nde İsa'nın baş düşmanları Ferisiler'di fakat Elçilerin İşleri'nde O'nun takipçilerinin baş düşmanları Sadukiler'dir.

"Dolmak" fiili bir kişiyi ya da kişileştirilmiş varlığı neyin karakterize ettiğini göstermek için Luka tarafından çeşitli şekillerde kullanılır.

1. Vaftizci Yahya daha annesinin rahmindeyken Kutsal Ruh'la doldu – Luk. 1:15
2. Elizabet Kutsal Ruh'la doldu – Luk. 1:41
3. Zekeriya Kutsal Ruh'la doldu – Luk. 1:61
4. İsa'nın konuşmasını duyan havradakiler öfkeyle doldu – Luk. 4:28
5. çatısından felçlinin indirildiği evdekiler korkuyla doldu – Luk. 5:26
6. Şabat gününde İsa'yla birlikte yolculuk eden Ferisiler ve din bilginleri öfkeyle doldu – Luk. 6:11
7. Pentikost gününde üst odadakiler Kutsal Ruh'la doldu – Elç. 2:4
8. Petrus'un tapınaktaki konuşmasını duyanlar hayretle doldu – Elç. 3:10
9. Yüksek Kurul'un karşısında konuşan Petrus Kutsal Ruh'la doldu – Elç. 4:8
10. üst odadakilerin hepsi Kutsal Ruh'la doldu – 4:31
11. Şeytan; Hananya ile Safira'nın yüreklerini doldurdu – Elç. 5:3
12. Petrus ile Yuhanna tekrar Yüksek Kurul'la konuştu, Kurul üyeleriye kıskançlıkla doldu – Elç. 5:17
13. Yerusolim Müjde'yle doldu – Elç. 5:28
14. Ruh'la ve bilgelikle dolu yedi yardımcı – Elç. 6:3
15. Kutsal Ruh'la ve imanla dolu İstefanos – Elç. 6:5,8; 7:55
16. Hananya ellerini Saul/Pavlus'un üzerine koyuyor ve o, Kutsal Ruh'la doluyor – Elç. 9:17
17. Pavlus Ruh'la dolarak vaaz ediyor – Elç. 13:9
18. Pavlus'un vaazını dinleyen kalabalıktaki Yahudiler kıskançlıkla doldu – Elç. 13:45
19. öğrenciler sürekli sevinç ve Kutsal Ruh'la doluyordu – Elç. 13:52
20. Efes karışıklıkla doldu – Elç. 19:29

Müjde'nin huzurunda siz neyle "doluyorsunuz"?

5:18 Elçilerin İşleri'nin ilk bölümleri, ilk kilisenin yüzleştiği sorunları gösteriyor. Sorunlar çağdan çağa değişse de Tanrı bizim yanımızdadır, bizimledir, başa çıkacak gücü bize verir. Zindan, aşağılama teşebbüsleri, tehditler vs...hiçbir şey imanlıları Mesih'in huzuru ve esenliğinden mahrum edemez (bkz. Rom. 8:31-39).

5:19 "Rab'bin bir meleği" Bu ifade Eski Antlaşma'da iki şekilde kullanılır.

1. bir melek (bkz. Yar. 24:7,40; Çık. 23:20-23; 32:34; Say. 22:22; Hâk. 5:23; 1Sa. 24:16; 1Ta. 21:15'ten itibaren; Zek. 1:28)
2. YAHVE (bkz. Yar. 16:7-13; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16; Çık. 3:2,4; 13:21; 14:19; Hâk. 2:1; 6:22-24; 13:3-23; Zek. 3:1-2)

Luka bu ifadeyi sık sık (bkz. Luk. 1:11,13; 2:9; Elç. 5:19; 7:30; 8:26; 12:7,11,23; 10:3; 27:23) fakat ilk anlamında kullanır. Yeni Antlaşma'da ikinci anlam sadece Elç. 8:26 ve 29'da "Rab'bin bir meleği" ile Kutsal Ruh paralel tutulurken kullanılır.

▣ **"zindanın kapılarını açıp"** Benzer bir olayı Pavlus'la Silas Filipi'de yaşadı (bkz. Elç. 16:26). Petrus'un yaşamı birçok yönden Pavlus'unkine paraleldir. Bu, Luka'nın yazınsal amaçlılığı olabilir.

5:20 "Gidin! Tapınağa girip. . .duyurun" Bunlar üç emir kipi görevi görür.

1. Gidin, şimdiki zamanlı orta (edilgen görünüşlü eylemsel) emir kipi
2. Girip, emir kipi olarak kullanılan aorist edilgen ortaç (Friberg, *Analitik Grekçe Yeni Antlaşma (Analytical Greek New Testament)*, s. 379)
3. Konuşun, şimdiki zamanlı etkin emir kipi

Meleğin ilk kilise için ve günümüz kilisesi için bir müjdeleme görevi vardı.

▣ **"halka duyurun"** Elçilerin hizmetinin ana unsuru buydu. Onların Ruh'la dolu yeni yaşamlarını korku değil cesaret (Elç. 4:29'daki Özel Konu'ya bakınız) nitelendirir.

NASB "Yaşamla ilgili iletinin tamamını"

NKJV "bu yaşamla ilgili sözlerin hepsini"

NRSV "bu yaşamla ilgili iletinin tamamını"

TEV "bu yeni yaşamla ilgili her şeyi"

NJB "bu yeni Yaşamla ilgili her şeyi"

Bu ifade, yalnızca İsa Mesih'in Müjdesi'nde bulunan yeni yaşam (yani *zōē*, sonsuz yaşam) hakkında bahsediyor. İmanlılar hem ruhsal kurtuluşa ermiş hem de fiziksel olarak zindandan kurtarılmıştı. Şimdiyse herkese her şeyi anlatmaları buyruldu (bkz. Mat. 28:18-20; Luk. 24:47; Elç. 1:8)!

5:21 Dikkat ederseniz Elçilerin doğüstü kurtuluşları, tekrar zindana atılmayacakları anlamına gelmiyordu. Tanrı'nın temini bile hizmetin tüm zorluklarının biteceği ya da giderileceği anlamına gelmez (bkz. Mat. 5:10-12; Rom. 8:17; 1Pe. 4:12-16).

▣ **"Yüksek Kurul'u. . .İsrail halkının bütün ileri gelenlerini"** Elç. 4:5'teki Özel Konu: Yüksek Kurul'a bakınız. "İsrail halkının ileri gelenleri" kimdi? *Elçilerin İşleri*, s. 39-40'da Curtis Vaughan, o günlerin Yüksek Kurul'una üye olmayan Yeruşalim'in ileri gelenleri olduğunu söylüyor (bkz. M. R. Vincent, *Kelime Araştırmaları (Word Studies)*, C. 1, s. 234) fakat NASB ile NIV çevirileri Yüksek Kurul'un ileri gelenleri bir tutuyor.

5:23 "kilitli" Bu bir bitmiş zamanlı edilgen ortaçtır. Anlatılmak istenen, zindan kapılarının güvenlik altında, nöbetçilerin yerinde (bitmiş zamanlı etkin ortaç) ancak mahpusların kayıp olmasıdır.

5:24 "şaşkına döndüler" Luka bu terimi birkaç defa kullanıyor. Terim, *aporeō* sözcüğünün (bkz. Luk. 24:4; Elç. 25:20) *dia* ile birlikte pekiştirilmiş halidir (bkz. Luk. 9:7; Elç. 2:12; 5:24; 10:17). Basit anlamı şüphe, belirsizlik ya da şaşkınlıktır.

▣ **"bu işin sonunun nereye varacağını"** İfadenin dil bilimsel biçimi, dördüncü sınıf koşullu yarım kalmış bir cümledir (*an* artı aorist orta [edilgen görünüşlü eylemsel] dilek kipi). Dilek kipi şaşkınlık ifade eder (bkz. Luk. 1:61-62; 3:15; 8:9; 15:26; 22:23; Elç. 5:24; 8:31; 10:17; 21:33, bkz. James Allen Hewett, *Yeni Antlaşma Grekçesi*, s. 195).

5:26 "Halkın kendilerini taşlamasından koktukları için" Bu, ilk kilisenin rağbetini (bkz. Elç. 5:13; 2:47; 4:21) ve Yahudi liderlerin devamlı kıskançlığının kaynağını gösteriyordu.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 5:27-32

²⁷⁻²⁸Elçileri getirip Yüksek Kurul'un önüne çıkardılar. Başkâhin onları sorguya çekti: "Bu adı kullanarak öğretmeyin diye size kesin buyruk vermiştik" dedi. "Ama siz öğretinizi Yeruşalim Kenti'nin her tarafına yaydınız. İlle de bizi bu adamın kanını dökmekten sorumlu göstermek istiyorsunuz." ²⁹Petrus ve öbür elçiler şöyle karşılık verdiler: "İnsanlardan çok, Tanrı'nın sözünü dinlemek gerek. ³⁰Atalarımızın Tanrısı, sizin çarmıha gererek öldürdüğünüz İsa'yı diriltti. ³¹İsrail'e, günahlarından tövbe etme ve bağışlanma fırsatını vermek için Tanrı O'nu Önder ve Kurtarıcı olarak kendi sağına yükseltti. ³²Biz, Tanrı'nın kendi sözünü dinleyenlere verdiği Kutsal Ruh'la birlikte bu olayların tanıklarıyız."

5:28

NASB, NRSV,

TEV "kesin buyruk"

NKJV "kesin surette buyurduk"

NJB "şiddetli uyarı"

NKJV çevirisinde "Size bu adı kullanarak öğretmeyin diye kesin buyruk vermedik mi," yazıyor. Bu Grekçe el yazması çeşidi; Grekçe κ^2 , D ve E metinlerinde bulunur, P74, κ^* , A ve B el yazmalarındaysa bulunmaz. UBS⁴ çevirisi NKJV seçeneğini metne koyar ama bir kısmını tırnak içerisine alır ("not"). Soruyu soranlar "evet" cevabı bekliyor. Elçilere uyarı yapılmıştı!

Bu kalıp, Semitik bir deyimdir (bkz. Luk. 22:15) ve Koini Grekçesindeki aynı kökenli akuzatife benzer. Burada fiil (*parangellō*) ve dolaysız nesne (*parangelia*) aynı kökten gelir. Bu kalıp terimlerin temel anlamını pekiştirir. İlginç olan, Mısır'da keşfedilen Koini papirüslerindeki bu terimin resmi bir mahkeme celbi veya mahkeme emri olmasıdır (bkz. Moulton ve Milligan, *Vocabulary of the Greek New Testament*, s. 481).

▣ "**bu adamın**" Bu ifade, Yahudi liderlerin İsa'ya karşı beslediği nefreti gösteriyor. İsa'nın adını asla anmıyorlar. Talmud'da ona "filan adam" bile deniyor (bkz. M. R. Vincent, *Kelime Çalışmaları*, C. 1, s. 234).

▣ "**kanını dökmekten**" Petrus'la Yuhanna bu Yahudi liderlerin İsa'nın ölümünü düzenlediklerini ileri sürmeye devam ediyordu (bkz. Elç. 5:30; 2:33; 3:14-15; 4:10). İstefanos da Elç. 7:52'de aynı suçlamayı yaptı.

5:29 "gerek" Bu *dei* sözcüğü, ahlaki zorunluluk anlamını taşıyor. Böylece Elçilerin sonuçlar ne olursa olsun gerçeği vaaz etme yükümlülüğünü görüyoruz (bkz. Elç. 4:19). Elç. 1:16'daki tam nota bakınız.

5:30 "Atalarımızın Tanrısı" Bu ilk Hristiyanlar kendilerini Eski Antlaşma'daki Tanrı halkının hakiki vârisleri ve torunları sayıyordu (bkz. Elç. 3:13; Rom. 2:28-29; Gal. 6:16; 1Pe. 3:5,9; Va. 1:6).

▣ "**İsa'yı diriltti**" Yeni Antlaşma, Baba Tanrı'nın İsa'yı dirilttiğini onaylayarak (bkz. Elç. 2:24,32; 3:15,26; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30,33,34,37; 17:31; Rom. 6:4,9) İsa'nın yaşamını ve öğretilerini doğruluyor. Bu, *Kerygma*'nın önemli bir hususudur (bkz. 1Ko. 15).

Ayrıca Yeni Antlaşma'nın bu büyük onaylayıcı olayda, yani dirilişte Oğul ile Ruh'un etkin olduğunu doğruladığını da hatırlamak gerekir.

1. Oğul – Yu. 2:19-22; 10:17-18
2. Ruh – Rom. 8:11

▣ "**sizin çarmıha gererek öldürdüğünüz**" Bu, Yas. 21:23'teki lanetle alâkalıdır. Mahkemedeki dini liderler, Mesihliğe iddiası olan İsa'nın YAHVE'nin lanetini üzerine almasını istiyordu. İsa, günah işleyen tüm canları, yani tüm insanlığı ölüme mahkum eden (bkz. Hez. 18:4,20) Eski Antlaşma yasasının lanetini bizim uğrumuza üstlendi (bkz. Gal. 3:13; Kol. 1:14). İsa, Kendini Tanrı'dan uzak düşmüş dünya uğruna feda eden masum Tanrı kuzusuydu (bkz. Yu. 1:29; 2Ko. 5:21).

5:31 "Tanrı O'nu. . .kendi sağına yükseltti" "Yükseltti" terimi Yu. 3:14'te "yukarı kaldırılmak", Flp. 2:9'da ise "pek çok yükseltti" diye çevrilir. Çarmıh vasıtasıyla Mesih yüceltilmiş ve zafer kazandı (bkz. Kol. 1:15; 2Ko. 2:14).

Antropomorfik "sağ el" ifadesi, mecazi anlamda güç ve yetki mevkisi demektir (bkz. Mat. 26:64). Tanrı sonsuz bir Ruh'tur. Fiziksel bir vücudu yoktur. Elç. 2:33'teki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Önder"** Bu ayet İsa'nın Mesih olduğunu açık ve net bir şekilde ileri sürüyor. Aynı terim Elç. 3:15'te İsa'ya yönelik kullanılıyor ve "Yazar" olarak çevrilmesi mümkün (NRSV). "Şef," "öncü" ya da "prens" anlamlarına da gelebilir. Bunu okul ya da aile kurucuları için de kullanırlardı (bkz. İbr. 2:10; 12:2). Elç. 3:15'teki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Kurtarıcı"** Bu terim birinci yüzyılın Greko-Romen âleminde Sezar için kullanılırdı. Sezar, kültürün ve barışın kurtarıcısı olduğunu iddia ediyordu. Sezarların kendilerine mal ettikleri terimlerden bir diğeri de Rab'di (*kurios*) fakat Hristiyanlar bunu reddederek sadece İsa için kullanıyordu.

Söz konusu "Kurtarıcı" terimi Eski Antlaşma'da YAHVE için kullanılan bir terimdi (bkz. 2Sa. 22:3; Mez. 106:21; Yşa. 43:4,11; 45:15,21; 49:26; 60:16; 63:8). Yeni Antlaşma yazarları çok kez YAHVE'nin Eski Antlaşma'daki unvanlarını İsa'ya ithaf ederek O'nun da Tanrı olduğunu ileri sürüyor. Dikkat ederseniz Pavlus, Titus'a mektubunda böyle yapıyor.

1. Tit. 1:3, "Kurtarıcımız Tanrı"
2. Tit. 1:4, "Kurtarıcımız Mesih İsa"
3. Tit. 2:10, "Kurtarıcımız Tanrı"
4. Tit. 2:13, "ulu Tanrı ve Kurtarıcımız İsa Mesih"
5. Tit. 3:4, "Kurtarıcımız Tanrı"
6. Tit. 3:6, "Kurtarıcımız İsa Mesih"

▣ **"İsrail'e, günahlarından tövbe etme ve bağışlanma fırsatını vermek için"** Böylece İsa'nın ölüm amacı anlaşılıyor (bkz. Luk. 24:47 ve Elç. 2:38). Yeni Antlaşma yazarları tövbeden nadiren Tanrı armağanı olarak bahseder (bkz. Elç. 11:18 [Yahudi olmayanlara]; 2Ti. 2:25; ve muhtemelen Rom. 2:4). Genelde tövbe, Müjde'yi alan insanlar için Yeni Antlaşma'nın bir talebidir (bkz. Mar. 1:15 ve Elç. 3:16,19; 20:21). Bence burada Tanrı'nın, Kendi suretinde yaratılan bütün insanların kurtulmasını istemesi yazıyla anlatılmak istenmiştir. Konunun Tanrı'nın egemenliğiyle ilgili yok.

Her şeyi göz ardı edip yalnızca Tanrı'nın Yeni Antlaşma'daki rolüne odaklananlar çok kez bu ayeti kurtuluşun büsbütün Tanrı işi olduğunu ve insanlardan hiçbir katılım gerektirmediğini kanıtlamak için kullanır. Ancak bu, kişinin bir metni kendi peşin hükümlü teoloji sistemine uydurmak için Kutsal Yazıları kanıt olarak kullanmasının güzel örneğidir. Kutsal Kitap ilk adımı öncelikle Tanrı'nın atması gerektiğini söylüyor fakat bunun yanında Tanrı'nın insanlıkla ilişkisi için seçtiği modeli en iyi ifade eden kavramın "antlaşma" olduğunu gösteriyor. Özgürlük, Tanrı'nın yaratılıştaki verdiği armağandır. Tanrı bu armağanı/sorumluluğu ihlal etmez (bkz. Rom. 2:4; 1Ko. 7:10) O bizi Kendine çeker, davet eder, bizimle çalışır ve kurtuluş yolu temin eder (bkz. Yu. 6:44,65). Ancak düşmüş insanlar O'na yanıt vermeli ve tövbe, iman, itaat ve sebat ile yanıt vermeye devam etmelidir.

Frank Stagg, *New Testament Theology*, s. 119'dan ilginç bir alıntı şöyle der:

"İnsanlar tövbeyle erişemez, tövbe onlara verilir fakat onlar tövbeyi kabul etmeli. İmanla insan en özel şahsiyetine Mesih'i kabul eder; Mesih ise dönüştürücü varlığıyla hayat seyrini özgüvenden Tanrı'ya güvене, benlik davasından özveriye çevirir. Bu dönüşüm, insanlığın varoluşunun tüm anlamını kendi içinde bulma çabasıyla yaşadığı Düşüş'ün tersidir."

5:32 Elçilerin İşleri'nde Petrus birkaç kere Elçilerin ve öğrencilerin İsa'nın yaşamına, ölümüne ve dirilişine tanıklık ettiklerini bildiriyor. Bu bağlamda "Kutsal Ruh"u da tanık olarak gösteriyor. Eski Antlaşma'da bir konuyu doğrulamak için iki tanık şarttı (bkz. Say. 35:30; Yas. 17:6). Öğrenciler de böylece bu şartı yerine getiriyor olabilir.

Kutsal Ruh'un Luka/Elçilerin İşleri'ndeki kullanımları:

1. vaftiz sırasında – Elç. 2:38
2. Müjde'ye itaat – Elç. 5:32

3. parayla elde edilemez – Elç. 8:19-20
4. öteki uluslara – Elç. 10:45; 11:17
5. Baba'dan geliyor – Luk. 11:13 (bkz. Yak. 1:17)

▣ **"kendi sözünü dinleyenlere"** İtaat bir yaşam tarzı tercihidir! Bizler Müjde'ye iman ederek itaat etmeliyiz. İtaatin meyvelerinden faydalanmak için itaati sürdürmeliyiz (bkz. Mat. 7:24-27; Luk. 6:46-48). Elç. 5:29 ile 32'de kullanılan nadir "sözünü dinlemek" terimi (*peithomai* artı *archē*, bkz. Elç. 27:21; Tit. 3:1), "yönetici" (*archē*) ve itaat terimlerinin birleşimiydi.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 5:33-39

³³Kurul üyeleri bu sözleri işitince çok öfkeleniler ve elçileri yok etmek istediler. ³⁴⁻³⁵Ama bütün halkın saygısını kazanmış bir Kutsal Yasa öğretmeni olan Gamaliel adlı bir Ferisi, Yüksek Kurul'da ayağa kalktı, elçilerin kısa bir süre için dışarı çıkartılmasını buyurarak kurul üyelerine şunları söyledi: "Ey İsraililer, bu adamlara yapacağınızı iyi düşünün! ³⁶Bir süre önce Tevdas da kendi kendisiyle ilgili büyük iddialarda bulunarak başkaldırdı. Dört yüz kadar kişi de ona katıldı. Ama adam öldürüldü, izleyicilerinin hepsi dağıtıldı, hareket yok oldu. ³⁷Ondan sonra, sayım yapıldığı günlerde ortaya çıkan Celileli Yahuda, pek çok insanı ayartıp peşine taktı. Ama o da öldürüldü ve izleyicilerinin hepsi darmadağın oldu. ³⁸Şimdi size şunu söyleyeyim: Bu adamlarla uğraşmayın, onları rahat bırakın! Çünkü bu girişim, bu hareket insan işiyse, yok olup gidecektir. ³⁹Yok eğer Tanrı'nın işiyse, bu adamları yok edemezsiniz. Hatta kendinizi Tanrı'ya karşı savaşır durumda bulabilirsiniz." Kurul üyeleri Gamaliel'in bu öğüdünü kabul ettiler.

5:33

NASB "zoruna gitti"

NKJV "çok öfkeleniler"

NRSV "öfkeden kudurdular"

TEV "o kadar öfkeleniler ki"

NJB "bu onları o kadar kızdırdı ki"

Bu terimin gerçek anlamı "testere ile kesmek" ya da "dişlerini gıcırdatmak"tır. Aynı terim yine aynı buradaki biçimiyle Elç. 7:54'te de kullanılıyor. Bu ayette eklenen "içi parçalanmak" ifadesi tam mecazi anlamı gösteriyor (ayrıca bkz. Luk. 2:35). Bu kuvvetli terim, yani *diaprō*, 2:37a ile benzer anlamdadır.

▣ **"yok etmek istediler"** Bu bitmemiş zamanlı orta (edilgen görünüşlü eylemsel) haber kipi ya (1) bu noktada onları öldürmeye çalışmaya başladıklarını ya da (2) bunun yinelenen bir plan, arzu olduğunu kastediyor. İlk kilisenin büyümesine yönelik Elçilerin İşleri'nden aldığımız bilgiler ışığında 1. anlam daha uygun. Dikkat ederseniz bu öfkeyi ve cinayet niyetini ifade eden Sadukiler'dir. Belki de Ferisiler, yani Gamaliel, diriliş inancını reddeden Sadukiler'e karşı kiliseyi koz olarak görüyordu. Ferisiler İsa'nın dirildiğini kabul etmek istemezdi ama dirilişin ardından Tanrı'yla geçen bir yaşamı kabul ederlerdi.

Kutsal Kitap'ın çağdaş okurları için dini liderlerin cinayet tasarlaması şaşırtıcıdır. Unutmayın, Musa'nın yazılarına adanmış Sadukiler'den bahsediyoruz. Bu yazılar, Tanrı'ya lanet edenin taşlanarak idam edilmesini buyurur. Sadukiler Tanrı sözüne uygun ve Tanrı namına hareket ettiklerini düşünüyorlardı (bkz. Lev. 24:10-16).

5:34 "Ferisiler" Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: FERİSİLER

I. Bu terimin olası kökenleri:

- A. "Ayrı olmak." Yaygın kabul gören görüşe göre bu grup Makabe döneminde ortaya çıktı ve Musa'nın Yasası'nın *Hasidim* denen sözlü geleneklerini yerine getirmek için kendilerini halktan ayırdı.

- B. "Bölmek." Bu, aynı İbranice kökün başka bir anlamıdır (BDB 827, BDB 831 I, BB 976); her ikisi "bölmek" anlamına geliyor. Kimi bilginler bunun tercüman anlamını taşıdığını söylüyor (bkz. Neh. 8:8; 2Ti. 2:15).
- C. "Persli." Bu, aynı Aramice kökün başka bir anlamıdır (BDB 828, KB 970). Ferisilerin bazı doktrinleri Persli Zerdüştlük düalizmiyle birçok ortak yöne sahip (bkz. Özel Konu: Kişisel Kötülük).

II. Ferisilerin kimlerden oluştuğuna dair birtakım teoriler ortaya atılmıştır.

- A. erken Yahudiliğin teolojik bir tarikatı (yani Josephus)
- B. Haşmonayim ve Herod dönemlerinden bir siyasi grup
- C. sıradan insanların Musa'nın Antlaşması'nı ve buna bağlı sözlü gelenekleri anlamasına yardımcı olan Musa'yı yorumlayan bilginler grubu
- D. Ezra ve Büyük Havra gibi tapınakta kâhinlik yetkileri için rekabet eden ve yazıcılardan oluşan bir taban hareketi
- Oluşumlarına yol açan rakipleri
1. Yahudi olmayan yöneticiler (özellikle IV. Antiokhos)
 2. aristokrasi
 3. sıradan Filistinli Yahudilerin yaşadığı gibi değil, Antlaşma'ya uygun yaşamaya adanmış kişiler

III. Bu insanlara dair bilgi kaynaklarımız

- A. Bir Ferisi olan Josephus
1. *Yahudilerin Antikiteleleri (Antiquities of the Jews)*
 2. *Yahudilerin Savaşları (Wars of the Jews)*
- B. Yeni Antlaşma
- C. sonraki Yahudi kaynaklar

IV. Esas doktrinleri.

- A. 1. Hanok gibi Antlaşmalar arası Yahudi apokaliptik literatürden etkilenerek Mesih'in geleceğine inanıyorlardı.
- B. Tanrı'nın günlük yaşamda etkin olduğuna inanıyorlardı. Sadukiler bunun tam aksine inanıyordu (bkz. Elç. 23:8). Ferisi doktrinlerinin birçoğu Saduki doktrinlerinin teolojik karşıtıydı.
- C. Yeryüzündeki yaşama istinat eden, ödül ve ceza içeren fiziksel yönelimli ahirete inanıyorlardı (bkz. Dan. 12:2).
- D. Hem Eski Antlaşma'nın hem Talmud denen Sözlü Gelenekler'in otoritesine inanıyorlardı. Ferisiler Tanrı'nın Eski Antlaşma'daki emirlerine haham bilginlerince (muhafazakar Şamma ve liberal Hillel) yorumlanıp uygulandıkları şekilde itaat etmeye özen gösterirdi. Hahamların yorumu biri muhafazakar biri liberal iki farklı felesefeleri olan hahamlar arasındaki diyaloga dayanıyordu. Kutsal Yazı'nın anlamı üzerine yaptıkları bu sözlü tartışmalar en sonunda iki şekilde yazıya geçirildi: Babilli Talmud ve tamamlanmamış Filistinli Talmud. Ferisiler bu sözlü yorumların Musa'ya Sina Dağı'nda verildiğine inanıyordu. Bu tartışmaların tarihsel başlangıcı Ezra ve daha sonra Yüksek Kurul denen "Büyük Havra"nın adamlarıyla başladı.
- E. Ferisiler hayli geliştirilmiş bir melek bilimine inanıyorlardı. Bu inanişaya hem iyi hem kötü ruhsal varlıklar dahildi. İnancın kaynağı Pers düalizmi ve Antlaşmalar arası Yahudi edebiyatıydı.
- F. Tanrı'nın egemen olduğuna ama diğer bir yandan insanın özgür iradesini kullanabildiğine inanıyorlardı (*yetzer*).

V. Ferisi hareketinin güçlü noktaları.

- A. Ferisiler Tanrı'nın vahyinin tümüne, yani Yasa'ya, Peygamberlere, Yazılara ve Sözlü Geleneklere sevgi, saygı ve güven besliyordu.

- B. Günlük imanda ve hayatta kendilerini Tanrı'nın vahyine doğrulukla bağla kalmaya adanmışları. Ferisilerin arzusu yeni, bereketli günlere dair peygamberlik nitelikli vaatlerin "doğru bir İsrail" tarafından yerine getirilişiydi.
- C. Yahudi toplumunda her insan tabakası arasında eşitliğin savunucularıydı. Ferisiler bir bakıma kâhinlerin, yani Sadukilerin liderliğini ve teolojisini kabul etmediler (bkz. Elç. 23:8).
- D. Musa'nın Antlaşması'nda insanların da geçerli etkisi olduğunu savundular. Tanrı'nın egemen olduğunu tam anlamıyla savundular ama bununla birlikte insanların özgür iradelerini (iki *yetzer*) kullanmalarını gerektiğini ileri sürdüler.
- E. Yeni Antlaşma'da birkaç Ferisiden söz ediliyor: Nikodim, Zengin ve Genç Yönetici, Aramatyalı Yusuf.

VI. Birinci yüzyıl Yahudiliğine bağlı olup Yerusâlim'in ve tapınağın Romalılar tarafından MS. 70'teki yıkımından sonra ayakta kalan tek tarikatlardı. Ferisiler çağdaş Yahudiliğe dönüştü.

ÖZEL KONU: GAMALİEL

- I. Adı
 - A. Bu ad, "Tanrı benim ödüllendiricimdir."
 - B. Daha sonra gelen ve onun gibi Yahudi liderlikte çok etkinlik gösteren bir akrabasından ayırt etmek için "yaşça büyük olan" ya da I. Gamaliel diye tanınıyor.
- II. Hayatı
 - A. Geleneğe göre Gamaliel, Hillel'in torunuydu.
 - B. Diğer gelenekler Gamaliel'in Hirodes ailesiyle, yani I. Agrippa'yla bağları olduğunu söylüyor.
 - C. Geleneğe Gamaliel Yüksek Kurul'un başkanı olarak gösterilse de muhtemelen II. Gamaliel kastediliyor.
 - D. Gamaliel, Rabban unvanına layık görülen son derece saygın yedi hahamdan biriydi.
 - E. MS. 70 öncesinde öldü.
- III. Teolojisi
 - A. Gamaliel, İsa'nın gününde çok saygın bir hahamdı (bkz. Elç. 5:34).
 - B. Dört bir yana dağılmış Diaspora Yahudilerine göz kulak olması ve onları denetiminde tutmasıyla tanınırdı.
 - C. Ayrıca sosyal haklarından mahrum edilmişlere yakınlık göstermesiyle de tanınırdı (*Takkanah* denen fermanlarına sıklıkla "insanlığın menfaatine" diye başlardı).
 - 1. öksüzler
 - 2. dullar
 - 3. kadınlar
 - D. Elçi Pavlus'un Yerusâlim'deki haham hocasıydı (bkz. Elç. 22:3).
 - E. Elç. 5:34-39'da Filistin'deki ilk kilisenin üstesinden nasıl gelineceğine dair bilgece öğütler veriyor.
 - F. Bu hahamın itibarı o kadar yüksekti ki öldüğünde şöyle dendi: "Yaşça büyük olan Rabban Gamaliel vefat edince Tevrat'ın görkemi sona erdi, saflıkla kutsallık (yani 'ayrı tutulma') yok oldu." (Sotah 9:15). Bu alıntı *Yahudi Ansiklopedi (Encyclopedia Judaica)*, C. VII, s. 296'dan alınmıştır.
 - G. Gamaliel'in Elç. 5:34-39'da neyi neden yaptığının belli olmadığını belirtmez lazım. Belki Ferisilerin bilge, Sadukilerin ise düşüncesiz olduğunu iddia ediyordu. Bu iki güçlü Yahudi tarikat her fırsatta birbirlerinden çıkar sağlıyordu!

5:36-37 "Tevdas. . . Celileli Yahuda" Josephus bu iki adamdan söz ediyor (bkz. *Antiq.* 20.5.1). Ama onları ters sıralıyor. Başka tarihsel bilgiler Roma karşıtı iki Yahudi Yurtseverin de adının bu olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla hem Yeni Antlaşma hem Josephus haklı olabilir. Gamaliel'in bahsettiği adam M.S. 6 yılında isyan etti, Josephus'un bahsettiği adamsa M.S. 44 yılında isyan etti.

5:37 "sayım yapıldığı günlerde" Josephus (bkz. *Antiq.* 18.1.1; *Savaşlar* 2.8.1) bize Arhelas'ın tahttan indirilip Kirinius'un Suriye valisi yapıldığından biraz sonra (M.S. 6-7 civarı) Avgustus'un emriyle Yahudilere vergi konulduğunu söylüyor. Vergi amaçlı nüfus sayımları on dört yılda bir yapılırdı ama tamamlanması yıllar alırdı.

▣ **"Celileli Yahuda"** Josephus bu adamdan birkaç kere söz ediyor (bkz. *Antiq.* 18.1.1-6; 20.5.2 ve *Savaşlar* 2.8.1; 2.17.8-9). Onun isyanı M.S. 6 ya da 7 civarında gerçekleşti. Yurtsever hareketinin kurucusu oydu. Josephus'un "dördüncü felsefe" adlandırdığı Yurtseverler ve Sicarii, yani suikastçılar, aynı siyasi hareket olabilirler.

5:38 "bu adamlarla uğraşmayın, onları rahat bırakın" Ne kadar şaşırtıcı bir tavsiye! Bu ibarenin iki aorist etkin emir kipi var.

1. *aphistēmi*, ayırmak, kenara koymak
2. *aphiēmi*, başka bir yere göndermek, salıvermek

▣ **"işiyse"** Bu, üçüncü sınıf koşullu cümledir, yani potansiyel eylem demektir.

5:39 "eğer" Bu, birinci sınıf koşullu cümledir, genelde gerçeğin doğrulanmasını ifade eder ama burada gerçek olamaz. Bu dil bilimsel özellik burada edebi amaçla kullanılıyor.

▣ **"Hatta kendinizi Tanrı'ya karşı savaşır durumda bulabilirsiniz"** Unutmayınız, bu dini liderler Tanrı namına hareket ettiklerini düşünüyorlar. Gamaliel'in onların iyi niyetle bile olsa hatalı olabileceklerini söylemesi özünde şoke edicidir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 5:40-42

⁴⁰Elçileri içeri çağırıp kamçlattılar ve İsa'nın adından söz etmemelerini buyurduktan sonra salıverdiler. ⁴¹Elçiler İsa'nın adı uğruna hakarete layık görüldükleri için Yüksek Kurul'un huzurundan sevinç içinde ayrıldılar. ⁴²Her gün tapınakta ve evlerde öğretmekten ve Mesih İsa'yla ilgili Müjde'yi yaymaktan geri kalmadılar.

5:40 "Kurul üyeleri Gamaliel'in bu öğüdünü kabul ettiler" Bazı çevirilerde bu ifade Elç. 5:39'da geçiyor (bkz. NRSV), diğerlerindeyse Elç. 5:40'ta (bkz. NAS, NKJV). TEV ve NJB çevirilerinde bu cümle Elç. 5:39'da geçer ama yeni bir paragraf açar.

▣ **"kamçlattılar"** Bu, İsa'nın katlandığı Roma kamçılmasıyla (*mastix*, bkz. Elç. 22:24-25) aynı değil. Yahudiler sopayla döverdi (bkz. Yas. 25:3; yani *derō*, Luk. 12:47-48; 20:10-11; 22:63). Çok acı vermesine rağmen hayati tehlike taşııyordu.

Bu iki Grekçe terimin sıklıkla birbirinin yerine kullanılması yorumsal bir sorundur. Yas. 25:3'ün Septuaginta çevirisi *mastix* diyor ama Yahudi cezadan bahsediyor. Luka havrada atılan bu Yahudi köteğine *derō*, yani "hayvan derisi yüzmek," diyor.

▣ **"ve İsa'nın adından söz etmemelerini buyurduktan"** Aynı Kurul bunu önceden de yapmıştı (bkz. Elç. 4:17,21). Bu sefer onları dövdüler ve bir daha uyardılar.

5:41 İsa, bu tür muameleyi öngörmüştü (bkz. Mat. 10:16-23; Mar. 13:9-13; Luk. 12:1-12; 21:10-19; Yu. 15:18-27; 16:2-4).

▣ **"İsa'nın adı uğruna hakarete layık görüldükleri için. . .sevinç içinde"** Bu bugün bize şaşırtıcı gelebilir çünkü günümüzde fiziksel zulmün epey nadir yaşandığı toplumda yaşıyoruz ancak imanlıların büyük çoğunluğu yüzyıllar boyunca zulüm gördü.

İsa, takipçilerinin ilerde acı çekeceğini açıkça söylüyordu. Lütfen şu pasajları okuyunuz: Mat. 5:10-12; Yu. 15:18-21; 16:1-2; 17:14; Elç. 14:22; Rom. 5:3-4;; 8:17; 2Ko. 4:16-18; Flp. 1:29; 1Se. 3:3; 2Ti. 3:12; Yak. 1:2-4. Ayrıca dikkat ederseniz 1. Petrus'ta İsa'nın acısına (bkz. Elç. 1:11; 2:21,23; 3:18; 4:1,13; 5:1) takipçileri imrenecekmiş (bkz. Elç. 1:6-7; 2:19; 3:13-17; 4:1,12-19; 5:9-10).

5:42 "Her gün tapmakta" İsa'nın bu ilk tanıkları Yahudiliğin ta merkezi olan Yeruşalim'de bile susturulamazdı.

▣ **"evlerde"** İlk kilise, kentin her yanına yayılmış kendi evlerde buluşuyordu (bkz. Elç. 2:46). Kilise binaları birkaç yüzyıl sonra meydana geldi.

NASB, NKJV "Mesih"
NRSV, TEV,
REB "Mesih"

Bu Yahudi ortamda "Mesih" unvanı (Elç. 2:31'deki Özel Konu'ya bakınız) daha uygun (bkz. Elç. 2:31; 3:18; 5:42; 8:5; 9:22). Petrus da Mat. 16:16'da o şekil kullanıyor. Yahudilere vaaz ederken Pavlus da vadedilen, mesh edilmiş olana bununla gönderme yapıyor (bkz. Elç. 17:3; 18:5,28).

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Elçiler neden Yahudilik dininde bu kadar uzun süre kaldı?
2. İsa'nın Elç. 3'te geçen unvanlarını anlamlarıyla birlikte listeleyin.
3. Kurtuluşun iki temel gereksinimi nedir?
4. Musa neden Yeni Antlaşma'da bu kadar sık alıntılanır?
5. Yeni Antlaşma'daki kilise için İbrahim'le yapılan antlaşmanın önemi nedir?
6. Petrus'la Yuhanna niçin tutuklandı?
7. Petrus'un üçüncü vaazını ana hatlarıyla anlatın.
8. Elç. 4:24-31'deki duanın önemi nedir?
9. Yeni Antlaşma'ya gerçekten uymak için komünist olmak mı gerekir? (bkz. Elç. 4:32)
10. Luka'nın Hananya ile Safira hikayesini kitaba dahil etme sebeplerini listeleyin.
11. Hananya Şeytan tarafından doldurulduğunun farkında mıydı? Tanrı'ya yalan söylediğinin farkında mıydı?
12. Tanrı neden görünürde bu kadar merhametsiz davrandı?
13. Peki günümüzdeki mucizeler, özellikle iyileştirmeler hakkında ne diyebilirsiniz?
14. Sadukiler niçin bu kadar kızmıştı?
15. Melek Elçileri neden zindandan kurtardı?
16. Petrus'un dördüncü vaazını ana hatlarıyla anlatın. Elçilerin İşleri'nde yazıya geçirilen diğer vaazlarının ortak öğelerini listeleyin.
17. Gamaliel kimdi?
18. Hristiyanlar niçin sevinç içinde acı çekmeli?

ELÇİLERİN İŞLERİ 6

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Yedi'nin Atanması	Hizmet Etmek İçin Yedi Kişinin Seçilmesi	Yedi'nin Seçilmesi	Yedi Yardımcı	Yedi'nin Örgütlenmesi
6:1-6	6:1-7	6:1-7	6:1-4 6:5-6	6:1-6
6:7	İstefanos Tanrı'ya Küfretmekle Suçlanıyor	İstefanos'un Vaazı ve Öldürülmesi (6:8-7:2a)	İstefanos'un Tutuklanması	İstefanos'un Tutuklanması
6:8-15	6:8-15	6:8-7:2a	6:8-15	6:8-15

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümelidir. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- a. Elç. 6 ve 7'de Luka, Müjde'yi Yahudi olmayan uluslara getirme görevini edebi/tarihsel yönden ele almaya başlıyor.
- b. Yeruşalim'deki kilise bu zamana dek hızla büyümüşü (bkz. Elç. 6:1).
- c. Kilise, Aramice konuşan Filistinli Yahudilerden ve Grekçe konuşan Diaspora Yahudilerinden oluşmaktaydı.

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 6:1-6

¹İsa'nın öğrencilerinin sayıca çoğaldığı o günlerde, Grekçe konuşan Yahudiler, günlük yardım dağıtımında kendi dullarına gereken ilginin gösterilmediğini ileri sürerek İbranice konuşan Yahudiler'den yakınmaya başladılar. ²Bunun üzerine Onkiler, bütün öğrencileri bir araya toplayıp şöyle dediler: "Tanrı'nın sözünü yayma işini bırakıp maddi işlerle uğraşmamız doğru olmaz. ³Bu nedenle, kardeşler, aranızdan Ruh'la ve bilgelikle dolu, yedi saygın kişi seçin. Onları bu iş için görevlendirelim. ⁴Biz ise kendimizi duaya ve Tanrı sözünü yaymaya adayalım." ⁵⁻⁶Bu öneri bütün topluluğu hoşnut etti. Böylece, iman ve Kutsal Ruh'la dolu biri olan İstefanos'un yanısıra Filipus, Prohoros, Nikanor, Timon, Parmenas ve Yahudiliğe dönen Antakyalı Nikolas'ı seçip elçilerin önüne çıkardılar. Elçiler de dua edip ellerini onların üzerine koydular.

6:1 "öğrencilerinin" Bu, *manthanō* fiilinden gelen "öğrenenler" kelimesidir. Şunu akılda tutmak önemli: Yeni Antlaşma, bir karar vermekle kalmamayı, "öğrenci olmayı" vurgular (bkz. Mat. 28:19; Elç. 14:21). İmanlılara sadece Müjdelerde ve Elçilerin İşleri'nde "öğrenci" denir. Mektuplarda İsa'nın takipçilerine "kardeşler" ve "kutsallar" denir.

▣ **"sayıca çoğaldığı"** Bu bir şimdiki zamanlı etkin emir kipidir. Büyüme her zaman ihtilaf doğurur.

▣ **"yakınmaya"** Bu terim "baş başa alçak sesle konuşmak" demektir (yani bireyler arasında özel sohbetler, Moulton, *Analitik Sözlük (Analytical Lexicon)*, s. 81). Mısır'dan Çıkış kitabının LXX çevirisinde İsraililerin çölde dolanma dönemini anlatır (bkz. Çık. 16:7,8; 17:3; ayrıca Say. 11:1; 14:27). Aynı kelime Luk. 5:30'da ve birkaç kere Yuhanna Müjdesi'nde görülür (bkz. Yu. 6:41,43,61; 7:12,32).

▣ **"Grekçe konuşan Yahudiler. . .İbranice konuşan Yahudiler'den"** Burada kastedilen, çoğunlukla Aramice konuşan, Filistin'den gelen imanlı Yahudiler ile çoğunlukla Koini Grekçesi konuşan, Diasporada büyümüş imanlı Yahudilerdir. Bu durumda kesinlikle kültürel ve ırksal imalar vardı.

▣ **"günlük yardım dağıtımında"** İlk kilise, Havrayı örnek alıyordu. Her hafta fakirleri doyurmak için sadaka toplanıyordu. Toplanan parayla yemek satın alınıyor ve Havra tarafından haftalık, kilise tarafından ise günlük dağıtım yapılıyordu. Elç. 3:2'deki Özel Konu: Sadaka'ya bakınız.

Geçmişe bakıldığında, başka ülkelerde yaşayan ve çalışan çoğu Yahudi ailenin, babalarının ileri yaşlarında Vadedilmiş Topraklar'da gömülmesi için Filistin'e geri döndüğü görülür. Bu sebeple Filistin'de, özellikle Yerusolim bölgesinde çok sayıda dul vardı.

Yahudilik Musa'nın Antlaşması uyarınca fakirlerle, yabancılarla ve dullarla ilgileniyordu (bkz. Çık. 22:21-24; Yas. 10:18; 24:17). Luka'nın yazdıkları İsa'nın da dullarla ilgilendiğini gösteriyor (bkz. Luk. 7:11-15; 18:7-8; 21:1-4). O zaman, Havradaki sosyal hizmetleri ve İsa'nın öğretilerini örnek alan ilk kilisenin, topluluğundaki dullara açık bir ilgi göstermesi doğaldır.

6:2 "Onikiler" Elçilerin İşleri kitabında Elçilerin kolektif lakabı buydu. İsa'nın Celile'de başlayan dünyevi hizmeti sırasında özenle seçilen ilk görevdaşları onlardı.

▣ **"bütün öğrencileri bir araya toplayıp"** Geline noktada kilisenin birkaç bin kişiden oluşması ve bu sebeple hiçbir evin veya işin onları barındıramaz olması bakımından, bu ifadeyle tam olarak neyin kastedildiği belli değil. İmanlılar bizzat Tapınakta ve muhtemelen Süleyman'ın Eyvanı'nda toplanmış olmalı (bkz. Elç. 3:11; 5:12).

İlerde kilise yönetimi denilecek olgunun ilk örneği budur (bkz. Elç. 6:3,5; 15:22). Çağdaş kilise kendini Kutsal Kitap'tan alınan üç şekilde örgütler, bu da onlardan biridir:

1. episkopal (tek lider)
2. presbiteryen (liderler grubu)
3. kongregasyonel (tüm imanlılar cemiyeti)

Elç. 15'te hepsi mevcut.

▣ **"Tanrı'nın sözünü yayma işini bırakıp maddi işlerle uğraşmamız doğru olmaz"** Bu, hizmete karşı küçümseyici bir laf değil, Tanrı halkı arasında pastör sorumluluklarının bölüştürülme ihtiyacının duyulmaya başlamasıdır. Bunlar makam değil, devredilen işlerdi. Müjde'nin yayılması bazı gerekli hizmetlere nazaran öncelikli olmalıdır. Elçiler kendi görevleri için özellikle çağrılmış ve niteliklilerdi. Hiçbir şey bu görevi kısıtlamamalı. Mesele "ya o ya bu" arasında seçim yapmak değil, "hem o hem bu" durumudur.

Buradaki "uğraşmak" kelimesi, hizmetin Grekçe karşılığı olan *diakonia* terimidir. Maalesef birçok çağdaş yorumcu sonradan ortaya çıkan diyakoz makamına yönelik kılavuz ararken (bkz. Flp. 1:1; 1Ti. 3:8-10,12-13) diyakozluk görevini tanımlamak için bu metni kullanmışlar. Lakin bunlar "diyakoz" değil; bir kuruma bağlı olmayan hizmetçiler/vaizlerdi. Elç. 6'da diyakoz bulmak için metne kendi fikirlerini yüklemek (*eisegeisis*) gerekir.

İlk kilisenin binaları olmaksızın hizmetini nasıl yürüttüğü bana çok enteresan geliyor.

1. Hep beraber buluştukları yer herhalde Tapınaktı.
2. Şabat günlerinde muhakkak havraya gider, Pazar günlerindeyse muhtemelen ev kiliselerinde buluşurlardı.
3. Elçiler haftanın her günü bir imanlının evinden başkasına geçiyordu (bkz. Elç. 2:46).

6:3

NASB, NRSV "seçin"

NKJV "arayıp bulun"

TEV "seçin"
NJB "seçmelisiniz"

Bu bir aorist orta (edilgen görünüşlü eylemsel) emir kipidir. Birlik ve ahenk ruhunu yeniden sağlayacak bir şey yapılmalıydı. Bu pastörlük sorunu Müjde'nin ilerleyişini etkileyecek potansiyele sahipti. Kilisenin hizmet uğruna örgütlenmesi lazımdı. Her imanlı Tanrı tarafından çağrılmış, ruhsal armağanlara sahip tam zamanlı bir hizmetçidir (bkz. Ef. 4:11-16).

▣ **"yedi. . .kişi"** Bu sayıyı söylemelerinin tek sebebi, Tanrı evreni yedi günde yarattığı için Eski Antlaşma'da çok kez mükemmelliği simgeleyen sayı olmasıdır (bkz. Yar. 1; Mez. 104). Eski Antlaşma'da bu alt kademe liderliğin oluşturulma sürecine örnek bir vaka var (bkz. Say. 18). Elç. 1:3'teki Özel Konu: Kutsal Yazılar'da Sembolik Sayılar'a bakınız.

NASB, NJB "iyi itibarlı"
NKJV "iyi itibarlı"
NRSV "itibar sahibi"
TEV "oldukları bilinen"

Bu İngilizce çevirilerin farkları söz konusu terimin iki ayrı kullanımını yansıtıyor.

1. "tanıklık etmek" ya da hakkında bilgi vermek (bkz. TEV, NIV)
2. "birisi hakkında iyi konuşmak" (bkz. Luk. 4:22).

▣ **"Ruh'la. . .dolu"** Elçilerin İşleri, Kutsal Ruh'la dolmak hakkında genellikle Onikiler'le ve onların vaaz/öğreti/yayma hizmetleriyle bağlantılı olarak birkaç kere bahseder. Hizmetin güç kaynağıdır Ruh. Kutsal Ruh, insanın hayatında etkinse bunu görmek mümkün. Tavrı, hareketleri ve etkililiği birer delildir. Dullar önemlidir ama öncelik Müjde'nin yayılmasındadır (bkz. Elç. 6:4). Elç. 5:17'deki "dolmak" üzerine tam nota bakınız.

▣ **"ve bilgelikle"** Eski Antlaşma'da iki tür bilgelik var.

1. bilgiyi kavramak (akademik)
2. bilge yaşamak (pratik)

Bu yedi adam her ikisine sahipti!

▣ **"Onları bu iş için görevlendirelim"** Onların iş odaklı bir görevi vardı. Bu pasajı kullanarak diyakozların kilisenin mali işleriyle (KJV, "bu iş") ilgilendiği ileri sürülemez! "İş" (*chraomai*) sözcüğü "makam" değil, "ihtiyaç" demektir (Alfred Marshall, *RSV Interlinear*, s. 468).

6:4 "kendimizi. . .adayalım" Bu Grekçe terim birkaç anlamda kullanılır.

1. birisiyle çok oturup durmak, Elç. 8:13
2. birine şahsen hizmet etmek, Elç. 10:7
3. bir şeye veya birine kendini yoğun olarak adanmak
 - a. ilk öğrencilerin kendilerini birbirlerine ve duaya adanması, Elç. 1:14
 - b. ilk öğrencilerin kendilerini Elçilerin öğretisine adanması, Elç. 2:42
 - c. ilk öğrencilerin kendilerini birbirlerine adanması, Elç. 2:46
 - d. Elçilerin kendilerini dua hizmetine ve Tanrı sözüne adanması, Elç. 6:4 (Pavlus aynı kelimeyi imanlıları duada kalmaya çağırarak için kullanıyor, Rom. 12:12; Kol. 4:2).

▣ **"duaya ve Tanrı sözünü yaymaya"** Grekçe metinde vurgu yapmak için bu ifade cümlede başında yer alır. Müjde'yi tüm dünyaya götürme görevini önce Elçilerin değil, söz konusu "yedi" adamın öngörmesi mantığa aykırı değil mi? Yahudilikle iplerin koparılmasına Elçilerin değil, "Yediler"in vaazı sebep oldu.

Büyük Görev'i Elçilerin değil de bu Grekçe konuşan Yahudilerin başlatması çok şaşırtıcı. Yediler'in Elçilerden aldıkları görevi yerine getirmeleri Elçilerin İşleri'nde hiç anlatılmıyor. Yeruşalim'deki kilisenin ihtiyaç duyduğu yönetim ve pastör ilgisinden çok bu görev Yediler'in dışına göreydi.

Bariş sağlayacağı yerde hizmetleri anlaşmazlık ve baskıya yol açtı.

6:5 "İstefanos" Bu adın anlamı "kazananın tacı"dır. "Yediler"in hepsinin Grek adı vardı, Diaspora Yahudilerinin ise hem İbrani hem Grek adı vardı. Sırf adları öyle diye hepsi Grekçe konuşan Yahudi olacak değil. Mantıken her iki grup orada bulunmuş olabilir.

▣ **"iman. . .dolu"** İman terimi Eski Antlaşma'da orijinal anlamı sabit duruşlu insan olan *emeth* sözcüğünden geliyordu. Zamanla güvenilir, sadık biri için mecazi anlamda kullanılmaya başlandı. Yeni Antlaşma'da bu terim, Tanrı'nın Mesih'te verdiği vaade imanlının yanıtını niteler. O'nun güvenilirliğine güveniyoruz! O'nun sadık olduğuna iman ediyoruz! İstefanos Tanrı'nın güvenilirliğine güvendi ve böylece Tanrı'nın sadık karakteri ona da yansıdı.

ÖZEL KONU: Eski Antlaşma'da İnanmak, Güvenmek, Sadakat ve Sadakatlilik (אמנ)

I. Açılış Bildirisi

Yeni Antlaşma'da vazgeçilmez olan bu teolojik kavramın kullanımı Eski Antlaşma'da daha belirsiz. Kavram kesinlikle geçiyor ama önemli seçilmiş pasajlarda ve kişilerde görülür.

Eski Antlaşma'da şunlar harmanlanıyor:

- A. birey ve topluluk
- B. şahsi karşılaşma ve antlaşmaya itaatkârlık

İman hem şahsi karşılaşma hem gündelik yaşam tarzıdır! Sözcük biçiminden (yani kelime çalışması) ziyade Tanrı'nın sözünü imanla dinleyenlerin yaşamında daha kolay tasvir edilir. Bu şahsi hususun en güzel örnekleri şunlardır:

- A. İbrahim ve tohumu
- B. Davut ve İsrail

Bu adamlar Tanrı'yla görüştü/karşılaştı ve yaşamları sonsuza dek değişti (mükemmel hayat değil, devam eden iman). Sınanmaları sonucunda iman yoluyla Tanrı'yla karşılaşmalarına yönelik zaafı ve güçlü yönleri ortaya çıktı fakat aralarındaki yakın, güven dolu ilişki zaman boyunca devam etti! İmanları sınansa ve gelişse de adanmaları ve yaşam tarzlarından anlaşıldığı üzere devam emiştir.

II. Kullanılan esas kök

A. אמנ (BDB 52, KB 63)

1. FİİL

- a. *Qal* gövde – desteklemek, beslemek (2Kr. 10:1,5; Est. 2:7, teolojik olmayan kullanımı)
- b. *Niphal* gövde – sabitleştirmek ya da sağlamlaştırmak, kanıtlamak, onaylamak, sadık kalmak ya da güven vermek
 - (1) insanlara yönelik, Yşa. 8:2; 53:1; Yer. 40:14
 - (2) eşyalara yönelik, Yşa. 22:23
 - (3) Tanrı'ya yönelik, Yas. 7:9; Yşa. 49:7; Yer. 42:5
- c. *Hiphil* gövde – pes etmemek, inanmak, güvenmek
 - (1) İbrahim Tanrı'ya inandı, Yar. 15:6
 - (2) Mısır'daki İsraililer inandı, Çık. 4:31; 14:31 (Yas. 1:32'de olumsuzlanıyor)
 - (3) İsraililer YAHVE'nin Musa aracılığıyla konuştuğuna inandı, Çık. 19:9; Mez. 106:12,24
 - (4) Ahaz Tanrı'ya güvenmedi, Yşa. 7:9
 - (5) ona güvenen, Yşa. 28:16
 - (6) Tanrı hakkında gerçeklere inanmak, Yşa. 43:10-12

2. İSİM (ERİL) – sadakat (Yas. 32:20; Yşa. 25:1; 26:2)

3. ZARF – hakikaten, katılıyorum, öyle olsun (bkz. Yas. 27:15-26; 1Kr. 1:36; 1Ta. 16:36; Yşa. 65:16; Yer. 11:5; 28:6). "Amin"in Eski ve Yeni Antlaşma'daki litürjik kullanımını budur.
- B. אמת (BDB 54, KB 68) DİŞİL İSİM, istikrar, sadakat, hakikat
 1. insanlara yönelik, Yşa. 10:20; 42:3 48:1
 2. Tanrı'ya yönelik, Çık. 34:6; Mez. 117:2; Yşa. 38:18,19; 61:8
 3. hakikate yönelik – Yas. 32:4; 1Kr. 22:16; Mez. 33:4; 98:3; 100:5; 119:30; Yer. 9:5; Zek. 8:16
- C. אמונה (BDB 53, KB 62), istikrar, kararlılık, vefa
 1. ellere yönelik, Çık. 17:12
 2. sürelere yönelik, Yşa. 33:6
 3. insanlara yönelik, Yer. 5:3; 7:28 9:2
 4. Tanrı'ya yönelik, Mez. 40:11; 88:11; 89:1,2,5,8; 119:138

III. Bu Eski Antlaşma kavramının Pavlus tarafından kullanımı

- A. Pavlus, YAHVE'yi ve Eski Antlaşma'yı yeni farklı anlamaya başlıyor ve bu anlayışını İsa'yla Şam yolundaki kişisel karşılaşmasına dayandırıyor (bkz. Elç. 9:1-19; 22:3-16; 26:9-18).
- B. Yeni anlayışını Eski Antlaşma'da destekleyen iki temel pasaj buldu. İkisi de (אמת) kökünü kullanıyor.
 1. Yar. 15:6 – Tanrı ilk adımı atıp İbrahim'le kişisel olarak yüz yüze görüşmesi (Yar. 12) iman dolu itaatkâr bir yaşam doğurdu (Yar. 12-22). Pavlus buna Rom. 4 ve Gal. 3'te ima ediyor.
 2. Yşa. 28:16 – ona (yani Tanrı'nın denenmiş ve yerleştirilmiş köşe taşına) güvenen asla
 - a. Rom. 9:33, "utandırılmayacak" ya da "düş kırıklığına uğramayacak"
 - b. Rom. 10:11, yukarıdakiyle aynı
 3. Hab. 2:4 – sadık Tanrı'yı tanıyanlar sadık yaşamlar sürmeli (bkz. Yer. 7:28). Pavlus bu metni Rom. 1:17'de ve Gal. 3:11'de kullanıyor (ayrıca İbr. 10:38'e de dikkat ediniz).

IV. Eski Antlaşma kavramının Petrus tarafından kullanımı

- A. Petrus şu pasajları birleştiriyor
 1. Yşa. 8:14 — 1Pe. 2:8 (sürçme taşı)
 2. Yşa. 28:16 — 1Pe. 2:6 (köşe taşı)
 3. Mez. 118:22 — 1Pe. 2:7 (reddedilen taş)
- B. İsrail'i "seçilmiş soy, Kral'ın kâhinleri, kutsal ulus, Tanrı'nın öz halkı" diye tasvir eden özgün dili
 1. Yas. 10:15; Yşa. 43:21
 2. Yşa. 61:6; 66:21
 3. Çık. 19:6; Yas. 7:6

pasajlarından alıp artık kilisenin Mesih'e olan inancı için kullanıyor (bkz. 1Pe. 2:5,9)

V. Kavramın Yuhanna tarafından kullanımı

- A. Yeni Antlaşma kullanımı

"İnandı" terimi Grekçe *pisteuō* teriminden geliyor. Aynı terim "iman etmek," "iman," ya da "güven" diye de çevrilebilir. Örneğin Yuhanna İncili'nde İSİM hali geçmese de FİİL hali sık sık kullanılır. Yu. 2:23-25'te kalabalığın Nasıralı İsa'nın Mesihliğine sahiden bağlı olup olmamaları belirsizdir. "İnanmak" teriminin esassız kullanımları ayrıca Yu. 8:31-59 ve Elç. 8:13, 18-24'te yer alır. Gerçek Kutsal Kitap imanı, Müjde'ye verilen ilk yanıtın fazlasıdır. Ardından bir öğrencilik süreci gelmelidir (bkz. Mat. 13:20-22,31-32).
- B. EDATLI kullanım

1. *eis* "içine" demektir. Bu özgün yapı, imanlıların İsa'ya güvenmelerine/iman etmelerine dikkat çekiyor.
 - a. O'nun adına iman (Yu. 1:12; 2:23; 3:18; 1Yu. 5:13)
 - b. O'na iman (Yu. 2:11; 3:15,18; 4:39; 6:40; 7:5,31,39,48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45 48; 12:37,42; Mat. 18:6; Elç. 10:43; Flp. 1:29; 1Pe. 1:8)
 - c. Bana iman (Yu. 6:35; 7:38; 11:25,26; 12:44,46; 14:1,12; 16:9; 17:20)
 - d. Oğul'a iman (Yu. 1:12; 3:36; 9:35; 1Yu. 5:10)
 - e. İsa'ya iman (Yu. 12:11; Elç. 19:4; Gal. 2:16)
 - f. ışığa iman (Yu. 12:36)
 - g. Tanrı'ya iman (Yu. 14:1)
2. *ev* edatı Yu. 3:15; Mar. 1:15; Elç. 5:14'te olduğu üzere "içinde" anlamına gelir
3. *epi* edatı, Mat. 27:42; Elç. 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Rom. 4:5, 24; 9:33; 10:11; 1Ti. 1:16; 1Pe. 2:6'da olduğu üzere "içinde" ya da "üzerinde" anlamına gelir
4. EDATI OLMAYAN DATİF HALİ Gal. 3:6; Elç. 18:8; 27:25; 1Yu. 3:23; 5:10'da görülür
5. inanın ki" anlamına gelen *hoti* edatı, neye inanılacağı konusunda içerik sağlar
 - a. İsa, Tanrı'nın Kutsalı'dır (Yu. 6:69)
 - b. İsa, Ben Varım'dır (Yu. 8:24)
 - c. İsa, Baba'da; Baba, İsa'dadır (Yu. 10:38)
 - d. İsa, Mesih'tir (Yu. 20:31)
 - e. İsa, Tanrı'nın Oğlu'dur (Yu. 11:27; 20:31)
 - f. İsa, Tanrı tarafından gönderildi (Yu. 11:42; 17:8,21)
 - g. İsa, Tanrı'yla birdir (Yu. 14:10-11)
 - h. İsa, Baba'dan çıkıp geldi (Yu. 16:27,30)
 - i. İsa "Ben Varım" diyerek Kendini Baba'nın antlaşma adıyla tanıttı, (Yu. 8:24; 13:19)
 - j. O'nunla birlikte yaşayacağız (Rom. 6:8)
 - k. İsa ölüp dirildi (1Se. 4:14)

VI. Sonuç

- A. Kutsal Kitap imanı, insanların Tanrı sözü/vaadine verdikleri yanıttır. İlk adımı her zaman Tanrı atar (Yu. 6:44,65) ama Tanrı'yla insan arasındaki bu iletişimde insanların da yanıt vermesi gerekir (bkz. ÖZEL KONU: ANTLAŞMA).
 1. tövbe (bkz. ÖZEL KONU: TÖVBE)
 2. iman/güven (bkz. ÖZEL KONU: İMAN, İMAN ETMEK VEYA GÜVEN)
 3. itaat
 4. sebat (bkz. ÖZEL KONU: SEBAT)
- B. Kutsal Kitap'a göre iman şudur:
 1. kişisel ilişki (ilk iman)
 2. Kutsal Kitap'ın hakikat olduğunun tasdiki (Tanrı'nın vahyine, yani Kutsal Yazı'ya iman etmek)
 3. Kutsal Kitap'a verilen uygun, itaatkâr yanıt (her gün sadakat)
Kutsal Kitap'a göre iman, cennete bilet ya da hayat sigortası poliçesi değil. Bu bir kişisel ilişkidir. Yaratılışın amacı da budur, Tanrı'nın sureti ve benzerliğinde yaratılmış insanlar (bkz. Yar. 1:26-27). Sorun "yakınlık"tır. Tanrı, paydaşlık arzular, belirli bir teolojik görüşe sahip olmamızı değil! Ama kutsal bir Tanrı'yla paydaşlık içinde olmak için çocuklarda "aile" özelliklerinin (yani kutsallık, bkz. Lev. 19:2; Mat. 5:48; 1Pe. 1:15-16) görülmesi lazım. Düşüş'ün (bkz. Yar. 3) etkisiyle uygun yanıtı veremez olduk. Böylece Tanrı bizim adımıza hareket etti (bkz. Hez. 36:27-38), bize

"yeni yürek" ve "yeni ruh" verdi. Bunlar, iman ve tövbe yoluyla O'nunla paydaşlık etmemize, O'na itaat etmemize olanak sağlar!

Üçü de son derece önemli. Üçünün sürdürülmesi şart. Hedef, Tanrı'yı tanımak (hem İbranice hem Grekçe anlamında) ve yaşamımızda O'nun karakterini yansıtmaktır. İmanın hedefi bir gün cennete düşmek değil, her gün İsa'ya benzemektir!

- C. Tanrı'yla ilişki, insan imanını baz almaz (Eski Antlaşma), onu doğurur (Yeni Antlaşma): İnsanlar O'nun sadakatine inanır, O'nun güvenilirliğine güvenir. Yeni Antlaşma'nın kurtuluş anlayışına göre insanlar Tanrı'nın İsa'da sergilediği lütuf ve merhametine ilk yanıtla devamlı yanıtlar vermeli. O sevdi, O gönderdi, O sağladı; biz iman ve sadakatle yanıt vermeliyiz (bkz. Ef. 2:8-9 ve 10)!

Sadık Tanrı Kendini sadakatsiz bir dünyaya göstermek ve Kendisine kişisel olarak iman etmelerini sağlamak için imanlı bir halk istiyor.

▣ **"Kutsal Ruh'la. . .dolu"** Ruh'un imanlılara sunduğu hizmeti betimleyen çeşit çeşit ifadeler mevcut:

1. Ruh çeker, yöneltir (bkz. Yu. 6:44,65)
2. Ruh'ta vaftiz (bkz. 1Ko. 12:13)
3. Ruh'un ürünü (bkz. Gal. 5:22-23)
4. Ruhsal armağanlar (bkz. 1Ko. 12)
5. Ruh'la dolmak (bkz. Ef. 5:18).

Ruh'la dolmak (1) kişinin kurtarıldığını (bkz. Rom. 8:9) ve (2) Ruh'la yönetildiğini (bkz. Rom 8:14) gösterir. Görünüşe bakılırsa birinin "doluluk" durumu, sürekli dolu olmasıyla ilintilidir (Ef. 5:18 ayetinin şimdiki zamanlı edilgen emir kipi halidir). Elç. 5:17'deki "dolmak" üzerine tam nota bakınız.

▣ **"Filipus"** Yeni Antlaşma'da Filipus adında birkaç kişi var. Bu Filipus, Yediler'den biriydi. Adının anlamı "at hayranı"dır. Filipus'un hizmeti Elç. 8'de anlatılıyor. Samiriye'deki uyanışta çok önemli rolü oldu ve Etiyopyalı bir devlet adamına tanıklık etti. Elç. 21:8'de ona "müjdeci" deniyor. Kızları da hizmette etkin kadın peygamberlerdi (bkz. Elç. 21:9, bkz. Elç. 2:17'deki ÖZEL KONU: KUTSAL KİTAP'TAKİ KADINLAR).

▣ **"Prohoros"** Bu adam hakkında çok az bilgi var. *Uluslararası Standart Kutsal Kitap Ansiklopedisi (The International Standard Bible Encyclopedia)*, C. 4'te James Orr (ed.), bu kişinin Nikomedia piskoposu olup Antakya'da inanç uğruna öldürüldüğünü söylüyor (s. 2457).

▣ **"Nikanor"** Kilise tarihinde bu adama dair hiçbir bilgi yok. Adının Grekçe anlamı "fatih"tir.

▣ **"Timon"** Kilise tarihinde bu adama dair hiçbir bilgi yok. Adının Grekçe anlamı "onurlu"dur.

▣ **"Parmenas"** Bu, *Parmenides* adının kısaltılmış halidir. Kilise geleneği bu kişinin Trajan döneminde Filipi'de inanç uğruna öldürüldüğünü söyler (bkz. *Uluslararası Standart Kutsal Kitap Ansiklopedisi (The International Standard Bible Encyclopedia)*, C. 4, s. 2248).

▣ **"Yahudiliğe dönen Antakyalı Nikolas"** Bu adam Luka'nın hemşehrisi olduğu için hakkında daha çok bilgi verilmiş olabilir. Yahudiliğe dönmek üç ritüel içerir:

1. kişinin kendisini tanıklar karşısında vaftiz etmesi
2. kişinin erkek olduğu takdirde sünnet olması
3. kişinin fırsatı varsa Tapınakta kurban sunması

Kilise tarihinde bu adamla ilgili biraz karışıklık olmuştur çünkü Va. 2:14-15'te onunkine benzer isimli bir grup var. İrinaios ile Hippolytus adında bazı ilk kilise babaları Nikolas'ın bu sapkın grubun kurucusu olduğunu düşünüyor. Bu bağlantıya değinen çoğu kilise babası grubun, Yeruşalim kilisesindeki liderlerden birini kurucuları olarak iddia etmek için bu adı kullanmış olabileceğini düşünüyor.

6:6 "ellerini onların üzerine koydular" Gramere bakılırsa sanki tüm kilise onların üzerine ellerini koydu (bkz. Elç. 13:1-3) ama zamirin göndergesi belirsizdir.

Roma Katolik Kilisesi bu tür metinleri Elçisel Ardılığı ileri sürmek için kullanmıştır. Bizler Baptist yaşantısında bu tür metinleri atanma, yani insanların belirli bir hizmete adamayı savunmak için kullanırız. Tüm imanlıların Tanrı tarafından çağrılmış, Ruhsal armağanlara sahip olduğu (bkz. Ef. 4:11-12) doğrusya Yeni Antlaşma'da "ruhban" ile "cemaat" arasında fark gözetilmiyor. Kutsal Kitap'a dayalı olmayan kilise geleneklerince kurulup kabul ettirilen seçkinciliğin Kutsal Yeni Antlaşma Yazıları ışığında yeniden değerlendirilmesi gerekir. Ellerini birinin üzerine koymak makam belirtebilir ama ayrıcalıklı bir statü yahut otorite belirtmez. Mezhepsel geleneklerimizden birçoğu tarihe veya mezhebe dayanır, belirli bir öğretiyi veya buyruğa değil. Gelenek, Ruhsal otorite seviyesine yükseltilene kadar sorun oluşturmaz.

ÖZEL KONU: KUTSAL KİTAP'TA ELLERİN ÜZERİNE KONULMASI

Kişisel katılım belirten bu jest, Kutsal Kitap'ta birkaç şekilde kullanılıyor.

1. ant içerken (elini uyluk altına koymak [bkz. Yar. 24:2,9; 47:29])
2. aile önderliğini devrederken (bkz. Yar. 48:14,17,18)
3. günah işleyenin yerine ölen sunu hayvanının ölümüyle özdeşleşirken
 - a. kâhinler (bkz. Çık. 29:10,15,19; Lev. 16:21; Say. 8:12)
 - b. ruhban sınıfından olmayanlar (bkz. Lev. 1:4; 3:2,8; 4:4,15,24; 2Ta. 29:23)
4. kişileri özel bir görev ya da hizmette Tanrı'ya hizmet etmeleri için ayırırken (bkz. Say. 8:10; 27:18,23; Yas. 34:9; Elç. 6:6; 13:3; 1Ti. 4:14; 5:22; 2Ti. 1:6)
5. yargılanan bir günahkârı taş tutarken (bkz. Lev. 24:14)
6. elini ağzının üstüne koymak sessizlik ya da boyun eğme belirtir (bkz. Hâk. 18:19; Eyü. 21:5; 29:9; 40:4; Mik. 7:16)
7. elini kendi başının üstüne koymak keder/tasa anlamına gelir (2Sa. 13:19)
8. sağlık, mutluluk ve dindarlık için bereket kabul ederken (bkz. Mat. 19:13,15; Mar. 10:16)
9. fiziksel şifayla ilişkili (Eski Antlaşma anlamı, bkz. Mat. 8:3; Mar. 5:23; Luk. 6:5; 7:32; 8:23; Elç. 27:20,31; Yak. 4:40; 13:13; 9:17; 28:8)
10. Kutsal Ruh'u alırken (bkz. Elç. 8:17-19; 9:17; 19:6, ayrıca not ediniz: Yas. 34:9)

Önderlerin kilise tarafından tayinini, yani atanmayı tarih boyunca desteklemekte kullanılan pasajlarda şaşırtıcı bir istikrar eksikliği söz konusu (bkz. Özel Konu: Atanma).

1. Elç. 6:6'da yerel hizmet için atanırken Yediler'in üzerine ellerini Elçiler koyuyor.
2. Elç. 13.3'te misyon hizmetine atanırken Barnaba'yla Pavlus'un üzerine ellerini peygamberlerle öğretmenler koyuyor.
3. 1Ti. 4:14'te Timoteos'un ilk çağrılışı ve göreve getirilişiyle yerel kilise büyükleri ilgilendi.
4. 2Ti. 1:6 Timoteos'un üzerine ellerini Pavlus koyuyor.

Bu çeşitlilikle belirsizlik birinci yüzyıl kilisesindeki teşkilatsızlığı gösteriyor. İlk kilise çok daha dinamikti ve imanlıların ruhsal armağanlarından düzenli olarak faydalanırdı (bkz. 1Ko. 12; 14). Yeni Antlaşma bir hükümet modeli (Elç. 15'teki çeşitliliğe bakınız) ya da atanma prosedürü tarif etmek için yazılmadı. Kiliseleri teşkilatlandırma gelenekleri gerekli olsa da Kutsal Kitap'a dayanmıyor. Önderlerin Tanrı'ya bağlı olması, yönetim şekline çok daha önemlidir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 6:7

⁷Böylece Tanrı'nın sözü yayılıyor, Yeruşalim'deki öğrencilerin sayısı arttıkça artıyor, kâhinlerden birçoğu da iman çağrısına uyuyordu.

6:7 "Tanrı'nın sözü" Bununla İsa Mesih'in Müjdesi kastediliyor. O'nun yaşamı, ölümü, dirilişi ve Tanrı hakkında öğretisi Yeni Antlaşma'ya yeni bir bakış açısı oluşturur (bkz. Mat. 5:17-48). İsa, Söz'dür (bkz. Yu. 1:1; 14:6). Hristiyanlık bir Şahıs'tır! Elç. 4:31'deki tam nota bakınız.

▣ **"yayılıyor"** Elç. 6:7'deki fiillerin üçü de bitmemiş zamanlıdır. Bu, Elçilerin İşleri'nde ana temadır. Tanrı'nın sözü, insanların Mesih'e güvenip Tanrı'nın yeni antlaşma halkına katılmasıyla yayılıyor (bkz. Elç. 6:7; 12:24; 19:20).

Bu, Tanrı'nın İbrahim'e ailesinin sayıca çoğalacağını vadedmesine gönderme olabilir. Bunlar Tanrı'nın eski antlaşma halkı oldu (bkz. Elç. 7:17; Yar. 17:4-8; 18:18; 28:3; 35:11).

▣ **"kâhinlerden birçoğu da iman çağrısına uyuyordu"** Yahudi liderlerin, yani Sadukiler'in, Hristiyanlık konusunda tedirgin olmalarını sağlayan nedenlerden biri buydu. Eski Antlaşma'yı iyi bilenler Nasıralı İsa'nın gerçekten vadedilmiş Mesih olduğuna ikna ediliyordu. Yahudiliğin esas çevrelerinde çatlaklar oluşuyordu! Büyümeyle özetleyen ifadeler kitabın yapısını açıklayıcı mahiyette olabilir (bkz. Elç. 9:31; 12:24; 16:5; 19:20; 28:31).

▣ **"iman"** Bu terim birtakım belirgin anlamlar çağrıştırabilir:

1. Eski Antlaşma bağlamında "sadakat" ya da "güvenirlilik" demektir; böylece bizim, Tanrı'nın sadakatine iman edişimizi ya da Tanrı'nın güvenirliliğine güvenmemizi niteler (bkz. Elç. 6:5'teki Özel Konu)
2. Tanrı'nın karşılıksız Mesih'te bağışlanma teklifini kabul edişimiz
3. sadık, dindar yaşam
4. Hristiyan inancının ya da İsa'ya dair doktrinsel gerçeğin kolektif anlamı (bkz. Rom. 1:5; Gal. 1:23; ve Yah. 3 ile 20). 2Se. 3:2 gibi birkaç pasajda Pavlus'un hangi anlamı kastettiğini bilmek zor.

Bkz. Elç. 3:16'daki ÖZEL KONU: ESKİ ANTLAŞMA'DA İNANMAK, GÜVENMEK, SADAKAT VE SADAKATLİLİK (𐤇𐤌𐤁) İnanmak, Güvenmek (isim, fiil, sıfat).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 6:8-15

⁸Tanrı'nın lütfuyla ve kudretle dolu olan İstefanos, halk arasında büyük belirtiler ve harikalar yapıyordu. ⁹Ne var ki, Azatlılar Havrası diye bilinen havranın bazı üyeleri ve Kirene'den, İskenderiye'den, Kilikya'dan ve Asya İli'nden bazı kişiler İstefanos'la çekişmeye başladılar. ¹⁰Ama İstefanos'un konuşmasındaki bilgeliğe ve Ruh'a karşı koyamadılar. ¹¹Bunun üzerine birkaç kişiyi el altından ayartarak onlara, "Bu adamın Musa'ya ve Tanrı'ya karşı küfür dolu sözler söylediğini duyduk" dedirttiler. ¹²Böylelikle halkı, ileri gelenleri ve din bilginlerini kıskırttılar. Gidip İstefanos'u yakaladılar ve Yüksek Kurul'un önüne çıkardılar. ¹³Getirdikleri yalancı tanıklar, "Bu adam durmadan bu kutsal yere ve Yasa'ya karşı konuşuyor" dediler. ¹⁴"Nasıralı İsa burayı yıkacak, Musa'nın bize emanet ettiği töreleri de değiştirecek" dediğini duyduk." ¹⁵Kurul'da oturanların hepsi, İstefanos'a baktıklarında yüzünün bir melek yüzüne benzediğini gördüler.

6:8 "Tanrı'nın lütfuyla ve kudretle dolu" "Tanrı'nın lütfuyla dolu" ifadesi, yaşamı ve hizmetindeki Tanrı bereketine işaret ediyor. Elç. 5:17'deki Özel Konu'ya bakınız.

Bu "kudret" terimi, ardından gelen "büyük belirtiler ve harikalar yapıyordu" ifadesiyle ilişkilidir.

▣ **"büyük belirtiler ve harikalar yapıyordu"** Bu—Elç. 6:7 gibi—bitmemiş zamanlıdır. Bu olay muhtemelen Yediler arasına seçilmeden önce gerçekleşti. İstefanos'un Müjde bildirisi devamlı olarak şahsı (güçle dolu) ve kudreti (belirtiler ve harikalar) tarafından doğrulanıyordu.

6:9 "bazı üyeleri. . . bazı kişiler" İstefanos'la kaç grubun çekişmeye başladığının nasıl yorumlanacağı meselesi de var.

1. tek havra (sıralanan her ülkeden adamlar)
2. iki havra

- a. biri Kirene'den ve İskenderiye'den Yahudiler
 - b. diğeri Kilikya'dan ve Asya İli'nden Yahudiler (Pavlus Kiliklyahydı)
3. tek havra fakat iki grup
 4. beş ayrı havra

Grekçe genitif eril tanımlık olan *tōn* iki kez tekrarlanıyor.

▣ **"diye bilinen"** Bu ifadenin sebebi, "azatlı" teriminin Latince olmasıdır; bu yüzden açıklık uğruna anlamını açmak lazımdı. Görünüşe göre bunlar, yabancı ülkelere askeri ya da ekonomik sebeplerle köle olarak götürülmüş, şimdiyse Filistin'e azatlılar olarak dönmüş Yahudilerdi. Yine de ana dilleri Koini Grekçesiydi.

6:10 İstefanos'un Müjde bildirisi kudret belirtileriyle onaylanmakla kalmayıp mantıksal bakımdan ikna ediciydi de. Elç. 7 onun konuşmalarından bir örnektir.

▣ **"Ruh'a"** Grekçe metinde büyük harfleri ayırt etmek imkansız, bu yüzden çevirmenlerin çıkardığı anlam bu. Büyük "R" Kutsal Ruh'a işaret ederdi, küçük "r" ise insan ruhuna (KJV, NRSV dipnot, REB, bkz. Elç. 7:59; 17:16; 18:25; Rom. 1:9; 8:16; 1Ko. 2:11; 5:4; 16:18; 2Ko. 2:13; 7:13; 12:18; Gal. 6:18; Flp. 4:23). Bu, Özd. 20:27'ye gönderme olabilir.

Bkz. Elç. 2:2'deki ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA'DA RUH (*PNEUMA*).

6:11 "birkaç kişiyi el altından ayartarak. . .dedirttiler" "Dedirttiler" terimi (1) rüşvet (bkz. Louw ve Nida, *Sözlük*, C. 1, s. 577-578) ya da (2) gizli gizli dolap döndürmek (bkz. Bauer, Arndt, Gingrich, ve Danker, *Grekçe-İngilizce Sözlük (A Greek-English Lexicon)*, s. 843). İsa'ya (bkz. Mat. 26:61) ve Pavlus'a (bkz. Elç. 21:28) karşı da aynı yöntem kullanılmıştı. Cezası idam olan Çık. 20:7'yi ihlal etmekle suçlanıyorlardı.

▣ **"Bu adamın Musa'ya. . .karşı küfür dolu sözler söylediğini duyduk"** İstefanos'un Elç. 7'deki vaazı bu suçlamaya karşılık veriyor. Elç. 7 İstefanos'un sıradan bir Müjde vaazı mı yoksa bu suçlamayı yanıtlamaya yönelik özel bir vaaz mı olduğu belli değil ama büyük ihtimal İstefanos İsa'nın Mesih olduğunu ileri sürmek için sıkça Eski Antlaşma'dan faydalandı.

▣ **"ve Tanrı'ya karşı"** Bu Yahudiler Tanrı'yı Musa'dan sonra koydu! Kurdukları cümlelerin yapısı bile algı sorunlarını ele veriyordu. Musa'nın Yasası her şeyden üstün tutuluyordu.

6:12 "ileri gelenleri ve din bilginlerini. . .Yüksek Kurul" "İleri gelenler ve din bilginleri" ifadesi genelde kısaca Yüksek Kurul üyeleridir ve bu bağlamda "Kurul" adlandırılıyor. Bu kurul, M.S. 70 öncesi Roma döneminde Yahudi halkının dini otoritesiydi. Kurul şunlardan oluşuyordu:

1. Başkâhin(ler) ve ailesi
2. varlıklı yerel toprak sahipleri ve kent liderleri
3. yerli din bilginleri

Yeruşalim bölgesinden toplam yetmiş lidere denk geliyordu. Elç. 4:5'teki Özel Konu: Yüksek Kurul'a bakınız.

6:13 "Bu adam" Bu, Semitik kültürde küçümseyici bir ifadedir. İsa için de sık sık böyle derler.

▣ **"bu kutsal yere ve Yasa'ya karşı konuşuyor"** Bu ifade, Elç. 6:11'deki suçlamanın devamıdır. Karşı konuşma dedikleri, İstefanos'un, İsa'nın Luk. 19:44-48 ve Mar. 13:2'de Tapınağın yok edilişi hakkında söylediklerini ya da Mat. 26:61; 27:40; Mar. 14:58; 15:29; Yu. 2:19'daki tehdidini doğrulaması olabilir (bkz. Elç. 6:14). İsa kendini "yeni Tapınak," yeni tapınma merkezi, Tanrı'yla insanlığın yeni buluşma noktası olarak görüyordu (bkz. Mar. 8:31; 9:31; 10:34). Hirodes'in binası Tanrı'nın yargısını bulacaktı.

Yüksek ihtimale "Yasa'ya karşı konuşuyor" suçlamanın kaynağı, İstefanos'un İsa'da tam ve serbest bağışlanma üzerine vaazıydı. Müjde bildirisi, "Musa'nın Antlaşması"nın kurtuluş aracı statüsüne yükseltmek yerine tarihsel tanıklık statüsüne indiriyor (bkz. Gal. 3 ve Yeni Antlaşma'nın İbranilere kitabı).

Birinci yüzyıl Yahudileri için bu radikal bir öğretiydi, küfürdü! Bu öğretiyi, Eski Antlaşma'nın alışlagelen monoteizm, kurtuluş ve İsrail'in özel konumu anlayışından oldukça farklıdır. Yeni Antlaşma'nın hedef ve vurguları tamamen farklı – İsrail yerine İsa, insan amelleri yerine lütuf).

6:14 Bir bakımdan bu suçlamalar doğrudur! Suçlamalar, "burayı yıkacak" diyerek Sadukiler'i, "Musa'nın bize emanet ettiği töreleri de değiştirecek" diyerek de Ferisiler'i kışkırtmak için tasarlanmıştı.

▣ **"Nasıralı İsa"** Elç. 2:22'deki Özel Konu'ya bakınız.

6:15 "İstefanos'a baktıklarında" Bu, Luka'nın sıkça kullandığı bir yazım tekniğidir. Kesintisiz dikkat anlamına gelir (bkz. Luk. 4:20; 22:56; Elç. 1:10; 3:4,12; 6:15; 7:55; 10:4; 11:6; 13:9; 14:9; 23:1).

▣ **"yüzünün bir melek yüzüne benzediğini"** Bu olay, aşağıdaki olaylara benzer olabilir:

1. Musa YAHVE'yle görüşükten sonra yüzünün ışıldaması (bkz. Çık. 34:29-35, 2Ko. 3:7)
2. İsa'nın görünümünün değişimi sırasında yüzü ile bedeninin parlaması (bkz. Mat. 17:2; Luk. 9:29)
3. Dan. 10:5-6'daki haberci melek

Bu, Tanrı'nın huzurunda bulunmuş birini mecazen anlatma yöntemi.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. İlk kilise neden maddi işlerle uğraşmaları için en ruhsal adamları seçti?
2. Hızlı büyümede neden ihtilaf vardır?
3. Ellerini birinin üzerine koymanın amacı ne?
4. İstefanos neden saldırıya uğradı?

ELÇİLERİN İŞLERİ 7

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
İstefanos'un Konuşmaları	İstefanos'un Söylevi: İbrahim'in Çağrısı	İstefanos'un Vaazı ve Öldürülmesi (6:8-8:1a)	İstefanos'un Konuşması	İstefanos'un Konuşması
7:1-8	7:1-8		7:1 7:2-8	7:1-8
7:9-16	Atalar Mısır'da 7:9-16	7:2b-8 7:9-16	7:9-16	7:9-16
7:17-22	7:17-36	7:17-22	7:17-22	7:17-22
7:23-29		7:23-29	7:23-29	7:23-29
7:30-43		7:30-34	7:30-34	7:30-34
	İsrail Tanrı'ya İsyan Ediyor 7:37-43	7:35-43	7:35-38	
	Tanrı'nın Gerçek Buluşma Çadırı		7:39-43	
7:44-50	7:44-50	7:44-50	7:44-47 7:48-50	7:44-50
	İsrail Kutsal Ruh'a Karşı Direniyor			
7:51-53	7:51-53	7:51-53	7:51-53	7:51-53
İstefanos'un Taşlanması	Şehit İstefanos		İstefanos'un Taşlanması	İstefanos'un Taşlanması, Saul'un Zorbalığı
7:54-8:1a	7:54-60	7:54-8:1a	7:54-8:1a	7:54-8:1

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- A. İstefanos'un Elç. 7'deki konuşması, Elçilerin İşleri'nde geçen en uzun konuşmadır. Bu söylev Pavlus'un ve kilisenin Müjde ile Eski Antlaşma arasındaki ilişkiye dair anlayışlarının teolojik temelini atar. İstefanos'un vaazı, ona yöneltilen suçlamalara karşılık vererek şunları ortaya koyar:
 1. Tanrı, Tapınak dışında etkinlik göstermiştir
 2. Tanrı, Yahudi olmayanlarla birlikte çalışıyor
 3. Yahudiler daima Tanrı'nın bildirisini, adamlarını ve şimdi de Mesih'i reddetmiştir!
- B. İstefanos'un savunması Tarsuslu Pavlus'un yüreğine dokundu ve teolojisini etkiledi.
- C. İstefanos, Yahudi halkının süregelen sadakatsizliği ile Tanrı'nın Vadedilmiş Topraklar dışında ve birinci yüzyıl Yahudi ibadetin odağı haline gelen Yeruşalim'deki tapınağın haricinde verdiği vahiyleri ortaya koyuyor.
- D. Yahudi halkı düzenli olarak Tanrı'nın sözcüsünü reddetmişti ve bu sefer de aynısını yaptı. Nasıralı İsa'yı şiddetle reddetmiş, şimdi de O'na tanıklık eden İstefanos'u şiddetle reddetmek üzerelerdi.

- E. İsa'yı suçlayan grup İstefanos'u da benzer küfürlerle suçluyor. İstefanos taşlanırken, İsa'nın çarmıhtaki sözlerini ve hareketlerini hatırlatan birtakım şeyler söylüyor. Bu, Luka'nın kasten kullandığı bir yazı tekniği miydi yoksa? Öyle gözüktüyor!
- F. İstefanos'un Yahudi-Hristiyan ilişkilerine bakış açısı, baskıya (bkz. Elç. 8:1-3) ve M.S. 70'teki lanet formülleriyle bu iki grubun nihai ayrışmasına zemin hazırladı. Tanrı'nın Eski Antlaşma'da Şimşon'u kullandığı gibi İstefanos'u da bir kavga çıkartarak Müjde'nin Filistin sınırlarının ötesine yayılışını zorlamak için kullanmış olması oldukça mümkün.
- G. İstefanos'un konuşması/savunması/vaazı İbrance Eski Antlaşma'dan—o Septuaginta'yı alıntılıyor—farklılık gösteren birkaç ayrıntı içeriyor. Bilginler İstefanos'un söylediklerini savunmaya mı çalışmalı yoksa Yahudi gelenekler veya hatta tarihsel yanlışlar diye bunlara müsaade mi etmeli? Bu soru, yorumcuların duygusal ve düşünsel önyargılarını ortaya koyuyor. Ben Kutsal Kitap'ın gerçek tarih olduğuna, Hristiyanlığın geleceğinin Kutsal Kitap olaylarına bağlı olduğuna inanıyorum. Lakin Kutsal Kitap'ın en başlangıcı (Yar. 1-11) ile Kutsal Kitap'ın sonu (Vahiy kitabı) "normal tarih" değildir! Arada anlatılanların ise kesin ve doğru olduğunu düşünüyorum. Bunu, zaman zaman aşağıdaki etkenlerin söz konusu olduğunu göz önünde tutarak söylüyorum:
1. sayılarda farklılıklar
 2. janr farklılıkları
 3. ayrıntılarda farklılıklar
 4. hahamların yorum teknikleri (ör. iki ya da ikiden çok metnin birleştirilmesi)
- Bunlara rağmen Kutsal Kitap anlatılarının tarihsel kesinliğini ve güvenilirliğini onaylıyorum. İstefanos ya Havra okulunda öğrendiklerini anlatıyor ya da metinleri kendi amacına uygun olsun diye değiştirmiş olabilir! Bir iki ayrıntıya takılıp anlatıcının iletisini kaçırmak bizim çağdaş tarihyazımı anlayışımızı gösterir, birinci yüzyıl tarih anlayışını değil.
- H. Elç. 7'de İstefanos'un Tanrı ile İsrail arasındaki ilişkilerin temel ana hatlarıyla tarihsel özeti
1. Atalar, Elç. 7:2-16
 2. Mısır'dan Çıkış ve Çölde Dolaşma, Elç. 7:17-43
 3. Buluşma Çadırı ve Tapınak, Elç. 7:44-50
 4. İstefanos'un Eski Antlaşma'yla ilgili tarihsel özetinin onlar için geçerliliği, Elç. 7:51-53
- I. İstefanos Eski Antlaşma'yı birkaç kere alıntılıyor ve imliyor
1. Elç. 7:3 – Yar. 12:1
 2. Elç. 7:5 – Yar. 12:7 ya da 17:8
 3. Elç. 7:6-7a – Yar. 15:13-14
 4. Elç. 7:7b – Çık. 3:12
 5. Elç. 7:8a – Yar. 17:9-14
 6. Elç. 7:8b – Yar. 21:2-4
 7. Elç. 7:8c – Yar. 25:26
 8. Elç. 7:8d – Yar. 35:22-26
 9. Elç. 7:9 – Yar. 37:10,28; 45:4
 10. Elç. 7:10 – Yar. 39:21; 41:40-46
 11. Elç. 7:11 – Yar. 41:54-55; 42:5
 12. Elç. 7:12 – Yar. 42:2
 13. Elç. 7:13 – Yar. 45:1-4
 14. Elç. 7:14 – Yar. 45:9-10
 15. Elç. 7:15 – Yar. 46:5; 49:33; Çık. 1:6
 16. Elç. 7:16 – Yar. 23:16; 50:13
 17. Elç. 7:17 – Çık. 1:7-8
 18. Elç. 7:18 – Çık. 1:8
 19. Elç. 7:19 – Çık. 1:10-11
 20. Elç. 7:20 – Çık. 2:2
 21. Elç. 7:21 – Çık. 2:5,6,10
 22. Elç. 7:22 – Çık. 2:10
 23. Elç. 7:23 – Çık. 2:11-12

24. Elç. 7:26 – Çık. 2:13
25. Elç. 7:27-28 – Çık. 2:14
26. Elç. 7:30 – Çık. 3:1-2
27. Elç. 7:29a – Çık. 2:15
28. Elç. 7:29b – Çık. 2:22; 4:20; 18:3-4
29. Elç. 7:32 – Çık. 3:6
30. Elç. 7:33-34 – Çık. 3:5,7-10
31. Elç. 7:36 – Çık. 12:41; 33:1
32. Çık. 7:37 – Yas. 18:15
33. Elç. 7:38 – Çık. 19:17
34. Elç. 7:39 – Say. 14:3-4
35. Elç. 7:40 – Çık. 32:1,23
36. Elç. 7:41 – Çık. 32:4,6
37. Elç. 7:42-43 – Amo. 5:25-27
38. Elç. 7:44 – Çık. 25:31,36-40
39. Elç. 7:45 – Yşu. 3:14ff; 18:1; 23:9
40. Elç. 7:46 – 2Sa. 7:8ff
41. Elç. 7:47 – 1Kr. 6-8; 2Ta. 1-6
42. Elç. 7:49-50 – Yşa. 66:1-2

Kutsal Yazılar'da İsrail tarihinin bir diğer güzel özeti Nehemya 9'dur.

1. Neh. 9:6 – Yar. 1-11
2. Neh. 9:7-8 – Yar. 12-50
3. Neh. 9:9-14 – Mısır'dan Çıkış (Mısır'dan çıkış)
4. Neh. 9:15-21 – Sayılar (çölde amaçsızca dolaşma dönemi)
5. Neh. 9:22-25 – Yeşu (fetih)
6. Neh. 9:26-31 – Hâkimler
7. Neh. 9:32-38 – Samuel, Krallar, Tarihler (Monarşi)

KELİME VE TERKİP İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 7:1-8

¹Başkâhin, "Bu iddialar doğru mu?" diye sordu. ²⁻³İstefanos şöyle karşılık verdi: "Kardeşler ve babalar, beni dinleyin. Atamız İbrahim daha Mezopotamya'dayken, Harran'a yerleşmeden önce, yüce Tanrı ona görünüp şöyle dedi: 'Ülkeni, akrabalarını bırak, sana göstereceğim ülkeye git.' ⁴Bunun üzerine İbrahim Kildaniler'in ülkesini bırakıp Harran'a yerleşti. Babasının ölümünden sonra da Tanrı onu oradan alıp şimdi sizin yaşadığınız bu ülkeye getirdi. ⁵Burada ona herhangi bir miras, bir karış toprak bile vermemişti. Ama İbrahim'in o sırada hiç çocuğu olmadığı halde, Tanrı bu ülkeyi mülk olarak ona ve ondan sonra gelecek torunlarına vereceğini vaat etti. ⁶Tanrı şöyle dedi: 'Senin soyun yabancı bir ülkede, gurbette yaşayacak. Dört yüz yıl köle olarak çalıştırılacak, baskı göreceksin. ⁷Ama ben kölelik edecekleri ulusu cezalandıracağım. Bundan sonra oradan çıkacak ve bana bu yerde tapınacaklar.' ⁸Sonra Tanrı onunla, sünnete dayalı antlaşmayı yaptı. Böylelikle İbrahim, İshak'ın babası oldu ve onu sekiz günlükken sünnet etti. Ve İshak Yakup'un, Yakup da on iki büyük atamızın babası oldu.

7:1 "Başkâhin" Bu Kayafa'ydı. Elç. 4:6'daki nota bakınız.

7:2 "İstefanos şöyle karşılık verdi" İstefanos'un savunması, İbraniler kitabına çokça benziyor. Suçlamalara iki şekilde karşılık verdi: (1) Yahudi halkı geçmişte Musa'yı devamlı olarak reddetmişti ve (2) Tanrı'nın İsrail'le Tapınak haricinde de iletişim yolları vardı. Bu, Elç. 6:13'te ona karşı yöneltilen suçlamalara doğrudan yanittir.

▣ **"dinleyin"** Bu, Grekçe *akouō* sözcüğünün aorist etkin emir kipi halidir. Septuaginta'da Yahudiliğin meşhur *Shema* duasını çevirmek için kullanılır (bkz. Yas. 6:4-5). Peygamberlerde ise "yanıtlamak amacıyla duymak"

anlamında kullanılır (bkz. Mik. 1:2; 6:1). Yahudi adamlar İbranice düşündüklerini Koini Grekçesiyle ifade ederken bu teknik anlamın mevcut olup olmadığından emin olamayız ama bu gibi bazı bağlamlarda doğru olabilir.

▣ **"yüce Tanrı"** Söz konusu yüce Tanrı (bkz. Mez. 29:3) Ataları İbrahim'e göründü (bkz. Yar. 12:1, 15:1,4; 17:1; 18:1, 22:1) ve böylece Yahudi halkı doğdu. Elç. 3:13'teki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"İbrahim"** İbrahim, Yahudi halkının babası sayılıyordu. Atalar'ın ilkiydi kendisi. İbrahim'in çağrısı ve akabinde Tanrı yolunda yürüyüşü, Yar. 12:1-25:11'de anlatılıyor. Gal. 3'te ve daha sonra Rom. 4'te Pavlus onu, iman yoluyla, lütufla aklanmanın örneği olarak gösteriyor.

▣ **"daha Mezopotamya'dayken, Harran'a yerleşmeden önce"** Yar. 11:31'de YAHVE İbrahim'le konuştuğunda İbrahim'in Harran kentinde bulunduğunu ima ediliyor. Lakin Tanrı'nın İbrahim'le bağlantı kurduğu zaman özellikle belirtilmedi. İbrahim, Kildaniler'in Ur Kenti'ndendi (bkz. Yar. 11:28,31) fakat daha sonra Tanrı'nın buyurduğu üzere Harran'a taşındı (bkz. Yar. 11:31,32; 29:4). Asıl konu, Tanrı'nın İbrahim'le Kenan topraklarının dışında konuşmasıdır. İbrahim hayatı boyunca ailesini defnettiği mağara hariç (bkz. Yar. 23:9) Kutsal Toprakların tek karışına bile sahip olmadı (bkz. Elç. 7:5).

"Mezopotamya" terimi çeşitli etnik gruplardan söz ediyor olabilir:

1. Fırat ve Dicle'nin kuzey bölgesinde yaşayan bir insan grubu ("Nehirlerin Ortasındaki Suriye")
2. Fırat ve Dicle'nin ağzına yakın yaşayan bir insan grubu

7:3 "Ülkeni, akrabalarını bırak, sana göstereceğim ülkeye git" Bu, Yar. 12:1'den alıntıdır. Alıntıyla ilgili teolojik sorun, Tanrı'nın bunu Avram'a şu şartlarda söylemesidir:

1. Avram Ur'dayken ve daha babası Terah ile yeğeni Lut'u Harran'a götürmemişken
2. Avram Harran'dayken ve Tanrı'yı güneye, Kenan'a kadar izlemeden önce babasının ölmesini bekliyorken

7:4 "Kildaniler'in ülkesini" Kildan (BDB 505), Fırat ve Dicle Nehirlerinin ağzına yakın bir bölgenin adı olabilir (Elç. 7:2'deki nota bakınız). Zamanla, Babil olarak da bilinen bu bölgede meydana gelen ulus için kullanılmaya başladı (BDB 93). Ayrıca bu ulustan, gezegenler, yıldızlar, kuyruklu yıldızlar, vs. gibi gece parlayan gök cisimlerinin devinimiyle ilgili matematiksel formüller geliştiren çok sayıda bilgin çıktı. Bu bilge insanlar, yani astrologlar, Kildani adıyla da tanınıyordu (bkz. Dan. 2:2; 4:7; 5:7-11).

▣ **"Harran"** Harran (BDB 357) Terah, İbrahim ve Lut'un taşındığı bir kenttir (bkz. Yar. 11:31-32). İbrahim'in erkek kardeşlerinden bir diğeri buraya yerleşince kent, onun adıyla anılmaya başlandı (Nahor kenti, bkz. Yar. 24:10; 27:43). Fırat'ın memba kısmına bağlı Balikh kolunda bulunan bu kent M.Ö. üçüncü binyılda kurulmuş, bugüne değin adını korumuştur. Bu arada İbrahim'in kardeşi Haran'ın (BDB 248) yazılışı İbranicede kentin yazılışından farklıdır.

▣ **"Babasının ölümünden sonra"** Birçokları burada Yar. 11:26,32 ile 12:4 arasında bir çelişki yakalamış. En az iki olası çözüm mevcut.

1. İbrahim yaşça en büyük oğul olmasa da en ünlüsü olduğu için ilk sırada geçiyor.
2. Samiriyeli Tevrat'a göre Terah 145 yaşında, İbranice metindeyse 205 yaşında ölüyor.

Gleason L. Okçu, *Kutsal Kitap Açmazları Ansiklopedisi*, s. 378.

7:5 "Tanrı bu ülkeyi mülk olarak ona ve ondan sonra gelecek torunlarına vereceğini vaat etti" Bu, Yar. 12:7 veya 17:8'e göndermedir. İşin teolojik püf noktası yalnızca Tanrı'nın vaadi değil, İbrahim'in Tanrı'nın kendisine hem torun hem de ülke vereceğine dair imanındır. Bu iman Yar. 15:6'da vurgulanıyor (bkz. Gal. 3:6; Rom. 4:3).

7:6 Bu peygamberlik, Yar. 15:13,14'te dile getirilip Çık. 3:12'de tekrar teyit ediliyor. Ancak Çık. 12:40'ta "400 yıl" yerine "430 yıl" deniyor. Septuaginta'da (LXX) Çık. 12:40, "ve İsrailoğulları Mısır'da ve Kenan'da 430 yıl yaşadı" diye çevrilir.

Hahamlar "400 yıl" sayısının İshak'ın sunulmasıyla başladığını söylemiştir. Jean Calvin 400 yılın bir yuvarlak sayı olduğunu söylemiştir. Her biri 100 yıl süren dört kuşaktan bahsediyor olabilir (bkz. Yar. 15:16).

7:7 "ulusu" Bu, Gen. 15:14'ün Septuaginta çevirisinden bir alıntıdır. Burada kasıtlı çetrefillik yok, genel bir beyan var. Mısır'dan bahsettiği çok açık. Lakin Filist, Suriye, Asur ve Babil gibi diğer uluslar da İsrail'e baskı uygulayacak ve Tanrı tarafından yargılanacaktı.

▣ **"Bundan sonra"** Bu ifadenin tamamı Çık. 3:12'den bir alıntıdır. İstefanos İsrail tarihini üstünkörü, seri şekilde hatırladığı kadar anlatıyor.

Bu metin Kenan ile Yeruslaim'in YAHVE'nin özel yerine dönüşeceğini ileri sürüyor. Yasa'nın Tekrarı da aynı vurguyu yapıyor.

▣ **"bu yerde"** Çık. 3:2 alıntısı bağlamında burada Sina Dağı'ndan bahsediyor (Elç. 7:30'daki Özel Konu'ya bakınız). Burası, Vadedilmiş Topraklar'ın dışında olup İsraililerin hayatındaki önemli olaylardan biri olan Musa'ya Yasa'nın verildiği yerdir.

7:8 "antlaşmayı" Elç. 2:47'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"sünnete"** Egeli Yunan bir halk olan Filistliler hariç İsrail'in tüm komşuları sünnet uyguluyordu. Çoğu kültürde genelde erginliğe geçiş töreniyken İsrail'de antlaşma halkına erginlenmeydi. YAHVE ile özel bir iman ilişkisinin işaretiydi (bkz. Yar. 17:9-14). Atalar'ın her biri kendi oğullarını sünnet etti ve böylece kendi ailesi için kâhin vazifesini gördü. Robert Girdlestone, *Eski Antlaşma'da Eş Anlamlılar (Synonyms of the Old Testament)*, s. 214'te sünnet töreninin kan akıtma töreni ile sünnet eylemini birleştirdiğini söylüyor. Kan, antlaşma oluşturma (bkz. Yar. 15:17), antlaşma bozma (bkz. Yar. 2:17) ve kurtuluş antlaşması (bkz. Yşa. 53) ile bağlantılıydı.

▣ **"on iki büyük atamızın"** Bu genelde İbrahim'i, İshak'ı ve Yakup'u niteler ama burada Yakup'un İsrail oymaklarına dönüşecek on iki oğlundan bahsediyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 7:9-10

⁹⁻¹⁰"Yusuf'u kıskanan atalarımız, onu köle olarak Mısır'a sattılar. Ama Tanrı onunlaydı ve onu bütün sıkıntılardan kurtardı. Ona bilgelik vererek Mısır Firavunu'nun gözüne girmesini sağladı. Firavun da onu Mısır ve bütün saray halkı üzerine yönetici atadı.

7:9 "Yusuf" Bu anlatılanlar Yar. 37:11,28; 45:4'tedir. İstefanos, Yahudi halk ve liderlerinin çok kez Tanrı tarafından seçilen lideri reddettiğini göstermeye çalışıyor (bkz. Elç. 7:35'te Musa).

7:10 Bu anlatılan Yar. 37:11,28; 45:4'te bulunur.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 7:11-16

¹¹"Sonra bütün Mısır ve Kenan ülkesini kıtlık vurdu, büyük sıkıntılar başladı. Atalarımız yiyecek bulamadılar. ¹²Mısır'da tahıl bulunduğunu duyan Yakup, atalarımızı oraya ilk yolculuklarına gönderdi. ¹³Mısır'a ikinci gelişlerinde Yusuf kardeşlerine kimliğini açıkladı. Firavun böylece Yusuf'un ailesini tanımış oldu. ¹⁴Yusuf haber yollayıp babası Yakup'u ve bütün akrabalarını, toplam yetmiş beş kişiyi çağırttı. ¹⁵Böylece Yakup Mısır'a gitti. Kendisi de atalarımız da orada öldüler. ¹⁶Kemikleri sonra Şekem'e getirilerek İbrahim'in Şekem'de Hamor oğullarından bir miktar gümüş karşılığında satın almış olduğu mezara konuldu.

7:11 Bu anlatılan Yar. 41:54-55; 42:5'te bulunur.

7:12 Bu anlatılan Yar. 42:4'te bulunur.

7:13 Bu anlatılan Yar. 45:1-4'te bulunur.

7:14 "yetmiş beş" Bu, Septuaginta'yı ve Ölü Deniz Yazmalarını izlerken Mazoretik Metinde "yetmiş" yazıyor (bkz. Yar. 46:27; Çık. 1:5; Yas. 10:22). İlk bakışta bu, Çık. 1:5'in LXX çevirisi ile İbranice metni arasında bir yazma sorununa benziyor. Ama biraz düşününce Yakup'un tüm torunlarının iki farklı sayım şekli olabilir. Sorun, Yar. 46:26 ve 27 arasında ortaya çıkıyor:

1. Mazoretik Metindeki 27. ayet Yusuf'un Mısır'da iki oğlunun doğduğunu söylerken LXX dokuz diyor, yani Efrayim ile Manaşşe'nin de sonradan kendi çocukları oldu
2. İbranice metinde Yakup ile karısı sayılıyor ama Efrayim ile Manaşşe'nin çocukları sayılmıyor.

Grekçe metinde (LXX) Yakup ile karısı sayılmıyor ama Efrayim ile Manaşşe'nin çocukları sayılıyor. İkisi de doğru ama torunları farklı yollardan ve Yakup'un hayatının farklı zamanlarında hesaplıyor. Ölü Deniz Yazmaları diye bilinen İbranice metinlerde de Yar. 46:27 ve Çık. 1:5'te "yetmiş beş kişi" geçiyor. İskenderiyeli Filon'un her iki sayıdan haberi vardı.

Bizler böyle zor metinler ya da sayı sorunları konusunda çağdaş bilginlerden yararlanabiliriz. Günümüzde bu zor metinleri hedef alan yeni tip bir Kutsal Kitap kaynağı mevcut. Önerilerim:

1. *Kutsal Kitap'ın Zor Sözleri (Hard Sayings of the Bible)*, IVP
2. *Kutsal Kitap'ın Diğer Zor Sözleri (More Hard Sayings of the Bible)*, IVP
3. *Kutsal Kitap Açmazları Ansiklopedisi (Encyclopedia of Bible Difficulties)*, Gleason Archer

Elç. 7:14-15 üzerine tartışma için s. 521-522'deki 1. maddeye bakınız.

7:15 Bu anlatılan Yar. 46:5; 49:33; Çık. 1:6'da bulunur.

7:16 "Şekem'e" (1) Yşu. 24:32'de geçen Yusuf'un defni ile (2) Yar. 50:13'te geçen Yakup'un defninin Yaratılış'taki anlatısına bakılırsa İstefanos'un vaazında bir uyumsuzluk görülebilir. Sorun ya (1) kenttedir; Şekem değil Hevron olması lazım, ya da (2) Atadadır; İbrahim değil Yakup olması lazım. Ancak İbrahim ve Yakup ikisi de toprak satın aldı (bkz. Yar. 23:16; 33:19). Hevron'da Sara ve İbrahim (bkz. Yar. 23:19; 25:9) olduğu gibi İshak'la Rebeka (bkz. Yar. 49:29-31) ve Yakup (bkz. Yar. 50:13) da defnedildi. Şekem'de defin arsası belirsiz olsa da İbrahim daha önce Yar. 12:6-7'de orada çadır kurmuşken bir tarla satın almış olabilir. Daha sonra Yakup aynı toprak parçasını geri satın aldı (bkz. Yar. 33:19; Yşu. 24:32). Bu besbelli spekülasyon olsa bile İstefanos'un Eski Antlaşma tarihi konusunda çok bilgili olduğu anlaşılıyor. Ayrıca çeşitli anlatılar arasında istikrar sağlamanın tek yolu bu olurdu.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 7:17-29

¹⁷"Tanrı'nın İbrahim'e verdiği sözün gerçekleşeceği zaman yaklaştığında, Mısır'daki halkımızın nüfusu bir hayli çoğalmıştı. ¹⁸Sonunda Yusuf hakkında bilgisi olmayan yeni bir kral Mısır'da tahta çıktı. ¹⁹Bu adam, halkımıza karşı haince davrandı, atalarımıza kötülük etti. Onları, yeni doğan çocuklarını açıkta bırakıp ölüme terk etmeye zorladı. ²⁰⁻²¹O sırada, son derece güzel bir çocuk olan Musa doğdu. Musa, üç ay babasının evinde beslendikten sonra açıkta bırakıldı. Firavunun kızı onu bulup evlat edindi ve kendi oğlu olarak yetiştirdi. ²²Musa, Mısırlılar'ın bütün bilim dallarında eğitildi. Gerek sözde, gerek eylemde güçlü biri oldu. ²³"Kırk yaşını doldurunca Musa'nın yüreğinde öz kardeşleri İsrailoğulları'nın durumunu yakından görme arzusu doğdu. ²⁴Onlardan birine haksızlık edildiğini gören Musa, onu savundu. Haksızlığı yapan Mısırlı'yı öldürerek ezilenin öcünü aldı. ²⁵'Kardeşlerim Tanrı'nın benim aracılığım ile kendilerini kurtaracağını anlarlar' diye düşünüyordu. Ama onlar bunu anlamadılar. ²⁶Ertesi gün Musa, kavga eden iki İbrani'yle karşılaşınca onları barıştırmak istedi. 'Efendiler' dedi, 'Siz kardeşsiniz. Niye birbirinize haksızlık ediyorsunuz?' ²⁷"Ne var ki, soydaşına haksızlık eden kişi Musa'yı yana iterek, 'Kim seni başımıza yönetici ve yargıç atadı?' dedi. ²⁸'Yoksa dün Mısırlı'yı öldürdüğün gibi beni de mi öldürmek istiyorsun?' ²⁹Bu söz üzerine Musa Midyan ülkesine kaçtı. Orada gurbette yaşadı ve iki oğul babası oldu.

7:17 Burada Yar. 15:12-16'ya, yani Vaade ve Çık. 1:7'ye, yani yüksek sayılarına değiniyor.

7:18 "yeni bir kral Mısır'da tahta çıktı" Bu, Çık. 1:8'den bir alıntıdır. Bilginler Mısır'dan Çıkışın tarihini geçmişten beri tartışıyorlar. Mısırlı kralın kim olduğu konusunda da fikir ayrılıkları var. XVIII (M.Ö. 1445) ya da XIX hanedanından (M.Ö. 1290) bir Mısır kralı olduğu saptanabilir. Bir teoriye göre bu Mısır kralı, Mısır'ın Sami kökenli yöneticileri olan Hiksosları tahttan indiren birinci yerli Mısır hanedanına aitti. Bu, Elç. 7:18'deki *heteros* sözcüğünün kullanılma nedenini açıklar. Yerli bir Mısırlı, Hiksoslar'ınkine benzer bir istiladan korktuğu için topraklarında İbraniler gibi büyük bir Sami nüfusun bulunmasını istemezdi.

ÖZEL KONU: MISIR'DAN ÇIKIŞIN TARİHİ

Mısır'dan Çıkış'ın tarihine yönelik bilgilere ait birkaç görüş var.

A. 1Kr. 6:1'de yazıldığı üzere Süleyman Süleyman'ın Tapınağı, "Mısır'dan çıktıktan dört yüz seksen yıl sonra" inşa edildi.

1. Süleyman MÖ. 970 yılında tahta geçti. Bu sonuca MÖ. 853'te yapılan Karkar savaşını başlangıç tarihi olarak alarak ulaşılır.
2. Tapınak Süleyman'ın dördüncü yılı olan MÖ. 965 tarihinde inşa edildi, Mısır'dan Çıkış ise MÖ. 1445/6 yılları civarında gerçekleşti.
3. Bu demektir ki Mısır'ın on sekizinci hanedanı sırasında gerçekleşti.
 - a. Baskıyı yapan Firavun III. Thutmose (MÖ. 1490-1436) olmalı.
 - b. Mısır'dan Çıkış sırasındaki Firavun II. Amenhotep (MÖ. 1436-1407) olmalı.
 - (1) Kimileri Eriha ile III. Amenhotep (MÖ. 1413-1377) dönemi Mısır arasında diplomatik yazışmaların mevcut olmadığını göz önünde bulundurarak Eriha'dan gelen kanıtlara inanıyorlar.
 - (2) Amarna metinleri III. Amenhotep döneminde Kenan topraklarını istila eden Habiru halkını konu alan diplomatik yazışmalar içerir. Böylece Mısır'dan Çıkış II. Amenhotep döneminde gerçekleşti.
 - (3) Mısır'dan Çıkış tarihinin 13'cü yüzyıl olması durumunda Hâkimler dönemi yeterince uzun değil.
4. Bu tarihlere ilişkin olası sorunlar.
 - a. Septuaginta'da (LXX) 480 değil, 440 yıl yazıyor.
 - b. 480 yıllık süre, kırkar yıllık on iki nesli temsil ediyor olabilir. Öyleyse bu bir sembolik sayıdır.
 - c. Harun'dan Süleyman'a kadar on iki nesil (bkz. 1Ko. 6), Süleyman'dan İkinci Tapınak'a kadar da on iki nesil var. Grekler gibi Yahudiler de bir neslin kırk yıl olduğunu farz ediyordu. Bu demektir ki 480 yıl geçmişe ve 480 yıl geleceğe uzanan bir dönem söz konusu (sayıların sembolik kullanımı, bkz. Bimson, *Mısır'dan Çıkış'ı ve Fethi Yeniden Tarihlendirmek (Redating the Exodus and Conquest)*).
5. Tarihlerden söz eden üç metin daha var.
 - a. Yar. 15:13,16 (bkz. Elç. 7:6), 400 yıllık esaret
 - b. Çık. 12:40-41 (bkz. Gal. 3:17)
 - (1) MT – Mısır'da geçirilen 430 yıl
 - (2) LXX – Mısır'da geçirilen 215 yıl
 - c. Hâk. 11:26 – Yiftah'ın günüyle fetih arasında 300 yıl (1445 tarihini destekler)
 - d. Elç. 13:19 – Mısır'dan çıkış, çölde dolaşma ve fetih – 450 yıl
6. Krallar'ın yazarı spesifik tarihsel kaynaklara başvurdu ve sayıları yuvarlamadı (Edwin Thiele, *İbrani Kralların Kronolojisi (A Chronology of the Hebrew Kings)*, s. 83-85)

B. Arkeolojik çalışmalardan elde edilen kesin olmayan deliller MÖ. 1290 tarihine ya da Mısır'ın on dokuzuncu hanedanına belli belirsiz işaret ediyor.

1. Yusuf aynı gün içerisinde hem babasını hem Firavun'u ziyaret edebildi. Başkenti Teb'den Nil Deltasında bulunan eski Hiksos başkenti Avaris/Soan/Tanis'e geri taşımaya başlayan ilk yerli Firavun, I. Seti'ydi (MÖ. 1309-1290). Baskıyı yapan Firavun bu adam olacaktı.
 - a. Bu, Hiksosların Mısır'daki hükümüne dair iki adet bilgiye denk geliyor.
 - (1) II. Ramses döneminden kalma bir stel bulundu. Üzerinde Avaris'in dört yüz yıl önce MÖ. 1700'lerde Hiksoslar tarafından kuruluşunu abideleştiriliyor.
 - (2) Yar. 15:13'teki peygamberlik 400 yıllık bir baskıdan söz ediyor.
 - b. Bu, Yusuf'un bir Hiksos (Sami) Firavun yönetiminde iktidara yükseldiği ima ediyor. Yeni Mısır hanedanından Çık. 1:8'de söz ediliyor.
2. Adlarını "yabancı toprakların yöneticileri" anlamına gelen Mısırlı kelimedenden alan Hiksoslar on beşinci ve on altıncı hanedanlar döneminde Mısır'ı idare eden gayri Mısırlı Sami yöneticilerdi (MÖ. 1720-1570). Bazıları Hiksosları Yusuf'un yükselişiyle ilişkilendirmek istiyor. Çık. 12:40'teki 430 yılı MÖ. 1720 tarihinden eksiltirsek MÖ. 1290 civarında bir tarihe ulaşıyoruz.
3. I. Seti, II. Ramses'in oğluydu (MÖ. 1290-1224). Bu ad, İbrani kölelerin inşa ettiği ambarlı kentlerden birine veriliyor, Çık. 1:11. Ayrıca Mısır'ın Goşen'e yakın bu eyaletine Ramses deniyor, Yar. 47:11. Avaris/Soan/Tanis MÖ. 1300-1100 "Ramses'in Evi" olarak tanınıyordu.
4. Hem III. Thutmose hem II. Ramses büyük inşaatlarıyla tanınırdı.
5. II. Ramses'in ayrı ayrı saraylarda yaşayan kırk yedi kızı vardı.
6. Arkeolojik araştırmalar Kenan'daki Hasor, Devir ve Lakiş gibi çoğu büyük duvarlı kentin tahrip edilip MÖ. 1250 civarında yeniden hızla inşa edildiğini göstermiştir. Otuz sekiz yıllık çölde dolaşma dönemi de hesaba katılınca bu, MÖ. 1290 tarihine denk geliyor. Arkeolojik araştırmalar Ramses'in ardılı Merneptah'a (MÖ. 1224-1214, bkz. *Merneptah'ın Steli (The Stele of Merneptah)*, MÖ. 1220 tarihli) ait anıt steli üzerinde İsraililerin güney Kenan'da bulunduğu dair gönderme keşfetmiştir.
7. Edom ve Moav MÖ. 1300'lerin sonlarında güçlü bir ulusal kimlik kazanmış gibi görünüyorlar. On beşinci yüzyılda bu ülkeler organize değildi (Glueck).
8. John J. Bimson, *Mısır'dan Çıkış'ı ve Fethi Yeniden Tarihlendirmek (Redating the Exodus and Conquest)* adlı kitabında erken bir tarih gösteren tüm arkeolojik delillere karşı çıkıyor.

C. History Channel kanalının "Mısır'dan Çıkış'ın Deşifresi" adlı programında görebileceğiniz yeni bir teoriye göre MÖ. 1445'ten bile daha erken tarihte "Çoban Krallar" denilen Hiksosların döneminde (MÖ. 1630-1523) kuzeyden direkt giden "Filistlilerin yolu" adlı bir rota izlendi.

7:19 Bu anlatılan, Çık. 1:10'dan itibaren okunabilir.

7:20 "**Musa doğdu**" Bu anlatılan Çık. 2'de bulunur.

▣ "**son derece güzel bir çocuk olan**" Metnin aslında, İbranicede güzellik anlamında kullanılan bir deyim var (bkz. Çık. 2:2). Josephus bile Musa'nın güzelliği üzerine yorum yapıyor (bkz. *Antiq.* 2.9.6).

7:21 Bu anlatılan Çık. 2:5-6,10'da bulunur.

▣ "**açıkta bırakıldı**" Bu, "maruz bırakmak" (bkz. Elç. 7:19) ya da "dışarı koymak" anlamına gelen Grekçe *ektithēmi* terimidir. Mısırlılar İbranilerin hızlı nüfus artışını denetlemek için onlara zorla çocuklarını açık havada ve vahşi hayvanlara erişilir yerde terk ettiriyorlardı.

NAS, NKJV "**Firavunun kızı onu alıp götürdü**"
NRSV, NJB "**Firavunun kızı onu evlat edendi**"
TEV "**kralın kızı onu evlat edendi**"

Anaireō teriminin anlamı "yukarı kaldırmak"tır. Musa nehirden gerçek anlamda "yukarı kaldırıldı" ve bu hareketle Firavunun kızının manevi evladı oldu.

7:22 Firavunun sarayında Musa, o zamanın en iyi akademik ve askeri eğitimini gördü.

▣ **"Gerek sözde, gerek eylemde güçlü biri oldu"** Bu, Musa'nın hayatının ilerleyen döneminin özeti olmalı çünkü yanan çalıda YAHVE'yle karşılaştığında iyi konuşamadığını iddia ediyor (bkz. Çık. 4:10-17).

7:21 Bu anlatılan Çık. 2:11-12'de bulunur.

7:23 **"Kırk yaşını doldurunca"** Musa'nın hayatını kırkar yıllık üç gruba ayıran kişi sanırım D. L. Moody idi:
1. ilk kırk yıl boyunca, Firavunun sarayında eğitim gördüğü için kendini önemli biri sanıyordu
2. ikinci kırk yıl boyunca Midyan'a sürülüp Sina çölünün yollarını ve arazisini öğrenirken kendini bir hiç sandı
3. üçüncü kırk yıl boyunca Tanrı'nın halkını Vadedilmiş Topraklar'a götürürken Tanrı'nın bir hiçten neler yaratabildiğini öğrendi

7:25 Bu ayet İstefanos'un varsayımlarından, belki de Yahudi geleneklerinden ibarettir; bunlar Mısır'dan Çıkış'ta bildirilmiyor.

7:21 Bu anlatılan Çık. 2:13-14'te bulunur.

7:28 Sorunun beklenen yanıtı "hayır"dır.

7:29 **"Bu söz üzerine Musa. . . kaçtı"** Bu anlatılan Çık. 2:15,22'de bulunur. Musa'nın bir Mısırlıyı öldürdüğü için korkması, Firavunun onu kendi kızının evlat edinmesinden hoşnut olmadığını gösteriyor. Buna rağmen İbr. 11:27 bu konuda net!

▣ **"Orada gurbette yaşadı"** Midyan'da Tanrı Musa'ya yanan çalıda göründü (bkz. Çık. 3-4) ve yasasını ona Sina'da açıkladı (bkz. Çık. 19-20). Görüldüğü üzere Tanrı kendini gösterdiği mekan konusunda sınırlı değildi. Tanrı'nın kendini Yeruşalim'deki Tapınağın dışında göstermesi aynı şekilde Elç. 7:36, 44, 48, ve 53'te de vurgulanıyor.

▣ **"iki oğul babası oldu"** Bu anlatılan Yar. 2:22; 4:20; 2; 4:20; 18:3-4'te bulunur.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 7:30-34

³⁰"Kırk yıl geçtikten sonra Musa'ya, Sina Dağı'nın yakınlarındaki çölde, yanan bir çalının alevleri içinde bir melek göründü. ³¹⁻³²Musa gördüklerine şaşı. Daha yakından bakmak için yaklaştığında, Rab ona şöyle seslendi: 'Senin atalarının Tanrısı, İbrahim'in, İshak'ın ve Yakup'un Tanrısı benim.' Korkuyla titreyen Musa bakmaya cesaret edemedi. ³³"Sonra Rab, 'Çarıklarımı çıkar! Çünkü bastığın yer kutsal topraktır' dedi. ³⁴"Mısır'da halkıma yapılan baskıyı yakından gördüm, iniltilerini duydum ve onları kurtarmaya geldim. Şimdi gel, seni Mısır'a göndereceğim.'

7:30 Bu anlatılan Çıkış kitabının 3'üncü ve 4'üncü bölümlerinde bulunur.

▣ **"bir melek"** Eski Antlaşma metninde bu melek aslında YAHVE. Elç. 5:19'daki tam nota bakınız. Bu meleğin nasıl nitelendirildiğine dikkat ediniz.

1. Çık. 3:2, "RAB'bin meleği bir çalıdan yükselen alevlerin içinde ona göründü"
2. Çık. 3:4, "RAB (yani YAHVE) Tanrı Musa'nın yaklaştığını görünce"
3. Çık. 3:4, "RAB Tanrı (yani *Elohim*) Musa'nın yaklaştığını görünce"

Bkz. Elç. 1:6'daki ÖZEL KONU: TANRI'NIN ADLARI'na bakınız.

▣ "Sina Dağı'nın" Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: SİNA DAĞI'NIN KONUMU

- A. Musa Firavun'dan rica ettiği "üç günlük yol"u (Çık. 3:18; 5:3; 8:27) sembolik anlamda değil de gerçek anlamda kastediyordusa bu süre Yahudilerin güney Sina yarımadasındaki geleneksel yere varmalarına yetmezdi. Bu yüzden bazı bilginler dağın Kadeş-Barnea vahasına yakın olduğunu düşünüyor (History Channel, "Mısır'dan Çıkış'ın Deşifresi" üzerine videoya bakınız).
- B. Sin Çölü'nde "Jebel Musa" adlandırılan geleneksel yer şu hususlarla öne çıkıyor.
1. Dağın önünde geniş bir ova.
 2. Yasa'nın Tekrarı, Sina Dağı'ndan Kadeş-Barnea'ya on bir günlük yolculuk olduğunu söylüyor.
 3. "Sina" terimi (BDB 696, KB 751) İbrani bir terim değil. Çölde yetişen küçük bir çalı türünü kasteden Sin Çölü ile bağlantılı olabilir. Dağın İbrani adı Horev'dir (yani çöl, BDB 352, bkz. Çık. 3:1; 17:6; 33:6).
 4. MS. dördüncü yüzyıldan beri geleneksel yer Sina yarımadasının ve Arabistan'ın büyük bir kısmını içeren Midyan'daki Sina Dağı olmuştur.
 5. Görünüşe göre arkeolojik araştırmalar Mısır'dan Çıkış'ta bahsi geçen bazı kentlerin (Elim, Dofka, Refidim) Sina Yarımadası'nın batı kısmında bulunduğunu doğrulamıştır.
- C. Yahudiler Sina Dağı'nın konumuyla hiç ilgilenmiyordu. Tanrı'nın onlara Yasa'yı verip Yar. 15:12-21'deki vaadini yerine getirdiğine inanıyorlardı. Konum sorun değildi ve bir daha oraya dönme ya da hac seyahati yapma niyetinde değillerdi.
- D. MS. 385-8 civarlarında yazılan Silvia'nın Hac Seyahati'ne (Pilgrimage of Silvia) kadar Sina Dağı'nın geleneksel yer olduğu yaygın kabul görmedi. Eski Antlaşma'da YAHVE'nin "On Söz"ünü verdiği yere verilen bir diğer isim "Horev"di (BDB 352, KB 350, bkz. Çık. 3:1; 17:6; 33:6; Yas. 1:2,6,19; 4:10,15; 5:2; 9:8; 18:16; 29:1; 1Kr. 8:9; 19:8; 2Ta. 5:10; Mez. 106:19; Mal. 4:4). Bu kök, "harabe," "viranlık," ya da "enkaz" anlamını taşıyan üç İbranice ünsüzle ilişkili olabilir. "Horev" in sıradağ, "Sina"nın ise tek bir dağını kastettiği anlaşılıyor.

7:32 Bu anlatılan Çık. 3:6'da bulunur.

▣ "atalarının" Hem İbranice metinde hem de Grekçe çeviri olan Septuaginta'da bu kelime tekildir. Kelimenin tüm diğer kullanımlarındaysa çoğuldur. Tanrı Musa'nın köle babasını tanıyordu.

7:33 Bu anlatılan Çık. 3:5'te bulunur. Musa çalıya meraktan yanaştı, sofuluktan değil.

Ayakkabılarını tam olarak neden çıkarması gerektiği belirsizdir.

1. ayakkabılar hayvan dışkılarından kirlenmiş olabilir
2. ayakkabıları çıkarmak evde olduğu gibi bir yakınlık gösterisi olabilir
3. Ataların kültürel göreneği ya da Mısır ritüeli olabilir

7:34 Bu anlatılan Çık. 3:7'de bulunur. Benim için bu ayet, şu nedenden dolayı teolojik açıdan önemlidir: YAHVE onların dualarını duydu, ıstıraplarını gördü ve karşılık verdi. Onları kurtarmaya geldi fakat dikkat ederseniz bunu insanları kullanarak yaptı. Tanrı gönülsüz Musa'yı gönderdi. Tanrı insanlarla insan aracılığıyla ilgilenmeyi seçmiştir!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 7:35-43

³⁵"Bu Musa, 'Kim seni yönetici ve yargıç atadı?' diye reddettikleri Musa'ydı. Tanrı onu, çalıda kendisine görünen meleğin aracılığıyla yönetici ve kurtarıcı olarak gönderdi. ³⁶Halkı Mısır'dan çıkararak, orada, Kamış Denizi'nde ve kırk yıl boyunca çölde belirttiler ve harikalar yapan oydu. ³⁷İsrailoğulları'na, 'Tanrı size kendi kardeşlerinizin arasından benim gibi bir peygamber çıkaracak' diyen Musa odur. ³⁸Çöldeki topluluğun arasında yaşamış, Sina Dağı'nda kendisiyle konuşan melekle ve atalarımızla birlikte bulunmuş olan odur. Bize iletmek üzere yaşam dolu sözler aldı. ³⁹"Ne var ki, atalarımız onun sözünü dinlemek istemediler. Onu reddettiler, Mısır'a dönmeyi özler oldular. ⁴⁰Harun'a, 'Bize öncülük edecek ilahlar yap' dediler. 'Çünkü bizi Mısır'dan çıkararak o Musa'ya ne oldu bilmiyoruz!' ⁴¹Ve o günlerde buzağı biçiminde bir put yapıp ona kurban sundular. Kendi elleriyle yaptıkları bu put için bir şenlik düzenlediler. ⁴²Bu yüzden Tanrı onlardan yüz çevirip onları göksel cisimlere kulluk etmeye terk etti. Peygamberlerin kitabında yazılmış olduğu gibi:

'Ey İsrail halkı, Çölde kırk yıl boyunca Bana mı sunular, kurbanlar sundunuz?

⁴³Siz Molek'in çadırını Ve ilahınız Refan'ın yıldızını taşıdınız. Tapınmak için yaptığımız putlardı bunlar. Bu yüzden sizi Babil'in ötesine süreceğim.'

7:35 "Bu Musa. . .diye reddettikleri" Tanrı'nın halkı düzenli olarak Tanrı'nın sözcüsünü reddediyordu (bkz. Elç. 7:51-52). Bu, Elç. 7:27'nin amacı bile olabilir!

▣ **"çalıda kendisine görünen meleğin aracılığıyla"** Yine Tanrı bir İsrailiye Vadedilmiş Topraklar dışında görüldü. Tanrı'nın etkinliği herhangi bir yöreyle kısıtlı değildi. İsrail tarihinin büyük kısmı Kenan dışında ve Yeruşalim'deki Tapınak daha yokken gerçekleşti. İsraililer tarihleri boyunca Tanrı'nın önderlerini reddettiler (bkz. Elç. 7:9,27-28,35,39). Bu tema tekrar tekrar görülüyor.

Söz konusu melek Tanrı olarak betimleniyor (bkz. Çık. 3:2,4). Bu ilahi fiziksel tecelliği Yar. 16:7-13; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16; Çık. 3:4,13-21; 14:19; Hâk. 2:1; 6:22-23; 13:3-22'de de görmek mümkün. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki "Rab'bin meleği" her zaman ilahi bir fiziksel tecelli değildir; bazen bir melek veya habercidir sadece (bkz. Yar. 24:7,40; Çık. 23:20-23; 32:34; Say. 22:22; Hâk. 5:23; 2Sa. 24:16; 1Ta. 21:15'ten itibaren; Zek. 1:11; 12-13).

7:36 Bu, Tanrı'nın Musa ve Harun aracılığıyla, örneğin Musa'nın asasını yılanı dönüştürerek gösterdiği mucizevi kudretinin özetidir.

7:37-38 Bu, Yas. 18:15'ten Mesih'le ilgili bir alıntıdır. İstefanos, Mısır'dan Çıkış ve Çölde Dolaşma Dönemi sırasında hem Tanrı'nın meleği olarak hem de Musa'nın ardılı, yani Mesih, Peygamber, olarak Tanrı'nın orada bulunduğunu ortaya koyuyor. İstefanos Musa'yı küçümsemiyor, aksine onun sözünü gerçekten dinliyordu!

7:38 "topluluğun" Bu, Grekçe *ekklesia* terimidir ama burada kilise anlamında değil, toplantı anlamında kullanılıyor. Elç. 5:11'deki Özel Konu: Kilise'ye bakınız.

▣ **"Sina Dağı'nda kendisiyle konuşan melekle"** Haham teolojisi, meleklerin Tanrı'nın yarasını melekler aracılığıyla verdiğini ileri sürüyordu (Elç. 7:53'teki tam nota bakınız). Diğer bir ihtimal, melek derken bizzat YAHVE'nin kastedilmesidir (bkz. Çık. 3:21'e kıyasla 14:19; ve ayrıca Çık. 32:34; Say. 20:16; Hâk. 2:1).

7:39 "atalarımız onun sözünü dinlemek istemediler" İstefanos, Eski Antlaşma'daki isyanlar arasında bağlantı kuruyor. Yani Yahudiler'in daima Tanrı'nın önderlerini ve şimdi de Mesih'i reddetmiş olduklarını ima ediyor!

▣ **"Onu reddettiler"** Bu anlatılan Say. 14:3-4'te bulunur.

7:40-41 Bu anlatılan Çık. 32'de bulunur. Bu putperestlik değildi, Tanrı'ya bir fiziksel görüntü verilmesiydi. Zamanla doğurganlık ibadetine dönüştü.

7:41 İstefanos altın buzağıyı put olarak görüyor ve bu tarihsel olayı kullanarak Amos 5'ten, İsrail'in ta Mısır'dan Çıkış ve Çölde Dolaşma döneminde putperest ve isyankar olduğunu ima eden bir alıntı yapıyor.

7:42 "**Tanrı onlardan yüz çevirip onlar. .kulluk etmeye terk etti**" 42-43. ayetler Amo. 5:25-27'den alıntılardır. Amos burada İsrail'in yabancı ilahlara ezelden sunu sunduğunu iddia ediyor. Tarihlerinin eskiye dayanan ve alışılagen bir parçasıydı (bkz. Yşu. 24:20). Bu bana Rom. 1:24,26,28'deki şiddetli ret ifadelerinden birini hatırlatıyor.

▣ "**göksel cisimlere**" Burada Asurluların ve Babillerin gök cisimlerine tapmasından bahsediyor (bkz. Yas. 17:3; 2Kr. 17:16; 27:3; 2Ta. 33:3,5; Yer. 8:2; 19:13). Amo. 5:25-27'nin İbranice metni (MT), Grekçe metni (LXX) ve İstefanos'un alıntısı arasında birtakım metin sorunları var:

1. yıldız tanrısının adı MT'de Satürn gezegeninin Asurlu adı *kywn* ya da *kaiwann* diye geçer. LXX, *rypn* ya da *raiphan* der. Bu, Satürn'ün gezegen tanrısının Mısırlı adı olabilir.
2. İbranice metinle (MT) Grekçe metinde (LXX) "Şam'ın ötesine" yazıyorken İstefanos "Babil'in ötesine" diye alıntılar.

Amos'un bilinen hiçbir el yazmasında böyle denmez. İstefanos, Amos'un bahsettiği Yahuda'nın Asur'a sürgünüyle daha sonraki Babil sürgünüyle birleştirip fakat sürgün yerini değiştiriyor olabilir.

Yıldız tanrılarına tapma, Mezopotamya'da başladı ancak Suriye'yle Kenan'a yayıldı (bkz. Eyü. 31:26,27). M.Ö. 14. yüzyılda Kenan'dan Mısır'a gönderilen yüzlerce mektup içeren Amarna'daki arkeolojik keşifte de bu yıldız tanrılarının adları yer adları olarak kullanılıyor.

▣ "**Peygamberlerin kitabında**" Burada on iki küçük peygamberi içeren tomardan bahsediyor (bkz. Elç. 13:40). Elç. 7:42-43'teki alıntı Amo. 5:25-27'nin Septuaginta çevirisinden alınmıştır.

Elç. 7:42'deki sonraki ifade "hayır" cevabı bekleyen bir sorudur.

7:43 "**Molek**" İbranice kral kelimesinin sessiz harfleri *mlk* harfleridir (BDB 574). Adları bu üç sessiz harfi içeren birkaç Kenanlı tanrı var – *Milkom*, *Molek* veya *Molok*. *Molok*, Amoriler'in baş doğurganlık tanrısıydı ve topluluğun ya da ulusun refahını sağlamak için ona çocuklar sunulurdu (bkz. Lev. 20:2-5; Yas. 12:31; 1Kr. 11:5,7,33; 2Kr. 23:10,13,14; Yer. 7:31; 32:35). A. T. Robertson, *Yeni Antlaşma'da Sözel Resimler (Word Pictures in the New Testament)*, C. 3, s. 93'de denildiği üzere *Molok*, "öküz kafalı ve kollarını uzatmış bir figürdü. Çocuklar kollarına konurdu ve altı alev yakmak için oyuktu." Lev. 18:21'de Molek terimi uygunsuz cinsel birleşimler bağlamında kullanıldığı için bazı bilginler çocukların Molek'e kurban olarak sunulmadığını, erkek ve dişi tapınak fahişeleri olarak ona adandıklarını varsaymakta. Bu görüş doğurganlık tapınmasının genel uygulamalarıyla çelişmiyor.

▣ "**putlardı**" Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: BİÇİM (TUPOS)

Tupos teriminin geniş semantik alanı var.

1. Moulton ve Milligan, *Grek Antlaşma'nın Vokabüleri (The Vocabulary of the Greek Testament)*, s. 645
 - a. desen
 - b. plan
 - c. yazı biçimi ya da tarzı
 - d. emir ya da ferman
 - e. cümle ya da karar
 - f. insan bedeninin iyileştirici tanrıya adanmış sunu olarak tanımı
 - g. yasanın ilkelerini uygulama anlamında kullanılan FİİL
2. Louw ve Nida, *Grekçe-İngilizce Sözlük (Greek-English Lexicon)* C. 2, s. 249
 - a. yara izi (bkz. Yu. 20:25)

- b. imge (Elç.7:43)
 - c. model (bkz. İbr. 8:5)
 - d. örnek (bkz. 1Ko. 10:6; Flp. 3:17)
 - e. arketip (bkz. Rom. 5:14)
 - f. çeşit (Elç.23:25)
 - g. içerikler (Elç.23:25)
3. Harold K. Moulton, *Yenilenmiş Analitik Grekçe Sözlük (The Analytical Greek Lexicon Revised)*, s. 411
- a. darbe, izlenim, iz (bkz. Yu. 20:25)
 - b. tarif
 - c. imge (Elç.7:43)
 - d. formül, düzen (bkz. Rom. 6:17)
 - e. biçim, kavram (Elç.23:25)
 - f. figür, emsal (bkz. 1Ko. 10:6)
 - g. gelecek birinin örneği olan figür, tip (bkz. Rom. 5:14; 1Ko. 10:11)
 - h. model biçim (bkz. Elç. 7:44; İbr. 8:5)
 - i. ahlaki örnek (bkz. Flp. 3:17; 1Se. 1:7; 2Se. 3:9; 1Ti. 4:12; 1Pe. 5:3)

Unutmayın ki sözlükler anlam belirlemez; yalnız kelimelerin cümlede/paragrafta kullanımı anlam belirler (yani bağlam). Kelimelere değişmez tanımlar yüklemekten ve bunu kelimenin Kutsal Kitap'ta geçtiği her yerde kullanmaktan sakının. Anlamı bağlam belirler, bağlam!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 7:44-50

⁴⁴"Çölde atalarımızın Tanıklık Çadırı vardı. Musa bunu, kendisiyle konuşan Tanrı'nın buyurduğu gibi, gördüğü örneğe göre yapmıştı. ⁴⁵Tanıklık Çadırı'nı önceki kuşaktan teslim alan atalarımız, Yeşu'nun önderliğinde öteki ulusların topraklarını ele geçirdikleri zaman, çadırı yanlarında getirdiler. Ulusları atalarımızın önünden kovan, Tanrı'nın kendisiydi. Çadır Davut'un zamanına dek kaldı. ⁴⁶Tanrı'nın beğenisini kazanmış olan Davut, Yakup'un Tanrısı için bir konut yapmaya izin istedi. ⁴⁷Oysa Tanrı için bir ev yapan Süleyman oldu. ⁴⁸"Ne var ki, en yüce Olan, elle yapılmış konutlarda oturmaz. Peygamberin belirttiği gibi,

⁴⁹"Gök tahtım,

Yeryüzü ayaklarımın taburesidir.

Benim için nasıl bir ev yapacaksınız?

Ya da, neresi dinleneceğim yer?

⁵⁰Bütün bunları yapan elim değil mi? diyor Rab.'

7:44 Bu anlatılan Çıkış kitabının 25-31; 36-40'ıncı bölümlerinde bulunur. Buluşma Çadırı'nın bu detaylı tasarımları Musa'ya Sina Dağı'nda gösterildi. Yeni Antlaşma'daki İbraniler kitabı, göksel bir Buluşma Çadırı'ndan ya da kutsal yerden (bkz. Elç. 8:5-6; 9:11,23) bahsediyor. Yeryüzünde bulunan ise onun taklidiydi sadece. İstefanos, Musa'ya karşı olduğunu iddia eden 6. bölümdeki suçlamalara bu bölümün ilk kısmında cevap verdiği için (bkz. Elç. 6:11) sırada Tapınak'a karşı olduğunu iddia eden suçlamalara yönelik cevabı var (bkz. Elç. 6:13).

▣ "örneğe" Elç. 7:43'teki Özel Konu'ya bakınız.

7:45 Bu, fetihten başlayarak (ya M.Ö. 1400 ya da 1250) Davut'un dönemine kadarki zaman dilimini kapsar (+ M.Ö. 1011 ila M.Ö. 971/70, Harrison; M.Ö. 973, Young; M.Ö. 961, Bright).

7:46 Bu, çok önemli bir pasaj olan 2Sa. 7'yi yansıtıyor. Tanrı, Davut'un krallığını pekiştiriyor.

7:47 "Tanrı için bir ev yapan Süleyman" Bu anlatılan 1Kr. 6-8 ve 2Ta. 1-6'da bulunur.

7:48 Süleyman da 1Kr. 8:27 ve 2Ta. 6:18'de buna benzer bir beyanatta bulunuyor.

7:49-50 Bu alıntı Yşa. 66:1-2'nin Septuaginta çevirisinden alınmıştır. Yani Süleyman bile bir binanın yaratıcı Tanrı'yı içereceğini anlıyordu!

Bu ayetler Yahudi olmayanların da kabul edilmesini dolaylı yoldan savunuyor olabilir mi? Eğer öyleyse bunun üstü sanki biraz kapalı. Lakin Süleyman kendisi tapınağı dünyanın YAHVE'ye yaklaştığı yer olarak görüyordu (bkz. 1Kr. 8:41-43). Elçiler İsa'nın öğretilerinin tüm dünyaya götürme görevini daha kavramamışken bile bu hususun farkına varıp onu duyuranlar Grekçe konuşan Yahudiler, yani Elç. 6'da seçilen Yedi'ydi. İstefanos bunu Elç. 7:50'de dolaylı yoldan ileri sürmüş olabilir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 7:51-53

⁵¹"Ey dik kafalılar, yürekleri ve kulakları sünnet edilmemiş olanlar! Siz tıpkı atalarınıza benziyorsunuz, her zaman Kutsal Ruh'a karşı direniyorsunuz. ⁵²⁻⁵³Atalarınız peygamberlerin hangisine zulmetmediler ki? Adil Olan'ın geleceğini önceden bildirenleri de öldürdüler. Melekler aracılığıyla buyrulan Yasa'yı alıp da buna uymayan sizler, şimdi de Adil Olan'a ihanet edip O'nu katlettiniz!"

7:51 "Ey" İstefanos, Yahudi liderlerin ve halkın geçmişteki isyanından bildirisini dinleyen şimdiki liderlerle halka geçiyor. Onlar hem önceden hem şimdi YAHVE'ye karşı asilerdi!

▣ **"dik kafalılar"** İstefanos Musa'nın Yakup/İsrail çocuklarına yönelik nitelemesine gönderme yapıyor (bkz. Çık. 32:9; 33:3,5; 34:9; Yas. 9:6).

▣ **"yürekleri. . .sünnet edilmemiş"** Bu İbranice deyim sadakatsiz, vefasız ve güvenilmez anlamına geliyor (bkz. Lev. 26:41; Yer. 9:25-26; Hez. 44:7). Yas. 10:16; Yer. 4:4'ün zıddıdır bu!

▣ **"ve kulakları"** Bu deyim onların Tanrı'nın habercilerini dinleyip yanıtlamak istememelerini belirtiyor (bkz. Yer. 6:10).

▣ **"her zaman Kusal Ruh'a karşı direniyorsunuz"** Bu, Yşa. 63:10 ile çok benzer. Yşa. 63:9,11-14'te Tanrı'nın sevgisi ve sadakati methediliyordu ama halk buna sadakatsizlikle karşılık verdi!

7:51b-52 Bu, mevcut Yahudi liderlere yönelik sert bir kınamadır, tıpkı antik İsrail liderlerine yöneltildiği gibi! Tanrı'nın kadim halkı Tanrı'nın habercilerini öldürmüş, şimdiyse Mesih'i öldürmüş bulunuyorlar (bkz. Elç. 3:14; 5:28).

7:52 **"Adil Olan"** Bu, Elç. 3:14 ve 22:14'te İsa'ya yönelik bir unvan olarak kullanılıyor. Elç. 3:14'teki daha kapsamlı nota ve Elç. 3:14'teki Özel Konu: Doğruluk'a bakınız.

7:53 **"Melekler aracılığıyla buyrulan"** Burada Septuaginta'daki Yas. 33:2'nin hahamlara ait yorumlaması kastediliyor. Söz konusu pasajda Tanrı yasayı Musa'ya melekler yoluyla veriyor. Gal. 3:19 ve İbr. 2:2 bunu doğruluyor.

▣ **"buna uymayan"** İstefanos konuşmasına "dinleyin" (BDB 1033) diyerek başladı, bu da İbranicedeki *Shema*, yani "önemseyerek dinlemek" ifadesini yansıtıyor olabilir (bkz. Yas. 6:4). Hem İstefanos hem daha sonra İsa'nın üvey kardeşi Yakup "sözü duymakla kalmayın uygulayın" diye ısrar ediyor (bkz. Yak. 1:22-23 İsa'yı örnek alıyor, Mat. 7:24-27; Luk. 11:48; Yu. 13:17; Pavlus da öyle, Rom. 2:13).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 7:54-60

⁵⁴Kurul üyeleri bu sözleri duyunca öfkeden kudurdular, İstefanos'a karşı dişlerini gıcırdattılar. ⁵⁵Kutsal Ruh'la dolu olan İstefanos ise, gözlerini göğe dikip Tanrı'nın görkemini ve Tanrı'nın sağında duran İsa'yı gördü. ⁵⁶"Bakın" dedi, "Göklerin açıldığını ve İnsanoğlu'nun Tanrı'nın sağında durmakta olduğunu görüyorum." ⁵⁷Bunun üzerine kulaklarını tıkayıp çılgınlık atarak hep birlikte İstefanos'a saldırdılar. ⁵⁸Onu kentten dışarı atıp taşla tuttular. İstefanos'a karşı tanıklık etmiş olanlar, kaftanlarını Saul adlı bir gencin ayaklarının dibine bıraktılar. ⁵⁹İstefanos taş yağmuru altında, "Rab İsa, ruhumu al!" diye yakarıyordu. ⁶⁰Sonra diz çökerek yüksek sesle şöyle dedi: "Ya Rab, bu günahı onlara yükleme!" Bunu söyledikten sonra gözlerini yaşama kapadı.

7:54 "Kurul üyeleri" Burada Yüksek Kurul'un üyelerinden bahsediyor olmalı (bkz. Elç. 6:15).

NASB "can evinden vuruldu"

NKJV "içi parçalandı"

NRSV "öfkeden kudurdu"

TEV "öfkeden kudurdu"

NJB "öfkelenildi"

Bu bir bitmemiş zamanlı edilgen haber kipidir. Yani "içi/kalbi parçalandı" (bkz. Elç. 5:33). İstefanos'un bildirişi onlara gerçekten dokunmuştu ama tövbe etmektense her zamanki gibi reddettiler ve cinayete yüz tuttular (bkz. Elç. 5:33).

▣ "dişlerini gıcırdattılar" Bu bir öfke belirtisidir (bkz. Eyü. 16:9; Mez. 35:16; 37:12; Ağı. 2:16).

7:55 "Kutsal Ruh'la. . .Tanrı'nın. . .İsa'yı" Üçlükte Bir Olan Tanrı'dan bahsedışı gözünüzden kaçmasın. Elç. 3:32-33'teki Özel Konu'ya bakınız.

▣ "Kutsal Ruh'la dolu olan" Tanrı sözünü duyurmak üzere Ruh'la dolma kavramı Elçilerin İşleri'ne özgüdür (*plēroō*, bkz. Elç. 2:4; 4:8,31; *plērēs*, bkz. Elç. 6:3,5,8; 7:55; 11:24). Elç. 5:17'deki tam nota bakınız.

Ruh'a dair Kutsal Kitap gerçekleri şunlardır:

1. Ruh'un şahsiyeti (bkz. Yu. 14-16)
2. Ruh'un vaftizi (bkz. 1Ko. 12:13)
3. Ruh'un ürünü (bkz. Gal. 5:22-23)
4. Ruh'un armağanları (bkz. 1Ko. 12)
5. Ruh'la dolmak (bkz. Ef. 5:18).

Elçilerin İşleri tüm bunlar arasından 5'ciye odaklanıyor. İlk kilise önderleri İsa Mesih'in müjdesini cesur ve güçlü şekilde duyurmak için görünüşe göre tekrar ve tekrar güçle donatılmıştır. İstefanos'un durumunda vaazının etkililiği hayatına mal oldu.

▣ "gözlerini. . .dikip" Luka bu ifadeye çok kullanıyor (bkz. Luk. 4:20; 22:56; Elç. 1:10; 3:4,12; 6:15; 7:55; 10:4; 11:6; 13:9; 14:9; 23:1). İstefanos, Yahudilerin dua etme tarzına özgü şekilde yukarı bakıyor ama dua etmiyor, Tanrı ona cennetin kendisini gösteriyor.

▣ "Tanrı'nın görkemini. . .gördü" Dikkat ederseniz İstefanos'un Tanrı'yı değil, görkemini gördüğü yazılmıştır. Kimse Tanrı'yı görüp hayatta kalamaz (bkz. Çık. 33:20-23). Eyüp Tanrı'yı göreceğine inanıyordu (bkz. Eyü. 19:25-27; Elç. 7:55). İsa, yüreği temiz olanların bir gün Tanrı'yı göreceklarını vadediyor (bkz. Mat. 5:8). Bkz. Elç. 3:13'teki ÖZEL KONU: GÖRKEM (*DOXA*).

▣ "Tanrı'nın sağında duran İsa'yı" İsa'nın Tanrı'nın sağında durması, ilahi güç ve yetkinin konumunu ifade eden bir antropomorfik deyimdir (bkz. Elç. 2:33'teki Özel Konu). İsa'nın ayakta duruyor olması onun inanç uğruna öldürülen ilk Hristiyan'a karşı ilgisini ve kaygısını gösteriyor.

Tanrı kendini İstefanos'a onun kabul edebileceği bir biçim ve usulle gösterdi. Bu o demek değildir ki

1. cennet "yukarıda"dır
2. Tanrı bir tahtta oturuyor

Bununla İsa'nın ilgisini göstermek amaçlanmıştır. Kültüre göre koşullandırılmış bir antropomorfik dilin doktrin kaynağı olarak kullanılmasından sakınmalıyız. Günümüz batılı okuyucuların Kutsal Kitap'a güven veya bağlılık göstermenin yolu olarak her pasajı harfiyen anlamaya çalışması üzücü bir kültürel eğilimdir. Tanrı gerçekten de yarattıklarına görünüyor ama bunu onların anlayabileceği dünyevi yollardan, dünyevi biçimlerle yapıyor. Bunda kuşkusuz bir uyarlama payı var. Düşmüş, fani insanlık ruhsal âlemi tamamen kavrayamaz. Tanrı kültürümüzden, yaşantılarımızdan benzeşimlerle mecazlar kullanarak bizimle iletişim kurar. Bunlar kesinlikle doğru ama tüm gerçeği kapsamaz.

7:56 "İnsanoğlu'nun" İstefanos açıkça İsa'yı Elç. 5:52'deki "Adil Olan" ile bağdaştırıyor. Bu Mesihçi doğrulama, dinleyicilerinin gözünden kaçmazdı. "İnsanoğlu" teriminin Eski Antlaşma'da iki tür kullanımı mevcut:

1. bir kişi için kullanılan yaygın ifadeydi (bkz. Hez. 2:1; Mez. 8:4)
2. ilahi şahıs, yani Mesih, için kullanılır (bkz. Dan. 7:13-14; Mez. 110:1)

Böylece hem insanlık hem tanrılık anlamlarına sahipti. İsa bunu bu sebeple kendisine atfen kullanırdı. Bir diğer sebep, Eski Antlaşma unvanlarını dışlayıcı, milliyetçi ve militarist şekilde kullanmaya meyilli olan hahamların bu unvanı kullanmamasıydı. İstefanos'un bu göndermesi, söz konusu unvanın İsa'ya ait olmayan sadece iki kullanımın tekidir (bkz. Yu. 12:34).

7:57-58 Bu dinleyiciler İstefanos'un, İsa'nın gelecek olan İnsanoğlu olduğunu iddia etmekle Tanrı'ya karşı küfrettiğine inanıyordu (bkz. Dan. 7:13). Monoteist (Elç. 2:39'daki Özel Konu'ya bakınız) Yahudiler için bu kadarı fazlaydı! Musa'nın Tanrı'ya karşı küfür için buyurduğu cezayı İstefanos üzerinde uyguladılar (bkz. Lev. 24:14-16; Yas. 13:9; 17:7). Ya İstefanos'un iddiası gerçektir ya da kendisi Tanrı'ya küfrederek ölümü hak etmiştir! İsa'ya dair iddialar konusunda bir orta yol olamaz (bkz. Yu. 14:6-9).

7:57 "hep birlikte İstefanos'a saldırdılar" Aynı terim Luka tarafından ilk öğrencilerin birliğini nitelemek için sıklıkla kullanılmıştır (bkz. Elç. 1:14; 2:46; 5:12; 15:25). Yüksek Kurul bir olup İstefanos'a öfkeleni, onu reddetti (ayrıca bkz. 18:12, Ahaya Yahudileri Pavlus'u reddetmesi; ve 19:29, Efes'teki putperestlerin Hristiyanlara karşı öfkesi).

7:58 "Onu kentten dışarı atıp" Kimse Yeruşalim'de öldürülemezdi çünkü orası "kutsal" topraktı!

▣ **"taşa tuttular"** Roma işgali altındaki Yahudiler'in idam cezası hakkına sahip olmadıkları çok kez söylenmiştir. Bu olaya bakılırsa bu her zaman doğru değildir. Linç olayları kısa sürede durdurulamazdı.

▣ **"Saul adlı bir gencin"** Yahudi çevrelerde bireyler 40 yaşına dek genç sayılırdı. Sonradan Elçi Pavlus'a dönüşecek Tarsuslu Saul'la ilk kez burada karşılaşılıyor. Pavlus, İstefanos'un Eski Antlaşma incelemesini duymuş ve belki de bundan evvel onu Kilikyalıların Yeruşalim'deki havrasında dinlemişti (6:9). İnsan, Saul'un Hristiyanlara baskı yaparak baş etmeye çalıştığı kuşku dönemini bu olayın başlatıp başlatmadığını merak ediyor.

7:59 "Rab İsa, ruhumu al!" Bu bir aorist orta emir kipidir. Dikkat ederseniz İstefanos İsa'yla birlikte olmak için cennete gittiğine inanıyordu (bkz. 2Ko. 5:6,8) cehenneme değil (İbranicede ölümlerin tutulduğu yer olan *sheol*, bkz. Elç. 2:27'deki Özel Konu). İstefanos'un Elç. 7:59 ve 60'ta (bkz. Luk. 23:34,46) kullandığı iki benzer ifadeye bakılırsa İsa'nın çarmıha gerilmesine tanık olmuş ya da hiç değilse buna dair detaylı haber almış olabilir.

Elç. 1:24'te Elçilerin ettiği gibi İstefanos'un da İsa'ya dua etmesi ilginçtir. Ancak Yeni Antlaşma duasının geri kalanı Oğul'un adıyla Baba'ya ediliyor.

7:60 "diz çökerek" Taşlanma her zaman hızla olup bitmiyordu. Metne göre birkaç dakika sürmüştür.

▣ **"yüksek sesle şöyle dedi"** Bu da İsa'nın yaşadıklarıyla benzeşiyor. Bu sözler YAHVE'ye olduğu kadar kalabalığa da yönelikti. Bu sözler Pavlus'un kulaklarında çınlamış olmalı.

▣ **"gözlerini yaşama kapadı"** Bu, ölümün Kutsal Kitap'taki mecazi ifadesidir (ör. Eyü. 3:13; 14:12; Mez. 76:5; 2Sa. 7:12; 1Kr. 2:10; Yer. 51:39,57; Dan. 12:2; Mat. 27:52; Yu. 11:11; Elç. 7:60; 13:36; 1Ko. 15:6,18,20; 1Se. 4:13; 2Pe. 3:4). Bu, "ruh uykusu" (mortalizm) doktrinini olumlamıyor.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. İstefanos'un açıklamasının amacı nedir? Yahudiler'in hangi yönünü gösteriyor? Neden o kadar kızıştı?
2. İsa hangi yönden Musa'ya benziyordu, 37'ci ayet?
3. 49-50'ci ayetlerde Yşa. 66:1-2'den yapılan alıntı neden bu kadar önemli?
4. İsa'nın İstefanos'a görünme biçiminin önemi nedir?

ELÇİLERİN İŞLERİ 8

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Saul Kiliseye Baskı Yapıyor	Saul Kiliseye Baskı Yapıyor	Müjde'nin Samiriye'ye ve Deniz Kıyısına Yayılması	Saul kiliseye Baskı Yapıyor	İstefanos'un Taşlanması, Saul'un Zorbalığı
8:1b-3	8:1-3	8:1b-3	8:1b-2	(7:55-8:3)
			8:3	8:2
Müjde Samiriye'de Vaaz Ediliyor	Samiriye'de Mesih Hakkında Vaaz Veriliyor		Müjde Samiriye'de Vaaz Ediliyor	Filipus Samiriye'de
8:4-8	8:4-8	8:4-8	8:4-8	8:4-8
	Büyücünün İnanç Beyanı			Büyücü Simun
8:9-13	8:9-13	8:9-13	8:9-13	8:9-13
8:14-24	8:14-24	8:14-24	8:14-17	8:14-17
			8:18-19	8:18-24
			8:20-24	
8:25	8:25	8:25	8:25	8:25
Filipus ve Etiyopyalı Hadım	Etiyopyalıya Mesih Hakkında Vaaz Veriliyor		Filipus ve Etiyopyalı Vezir	Filipus bir Hadımı Vaftiz Ediyor
8:26-33	8:26-40	8:26-40	8:26-30	8:26-33
			8:31-33	
8:34-40			8:34-37	8:34-40
			8:38-40	

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturda okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

KELİME VE TERKİP İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 8:1a

¹İstefanos'un öldürülmesini Saul da onaylamıştı.

8:1 "İstefanos'un öldürülmesini Saul da onaylamıştı" Bu ifade Elç. 7'nin kapanışını yapıyor. Bu bir dolaylamalı bitmemiş zamanlı etkin fiildir. Pavlus bu olayı büyük bir utançla anımsıyor (bkz. Elç. 22:20; 1Ko. 15:9; Gal. 1:13,23; Flp. 3:6; 1Ti. 1:13). Kimileri bu pasajı 26:10 ile ilişkilendiriyor. Burada Pavlus'un Yüksek Kurul'da Hristiyanları idam etmekten yana oy kullandığı varsayılıyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 8:1b-3

^{1b}İstefanos'un öldürülmesini Saul da onaylamıştı. O gün Yerus alim'deki kiliseye karşı korkunç bir baskı dönemi başladı. Elçiler hariç bütün imanlılar Yahudiye ve Samiriye'nin her yanına dağıldılar. ²Bazı dindar kişiler, İstefanos'u gömdükten sonra onun için büyük yas tuttular. ³Saul ise inanlılar topluluğunu kırıp geçirmeye başladı. Ev ev dolaşarak, kadın erkek demeden imanlıları dışarı sürüklüyor, hapse atıyordu.

▣ **"O gün Yerus alim'deki kiliseye karşı korkunç bir baskı dönemi başladı"** Bu muhtemelen, çoğunluğu Saduki olan Yahudi liderlerin, Yerus alim'deki ilk kilisenin ani büyümesi ve  ne çıkmasına karşın faaliyetlerini kastediyor. Fakat Tanrı bu yolla kiliseyi El. 1:8'i uygulamaya zorluyordu! 1:8 olmuyorsa 8:1!

Luka'nın yeni imanlılar topluluğu için *ekklesia* (bkz. El. 5:11'deki  zel Konu) terimini kullanması tesadüf değil. Bu erkek ve kadınlar kendilerini Tanrı'nın Eski Antlaşma vaatlerinden ayrı tutmuyor, kendilerini bu vaatlerin yerine getirilişi olarak görüyordu! Terim Septuaginta'da İsrail "topluluğu" (MT - *qahal*) terimini çevirmek için kullanılıyordu (bkz. El. 7:38); artık Yerus alim'deki imanlılar topluluğuna atfen kullanılıyor.

Luka, "büyük" (*meġas*) terimini çok seviyor. M jdesinde yirmi beş, Elçilerin İşleri'nde yirmi dokuz kez kullanıyor. El. 8'deki kullanımları:

1. korkunç bir baskı, El. 8:1
2. büyük yas, El. 8:2
3. yüksek sesle, El. 8:7
4. büyük adam, El. 8:9
5. büyük, El. 8:10
6. büyük mucizeleri, El. 8:13

▣ **"Elçiler hariç bütün imanlılar. . her yanına dağıldılar"** Baskının Elçileri yan geçip doğrudan Helenistik Yahudi Hristiyanları bulması son derece ilginç. Görünüşe göre Elçiler bu aşamada hâlen Yahudiliğe bağlı kalmaktan memnundu. Bu olay İsa'yla Celile'de buluşmalarından bir süre sonra gerçekleşti (bkz. Mat. 28:18-20). Pentikost'ta yaşananlara rağmen Elçisel liderlik Yerus alim bölgesinde kalıp yalnızca Yahudilere ve Yahudiliğe dönenlere vaaz etmekle yetiniyordu.

▣ **"Yahudiye ve Samiriye'nin her yanına dağıldılar"** Luka'nın El. 1:8'de söz ettiği Büyük Görev böylece yerine getiriliyor. İsa bu sözleri sarf edeli epey zaman oldu ve görünüşe bakılırsa kilisenin tüm dünyaya yayılmasını sağlamanın tek yolu baskıydı. Kilise hâlâ isteksiz!

8:2 "Bazı dindar kişiler, İstefanos'u gömdükten sonra" "Dindar kişiler" terimi genelde ruhsal hassasiyete sahip Yahudiler için kullanılır (bkz. Luk. 2:25). Bunun Yahudi Hristiyanları ya da düpedüz linç gibi yasadış uygulamalara ve İstefanos'un idamına karşı çıkan Yahudileri kastediyor olması imkansız. *Mişna*, Tanrı'ya karşı k fredenlerin gömülmesine izin veriyor ama onları g menlerin yüksek sesle ağıt yakmalarını yasaklıyor. Bu dindar kişiler şu sebeplerden dolayı açıkça yas tuttu:

1. olanlara karşı başkaldırı olarak
2. olanlara resmi izin verilmediğine dikkat çekmek için

8:3 "Saul ise inanlılar topluluğunu kırıp geçirmeye başladı" Bu fiil, bitmemiş zamanlı orta haber kipidir. Bunun anlamı bir eylemin geçmiş zamandaki başlangıcı (bkz. NAS, NJB) ya da yinelenen eylem (bkz. NKJV, NRSV, TEV) olabilir.

"Kırıp geçirmek" terimi "cesedin hayvan tarafından parçalanması" demekti. Septuaginta'da terim hayvanlar için ık. 22:13; Mez. 74:13'te, savaşta yenilgi içinse Yer. 28:2 ve 31:18'de kullanılıyor. Görünüşe göre Pavlus İstefanos'un sözlerinin gerçekliğiyle boğuşuyordu ve içsel gerilimini saklamak için kiliseye aktif şekilde baskı yapmış olabilir (bkz. El. 9:1,13,21; 22:4,19; 26:10-11; 1Ko. 15:9; Gal. 1:13; Flp. 3:6; 1Ti. 1:13).

El. 5:11'deki  zel Konu: Kilise'ye bakınız.

▣ **"Ev ev dolaşarak"** Bu ifadeyi iki şekilde anlamak mümkün:

1. Pavlus Elçilerin uğradığı yerleri buldu (bkz. El. 5:42)

2. bu erken tarihte Yeruslm'de imanlıların düzenli olarak bulunduğu birkaç ev kilisesi vardı
- İlk Hristiyanlar Şu konumlarda toplanırdı
1. her Şabat günü havralarda
 2. Özel günlerde, hatta çoğu gün Tapınak'ta
 3. Pazarları zel konumlarda ya da çeşitli evlerde

▣ **"kadın erkek demeden. . .dışarı sürüklüyor"** Bu fiil Va. 12:4'te Şeytan'ın gökteki yıldızların üçte birini sürükleyip yere atması için kullanılıyor. Elçilerin İŞleri'nde birkaç kez geçiyor (bkz. El. 8:3; 14:19; 17:6). Saul göz yummadan baskı yapıyordu (bkz. El. 26:10). Bunun kanıtı "kadın erkek demeden" ifadesidir. Samimi imanlıların ailelerini parçalıyor, hapse atıyor ve bazılarını ldrtyordu (bkz. El. 9:1,13,21; 22:4,19; 26:10,11; Gal. 1:13;23; 1Ti. 1:13). Bu yüzden kendini sonradan "elçilerin en önemsizi" adlandırıyor (bkz. 1Ko. 15:9; Ef. 3:8).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 8:4-8

⁴Bunun sonucu dağılan imanlılar, gittikleri her yerde Tanrı sözünü mjdeliyorlardı. ⁵Filipus, Samiriye Kenti'ne gidip oradakilere Mesih'i tanıtmaya başladı. ⁶Filipus'u dinleyen ve gerçekleştirdiği belirtileri gören kalabalıklar, hep birlikte onun söylediklerine kulak verdiler. ⁷Biroklarının içinden kötü ruhlar yüksek sesle haykırarak çıktı; birçok felçli ve kötürüm iyileştirildi. ⁸Ve o kentte büyük sevinç oldu.

8:4 "dağılan imanlılar. . .Tanrı sözünü mjdeliyorlardı" Dikkat ederseniz ilk müjdeciler, Yeruslm'de kalan Elçiler değil, bölgeye dağılan Helenistik Yahudi Hristiyanlardı. Kilisenin dünya çapındaki görevini Elçilerin değil, İstefanos'la Filipus'un başlatması Şaşırtıcı.

Buradaki "Tanrı sözü" Şüphesiz Müjde'yi kastediyor ama İstefanos'un evrensel, gayrı Yahudi odağını ilave ederek (Büyük Görev, 1:8; Mat. 28:18-20; Luk. 24:47).

8:5 "Filipus" El. 6:5'ta bahsi geçen "Yediler"den biridir (bkz. El. 21:8-9).  müjdeci ortamda anlatılıyor: (1) Samiriye; (2) Etiyopyalı Hadım ve (3) Filistin'in kıyı bölgesindeki hizmet. Bu "Yediler" müjdeleme tutkusuna sahipti.

▣ **"Samiriye Kenti'ne gidip"** Metinde "Samiriye Kenti" mi yoksa "Samiriye'nin bir kenti" mi yazıyor diye bir el yazması sorusu var. El yazması ispatı belgeli tanımlıktan yanadır (bkz. el yazmaları P⁷⁴, Ő, A, B). Lakin o dönemde bu kentin adı Samiriye değil, Sebaste idi. Söz konusu Roma döneminde Samiriye terimi bölgenin adıydı. Samiriye'nin başlıca kenti o dönemlerde Neapolis, gnmzdeyse Nablus olarak tanınan Şekem kentiydi. Bir teoriye göre bu kent Gitta olabilir çünkü orası Büyücü Simun'un geleneksel evidir. Bu teoriyi aynı bölgeden gelen Iustinus ortaya attı.

▣ **"oradakilere Mesih'i tanıtmaya başladı"** Yahudiler Samiriyelileri melez saydıkları için onlardan nefret ediyordu (bkz. Ezr. 4:1-3). Bu, kuzeyli On Oymak bölgesine putperestleri yerleŐtirerek geriye kalan az sayıdaki Yahudi nüfusla evlilikler yapmalarını sağlayan M.. 722'deki Asur sürgünüyle ilintiliydi (bkz. 2Kr. 17:24-41).

Bu insan grubuna İsa da hizmet etmişti. İsa, Mesih olduğunu Samiriyeli bir kadına ve onun köyüne açtı (bkz. Yu. 4). Şimdiyse Filipus "Mesih" hakkında vaaz ediyor (El. 2:31'deki zel Konu'ya bakınız). Eski Antlaşma unvanı YAHVE'nin yeni krallığı kuracak, yeni Ruh çağını açacak birini gönderme vaadiyle ilintilidir. Bu olay İsa'nın hizmetinde önceden ima ediliyor ve İsa'nın kapanış sözleriyle (1:8) bizzat buyruluyor.

8:6 "kalabalıklar, hep birlikte" "Hep birlikte," Luka'nın favori ifadelerinden biridir. El. 1:14'teki nota bakınız.

▣ **"Filipus'u dinleyen ve gerçekleştirdiği belirtileri gören"** Bu, Filipus'un mesajını doğrulayan mucizeleri kastediyor (bkz. El. 8:7). Ruh'un aynı belirtileri İsa'ya, Onikiler'e, Yetmişler'e ve Petrus'la Yuhanna'nın vaazlarına eşlik etti.

8:7 Cine tutulma dünyamızın bir gerçeğidir (bkz. Merrill F. Unger'in iki kitabı: [1] *Kutsal Kitap Çerçevesinde Demonoloji (Biblical Demonology)* ve [2] *Günümüz Dünyasında Kötü Ruhlar (Demons in the World Today)*). Elç. 5:16'daki iki Özel Konu'ya bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 8:9-13

⁹Ne var ki, kentte bir süreden beri büyücülük yapan ve Samiriye halkını şaşkına çeviren Simun adlı biri vardı. Simun, büyük adam olduğunu iddia ediyordu. ¹⁰Küçük büyük, herkes onu dikkatle dinler, "Büyük Güç dedikleri Tanrı gücü işte budur" derlerdi. ¹¹Uzun zamandan beri onları büyücülüğüyle şaşkına çevirdiği için onu dikkatle dinlerlerdi. ¹²Ama Tanrı'nın Egemenliği ve İsa Mesih adıyla ilgili Müjde'yi duyuran Filipus'un söylediklerine inandıkları zaman, erkekler de kadınlar da vaftiz oldular. ¹³Simun'un kendisi de inanıp vaftiz oldu. Ondan sonra sürekli olarak Filipus'un yanında kaldı. Doğaüstü belirtileri ve yapılan büyük mucizeleri görünce şaşkına döndü.

8:9 "Simun adlı biri" Bu kişi gerçekten iman ediyor muydu (bkz. Elç. 8:13,18) yoksa güç peşinde koşan bir şarlatan mıydı sadece, kesin bilgi yok. Elç. 8:24'ten yola çıkarak onun iman ettiğini varsaymak isterim. İlk kilise bu adam hakkında o kadar çok gelenek geliştirdi ki insan hayret ediyor. Ama hepsi spekülasyon (bkz. *Zondervan Resimli Kutsal Kitap Ansiklopedisi (The Zondervan Pictorial Encyclopedia of the Bible)*, C. 5, s. 442-444).

NASB, NRSV "büyü"

NKJV, TEV "sihir"

NJB "sihirbazlık"

ÖZEL KONU: BÜYÜ

Antik zamanlarda farklı büyü çeşitleriyle ilgilenen birkaç tip birey ve grubun varlığını görüyoruz. Büyü bir tür dini uygulamadır.

1. Büyü ilk yazılı kültür olan Sümerlerin yaratılış hikayelerinde ortaya çıkıyor.
 - a. baş ilah, *Ea-enki*, *Apsu*'yu büyüyle öldürdüğü için "Büyülü Sözlerin Efendisi" adlandırılıyor
 - b. oğlu *Marduk*, babasının büyüleri ve etkileri sayesinde *Tiamat*'ı yeniyor
 - c. bkz. Erica Reiner, *Surpu: Sümerlerin ve Akadların Büyülü Sözler Koleksiyonu (A Collection of Sumerian and Akkadian Incantations)*
2. Mısır'da büyü *Thoth* ve *İsis*'le ilişkiliydi ve çok yaygındı. İyi ve kötü büyü arasında ayırım yapılmıyordu. Genelde şunlarla bağlantılıydı:
 - a. iyileştirmeler
 - b. rüya yorumu
 - c. siyasi etkinlik
 - d. ölüm diyarına geçiş
3. Anadolu'daki Hitit kültüründe büyü l'inciye benziyordu. Büyü iyiye ve kötüye ayrılıyordu. Birinci desteklenir, ikinci kınanırdı. Genelde yaşlı kadınlarla kâhinler kullanılırdı. Tüm Eski Kuzey Avrasya halkları gibi Anadolu'lular da büyüü askeri seferlerin olmazsa olmazı olarak görüyordu.
4. Astrolojiyle ilgilenen Media asıllı bir kâhinler sınıfı var. Bunlara "Kıldaniler" deniyordu (bkz. ÖZEL KONU: KILDANİLER, bkz. Dan. 1:20; 2:2,10,27; 4:7,9; 5:11; Mat. 2:1,7,16). Heredot onları "Medialı kâhinler" adlandırıyor. Bu kâhinler yıldız tanrılarının (yani gezegenler, yıldızlar, takımyıldızlar, kuyrukluyıldızlar) hareket ve konumlarından yola çıkarak gelecekteki olayları öngörmek ve kontrol etmekle uğraşırlardı.
5. Kenan'daki (Ugarit) büyü hakkında çok az rivayet günümüze ulaşmıştır. *El* adında bir varlığın çok güçlü olup bir Ugarit Kralı'nı büyüyle iyileştirdiği açıkça biliniyor (bkz. "Kral Keret Efsanesi," ANET. 148b).

6. Çoğu büyü grupları doğaüstü ya da doğal güçleri manipüle edebildiklerini iddia eden kişilerden oluşurdu (bkz. Yar. 41:8,24; Çık. 7:11,22; 8:7,19; 9:11). Bu güçler ya da tanrılar genelde insanlarla uyumsuzluk içindeler ve güçlerden birinin tarafını seçerek bilgeliğin sahibi şahsi çıkarı için güçleri kontrol edebilir (MS. üçüncü ve dördüncü yüzyılların büyülü papirüslerine bakınız). Bu bireyler
 - a. gaipten haber verir
 - b. gelecekteki olayları kontrol eder
 - c. gelecekteki olayları ve rüyaları yorumlar
 - d. diğer bireyleri, kentleri, ulusları, orduları vs. lanetler ya da korurdu

John H. Walton, *Antik Yakındoğu Düşüncesi ve Eski Antlaşma (Ancient Near Eastern Thought and the Old Testament)*, s. 265'te faydalı bir açıklama var:

"Divinasyon bilgi edinmeyle ilgilenirken büyü yetki kullanma demektir. 'Divinasyonun ortaya çıkardığını büyü çözümleyebiliyor'. . .Büyü, şahsi çıkarlar doğrultusunda kozmik güçleri manipüle etme girişimini temsil eder.
7. Elç. 8:9,11'de olduğu gibi büyücüler doğanın kişisel olmayan güçlerine ya da kişisel (şeytani) güçlerine kendi isteklerini yerine getirtebildiklerini iddia ediyorlardı. Bu genelde büyülü ayinler ve sözlerle yapılırdı. "Gerçek" büyücüler ayinlerle litürjileri doğru uygulamayan diğer büyücülere sık sık saldırırdı. Bunlara şarlatan ya da sahtekar denirdi (bkz. Elç. 13:6,8; 19:13).
8. Müjde'nin gücü Pavlus'un Efes'teki hizmeti sırasında eski büyücülerin Mesih inancına dönmeleri ve pahalı büyü kitaplarını (büyülü sözler, ayinler ve litürjilerin doğru uygulaması, bkz. Elç. 19:19) satmak yerine halkın önünde ateşe vermelerinde görülüyor.
9. İlave okuma önerileri
 - a. Susan Garrett, *Şeytanın Acı Sonu (The Demise of the Devil)*, Fortress Press, 1989
 - b. Merrill Unger, *Kutsal Kitap Çerçevesinde Demonoloji (Biblical Demonology)*, Scripture Press, 1967
 - c. Hendrik Berkhof, *Mesih ve Hükümranlıklar (Christ and the Powers)*, Herald Press, 1977
 - d. Waller Wink, *Güçlere Ad Vermek (Naming the Powers)*, Fortress Press, 1984
 - e. Clinton Arnold, *Ruhsal Savaş Hakkında Üç Kritik Soru (Three Crucial Questions About Spiritual Warfare)*, Baker, 1997
 - f. John H. Walton, *Antik Yakındoğu Düşüncesi ve Eski Antlaşma (Ancient Near Eastern Thought and the Old Testament)*
10. Tüm bu büyülü, okültik uygulamalar YAHVE'nin gözünde iğrenç, halkı içinse yasaktır (Yas. 18:10-14 üzerine çevrimiçi notlara bakınız).

8:10 "Büyük Güç dedikleri Tanrı gücü işte budur" Bu, Greko-Romen tanrılar arasındaki en yüce tanrı Zeus'un unvanıydı. Aramiceye "Büyük adlandırılan tanrının gücü budur" diye çevrilir. Bu adam yerlileri iyice kandırmıştı. Kendini bile kandırması olabilir (bkz. Elç. 8:9,13).

8:12 "inandıkları" Elç. 3:16'daki İman, İman Etmek, Güven ve Elç. 6:5'teki Eski Antlaşma'da İnanmak Özel Konularına bakınız.

NASB "Müjde'yi vaaz eden"

NKJV "ilgili şeyleri vaaz etti"

NASB "Müjde'yi vaaz ediyordu"

NASB "Müjde hakkındaki bildiri"

Bu, Grekçe iyi, yani *eu* ile mesaj, yani *angelizō* sözcüklerinin birleşimi olan *euangelizō* fiildir. İngilizcedeki *evangel*, *evangelize* ve *evangelism* kelimeleri bu Grekçe terimden geliyor. Filipus bu Samiriyelilere İsa'nın hikayesini tanıttı, onlar ise kurtarıcı imanla karşılık verdiler.

▣ **"Tanrı'nın Egemenliği"** Elç. 1:3'teki bu konu üzerine iki Özel Konu'ya bakınız.

▣ "İsa Mesih adıyla ilgili" Elç. 2:21'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ "vaftiz oldular" See Special Topic at Acts 2:38.

▣ "erkekler de kadınlar da" Bağlamsal olarak bu ifadenin iki önemi olabilir.

1. Pavlus "kadın erkek demeden (bkz. Elç. 8:3)," baskı yapıyordu ama Müjde de "erkekleri de kadınları da" kurtarıyordu
2. Yahudilikte sadece erkekler giriş töreni olan sünnete katılırdı ama artık Müjde'de her iki cinsiyet giriş töreni olan vaftize katılırdı.

8:13 "Simun'un kendisi de inanıp" Çoğu müjdeci bu "inanıp" terimini (Elç. 3:16'daki Özel Konu'ya bakınız) çok kesin anlamda kullanıyor ama Yeni Antlaşma'da bazı yerlerde (ör. Yu. 8:31) tam anlamıyla imana gelme ifade etmez (bkz. Yu. 8:59).

Tek ölçüt başlangıçtaki iman değil (bkz. Mat. 13:1-9,10-23; 24:13). İstikrarlılık ve itaat de Mesih'le gerçek bir ilişkinin kanıtlarıdır.

ÖZEL KONU: SEBAT

Hristiyan yaşamına ilişkin Kutsal Kitap doktrinleri Doğu'ya özgü diyalektik çiftler halinde ortaya koydukları için bunları anlatmak güçtür (bkz. ÖZEL KONU: DOĞU EDEBİYATI [Kutsal Kitap'ta paradokslar]). Bu çiftler çelişkili dursa dahi her ikisi Kutsal Kitap'a uygundur. Batılı Hristiyanlar tek doğru seçip zıt doğruyu görmezden gelmeye ya da küçümsemeye meyletmiştir. Örnekleme gerekirse;

- A. Kurtuluş bir kez verilen Mesih'e dönme kararı mı yoksa öğrenciliğe ömür boyu adanmışlık mı?
- B. Kurtuluş egemen Tanrı'nın lütfü aracılığıyla seçilmek mi yoksa insanlığın ilahi bir teklife inanarak ve tövbe ederek karşılık vermesi mi?
- C. Kurtuluşu kabul ettikten sonra kaybetmek imkansız mı yoksa devamlı çabalamak mı lazım?

Sebat konusu kilise tarihi boyunca tartışmalı olmuştur. Sorun, görünüşte çelişen Yeni Antlaşma pasajlarıyla başlıyor.

- A. güven verme üzerine metinler
 1. İsa'nın beyanları (Yu. 6:37; 10:28-29)
 2. Pavlus'un beyanları (Rom. 8:35-39; Ef. 1:13; 2:5,8-9; Flp. 1:6; 2:13; 2Se. 3:3; 2Ti. 1:12; 4:18)
 3. Petrus'un beyanları — 1Pe. 1:2
- B. sebat gereksinimi üzerine metinler
 1. İsa'nın beyanları (Mat. 10:22; 13:1-9,24-30; 24:13; Mar. 13:13; Yu. 8:31; 15:4-10; Va. 2:7,17,26; 3:5,12,21)
 2. Pavlus'un beyanları (Rom. 11:22; 1Ko. 15:2; 7:28; 2Ko. 13:5; Gal. 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Flp. 2:12; 3:18-20; Kol. 1:23; 2Ti. 3:2)
 3. İbranilere Mektup'un yazarının beyanları (İbr. 2:1; 3:6,14; 4:14; 6:4-12; 10:26-27)
 4. Yuhanna'nın beyanları (1Yu. 2:6; 2Yu. 9)
 5. Baba'nın beyanları (Va. 21:7)

Kutsal Kitap'ta kurtuluş egemen ve Üçlükte Bir Olan Tanrı'nın sevgisinden, merhametinden ve lütfundan ileri geliyor. Hiçbir insan Ruh'un etkisi olmaksızın kurtulamaz (bkz. Yu. 6:44,65). Tanrı önce gelir ve atılacak adımları belirler fakat insanlardan hem başlangıçta hem devamlı olarak iman ve tövbeyle karşılık vermelerini talep ediyor. Tanrı antlaşmaya dayalı ilişki içerisinde insanlıkla işbirliği yapıyor. Ayrıcalıklar ve sorumluluklar var! Bkz. ÖZEL KONU: ANTLAŞMA ve ÖZEL KONU: TUTMAK

Kurtuluş tüm insanlara veriliyor (bkz. Yu. 1:12; 3:16; 4:42; 1Ti. 2:4; Tit. 2:11; 2Pe. 3:9; 1Yu. 2:2; 4:14). İsa'nın ölümü düşmüş yaratılışın günah sorununu halletti (bkz. Mar. 10:45; Yu. 1:29; 2Ko. 5:21). Tanrı bir kurtuluş yolu sağladı ve suretinde yaratılmış herkesin İsa aracılığıyla gösterdiği sevgisiyle teminine karşılık vermesini istiyor. Bkz. ÖZEL KONU: YAHVE'NİN EBEDİ KURTARIŞ PLANI

Bu konu üzerine Kalvenizm açısından olmayan okumalar yapmak isterseniz aşağıdakilere bakınız:

1. Dale Moody, *Gerçeğin Bildirisi (The Word of Truth)*, Eerdmans, 1981 (s. 348-365)
2. Howard Marshall, *Tanrı Gücünün Koruması Altında (Kept by the Power of God)*, Bethany Fellowship, 1969
3. Robert Shank, *Oğul İle Birlikte Yaşam (Life in the Son)*, Westcott, 1961

Kutsal Kitap bu konuda iki farklı soruna değiniyor: (1) verilen güveni meyvesiz, bencil yaşamlar sürme izni gibi algılamak ve (2) hizmetle ve kişisel günahla boğuşanları teşvik etmek. Sorun şu ki yanlış gruplar yanlış mesajı algılayıp sınırlı Kutsal Kitap pasajlara dayanan teolojik sistemler kuruyor. Bazı Hristiyanlar güven mesajına can havliyle ihtiyaç duyuyor, diğerlerine ise sert uyarılar yarıyor! Siz hangi gruptasınız?

Augustinus ile Pelagius arasında ve Kalven ile Arminius (kısmen Pelagyan) arasında geçen tarihsel bir teolojik anlaşmazlık var. Tartışma konusu şu sorudur: kişi gerçekten kurtulduysa imanda ve meyve vermede sebat göstermeli mi?

Kalvenciler Tanrı'nın egemenliğini ve tutma gücünü öne süren Kutsal Kitap pasajlarının (Yu. 10:27-30; Rom. 8:31-39; 1Yu. 5:13,18; 1Pe. 1:3-5) ve Ef. 2:5,8'deki bitmiş zamanlı edilgen ortaçlar gibi FİİL ZAMANLARI'nın arkasında saf tutuyor.

Arminius'u destekleyenler imanlıları "dayanın," "tutunun" ya da "devam edin" diye uyararak Kutsal Kitap metinlerinin arkasında saf tutuyor (Mat. 10:22; 24:9-13; Mar. 13:13; Yu. 15:4-6; 1Ko. 15:2; Gal. 6:9; Va. 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7). Şahsen ben İbranilere 6 ya da 10'un uygulanabilir olduğuna inanmıyorum fakat birçok Arminius destekçisi bunları dönekliğe karşı uyarı olarak kullanıyor. Matta 13 ve Markos 4'teki İkinci meseli görünürdeki iman sorununu ele alıyor Yu. 8:31-59. Kalvenciler kurtuluşu tarif eden BİTMİŞ ZAMANLI FİİLERİ gösterdikleri gibi Arminius'un destekçileri 1Ko. 1:18; 15:2; 2Ko. 2:15 gibi şimdiki zamanlı pasajları gösteriyor.

İşte teolojik sistemlerin yorum yapmada metni kanıt olarak kullanma yöntemini nasıl suistimal ettiklerinin mükemmel örneği. Genelde tüm metinlerin nasıl algılandığını belirleyen teolojik sistem kurmak için yol gösterici ilke ya da ana metin kullanılır. Herhangi kaynaktan ileri gelen sistemlere karşı dikkatli olun. Bunlar vahiyden değil, Batı mantığından ileri geliyor. Kutsal Kitap Doğu'nun kitabıdır. Gerilim dolu, görünürde çelişkili çiftlerde bulunan gerçeği ortaya koyuyor. Hristiyanlar her ikisini doğrulayıp gerilimin içinde yaşamalı. Yeni Antlaşma hem imanlının güvenini hem devamlı iman ve dindarlık talebini ortaya koyuyor. Hristiyanlık başlangıçta tövbe ve imanla karşılık verme, sonra da devamlı tövbe ve imanla karşılık vermedir. Kurtuluş cennete bilet ya da hayat sigortası poliçesi, yani ürün değil, bir ilişkidir. Kurtuluş bir karardır, öğrenciliktir. Yeni Antlaşma'da her FİİL ZAMANIYLA tarif edilir:

- AORİST (tamamlanmış eylem), Elç. 15:11; Rom. 8:24; 2Ti. 1:9; Tit. 3:5
- BİTMİŞ ZAMAN (devam eden sonuçları olan tamamlanmış eylem), Ef. 2:5,8
- ŞİMDİKİ ZAMAN (devam eden eylem), 1Ko. 1:18; 15:2; 2Ko. 2:15
- GELECEK ZAMAN (gelecek ya da kesin olaylar), Rom. 5:8,10; 10:9; 1Ko. 3:15; Flp. 1:28; 1Se. 5:8-9; İbr. 1:14; 9:28

▣ **"Filipus'un yanında kaldı"** Bu bir dolaylamalı bitmemiş zamanlı fiildir. Sıralamaya dikkat ediniz.

1. dinledi, Elç. 8:6-7,12
2. gördü, Elç. 8:6-7,13
3. iman etti, Elç. 8:13
4. vaftiz oldu, Elç. 8:13
5. Filipus'la kaldı, Elç. 8:13

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 8:14-24

¹⁴Yeruşalim'deki elçiler, Samiriye halkının, Tanrı'nın sözünü benimsediğini duyunca Petrus'la Yuhanna'yı onlara gönderdiler. ¹⁵Petrus'la Yuhanna oraya varınca, Samiriyeli imanlıların Kutsal Ruh'u almaları için dua ettiler. ¹⁶Çünkü Ruh daha hiçbirinin üzerine inmemiştir. Rab İsa'nın adıyla vaftiz olmuşlardı, o kadar. ¹⁷Petrus'la Yuhanna onların üzerine ellerini koyunca, onlar da Kutsal Ruh'u aldılar. ¹⁸⁻¹⁹Elçilerin bu el koyma hareketiyle Kutsal Ruh'un verildiğini gören Simun onlara para teklif ederek, "Bana da bu yetkiyi verin, kimin üzerine ellerimi koysam Kutsal Ruh'u alsın" dedi. ²⁰Petrus, "Paran da yok olsun, sen de!" dedi, "Çünkü Tanrı'nın armağanını parayla elde edebileceğini sandın. ²¹Senin bu işte bir payın, bir hakkın yok. Yüreğin, Tanrı'nın gözünde doğru değildir. ²²Bu kötülüğünden tövbe et ve Rab'be yalvar, yüreğindeki bu düşünce belki bağışlanır. ²³Senin kin dolu, kötülüğe tutsak biri olduğunu görüyorum." ²⁴Simun, "Benim için Rab'be yalvarın da söylediklerinizden hiçbiri başıma gelmesin" diye karşılık verdi.

8:14 "Yeruşalim'deki elçiler, Samiriye halkının, Tanrı'nın sözünü benimsediğini duyunca Petrus'la

Yuhanna'yı onlara gönderdiler" İsa hayattayken öğrencilerin Samiriyelilere hizmet etmesi yasaktı (bkz. Mat. 10:5). Görünüşe göre Elçiler, Kutsal Ruh'un geleneksel olarak nefret edilen bir ırksal grubun arasındaki bu yenilikçi ve alışılmadık hareketlenişine resmi onaylarını vermek istiyorlardı. Elç. 1:8'de bu bölgeden spesifik olarak bahsediliyor. Filipus, Müjde'nin tüm dünyaya yayılmasına ilişkin İsa'nın sözlerinin anlamını her zamanki gibi Onikilerden önce anlamıştı.

İsa'ya iman etmenin "Tanrı sözünü kabul etmek" ile paralel olduğuna dikkatinizi çekerim. Tanrı sözü şunları temsil edebilir:

1. Tanrı'nın insanlarla toplam iletişimi
2. Tanrı'nın insanlarla yazıya geçmiş iletişimi
3. Tanrı'nın son ve en büyük öz vahyi (bkz. İbr. 1:3) olan Tanrı Oğlu (yani Söz, bkz. Yu. 1:1)

Petrus'la Yuhanna'nın gönderilmesi dikkate değer. Petrus, Elçiler grubunun onaylı önderiydi, Yuhanna ise daha önce Samiriyelilerin üzerine gökten ateş yağdırmak istiyordu (bkz. Luk. 9:54).

8:15 "Samiriyeli imanlıların Kutsal Ruh'u almaları için dua ettiler" Elçilerin İşleri kitabını baz alarak bir kurtuluş teolojisi oluşturmakta şu sebeple çok büyük sorunlar var: kurtuluşla alakalı olayların sırası ve olayların kendileri pasajdan pasaja değişiyor. Bu pasajda Kutsal Ruh ile Pentikost'ta olduğu gibi onaylama, yani Tanrı'nın bu Samiriyelileri kabul edip kurtardığını gösterme söz konusu. Onlar Kutsal Ruh'un müdahalesi olmadan (bkz. Rom. 8:9) zaten kurtulamazlar ("almaları" bitmiş zamanlı orta haber kipidir).

Bence Pentikost'ta yaşananlar Tanrı'nın, yeni bir grubu tamamen kabul ettiğini imanlı Yahudi kiliseye gösterip onaylamak için farklı ırksal ve coğrafi insan gruplarının yaşantısında tekrarladığı bir modeldi. Böylece Ruh'un Elçilerin İşleri'ndeki Pentikost günü belirişi Korint dillerinden teolojik olarak farklıdır.

Bu metni kullanarak kurtuluştan emin olmak için Korint tarzı deneyimi şart koşmak olmaz (bkz. 1Ko. 12:29-30, "hayır" cevabı bekleyen sorular zinciri). Luka olanları yazıyor, her zaman olması gerekeni değil.

8:16-17 Bu, Elç. 2:38'de belirtilen olay sırasından farklıdır. Uyumsuzluğun sebebi Kutsal Ruh'un spesifik eylemidir: (1) Elç. 2:38'de kurtuluşa dair ve (2) Elç. 8:16'da Pentikost türü deneyime dair. Elçilerin İşleri 2'de geçen "Kutsal Ruh olayı" şimdi Samiriyelilerle yaşandı. Bu, tek onların yararı için değil, büyük ölçüde Yahudi Hristiyan topluluğunun yararı içindi. Bu sayede Tanrı'nın Samiriyelileri tamamen kabul ettiğini gördüler! Maksat kurtuluşun çift aşamalı bir deneyim olduğunu savunmak değil.

Pentikost'ta yaşadıkları özel Ruh belirişinin eksikliğini Petrus'la Yuhanna'nın hissettiğine lütfen dikkat ediniz. Filipus'un vaazıyla birlikte gösterilen mucizevi belirtilerin Ruh'un gerçek belirmeleri olmadığını ima etmiyorum. Petrus'la Yuhanna Samiriyeli bir Pentikost istediler! Aynı şeyi Elç. 10'da Kornelius yaşarken Petrus Tanrı'nın Romalı yüzbaşıyı ve ailesini tamamen kabul etmiş olduğunu biliyordu. Müjde tüm insanlar içindir. Bu deneyimin Elçilerin İşleri'nde ortaya çıkardığı büyük hakikat budur!

8:16 Buna Samiriyeli Pentikost denilebilir.

8:17 Bu ayet, üzerine el koyma gerekliliğini kanıtlamak için kullanılamaz. Söz konusu işlem bu amaçla Elçilerin İşleri'nde bir daha geçmez. Burada Elçilerin gücünü ve yetkisini ifade ediyor. Elç. 6:6'daki **ÖZEL KONU: ELLERİN ÜZERİNE KONULMASI**'na bakınız.

8:20 Bizim için teolojik olan soru, Simun için soteryolojiktir (kurtuluş bilimi). O kurtuldu mu? Petrus'un dedikleri ya lanet ya da uyarı olarak algılanabilir. Bütün yeni imanlılar Müjde hakkında zayıf ve hatalı bilgiye sahip. Peki İstefanos'un Müjde anlayışında ekstra bir egotizm ögesi mi var? İnsanlar, hayatlarında çakışan öncelikler varken kurtulabilir mi?

▣ **"Tanrı'nın armağanını"** Ruh burada Tanrı'nın günahlı ve isyankâr insanlık için tüm yaptıklarını temsil eder (bkz. Yşa. 55:1-2; Yer. 31:31-34; Hez. 36:22-38; Luk. 11:13; Elç. 2:38).

8:21 "Senin bu işte bir payın, bir hakkın yok" İlk "pay," yani *meris* terimi ortak pay anlamına gelir. Burada ve 2Ko. 6:15'te olumsuz anlamı var.

İkinci "hak," yani *klēros* terimi Eski Antlaşma'da, Tanrı'nın isteğini belirleme yolu olan "kura," yani *Urim* ile *Tummim* anlamında kullanılıyor. Vadedilmiş Topraklar oymaklar arasında kurayla bölüştürüldü (bkz. Yşu. 12-19). Bu yüzden miras anlamında kullanılır. Kelime İngilizceye "clergy" olarak geçti ama Yeni Antlaşma'da tüm imanlıları niteler.

▣ **"Yüreğin, Tanrı'nın gözünde doğru değildir"** Bu, Mez. 78:37'ye gönderme olabilir. "Doğru" ve "adil" terimleri (Elç. 3:13'teki Özel Konu'ya bakınız) ile bunların çeşitli şekilleri Mezopotamya'da bulunan bir nehir kamışı teriminden geliyor. Kamış beş ila altı metre boyunda ve dümdüzdü. Tanrı, duvarların yatay düzlüğünü kontrol etmek için kullanılan bu inşaat terimiyle kendi etik karakterini tarif ediyor. Tüm insanların yargılandığı standart, ölçü, düz cetvel O'dur. Bu gerçeğin ışığı altında kimse sınavdan geçemez (bkz. Rom. 3:9-18,23).

8:22 "tövbe et" Bu, acillik belirten aorist etkin emir kipidir. Elç. 2:38'deki nota ve Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"yalvar"** Bu bir aorist edilgen (edilgen görünüşlü eylemsel) emir kipidir. Tövbeye yol açan mahkûmiyet nasıl insanın içinde olan Ruh'un göstergesiye, Tanrı'yla konuşmak kişisel bir ilişkinin göstergesidir!

▣ **"belki"** Bu, birinci sınıf koşullu cümledir, yazarın amacı uğruna ya da yazar açısından gerçek olduğu varsayılır. Bu cümlede Simun'un tövbe edip bağışlanma için dua etme istekliliğine bağlı bir koşulluluk ifade eder. Onun zihniyetiyle davranışları normatif Hristiyanlıktan ciddi bir sapmadır.

▣ **"yüreğindeki bu düşünce"** Günah düşüncede başlar. Hahamlar zihnin ekilmeye hazır sürülmüş bir tarlaya benzediğini söyler. Gözlerimizden ve kulaklarımızdan içeri girmesine izin verdiğimiz şeyler kök salar. Bunların üzerinde durursak düşünceler eyleme dökülür. Bu yüzden Yeni Antlaşma "zihinlerinizi eyleme hazırlayın" (bkz. 1Pe. 1:13), "düşüncenizin yenilenmesiyle değişin" (bkz. Rom. 12:2; Ef. 4:23) diye ısrar ediyor.

8:23

NASB, NRSV **"kin dolu acı"**

NKJV **"acıyla zehirli"**

TEV **"acı kıskançlıkla dolu"**

NJB **"kin acısı"**

"Kin" (*cholē*) ile "acı" (*pikros*) terimleri genelde öfke ve döneklilikle ilişkilendirilen bir acı ruh niteler (bkz. Yas. 29:18; 32:28-33; İbr. 12:15). Pavlus "acı" terimini kaçınılacak şeyler listelerinde birkaç kez kullanıyor (bkz. Rom. 3:14; Ef. 4:31).

NASB **"kötülüğe tutsak"**

NKJV **"kötülüğe bağlı"**

NRSV **"kötülük zincirleri"**

TEV "günah tutsağı"
NJB "günah zincirleri"

Bu, Mesih'in yaptığına gönderme olabilir (bkz. Yşa. 58:6). İsa Simun'u günah cezasından kurtardığı gibi bu kötü tutsaklıktan da kurtarıp kişisel güce salıverebilirdi. Günahın iki yönü var: (1) hem fiziksel hem ruhsal ölüm ve (2) günahkârın yaşamını kontrol eden kişi, (hem kurtulmuş olanı hem kaybolanı etkileyebilir, bkz. 1Ko. 3:1-3). Günahın hakkından hem zaman içerisinde hem ebediyette gelmek lazım; cezasıyla ve gücüyle yüzleşmek lazım, bunu ise yalnızca Mesih ile Ruh başarabilir fakat imanlılar olarak Onlara izin vermeliyiz!

8:24 "Benim için Rab'be yalvarın" Bu bir aorist edilgen emir kipidir (çoğulluk tüm misyon ekibini kastediyor olabilir). Simun, Petrus'un Elç. 8:22'deki sözlerini tekrar ediyor. Petrus'un dedikleri onu korkuttu. Ben Simun'un imanlı olduğuna, fakat yeni, bebek imanlı olduğuna inanıyorum.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 8:25

²⁵Petrus'la Yuhanna tanıklık edip Rab'bin sözünü bildirdikten sonra, Samiriye'nin birçok köyünde de Müjde'yi duyura duyura Yerusulim'e döndüler.

8:25 "tanıklık edip" Elç. 2:40'daki nota bakınız.

▣ "Samiriye'nin birçok köyünde de Müjde'yi duyura duyura" Bu, Elçilerin Samiriyelilere karşı tutumlarındaki bariz değişikliği gösteriyor.

Görünüşe göre "Rab'bin sözü" ile "Müjde" eş anlamlıdır.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 8:26-40

²⁶Bu arada Rab'bin bir meleği Filipus'a şöyle seslendi: "Kalk, güneye doğru, Yerusulim'den Gazze'ye inen yola, çöl yoluna git." ²⁷Filipus da kalkıp gitti. Giderken Etiyopyalı bir hadım gördü. Bu adam Etiyopya Kraliçesi Kandaki'nin vezirlerinden biriydi. Kraliçenin bütün hazinelerinden sorumluydu. Yerusulim'e, tapınmaya gelmişti. ²⁸Geri dönerken arabasında oturmuş, Peygamber Yeşaya'nın Kitabı'nı okuyordu. ²⁹Ruh Filipus'a, "Git" dedi, "Şu arabaya yetiş." ³⁰Filipus koşup arabanın yanına geldi ve hadımın Peygamber Yeşaya'yı okumakta olduğunu işitti. "Acaba okuduklarını anlıyor musun?" diye sordu. ³¹Hadım, "Biri bana yol göstermedikçe nasıl anlayabilirim ki?" diyerek Filipus'un arabaya binip yanına oturmasını rica etti. ³²Kutsal Yazılar'dan okuduğu bölüm şuydu:

"Koyun gibi kesime götürüldü;
Kırkıcının önünde kuzu nasıl ses çıkarmazsa,
O da öylece ağzını açmadı.
³³Aşağılandığında adalet O'ndan esirgendi.
O'nun soyunu kim anacak?
Çünkü yeryüzündeki yaşamına son verildi."

³⁴Hadım Filipus'a, "Lütfen açıklar mısın, peygamber kimden söz ediyor, kendisinden mi, bir başkasından mı?" diye sordu. ³⁵Bunun üzerine Filipus anlatmaya koyuldu. Kutsal Yazılar'ın bu bölümünden başlayarak ona İsa'yla ilgili Müjde'yi bildirdi. ³⁶⁻³⁷Yolda giderlerken su bulunan bir yere geldiler. Hadım, "Bak, burada su var" dedi. "Vaftiz olmama ne engel var?" ³⁸Sonra arabanın durmasını buyurdu. Filipus'la hadım birlikte suya girdiler ve Filipus hadımı vaftiz etti. ³⁹Sudan çıktıkları zaman Rab'bin Ruhu Filipus'u hemen oradan uzaklaştırdı. Filipus'u bir daha görmeyen hadım sevinç içinde yoluna devam etti. ⁴⁰Filipus ise kendini Aşdot Kenti'nde buldu. Sezariye'ye varıncaya dek bütün kentleri dolaşarak Müjde'yi duyurdu.

8:26 "Rab'bin bir meleği Filipus'a şöyle seslendi" Burada "Rab'bin bir meleği ile "Kutsal Ruh" eş anlamlı gibi gözüküyor (bkz. Elç. 8:29). Elçilerin İşleri'nde bu sık sık görülür. Elç. 5:19'daki nota bakınız.

▣ **"Kalk, güneye doğru. . .git"** Bunlar ikisi de emir kipidir. Bu, Mısır'a giden iki yoldan birini kastediyor olabilir. Bu mesaj kesin talimatlarından dolayı sesle iletilmiş olabilir. Pavlus'un ki gibi bunun da Tanrı tarafından hazırlanan bir müjdecilik karşılaşması olduğu belli.

NASB **"(Bu bir çöl yoludur.)"**

NKJV **"Burası çöl"**

NRSV **"(Bu bir kır yoludur)"**

TEV **"(Bu yol günümüzde kullanılmıyor)"**

NJB **"çöl yoluna"**

Eğer bu yorum Luka'ya aitse, Luka kaynağını mı açıklıyor yoksa yorum Luka'nın kaynağından (muhtemelen Filipus, bkz. Elç. 21:8) mıdır? Bu sorulara kesin bir cevap verilemez. Kaç farklı kişi dahil olursa olsun esin, tüm Kutsal Kitap eserlerini kapsar.

8:27 "bir hadım" "Hadım" teriminin "memur" anlamı da var. Ancak onun fiziksel bir hadım mı yoksa sadece bunun türemiş anlamı olan bir vezir mi olduğu belli değil. Eski Antlaşma'da Potifar'a hadım denildiği halde kendisi evlidir (bkz. Yar. 39:1). Eski Antlaşma'da, Yas. 23:1 hadımların Yahudi topluluğuna dahil edilmesini yasaklıyor; fakat Yşa. 56:3-5'de bu yasak kaldırılıyor. Bu, yeni Ruh çağının görünmeye başladığını açıkça gösteriyor. Bu adamın Tanrı'dan korkan ya da Yahudiliğe dönen biri olup olmadığı kesin olmamakla beraber olasıdır. Yüksek rütbeli bir memur olduğu ima ediliyor.

▣ **"Etiyopya Kraliçesi Kandaki"** Kandaki "Firavun" veya "Sezar" gibi bir unvandır. Kraliçeden bahsetmesinin sebebi Etiyopya kralının ilah sayılması ve böylelikle basit yönetim ya da siyasal işlerle uğraşmanın ona yakışmamasıydı.

8:28 "Peygamber Yeşaya'nın Kitabı'nı okuyordu" Görünüşe göre bu adam Yeşaya'ya ait pahalı bir deri tomar satın almış. Bu tomar, yani Ölü Deniz Yazmalarında bulunan tomar 9 metreden uzun olacaktı. Ruh'un yönlendirmesiyle Mesih'le ilgili Yşa. 53:7-8 pasajını açmış, orayı okuyordu.

8:29 "Ruh Filipus'a, "Git" dedi, "Şu arabaya yetiş" Bu bir aorist edilgen emir kipidir. Gerçek anlamı "yapış" idi. Ruh Filipus'a her yönlendirmeyi özellikle veriyor.

8:30 "Filipus koşup arabanın yanına geldi ve hadımın Peygamber Yeşaya'yı okumakta olduğunu işitti" Antik zamanlarda herkes, tek başınayken bile sesli şekilde okurdu.

▣ **"Acaba okuduklarını anlıyor musun"** Harika bir soru! Kutsal Yazıları okuyup anlamını açıkça görememek mümkün. Ruh Filipus'u aşağıdakileri yapacak bir "ilahi buluşma"ya yönlendiriyor:

1. yeni çağın başladığını göstermek
2. farklı insan grubuna güçlü bir tanıklık etmek

8:31 A. T. Robertson'un *Yeni Antlaşma'da Sözel Resimler (Word Pictures in the New Testament)* adlı kitabı bu ayet üzerine şu yorumu yapmakta: "Bu, karışık koşuldur, ilk sırada gelen sonuç dördüncü sınıftandır. . . 'an' ve dilek kipiyle birlikte, koşul ise. . . birinci sınıftandır. . . bu Koini dilinde yaygın bir olgudur" (s. 110). Bu birinci sınıf koşulu, Luk. 19:40'taki gibi *ei* yerine *ean* kullanıyor. Koşulu yapı değil, kip belirler (bkz. Luk. 19:40).

8:32-33 Bu alıntı Mesih'le ilgili Yşa. 53:7-9'un Septuaginta çevirisinden alınmıştır. Bu Eski Antlaşma bağlamında Mesih'le ilgili diğer ayetlerin yerine bu ayetlerin vurgulanmasını şaşırtıcı buluyorum. Lakin Filipus tam okuduğu yerden başlıyor ve pasajın tamamını Nasıralı İsa'nın yaşamı, hizmeti, ölümü ve dirilişinin ışığı altında açıklıyor. Eski Antlaşma peygamberlikleri yerine getirilmiştir ve Mesih aracılığıyla bağışlanma herkese sunulmakta!

8:35 "Filipus anlatmaya koyuldu" Bu, Müjde'nin duyurulmasında "Acı Çeken Kul" hakkındaki Eski Antlaşma pasajının esas olduğunu gösteriyor. Kanaatimce ilk kiliseye bu eski peygamberliklerin İsa'yı ne bakımdan ilgilendirdiğini İsa Kendisi gösterdi (bkz. Luk. 24:27).

8:36 "Bak, burada su var var. . .Vaftiz olmama ne engel var?" Filipus'un Müjde bildirisine vaftiz de dahildi (bkz. Mat. 3; 28:19; Rom. 6:1-11; Kol. 2:12)! Elç. 2:38'deki Özel Konu'ya bakınız. Dikkat ederseniz imana etmiş birini vaftiz etmek için Yeruslaim'deki Elçilerin onayına gerek duymuyordu. Vaftiz bir mezhep sorunu değil, Tanrı Egemenliği sorunudur. Günümüzde beklenen işlemlere kadar Kutsal Kitap sularını bulandırmış mezhepsel geleneklerden sakınmalıyız!

Hadım kabul edilmek konusunda endişeli miydi?

1. ırk sorunu
2. fiziksel sorun
3. sosyoekonomik sorun
4. kateşizm sorunu

İsa Mesih'te tüm engeller kaldırılmıştır (bkz. Ef. 2:11-3:13). Her kim arzularsa gelebilir (bkz. Yu. 1:12; 3:16; Rom. 10:9-13)!

8:37 Hadımın itirafını anlatan bu ayet ne P⁴⁵ (Chester Beatty Papirüsleri), P⁷⁴ (Bodmer Papirüsleri) adlı antik Grekçe papirüs el yazmalarında ne de majüskül Grekçe α , A, B ve C el yazmalarında bulunmuyor. Ayrıca bazı antik Vulgata, Süryani, Kıptî ve Etiyopyalı çevirilerde de mevcut değil. 37'ci ayet Elçilerin İşleri'ne özgü değil. UBS⁴ bu eksikliğe "A", yani kesin, derecesi veriyor. NASB (1970) baskısı metninde bile geçmiyor ama 1995 güncelleştirmesinde paranteze alınmış biçimiyle dahil ediliyor.

8:38-39 "suya girdiler. . .Sudan çıktıkları" Bu, daldırma için kanıt metni değildir. Bağlam vaftiz yöntemini değil, bir su kütesine girdiklerini ima ediyor. Yerleşmiş önyargularınıza karşı dikkatli olan!

8:39 "Rab'bin Ruhu Filipus'u hemen oradan uzaklaştırdı" Bunun İlyas (bkz. 2Kr. 18:12; 2Kr. 2:16) ya da Hezekyel'in (bkz. Hez. 3:14; 8:3) gibi mucizevi şekilde mi yapıldığı yoksa sadece derhal ayrıldığını mı kastettiği belli değil. Kutsal Ruh bu imana gelişle çok yakından ilgilendi. Ayrıca kapsamlı bir ek çalışma ya da kateşizm yapılmadığı halde yeni imanlının Yeşaya tomarına ve içinde Kutsal Ruh'a sahip olduğunu da dikkate alınız.

▣ **"sevinç içinde yoluna devam etti"** Müjde daima beraberinde sevinç getirir (bkz. Elç. 8:8). İrinaios bu hadımın sonradan kendi halkına müjdecilik ettiğine dair geleneği yazar. Öğreniminin devamını bizzat Kutsal Ruh üstlenmiş olmalı!

8:40 Filipus Sezariye limanına varıncaya dek müjdecî hizmetini Filistin'in Aşdot (ya da *Azotus*) Kenti'nde devam ettirdi (bitmemiş zamanlı orta haber kipi). Belli ki Filipus evrensel müjdeciliğe Samiriyelilerin ve Etiyopyalıların dahil olduğunu anlamıştı. Müjde Filistinlileri bile kapsıyordu!

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Tanrı ilk Kilise'nin baskıya uğramasına neden müsaade etti?
2. Müjde'nin Samiriyelilere vaaz edilişi niçin bu kadar önemliydi?
3. Simun imanlı mıydı?
4. Samiriyeliler iman ettiklerinde neden Kutsal Ruh'u almadılar?
5. Hadım ne çeşit insanları temsil ediyor?
6. 37'ci ayet niçin tüm Kutsal Kitaplarda yer almaz?

ELÇİLERİN İŞLERİ 9

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Saul'un İmana Gelişi	Şam Yolu: Saul İmana Geliyor	Tarsuslu Saul'un İmana Gelişi	Saul'un İmana Gelişi	Saul'un İmana Gelişi
9:1-9	9:1-9	9:1-9	9:1-2 9:3-4 9:5a 9:5b-6 9:7-9	9:1-2 9:3-9
9:10-19a	Hananya Saul'u Vaftiz Ediyor 9:10-19	9:10-19a	9:10a 9:10b 9:11-12 9:13-14 9:15-16 9:17-19a	9:10-12 9:13-19a
Saul Şam'da Vaaz Ediyor 9:19b-22	Saul Mesih'i Vaaz Ediyor 9:20-22	9:19b-22	Saul Şam'da Vaaz Ediyor 9:19b-20 9:21 9:22	Saul'un Şam'daki Vaazı 9:19b-22
Saul Yahudilerden Kaçıyor 9:23-25 Saul Yerusalim'de	Saul lmden Kurtuluyor 9:23-25 Saul Yerusalim'de	Saul Yerusalim'i İlk Kez Ziyaret Ediyor 9:23-25	9:23-25 Saul Yerusalim'de	9:23-25 Saul'un Yerusalim'i Ziyareti 9:26-30 Esenlik
9:26-30	9:26-30 Kilise Büyüyor	9:26-30	9:26-30	9:26-30 Esenlik
9:31 Eneas'ın İyileşmesi	9:31 Eneas İyileştiriliyor	9:31 Petrus'un Lidda'ya ve Yafa'ya Yolculuğu	9:31 Petrus Lidda'da ve Yafa'da	9:31 Petrus Lidda'da Bir Felçliyi İyileştiriyor
9:32-35 Tabita Yaşama Dndrlyor	9:32-35 Tabita Yaşama Dndrlyor	9:32-35	9:32-35	9:32-35 Petrus Yafa'da Bir Kadını Hayata Döndürüyor
9:36-43	9:36-43	9:36-43	9:36-43	9:36-38 9:39-42 9:43

OKUMA DEVRESİ Ç (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh nceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayrıştırdığımız konuları beş ağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. nc paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- A. Elçilerin İşleri'nde vurgu kaymaya başlıyor
1. Elçi Petrus'tan Elçi Pavlus'a
 2. Filistin'den Akdeniz dünyasına
 3. Yahudilerden Yahudi olmayanlara
- B. Pavlus'un imana gelişi kilise tarihinde öylesine önemli bir andır ki Elçilerin İşleri kitabında üç kez anlatılır.
1. Luka'nın anlatısı, Elç. 9:1-30
 2. Pavlus'un Yeruşalim'deki kalabalık önündeki anlatısı, Elç. 22:3-16
 3. Pavlus'un Sezariye'de II Agrippa karşısındaki anlatısı, Elç. 26:4-18
 4. Pavlus Gal. 1:13-17 ve 2Ko. 11:32-33'te de aynı dönemden kısaca bahsediyor
- C. Pavlus'la İstefanos'un bildirimleri arasındaki benzerlikler apaçık. Pavlus İstefanos'un vaaz ettiği aynı Helenistik Yahudilere hizmet etmeye başladı. Pavlus, İstefanos'un Elç. 7'deki vaazını duydu (bkz. Elç. 7:58; 8:1; 22:20). Hatta Pavlus, Yeruşalim'deki Helenist Havraların İstefanos'la tartışıp kaybetmiş liderlerinden biri olabilir!
- D. Pavlus'un imana gelişinde etkili faktörlerden bazıları şunlardır:
1. Yahudiliğin içsel esenlik ve sevinç sağlayamaması
 2. İsa'nın yaşamı ve öğretileri özellikle Yeruşalim hahamları arasında iyi biliniyor ve tartışılıyordu
 3. Pavlus İstefanos'un vaazını dinledi ve ölümüne tanıklık etti, hatta belki İstefanos'la tartıştı
 4. baskı altındaki Hristiyanların tavrını ve imanını gördü
 5. dirilmiş Rab'le kişisel olarak görüşmesi her şeyi değiştirdi

KELİME VE TERKİP İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 9:1-9

¹⁻²Saul ise Rab'bin öğrencilerine karşı hâlâ tehdit ve ölüm soluyordu. Başkâhine gitti, Şam'daki havralara verilmek üzere mektuplar yazmasını istedi. Orada İsa'nın yolunda yürüyen kadın erkek, kimi bulsa tutuklayıp Yeruşalim'e getirmek niyetindeydi. ³Yol alıp Şam'a yaklaştığı sırada, birdenbire gökten gelen bir ışık çevresini aydınlattı. ⁴Yere yıkılan Saul, bir sesin kendisine, "Saul, Saul, neden bana zulmediyorsun?" dediğini işitti. ⁵Saul, "Ey Efendim, sen kimsin?" dedi. "Ben senin zulmettiğin İsa'yım" diye yanıt geldi. ⁶"Haydi kalk ve kente gir, ne yapman gerektiği sana bildirilecek." ⁷Saul'la birlikte yolculuk eden adamların dilleri tutuldu, oldukları yerde kalakaldılar. Sesi duydularsa da, kimseyi göremediler. ⁸Saul yerden kalktı, ama gözlerini açtığı anda hiçbir şey göremiyordu. Sonra kendisini elinden tutup Şam'a götürdüler. ⁹Üç gün boyunca gözleri görmeyen Saul hiçbir şey yiyip içmedi.

9:1 "Saul ise. . .hâlâ tehdit ve ölüm soluyordu" Gerçek anlamı "burnundan soluyordu." Elç. 26:11'de Pavlus kendisinden bahsederken onlara karşı şiddetle öfkelenildiğini söylüyor. Hatta görünüşe bakılırsa Pavlus birkaç Hristiyan öldürdü (bkz. Elç. 8:1).

▣ **"Rab'bin öğrencilerine karşı"** Bu terim öğrenen birileri anlamına gelir ve sadece Müjdelilerle Elçilerin İşleri'nde görülür. Terimin yerini hızla "kutsal" terimi alıyor. Tanrı halkını tarif etmek için bu bölümde kullanılan terim sayısına dikkat ediniz:

1. öğrenciler, Elç. 9:1,10,19,25,26,36,38
2. İsa'nın yolu, Elç. 9:2
3. kutsallar, Elç. 9:13,32,41
4. kardeşler, Elç. 9:17

▣ **"Başkâhine gitti"** Bunun Yüksek Kurul'a gönderme olduğu belli (bkz. Elç. 26:10). Elç. 4:5'teki Yüksek Kurul üzerine nota bakınız.

9:2 "Şam'daki havralara verilmek üzere mektuplar yazmasını istedi" Roma hükûmeti İmparatorlukta Yahudi yaşantısına ilişkin etkinlikleri veya havra etkinliklerini yürütmesi ve denetlemesi için Yüksek Kurul'a sınırlı yetki vermişti (bkz. 1. Makabeler 15:16-21 ya da Josephus, *Antiq.* 14.10.2). Yahudilik, Greko-Romen dünyasında geçerli, yasal bir dindi.

Görünüşe göre bunlar Yahudi baskısı yüzünden Yerusâlim'den kaçmış Yahudi Hristiyanların iade mektuplarıydı (bkz. Elç. 9:14,21; 22:5; 26:10).

▣ **"bulsâ"** Bu, üçüncü sınıf koşullu cümledir, yani potansiyel eylem demektir.

▣ **"İsa'nın yolunda"** İmanlıların ilk adı buydu (bkz. Elç. 19:9,23; 22:4; 24:14,22 ve muhtemelen 18:25,26). Eski Antlaşma'da iman dolu yaşam tarzını belirtir (bkz. Mez. 1:1; 16:11; 119:105; 139:24; Özd. 4:10-19). İsa bu kavramı Mat. 7:14'te, unvanı ise Yu. 14:6'da Kendine atfen kullanıyor. Hristiyanlık kişisel bir karşılaşma ve bunun ardından gelen günlük bir ilişkidir.

▣ **"kadın"** Pavlus'un zulmettiği gruplar arasında kadınlardan üç kez bahsedilmesi Pavlus'un yaptıklarının şiddetini göstermenin yoludur (bkz. Elç. 8:3; 22:4). Luka'nın kadınlara karşı özel bir ilgisi var!

9:3 "Şam" Burası antik şehirdi ve o dönem bir Roma eyaleti olup Celile'nin tam kuzey/kuzeydoğusunda bulunan Suriye'nin başkentiydi. Yerusâlim'den 240 kilometre uzaktaydı.

▣ **"birdenbire"** Bu terimin "beklenmedik bir şekilde" anlamı da var.

▣ **"gökten gelen bir ışık"** Pavlus bu ışıkla ilgili yaşadıklarını Elçilerin İşleri'nde üç farklı şekilde anlatıyor:

1. "gökten gelen bir ışık çevresini aydınlattı" (Elç. 9:3)
2. " birdenbire gökten parlak bir ışık çevremi aydınlattı" (Elç. 22:6)
3. "yolda giderken, gökten gelip benim ve yol arkadaşlarımla çevresini aydınlatan, güneşten daha parlak bir ışık gördüm" (Elç. 26:13)

Pavlus bu olayı tüm ayrıntılarıyla hatırlıyor! Bu ışığın teolojik/fiziksel bakımdan Çölde Dolaşma Dönemi sırasında İsrail'e yol gösteren YAHVE'nin *Şekinah* görkemiyle ilişkili olması bir nebze mümkündür. İbranicedeki "görkem" kavramı bu tarihsel olaydan parlak bir ışık niteliği ediniyor (bkz. Elç. 3:13'deki ÖZEL KONU: GÖRKEM (*DOXA*)). Bu ışık, haham olan Saul'a Tanrı'nın kişisel huzurunda olduğunu gösterir.

9:4 "bir sesin. . . dediğini işitti" Yahudilik bu göksel sese aşinaydı. Bu ses, *bath kol* diye tanınıyor. Malaki'nin ya da Tarihler'in kapanışıyla Vaftizci Yahya'nın hizmete başlaması arasındaki Antlaşmalar arası dönemde Yahudiler Tanrı'dan bu yolla bilgi veya onay alıyordu. Söz konusu dönemde esinlendirilmiş peygamberlerin olmayışı vahyin bu biçimini gerekli kıldı.

▣ **"Saul, Saul"** İbranicede adların bu şekilde tekrarlanması hitabı pekiştirirdi.

▣ **"neden bana zulmediyorsun"** Bu, İsa'yla kilisesi arasındaki bağı ve yakınlığı gösterdiği teolojik bakımdan son derece önemli (bkz. Mat. 10:40; 25:40,45). Pavlus Kilise'ye zulmediyordu ama İsa bunu üzerine aldı. Elç. 26:14'dan anladığımız üzere İsa Pavlus'a Aramice konuştu.

Hristiyanlığın hem bir şahıs (İsa) hem de bir grup (kilise) olduğu da teolojik açıdan önemli. Yeni Antlaşma'da kiliseye atfen kullanılan kolektif mecazlar şunlardır:

1. beden
2. aile
3. bina
4. kutsallar

Tüm bunlar imanın kolektif doğasını vurguluyor (bkz. 1Ko. 12:7). Bireysel olarak başlasa da gruba geçer (sorumluluk ve ilgi). Pavlus'un Rom. 5:12-21'de Adem'le İsa üzerine mütalaası bireyin kolektife etkisini gösteriyor. Tek olan, bütünü parçasıdır; Tek olan, herkesi etkileyebilir (bkz. Yşu. 7).

9:5a "Ey Efendim, sen kimsin" Pavlus "Efendim" derken ne kastediyor?

1. efendim, saygı unvanı (ör. Yu. 4:11)
2. YAHVE, Eski Antlaşma'da Rab diye çevrilir (ör. Yar. 2:4)

Ön planda şaşkınlık varsa 1'ci olabilir fakat gökten gelen ışık Tanrı'nın işiyse 2'ci geçerli. 2'ci anlam geçerliyse Pavlus'un haham teolojisi aniden sarsılıyor. Ne kadar da kafa karıştırıcı, korkutucu bir an! Elç. 1:6'daki ÖZEL KONU: TANRI'NİN ADLARI'na bakınız.

9:5b-6b Bu ayetler erken Grekçe el yazmalarında bulunmaz, sadece bir tane Latin el yazması öbeğinde geçer. Vulgata'dan çeviri yapan Erasmus bunları 1516'da Grekçe Yeni Antlaşma'nın ilk baskısına koydu. Bu sözleri Elç. 26:14'te bulmak mümkün. Buraya dahil edilmeleri yazıcıların paralelleri tekdüzeleştirip ayrıntılarla doldurma eğilimlerini gösteriyor.

9:5 "Ben senin zulmettiğin İsa'yım" Pavlus, Yüceltilmiş İsa'yı gördüğünü iddia ediyor (bkz. Elç. 22:14; 1Ko. 9:1; 15:8-9). İlerde bu yaşantının Yahudi olmayanlara Elçi olma çağrılışının ayrılmaz bir parçası olduğunu anlayacaktır.

Çarmıha gerilen Nasıralı marangoz yüceltilmiş Mesih'tir!

9:6 Bu ayet Elç. 9:10-19'da ayrıntılı olarak açıklanıyor.

▣ **"ne yapman gerektiği"** *Dei* üzerine Elç. 1:16'daki tam nota bakınız.

9:7 "Saul'la birlikte yolculuk eden adamların" Aşağıdaki kişilerden bahsediyor olabilir:

1. Pavlus'a eşlik eden Tapınak polisleri
2. diğer Yahudi Yurtseverler, muhtemelen Helenistik havralardan
3. Yeruşalim'den gelen diğer teoloji öğrencileri

▣ **"Sesi duydularsa da, kimseyi göremediler"** Elç. 9:7 ile 22:9 arasında bu olayın ayrıntılarına ilişkin görünüşte uyumsuzluk var. Bunu gidermeye yönelik birtakım teoriler ortaya atılmıştır:

1. Bu bir söz dizimi meselesidir. "Duymak" fiili genitif (Elç. 9:7) ya da akuzatif (Elç. 22:9) hâl alabilir. Bu değişik biçimlerin farklı imaları, yan anlamları var. NRSV çevirisi bir dipnotta "Grekçede yanındaki adamların sesi duyduğu fakat ne denildiğini duymadıkları izlenimi veriliyor" yazıyor.
2. Başkaları bunun İsa'nın Yeruşalim'e girişinden ve gökten gelen sestən bahseden Yu. 12:29-30'a benzediğini söylüyor.
3. Başkalarıysa söz konusu sesin İsa'ya değil, Pavlus'a ait olduğunu söylüyor. Pavlus'un konuştuğunu duydular ama İsa'yı duymadılar.
4. Başkaları da bunu Sinoptik probleme benzetiyor. Farklı Müjde yazarları İsa'yla ilgili aynı olayları, vaazları ve eylemleri farklı şekillerde kaleme alıyor, bunlar da farklı görgü tanıklıklarıdır.

9:8 "ama gözlerini açtığına hiçbir şey göremiyordu" Anlaşılan Pavlus bu noktadan itibaren görme problemleri yaşadı (bkz. Gal. 4:13-15; 6:11). Şahsen ben Pavlus'un bedenindeki dikenin (bkz. 2Ko. 12:7-10; Gal. 4:13-15; 6:11) belki de bu olayın tetiklediği Oryantal oftalmi olduğuna inanıyorum. Burada ironi söz konusu; Pavlus yeniden yönlendiriliyor. Görebildiğini sanıyordu (ruhsal ve fiziksel olarak, bkz. Yu. 9) ama kör olduğunu öğrendi. Mesih'le görüşükten sonra bir süreliğine fiziksel olarak körleştirildi fakat ruhsal gözleri ardına kadar açıldı!

9:9 "Üç gün boyunca gözleri görmeyen" Bu bir dolaylamalı bitmemiş zamanlı fiildir. Bazı yorumcular Pavlus'un 2Ko. 12:1-4'te geçen cennet görümünün bu sırada gerçekleştiğini düşünüyor.

▣ **"hiçbir şey yiyip içmedi"** Pavlus oruç tutup dua ediyordu (bkz. Elç. 9:11). Pavlus'un aklında (teoloji) ve kalbinde (arzu) her şey yeniden yönlendiriliyordu! Müjde'yi baskılayandan Müjde'yi duyurana dönüşmeye başlıyordu!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 9:10-19a

¹⁰Şam'da Hananya adında bir İsa öğrencisi vardı. Bir görüşünde Rab ona, "Hananya!" diye seslendi. "Buradayım, ya Rab" dedi Hananya. ¹¹Rab ona, "Kalk" dedi, "Doğru Sokak denilen sokağa git ve Yahuda'nın evinde Saul adında Tarsuslu birini sor. Şu anda orada dua ediyor. ¹²Görümünde yanına Hananya adlı birinin geldiğini ve gözlerini açmak için ellerini kendisinin üzerine koyduğunu görmüştür." ¹³Hananya şöyle karşılık verdi: "Ya Rab, birçoklarının bu adam hakkında neler anlattıklarını duydum. Yeruşalim'de senin kutsallarına nice kötülük yapmış! ¹⁴Burada da senin adını anan herkesi tutuklamak için başkâhinlerden yetki almıştır." ¹⁵Rab ona, "Git!" dedi. "Bu adam, benim adımla öteki uluslara, krallara ve İsrailoğulları'na duyurmak üzere seçilmiş bir aracıdır. ¹⁶Benim adım uğruna ne kadar sıkıntı çekmesi gerekeceğini ona göstereceğim." ¹⁷Bunun üzerine Hananya gitti, eve girdi ve ellerini Saul'un üzerine koydu. "Saul kardeş" dedi, "Sen buraya gelirken yolda sana görünen Rab, yani İsa, gözlerin açılın ve Kutsal Ruh'la dolasm diye beni yolladı." ¹⁸O anda Saul'un gözlerinden balık pulunu andıran şeyler düştü. Saul yeniden görmeye başladı. Kalkıp vaftiz oldu. ^{19a}Sonra yemek yiyip kuvvet buldu.

9:10 "Hananya" Bu ad "YAHVE lütüfkârdır" anlamına gelir. Anlaşılan Hananya iyi itibarı olan imanlı bir Yahudi'ydı, sığınmacı değil (bkz. Elç. 22:12).

▣ **"Buradayım, ya Rab"** Bu, İbranicede müsaitlik bildiren bir deyimdir (bkz. Yşa. 6:8). 11'ci ayet çok kesin talimat olduğu için sözlü olarak verildiği açık.

9:12 "Görümünde. . .Hananya adlı birinin" "Görümünde" kısmı antik Grekçe el yazmaları P74, x, ve A'da yok ama B ve C el yazmalarında var. UBS⁴, metne daha kısa olanı koysa da "C", yani karar vermekte zorlanma derecesi veriyor. Bu ayetten görüldüğü üzere Hananya gelişi, eylemleri ve mesajıyla İsa'nın Pavlus'a az önce dediklerini onaylıyordu (bkz. Elç. 9:6)

▣ **"ellerini kendisinin üzerine koyduğunu"** Elç. 6:6'daki Özel Konu'ya bakınız.

9:13 "birçoklarının. . .neler anlattıklarını duydum" Tabii ki Hananya Yeruşalim'den gelen Yahudi sığınmacılardan Pavlus'un imanlılara yaptığı korkunç zulme dair kötü ihbarları duymuştu.

▣ **"senin kutsallarına"** *Hagioi* terimi Grekçe "kutsal" (*hagios*) sözcüğüyle bağlantılıdır. Eski Antlaşma arka planı (*kadosh*) Tanrı tarafından özel bir görev için ayrı tutulan bir eşya, insan ya da yerle ilgilidir. "Kutsallar" terimi, Flp. 4:21'deki tek istisna dışında hep çoğuldur, ki o pasajda bile bağlama göre çoğuldur. Hristiyan olmak bir aileye, topluluğa mensup olmaktır. İnançımızda kimse tek tabanca değil.

ÖZEL KONU: KUTSALLAR (*hagios*)

Bu, İbranice *kadosh* teriminin Grekçe karşılığıdır (İSİM, BDB 871; FİİL, BDB 872, KB 1066-1067; bkz. Özel Konu: Kutsal). Bunun basit anlamı bir insanı, eşyayı ya da yeri YAHVE'nin özel kullanımı için ayırmaktır. İsrail YAHVE'nin "kutsal ulus"uydu (bkz. Çık. 19:6'dan alıntı olan 1Pe. 2:9). YAHVE doğası, yani sonsuz, yaratılmamış Kutsallığı ile karakteri, yani ahlaki mükemmelliği gereği insanlardan ayrılır. Her şeyin O'nun standardına göre ölçülür ve yargılanır. Her şeyden aşkın olan, Kutsal Olan, Kutsal Öteki O'dur.

Tanrı insanları paydaşlık için yarattı ama Yaratılış 3'te anlatılan düşüş Kutsal Tanrı ile günahkâr insanlık arasındaki ilişkisel ve ahlaki engele neden oldu. Tanrı bilinçli yaratılışını yenilemeyi seçti; bu yüzden halkını "kutsal" olmaya davet ediyor (bkz. Lev. 11:44; 19:2; 20:7,26; 21:8). YAHVE ile iman ilişkisi içerisinde olarak Tanrı halkı antlaşmada O'ndan aldıkları statü aracılığıyla kutsal sayılır ancak aynı zamanda kutsal yaşamlar süremeye çağrılır (bkz. Özel Konu: Kutsama, bkz. Mat. 5:48; Ef. 4:1,17; 5:2-3,15; 1Pe. 1:15).

İmanlılar hem (1) İsa'nın yaşamı ve (2) işleri hem de Kutsal Ruh'un akıl ve yüreklerindeki huzuru aracılığıyla tamamen kabul edildikleri ve bağışlandıkları için böyle kutsal yaşamaları mümkündür. Bu, imanlıların çelişkili durumunu oluşturuyor:

1. Mesih'in bize atfedilen doğruluğu sayesinde kutsal sayılıyorlar (Rom. 4)
 2. Ruh'un huzuru yüzünden kutsal yaşam sürmeye çağırılıyorlar (bkz. Özel Konu: Kutsama)
- İmanlılara bu sayede "kutsal" (*hagioi*) deniyor:

1. Kutsal Olan'ın isteği (Baba, bkz. Yu. 6:29,40; 1Pe. 1:15-16)
2. Kutsal Oğul'un işleri (İsa, bkz. 2Ko. 5:21; 1Pe. 1:18-21)
3. Kutsal Ruh'un insanı harekete geçiren ve yönlendiren huzuru (bkz. Rom. 8:9-11,27)

Yeni Antlaşma kutsallardan hep çoğul olarak bahseder (tek istisna Flp. 4:21 ama burada bile bağlam çoğuldur). Kurtulmak, bir ailenin, bedeninin, binanın parçası olmaktır. Kutsal Kitap'a göre iman kişisel kabulle başlar ancak kolektif bir paydaşlıkla sonuçlanır. Mesih'in Bedeninin, yani kilisenin (bkz. 1Ko. 12:7) sağlığı, büyümesi ve iyiliği için her birimize armağan verildi (bkz. 1Ko. 12:11). Bizler hizmet etmek üzere kurtarıldık! Kutsallık bir aile özelliğidir!

İmanlılar için bir unvana dönüştü (bkz. Elç. 9:13,32,41; 26:10; Rom. 1:7; 1Ko. 1:2; 2Ko. 1:1; Ef. 1:1; Flp. 1:1; Kol. 1:2) ve başkalarına hizmet etmek anlamını kazandı (bkz. Rom. 12:13; 16:2; Ef. 1:15; Kol. 1:4; 1Ti. 5:10; İbr. 6:10). Pavlus Yeruşalim'deki Ana Kilise için öteki ulusların kiliselerinden özel bir tek seferlik bağış topladı (bkz. Rom. 15:25-26; 1Ko. 16:1; 2Ko. 8:4; 9:1).

9:14 "başkâhinlerden" Eski Antlaşma'da başkâhin ömür boyu hizmet görür ve Levi'nin oğlunun özel bir ailesine devredilirdi (bkz. Lev. 8-10). Ancak Roma döneminde bu makam Romalı yetkililerden satın alınırdı. Bu yüzden Saduki tarikatına bağlı Hanan ailesine mensup birkaç Başkâhin vardı.

▣ **"senin adını anan"** Bu ifadenin önemli teolojik çıkarımları var. Luka bunu Elçilerin İşleri'nde birkaç kez şu bağlamlarda kullanmakta:

1. İsa'ya seslenen kimse (bkz. Elç. 7:59)
2. İsa'yı kurtarıcı olarak kabul etmiş biri (bkz. Elç. 9:14,21)
3. YAHVE'nin adının üzerine çağrıldığı kişileri, yani imanlıları nitelediği Amo. 9:12'den alıntı (bkz. Elç. 15:17)
4. İsa'ya imanını topluluk önünde ikrar etme yolu (bkz. Elç. 22:16)

Bu ifade Rom. 10:9-13'te Pavlus'un İsrail'e Yoe. 2:32'den yaptığı yakarışında da geçer (bkz. 2Ti. 2:22). Petrus bu mesajı (Yoe. 2:28-32) Pentikost vaazında kullanıp oradakilerin Yoe. 2:32'den "Rab'bi adıyla çağırınlar" olmalarına teşvik etti.

Ad, kişinin yerini tutar. Adını çağırarak günahkârlar İsa'dan onları temsil etmesini ve ailesine dahil etmesini yalvarıyorlar. Elç. 2:22'deki Özel Konu'ya bakınız.

9:15 "Git" Bu, şimdiki zamanlı orta (edilgen görünüşlü eylemsel) emir kipidir. İsa yetkiyle Hananya'yı Saul'a gönderiyor.

▣ **"Bu adam. . . seçilmiş bir aracımdır"** Tanrı'nın lütfu ve seçmesi ne kadar da büyük! Pavlus gönüllü, istekli imana gelişin müjdeci modeline uymuyor. O, dramatik şekilde göreve getirildi!

NASB, NKJV "öteki uluslar karşısında"

NRSV, NJB "adımı öteki ulusların karşısına getirmek için"

TEV "adımı öteki uluslara tanıtmak için"

Bir Yahudi'ye söylenecek çok sarsıcı bir şey (bkz. Ef. 3:7)! Fakat bu her zaman Tanrı'nın planında vardı (bkz. Yar. 12:3; Çık. 19:5-6; Ef. 2:11-3:13, bkz. Elç. 1:8'deki Özel Konu). İsrail sadece, dünyaya ulaşmak için Tanrı'nın suretinde yaratılmış (bkz. Yar. 1:26-27) ancak düşmüş (bkz. Yar. 3:15) bir araçtı.

▣ **"krallara"** Pavlus hükûmetteki hem büyük hem küçük liderlerle, en sonunda da Sezar'la konuştu!

▣ **"ve İsrailoğulları'na"** Pavlus'un normal müjdeci rutini ilk olarak her kentin yerel havzasında vaaz etmekte (bkz. Rom. 1:16). Bu, Eski Antlaşma'yı bilen Yahudilere ve Tanrı'dan korkanlara Müjde'ye önce yanıt verme fırsatını tanıyordu. Sonra Pavlus putperestlere seslenirdi.

9:16 "Benim adım uğruna ne kadar sıkıntı çekmesi gerekeceğini ona göstereceğim" Sıkıntı, düşmüş bir dünyaya ait Hristiyanlar için istisna değil, kaidedir (bkz. Mat. 5:10-12; Yu. 15:18-21; 16:1-2; 17:14; Elç. 14:22; Rom. 5:3-4; 8:17-18; 2Ko. 4:7-12; 6:3-10; 11:24-33; Flp. 1:29; 1Se. 3:3; 2Ti. 3:12; Yak. 1:2-4; 1Pe. 4:12-16).

Mesih'in acılarıyla takipçilerinin bu düşmüş âlemdeki acıları arasında teolojik bir ilişki var. 1. Petrus kitabı bu paraleli gösteriyor.

1. İsa'nın çilesi, 1Pe. 1:11; 2:21,23; 3:18; 4:1,13; 5:1

2. Takipçilerinin çilesi, 1Pe. 1:6-7; 2:19; 3:13-17; 4:1,12-19; 5:9-10

Dünya O'nu reddettiyse O'na ait olanları da reddedecek (bkz. Yu. 7:7; 15:18-19; 17:14).

9:17 "ve ellerini Saul'un üzerine koydu" Ruhsal armağanların bahşedilişinde "elçisel otorite" kavramına dair Kutsal Yazılar'da dayanak yoktur. Şam'da yaşayan tanınmayan ve bağımsız bir imanlı olan Hananya şu rolleri üstleniyor:

1. Pavlus'un Kutsal Ruh'la dolmasında (bkz. Elç. 9:17)
2. Pavlus'un fiziksel iyileşmesinde (bkz. Elç. 9:18)
3. Pavlus'un vaftizinde (bkz. Elç. 9:18)
4. Tanrı'nın sözcüsü ve aracı

▣ **"Saul kardeş"** Bu, itaatkârlığın ve sevginin müthiş bir örneği!

9:18 "gözlerinden balık pulunu andıran şeyler düştü" Bu, Pavlus'un iyileşen gözlerini tasvir etmek için Luka'nın kullandığı, yara üzerindeki derinin soyulması anlamına gelen teknik tıbbi bir terimdir. Pul kelimesi Septuaginta'da balık pulu anlamında kullanılır (bkz. Lev. 11:9,10,12; Yas. 14:9). Daha geniş olan mecazi anlamını Say. 16:38'da, düzleştirilmiş metal levha anlamında görmek mümkün. Bu bağlamda muhtemelen Pavlus'un gözlerinden sızan deri veya kabuk pulları söz konusu.

▣ **"vaftiz oldu"** Anlaşılan Hananya da Pavlus'u vaftiz etti (bkz. Elç. 8:36,38). Yeni Antlaşma'da vaftiz, İsa'nın oluşturduğu örneğe (bkz. Mat. 3:13-17; Mar. 1:9-11; Luk. 3:21-22) ve verdiği buyruğa (bkz. Mat. 28:19) uyma eylemiydi. Vaftiz, sahipliğin ve bağlılığın değişimine işaret eder.

9:19a "yemek yiyip kuvvet buldu" Pavlus, ışık onu yere yıktıktan beri oruç tutup dua ediyordu (bkz. Elç. 9:9). Üç gün susuz ve yemeksiz oruç tuttuktan sonra çok güçsüzleşmiş olmalı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 9:19b-22

^{19b}Saul birkaç gün Şam'daki öğrencilerin yanında kaldı. ²⁰Havralarda İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğunu hemen duyurmaya başladı. ²¹Onu duyanların hepsi şaşkına döndü. "Yeruşalim'de bu adı ananları kırıp geçiren adam bu değil mi? Buraya da, öylelerini tutuklayıp başkâhinlere götürmek amacıyla gelmedi mi?" diyorlardı. ²²Saul ise günden güne güçleniyordu. İsa'nın Mesih olduğuna dair kanıtlar göstererek Şam'da yaşayan Yahudiler'i şaşkına çeviriyordu.

9:20 "Havralarda. . .duyurmaya başladı" Bu, bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir. (1) Eylemin başlangıcı ya da (2) tekrarlanan eylem anlamına gelebilir. Ne kadar ironik! Az önce elinde Yeruşalim'deki Başkâhinlerin Şam'daki havralara yazdığı mektupla, İsa'nın takipçilerini kırıp geçirmek için gelmişti, şimdiyse aynı havralarda İsa'nın Mesih olduğuna dair vaaz vermek için geldi (bkz. 21'ci ayet).

▣ **"İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğunu"** Elçilerin İşleri'nde "Tanrı'nın Oğlu" unvanı yalnızca bu pasajda kullanılıyor (istisna: Elç. 13:33'teki Mez. 2:7 alıntısı). Unvanın Eski Antlaşma'daki arka planı, önemini yansıtıyor:

(1) İsrail halkı (bkz. Hoş. 11:1); (2) İsrail Kralı (bkz. 2Sa. 7:14); ve (3) Mesih (bkz. Mat. 2:15). Pavlus'un katı monoteizmi (bkz. Elç. 2:39'daki Özel Konu) yeniden tanımlanmakta!

ÖZEL KONU: TANRI'NIN OĞLU

Bu, Yeni Antlaşma'da İsa'ya verilen başlıca unvanlardan biridir. Tanrısal imaları olduğu kesindir. İsa'ya "Oğul" ya da "Oğlum," Tanrı'ya da "Baba" diye hitap etme de buna dahil (bkz. ÖZEL KONU: TANRI'NIN BABALIĞI). Yeni Antlaşma'da 124'ten fazla kez geçiyor. İsa'nın Kendisine "İnsanoğlu" demesi bile, Dan. 7:13-14'te görülen tanrısal çağrışımlar içeriyor.

Eski Antlaşma'da "oğul" ismi ya da unvanı dört belirli gruptan söz edebilir: (bkz. ÖZEL KONU: ". . . OĞULLARI" (Eski Antlaşma)).

- A. melekler (genellikle ÇOĞUL, bkz. Yar. 6:2; Eyü. 1:6; 2:1)
- B. İsrail Kralı (bkz. 2Sa. 7:14; Mez. 2:7; 89:26-27)
- C. Toplu şekilde İsrail ulusu (bkz. Çık. 4:22- 23; Yas. 14:1; Hoş. 11:1; Mal. 2:10)
- D. İsraili hakimler (bkz. Mez. 82:6)

İsa'yla bağlantılı olan ikinci kullanımdır. Bu şekilde "Davut oğlu" ve "Tanrı oğlu" unvanlarının ikisi de 2Sa. 7; Mez. 2 ve 89 ile bağlantılıdır. Eski Antlaşma'da "Tanrı'nın oğlu" unvanı, İsrail'in "mesh edilmiş görevlerinden" biri olan eskatolojik krallığını belirtme dışında asla spesifik olarak Mesih'e atfen kullanılmamıştır. Lakin Ölü Deniz Yazmalarında Mesihçi imaları bulunan unvan yaygındır (*İsa ve Müjdelere* (*Dictionary of Jesus and the Gospels*), s. 770'teki spesifik kaynaklara bakınız). Ayrıca "Tanrı'nın Oğlu" unvanı, Antlaşmalar arası Yahudi apokaliptik eserlerden ikisinde Mesihçi bir unvandır (bkz. 2. Esdras 7:28; 13:32,37,52; 14:9 ve 1. Hanok 105:2).

İsa'ya atfeden halinin Yeni Antlaşma'daki arka planını en güzel şekilde özetleyen birkaç kategori var.

1. Önceden varoluşu (bkz. Yu. 1:15-30; 8:56-59; 16:28; 17:5; 2Ko. 8:9; Flp. 2:6-7; Kol. 1:17; İbr. 1:3; 10:5-8)
2. Bakireden olan emsalsiz doğumu (bkz. Yşa. 7:14; Mat. 1:23; Luk. 1:31-35)
3. Vaftizi (bkz. Mat. 3:17; Mar. 1:11; Luk. 3:22. Tanrı'nın gökten gelen sesi Mez. 2'deki asil kral ile Yşa. 53'teki acı çeken kulu birleştiriyor).
4. Şeytan tarafından denenmesi (bkz. Mat. 4:1-11; Mar. 1:12,13; Luk. 4:1-13. Tanrı'nın Oğlu olduğundan kuşku duyması ya da en azından amacını çarmıhtan başka bir yolla gerçekleştirmesi üzere denenmişti).
5. Kabul edilemez kişilerin İsa'nın Tanrı Oğlu olduğunu ikrar etmesi
 - a. kötü ruhlar (bkz. Mar. 1:23-25; Luk. 4:31-37,41; Mar. 3:11-12; 5:7; bkz. ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA'DA CİNLER [kötü ruhlar])
 - b. imansızlar (bkz. Mat. 27:43; Mar. 14:61; Yu. 19:7)
6. Öğrencilerinin O'nun Tanrı Oğlu olduğunu ikrar etmesi
 - a. Mat. 5:22; 16:16
 - b. Yu. 1:34,49; 6:69; 11:27
7. İsa'nın Tanrı Oğlu olduğunu şahsen ikrar etmesi
 - a. Mat. 11:25-27
 - b. Yu. 10:36
8. Tanrı'ya mecaz anlamda Baba diye seslenmesi
 - a. Tanrı'ya *abba* demesi
 - 1) Mar. 14:36
 - 2) Rom. 8:15
 - 3) Gal. 4:6
 - b. Tanrı'yla ilişkisini tarif etmek için Baba (*patēr*) terimini tekrar tekrar kullanması

Özet olarak "Tanrı'nın Oğlu" unvanı Eski Antlaşma'yı ve onun vaatleriyle kategorilerini bilenler için büyük teolojik anlama sahipti ancak "tanrılar"ın kadınlarla birleşip dünyaya "titanlar" ya da "devler" getirdiklerine inanan öteki uluslar yüzünden Yeni Antlaşma yazarları için bu sözü kullanmak sakıncalıydı.

9:21 Bu ayet, "evet" cevabı bekleyen bir sorudur.

▣ **"kırıp geçiren"** Bu, nadir görülen ve çarpıcı bir kelimedir, harap etmek, yerle bir etmek, tamamen yok etmek anlamına gelir. Yeni Antlaşma'da yalnızca bu pasajla Gal. 1:13,23'te, bir de 4. Makabeler'de bulunur. Pavlus korkunç bir zalimdi!

9:22

NASB "Saul'un gücü artmaya devam ediyordu"
NKJV "Saul'un gücü daha da arttı"
NRSV "Saul giderek daha kuvvetli hale geldi"
TEV "Saul'un vaazları daha da güçlü oldu"
NJB "Saul'un gücü sabit şekilde artıyordu"

Bu bir bitmemiş zamanlı edilgen haber kipidir. Saul'un armağan ve becerilerinin gelişmesi biraz zaman aldı. Bağlama göre burada Pavlus'un vaaz ve tartışma yetenekleri kastediliyor (bkz. TEV).

▣ **"şaşkına çeviriyordu"** Bu bir bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir ve geçmiş zamanda tekrarlanan eylem belirtir. Bu, "birlikte" (*sun*) ile "dökmek" (*cheō*) sözcüklerinden oluşan bileşik terimdir. Bu kelime sadece Elçilerin İşleri'nde bulunur.

1. Elç. 2:6, şaşakaldı
2. Elç. 9:22, şaşkına dönmüş
3. Elç. 19:32, şaşkına dönmüş
4. Elç. 21:27, kışkırtmak
5. Elç. 21:31, karışmak

Yahudiler ne Pavlus'un imana gelişini ne de Mesih'in Eski Antlaşma'da vadedilen Mesih olduğuna dair kuvvetli vaazlarını açıklayamıyordu.

▣ **"kanıtlar göstererek"** Bu kelime bitirmek (bkz. Elç. 16:10; 19:33) ve dolayısıyla kanıtlamak anlamına gelir. Pavlus'un yöntemi, İstefanos'unkine çok benziyordu. İkisi de İsa'nın Eski Antlaşma'da vadedilen Mesih olduğunu kanıtlamak için Eski Antlaşma pasajlarını ve bunların Nasıralı İsa'nın yaşamındaki yerine getirilişini kullanırdı.

▣ **"Mesih"** Mesh Edilmiş Olan, Vadedilmiş ve Gelecek Olan, Elç. 2:31'deki Özel Konu'ya bakınız). Elçilerin İşleri'nde belgeli tanımlık pek çok kez isimden önce gelir (ör. Elç. 2:31,36; 3:18,20). Saul, Yeruşalim'de katledilen Nasıralı İsa'nın hakikaten Tanrı'nın Oğlu Mesih olduğunu yetkiyle ve eminlikle iddia ediyordu. Doğru olduğu takdirde bu hem Yahudiler hem öteki uluslar için her şeyi değiştiriyordu! Onlar Mesih'i yanlış anlayıp reddetmişti. Onlar Tanrı'nın armağanını elden geçirip ruhsal karanlıkta ve muhtaçlıkta aynen kalmıştı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 9:23-25

²³Aradan günler geçti. Yahudiler Saul'u öldürmek için bir düzen kurdular. ²⁴Ne var ki, kurdukları düzenle ilgili haber Saul'a ulaştı. Yahudiler onu öldürmek için gece gündüz kenttin kapılarını gözlüyorlardı. ²⁵Ama Saul'un öğrencileri geceleyin kendisini aldılar, kenttin surlarından sarkıttıkları bir küfe içinde aşağı indirdiler.

9:23 "Aradan günler geçti" Pavlus'un Gal. 1:15-24'te şahsen anlattığı üzere uzun bir süre Arabistan'da kaldığını hesaba katmalıyız. Bu bağlamda Arabistan derken Şam'ın güneydoğusunda bulunan ve M.Ö. 9 ile M.S. 40 yılları arasında IV. Aretas tarafından yönetilen Nebatî Krallığı kastediliyor. Üç yıllık dönem muhtemelen on sekiz ay

ediyordu. Yahudilere göre günün bir kısmı tam güne eşitti (bkz. Mat. 26:61; 27:40,63); aynı hesaplama yıllar için de kullanılırdı.

▣ **"Yahudiler Saul'u öldürmek için bir düzen kurdular"** Yahudiler görünüşe göre sivil yetkilileri kışkırttı (bkz. 2Ko. 11:32-33). Pavlus için bu, onur kırıcı olmuş olmalı çünkü 2Ko. 11'deki güçsüzlük üzerine müzakeresinde tam da bu olaydan söz ediyor.

9:25 "kentin surlarından" Burada, arka duvarı kenti çevreleyen surun bir parçası olan özel evdeki pencereyi kastediyor olmalı (bkz. 2Ko. 11:33; Yşu. 2:15; 1Sa. 19:12).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 9:26-30

²⁶Saul Yerus alim'e varınca oradaki öğrencilere katılmaya çalıştı. Ama hepsi ondan korkuyor, İsa'nın  ğrencisi olduğuna inanamıyorlardı. ²⁷O zaman Barnaba onu alıp elçilerle götürdü. Onlara, Saul'un şam yolunda Rab'bi nasıl gördüğünü, Rab'bin de onunla konuştuğunu, şam'da ise onun İsa adını nasıl korkusuzca duyurduğunu anlattı. ²⁸B ylelikle Saul, Yerus alim'de girip çıktıkları her yerde öğrencilerle birlikte bulunarak Rab'bin adını korkusuzca duyurmaya başladı. ²⁹Dili Grekçe olan Yahudiler'le konuşup tartışıyordu. Ama onlar onu öldürmeyi tasarlıyorlardı. ³⁰Kardeřler bunu öğrenince onu Sezariye'ye götürüp oradan Tarsus'a yolladılar.

9:26 "Saul Yerus alim'e varınca" Görünüşe bakılırsa bu on sekiz ila otuz altı ay sonra oldu (bkz. Gal. 1:15-24). Bu ayet, Yerus alim'deki imanlıların onlara önceden zulmeden kişiye karşı ne denli şüpheyle yaklaştıklarını gösteriyor. Pavlus'un dramatik imana gelişinden sonraki Yerus alim ziyaretlerinden birkaçı görünüşe göre Elçilerin İşleri'nde geçiyor.

1. El . 9:26, ilk ziyaret
2. El . 11:30, yardım ziyareti
3. El . 12:25, görev sonrası
4. El . 15:2, Yerus alim'deki Toplantı
5. El . 18:22, kilisenin kısa bir ziyareti
6. El . 21:17, Yakup'un ve ihtiyaşların ziyareti ve ardından arınma töreniyle tutuklanma

9:27 "Barnaba" Adın popüler fakat etimolojik olmayan anlamı "cesaret verici"ydi. El . 4:36'da bahsi geçen, sonradan Pavlus'un ilk müjdeci yol arkadaşı olan önemli kutsal insandır bu. El . 4:36'daki tam nota ve  zel Konu'ya bakınız.

▣ **"elçilere götürdü"** Bunun dışında sadece Gal. 1.18'de anlatılır.

▣ **"Onlara. . . anlattı"** Barnaba Saul'un tanıklığını biliyordu ve elçilerle paylaştı. Böylece onun kabul edilmesine olanak sağladı (bkz. El . 9:28).

9:28

NAS	"serbestçe dolaşıyordu"
NKJV	"girip çıkıyordu"
NRSV	"girip �ıktı"
TEV	"her yere gitti"
NJB	"dolaştı"

Bu, günlük hayat ve aktivite anlamında kullanılan Eski Antlaşma deyimidir (bkz. Say. 27:17; 1Kr. 3:7).

9:29 "Dili Grekçe olan Yahudiler'le konuşup tartışıyordu" Bu, İstefanos'u da öldüren gruptan, yani Yerus alim'deki Grekçe konuşan Yahudilerin havralarını kastediyor; şimdiyse onlar gibi diaspora Yahudisi olan Saul'u öldürmeyi tasarlıyorlar. Onlar İstefanos'un geri döndüğünü sanmış olmalı!

9:30 "Kardeşler bunu öğrenince" 22:17-21'ci ayetlerden İsa'nın bu vakitte Pavlus'a görünüp Yerusâlim'den kaçmasını buyurduğunu anlıyoruz. Pavlus'un hizmeti zarfında İsa ona birkaç kez görünerek cesaret verdi ve yol gösterdi (bkz. Elç. 18:9-11; 22:17-21; ve Elç. 27:23'te Rab'bin meleği).

▣ **"Sezariye'ye"** Burası, Filistin'in Akdeniz kıyısındaki Romalı liman kentiydi. Roma hükûmetinin Filistin'deki resmi merkeziydi bu kent.

▣ **"Tarsus"** Pavlus birkaç yıllığına memleketinde gözden kaybolacak. Tarsus özgür bir kentti. Ayrıca İskenderiye ile Atina'dan sonra antik dünyanın üçüncü en büyük öğrenim merkeziydi. Tarsus'taki üniversiteler felsefeye, retoriğe ve hukuka önem veriyordu. Pavlus'un hem Yunan retoriğiyle felsefesinde hem de haham Yahudiliğinde eğitim görmüş olduğu açık.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 9:31

³¹Bütün Yahudiye, Celile ve Samiriye'deki inanlılar topluluğu esenliğe kavuştu. Gelişen ve Rab korkusu içinde yaşayan topluluk Kutsal Ruh'un yardımıyla sayıca büyüyordu.

9:31 Bu, Pavlus'un imana gelişini sonuçlandırıp Petrus'un yolculuklarına giriş yapan özet ayetidir. Luka bu özet ayetlerini Elçilerin İşleri'nde sık sık kullanır. Bkz. Giriş IV Amaç ve Yapı, A.

▣ **"inanlılar topluluğu"** Elç. 5:11'deki nota ve Özel Konu'ya bakıp tekil "inanlılar topluluğu" ifadesinin birçok ayrı ayrı topluluğu kastettiğine dikkat ediniz. "Topluluk" terimi, yerel bir kiliseyi (ör. Kol. 1:18,24; 4:15,16), bir bölgedeki tüm kiliseleri (ör. Ef. 1:22; 3:10,21; 5:23,24,25,27,29,32) ve evrensel olarak tüm kiliseleri (ör. Mat. 16:18) belirtebilir.

▣ Luka'nın dile getirdiği maddelere bir bakalım.

1. tüm kiliselerde esenlik
2. büyüme ve artış
3. Ruh'un yardımı

Elç. 8:1'den buraya büyük bir değişim var! Hâlâ sorunlar mevcuttu ama Tanrı her ihtiyacı karşılamıştı!

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuyla bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Pavlus, kiliseye baskısında neden bu kadar sertti?
2. Elçilerin İşleri'nde Pavlus'un imana gelişi niçin üç kez anlatılıyor?
3. Pavlus'un görevlendirmesinin, üzerine ellerin konulmasının ve Hananya tarafından vaftiz edilmesinin anlamı nedir?
4. Pavlus'un İsa'ya atfen "Tanrı'nın Oğlu" deyişinin anlamı nedir?
5. Luka niye Pavlus'un üç yıllığına Arabistan'a gitmesini kaleme almadı?

9:32-10:48'e DAİR İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- A. Elçilerin İşleri Petrus'tan Pavlus'a geçişi başlatsa da Elç. 9:32-12:25 Petrus'un gezgin hizmetini anlatıyor.
- B. Bu kısım Petrus'un Lidda, Elç. 9:32-35; Yafa, Elç. 9:36-43, 10:9-23; Sezariye, Elç. 10:1-8, 23-48; ve Yerusâlim, Elç. 11:1-18; 12:1-17 ziyaretlerini ele alıyor.

- C. Bu kısım, öteki uluslara Müjdeleme görevi konusunda devam eden mücadeleyi ve Elçiler grubunun başı olarak Petrus'un bu mücadeledeki rolünü ele aldığından son derece önemlidir. Luka'nın gözünde Kornelius olayı o derece önemlidir ki bu kısımda üç kez tekrarlıyor.

KELİME VE TERKİP İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 9:32-35

³²Bu arada her tarafı dolaşan Petrus, Lidda'da yaşayan kutsallara da uğradı. ³³Orada Eneas adında birine rastladı. Eneas felçliydi. Sekiz yıldan beri yatalaktı. ³⁴Petrus ona, "Eneas, İsa Mesih seni iyileştiriyor" dedi. "Kalk, yatağımı topla." Eneas hemen ayağa kalktı. ³⁵Lidda ve Şaron'da yaşayan herkes onu gördü ve Rab'be döndü.

9:32 "dolaşan Petrus" Anlaşılan Elçiler Filistin'in her yanında ve komşu ülkelerde vaaz ediyordu.

▣ **"kutsallara"** Bu terim Elçilerin İşleri'nde kiliseyi anlatmak için kullanılır. Elç. 9:13'teki ÖZEL KONU: KUTSALLAR'a bakınız. "Öğrenciler" terimin yerine yavaş yavaş "kutsallar" terimi geçiyor. Bu terim, Eski Antlaşma'daki "kutsal" terimiyle ilişkilidir ve Tanrı'ya hizmet için "ayrı tutulmuş" anlamına gelir. Tek istisna Flp. 4:21 olmak üzere asla tekil haliyle kullanılmıyor, ki söz konusu pasajda kolektif bağlamdadır. Bu, kutsal olmanın "toplulukta" olmak anlamına geldiğini gösteriyor. Elç. 9:13'teki Özel Konu'ya bakınız. Yeni Antlaşma'da tüm imanlılara "kutsallar" deniyor! Burada vurgulanan, bizim Mesih'teki konumumuzdur.

ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA'DA KUTSALLIK/KUTSAMA

Yeni Antlaşma günahkarların İsa'ya tövbe ve imanla döndüklerinde (bkz. Mar. 1:15; Elç. 3:16,19; 20:21) anında aklanıp kutsandıklarını iddia ediyor. Bu, onların Mesih'teki yeni statüsüdür. Mesih'in doğruluğu onlara atfedilmiştir (bkz. Yar. 15:6; Rom. 4). Onların doğru ve kutsal olduğu bildiriliyor (Tanrı'nın adli eylemi).

Ancak Yeni Antlaşma'da imanlılar kutsallığa ya da kutsanmaya teşvik ediliyor. Bu hem İsa Mesih'in tamamlanmış işinde bir teolojik statü hem günlük tutum ve anlayışta Mesih'e benzemeye çağrıdır. Tıpkı kurtuluş gibi kutsanma da karşılıksız bir armağan ve uzlaşmaz yaşam tarzıdır.

Başlangıçtaki Aklanma ve Kutsama

Elç. 26:18

Rom. 15:16

1Ko. 1:2-3,30; 6:11. 6:11

2Se. 1:5-6

İbr. 2:11; 10:10,14; 13:12

1Pe. 1:2

Aşamalı Kutsama, Mesih'e Benzeyiş

Rom. 6:19

2Ko. 7:1

Ef. 1:4; 2:10

1Se. 3:13; 4:3-4,7; 5:2

1Ti. 2:15

2Ti. 2:21

1Pe. 1:15-16

İbr. 12:14

Kurtuluşun hedefi öldüğümüzde cennete gitmek değil, başkaları da Mesih'e yanaşıp bizimle cennete gidebilsinler diye şu an Mesih'e benzemektir! Tıpkı aklanma gibi kutsanma da bir armağan ve bir seçimdir!

▣ **"Lidda"** Lidda kenti Babil'den Mısır'a giden ticaret yolu üzerinde bulunuyordu. Eski Antlaşma'da "Lod" adıyla de tanınıyordu (bkz. 1Ta. 8:12). Akdeniz kıyısından yaklaşık 18 kilometre uzaktaydı. Filipus'un Elç. 8:40'ta ziyaret ettiği aynı bölgedir burası.

9:33 "Eneas adında birine" Grekçe adının anlamı "şükür" demek. İmanlı olup olmadığı kesin değil ama görünüşe göre Petrus Filipus'un başlattığı yerleşik kiliseleri tekrar ziyaret ediyordu.

▣ **"Eneas felçliydi. Sekiz yıldan beri yatalaktı"** Bu Grekçe ifadeden çıkarılan en yaygın anlam, bu çeviridir (NAS, NKJV, NRSV, TEV, NJB). Lakin Grekçe ifadenin anlamı "sekiz yaşından beri" olabilir (bkz. Newman ve Nida, *Çevirmenler İçin Elçilerin İşleri Üzerine Elkitabı (A Translator's Handbook on The Acts of the Apostles)*, s. 199).

9:34 "İsa Mesih seni iyileştiriyor" Burada tanımlığın olmaması iki terimin yaygın bir ad haline geldiğini ima ediyor. Bu, aoristik şimdiki zaman diye bilinen bir edebi biçimdir, "şu an Mesih seni iyileştiriyor" anlamına gelir.

▣ **"Kalk, yatağın topla"** Bunlar iki aorist etkin emir kipleridir ve yoğunlukla acillik belirtir!

▣ **"hemen ayağa kalktı"** Bu, Petrus'un İsa'ya dair mesajına yanıt olarak adamın imanını gösterir.

9:35 "Lidda ve Şaron'da yaşayan herkes" Bu, "herkes" teriminin Kutsal Kitap'taki abartılı kullanımının güzel bir örneğidir (bkz. Yar. 41:37; Yas. 2:25; Luk. 2:1; Rom. 11:26).

▣ **"Şaron"** Bu, Filistin'in kuzey kıyı ovalarını kastediyor. Yafa'dan Sezariye'ye kadar yaklaşık 50 kilometre boyunca uzanır.

▣ **"ve Rab'be döndü"** "Dönmek" kelimesi Eski Antlaşma'daki tövbe (*shub*) kelimesini yansıtır olabilir. Günahtan ve nefisten dönüp (tövbe) Rab'be dönmeyi (iman) ifade eder (bkz. Elç. 11:21).

Tanrı Ruhu'nun Petrus vasıtasıyla ve daha sonra Pavlus vasıtasıyla yaptığı büyük işleri gösteren bu küçük özet cümlesi, bu kısımda birkaç kez yer alır. Bu mucizevi olay Müjde'nin duyurulmasına yol açtı.

Elç. 2:38'deki ÖZEL KONU: ESKİ ANTLAŞMA'DA TÖVBE'ye bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 9:36-43

³⁶Yafa'da, İsa öğrencisi olan Tabita adında bir kadın vardı. Tabita, ceylan anlamına gelir. Bu kadın her zaman iyilik yapıp yoksullara yardım ederdi. ³⁷O günlerde hastalanıp öldü. Ölüsünü yıkayıp üst kattaki odaya koydular. ³⁸Lidda Yafa'ya yakın olduğundan, Petrus'un Lidda'da bulunduğunu duyan öğrenciler ona iki kişi yollayıp, "Vakit kaybetmeden yanımıza gel" diye yalvardılar. ³⁹Petrus kalkıp onlarla birlikte gitti. Eve varınca onu üst kattaki odaya çıkardılar. Bütün dul kadınlar ağlayarak Petrus'un çevresinde toplandılar. Ona, Ceylan'ın kendileriyle birlikteyken diktiği entarilerle üstlükleri gösterdiler. ⁴⁰Petrus, herkesi dışarı çıkarttı, diz çöküp dua etti. Sonra ölüye doğru dönerek, "Tabita, kalk" dedi. Kadın gözlerini açtı, Petrus'u görünce doğrulup oturdu. ⁴¹Petrus elini uzatarak onu ayağa kaldırdı. Sonra kutsallarla dul kadınları çağırdı, Ceylan'ı diri olarak onlara teslim etti. ⁴²Bu olayın haberi bütün Yafa'ya yayıldı ve birçokları Rab'be inandı. ⁴³Petrus uzunca bir süre Yafa'da, Simun adında bir dericinin evinde kaldı.

9:36 "Yafa" Günümüzde bu kent Yafa (*Yafo*) adıyla bilinir. Burası Yerusulim'in antik deniz limanıydı. Günümüzde modern Tel Aviv-*Yafo* kentinin bir parçasıdır.

▣ **"öğrencisi"** "Öğrenci" terimi Elçilerin İşleri'nin bu kısmında sıkça kullanılır. Gerçek anlamı "öğrenen" olduğu halde imanlı anlamında kullanılır.

▣ **"Tabita. . .ceylan"** Bu kadının Aramice adı *Tabita*, Grekçe adıyla *Dorcas*'tı. Yahudi olmayanlarla sosyal veya ticari ilişkilere sahip çoğu Yahudi'nin iki adı vardı, biri Aramice diğeri Grekçe. Her iki ismin anlamı, zarafet ve güzelliği simgeleyen "ceylan"dı (bkz. Ezgiler Ezgisi 2:9, 17; 4:5; 7:3).

▣ **"iyilik yapıp yoksullara yardım ederdi"** Bu, Yahudilerin sadaka geleneğini kastediyor. Topluluktaki muhtaç Yahudilerin bakımı için Havrada Yahudiler tarafından haftalık bağış konsepti geliştirildi. İsa'nın dönemindeki Yahudiler bunu ruhsal açıdan önemli sayıyordu. Kilise bunu örnek aldı (bkz. Elç. 6). Elç. 3:2'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"her zaman"** Bu bir bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir. Geçmiş zamanda alışılmış eylem belirtir.

9:37 "Ölüsünü yıkayıp üst kattaki odaya kodular" Ölünün yıkanması Yahudiliğin defin hazırlığının tipik özelliğiydi. Yeruşalim'de cesetler hemen öldüğü gün gömülmeliydi; dışardaysa defin üç güne kadar gecikebilirdi. Elç. 5:6'daki Özel Konu'ya bakınız.

9:38 "ona iki kişi yollayıp" Bu imanlılar Tanrı'nın Petrus vasıtasıyla yaptığı büyük mucizeler hakkında duymuştu ve Petrus'un bu önemli Yahudi Hristiyan kadın için bir şeyler yapabileceğine inanıyorlardı.

9:39 "Bütün dul kadınlar ağlayarak Petrus'un çevresinde toplandılar" Anlaşılan bu kadınlar Tabita'nın onlar için ürettiği iki tür kıyafet giymişti: (1) içlikleri ve (2) pelerinleri.

9:40 "Petrus, herkesi dışarı çıkarttı" Motamot çeviride "onları dışarı attı." İsa da tıpkısını Mar. 5:40'ta yaptı. Öyle ki bu kısımda gösterilen mucizelerle İsa'nın ömründe gösterilen mucizeler arasında büyük benzerlikler var. İsa'nın hizmeti Elçilerin elindeki tek örnekti.

Asıl soru şu: "Petrus neden herkesin dışarı çıkmasını istedi?" İsa bunu, sadece şifacı olarak tanınmak istemediğinden ve Müjde daha tamamlanmış olmadığı için yaptı. Peki bunu Petrus neden yaptı? Bu mucizelerin imana yol açtığı halde onun da olabildiğince çok izleyici istemesi beklenirdi.

▣ **"diz çöküp"** Yahudilikte yaygın dua pozisyonu, kollarını göğe uzatmak ve yukarı bakmaktı. Ancak Elçilerin İşleri'nde birkaç kez öğrencilerin diz çökerek dua ettiği söyleniyor. Görünüşe bakılırsa bu ve İsa'nın Getsemani'de yaptığı (bkz. Luk. 22:41), vurgu içindi (bkz. Elç. 7:60; 20:36; 21:5).

▣ **"Tabita, kalk"** Görünüşe göre Petrus Aramice konuşuyordu. İsa ve birinci yüzyılın Filistin'deki Yahudileri İbranice değil, Aramice konuşuyordu. Bu durum Ezra-Nehemya'dan beri bile geçerli.

9:41 "kutsallar" Elç. 9:13'teki Özel Konu: Kutsallar'a bakınız.

9:42 "ve birçoqları Rab'be inandı" Bu da bir özet cümlesidir, Petrus'un yaptığı mucizelerin ve vaaz hizmetinin harika sonuçlarını gösteriyor. Elç. 2:40 ve 3:16'daki Özel Konular'a bakınız.

9:43 "Petrus uzunca bir süre Yafa'da, Simun adında bir dericinin evinde kaldı" Ölü hayvan derileriyle uğraştığı için kirli sayılan bir dericiyle kalması, Petrus'un yasaya artık körü körüne bağlı olmadığını gösteriyor.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Pavlus'un imana gelişi Elçilerin İşleri'nde neden üç kez anlatılıyor?
2. Pavlus'un imana gelişine dair üç anlatı neden kısmen farklı?
3. Pavlus imana gelişinde seçim özgürlüğü var mıydı? Pavlus'un deneyimi normatif kabul edilmeli mi?
4. Grek dilli Yahudiler Pavlus'u neden öldürmeye çalıştı?
5. Petrus'la Pavlus mucizeleri Müjde'ye yol açmak için kullandıysa Tanrı niçin bu yöntemi günümüzde daha sık kullanmıyor?

ELÇİLERİN İŞLERİ 10

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Petrus'la Kornelius	Kornelius Temsilcilerini Gönderiyor	Kornelius'un İmana Gelişi	Petrus'la Kornelius	Petrus Romalı Yüzbaşısını Ziyaret Ediyor
10:1-8	10:1-8	10:1-8	10:1-3	10:1-2 10:3-8
10:9-16	Petrus'un Görümü 10:9-16	10:9-16	10:4a 10:4b-8 10:9-13 10:14	10:9-16
10:17-23a	Sezariye'ye Davet 10:17-23	10:17-23a	10:15-16 10:17-18 10:19-21 10:22-23a	10:17-23a
10:23b-33	Petrus Kornelius'la Tanışıyor 10:24-33	10:23b-29	10:23b-29	10:23b-33
Petrus Kornelius'un Evinde Konuşuyor 10:34-43	Kornelius'un Ev Halkına Vaaz 10:34-43	10:30-33 10:34-43	10:30-33 Petrus'un Konuşması 10:34-43	Petrus'un Kornelius'un Evindeki Seslenişi 10:34-35 10:36-43
Yahudi Olmayanlar Kutsal Ruh'u Alıyor 10:44-48	Kutsal Ruh Yahudi Olmayanların Üzerine Çöküyor 10:44-48	10:44-48	Yahudi Olmayanlar Kutsal Ruh'u Karşılıyor 10:44-48	Yahudi Olmayanlardan İlklerinin Vaftizi 10:44-48

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Ve saire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- A. Müjde, Yahudi kökenlerinin dışına çıkıyor.
 1. Kornelius – Tanrı'dan korkan Romalı bir asker
 2. Etiyopyalı Hadım – Tanrı'dan korkan bir gayri Yahudi
- B. Grekçe konuşan Yahudilerin işleri (Elç. 6'daki Yediler) bir etki yaratıyor.
- C. Pentikost'ta yaşananların tekrarlanması Tanrı'nın tüm insanları kabul ettiğini gösteriyor.
 1. Samiriyeliler (Elç. 8)
 2. Romalılar (Elç. 10)
 3. Etiyopyalı (Elç. 8)

D. Elç. 15'teki Yeruşalim Toplantısı için teolojik zemin hazırlanıyor. Artık Müjde'nin evrensel erişilebilirliğinde bir dönüm noktasına varıldı!

KELİME VE TERKİP İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 10:1-8

¹Sezariye'de Kornelius adında bir adam vardı. "İtalyan" taburunda yüzbaşıydı. ²Dindar bir adamdı. Hem kendisi hem de bütün ev halkı Tanrı'dan korkardı. Halka çok yardımda bulunur, Tanrı'ya sürekli dua ederdi. ³Bir gün saat üç sularında, bir görünümde Tanrı'nın bir meleğinin kendisine geldiğini açıkça gördü. Melek ona, "Kornelius" diye seslendi. ⁴Kornelius korku içinde gözlerini ona dikti, "Ne var, efendim?" dedi. Melek ona şöyle dedi: "Duaların ve sadakaların anılmak üzere Tanrı katına ulaştı. ⁵Şimdi Yafa'ya adam yolla, Petrus olarak da tanınan Simun'u çağır. ⁶Petrus, evi deniz kıyısında bulunan Simun adlı bir dericinin yanında kalıyor." ⁷Kendisiyle konuşan melek uzaklaştıktan sonra Kornelius, iki uşağıyla özel yardımcılarından dindar bir askeri çağırıldı. ⁸Kendilerine her şeyi anlattıktan sonra onları Yafa'ya gönderdi.

10:1 "Sezariye'de. . .bir adam vardı" Kornelius'un imana gelişi büyük bir olaydı. Lakin Müjde'nin aştığı ilk sosyal bariyerin bu adam olmadığını hatırlamak gerekir.

1. İlki Samiriyelilerdi
2. sonra, Tanrı'dan korkan Etiyopyalı Hadım
3. sonra da, Yahudi olmayışının yanı sıra Vadedilmiş Toprakların askeri işgalinde görev alan Romalı ordu subayı Kornelius

Bu anlatı, Etiyopyalı Hadım gibi Kornelius'un da zaten Tanrı'dan korkması sebebiyle Kornelius'un imana gelişinden ziyade Elç. 10:1,24,27,44,48'de bahsi geçen ve onun gibi iman eden bir sürü akraba ve arkadaşı üzerinde duruyor. Petrus Elç. 15:7-9'daki Yeruşalim Toplantısında bu anlatıya gönderme yapıyor ve Kilise'nin öteki uluslara Müjdeleme görevi için zemin hazırlıyor.

▣ **"Kornelius"** F. F. Bruce, *Elçilerin İşleri Kitabı Üzerine Yorum (Commentary on the Book of the Acts)*, s. 214'teki Dipnot 1'de şöyle yazıyor: "Publius Cornelius Sulla, M.Ö. 82'de mensubu olduğu *gens Cornelia* ailesine kayıtlı 10,000 köleyi serbest bıraktıktan beri Kornelius ismi Roma'da özellikle yaygındı." *Gens*, ortak ada sahip ve ortak bir ataya veya—burada olduğu gibi—kahramana inanan bir aile klanı ya da grubuydu.

▣ **"yüzbaşıydı"** Yeni Antlaşma'da yüzbaşılardan birkaç kez ve her seferinde olumlu şekilde bahsedilir (bkz. Mat. 8:5; Luk. 7:2; 23:47; Elç. 10:1; 22:5; 27:3; vs.). Yüzbaşılar tam anlamıyla yüz askerin lideriydi; ancak onlar resmi görevliler değildi, bir nevi bizim astsubaylar gibi.

▣ **"İtalyan' taburunda"** İtalyan taburu genelde 600 askerden oluşur. Kornelius'un taburu, Suriye'de mevzilenmiş bine kadar Romalı gönüllüden oluşuyordu. Tarihsel delillerden bunlara yardımcı tabur dendiğini biliyoruz. Muhtemelen okçulardı. Romalı birlikler Yahudilerin isyankârlığı yüzünden Filistin'de mevzilenmek zorundaydı.

10:2 "Dindar bir adamdı" Bu adamın dindarlığının üçlü tarifi var:

1. o, bütün ev halkıyla birlikte Tanrı'dan korkuyordu (Elç. 10:22'deki nota bakınız)
2. halk için yaptığı çok sayıda hayır işlerinde hep cömertti
3. Tanrı'ya dua etme alışkanlığına sahipti (bkz. Elç. 10:22; 13:16,26).

Bu adam, tam anlamıyla iman olmadığı halde havrayla dini, duygusal ve toplumsal açıdan ilintiliydi. Tam anlamıyla imanlı olmak için yapılması gerekenler

1. erkekse sünnet edilmek
2. kişinin kendisini tanıklar karşısında vaftiz etmesi
3. mümkünse Tapınak'ta sunu sunmaktı.

Bu gereklilikler, Yahudi olmayıp ilgi duyan birçok kişiyi tam imanlı olmaktan alıkoyuyordu.

▣ **"hem de bütün ev halkı"** Aileden dini birim olarak ilk kez burada bahsediliyor. Elçilerin İşleri'nde bu kullanımla sıkça karşılaşırız (bkz. Elç. 10:2; 11:14; 16:15, 31; 18:8). Bu kullanım kültürel bağlamı gösterir, şöyle ki babanın inancı her zaman ev halkının ve hatta hizmetçileri içine alan geniş ailenin inancıydı.

▣ **"çok yardımda"** Yani sadaka. Yahudilerin gözünde bu, Kornelius'un yerel havranın etkin parçası ve görünürde Tanrı'dan korkan biri olduğunun göstergesiydi. Elç. 3:2'deki Özel Konu: Sadaka'ya bakınız.

▣ **"Tanrı'ya sürekli dua ederdi"** Burada, devam eden eylem belirten üç geniş zaman ortacı var. Bu, Kornelius'un dindarlığını gösteriyor.

1. korkardı, şimdiki zaman orta (edilgen görünüşlü eylemsel)
2. yardımda bulunur, şimdiki zamanlı etkin
3. dua ederdi, şimdiki zaman orta (edilgen görünüşlü eylemsel)

Bu adamın dindarlığı günlük ve kişiseldi. Haham Yahudiliğinin en çok onurlandırdığı iki şeyi yapıyordu—sadaka ve dua.

10:3 "saat üç sularında" Bu, akşam sunusu vaktiydi (yani 15:00, bkz. Çık. 29:39, 41; Say. 28:3-31; 1Kr. 18:29-36; Mez. 55:17; 141:2; Dan. 6:10; Josephus *Antiq.* 11.4.1; *Savaşlar* 1.1.1). Geleneksel olarak bu saatte dua edilirdi.

NASB, NRSV,

TEV "açıkça gördü"

NKJV "açıkça gördü"

NJB, NIV "belirgin gördü"

Müjdelerde *phanerōs* belirteci açık açık ya da toplum önünde görünmek anlamına gelir (bkz. Mar. 1:45; Yu. 7:10). Bu görünüm, gündüz saatlerinde geldi ve çok spesifik, belirgindi.

▣ **"bir görünümde Tanrı'nın bir meleğinin"** Bazı yönlerden bu imana geliş Saul'un kine benzer. Bu kişi yürekten dindar bir adamdı. Tanrı, onu imana yönlendirmesi için doğüstü bir aracı gönderiyor. Kim "Hayır" diyebilir? Bu imana gelişler Tanrı'nın seçimine işaret eder, insanın özgür iradesine değil. Bu insanlar Müjde'nin gerçek olduğuna dair karşı konulmaz kanıtlara ve yaşantılara yanıt veriyorlar.

10:4 Meleğin mesajı iki sunu terimi içeriyor: "Tanrı katına ulaştı" ve "anılmak üzere." Görünüşe göre Tanrı bu adamın ibadetini, yani duasıyla sadakasını, adam daha Müjde'yi duymamışken bile kabul etti.

3:4 "gözlerini ona dikti" Elç. 1:10'daki nota bakınız.

▣ **"Ne var, efendim?"** Bu "efendim" teriminin nasıl çevrilmesi gerektiğini bilmek çok zor. Anlamı (1) "bey"/"efendi" ya da (2) teolojik anlamda efendi/sahip/hükümdar olan "Rab" olabilir. Bu belirsizliği gösteren başka bir güzel Yeni Antlaşma pasajı da Yu. 4:1,11,15,19,49.

Elçilerin İşleri'nde ek bir olasılık bile var. Kornelius meleğe (bkz. Va. 7:14), Petrus ise duyduğu sese (bkz. Elç. 10:13,15) Rab diye sesleniyor (bkz. Elç. 10:14). Bu yüzden terim herhangi doğüstü, kişisel belirmeye ve bilhassa İsa'ya yönelik kullanılabilir. Elç. 8:26 ve 29'da Rab'bin bir meleği Kutsal Ruh'la bağdaştırılıyor. Aynı esneklik ve aktarım Elç. 10:13,14,15 ve 19,20'de "ses" ile Ruh arasında gerçekleşir.

10:5 "Şimdi Yafa'ya adam yolla" Bu bir aorist orta (edilgen görünüşlü eylemsel) emir kipidir. Dikkat ederseniz melek Müjde'yi paylaşmak yerine Petrus'u çağırttı. Tanrı araç olarak insanları kullanır (bkz. Çık. 3:7-10). Bu adam Saul gibi dindar, samimi bir inanlı olduğu halde İsa Mesih'in Müjdesi'ni duyması ve Müjde'ye yanıt vermesi lazımdı.

10:7 "iki uşığıyla özel yardımcılardan dindar bir askeri" Bu, üç kişilik bir gruptur ancak 19'cu ayette sadece ikisi geçiyor. Muhtemelen asker bir muhafızdı, konuşanlar ise iki uşaktı.

10:8 Kornelius inancına ailesini ve arkadaşlarını dahil etti. Bu adam inancına göre yaşıyordu. Onun sayesinde bütün bir topluluk Mesih'e iman edecekti.

Bu üç adam muhtemelen gece boyu yürümüş, meleğin mesajını ve hem efendileri hem arkadaşları olan yüzbaşının imanına hayret etmiş, üzerine tartışmışlardı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 10:9-16

⁹Ertesi gün onlar yol alıp kente yaklaşırlarken, saat on iki sularında Petrus dua etmek için dama çıktı.

¹⁰Acıkınca da yemek istedi. Yemek hazırlanırken Petrus kendinden geçti. ¹¹Göğün açıldığını ve büyük bir çarşafı andıran bir nesnenin dört köşesinden sarkıtılarak yeryüzüne indirildiğini gördü. ¹²Çarşafın içinde, yeryüzünde yaşayan her türden dört ayaklı hayvanlar, sürüngenler ve kuşlar vardı. ¹³Bir ses ona, "Kalk Petrus, kes ve ye!" dedi. ¹⁴"Asla olmaz, ya Rab!" dedi Petrus. "Hiçbir zaman bayağı ya da murdar herhangi bir şey yemedim." ¹⁵Ses tekrar, ikinci kez duyuldu; Petrus'a, "Tanrı'nın temiz kıldıklarına sen bayağı deme" dedi. ¹⁶Bu, üç kez tekrarlandı. Sonra çarşafı andıran nesne hemen göğe alındı.

10:9 "saat on iki sularında. . .dua etmek için" Haham Yahudiliği dua etmek için saat 09.00'u ve 15.00'i, yani Tapınak'taki günlük sunu vakitlerini ayırmış olsa da Ferisiler öğle vaktini de uygun saat olarak eklemişlerdi. Anlaşılan Petrus öğle vakti dua ederek ileri gelenlerin geleneklerine göre hareket ediyordu veya belki öğle yemeğinden önce şekerleme yapıyordu, bu kadar.

10:10 "Acıkınca" Petrus'un görünümü, açlığı ve Simun'un damından gördüğü Akdeniz manzarası bağlamında yer alıyor.

"Açlık" karşılığı, bilinen tüm Grek literatüründe yalnızca burada kullanılmakta. Tam anlamını bilmek imkansız olsa da yanında *pros* edatıyla "büyük açlık" anlamına gelebilir. Ancak bu bağlamda şaşırtıcı olurdu. Yeni Antlaşma'da sadece bir kez kullanılan bu *hapax legomenon* daha fazla leksik bilgi keşfedilene dek belirsiz kalmaya mahkum. Luka'nın bu ender terimi kullanmayı seçme sebebi belirsiz kalsa da bağlamın genel anlamı göz önünde.

▣ **"kendinden geçti"** Tam anlamıyla bu, sıklıkla şaşkınlık anlamında kullanılan "kendinin dışında" ya da "kendinin yanı başında" demektir (bkz. Mar. 5:42; 16:8; Luk. 5:26; ve birkaç LXX metni). İngilizcedeki "ecstasy" terimi bu Grekçe kelimedenden geliyor. Bu ayette ve 11:5 ile 22:17'de Tanrı'nın bilinçaltına konuşmasına izin veren yarı bilinçli ruh hali anlamındadır. Bu kelime, 3'cü ayette Kornelius'un görünümünü anlatmak için kullanılanlardan farklıdır.

10:11

NAS	"gökyüzünün açıldığını"
NKJV, TEV	"göğün açıldığını"
NRSV	"göğün açıldığını"
NJB	"göğün ansızın açıldığını"

Bu bir bitmiş zamanlı edilgen ortaçtır, tam anlamıyla "göğün açılmış olduğunu ve açılmaya devam ettiğini" demektir. Eski Antlaşma'da gökler çoğuldur. Atmosferin bu şekilde açılması; ruhsal, görünmez boyutun zorla fiziksel realiteye girmesini ifade eden bir deyimdir (bkz. Hez. 1:1; Mat. 3:16; Mar. 1:10; Luk. 3:21; Yu. 1:51; Elç. 7:56; 10:11; Va. 4:1; 19:11).

▣ **"büyük bir çarşafı andıran"** Aynı terim gemi yelkenleri için de kullanılır.

10:12 "yeryüzünde yaşayan her türden dört ayaklı hayvanlar, sürüngenler ve kuşlar" Yar. 1 ve 6:20'de hayvanlar aynen bu şekilde üç gruba ayrılıyor. Anlaşılan hayvanlar Lev. 11'deki Yahudi yemek yasaları uyarınca temiz ve murdar hayvanlardan ibaretti.

10:13 "Bir ses ona" Malaki'nin kapanışından Yeni Antlaşma döneminin gelişine kadar Yahudiler arasında Tanrı'nın yetkilendirdiği bir peygamber yoktu. Bu dönemde Yahudiler bir şeyin Tanrı tarafından bildirilip bildirilmediğini kesinleştirmek istediklerinde *bath kol* olarak bilinen bir şeye bel bağlardı. Bunu Yeni Antlaşma'da Mat. 3:17; 17:5'te, Elç. 9:7'de ve burada görüyoruz.

10:14 "Asla olmaz, ya Rab! . . . Hiçbir zaman bayağı ya da murdar herhangi bir şey yemedim" "Asla" ifadesi, Septuaginta'da birtakım İbranice deyim için birkaç kez kullanılan güçlü bir Grekçe ifadedir. Petrus hâlâ Yahudi ortodoksluğuyla baş etmeye çalışıyordu. Davranışlarında Levililer 11'i esas alıyordu. Lakin İsa, Mar. 7:14 ve devamında, özellikle 19'cu ayette bilhassa bu meseleyi ele almış gibi gözüküyor. Markos Müjdesi'nin görünüşe göre Elçi Petrus'un Roma'dayken anımsadıklarından ve vaaz ettiklerinden ibaret oluşu ilginç bir nokta.

10:15 "Tanrı'nın temiz kıldıklarına sen bayağı deme" Bu, genelde sürmekte olan bir eylemin durdurulmasını imayla buyuran, olumsuz ekli, şimdiki zamanlı etkin emir kipidir. Tanrı Musa'nın Lev. 11'deki yemek yasalarının sona erdiğini açıkça bildiriyor. Bundan böyle bu yasalar yeni antlaşma imanlıları için uygun değil. Burada benzeşme yoluyla tüm insanların kabul edildiğini gösteriyorlar!

10:16 "Bu, üç kez tekrarlandı" Kutsal Kitap'ta önemli duaların, şükürlerin veya eylemlerin üç kez tekrarlanması sıra dışı bir durum değil.

1. İsa'nın Getsemani'de duası (bkz. Mar. 14:36,39)
2. İsa'nın dirilişten sonra Petrus'la konuşması (bkz. Yu. 21:17)
3. Pavlus'un "bedenindeki diken" duası (bkz. 2Ko. 12:8)

Üçlü tekrar, Samilere özgü bir vurgu şekliydi (bkz. Yşa. 6:3; Yer. 7:4). Bu durumda Petrus'un bu ilahi sese itaat etme direncini bilhassa gösteriyor!

A. T. Robertson, *Yeni Antlaşma'da Sözel Resimler (Word Pictures in the New Testament)* kitabının bu noktada diyeceği isabetli sözü var.

"İşte Rab'bin buyruğu kişinin tercihlerine, önyargılarına ters düştüğünde Tanrı'nın kendisine doğrultulan sesini tanıyan birinin tarafında çarpıcı bir inatçılık gösterisi. Günümüzde aynen bunun bir sürü örneği var. Petrus gerçek anlamda Tanrı'nın isteği dışında bir dindarlık tavrı takınıyordu (s. 137).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 10:17-23a

¹⁷Petrus şaşkınlık içindeydi. Gördüğü görümün ne anlama gelebileceğini düşünürken, Kornelius'un gönderdiği adamlar sora sora Simun'un evinin kapısına kadar geldiler. ¹⁸Evdekilere seslenerek, "Petrus diye tanınan Simun burada mı kalıyor?" diye sordular. ¹⁹Petrus hâlâ görümün anlamını düşünürken Ruh ona, "Bak, üç kişi seni arıyor" dedi. ²⁰"Haydi kalk, aşağı in. Hiç çekinmeden onlarla git. Çünkü onları ben gönderdim." ²¹Petrus aşağı inip adamlara, "Aradığımız kişi benim" dedi. "Gelişinizin sebebi ne acaba?" ²²"Doğru ve Tanrı'dan korkan, bütün Yahudi ulusunca iyiliğiyle tanınan, Kornelius adında bir yüzbaşı var" dediler. "Kutsal bir melek ona, seni evine çağırıp senin söyleyeceklerini dinlemesini buyurdu." ²³Bunun üzerine Petrus onları içeri alıp konuk etti.

10:17 "Petrus şaşkınlık içindeydi" Bu, bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir, burada geçmiş zamandaki eylemin başlangıcını belirtiyor.

Luka bu terimi birkaç kez zihin bulanıklığı belirtmek için kullanır (bkz. Luk. 9:7; Elç. 2:12; 5:24; 10:17). Petrus görümün amacını hemen anlamadı.

▣ **"görümün"** Burada Petrus'un yaşadıklarını anlatmak için kullanılan *horama* kelimesi Kornelius'un Elç. 10:3'teki görümünde de kullanılmıştır (bkz. Elç. 10:19).

10:19 "Ruh ona. . . dedi" Bu bağlamda konuşan "Ruh" (Elç. 10:19) ile konuşan "melek" (Elç. 10:3,22) arasındaki ilişkinin tam olarak ne olduğu belirsizdir (bkz. Elç. 10:20, "onları ben gönderdim"). Görünüşe bakılırsa melek

Kutsal Ruh adına konuşuyordu ya da Eski Antlaşma teofanilerinde olduğu gibi ikisi bir tutuluyor (bkz. Çık. 3:2,4; Elç. 8:26,29).

10:20 Bu ayet çok ısrarcı.

1. kalk, emir kipi olarak kullanılan ortaç
2. aşağı in, aorist etkin emir kipi
3. onlarla git, şimdiki zamanlı orta (edilgen görünüşlü eylemsel) emir kipi
4. Hiç çekinmeden, emir kipi olarak kullanılan ortaç
5. onları ben gönderdim, bitmiş zamanlı etkin haber kipi ile *ego*

Petrus'un gitmekten başka seçeneği yoktu! Bu bir ilahi buluşmaydı. Kornelius'un görünümü, adamları göndermesi, Petrus'un görünümü ve şimdi adamların ricasına Petrus'un yanıt vermesi Ruh'un işiydi.

10:22 Olanları dürüstçe anlatıyorlar.

NAS	"Doğru"
NKJV	"adil bir adam"
NRSV, NJB	"namuslu"
TEV	"iyi bir adam"

Terim, Eski Antlaşma'daki "kusursuz" anlamında kullanılmalıdır. Demek istenen günahsızlık (bkz. Yar. 6:1; Eyü. 1:1; Luk. 1:6; 2:25) ya da Mesih'in bize atfedilen doğruluğu değil (bkz. Rom. 4). Bu adam, Tanrı'nın isteği olarak anladığı her şeye uygun yaşıyordu. Elç. 3:14'teki ÖZEL KONU: DOĞRULUK'a bakınız.

NASB, NRSV,	
NJB	"Tanrı'dan korkan"
NKJV	"Tanrı'dan korkan biri"
TEV	"Tanrı'ya tapınan"

Bu ifade ya da en azından benzeri, Kornelius'u tarif etmek için sıklıkla kullanılır (bkz. Elç. 10:2,22,35). Elç. 13:16,26,43,50'de Yahudi ırkından olmayan ve Yahudiliğe tam dönmüş olmayıp fakat düzenli olarak havraya gidenler için kullanılıyor. Onlara "Tanrı'dan korkan" deniyordu (bkz. Elç. 16:14; 17:4,17; 18:7).

10:23 "Bunun üzerine Petrus onları içeri alıp konuk etti" İşte Petrus'un Yahudi legalizminden ayrılışının devam ettiğine yönelik bir örnek daha. Şüphe yoktur ki ona eşlik eden asker Romalıydı ve buna rağmen Petrus onu yemek ve paydaşlık için içeri davet etti. Elç. 10:48'de Petrus'un birkaç gün için Romalı bir evde kaldığına dikkatinizi çekerim.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 10:23b-29

^{23b}Ertesi gün Petrus kalktı, onlarla birlikte yola çıktı. Yafa'daki kardeşlerden bazıları da ona katıldı. ²⁴İkinci gün Sezariye'ye vardılar. Bu arada Kornelius, akraba ve yakın dostlarını toplamış onları bekliyordu. ²⁵Eve giren Petrus'u karşıladı, tapınırçasına ayaklarına kapandı. ²⁶Petrus ise onu ayağa kaldırarak, "Kalk, ben de insanım" dedi. ²⁷Petrus Kornelius'la konuşa konuşa içeri girdiğinde birçok insanın toplanmış olduğunu gördü. ²⁸Onlara şöyle dedi: "Bir Yahudi'nin başka ulustan biriyle ilişki kurmasının, onu ziyaret etmesinin töremize aykırı olduğunu bilirsiniz. Oysa Tanrı bana, hiç kimseye bayağı ya da murdar dememem gerektiğini gösterdi. ²⁹Bu nedenle, çağrıldığım zaman hiç itiraz etmeden geldim. Şimdi, beni ne amaçla çağırtdığınızı sorabilir miyim?"

10:24 "Yafa'daki kardeşlerden bazıları da ona katıldı" Elç. 11:12 altı kişi olduklarını söylüyor. Petrus bu olayın İsa'yı takip eden bazı Yahudiler arasında sorunlara neden olacağını biliyordu. Bu sebeple yanında birkaç tanık da götürdü (bkz. Elç. 11:12).

▣ **"Sezariye"** Sezariye deniz kenarındaki güzel kentti. Roma Sezar'ı şerefine kent böyle adlandırılmıştı. Roma'nın işgal kuvvetlerinin Filistin'deki ordugahıydı. Romalılar burayı küçük bir limana çevirmişti.

▣ **"akraba ve yakın dostlarını toplamış"** Tanrı'dan bir konuşmacı bekleyen Kornelius tüm yakın akraba, arkadaş ve uşaklarını, üstelik muhtemelen başka askerler de çağırmişti. Belki de hepsi saatlerce bekledi onları. Belli ki evi büyük bir beklenti ve umma ruhu sarmıştı! Tahminime göre herkes görümü ve mesajını tartışıyordu.

İşte kilisenin Yahudi kısmını şoke eden durum da buydu—çokları Tanrı'dan korkmayan, Yahudi olmayan bir sürü insan Ruh'la dolmuş ve vaftiz edilmişti (bkz. Elç. 10:27).

10:25,27 "Eve giren Petrus. . içeri girdiğinde" Bu Grekçe metinde belirgin bir tutarsızlık var. Lakin Elç. 10:25'te geçen ilk "girme," kent kapısı ya da evin avlusu, Elç. 10:27'deki ikinci "girme" ise Kornelius'un evi olabilir. Durum her neyse Petrus yine Yahudi olmayan birinin evine girerek Yahudi törensel ritüelliğini bozuyor.

10:25 "tapınırcasına ayaklarına kapandı" Septuaginta'yla Müjdelerde tapınma genellikle bu deyimle ifade edilir. Fakat bu bağlamda "saygı göstermek" daha isabetli olabilir (bkz. NJB). Petrus'un gelişini bir melek ayarlamıştı; tabii ki Kornelius bu sözcüyü onurlandıracak ve ona saygı gösterecekti (bkz. Va. 19:10; 22:8-9).

10:28 "Bir Yahudi'nin başka ulustan biriyle ilişki kurmasının. . töremize aykırı olduğunu bilirsiniz" Petrus haham eğitiminde ya da havra okulunda öğretilenleri aktarıyor; lakin bu öğreti Eski Antlaşma'da geçmez, hahamların yorumlarına hastır.

▣ **"başka ulustan biriyle"** Bu terim, Yeni Antlaşma'da yalnızca burada geçen ender metinlerden bir diğeridir. Luka bu bölümde birtakım nadide sözcük tercih etmiştir.

1. *eusebēs*, Elç. 10:2,7, dindar (bkz. 2Pe. 2:9)
2. *prospeinos*, Elç. 10:10, aç
3. *dienthumeomai*, Elç. 10:19, düşünürken
4. *sunomileō*, Elç. 10:27, konuşa konuşa
5. *athemiton*, Elç. 10:28, yasadışı
6. *allopulō*, Elç. 10:28, yabancı
7. *anantirrētos*, Elç. 10:29, hiç itiraz etmeden (bkz. Elç. 19:36)
8. *prosōpolēmpēs*, Elç. 10:34, kişilere saygı gösteren (Rom. 2:11; Ef. 6:9; Yak. 2:19'a benzer)
9. *katadunasteuō*, Elç. 10:38, baskı yapmak (bkz. Yak. 2:6)
10. *procheirotoneō*, Elç. 10:41, karşısında seçilmiş

Luka'nın Elçilerin İşleri'ndeki bu ilk vaaz ve olaylardan bazılarını başka kaynaklardan mı kopyaladığı yoksa bunlara tanıklık edenlerle yaptığı sözlü röportajları mı yazıya geçirdiği belli değil.

▣ **"Oysa Tanrı bana, hiç kimseye bayağı ya da murdar dememem gerektiğini gösterdi"** Petrus mesajı almıştı! Çarşafın içindeki hayvanlar Tanrı'nın suretinde yaratılmış tüm insanlığı temsil ediyordu (bkz. Yar. 1:26-27; 5:1,3; 9:6). Tanrı'nın Kornelius'a, ailesine ve arkadaşlarına karşı sevgisi Petrus'a Müjde'nin tüm dünyayı kapsadığını gösterdi! Bu, İstefanos'un tanıklığını ve Filipus'un vaazını doğrulayacaktı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 10:30-33

³⁰Kornelius, "Üç gün önce bu sıralarda, saat üçte evimde dua ediyordum" dedi. "Birdenbire, parlak giysili bir adam önüme çıkıverdi. ³¹'Kornelius' dedi, 'Tanrı senin duanı işitti, verdiği sadakaları andı. ³²Yafa'ya adam yolla, Petrus diye tanınan Simun'u çağırt. O, deniz kıyısında oturan derici Simun'un evinde kalıyor.'
³³Bunun üzerine sana hemen adam yolladım. Sen de lütfedip geldin. İşte şimdi biz hepimiz, Rab'bin sana buyurduğu her şeyi dinlemek üzere Tanrı'nın önünde toplanmış bulunuyoruz."

10:30 "parlak giysili" Melekler sık sık bu görünüşte görünüyor (bkz. Elç. 1:10; Mat. 28:3; Mar. 16:5; Yu. 20:12; Luk. 24:4).

10:31 Bu bölümde Kornelius'un dindarlığı üçüncü kez teyit ediliyor (bkz. Elç. 10:4,22). Şaşırtıcı olan Kornelius değil, onun gibi Mesih'e güvenen arkadaşları, uşakları ve ailesidir. Bu, Elçilerin İşleri'ndeki "ev halkı kurtuluşları"nın örneklerinden biridir.

Aramızda bireysel ve gönüllü yanıtı vurgu yapan batılı müjdeleme modelleriyle büyümüş olanlar bu tür kolektif yanıtlara şaşırsak da dünyanın büyük kısmı kabile, aile, grup halinde düşünür ve hareket eder. Tanrı, kendi suretinde yaratılmış insanlara ulaşmak için çeşitli modellerle iş görebilir. Tek bir müjdeleme modeli diye bir şey yok!

10:33 Bu insanlar gerçekten dinlemeye hazır! Tanrı'nın sözcüsüyle ilahi bir anın içinde bulduklarının farkındalardı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 10:34-43

³⁴⁻³⁵O zaman Petrus söz alıp şöyle dedi: "Tanrı'nın insanlar arasında ayırım yapmadığını, ama kendisinden korkan ve doğru olanı yapan kişiyi, ulusuna bakmaksızın kabul ettiğini gerçekten anlıyorum. ³⁶Tanrı'nın, herkesin Rabbi olan İsa Mesih aracılığıyla esenliği müjdeleyerek İsrailoğulları'na ilettiği bildiriden haberiniz vardır. ³⁷⁻³⁸Yahya'nın vaftiz çağrısından sonra Celile'den başlayarak bütün Yahudiye'de meydana gelen olayları, Tanrı'nın, Nasıralı İsa'yı nasıl Kutsal Ruh'la ve kudretle meshettiğini biliyorsunuz. İsa her yanı dolaşarak iyilik yapıyor, İblis'in baskısı altında olanların hepsini iyileştiriyordu. Çünkü Tanrı O'nunla birlikteydi. ³⁹"Biz İsa'nın, Yahudiler'in ülkesinde ve Yeruşalim'de yaptıklarının hepsine tanık olduk. O'nu çarmıha gerip öldürdüler. ⁴⁰Ama Tanrı O'nu üçüncü gün diriltti ve açıkça görünmesini sağladı. ⁴¹İsa halkın tümüne değil de, Tanrı'nın önceden seçtiği tanıklara –ölümünden dirilmesinden sonra kendisiyle birlikte yiyip içen bizlere– göründü. ⁴²Tanrı tarafından ölümlerle dirilerin Yargıçı olarak atanan kişinin kendisi olduğunu halka duyurmamızı, buna tanıklık etmemizi buyurdu. ⁴³Peygamberlerin hepsi O'nunla ilgili tanıklıkta bulunuyorlar. Şöyle ki, O'na inanan herkesin günahları O'nun adıyla bağışlanır."

10:34 "Tanrı'nın insanlar arasında ayırım yapmadığını" Bu, Petrus'un Kornelius'a vaazının başıdır. İlk kilisenin Yahudi olmayanlara verdiği vaazların güzel bir örneğidir. Eski Antlaşma'da bu adli ifade Tanrı'yı nitelendirirdi (bkz. Yas. 10:17; 2Ta. 19:7) ve halkından talep edilirdi (bkz. Yas. 1:17; 16:19). Ayrıca Yeni Antlaşma'da da Tanrı'ya yönelik yaygın bir nitelendirme (bkz. Rom. 2:11; Gal. 2:6; Ef. 6:9; Kol. 3:24-25; 1Pe. 1:17). Eski Antlaşma'da bu ifade tam anlamıyla "suratı kaldırmak" demektir. İbrani mahkemelerde davalılar, hakem onları tanıyıp tarafı olmasın diye başlarını öne eğerdiler.

Tanrı kimseyi—ne ulusları ne ırkları ne de bireyleri üstün tutmuyor! Bu doğruysa önceden belirleme nasıl oluyor peki? İsrail'in ayrıcalığı ne? Çağdaş teoloji sistemlerine karşı dikkatli olun!

10:35 "kendisinden korkan ve doğru olanı yapan kişiyi, ulusuna bakmaksızın kabul ettiğini" Anlaşılan bu tanım ruhsal kurtuluş kavramına değil; sadaka, dua ve dindarlık düşüncesine değinmekte. Elç. 3:2'deki Özel Konu'ya bakınız. Bu ifade, Müjde'yi kabul etme buyruğuyla teolojik açıdan dengelenmeli (bkz. Yu. 1:12; 3:16; Rom. 10:9-13).

Esas gerçek, Tanrı'nın Yahudi olmayanları onlar Yahudiliğe dönmeksizin kabul ettiğidir. Bu, Elç. 15'teki Yeruşalim Toplantısı'nın teolojik zeminini hazırladı.

10:36-39 Jerome'un Kutsal Kitap Yorumu (C. II, s. 188) bu adlar hakkında bazı güzel yorumlar yapıyor.

1. Petrus'un Müjde özetini oluştururlar (*Kerygma*)
2. sentaksın zayıf olması Luka'nın kaynaklarını olduğu gibi yazdığını ve onları uydurmadığını, değiştirmediyiğini gösterir

10:36 "İsrailoğulları'na ilettiği bildiriden" Bu, Eski Antlaşma'yı değil, İsa'yı ve Elçilerin vaazlarını kastediyor.

▣ **"İsa Mesih aracılığıyla esenliği müjdeleyerek"** Bu, Yşa. 52:7'ye ima ediyor olabilir. "Esenlik" terimi Yeni Antlaşma'da üç şekilde kullanılır:

1. Tanrı'yla insan arasında esenlik (bkz. Kol. 1:20)

2. imanlı bireyin öznel esenliği (bkz. Yu. 14:27; 16:33, Flp. 4)
3. Mesih'e karşılık veren insan grupları arasında esenlik (bkz. Ef. 2:14-3:6; Kol. 3:16)

İnsanlar arasındaki tüm engeller Mesih'te kaldırıldı (bkz. Gal. 3:28; Kol. 3:11).

▣ **"herkesin Rabbi olan"** Bu, editöre/yazara ait bir yorum. İsa Mesih'le ilgili Müjde bildirisinin ve davetinin, bir Ortodoks Yahudi'nin ağzından çıkması kulağa çok yenilikçi gelen evrensel yönü budur (bkz. Elç. 2:36; Mat. 28:18; Rom. 10:12; Ef. 1:20-22; Kol. 2:10; 1Pe. 3:22). O, her ırkın ve her şeyin Rabbi, yani evrensel Rabdir!

10:37,39 "meydana gelen olayları. .biliyorsunuz" Petrus, Pentikost vaazındaki kalıbın aynısını kullanıyor (bkz. Elç. 2:22,33). Onlar İsa hakkında duymuş, Yeruşalim'de başına gelenlerden haber almışlardı.

Bu insanların tüm bu bilgeye nasıl sahip oldukları bir merak konusu. Yoksa Petrus'un dili abartılı mı? Bu insanların Yeruşalim'deki bazı olaylarda bir şekilde eli mi vardı? Ev hizmetçileri arasında Yahudiler mi vardı? Metin çok kısa, biz de bir şey bilmiyoruz.

Kimileri bu vaazla şunu iddia etmiştir:

1. Elçilerin İşleri'ndeki tüm vaazları Luka yazdı (fakat Luka Koini Grekçesinde güzel yazıyor, Elç. 10:36-38 ise güzel, makbul Grekçeyle yazılmamıştır).
2. Luka kaynaklarına sadıktı ve onları olduğu gibi, zayıf gramerlerini düzeltmeden aktarıyordu.
3. Bu ifadenin Elçilerin İşleri okurlarınca anlaşılması amaçlanmıştır (bkz. *Jerome'un Yorumu*, C. II, s. 189).

10:37 "Yahya'nın vaftiz çağrısından sonra" İsa'nın neden vaftiz olduğu sorusu imanlıların aklını daima kurcalamıştır çünkü Yahya'nın vaftizi tövbe vaftiziydi. İsa'nın tövbe etmeye ya da bağışlanmaya ihtiyacı yoktu zira O günahsızdı (bkz. 2Ko. 5:21; İbr. 4:15; 7:26; 1Pe. 2:22; 1Yu. 3:5). Teoriler şu yöndedir:

1. imanlıların uyması için örnekti
2. İsa'nın imanlıların ihtiyacıyla hemhâl olmasıydı
3. İsa'nın hizmet için atanması ve donatılmasıydı
4. İsa'nın kurtarıcı görevini simgeliyordu
5. İsa'nın Vaftizci Yahya'nın hizmetini ve bildirisini onaylayışydı
6. İsa'nın ölümü, defni ve dirilişinin önceden belirtisiydi (bkz. Rom. 6:4; Kol. 2:12).

Yahya'nın vaftizi İsa'nın halka gösterdiği Ruh'la dolu hizmetinin başlangıcı olarak görülmekteydi. Bu başlatış olayı Sinoptik Müjdelerin üçünde de geçiyor. Markos Müjdesi, yani Petrus'un görgü tanıklığı bu olayla başlıyor. İlk kilise İsa'nın halka hizmeti açısından bunu Ruh'un yeni çağının sıra dışı başlangıcı olarak görüyordu.

10:38 "Tanrı'nın, Nasıralı İsa'yı nasıl Kutsal Ruh'la ve kudretle meshettiğini" Petrus'un İsa hakkında onayladıklarına dikkat ediniz.

1. Tanrı onu mesh etti (mesh etmek, Mesih kelimesinin İbranice köküdür)
2. Kutsal Ruh'la (yeni çağ, Ruh'un çağıdır)
3. kudretle (etkili hizmet)
 - a. iyilik yapıyor
 - b. İblis'in baskısı (Şeytan'ın ve kötülüğün gücü) altında olanların hepsini iyileştiriyordu
4. Tanrı O'nunla birlikteydi (İsa, YAHVE adına konuşuyor, hareket ediyordu, bkz. Yu. 3:2; 9:33; 10:38; 14:10-11)

Anlaşılan bu İsa'nın vaftizini kastediyor (bkz. F. F. Bruce, *Sorulara Cevaplar (Answers to Questions)*, s. 171-172).

Robert B. Girdlestone, *Eski Antlaşma'da Eş Anlamlılar (Synonyms of the Old Testament)*, şu ilginç açıklamayı yapıyor:

"*XPIEIN* fiili Yeni Antlaşma'da beş kez kullanılıyor. Bu pasajların dördünde Mesih'in Baba tarafından mesh edilmesi kastediliyor, yani: Yşa. 61:1'den alıntılanan Luk. 4:18'de; Mez. 45:7'den alıntılanan İbr. 1:9'da; hemen önceki ikinci Mezmur'dan yapılan alıntıya bir özel gönderme olarak kullanıldığı Elç. 4:27'de ve Tanrı'nın İsa'yı Ruh'la mesh ettiğini öğrendiğimiz Elç. 10:38'de" (s. 183).

Elç. 2:14'teki Özel Konu: *Kerygma*'ya bakınız.

▣ **"İblis'in baskısı altında olanların hepsini iyileştiriyordu"** Elç. 5:3 ve 5:16'daki Özel Konular'a bakınız.

10:39 "O'nu çarmıha gerip öldürdüler" Buradaki gizli özne; Yahudi liderlere, izdihama ve Romalı yetkililere işaret ediyor. Elç. 2:23'teki nota bakınız. Ağaçtan asılma kavramı Elç. 5:30'da geçiyor ve Yas. 21:23'ü yansıtıyor (aslında bu ayet ölmüş birini aşağılamak için cesedini kazığa vurmaktan bahsediyordu ama İsa'nın dönemindeki hahamlar çarmıha germe olarak anlamıştı). Böylece İsa Eski Antlaşma yasasının lanetini bizim için (bkz. Gal. 3:13) üstlendi (bkz. Gal. 3:13).

10:40 "Tanrı O'nu. . .diriltti" İsa'nın acı çekip ölmesinin YAHVE'nin isteği ve maksadı olduğunun Yşa. 53:4-6,10'da ileri sürülmesi teolojik açıdan ilginçtir (bkz. Yar. 3:15). YAHVE aşağıdakileri kullandı:

1. Şeytan
2. kötü Yahudi liderler
3. manipüle edilmiş Romalı liderler
4. kızgın Yahudi izdiham

Kötülük Tanrı'nın isteğindedir! Kötülüğü, Kendi suretinde yaratılmış insanlık için belirlediği nihai amaca ulaşmak için kullanıyor. Vay canına! Egemenlik teolojinin böylesi! Önce ölüme izin veriyor sonra İsa'ya ve herkese diriliş yaşamı veriyor!

Yeni Antlaşma'da, Üçlük'ü oluşturan tüm Şahısların İsa'nın dirilişinde etkin oldukları doğrulanıyor:

1. Ruh (Rom. 8:11)
2. İsa (Yu. 2:19-22; 10:17-18)
3. Baba (Elç. 2:24,32; 3:15,26; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30,33,34,37; 27:31; Rom. 6:4,9)

Bunlar İsa'nın gerçekten yaşayıp öldüğünü ve Tanrı hakkında öğrettiklerinin doğruluğunu teyit etti. Bu, *Kerygma*'nın (yani Elçilerin İşleri'ndeki vaazlar, Elç. 2:14'teki Özel Konu'ya bakınız) önemli bir hususuydu.

▣ **"üçüncü gün"** Bazıları 1Ko. 15:4 yüzünden bunu Mez. 16:10 ya da Hoş. 6:2 ama Mat. 12:40 yüzünden Yun. 1:17 olması daha olası.

10:40-41 "açıkça görünmesini sağladı. . .halkın tümüne değil de" İsa birtakım seçilmiş gruplara göründü (bkz. Yu. 14:19, 24; 15:27; 16:16, 22; 1Ko. 15:5-9).

10:41 "ölümden dirilmesinden sonra kendisiyle birlikte yiyip içen bizlere" İsa'nın dirilmiş bedeni fiziksel beslenmeye ihtiyaç duymasa da özel tanıklarına gerçek olduğunu göstermek ve onlarla paydaşlığını ifade etmek için yiyip içti (bkz. Luk. 24:35, 41-43; Yu. 21:9-13).

10:42 "halka duyurmamızı. . .buyurdu" Buradaki gizli özne İsa'yı kastediyor (bkz. Mat. 28:18-20; Luk. 24:47-48; Yu. 15:27). Bu tanıklık Yeruşalim'de başlayıp tüm dünyaya ulaşacaktı (bkz. 1:8).

▣ **"ölülerle dirilerin Yargıcı"** Baba, yaratılışı Mesih aracılığıyla gerçekleştirdiği gibi (bkz. Yu. 1:3; Kol. 1:16; İbr. 1:2) yargılamayı da O'nun aracılığıyla yapacak (bkz. Dan. 7:13-14; Yu. 5:22,27; Elç. 17:31; 2Ko. 5:10; 2Ti. 4:1; 1Pe. 4:5). İsa yargılamaya değil, kurtarmaya geldi (bkz. Yu. 3:17-19).

"Ölülerle diriler" ifadesi eskatolojik yargılamayı, İkinci Geliş'i kastediyor. Bazı imanlılar hayatta olacak (bkz. 1Se. 4:13-18).

ÖZEL KONU: YEŞAYA'DA YARGIÇ, YARGILAMA ve ADALET

Bu, Eski Antlaşma'da yaygın olarak kullanılan bir terimdir (BDB 1047, BB 1622). NIDOTTE, C. IV, s. 214, dağılımını ve anlamını nitelendirmiştir.

1. Tevrat, %13, insan olan hâkimler
2. Tarih kitapları, %34, insan olan liderler
3. Bilgelik Literatürü, %22, ilahi etkinlik
4. Peygamberler, %31, çoğunlukla ilahi etkinlik

Yeşaya kitabından alınan aşağıdaki çizgeye dikkat ediniz:

Yargıç olarak YAHVE	Yargıç olarak Mesih	İsrail'in İdeal Hâkimleri	İsrail'in Gerçek Hâkimleri
2:4	9:7	1:17	1:23
3:14	11:3, 4	26:8	3:2
4:4	16:5	56:1	5:7
5:16	32:1	58:2, 8	10:2
28:6, 17, 26	40:14		59:4, 9, 11, 14, 15
30:18	42:1, 3, 4		
33:5, 22	51:4, 5		
61:8	53:8		
66:16			

İsrail YAHVE'nin karakterini uluslara yansıtmaktan sorumluydu. Bunu başaramayınca YAHVE Kendisini dünyaya gösterecek tek bir "ideal" İsraili çıkardı (yani Mesih, Nasıralı İsa, bkz. Yşa. 52:11-53:12)!

10:43 "Peygamberlerin hepsi O'nunla ilgili tanıklıkta bulunuyorlar" İsa, Emmaus yolundaki iki öğrenciye (bu olay yalnızca Luk. 24:13-35'te geçiyor) Eski Antlaşma'nın Kendisinden nerede ve ne şekilde bahsettiğini gösterdi. Bu ikili de üst odadaki öğrencilere gösterdi ve bu bilgi Yahudilere tanıklık etmenin standart yaklaşımı haline geldi (bkz. Elç. 3:18). İsa, öğrencilerin zihinlerini açtı (bkz. Luk. 24:45).

▣ **"O'nun adıyla"** (bkz. Yoe. 2:32 ve Luk. 24:47)

▣ **"O'na inanan herkesin günahları. . .bağışlanır"** Müjde bildirisi budur:

1. herkes
2. O'nun adıyla
3. O'na inanan
4. günahları bağışlanır (bkz. Luk. 24:46-47)

Performans odaklı değil, İsa'ya odaklı (yani Yer. 31:31-34'teki yeni antlaşma, bkz. Hez. 36:22-38). Kim olursa olsun herkesin kurtarılması için yapılması gereken ne varsa yapıldı! Tanrı, düşmüş insanlıkla antlaşma vasıtasıyla çalışmayı seçmiştir. Atılımı O yapar, yolu da O çizer; fakat bununla birlikte Tanrı insanların tövbe, iman, itaat ve sebatla karşılık vermesini talep etmiştir. İnsanlar Tanrı'nın Mesih'teki armağanı kabul etmeli (bkz. Yu. 1:12; 3:16; Rom. 10:9-13). Bu bir otomatik aktarım değil.

Frank Stagg, *Yeni Antlaşma Teolojisi (New Testament Theology)*, bağışlanma konusunda ve bağışlanmanın tövbeyle varsayılan ilişkisine dair ilginç bir yorumda bulunuyor.

"Bağışlanma, yeni bir günah farkındalığı ve günahtan dönme gerektirir. Günahlar itiraf edildikten sonra muhakkak bağışlanma ve aklanmanın bahsedileceği temin edilir (1Yu. 1:9) fakat itiraf söz konusu olmadan hiçbir teminat verilmiyor. Kornelius'un evinde Petrus bağışlanmayı imanla ilişkilendirdi ve tüm peygamberlerin İsa'ya tanıklık ettiğini beyan etti: 'Şöyle ki, O'na inanan herkesin günahları O'nun adıyla bağışlanır' (Elç. 10:43). Bu şekilde tövbe ve itirafla inanarak kişi hem günahına sahip çıkar hem de günahından imtina eder. Bu, tövbe ederek bağışlanmanın *kazanıldığı* anlamına gelmez; tövbe bile insanın bağışlanmaya layık olmasını sağlayamaz. Başka birinin dediği gibi günahkar, reddedilişini kabullenmeli ve kabul edilmez biri olduğunu bilmesine rağmen kabul edilmesini de kabullenmeli. Günahkar, Tanrı'nın *evet* deyişini duymak uğruna O'nun *hayır* deyişini kabullenmeye istekli olana kadar bağışlanamaz" (s. 94).

"O'na inanan" için Elç. 3:16'daki Özel Konu'ya bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 10:44-48

⁴⁴Petrus daha bu sözleri söylerken Kutsal Ruh, konuşmayı dinleyen herkesin üzerine indi. ⁴⁵Petrus'la birlikte gelen Yahudi imanlılar, Kutsal Ruh armağanının öteki uluslardan olanların da üzerine dökülmesini şaşkınlıkla karşıladılar. ⁴⁶⁻⁴⁷Çünkü onların, bilmedikleri dillerle konuşup Tanrı'yı yücelttiklerini duyuyorlardı. O zaman Petrus, "Bunlar, tıpkı bizim gibi Kutsal Ruh'u almışlar. Suyla vaftiz olmalarına kim engel olabilir?" dedi. ⁴⁸Böylelikle onların İsa Mesih adıyla vaftiz olmalarını buyurdu. Sonra onlar Petrus'a, birkaç gün yanlarında kalması için ricada bulundular.

10:44 Dikkat ederseniz Ruh daha Petrus vaazını bitirmeden indi (bkz. Elç. 8:16-17; 10:44; 11:15).

▣ **"konuşmayı dinleyen herkesin üzerine"** Gerçek teolojik gerilim Kornelius değildi. Yerel havra kendisini tamamen kabul etmişti. Asıl gerilim arkadaşlarıydı! Daha önce Yahudilikle bile etkileştikleri görülmemiştir, şimdiyse Tanrı onları tamamen kabul etmişti. Pentikost'ta gösterilen ruhsal güç ve varlık belirmesi yine bu kabulü gösterip onayladı.

Ayrıca olay sırasının değiştiğine dikkatinizi çekerim. Ruh, suyla vaftiz esnasında (bkz. Elç. 2:38) ya da sonrasında (bkz. Elç. 8:17) değil, öncesinde gelir. Luka olanları yazıyor, her zaman olması gerekeni değil. Elçilerin İşleri'nde geçen bu Müjde karşılaşmalarından herhangi birini alıp "tek gerçek" karşılaşmaya çevirmekten sakının!

10:45 Ruh'un Pentikost'ta gerçekleşen doğaüstü belirmesi (bkz. Elç. 10:46) bu sefer Romalılarla yaşandı! Bu özel belirti sırf Kornelius ve arkadaşları için değil, her şeyden önce Yahudi imanlılar içindi (bkz. Elç. 10:47). Böylece Tanrı'nın öteki ulusları (bkz. Elç. 11:17), hatta Romalıları bile kabul ettiğini güçlü ve tartışılmaz şekilde gördüler!

Bu, Elç. 15'teki Yeruşalim Toplantısı'nın edebi zeminini hazırlıyor. Helenistik Yahudi imanlıların yanı sıra hem Petrus hem Pavlus, Tanrı'nın Mesih aracılığıyla öteki ulusları tamamen kabul ettiğinden emin olmuşlardı.

▣ **"Kutsal Ruh armağanının"** Ruh'un hizmeti Yu. 16:8-14'te açıkça görülebilir. Günahattan ikna olunma bir bakıma Ruh'tan gelen armağandır. Kurtuluşun kendisi Ruh'un armağanıdır. İçimizde bizi harekete geçiren ve yönlendiren güç de Ruh'un armağanıdır. Bu, Ruh'un yeni çağıdır (bkz. Elç. 2:38; 8:20; 11:17). Ruh'un gücüyle birlikte bulunmadığı yerde kalıcı ve etkili hiçbir şey gerçekleşmez.

▣ **"üzerine dökülmesini"** Bu, bitmiş zamanlı edilgen haber kipidir. Dökme eylemi, Eski Antlaşma'daki sunu sistemine dahildi. Yoe. 2:28'de Ruh'un bu şekilde döküleceği öngürülmüştü. Petrus da Pentikost vaazında aynı sözleri alıntılıyor (bkz. Elç. 2:17,33). Ruh, imanlılara Tanrı tarafından tamamıyla ve kalıcı olarak verilmiştir.

10:47 Bu, olumsuz cevap bekleyen retorik bir sorudur. Sorunun amacı Petrus'a Yafa'dan eşlik eden Yahudi imanlıların fikir birliğini sağlamaktı. Elç. 2:38'deki ÖZEL KONU: VAFTİZ'e bakınız.

10:48 "onların İsa Mesih adıyla vaftiz olmalarını buyurdu" Dikkat ederseniz vaftiz derhal söz konusu oldu. Ayrıca vaftizin Elç. 2:38 ve 19:5'te olduğu gibi İsa'nın adıyla yapıldığı da dikkate değer. Vaftizin formülü Elçilerin İşleri'nde "İsa'nın adıyla"yken Mat. 28:19 Üçlükte Bir Olan Tanrı'nın adıdır. Önemli olan formül değil, adayın yüreğidir!

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bu tartişma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Kornelius'un kurtulması neden bu kadar önemli?
2. Kornelis'un kurtuluş deneyimi Pavlus'unkine hangi açıdan benziyor?
3. Hayvanlarla dolu çarşafın ve Petrus'un sözlerinin Kornelius'la ilgili teolojik anlamı nedir?
4. Kornelius'un arkadaşlarının imana gelmesi niçin bu kadar büyük bir sorundu?
5. Petrus'un vaazını ana hatlarıyla anlatıp Elçilerin İşleri'ndeki diğer kurtuluş olaylarıyla kıyaslayın. Hepsi farklı ama bir o kadar da aynı.

ELÇİLERİN İŞLERİ 11

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Petrus'un Yeruşalim'deki Kiliseye Yaptığı Açıklamalar	Petrus Tanrı'nın Lütfunu Savunuyor	Petrus'un Savunması	Petrus'un Yeruşalim'deki Kiliseye Yaptığı Açıklamalar	Yeruşalim: Petrus Davranışlarının Doğru Olduğunu Ortaya Koyuyor
11:1-18	11:1-18	11:1-18	11:1-4 11:5-17	11:1-10 11:11-14 11:15-17 11:18
Antakya'daki Kilise	Barnaba ve Saul Antakya'da	Antakya'daki Greklere Görev	Antakya'daki Kilise	Antakya'daki Kilisenin Temeli Atılıyor
11:19-26	11:19-26	11:19-26	11:19-26	11:19-21 11:22-24 11:25-26
	Yahudiye'ye Destek	Yeruşalim'e Kıtılgı Karşı Destek Gönderiliyor		Barnaba ve Saul Yeruşalim'in Vekilleri Olarak Gönderiliyor
11:27-30	11:27-30	11:27-30	11:27-30	11:27-30

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

KELİME VE TERKİP İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 11:1-18

¹Elçilerle bütün Yahudiye'deki kardeşler, öteki ulusların da Tanrı'nın sözünü kabul ettiklerini duydular. ²Ama Petrus Yeruşalim'e gittiği zaman sünnet yanlıları onu eleştirdiler. ³"Sünnetsiz kişilerin evine gidip yemek yemişsin!" dediler. ⁴Petrus baştan başlayarak olanları tek tek onlara anlattı. ⁵"Ben Yafa Kenti'nde dua ediyordum" dedi. "Kendimden geçerek bir görüm gördüm. Büyük bir çarşafı andıran bir nesnenin dört köşesinden sarkıtıldığını, bunun gökten inip benim bulunduğum yere kadar geldiğini gördüm. ⁶Gözlerimi çarşafa dikip dikkatle baktım. Çarşafın içinde, yeryüzünde yaşayan dört ayaklılar, yabancı hayvanlar, sürüngenler ve kuşlar gördüm. ⁷Sonra bir sesin bana, 'Kalk, Petrus, kes ve ye!' dediğini işittim. ⁸"Asla olmaz, ya Rab!" dedim. 'Ağzıma hiçbir zaman bayağı ya da murdar bir şey girmedi.' ⁹"Ses ikinci kez gökten geldi: 'Tanrı'nın temiz kıldıklarına sen bayağı deme' dedi. ¹⁰Bu, üç kez tekrarlandı; sonra her şey yeniden göğe alındı. ¹¹Tam o sırada Sezariye'den bana gönderilen üç kişi, bulunduğumuz evin önünde durdular. ¹²Ruh bana, ayırım gözetmeden onlarla birlikte gitmemi söyledi. Bu altı kardeş de benimle geldiler, varıp adamın evine girdik. ¹³Adam bize, evinde beliren meleği nasıl gördüğünü anlattı. Melek ona şöyle demiş: 'Yafa'ya adam yolla, Petrus diye tanınan Simun'u çağır.' ¹⁴O sana, senin ve bütün ev halkının kurtuluş bulacağı sözler söyleyecek.' ¹⁵"Ben konuşmaya başlayınca Kutsal Ruh, başlangıçta bizim üzerimize indiği gibi, onların da üzerine indi. ¹⁶O zaman Rab'bin söylediği şu sözü anımsadım: 'Yahya

suyla vaftiz etti, sizler ise Kutsal Ruh'la vaftiz edileceksiniz.' ¹⁷Böylelikle Tanrı, Rab İsa Mesih'e inanmış olan bizlere verdiği armağanın aynısını onlara verdiyse, ben kimim ki Tanrı'ya karşı koyayım?" ¹⁸Bunları dinledikten sonra yatıştılar. Tanrı'yı yücelterek şöyle dediler: "Demek ki Tanrı, tövbe etme ve yaşama kavuşma fırsatını öteki uluslara da vermiştir."

11:1 Bu ayetin ima ettiği üzere Yeruşalim kilisesinin önderleri olayların bu yönde gelişmesine şaşırды. Şoke olmuşlardı ve tam destek çıkmamışlardı! Büyük Görev'in (bkz. Mat. 28:18-20; Luk. 24:47; Elç. 1:8) putperestleri de kapsadığını anlamamışlardı. Aynı ifade Elç. 8:14'te Samiriyeliler Müjde'yi kabul ederken geçiyor.

▣ **"kardeşler"** Bu, imanlılar için kullanılan ve bizlerin kolektif aile kimliğini vurgulayan ilk sıfatlardan biridir (bkz. Elç. 1:15; 6:3; 9:30; 10:23; 11:1,12, 29; 12:17; 14:2; 15:1,3,22,23,32-33,40; 16:2,40; 17:6,10,14; 18:18,27; 21:7, 17; 22:5; 28:14-15). Hristiyan olmak bir ailenin mensubu olmaktır (bkz. 1Ko. 12:13; Gal. 3:28; Kol. 3:11).

▣ **"bütün Yahudiye'deki"** Bu, kilisenin o güne kadarki coğrafi sınırlarını gösteriyor. Yıllar sonra bile kilise kültürel hudutlarını aşmamıştı. İsa'nın Elç. 1:8'deki buyruğuna itaat edilmemişti! Yar. 10-11'e hemen hemen paralel bir durum.

▣ **"öteki ulusların da Tanrı'nın sözünü kabul ettiklerini"** Bu bir aorist orta (edilgen görünüşlü eylemsel) haber kipidir. Müjde bildirisini kişisel olarak kabul etmenin gerekliliğini gösteriyor (bkz. Yu. 1:12; 3:16; Rom. 10:9-13 Ef. 2:8-9).

"Tanrı'nın sözü" ifadesi "Müjde"ye paraleldir. Eski Antlaşma'nın evrensel vaatleri/peygamberlikleri yerine getiriliyor. Elç. 1:8'deki Özel Konu'ya bakınız.

11:2 "Petrus Yeruşalim'e gittiği zaman" Görünüşe göre Elç. 15'te devam eden öteki uluslara görev sorunu, ilk kilisenin Yeruşalim'deki önderleri için tekrarlanan bir sorundu. Çoğu Hristiyanlığı kabul edenler hâlen oldukça milliyetçiydi (bkz. Elç. 15:5; 21:18-26).

NASB	"sünnet olmuşlar"
NKJV	"sünnetliler"
NRSV, NJB	" sünnet olmuş imanlılar"
TEV	"Yahudi olmayanları sünnet etmekten yana olanlar"
Williams	"sünnetin savunucuları"

Bu ifade birkaç farklı anlamda kullanılır:

1. Elç. 10:45'te Petrus'un altı Yahudi yol arkadaşını tarif etmek için
2. burada Yeruşalim kilisesine ait bir imanlılar grubunu niteliyor (bkz. Elç. 11:18 ya da 15:5)
3. Galatyalılar'da Yeruşalim kilisesine ait imanlıları (bkz. Elç. 2:12) ve bunların yanı sıra imansız Yahudileri niteliyor (bkz. Elç. 1:7; 2:4; 5:10,12)

Bu imanlıların içtenliği ve görüşlerinin mantığı konusunda şüpheye yer yok. Lakin Müjde'nin radikal niteliği Musa'nın Yasası'yla hiç bağlantısı olmayan tüm insanlara kapıyı açmıştı (Rom. 3:21-31). Bu, birçok çağdaş imanlının duyması ve önemsemesi gereken bir bildiridir: performans değil, lütuf kurtuluş sağlar.

NASB	"karşı çıktılar"
NKJV	"çıkıştılar"
NRSV, TEV	"eleştirdiler"
NJB	"itiraz ettiler"

Bu bir bitmemiş zamanlı orta haber kipidir. Bu dil bilimsel biçim, bir eylemin geçmiş zamanda tekrarlandığını ya da eylemin başladığını belirtebilir. Dikkat ederseniz bu inançlı gelenekçiler Müjde'ye değil, Petrus'a karşı çıktılar. Bunun Müjde'yle ilgili bir sorun olduğunu göremediler.

11:3 "Sünnetsiz kişiler evine gidip yemek yemişsin" Petrus'un sorgulanmaz bir lider olmadığı ortada. Bu ayet gramer açısından ya bildirme ya da soru olabilir (NRSV).

Masada paydaşlık sorunu Yahudi halkı için çok önemliydi. Bu, Lev. 11'deki yemek yasalarının altında yatan sorunun ta kendisi olabilir. Yahudilerin Kenanlılarla herhangi sosyal etkinlik paylaşması yasaktı. Antik Yakınoğu'da yemek bir tür paydaşlık antlaşmasıydı.

Mat. 9:11; 11:19; Luk. 5:30; 15:2'de İsa buna benzer bir gelenek çiğneyişiyle suçlanmıştı.

Petrus kendi hizmetinde bu sorunla mücadele etmişti (bkz. Gal. 2:12). İlk imanlılar için bu çok hassas bir sorundu. Gelenekleri, kültürü ve kişisel tercihleri yeniden gözden geçirmek o kadar zor ki, ama Müjde bizden bunu talep ediyor (bkz. 1Ko. 12:13; Gal. 3:23-29; Kol. 3:11). Eski Antlaşma'nın Yahudi/öteki ulus modeli, imanlı/imansız modeliyle değiştirilmiştir!

11:4-18 Petrus, Simun'un ve Kornelius'un evlerinde başından geçenleri Yeruslaim'deki Yahudi önderler için anlatıyor (Elç. 10). Bu tekrarlamayla (bkz. Elç. 15'teki Yeruslaim Toplantısı) Luka bu dünyaya müjdeleme sorununun kilise hayatı için ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Bu an, bir teolojik dönüm noktasıydı!

11:4

NASB	"sırasıyla"
NKJV	"baştan başlayarak sırayla"
NRSV	"adım adım"
TEV	"eksiksiz anlatı"
NJB	"ayrıntılarını anbean"

Kathexēs kelimesini Yeni Antlaşma'da yalnız Luka kullanıyor (bkz. Luk. 1:3; 8:1; Elç. 3:24; 11:4; 18:23). Bir şeyi mantıksal, zamansal ya da ardışık sırayla anlatma yan anlamını taşır. Bu, Luka'nın araştırma yöntemi (bkz. Luk. 1:1-4), kişiliği ve profesyonel doktor eğitimiyle uyumludur.

11:6 "Gözlerimi çarşafa dikip" Elç. 1:10'daki nota bakınız.

11:12

NASB	"kuşkuya düşmeksizin"
NKJV	"hiçbir şeyden kuşku duymadan"
NRSV	"ayrım gözetmemek"
TEV	"tereddütsüzce"
NJB	"tereddüt etmemek"

Bu ortacın kipine bağlı birtakım Grekçe el yazma çeşitleri mevcut (Elç. 10:20'den şimdiki zamanlı orta ya da P⁷⁴, κ^2 , B el yazmalarında aorist orta). Hatta Grekçe el yazmaları P⁴⁵, D ve bazı Eski Latince çevirileriyle bir tane Süryanice çeviride eksik. Yazıcılar paralellerin uyuşmasını sağlamaya meyillilerdi. Yeni Antlaşma'nın çoğu metinsel çeşidinde olduğu gibi bunlar da ifadenin anlamını etkilemez. UBS⁴, aorist orta ortacı metne dahil etse de "C", yani karar vermekte zorlanma derecesi veriyor.

11:14 "kurtuluş bulacağı" Kornelius'un dindarlığıyla cömertliği onu bir Hristiyan yapmıyordu! O, ailesi ve arkadaşları Mesih'e iman ederek kurtuldular!

11:15 Bu ayetin, Elçilerin İşleri'nde tekrarlanan Pentikost deneyiminin amacını anlamak açısından büyük teolojik önemi var. Yeruslaim'deki başlatıcı deneyimle Tanrı diğer ırksal, coğrafi ve kültürel grupları kabul ettiğini gösterdi (bkz. Elç. 11:17). Bu deneyim yalnızca Kornelius için değildi, ayrıca

1. Petrus
2. eşlik eden Yahudi imanlılar
3. Yeruslaim'deki kilise içindi.

11:16 "Rab'bin söylediği şu sözü anımsadım" Bu, İsa'nın Elç. 1:5'teki sözlerini ima ediyor. Bu, ilk Elçilerin teolojiye hangi kalıpta yaklaştıklarını gösteriyor:

1. İsa'nın sözlerini alıntılama
2. İsa'nın örneğini kullanmak
3. Eski Antlaşma'dan alıntı yapmak (bkz. Mat. 3:11; Elç. 1:5)

Petrus, bu gelişmeyi, yani belirtiyi bizzat Tanrı'nın öngördüğünü ortaya koyuyor.

11:17 "verdiyse" Bu, yazarın bakış açısından ya da onun edebi amacı için doğru olduğu varsayılan birinci sınıf şartlı cümledir.

▣ **"armağanın aynısını onlara"** Elç. 11:15'teki gibi burada da Pentikost olayları kastediliyor (bkz. Elç. 2:1-4; 8:15; 10:46; 15:8). Ruh gibi Kurtuluş da Tanrı'dan bir armağandır (bkz. Rom. 3:24; 5:15-17; 6:23; Ef. 2:8).

▣ **"Rab İsa Mesih'e inanmış olan"** Müjde'yi kabul etmek lazım (bkz. Elç. 11:1; Yu. 1:12; Ef. 2:8-9). Dikkat ederseniz Elç. 11:17 hem Tanrı'nın egemenliğini hem insanların yanıt verme zorunluğunu öne sürüyor. Yeni Antlaşma'da İsa'ya imanı tarif etmek için kullanılan birtakım edatlar var:

1. *epi* = üzerinde (burada)
2. *eis* = içine
3. *en* = içinde
4. *hoti* = İsa hakkında cümle
5. Edatı olmayan datif hali

Bu çeşitlilik, "inanmak" (*pisteuō*) sözcüğüne bağlı spesifik bir dil bilimsel biçimin bulunmadığını ima ediyor. Genelde olayın kişisel, istençli yönü vurgulanır (Müjde'nin veya doktrinlerin içeriği anlamındaki *hoti* dışında). İsa, içtenlikle kabul edilmesi gereken bir şahıstır! Elç. 2:40 ve 3:16'daki Özel Konular'a bakınız.

11:18 "yatıştılar. . .Tanrı'yı yücelterek" Petrus'un tanıklığı kötü atmosferi dağıtmakla kalmadı, şükranı yol açtı! Bu ilk önderlerle imanlıların çoğu öğrenmeye açık ve esnekti. Teolojilerini düzeltmeye ve Tanrı'nın ardından gitmeye hazırlardı.

▣ **"Tanrı, tövbe etme ve yaşama kavuşma fırsatını öteki uluslara da vermiştir"** Yeni Antlaşma'da, egemen olan Tanrı'nın hem tövbenin hem lütfun kaynağı olduğunu ima eden birkaç pasaj var (bkz. Elç. 5:31, 8:22; 2Ti. 2:25).

Bu ifadeyle ilgili teolojik sorun şudur: "Tanrı'nın egemenliği, kurtuluşa kıyasla insanlardan talep edilen yanıtla ne açıdan ilişkili?" İman ve tövbe (bkz. Mar. 1:15; Elç. 3:16,19; 20:21) insanların yanıtı mı yoksa Tanrı'nın armağanları mı? Bunların Tanrı'dan armağan olduğunu güçlü şekilde ima eden metinler var (bkz. Elç. 5:31; 11:18; Rom. 2:4; ve 2Ti. 2:25). Ben, bütün Kutsal Yazıların esinlendirildiğine (bkz. 2Ti. 3:16) ve bu yüzden herhangi teolojik sorunla ilgili tüm metinlerin karşılaştırılması ve metnin kanıt olarak kullanımına ya da mezhepsel yönetime yenik düşülmemesi gerektiğine inanıyorum. Her şeyin tek gerçek Tanrı'nın denetiminde olduğu çok açık. Elçilerin İşleri bunun altını defalarca çizer. Ancak O, en yüce yaratımıyla antlaşma yoluyla ilgilenmeyi seçmiştir. Tanrı her zaman inisiyatifi ele alıp atılacak adımları belirler ama insanlık karşılık vermeli ve vermeye devam etmeli. Mesele asla "ya o ya bu" arasında seçim yapmak değil. Bu "hem o hem bu" ilişkisidir. Elç. 2:47'deki Özel Konu: Antlaşma'ya bakınız. "Tövbe" için Elç. 2:38'deki Özel Konu'ya bakınız.

Michael Magill, *NT TransLine* (s. 435, #24) Yeruşalim'deki ilk imanlı Yahudilerin ilerde olacaklar konusundaki düşüncelerini güzelce özetliyor.

"Yahudi imanlılar bildirinin tüm dünya için olduğunun farkındaydı. Fakat kurtuluşun öteki uluslara Yahudilikten bağımsız olarak verileceği, barındırdığı tüm imalarla birlikte onlar için yeni bir düşünceydi. Onlar kurtuluşun dünyaya gerçek, ruhsal bir Yahudiliğin parçası olarak ve aracılığıyla duyurulacağını; Yahudiliğin hüküm süreceğini ve tüm insanların Mesih'te yaşam bulunca aynı zamanda Yahudilere dönüşeceğini; İsrail kültürünün görkemli şekilde dünya kültürüne dönüşeceğini sanıyorlardı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 11:19-26

¹⁹İstefanos'un öldürülmesiyle başlayan baskı sonucu dağılan imanlılar, Fenike, Kıbrıs ve Antakya'ya kadar gittiler. Tanrı sözünü sadece Yahudiler'e duyuruyorlardı. ²⁰Ama içlerinden Kıbrıslı ve Kireneli olan bazı adamlar Antakya'ya gidip Grekler'le de konuşmaya başladılar. Onlara Rab İsa'yla ilgili Müjde'yi bildirdiler. ²¹Onların arasında etkin olan Rab'bin gücü sayesinde çok sayıda kişi inanıp Rab'be döndü. ²²Olup bitenlerin haberi, Yerusolim'deki kiliseye ulaştı. Bunun üzerine imanlılar Barnaba'yı Antakya'ya gönderdiler. ²³⁻²⁴Kutsal Ruh'la ve imanla dolu, iyi bir adam olan Barnaba, Antakya'ya varıp Tanrı lütfunun meyvelerini görünce sevindi. Herkesi, candan ve yüreктen Rab'be bağlı kalmaya özendirdi. Sonuç olarak Rab'be daha birçok kişi kazanıldı. ²⁵⁻²⁶Sonra Barnaba, Saul'u aramak için Tarsus'a gitti. Onu bulunca da Antakya'ya getirdi. Böylece Barnaba'yla Saul bir yıl boyunca oradaki imanlılar topluluğuyla bir araya gelerek büyük bir kitleyi eğittiler. Öğrencilere ilk kez Antakya'da Mesihçiler adı verildi.

11:19-30 Bu ayetler, tarihsel bir anımsama ve teolojik özet izlenimi veriyor. 8:4 ile bağlantılılar.

11:19 "baskı sonucu dağılan imanlılar" Bu baskıların birkaç örneğini Elçilerin İşleri'nde buluyoruz (bkz. Elç. 5:17 vd; 6:8-15; 8:1-3; 9:1-2). İstefanos'un Müjde'deki radikal çıkarımlara dair anlayışı yüzünden Filistin'deki tüm Yahudi imanlılar inançlarını ve Müjde'nin amacını yeniden değerlendirmek zorunda kaldı.

▣ **"Antakya"** Antakya, Roma İmparatorluğu'nun Roma ile İskenderiye'den sonra en büyük üçüncü kentiydi. Suriye'nin başkentiydi ve büyük bir Yahudi nüfusuna sahipti. Üniversite hayatı ve cinsel ahlaksızlığıyla tanınıyordu. Ayrıca atlı araba yarışları tüm dünyada ün salmıştı. Burası Hristiyanlığın esas merkezlerinden biri haline gelecekti!

▣ **"Tanrı sözünü sadece Yahudiler'e duyuruyorlardı"** Bu, ilk kilisenin öteki uluslara vaaz etmenin uygunluğundan emin olmadığını gösteriyor. Muhafazakarlar İsa'nın Mat. 10:5'teki sözlerini, ufku genişler ise Mat. 28:18-20'yi veya Elç. 1:8'i alıntılardı. Bu teolojik sorun Elç. 15'te bir daha karşımıza çıkacak.

11:20 "Kıbrıslı ve Kireneli olan bazı adamlar" Bunlar Yerusolim'de Hristiyan Müjdesi'nin evrenselliğini vaaz etmeye başlayan Elç. 6-8'deki Grek dilli Yahudilerdir. Barnaba da bu coğrafi bölgedendi.

▣ **"Grekler'le"** Bu *Hellēn* sözcüğü normalde öteki ulusları niteler (bkz. Elç. 14:1; 16:1,3; 18:4; 19:10,17; 20:21; 21:28). Ancak Elç. 17:4'te havralarla bağlantısı olan (Tanrı'dan korkan) fakat Yahudiliğe dönmüş üye olmayan gayri Yahudileri niteliyor.

Peki Luka Müjde'nin kime vaaz edildiğini anlatıyor?

1. Elç. 6:1 ve 9:29'daki gibi Grek dilli Yahudilere (*Hellēnists*)
2. Havralarla bağlantılı gayri Yahudilere (*Hellēn*)
3. Yahudilikle hiç bağları olmayanlara (bkz. TEV, NJB)?

Bunun yol açtığı kargaşaya bakılırsa bu terim Grekçe konuşanları kastediyor olabilir; bazıları Diaspora Yahudileri, diğerleri Yahudilikle bağı olmayanlar.

▣ **"Rab İsa'yla ilgili Müjde'yi bildirdiler"** Bu, İngilizcedeki "evangel" ve "evangelism" terimlerini türeten fiilin şimdiki zamanlı orta ortaçtır. Bildirileri Eski Antlaşma yasaları ve prosedürleri hakkında değildi, Mesih olan Nasıralı İsa hakkındaydı (Elç. 2:31'deki Özel Konu'ya bakınız)!

11:21 "Onların arasında etkin olan Rab'bin gücü sayesinde çok sayıda kişi inanıp Rab'be döndü" Bu da Tanrı'nın müjdecisi vaaz aracılığıyla gösterdiği büyük işleri özetleyen bir cümledir. Sonunda Elç. 1:8 yerine getiriliyordu (bkz. Elç. 11:24b).

Bu, YAHVE'nin Kendi amacını insan etkinlikleriyle hayata geçirme gücünü ve huzurunu tasdik etme anlamında bir Eski Antlaşma deyimidir (bkz. 2Sa. 3:12).

"Rab" (*Kurios*) teriminin bu ayetin ilk kısmında YAHVE'ye atfen kullanılırken (bkz. LXX Çık. 3:14; 2Sa. 3:12; Yşa. 59:1, bkz. Elç. 1:6'daki Özel Konu) sonraki kısımda İsa Mesih'e atfen kullanılması ilginç bir nokta. Bu

unvan aktarımı Yeni Antlaşma yazarlarının İsa'nın tanrılığını teyit etmek için yaygın olarak kullandığı bir yazım tekniğidir. Pavlus'un YAHVE'den bahseden Eski Antlaşma metinlerini alıntılıyıp İsa'nın yaşamına uyguladığı yerlere dikkat ediniz (Rom. 10:13; 1Ko. 2:16; Flp. 2:10-11).

"Rab'bin eli" Eski Antlaşma'dan bir antropomorfik deyimdir (Elç. 2:33'teki Özel Konu'ya bakınız). YAHVE, tüm zamanlar ve yaratılış boyunca mevcut sonsuz bir Ruh'tur. Fiziksel bir vücudu yoktur. Lakin insanlar kişisel şeyler hakkında sadece fiziksel, insansal terimlerle konuşabilir. Düşmüş, zamana ve dünyaya bağlı insan dilinin sınırlarını unutmamalıyız. Ruhsal dünyayı mecazlar, benzetimler ve yadsımlarla anlatır. Gerçeği ifade eder ama kapsayıcı şekilde değil. Tanrı, bizim bilme ve ifade etme yetilerimizden çok daha büyüktür. O bize doğrulukla konuşur ama kapsayıcı şekilde değil. Tanrı'nın kendini Kutsal Kitap'ta gösterdiğine güvenebiliriz ancak O'nun bundan bile büyük olduğunu fark etmemiz lazım! İnsan dili hem açıklar hem kısıtlar!

ÖZEL KONU: HEZEKİEL'İN TANIMINA GÖRE "EL"

"El" sözcüğünün (BDB 388, BB 386) birkaç yan anlamı ve kullanımı var.

1. ilk anlamıyla insan eli
 - a. insanın tamamını temsil eden simge, Hez. 3:18; 18:8,17; 33:6,8
 - b. insan acizliğini temsil eden simge, Hez. 7:17,27; 21:7; 22:14
 - c. yabancı düşmanların simgesi, Hez. 7:21; 11:9; 16:39; 21:31; 23:9,28; 28:10; 30:12; 34:27; 38:12; 39:23
 - d. gerçek anlamda el, Hez. 8:11; 12:7; 16:11; 37:17,19,20
 - e. sahte liderlerin gücünü temsil eden simge, Hez. 13:21,22,23; 34:10
 - f. bir ulusun simgesi, Hez. 23:31,37,42,45; 25:14; 27:15; 28:9; 30:10,22,24,25; 31:11; 39:3
2. Tanrı'yı niteleyen antropomorfik ifade
 - a. YAHVE'nin vahiy vermesi, Hez. 1:3; 3:14,22; 8:1; 33:22; 37:1; 40:1 (2:9 vahyin bir başka betimidir – el içinde tomar)
 - b. YAHVE'nin yargılama gücü, Hez. 6:14; 13:9; 14:9,13; 16:27; 20:33; 25:7,13,16; 35:3; 39:21
 - c. YAHVE'nin Kendisi (şahsi huzuru), Hez. 20:22
 - d. YAHVE'nin kurtarma gücü, 20:34 (Mısır'dan Çıkış'tan alınan önemli kullanım olabilir, bkz. 3:20; 4:17; 6:1; 7:19; 13:3)
3. *Keruvlar*'ı niteleyen antropomorfik ifade, Hez. 1:8; 8:3; 10:7,8,12,21
4. yıkıcı melekleri niteleyen antropomorfik ifade, Hez. 9:1-2; 21:11
5. bir rehin ya da ant temsil eden simge, Hez. 17:18; 20:5 (iki kez), 6,15,23,28; 36:7; 44:12; 47:14
6. sevinç simgesi, Hez. 25:6
7. bir melek niteleyen antropomorfik ifade, Hez. 40:3,5; 47:3

11:22 "Barnaba" Barnaba Elçilerin İşleri'nde önemli role sahip (bkz. Elç. 4:36-37; 9:27). Adı, Elç. 11:23'te belli olduğu üzere "cesaret verici" anlamında kullanılıyor. Yeruşalim kilisesi, öteki ulusların kabulünden hâlâ rahatsız oluyordu! Elç. 4:36'daki Özel Konu'ya bakınız.

11:23 Barnaba'nın, Tanrı'nın Ruh vasıtasıyla aktif işlerini görünce herkese imanda devam etme cesareti vermesi ilginç bir noktadır (bkz. Elç. 14:22). Bu, Tanrı halkının amaçlı sebat için gayret göstermesi ihtiyacını açıkça gösteriyor (Elç. 14:22'deki Özel Konu'ya bakınız). Yahudiler ve kilise, putperestliğin ahlaka aykırı kültürel bağlamı konusunda çok endişeliydi. Müjde yalnızca karşılıksız bir kurtuluş armağanı değildi, dindarlığa çağırıyordu (bkz. Mat. 5:48; Rom. 8:28-29; 2Ko. 3:18; Gal. 4:19; Ef. 4:1; 1Se. 3:13; 4:3; 1Pe. 1:15). Tanrı, Kendi karakterini kayıp bir dünyaya yansıtan halk istiyor. Hristiyanlığın hedefi, sadece öldüğümüzde cennete gitmek değil, başkaları da Mesih'e iman etsin diye şu an Mesih'e benzemektir!

11:24 "Kutsal Ruh'la ve imanla dolu, iyi bir adam" Bu tanım, Elç. 6:3, 5'teki Grek dilli Yahudi imanlıların, yani Yediler'in tanımına çok benziyor. İlk kilise bu gibi adamlarla doluydu! Dilerim ki günümüzde, kültürümüzde ve kilisemizde de böyle olsun!

11:25 "Saul'u aramak için Tarsus'a gitti" Mısırlı Koini papirüslerinde bulunup LXX'te bulunmayan bu fiil Saul'u bulmanın kolay olmadığını ima ediyor. Bu terimi Yeni Antlaşma'da yalnızca Luka kullanıyor (bkz. Luk. 2:44,45; Elç. 11:25). Anlaşılan bu bilinmeyen yıllara Gal. 1:21'de değiniliyor. Zaman dilimi belirsiz ama yaklaşık on yıl olduğu kesin.

11:26 "inanlılar topluluğuyla" Elç. 5:11'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Onu. . .Antakya'ya getirdi. . .Öğrencilere ilk kez Antakya'da Mesihçiler adı verildi"** İlk başta "Mesihçi" adı putperestlerin imanlılara taktığı küçümseyici lakaptı. Yeni Antlaşma'da bu terime seyrek rastlanması şaşırtıcıdır. Mesihçinin Grekçe karşılığı olan *Hristianos* sözcüğünün *ianos* sonlu yapısı, birini destekleyip onun izinden gidenlere yönelik terimin yapısıyla aynı; Hirodes ve ailesine "Hirodesçiler" deniyor (bkz. Mar. 3:6; 12:13; Mat. 22:16). Sontakinın bu Helenistik ortamda kullanılması Grekçeye *Hristos* diye çevrilen İbrani Mesih unvanının nasıl İsa'yı izleyenlerin, yani Hristiyanların adına dönüştüğünü gösteriyor.

Bu Helenistik ortamda terim devlet memurlarınca Yahudileri imanlılardan ayırt etmek için konulmuş olabilir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 11:27-30

²⁷O günlerde Yeruşalim'den Antakya'ya bazı peygamberler geldi. ²⁸Bunlardan Hagavos adlı biri ortaya çıkıp bütün dünyada şiddetli bir kıtlık olacağını Ruh aracılığıyla bildirdi. Bu kıtlık, Klavdius'un imparatorluğu sırasında oldu. ²⁹Öğrenciler, her biri kendi gücü oranında, Yahudiye'de yaşayan kardeşlere gönderilmek üzere yardım toplamayı kararlaştırdılar. ³⁰Bu kararı yerine getirip başlıklarını Barnaba ve Saul'un eliyle kilisenin ihtiyarlarına gönderdiler.

11:27 "peygamberler" Yeni Antlaşma'da peygamberlerden birkaç kez söz ediliyor (bkz. Elç. 13:1; 15:32; 21:10; 1Ko. 12:28; 14:1-5, 29-33; Ef. 2:20; 4:10). Esas işlevleri burada olduğu gibi bir şeyleri önceden bildirmek mi yoksa 1Ko. 14 ve Elç. 2:17'de olduğu gibi bunları halka duyurmak mı kesin bilinmiyor Elç. 2:17 (bkz. Elç. 13:6; 15:32; 1Ko. 12:28; 14:1-5, 29-33; Ef. 2:20; 4:10).

Eski Antlaşma'da peygamberlere Tanrı'nın vahiyleri açıklayan sözcüsü gözüyle bakılıyor; ancak Yeni Antlaşma peygamberleri Tanrı'nın vahyinin araçları değil. Bu, çoğunluğu Elçi olan ya da Mark ve Luka gibi bir Elçi'yle bağlantısı olan Yeni Antlaşma yazarlarına özgüdür. Yeni Antlaşma'daki peygamberlik armağanı sınırlı olmalı. Esinlendirilmiş vahiy artık verilmiyor (bkz. Yah. 3 ve 20).

ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA PEYGAMBERLİKLERİ

- I. Bu peygamberlikler, YAHVE'den esinlendirilmiş vahiyler alıp yazıya geçirmeyi çağrıştıran (bkz. Elç. 3:18,21; Rom. 16:26) Eski Antlaşma peygamberlikleriyle aynı değil (BDB 611, BB 661; bkz. Özel Konu: Eski Antlaşma Peygamberlikleri). Yalnız peygamberler Kutsal Yazı yazabilirdi.
 - A. Musa'ya peygamber deniyordu (bkz. Yas. 18:15-21).
 - B. Tarih kitaplarına (Yeşu – Krallar [Rut hariç]) "eski peygamberler" deniyordu (bkz. Elç. 3:24).
 - C. Peygamberler Tanrı'dan gelen bilgilerin kaynağı olarak Başkâhinin yerine el koyuyor (bkz. Yeşaya – Malaki)
 - D. İbrani kanonun ikinci bölümü "Peygamberler" dir (bkz. Mat. 5:17; 22:40; Luk. 16:16; 24:25,27; Rom. 3:21).
- II. Bu kavramın Yeni Antlaşma'da birkaç farklı kullanımı var.
 - A. Eski Antlaşma peygamberleri ve onların esinlendirilmiş bildirimlerinden bahsederken (bkz. Mat. 2:23; 5:12; 11:13; 13:14; Rom. 1:2)
 - B. kolektif bir gruptan ziyade bireye ait bir bildirimden bahsederken (Eski Antlaşma peygamberleri öncelikle İsrail'e konuşurdu)

- C. hem Vaftizci Yahya'dan (bkz. Mat. 11:9; 14:5; 21:26; Luk. 1:76) hem İsa'dan Tanrı Egemenliğini duyuranlar olarak bahsederken (bkz. Mat. 13:57; 21:11,46; Luk. 4:24; 7:16; 13:33; 24:19). İsa da peygamberlerden üstün olduğunu iddia etti (bkz. Mat. 11:9; 12:41; Luk. 7:26).
- D. Yeni Antlaşma'da başka peygamberler
1. İsa'nın yaşamının Luka Müjdesi'nde anlatılan ilk yılları (yani Meryem'in anıları)
 - a. Elizabet (bkz. Luk. 1:41-42)
 - b. Zekeriya (bkz. Luk. 1:67-79)
 - c. Şimon (bkz. Luk. 2:25-35)
 - d. Anna (bkz. Luk. 2:36)
 2. ironik peygamberlikler (bkz. Kayafa, Yu. 11:51)
- E. Müjde'yi bildiren kişilerden bahsederken (1Ko. 12:28-29; Ef. 4:11'deki duyurma armağanları listesinde geçiyor)
- F. kilisede süregiden bir armağandan bahsederken (bkz. Mat. 23:34; Elç. 13:1; 15:32; Rom. 12:6; 1Ko. 12:10,28-29; 13:2; Ef. 4:11) Bununla bazen kadınlar kastedilir (cf. Luke 2:36; Acts 2:17; 21:9; 1Ko. 11:4-5).
- G. apokaliptik Vahiy kitabının bazı kısımlarından bahsederken (bkz. Va. 1:3; 22:7,10,18,19)

III. Yeni Antlaşma peygamberleri

- A. Bu peygamberler Eski Antlaşma'dakilerle aynı anlamda esinlendirilmiş vahiy vermiyor (yani Kutsal Yazı). Elç. 6:7; 13:8; 14:22; Gal. 1:23; 3:23; 6:10; Flp. 1:27; Yah. 3,20'de tamamlanmış Müjde anlamında "iman" ifadesi kullanıldığı için böyle diyebiliriz.
- Bu kavram Yah. 3'te kullanılan "kutsallara ilk ve son kez emanet edilen iman" ifadesinden açıkça anlaşılıyor. "İlk ve son kez" imanını Hristiyanlığın gerçekleri, doktrinleri, kavramları ve dünya görüşüne dair öğretilerini kastediyor. Bu tek seferlik vurgu, yalnız Yeni Antlaşma yazılarının esinlendirilmiş olduğunu teolojik açıdan belirtmenin ve sonraki ya da başka yazıların vahiy sayılmasını engellemenin Kutsal Kitap'taki dayanağıdır (bkz. Özel Konu: Esin). Yeni Antlaşma'da bir sürü belirsiz, çok anlamlı ve gri kısımlar var (bkz. Özel Konu: Doğu Edebiyatı [Kutsal Kitap paradoksları]) fakat imanlılar iman ve uygulama için "gerekli" her şeyin yeterli açıklıkla Yeni Antlaşma'da bulunduğunu imanla teyit ediyor. Bu kavram "vahiy üçgeni" denilen bir şeyle açıklanmıştır.
1. Tanrı Kendini zaman-uzay tarihinde göstermiştir (VAHİY).
 2. Belirli insan yazarları işlerini yazıya geçirip açıklamaları için seçmiştir (ESİN).
 3. O, bu yazıları kesin olarak değil, kurtuluş için ve etkili Hristiyan yaşantısı için yeterli olacak şekilde anlaşımlar diye insanların zihinlerini ve yüreklerini açmak için Ruh'u'nu vermiştir (AYDINLANMA, bkz. Özel Konu: Aydınlanma). Bu o demektir ki yalnız Kutsal Yazı'nın yazarları esinlenmiştir. Başka yetkili yazılar, görüşler ya da vahiyler yok. Kanon kapandı. Tanrı'ya gerektiği gibi karşılık vermemiz için gereken gerçeğin tamamı elimizde. Bu gerçek en açık şekilde Kutsal Kitap yazarlarının uzlaşması ile samimi, dindar imanlıların uzlaşmazlığında görülüyor. Kutsal Yazı'nın yazarlarında olan ilahi yönlendirme düzeyi hiçbir çağdaş yazar ya da konuşmacıda yok.
- B. Yeni ile Eski Antlaşma peygamberleri bazı yönlerden benzer.
1. gelecekteki olayları öngörüyorlar (bkz. Pavlus, Elç. 27:22; Hagavos, Elç. 11:27-28; 21:10-11; isimleri verilmeyen başka peygamberler, Elç. 20:23)
 2. Tanrı yargısını duyuruyorlar (bkz. Pavlus, Elç. 13:11; 28:25-28)
 3. bir olayı çarpıcı şekilde tasvir eden sembolik hareketler yapıyorlar (bkz. Hagavos, Elç. 21:11)
- C. Bazen Müjde'nin gerçeklerini kestirim yaparak duyursalar da (bkz. Elç. 11:27-28; 20:23; 21:10-11) esas öncelik bu değil. 1. Korintliler'de peygamberlik yapmak esasen Müjde'yi iletme (bkz. 1Ko. 14:24,39).
- D. Ruh onlar aracılığıyla her yeni durum, kültür ya da dönemde Tanrı'nın gerçeğinin nasıl pratikteki uygulanacağını açtı (bkz. 1Ko. 14:3).

E. Pavlus'un kurduğu ilk kiliselerde etkinlik gösteriyorlardı (bkz. 1Ko. 11:4-5; 12:28,29; 13:2,8,9; 14:1,3,4,5,6,22,24,29,31,32,37,39; Ef. 2:20; 3:5; 4:11; 1Se. 5:20) ve Didache (1. YY'nın sonlarında veya 2. YY'da yazılmış, tarih belirsiz) ile 1-2'inci yüzyıllarda Kuzey Afrika'da etkin olan Montanizm hareketinde bu peygamberlerden söz ediliyor.

IV. Yeni Antlaşma armağanları artık verilmiyor mu?

- A. Bu soruyu cevaplamak zor. Konuyu netleştirmek için armağanların amacını tarif etmek faydalı olacaktır. Bu armağanların amacı Müjde'nin ilk vaazlarını doğrulamak mıydı? Yoksa bunlar kilisenin kendisine ve kayıp bir dünyaya hizmet etmesine hâlen yarayan araçlar mıdır?
- B. Bu soruyu cevaplamak için kilise tarihine mi yoksa bizzat Yeni Antlaşma'ya mı bakmamız lazım? Yeni Antlaşma'da ruhsal armağanların geçici olduğu hiç belirtilmiyor. Bu konuya 1Ko. 13:8-13 çerçevesinden yaklaşılmaya çalışılanlar, sevgi hariç her şeyin son bulduğunu iddia eden bu pasajın yazarının niyetini suistimal ediyor.
- C. Kilise tarihinin değil de Yeni Antlaşma'nın yetkiye sahip olduğunu göz önünde bulundurarak armağanların devam ettiğinin imanlılarca kabul edilmesi gerektiğinden yanayım. Fakat kültürün yorumu etkilediğine inanıyorum. Gayet net olan bazı ayetleri artık uygulayamayız (yani kutsal öpüş, kadınların başörtüsü giymesi, kiliselerin evlerde toplanması, vs.). Kültür metinleri etkiliyorsa kilise tarihini neden etkilemiyor?
- D. Bu, esasında kesin cevabı olmayan bir soru. Kimi imanlılar armağanların bitmiş olduğundan, kimileri de bitmemiş olduğundan yana olacaktır. Birçok yorum sorununda olduğu gibi bu konuda da en önemli şey imanlının yüreğidir. Yeni Antlaşma çok anlamlı ve kültürel. Zor olan, hangi metinlerin kültür/tarih etkisi altında olduğunu ve hangilerinin tüm zamanların tüm kültürleri için olduğuna karar verebilmektir (bkz. Fee ve Stuart, *Kutsal Kitap'ı Bilinçli Şekilde Okumak (How to Read the Bible For All Its Worth)*, s. 69-77). Rom. 14:1-15:13 ile 1Ko. 8-10'da geçen özgürlük ve sorumluluk incelemeleri işte bu konuda büyük önem arz ediyor. Soruyu nasıl yanıtladığımız iki hususta önemlidir.
1. Her imanlı sahip olduğu ışıpta imanla yürümeli. Tanrı bizim yüreğimize ve güdülerimize bakıyor.
 2. Her imanlı diğer imanlıların kendi inanç anlayışlarında yürümelerine izin vermeli. Kutsal Kitap'ın koyduğu sınırlar dahilinde tolerans gösterilmeli. Tanrı, bizi sevdiği gibi birbirimizi sevmemizi istiyor.
- E. Konuyu özetlemek gerekirse Hristiyanlık bir iman ve sevgi yaşamıdır, mükemmel teoloji değil. Etraftakilerle ilişkimizi etkileyen Tanrı'yla ilişkimiz, kesin bilgidен ya da amentüye mükemmel şekilde uymaktan daha önemli.

11:28 "bütün dünyada şiddetli bir kıtlık. . .Klavdius" Bu coğrafi ifade Roma İmparatorluğu'nu kastediyor (bkz. Elç. 17:6, 31; 19:27; 24:5). Klavdius, M.S. 41-54'te hüküm sürdü. Caligula'dan sonra ve Nero'dan önce tahta çıktı. Hükümdarlığı süresince birkaç şiddetli kıtlık yaşandı (bkz. Suetonius, *Klavdius'un Yaşamı (Life of Claudius)* 18:2). Josephus, *Antiq.* 20.5.2'ye göre Filistin için en fena kıtlık M.S. 44-48 yılları arasında yaşandı.

11:29 "Öğrenciler, her biri kendi gücü oranında, Yahudiye'de yaşayan kardeşlere gönderilmek üzere yardım toplamayı kararlaştırdılar" Bu, Yahudi olmayan kiliselerin Yerusâlim'deki kardeş kiliseleriyle paydaşlığı arttırmak için başlıca stratejilerinden biriydi. Bu, Pavlus'un kiliseleri için örnek oluşturacak (bkz. Elç. 24:17; Rom. 15:2-28; 1Ko. 16:1-4; 2Ko. 8-9; Gal. 2:10).

11:30 "ihtiyarlarına gönderdiler" Burada kilise "ihtiyarları" hakkında ilk kez söz ediliyor (bkz. Elç. 14:23; 15:2,4, 6, 22,23; 16:4; 20:17; 21:18). "İhtiyarlar" terimi, "gözetmenler," "piskoposlar" ve "pastörler"le eş anlamlı (bkz. Elç. 20:17,28 ve Tit. 1:5,7). İhtiyar (*presbuteros*) terimi Eski Antlaşma'daki oymaklara dayanıyor, gözetmen (*episkopos*) ise Yunan şehir devletlerine dayanıyor. Görünüşe bakılırsa bu terim Yerusâlim kilisesindeki belirli bir önderler grubunu niteliyor (bkz. Elç. 15:2,6,22,23). Yeni Antlaşma'nın Yakup ile İbraniler gibi Yahudiliği ağır basan kısımları hâlâ pastör anlamını değil, Yahudiliğin yaşlı, yerli önder anlayışını kullanıyor.

▣ **"Barnaba ve Saul'un"** Gal. 2:2,10'de bahsi geçen Yerusalim ziyaretinin bu ziyaret mi yoksa Elç. 15'te geçen Yerusalim Toplantısı mı olduğu çokça tartışılıyor. Pavlus'un hayatının ve hizmetinin ilk yılları hakkında çok az bilgiye sahibiz.

TARTIşMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh nceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Öteki ulusların Mesih'i kabul etmesi niçin bu kadar büyük bir teolojik sorundu?
2. Tövbe Tanrı'nın armağanı mı (Elç. 11:18) yoksa antlaşmanın talebi mi (Mar. 1:15; Elç. 3:16,19; 20:21)?
3. Barnaba neden Saul'u, yani Pavlus'u aramaya gitti?

ELÇİLERİN İŞLERİ 12

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Yakup Katlediliyor, Petrus Hapse Atılıyor 12:1-5	Hirodes'in Kiliseye Uyguladığı Şiddet 12:1-5	Hirodes Agrippa'nın Baskısı 12:1-5	Daha Çok Baskı 12:1-5	Petrus'un Tutuklanması ve mucizevi Kurtuluşu 12:1-5
Petrus Hapisten Kurtarılıyor 12:6-17	Petrus Hapisten Kurtarılıyor 12:6-19	12:6-11 12:12-17	Petrus Serbest Bırakılıyor 12:6-10 12:11 12:12-15 12:16-17	12:6-11 12:12-17
12:18-19		12:18-19	12:18-19a 12:19b	12:18-19
Hirodes'in Ölümü 12:20-23	Hirodes'in Şiddetli Ölümü 12:20-24	Hirodes Agrippa'nın Ölümü 12:20-23	Hirodes'in Ölümü 12:20 12:21-23	Baskıcının Ölümü 12:20-23
12:24-25	Barnaba ve Saul Görevlendiriliyor 12:25-13:3	Barnaba ve Saul Kıbrıs'ta (12:24-13:12) 12:24-25	12:24 12:25	Barnaba ve Saul Antakya'ya Dönüyor 12:24 12:25

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

Hirodes'in soyu (daha fazla bilgi için Flavius Josephus'un *Yahudilerin Antikiteleleri* (*Antiquities of the Jews*) adlı eserindeki dizine başvurunuz).

- I. Büyük Hirodes
 - A. Yahudiye Kralı (M.Ö. 37-4)
 - B. Mat. 2:1-19; Luk. 1:5
- II. Oğulları
 - A. Hirodes Filipus (Simonlu Mariamne'nin oğlu)
 1. Hirodias'ın Kocası
 2. Iturea Tetrarkı (M.S. 4 - M.S. 34)
 3. Mat. 5:22; Mar. 6:17
 - B. Hirodes Filipus (Kleopatra'nın oğlu)
 1. Celile Gölü'nün kuzey ve batı bölgesinin tetrarkı (M.Ö. 4 - M.S. 34)
 2. Luk. 3:1

- C. Hirodes Antipa
1. Celile ile Perea Tetrarkı (M.Ö. 4 - M.S. 39)
2. Vaftizci Yahya'yı İdam Etti
3. Mat. 14:1-12; Mar. 6:14,29; Luk. 3:19; 9:7-9; 13:31; 23:6-12,15; Elç. 4:27; 13:1
- D. Ethnarch Archelaus
1. Yahudiye, Samiriye ve İdumeya'nın Yöneticisi (M.Ö. 4 - M.S. 6)
2. Mat. 2:22
- E. Aristobulus (Mariamne'nin oğlu)
1. tek oğlu I. Herod Agrippa'ydı
2. Filistin'in tamamını yönetti (M.S. 41-44)
3. Yakup'u öldürttü, Petrus'u hapse attı
4. Elç. 12:1-24; 23:35
(a) oğlu, kuzey bölgenin Tetrarkı II. Herod Agrippa'ydı (M.S. 50-70)
(b) Berniki adında kızı vardı
(1) erkek kardeşinin eşi
(2) Elç. 25:13-26:32
(c) Drusilla adında kızı vardı
(1) Feliks'in karısı
(2) Elç. 24:24

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 12:1-5

¹O sırada kral Hirodes, kiliseden bazı kişilere eziyet etmeye başladı. ²Yuhanna'nın kardeşi Yakup'u kılıçla öldürttü. ³Yahudiler'in bundan memnun kaldığını görünce ardından Petrus'u da yakalattı. Bunu, Mayısız Ekmek Bayramı sırasında yaptı. ⁴Petrus'u tutuklatıp hapse attırdı ve dörder kişilik dört takım askerin gözetimine teslim etti. Fışh Bayramı'ndan sonra onu halkın önünde yargılamak niyetindeydi. ⁵Bu nedenle Petrus hapiste tutuldu. Ama inanlılar topluluğu onun için Tanrı'ya hararetle dua ediyordu.

12:1 "Hirodes" Yani I. Hirodes Agrippa. M.S. 37-44 yıllarında Filistin'in çeşitli bölgelerine hükmetti. Roma'da büyümüş ve İmparator Tiberius'tan sonra tahta İmparator Caligula olarak geçen Gaius ile arkadaş olmuş. Yahudiler, büyükannesi Mariamne bir Haşmonayim/Makabe, yani Yahudi yurtsever bir prenses olduğu için Hirodes'in liderliğini seve seve kabul ettiler. O Yahudiliğe sıkı sıkı bağlı biriydi (ama bu siyasi sebeplerden olabilir). Bu Hirodes hakkında tam bir inceleme için Josephus'un *Antiq.* 19.7.3; 19.8.2'ye bakınız.

▣ **"kiliseden"** Elç. 5:11'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"bazı kişilere eziyet etmeye"** Hirodes bunu Yahudi liderlerinden destek ve takdir almak için yaptı (bkz. Elç. 12:3,11). Aynı şeyi Romalı liderler de yaptı (bkz. Elç. 24:27; 25:9).

Luka bu terimi birkaç kez kullanıyor (bkz. Elç. 7:19; 12:42,46; 12:1; 14:2; 18:10). Septuaginta'da kötü muamele anlamına gelen yaygın bir terimdi. Luka'nın söz hazinesi Septuaginta'dan çok etkilenmiştir.

12:2 "Yuhanna'nın kardeşi Yakup'u kılıçla öldürttü" Bu, Yuhanna'nın erkek kardeşi olan Elçi Yakup'u kastediyor (bkz. Luk. 5:10; 6:14; 8:51; 9:28,54). Yakup öğrencilerin yakın çevresine aitti (bkz. Mat. 17:1; 26:37; Mar. 5:37; 9:2; 14:33; Luk. 9:28). Yakup ölürken Petrus'un hayatta kalması Tanrı'nın bir sırrıdır. Romalı vatandaşlar için normal idam yöntemi kılıçla boynunu vurmaktı fakat Yahudiler bundan iğreniyordu.

İlk kilisenin Yahuda için yaptıkları gibi bu sefer de Yakup'un yerine başkasını getirmeye lüzum görmemesi ilginç (bkz. Elç. 1:15-20). Nedeni bilinmiyor ama Yahuda'nın ölümü değil, ihaneti yüzünden yerine başkası getirilmiş olabilir (bkz. Elç. 1:15-26).

Bazı kişilere göre Pavlus'un, İsa'nın üvey kardeşi ve Yeruslm kilisesinin nderi Yakup'u Elçi adlandırması (bkz. Gal. 1:19) Yahuda'nın yerini aldığını gösterebilir. Mesele, orijinal Onikiler'in resmi pozisyonu ile verilmeye devam eden Elçilik armağanıyla ilgilidir (bkz. Ef. 4:11).

James D. G. Dunn, *Yeni Antlaşma'da Birlik ile eşitlilik (Unity and Diversity in the New Testament)* kitabını okumak birinci yüzyıl kilisesindeki olası farklı otorite yapısı hakkında düşünmeme sebep oldu.

1. Yeruslm Elçileri
2. Elçilerin yakın evresi (Petrus, Yakup, Yuhanna)
3. Rabbin Yeruslm kilisesini yöneten üvey kardeşi Yakup
4. Grek dilli Yahudilerin önderleri olan Yediler (El. 6)
5. daha sonra Pavlus ile Barnabas ve onların Suriye Antakya'sındaki kiliseye gönderilişi

Bunlara Hristiyanlıkla, Yahudileştirenlerle, Gnostiklerle ve Ebionitlerle ilişkili tarikatlar eklenebilir. Bunların da her biri kendi önderlerine sahipti. Luka'nın sıkça dile getirdiği Hristiyanlar arası birliğin sürdürülmesi zordu. İsa'nın vaazları ve Kutsal Yazılar, oklu yorumlara olanak verecek kadar çok anlamlıydı. İlk yüzyıllarda "inanç kuralı"nın meydana geliş sebebi budur. Bir grubun teolojisini değerlendirmek için bir standarda ihtiyaç vardı. Yeni Antlaşma'da Ruh'un ynlendirilişinin vurgulanışı doğu ve batı kilise merkezlerinin örgütlü yapısına dönüştü. Kurucusu'na ve görgü tanıklarına erişimi olmayan nesiller için Ortodoksluk önemli bir meseledir.

12:3 "Petrus'u da yakalattı" Bu, Petrus'un üçüncü tutuklanışıdır (bkz. El. 4:3; 5:18). Hristiyanlar baskıdan muaf tutulmuyor.

▣ **"Mayasız Ekmek Bayramı sırasında"** Bu, Fısıh (bkz. El. 12:4) ile Mayasız Ekmek bayramlarının sekiz gün süren birleşimini kastediyor (bkz. ık. 12:18; 23:15; Luk. 22:1). Her ikisi İsrail'in Mısır köleliğinden kurtarılışını kutluyordu. Bayram, bizim için Yahudi ay takvimine bağlı olarak Marta ya da Nisana tekabül eden Yahudi Nisan ayının 14-21'ci günlerinde kutlanıyordu.

12:4 "dört takım askerın" Bu, günde dört kez dört takım asker, yani on altı adam demek oluyor. Bu sayı, Hirodes'in Petrus'un olası kaçışından korktuğunu gösteriyor (bkz. El. 5:19).

12:5 "inanlılar topluluğu onun için Tanrı'ya hararetle dua ediyordu" Kilise dua ediyor (bkz. El. 12:12) ama Tanrı cevap verdiğinde şaşıracak! "Hararetle" ok güçlü bir zarf (bkz. Luk. 22:44). Yeni Antlaşma'da yalnız  kez kullanılıyor (bkz. 1Pe. 1:22).

ÖZEL KONU: YAKARIş DUASI

I. Giriş

- A. Dua, İsa'nın rneği sayesinde anlamlıdır
 1. kişisel dua, Mar. 1:35; Luk. 3:21; 6:12; 9:29; 22:31-46
 2. Tapınak'ın temizlenmesi, Matt. 21:13; Mark 11:17; Luke 19:46
 3. Dua modeli, Mat. 6:5-13; Luk. 11:2-4
- B. Dua, bizimle ilgilenen, yanımızda olan, bizim adımıza ve başkaları adına hareket etme isteğine ve gücüne sahip kişisel bir Tanrı'ya olan inancımızı dualarımız aracılığıyla somut eyleme aktarmadır.
- C. Tanrı çoğu alanda evlatlarının duaları üzerine hareket etmek üzere Kendini şahsen kısıtlamıştır (bkz. Yak. 4:2)
- D. Duanın esas amacı lkte Bir Olan Tanrı'yla paydaşlığımız ve geçirdiğimiz zamandır.
- E. Duanın etki alanı imanlıları ilgilendiren her insan, her şeydir. Bir kez iman ederek dua edebilir ya da aklımıza bir konu veya kaygı geldikçe tekrar tekrar dua edebiliriz.
- F. Duada birkaç unsur söz konusu olabilir
 1. lkte Bir Olan Tanrı'ya övgü ve tapınma
 2. Tanrı'ya huzuru, paydaşlığı ve rızkı için şükran
 3. hem geçmişte hem şu anda günah işlediğimizi itiraf etme

4. duyduğumuz ihtiyaç veya arzuları dileme
 5. başkalarının ihtiyaçlarını Tanrı'nın önüne çıkardığımız yakarış duası
- G. Yakarış duası bir gizemdir. Tanrı, dualarımıza konu olan kişileri bizden çok daha fazla seviyor fakat sıkça dualarımız kendi hayatımızla birlikte onlarınkinde de değişime, karşılığa ya da ihtiyaca yol açıyor.

II. Kutsal Kitap İçeriği

A. Eski Antlaşma

1. Bazı yakarış duası örnekleri:
 - a. İbrahim Sodom için yalvarıyor, Yar. 18:22 vd.
 - b. Musa'nın İsrail için duaları
 - (1) Çık. 5:22-23
 - (2) Çık. 32:9-14,31-35
 - (3) Çık. 33:12-16
 - (4) Çık. 34:9
 - (5) Yas. 9:18,25-29
 - c. Samuel İsrail için dua ediyor
 - (1) 1Sa. 7:5-6,8-9
 - (2) 1Sa. 12:16-23
 - (3) 1Sa. 15:11
 - d. Davut çocuğu için dua ediyor, 2Sa. 12:16-18
2. Tanrı, aracılık edecek birilerini arıyor, Yşa. 59:16
3. Bilinçli, itiraf edilmeyen günah ya da pişmanlık duymayan tutum dualarımızı etkiler
 - a. Mez. 66:18
 - b. Özd. 28:9
 - c. Yşa. 59:1-2; 64:7

B. Yeni Antlaşma

1. Oğul'un ve Ruh'un yakarış edici hizmeti
 - a. İsa
 - (1) Rom. 8:34
 - (2) İbr. 7:25
 - (3) 1Yu. 2:1
 - b. Kutsal Spirit, Rom. 8:26-27
2. Pavlus'un yakarış edici hizmeti
 - a. Yahudiler için dua ediyor
 - (1) Rom. 9:1 vd.
 - (2) Rom. 10:1
 - b. Kiliseler için dua ediyor
 - (1) Rom. 1:9
 - (2) Ef. 1:16
 - (3) Flp. 1:3-4,9
 - (4) Kol. 1:3,9
 - (5) 1Se. 1:2-3
 - (6) 2Se. 1:11
 - (7) 2Ti. 1:3
 - (8) Flm, 4'üncü ayet
 - c. Pavlus kiliselerden kendisi için dua etmelerini istedi
 - (1) Rom. 15:30
 - (2) 2Ko. 1:11
 - (3) Ef. 6:19

- (4) Kol. 4:3
 - (5) 1Se. 5:25
 - (6) 2Se. 3:1
3. Kilisenin yakarış edici hizmeti
- a. Birbiriniz için dua edin
 - (1) Ef. 6:18
 - (2) 1Ti. 2:1
 - (3) Yak. 5:16
 - b. Özel gruplar için rica edilen dua
 - (1) düşmanlarımız, Mat. 5:44
 - (2) Hristiyan çalışanlar, İbr. 13:18
 - (3) yöneticiler, 1Ti. 2:2
 - (4) hastalar, Yak. 5:13-16
 - (5) imanı zayıflayanlar, 1Yu. 5:16

III. Duanın yanıtlanması için koşullar

- A. Mesih'le ve Ruh'la ilişkimiz
 1. O'na kalın, Yu. 15:7
 2. O'nun adıyla, Yu. 14:13,14; 15:16; 16:23-24
 3. Ruh'un yönetiminde, Ef. 6:18; Yah. 20
 4. Tanrı'nın isteğine uygun olarak, Mat. 6:10; 1Yu. 3:22; 5:14-15
- B. Güdüler
 1. Tereddüt etmemek, Mat. 21:22; Yak. 1:6-7
 2. Alçakgönüllülük ve tövbe, Luk. 18:9-14
 3. Yanlış dilemek, Yak. 4:3
 4. Bencillik, Yak. 4:2-3
- C. Diğer hususlar
 1. Sebat
 - a. Luk. 18:1-8
 - b. Kol. 4:2
 2. Durmadan dileyin
 - a. Mat. 7:7-8
 - b. Luk. 11:5-13
 - c. Yak. 1:5
 3. Evde geçimsizlik, 1Pe. 3:7
 4. Bilinçli günahattan arınmış
 - a. Mez. 66:18
 - b. Özd. 28:9
 - c. Yşa. 59:1-2
 - d. Yşa. 64:7

IV. Teolojik Sonuç

- A. Ne büyük bir ayrıcalık! Ne kadar büyük bir fırsat! Ne kadar büyük görev, sorumluluk!
- B. İsa bizim için bir örnektir. Ruh bizi yönlendiriyor. Baba ise hevesle bekliyor.
- C. Dua sizi, ailenizi, arkadaşlarınızı ve dünyayı değiştirebilir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 12:6-17

⁶Petrus, Hiroses'in kendisini yargılayacağı günden önceki gece, çift zincirle bağlı olarak iki askerin arasında uyuyordu. Kapıda duran nöbetçiler de zindanın güvenliğini sağlıyordu. ⁷Birdenbire Rab'bin bir meleği görüldü ve hücrede bir ışık parladı. Melek, Petrus'un böğrüne dokunup onu uyandırdı. "Çabuk, kalk!" dedi. O anda zincirler Petrus'un bileklerinden düştü. ⁸Melek ona, "Kuşağını bağla, çarıkların giy" dedi. Petrus da söyleneni yaptı. "Abanı giy, beni izle" dedi melek. ⁹Petrus onu izleyerek dışarı çıktı. Ama meleğin yaptığının gerçek olduğunu anlamıyor, bir görünüm gördüğünü sanıyordu. ¹⁰Birinci ve ikinci nöbetçiyi geçerek kente açılan demir kapıya geldiler. Kapı, önlerinde kendiliğinden açıldı. Dışarı çıkıp bir sokak boyunca yürüdüler, sonra melek ansızın Petrus'un yanından ayrıldı. ¹¹O zaman kendine gelen Petrus, "Rab'bin bana meleğini gönderdiğini şimdi gerçekten anlıyorum" dedi. "O beni Hiroses'in elinden ve Yahudi halkının uğrayacağını umduğu bütün belalardan kurtardı." ¹²Petrus olanların farkına varınca Markos diye tanınan Yuhanna'nın annesi Meryem'in evine gitti. Orada birçok kişi toplanmış dua ediyordu. ¹³Petrus'un dış kapıyı çalması üzerine Roda adlı bir hizmetçi kız kapıya bakmaya gitti. ¹⁴Petrus'un sesini tanıyan kız, sevincinden kapıyı açmadan tekrar içeri koşarak, "Petrus kapıda duruyor!" diye haber verdi. ¹⁵"Çıldırılmışın sen!" dediler ona. Ama kız üstelence, "Onun meleği olmalı" dediler. ¹⁶Petrus ise kapıyı çalmaya devam etti. Kapıyı açıp onu görünce şaşır kaldılar. ¹⁷Petrus, eliyle susmalarını işaret ederek Rab'bin onu zindandan nasıl çıkardığını anlattı. Sonra, "Bu haberleri Yakup'la öbür kardeşlere iletin" diyerek oradan ayrılarak başka bir yere gitti.

12:6 "gece" Luka'nın yazılarında zaman göstergeleri karakteristiktir (bkz. Elç. 12:3,4,5,6,7,8,10,18). Fakat bunu Batı'ya özgü sıralı, kronolojik tarih olarak yorumlamaktan sakının. Luka'nın teolojik müjdecî amacı var.

▣ **"iki askerin arasında"** Bu ayet, Petrus için kaçışın imkansız olduğunu gösteriyor. Sanki onu kurtarmaya teşebbüs edileceğini bekliyorlardı (bkz. Elç. 5:19).

12:7 "Birdenbire Rab'bin bir meleği görüldü" Rab'bin meleğinin (bkz. Elç. 5:19; 7:30,35,38,53; 8:26; 10:3,7,22) ve Kutsal Ruh'un (bkz. Elç. 8:29,39; 10:19) doğüstü müdahalelerinin Elçilerin İşleri kitabı boyunca birbirini yerine geçmesi olağandıdır. Anlaşılan Ruh sezgisel olarak konuşurken, melek dışsal bir fiziksel tecellidir. Çıkış'taki vebalara benzer şekilde bu anlatıdaki doğal ve doğüstü olguların birleşimini görmek ilginçtir.

▣ **"Çabuk, kalk"** Bu bir acillik belirten aorist etkin emir kipidir. Meleğin neden acelesi olsun? Olayların kontrolü onda değil mi?

12:8 "Kuşağını bağla, çarıkların giy" Bunlar ikisi de aorist orta emir kipleridir.

▣ **"Abanı giy, beni izle"** Bu bir aorist orta emir kipidir ve ardından şimdiki zamanlı etkin emir kipi geliyor. Melek bu görevi yerine getirmek için gerçekten acele ediyordu! Bu çok gergin bir melekti!

12:9 Petrus bunu görün mü, rüya mı yoksa gerçeklik mi olduğundan emin değildi (bkz. Elç. 12:11-12; 10:17,19; 11:5).

12:11 "O zaman kendine gelen Petrus" Luka, Kaybolan Oğul'u anlatırken buna benzer bir ifade kullanıyor (bkz. Luk. 15:17). Birdenbire yaşadıklarının gerçekliğini ve anlamını kavradı (bkz. Elç. 12:12).

12:12 "Meryem'in evine" Meryem çok yaygın bir isimdir. Müjdelerde bahsi geçen birkaç Meryem isimli kişi var.

1. İsa'nın annesi (bkz. Luk. 1:27)
2. Mecdelli Meryem – Celile'den gelen bir öğrenci (bkz. Luk. 8:2; 24:10)
3. Yakup'la Yuhanna'nın annesi (bkz. Luk. 24:10)
4. Marta ile Lazar'ın kız kardeşi (bkz. Luk. 10:39,42)
5. Klopas'ın karısı (bkz. Yu. 19:25)
6. burada Markos diye tanınan Yuhanna'nın annesi

▣ **"Yuhanna'nın annesi"** Bu, Markos diye tanınan Yuhanna'dan bahsediyor. İlk kilise Yeruslüm'de bu ailenin evinde görüşüyordu (bkz. Elç. 12:12). Burası ayrıca Rab'bin Pentikost'tan sonra üç kez görüldüğü ve Ruh'un Pentikost'ta geldiği yerd.

Markos diye tanınan Yuhanna, Pavlus'a ve kuzeni Barnaba'ya (bkz. Kol. 4:10) ilk müjdeleme yolculuğundan eşlik etti (bkz. Elç. 12:25-13:13). Nedense ekibini terk edip eve döndü (bkz. Elç. 15:38). Barnaba onu ikinci müjdeleme yolculuğuna götürmek istedi ama Pavlus buna izin vermedi (bkz. Elç. 15:36-41). Sonuç olarak Pavlus'la Barnaba'nın yolları ayrıldı. Barnaba, Markos diye tanınan Yuhanna'yı Kıbrıs'a götürdü (bkz. Elç. 15:39). Daha sonra Pavlus hapisteyken Markos diye tanınan Yuhanna'dan olumlu şekilde bahsediyor (bkz. 2Ti. 4:11) ve bundan da sonra Pavlus, ölümünden hemen önce ikinci kez Roma'da tutukluken ondan yine bahsediyor (bkz. 2Ti. 4:11).

Görünüşe göre Markos diye tanınan Yuhanna Petrus'un müjdeleme ekibinin parçası olmuştu (bkz. 1Pe. 5:13). Eusebios'un *Kilise Tarihi (Ecclesiastical History)* 3.39.12'de bize Markos diye tanınan Yuhanna'nın Petrus'la ilişkisini anlatıyor.

"Papias çalışmalarında Efendimiz'in, yukarıda sözünü ettiğimiz Aristion'un ve Yuhanna'nın sözlerini sık sık kullanırdı. Bunlara zaten daha önce de değinmiştik. Ancak şimdi İncil yazarlarından Markos'a yönelik söylediklerinden bahsetmek istiyoruz.

Şöyle diyordu: 'Petrus, İsa'nın yaptığı şeylerin tanığıydı. Markos da onları yorumlamakla ve yazıya geçirmekle yetindi. Hiçbir zaman efendimizi dinlememişti, söylediğim gibi sadece Petrus'tan aldıklarını aktardı. Fakat Efendimizin konuşmalarını kendisi dinlemediğinden dolayı bazı hatalar yapma ihtimali vardı. Ancak yanlış olabileceğini düşündüğü yerlerde dikkatli davrandı.' Evet, Papias'ın Markos hakkında söyledikleri böyledir." (s. 152).

Bu alıntıda Papias derken "ileri gelenlerden Yuhanna"yı kastediyor. İrinaios şöyle yazıyor: "Yuhanna'nın dinleyicisi ve Polikarp'ın arkadaşı Papias bunlara yazıda tanıklık ediyor." Bu, Papias'ın bunu Elçi Yuhanna'dan duyduğunu ima ediyor.

▣ **"birçok kişi toplanmış dua ediyordu"** Bu sözcüklerin dil bilimsel biçimleri kilisenin toplandığını ve dua da kalmaya niyet ettiğini (bitmiş zamanlı edilgen ortaç ve ardından şimdiki zamanlı orta [edilgen görünüşlü eylemsel] ortaç) gösteriyor.

12:13 "dış kapı" Bu, sokağa açılan küçük bir kapıydı. Üst katta daha büyük bir kapı vardı.

▣ **"Roda"** Adının anlamı "gül"dü. Roda'nın ev sahipleri için mi çalıştığı yoksa dua toplantısına mı katıldığı kesin bilinmiyor.

12:15 "Çıldırılmışın sen" Kilise, Tanrı'ya harekete geçmesi için dua ediyordu fakat duaları işitilince son derece şaşırıldılar (bkz. Elç. 12:16).

▣ **"üsteleyince"** Bu bağlamda iki bitmemiş zamanlı etkin haber kipi var, bu da Roda'nın doğrulamasıyla üst odada dua toplantısına katılanların verdiği tepkinin birden çok kez yaşandığını ima ediyor.

▣ **"Onun meleği"** Luka'nın yazılarında melekler büyük rol oynar. Anlaşılan Yahudiler koruyucu meleklerin korudukları kişinin fiziksel şeklini alabildiklerine inanıyordu (koruyucu melekler için Yahudi kaynaklar ve inanışlar üzerine güzel inceleme için bkz. *Yahudilik Ansiklopedisi (Encyclopaedia Judaica)*, C. 2, s. 963). Bu inancın ruhsal dayanağı yok. Melek biliminin bu şekilde gelişimi Zerdüştlükteki *fravaşi* kavramından doğmuş olabilir. Hahamların melek bilimi çoğunlukla bu Pers etkinin altında kalmıştır. Kutsal Yazılar'da yeni imanlıların koruyucu melekleri olduğuna dair bazı deliller var (bkz. Mat. 18:10). Melekler, kurtulanların hizmetçileridir (bkz. İbr. 1:14).

12:17 "eliyle susmalarını işaret ederek" Bunun bir görgü tanıklığı ayrıntısı olduğu belli (bkz. Elç. 13:16). Luka bu jesti birkaç kez belirtiyor (bkz. Elç. 13:16; 19:33; 21:40)

▣ **"Bu haberleri Yakup'la öbür kardeşlere iletin"** Bu, İsa'nın üvey kardeşi Yakup'un şimdiden Yerus alim kilisesinin önderi olduğunu gösteriyor (bkz. Elç. 15:13-21).

ÖZEL KONU: İSA'NIN ÜVEY KARDEŞİ YAKUP

- A. Ona "Adil" Yakup deniyordu ve sürekli dizleri üzerinde dua ettiği için sonrada "deve dizi" lakabı verildi (kaynak: Eusebios'un *Kilise Tarihi (Ecclesiastical History)* 2.23-24; 4-18'de alıntılanan Hegesippus).
- B. Yakup, dirilişten sonrasına kadar iman etmedi (bkz. Mar. 3:21; Yu. 7:5). İsa dirildikten sonra ona Şahsen göründü (bkz. 1Ko. 15:7).
- C. Öğrencilerle birlikte üst odadaydı (bkz. Elç. 1:14) ve muhtemelen Ruh Pentikost bayramında geldiğinde de mevcuttu.
- D. Evliydi (bkz. 1Ko. 9:5)
- E. Pavlus onu Yerus alim kilisesinin direği adlandırdı (Elçi olabilir, bkz. Gal. 1:19; bkz. Özel Konu: Göndermek [*apostell *]) ama Yakup Onikiler'den biri değildi (bkz. Gal. 2:9; Elç. 12:17; 15:13 vs.; 21:18).
- F. *Yahudilerin Antikitelji*, 20.9.1'de Josephus Yakup'un MS. 62'de Yüksek Kurul'daki Sadukilerin emriyle taŐlandıđını söylüyor. Başka bir geleneğe göreyse (ikinci yüzyıl yazarları, İskenderiyeli Klement ya da Hegesippus) onu Tapınak duvarından aşağı ittiler.
- G. İsa'nın ölümünden nesiller sonra İsa'nın bir akrabası Yerus alim kilisesinin önderi olarak atandı.
- H. Yakup, Yeni Antlaşma'daki "Yakup" kitabının yazarı, kardeŐiyse "Yahuda" kitabının yazarıydı (bkz. Yah. 1'inci ayet).

▣ **"başka bir yere gitti"** Kimse Petrus'un nereye gittiğini bilmiyor ancak görünüşe bakılırsa Roma'ya gitmedi çünkü Elç. 15'te geçen Yerus alim Toplantısında o da yer alıyor.

Tanrı Petrus'u doğaüstü Şekilde kurtarsa bile bu onun pervasızca davranabileceği ya da her seferinde mucizevi müdahale bekleyeceği anlamına gelmez. Unutmayın, Yakup  ld r lm Őt ! Ayrıca Petrus kiliseye, hapisten kaçtığı için daha çok fiziksel baskı beklesinler diye haber gönderiyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 12:18-19

¹⁸Askerler sabahleyin büyük bir telaşa kapıldılar. Birbirlerine, "Petrus'a ne oldu?" diye sordular.

¹⁹Hirodes onu arattı, bulamayınca da nöbetçileri sorguya çekti ve idam edilmeleri için buyruk verdi. Bundan sonra Hirodes, Yahudiye'den Sezariye'ye gidip bir süre orada kaldı.

12:18 "büyük bir telaşa kapıldılar" Luka'nın sıkça bir Şeyleri olduğundan az göstererek olumsuz c mler kurması ilginç (bkz. Elç. 12:18; 15:2; 19:11,23,24; 20:12; 26:19,26; 27:30; 28:2, bkz. G. B. Caird, *Kutsal Kitap'ın Dili ve İmgeleri (The Language and Imagery of the Bible)*, dipnot 8, s. 134). Bu edebi  zellik İbrani edebiyatında tanınmasa da Grek edebiyatında sık sık kullanılır. Luka, Grekçe  zerine iyi eğitim almıştı!

12:19 "nöbetçileri sorguya çekti ve idam edilmeleri için buyruk verdi" Bu, metinde açıkça ifade edilmiyor (bkz. NJB), yalnızca ima ediliyor (bkz. NKJV, NRSV, TEV). Bazı eviriler Grekçe metinde bulunmayan kelimeleri saptamak için italik kullanır. Bir nöbetçi mahpusunu kaybettiyse mahpusun cezasını çekmek zorundaydı (bkz. Elç. 16:27; 27:42, Corpus Iurius Civilis 9.4.4).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 12:20-23

²⁰Bu arada Sur ve Sayda halklarına ateş püskürüyordu. Bunlar birleşip kendisiyle görüşmeye geldiler. Önce kralın başdanışmanı Vlastus'u kendi taraflarına çekerek barış isteğinde bulundular. Çünkü kendi ülkelerinin gereksindiği yiyecekler kralın ülkesinden sağlanıyordu. ²¹Belirlenen günde krallık giysilerini giyen Hirodes tahtına oturarak halka bir konuşma yaptı. ²²Halk, "Bu bir insanın sesi değil, bir ilahın sesidir!" diye bağıyordu. ²³O anda Rab'bin bir meleği Hirodes'i vurdu. Çünkü Tanrı'ya ait olan yüceliği kendine mal etmişti. İçi kurtlarca kemirilerek can verdi.

12:20 "Sur ve Sidon halklarına ateş püskürüyordu" Hirodes çok öfkeliydi, öfkesi de bitmek bilmiyordu (dolaylamalı bitmemiş zaman). Burada anlatılan tarihi hadise ve kişi tarihte tanınmıyor fakat Sur ve Sidon, Celile bölgesinin tarımsal üretimine bağımlıydı (bkz. 1Kr. 5:11; Ezr. 3:7; ve muhtemelen Hez. 27:17).

12:21 "Belirlenen günde krallık giysilerini giyen Hirodes" Bu, M.S. 44'te gerçekleşti. Olayın daha kapsamlı anlatısı için bkz. Josephus'un *Antiq.* 19.8.2 (çeviri: William Whiston, Kregal).

"Festivalde önemli kişilerden ve kralın vilayetindeki asillerden oluşan büyük bir kalabalık toplanmıştı. İkinci günde büsbütün gümüşten ve gerçekten şahane kumaştan yapılmış bir giysi giydi ve sabah erkenden tiyatroya geldi; bu saatte gümüş giysisi üzerine yansıyan güneş ışığını saçıyor, şaşırtıcı derecede parlıyordu. Ona bakanların üzerine korku salacak kadar şaşaalıydı. Çok geçmeden dalkavukları onun ilah olduğunu bir o yandan, bir bu yandan bağırmağa başladı. Böyle yapmaları aslında onun lehine değildi. Üstüne üstelik şöyle ekledi dalkavuklar: 'Bize merhametle davran çünkü şimdiye dek sana sadece insan olarak hürmet göstersek de artık seni beşeri doğanın üstünde tutacağız.' Bunları duyan kral ne halkı azarladı ne de Tanrı'ya saygısız yaltaklıklarını geri çevirdi. Fakat bir süre sonra yukarıya doğru baktığında üzerindeki halatlardan birinde oturan baykuşu gördü ve bu kuşun eskiden müjdecisi olduğu gibi artık felaket tellahı olduğunu hemen anladı, derin bir üzüntüye kapıldı. Karnında son derece vahşice başlayan şiddetli bir acı meydana geldi. Bu yüzden arkadaşlarına bakıp şöyle dedi: 'İlah adlandırdığımız bana şu an bu dünyadan göçme emri verildi; işte böylece Tanrı az önce bana söylediğiniz yalanları tembihliyor; sizin ölümsüz adlandırdığımız ben ise hızlı bir ölümle aranızdan ayrılmak zorundayım'" (s. 412).

Ayrıca Hirodes'in sinirliliğiyle beraberinde gelen fiziksel durumu da *Antiq.* 17:6:5'te korkunç detaylarla tasvir ediliyor.

Jerome'un Kutsal Kitap Yorumu (The Jerome Biblical Commentary), C. 2, s. 191'den aldığımız bilgiye göre bir insanın ölümüne dair böyle dehşet verici ayrıntılar yoluyla antik yazarlar Tanrı'ya karşı kabahat işleyenlerin başına gelecekleri gösteriyordu.

1. IV. Antiokhos Epifanis – 2. Makabeler 9:5-18
2. Hirodes – Josephus, *Antiq.* 17.6.5

12:23 "Rab'bin bir meleği" Burada kastedilen Ölüm Meleği'dir (bkz. Çık. 12:23; 2Sa. 24:16; 2Kr. 19:35). Ölüm Şeytan'ın değil Tanrı'nın elindedir. Bu, ilahi adaletin yeryüzünde uygulanmasına bir örnektir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 12:24

²⁴Tanrı'nın sözü ise yayılıyor, etkisini artırıyor.

12:24 Bu, Luka'nın karakteristik özet cümlelerindedir (Elç. 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20; 28:31).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 12:25

²⁵Görevlerini tamamlayan Barnaba'yla Saul, Markos diye tanınan Yuhanna'yı yanlarına alarak Yeruşalim'den döndüler.

12:25 Pavlus'un müjdeleme yolculuklarının anlatısı burada başlıyor. Burada Barnaba'yla Saul'un Yeruşalim'e mi döndüğü (bkz. *eis*, el yazmaları A ve B) yoksa Yeruşalim'den mi döndüğü (bkz. *apo*, el yazması D veya *ek*, el

yazması P74, A) konusunda metinsel çeşit var. Elç. 13, Antakya'da bulunan ("Yeruşalim'den Antakya'ya," bkz. el yazması E ve Eski Latince, Suriyeli ve Kıptî versionlar) Barnaba ve Saul'la başlıyor.

▣ **"Markos"** "Bahsi Geçen Kişiler," Elç. 16 Giriş'teki nota bakınız.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Tanrı neden Petrus'u kurtarıp Yakup'u kurtarmadı?
2. Bir arada toplanmış kilise dualarının cevaplanmasına şaşırıyor muyuz? Bu ne anlama geliyor?
3. İçlerinde Kutsal Ruh varken imanlıların meleklerle iletişimi var mı?

ELÇİLERİN İŞLERİ 13

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Barnaba ve Saul Görevlendiriliyor	Barnaba ve Saul'un Tayini	Barnaba ve Saul Kıbrıs'ta	Barnaba'yla Saul Seçiliyor ve Gönderiliyor	Misyon Gönderiliyor
13:1-3	(12:25-13:3)	(12:23-13:12) 13:1-3	13:1-2 13:3 Kıbrıs'ta	13:13 Kıbrıs: Büyücü Elimas
Elçiler Kıbrıs'ta Vaaz Ediyor	Kıbrıs'ta Vaaz	13:4-12	13:4-5 13:6-11a 13:11b-12	13:4-5 13:6-12
Pavlus'la Barnaba Pisidya Sınırdaki Antakya'da	Pisidya Sınırdaki Antakya'da	Pisidya Sınırdaki Antakya ile Konya'ya Yolculuk	Pisidya Sınırdaki Antakya'da	Pisidya Sınırdaki Antakya'ya Varıyorlar
13:13-16a 13:16b-25	13:13-41	13:13-16a 14:16b-25	13:13-16a 13:16b-20a 13:20b-25 13:26-41	13:13-16a 13:16b-25 13:26-31 13:32-37 13:38-39 13:40-41
13:26-41	Antakya'da Bereket ve Çekişme	13:42-43	13:42-43	13:42-43 Pavlus'la Barnaba Öteki Uluslara Vaaz Ediyor
13:42-43	13:42-52	13:44-47 13:48-52	13:44-47 13:48 13:49-52	13:44-47 13:48-49 13:50-52
13:44-52				

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- A. Bu, Pavlus'la Barnaba'nın ilk müjdeleme yolculuğunun anlatısıdır. Elçilerin İşleri'nin geri kalanı Pavlus'un hizmetine adanacak.
- B. Kutsal Kitap'ınızın arkasındaki haritaya veya bir atlasla başvurarak Elç. 13 ve 14'te geçen coğrafi konumları takip etmek çok yararlı olur.
- C. Elç. 13 ile 14'te Barnaba'nın önderliğinden Pavlus'un önderliğine belirgin bir geçiş var.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 13:1-3

¹Antakya'daki kilisede peygamberler ve öğretmenler vardı: Barnaba, Niger denilen Şimon, Kireneli Lukius, bölge kralı Hiroides'le birlikte büyümüş olan Menahem ve Saul. ²Bunlar Rab'be tapınıp oruç tutarlarken Kutsal Ruh kendilerine şöyle dedi: "Barnaba'yla Saul'u, kendilerini çağırış olduğum görev için bana ayırın." ³Böylece oruç tutup dua ettikten sonra, Barnaba'yla Saul'un üzerine ellerini koyup onları yolcu ettiler.

13:1 "Antakya'daki" Elç. 11:19'daki nota bakınız.

▣ "kilisede" Elç. 5:11'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ "peygamberler ve öğretmenler" Ruh'un bu iki armağanı 1Ko. 12:28 ve Ef. 4:11'de listeleniyor. Dil bilgisel yapı beş adamın hem peygamber hem öğretmen olarak mı listelendiğini yoksa ilk üçü peygamber olup son ikisinin öğretmen mi olduğunu belirsiz yapıyor.

Terimle ilgili sorun şu: Yeni Antlaşma'nın peygamberlik armağanı Eski Antlaşma peygamberleriyle nasıl bağlantılıdır? Eski Antlaşma'da peygamberler Kutsal Yazı'nın yazarlarıdır. Yeni Antlaşma'da bu görev ilk on iki Elçiye ve yardımcılara veriliyor. Nasıl ki "elçi" terimi süregiden (bkz. Ef. 4:11) ancak Onikilerin ölümünden sonra görevi değişen bir armağan olarak sürdürülüyorsa peygamberin de vazifesi öyle. Artık esin verilmiyor; daha fazla esinlendirilmiş Kutsal Yazı yok (bkz. Yah. 3,20). Yeni Antlaşma peygamberlerinin başlıca görevi Müjde'nin bildirilmesidir ancak bunun yanında Yeni Antlaşma gerçeklerini mevcut durumlarda ve ihtiyaçlarda nasıl uygulamayı öğrenmek da olabilir. Elç. 11:27'deki Özel Konu'ya bakınız.

Öğretmenlik armağanından Elç. 13:1'de peygamberlikle birlikte söz ediliyor ancak Ef. 4:11'de pastörlerle bağlantılıdır. 2Ti. 1.11'de Pavlus vaiz, elçi ve öğretmen olduğunu söylüyor. Burada, Rom. 12:7'de olduğu gibi kendi başına duruyor. Ayrıca Yak. 3:1 vd. ayetlerde de tek başına ele alınıyor. Bu, söz konusu önderlik armağanlarının kilisenin o günkü ya da o yöredeki ihtiyacı karşılamak için farklı imanlılarda farklı yollarla bir araya gelebileceklerini ima ediyor. Bu ruhsal armağanlara sahip önderlerin her biri (bkz. Ef. 4:11) müjdeyi buyruk verme, vaaz etme, eğitme gibi farklı yollarla bildirdi.

Elç. 1:16'daki ÖZEL KONU: ESİN'e bakınız.

ÖZEL KONU: AYDINLANMA

Tanrı geçmişte Kendini insanlığa göstermek için hareket geçmiştir (yaratılış, tufan, Atalar'ın çağrılışı, Mısır'dan Çıkış, fetih, vs.). Teolojide buna "vahiy" denir. Tanrı, gösterdiği bu vahiyleri yazıya geçirip açıklasınlar diye belirli adamlar seçti (ör. Yu. 14:26; 16:12-15). Teolojide buna "esinlendirme" denir. Tanrı, okuyucuların Kendisini, vaatlerini ve temin ettiklerini, özellikle de gelecek olan Mesih'i anlamalarına yardımcı olsun diye Ruh'u gönderdi. Teolojide buna "aydınlanma" denir. Şöyle bir sorun var: Baba'yı anlamamızı Ruh sağlıyorsa niçin Tanrı'ya ve istekleriyle yoluna dair bu kadar çeşitli yorumlar mevcut?

Sorunu bir ölçüde okuyucunun peşin hükmü ya da kişisel yaşantıları oluşturur. Genelde Kutsal Kitap pasajlarını tümünden ayırıp kanıt metni olarak kullanarak kişisel amaçlar güdülür. Genelde Kutsal Kitap'a teolojik bir sistem dayatılır ve böylece yalnız belirli alanlarda ve seçilmiş yollarla konuşmasına izin verilir. Her ikisinde Kutsal Ruh'un etkin olmasına rağmen aydınlanma ile esinlenme bir tutulamaz. Yeni Antlaşma'yla birlikte esin (bkz. Özel Konu: Esin) bitmiştir (Yah. 3,20). Aydınlanmayla ilgili çoğu Yeni Antlaşma metni Mesih'e benzer yaşam ve Müjde konusunda bilgili olmaktan bahseder (Rom. 8:12-17; 1Ko. 2:10-13; Ef. 1:17-19; Flp. 1:9-11; Kol. 1:9-13; 1Yu. 2:20-27). Gerçekte bu, Tanrı'yla aramızdaki "yeni antlaşma"nın vaatlerinden biridir (bkz. Yer. 31:31-34, özellikle 34'üncü ayet).

Kutsal Ruh'un imanlılara vahiy anlamakta yardım etmesine izin vermenin en iyi yolu metnin her ayrıntısını yorumlamak yerine paragrafların ana fikrini ortaya koymak olabilir. Asıl yazarın esas gerçeğini konu fikri taşır. Kitabı ya da edebi üniteyi ana hatlarıyla anlatmak, esinlendirilmiş asıl yazarın kastını izlemekte

yardımcı oluyor. Hiçbir yorumcu esinlendirilmiş değil. Kutsal Kitap yazarlarının yorum yöntemini, yani esini tekrarlayamıyoruz. Çağdaşlarına ne anlattıklarını anlamaya ve sonra o gerçeği kendi çağdaşlarımıza aktarmaya çalışabiliriz, çalışmalıyız. Kutsal Kitap'ın bazı kısımları belirsizdir ya da belli bir zamana, döneme dek gizlidir. Bazı metinler ve konular üzerine illa anlaşmazlıklar olacaktır ama bizler esas gerçekleri net bir şekilde bildirip imanlıların bireysel yorumlarına asıl yazarın kastı çerçevesinde özgürlük tanımalıyız. Yorumcular sahip oldukları ışıktaki yürümeli, Kutsal Kitap'tan ve Ruh'tan gelecek başka ışıklara daima açık olmalılar. Tanrı bizi anlayış seviyemize göre ve bu anlayışı nasıl hayata geçirdiğimize istinaden yargılayacak.

▣ **"Niger denilen Şimon"** *Niger* terimi Latince koyu ya da siyah demek. Bazı yorumcular buradaki Şimon'u Mar. 15:21 ile bağdaştırmaya çalışıyor.

▣ **"Kireneli Lukius"** Bu kişi Antakya'daki Yahudi olmayan insanlara vaaz eden Helenistik Yahudilerden biri olabilir (bkz. Elç. 11:20). O, büyük ihtimalle Rom. 16:21'de sözü edilen Lukius değildir.

▣ **"bölge kralı Hirodes'le birlikte büyümüş olan Menahem"** Grekçe *Manaen* halini alan İbranice *Manahem*, "avutucu" anlamına gelir. Bu adam ya Hirodes Antipa'nın (bkz. Elç. 12'ye Giriş) sütkardeşi idi (Grek edebiyatı) ya da onunla birlikte büyümüşü (Koini papirüsleri). Herhalde Luka, Tetrark olan Hirodes Antipa'ya dair elindeki bilgilerin çoğunu bu adamla yaptığı konuşmalardan edindi.

13:2

NASB	"hizmet edip"
NKJV	"hizmet ettiler"
NRSV	"tapınıp"
TEV	"hizmet edip"
NJB	"tapınma sunup"

Bu, "kamu" ve "iş" birleşiminden oluşundan Grekçe *leitourgia* terimidir. "Litürji" terimi buradan geliyor. Başlangıçta kendi imkanlarıyla kamuya hizmet eden birilerini nitelerdi. Bu bağlamda tapınma hizmeti esnasında Tanrı'nın isteğini arama süresini belirtiyor. Buradaki fiil tüm kiliseyi veya sadece listede geçen beş adamı kastedebilir.

▣ **"oruç tutarlarken"** Eski Antlaşma'da yalnız bir gün oruç tutuluyor – Günahları Bağışlatma Günü (bkz. Lev. 16). Lakin birinci yüzyılda Haham Yahudiliği haftada iki kez oruç tutmayı adet edinmişti. İmanlılardan oruç tutmaları talep edilmese de çoğu zaman böyle yapmak Tanrı'nın isteğini anlamakta faydalı oluyor (bkz. Elç. 14:23).

ÖZEL KONU: ORUÇ

Yeni Antlaşma'da asla buyrulmasa da İsa'nın öğrencilerinden doğru zamanda oruç tutmaları beklenirdi (bkz. Mat. 6:16,17; 9:15; Mar. 2:19; Luk. 5:35). Uygun şekilde oruç tutma Yşa. 58'de tarif edilir. Örneği bizzat İsa oluşturdu (bkz. Mat. 4:2). İlk kilise oruç tutuyordu (bkz. Elç. 13:2-3; 14:23; 2Ko. 6:5; 11:27). Orucun neden ve nasıl tutulduğu çok önemli; zamanlaması, uzunluğu ve sıklığı isteğe bağlıdır. Eski Antlaşma tarzı oruç, Yeni Antlaşma imanlıları için gerekmiyor (bkz. Elç. 15:19-29). Oruç, ruhsallığımızı insanların gözüne sokma yolu değil (bkz. Yşa. 58; Mat. 6:16-18) Tanrı'ya yakınlaşıp O'nun yönlendirmesini arama yoludur (yani İsa, Mat. 4:2). Oruç, ruhsal açıdan faydalı olabilir.

İlk kilisenin çileciliğe karşı meyli yüzünden yazıcılar bazı pasajlara "oruç" ilavesi yaptı (Mat. 17:21; Mar. 9:29; Elç. 10:30; 1Ko. 7:5). Bu tartışılır metinler üzerine ek bilgi için Bruce Metzger'in United Bible Societies

▣ **"Kutsal Ruh. . .şöyle dedi"** Bu, Kutsal Ruh'un şahsiyetine dair Kutsal Kitap'tan bir kanıt daha (bkz. Elç. 1:2'deki Özel Konu). Ruh burada sesle mi konuştu yoksa sezgisel olarak mı belli değil (bkz. Elç. 8:29; 10:19; 11:12; 20:23; 13:38-39; 21:11). Bunun çok spesifik bir mesaj olduğu (bkz. Elç. 16:6-7) ve muhtemelen peygamberlerden biri aracılığıyla iletildiği açık.

▣ **"ayırın"** Bu bir aorist etkin emir kipidir. *Aphorizō* terimi "kutsal" (*hagiazō*) ile aynı çağrışıma sahip. Verilen ilahi bir görev için ayrılma ve donatılma anlamını taşır (bkz. Rom. 1:1; Gal. 1:15).

▣ Grekçe metinlerde "ayırın" sözcüğünden sonra yoğunluk belirten *dē* eki var (bkz. Luk. 2:15; 1Ko. 6:20). Ruh'un çağrısına ciddiyet katıyor. Pavlus'un Elç. 15:36'deki sözleri buna paralel içerir.

▣ **"kendilerini çağırılmış olduğum görev"** Bu bir bitmiş zamanlı orta (edilgen görünüşlü eylemsel) haber kipidir. Ruh, insanları hizmet görevlerine çağırır ve onları donatır (bkz. 1Ko. 12:7,11).

13:3 Ayette Antakya kilisesinden ilk müjdecileri göndermeye yönelik ruhsal hazırlıkları anlatan üç aorist ortaç var

1. oruç tuttular
2. dua ettiler
3. üzerine ellerini koydular

Sanki bunları sadece diğer peygamberlerle öğretmenler değil, tüm topluluk beraber yaptı. Büyük Görev etkinliklerine tüm kilise katılmalı!

▣ **"üzerine ellerini koyup"** Çağdaş atama uygulamasının dayanağı olan çok anlamlı metinlerden biri özellikle bu ayettir. Ancak günümüz mezhepsel uygulamaları için Kutsal Kitap'tan dayanak olarak gösterilemez. Kutsal Kitap'ta "ellerin üzerine konulma" uygulamasının fiziksel örnekleri bol.

1. Eski Antlaşma'da şu amaçla:
 - a. sununun belirlenmesi (bkz. Lev. 1:4; 3:2; 4:4; 16:21)
 - b. bereket (bkz. Yar. 48:13 vd.; Mat. 19:13,15)
 - c. ardılın görevlendirilmesi (bkz. Say. 27:23; Yas. 34:9)
2. Yeni Antlaşma'da arka plan aynı derecede türlü
 - a. iyileştirme için (bkz. Luk. 4:40; 13:13; Elç. 9:17; 28:8)
 - b. bir göreve adamak ya da görevlendirmek (bkz. Elç. 6:6; 13:3)
 - c. Kutsal Ruh'un ya da ruhsal armağanların alınmasıyla bağlantılı (bkz. Elç. 8:17; 19:6; 1Ti. 4:14; 2Ti. 1:6)
 - d. Yahudiliğin ya da kilisenin temel öğretilerine gönderme (bkz. İbr. 6:2)

Ellerin bu şekilde üzerine konulması başlatıcı bir deneyim değildi. Bu adamlar zaten çağrılmış, armağan almış, etkin önderlerdi. Onlar yeni bir hizmete değil, zaten yaptıkları işin büyümesine çağrılıyor.

Genelde atama imanlılar arasında ayrıma yol açar. Ruhban-cemaat ayırımına inanırlık kazandırır. Grekçe "kurayla miras almak" anlamlı *cleros* ve "insanlar" anlamlı *laos* sözcükleri Yeni Antlaşma'da kullanıldığında hep bütün imanlılar grubunu kastediyor. Tüm imanlılar çağrılmış, armağan almış tam zamanlı Müjde hizmetçileridir (bkz. Ef. 4:11-12). Kutsal Kitap'ta imanlıları hiyerarşik gruplara ayırmanın hiçbir dayanağı yok. Tüm imanlılara, Mesih'in bedenine hizmet etmek için armağan verilmiştir (bkz. 1Ko. 12:7).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 13:4-12

⁴Kutsal Ruh'un buyruğuyla yola çıkan Barnaba'yla Saul, Selefkiye'ye gittiler, oradan da gemiyle Kıbrıs'a geçtiler. ⁵Salamis'e varınca Yahudiler'in havralarında Tanrı'nın sözünü duyurmaya başladılar. Yuhanna'yı da yardımcı olarak yanlarına almışlardı. ⁶Adayı baştan başa geçerek Baf'a geldiler. Orada büyücü ve sahte peygamber Baryeşu adında bir Yahudi'yle karşılaştılar. ⁷⁻⁸Baryeşu, Vali Sergius Pavlus'a yakın biriydi. Akıllı bir kişi olan vali, Barnaba'yla Saul'u çağırıp Tanrı'nın sözünü dinlemek istedi. Ne var ki Baryeşu –büyücü anlamına gelen öbür adıyla Elimas– onlara karşı koyarak valiyi iman etmektan caydırmaya çalıştı. ⁹⁻¹⁰Ama Kutsal Ruh'la dolan Saul, yani Pavlus, gözlerini Elimas'a dikerek, "Ey İblis'in oğlu!" dedi. "Yüreğin her türlü hile ve sahtekârlıkla dolu; doğru olan her şeyin düşmanısın. Rab'bin düz yollarını çarpıtmaktan vazgeçmeyecek misin? ¹¹İşte şimdi Rab'bin eli sana karşı kalktı. Kör olacaksın, bir süre gün ışığını göremeyeceksin." O anda adamın üzerine bir sis, bir karanlık çöktü. Dört dönerek, elinden tutup kendisine yol gösterecek birilerini aramaya başladı. ¹²Olanları gören vali, Rab'le ilgili öğretiyi hayranlıkla karşıladı ve iman etti.

13:4 "Kutsal Ruh'un buyruğuyla yola çıkan" Bu bağlam yerel kilisenin otoritesini değil, Ruh'un otoritesini beyan ediyor. Üçlük'ün (Elç. 2:32'deki Özel Konu'ya bakınız) Elçilerin İşleri'nde ön planda tutulan kısmı O. "Yeni Mesihçi çağ" ayrıca "Ruh'un çağı" olarak biliniyordu. O çağırır, armağan verir, yöneltir, günahıtan ikna eder ve güçle donatır (bkz. Yu. 14:16-17,26; 15:26; 16:7-15). O'nun huzuru ve bereketi olmadan hiçbir hizmet kalıcı ya da etkili olamaz.

▣ **"Selefkiye'ye"** Bu, Suriye'nin liman kenti Antakya'ydı. Yaklaşık 24 kilometre güneybatıda bulunuyordu. Kent adını Büyük İskender'in ölümünden sonra bu bölgeye hükmeden komutanı Seleukos'tan alıyor.

▣ **"Kıbrıs'a"** Burası Barnaba'nın eviydi (bkz. Elç. 4:36), büyük bir Yahudi nüfusuna sahipti. Eski Antlaşma'da *Kittim* adıyla tanınır. Bu adadaki ilk Hristiyan tanık Barnaba değildi (bkz. Elç. 11:19-20).

13:5 "Salamis'e" Burası, Kıbrıs adasının doğu kıyısındaki liman kentiydi. Adanın ilk ticaret merkeziydi.

▣ **"Yahudiler'in havralarında Tanrı'nın sözünü duyurmaya başladılar"** Bunun sebebi açık.

1. bu Yahudiler zaten Eski Antlaşma'yı biliyordu
2. Yahudiler seçilmiş halktı (bkz. Yar. 12:1-3) ve ilk yanıt verme fırsatı onlardaydı (bkz. Elç. 3:26; 13:46; 17:2; 18:4,19; 19:8; Rom. 1:16)
3. Havra hizmetlerinde Yahudi olmayanlar [a] tek gerçek Tanrı'ya cezp olmuşlar ve [b] Eski Antlaşma'yı bilenlerdi

Bu, Pavlus'un havra bulduğu her yerde uygulamaya başladığı müjdecilik yöntemi oldu.

▣ **"Yuhanna'yı"** Bu, evinde öğrencilerin bulduğu Markos diye tanınan Yuhanna'dır (bkz. Elç. 12:12). Ayrıca Elçi Petrus'un görgü tanıklığını yazıya geçiren Markos Müjdesi'nin geleneksel yazarıdır kendisi. Üstelik Pavlus'la Barnaba arasında yaşanan ve müjdeci ekibi bölen büyük tartışmanın sebebi de bu adam (bkz. Elç. 15:36-41). Lakin ileriki bir zamanda Pavlus, Markos diye tanınan Yuhanna'dan olumlu şekilde bahsediyor (bkz. Kol. 4:10; 2Ti. 4:11 ve Flp. 24). Elç. 16'ya Giriş'teki daha kapsamlı nota bakınız.

13:6 "Adayı baştan başa geçerek" Bu muhtemelen adadaki her havrada durup vaaz verdiklerini kastediyor.

▣ **"Baf'a"** Bu, 11 kilometre uzaktaki eski Fenikeli kentlere kıyasla yeni Baf kentini kastediyor. Her iki kent adını *Paphian* adlı Fenikeli tanrıçadan alıyor. Bu tanrıça, *Afrodite*, *Astarte*, *Venus*, vs. adlarla tanınan aşk tanrıçasıydı. Bu kent, Kıbrıs'ın resmi siyasi başkentiydi.

▣ **"Baryeşu"** Bu adam bir Yahudi sahte peygamberdi. Adı, "Yeşu'nun oğlu" anlamına geliyor. Elç. 13:8'den büyücü Elimas adıyla tanındığını öğreniyoruz. Bu büyücü terimi, "sihirbaz" anlamına gelen Aramice bir kökün Grekçe karşılığını yansıtıyor (bkz. Elç. 13:10). Elç. 8:9'daki Özel Konu'ya bakınız.

13:7 "Vali Sergius Pavlus" Luka'nın anlattıklarının tarihsel gerçekliği çok tartışılmıştır. İşte tarihçi Luka'nın doğruluğuna güzel bir örnek. Adama "Vali" diyor, bu da Kıbrıs'ın Roma senatosuna bağlı bir eyalet olduğu anlamına geliyor. Bunun M.S. 22'de Avgustus'un emriyle gerçekleştiğini öğreniyoruz. Ayrıca Soli'deki bir Latince yazıdan Sergius Pavlus'un valiliğine M.S. 53'te başladığını öğreniyoruz. Arkeoloji bilimi birinci yüzyıl Akdeniz dünyasından keşifler yaptıkça Luka'nın tarihsel doğruluğu da bir o kadar teyit ediliyor.

▣ **"Akıllı bir kişi"** Bu terim geniş bir çağrışım yelpazesine sahip kullanılıyor. Bu bağlamda onun etkili şekilde yönetemediğini ima ediyor. Üstelik onu böylece nitelemek Müjde'nin yalnız fakir ve eğitimsizleri değil, zengin ve aydınları da etkilediğini gösteriyor (bkz. *Menahem* 13:1). Luka'nın Elçilerin İşleri'ni yazma niyetlerinden biri, Müjde'nin Roma yönetimi için tehdit oluşturmadığını göstermek olabilir.

13:8 "Elimas" Bu Grekçe ad şunların transliterasyonu gibi:

1. bilge adam anlamına gelen Arapça bir terim (pir, kahin, göze görünmeyen dünyanın göze görünmeyen güçlerini/kuvvetlerini manipüle ederek geleceği öngörüp kontrol edebilen biri, AB, C. 2, s. 487)
2. rüya yorumlayan birine denilen Aramice kelime

▣ **"büyücü"** Bu, Daniel gibi Kildani-Medli bilge adamlar anlamına gelen "yıldızbilimci" terimiyle ilişkilidir (bkz. Dan. 2:2; 4:9; Mat. 2:1). Lakin Pavlus'un zamanına geldiğinde gezgin büyücülerle üçkâğıtçılar için kullanılıyordu. Elç. 8:9'daki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"iman"** Yeni Antlaşma'da bu terimin üç belirli kullanım şekli var.

1. İsa Mesih'e Kurtarıcı olarak kişisel güven
2. sadık, dindar yaşam
3. Müjde'nin teolojik içeriği (yani doktrin, bkz. Yah. 3, 20)

Aynı belirsizliği Elç. 6:7'de de görüyoruz. Tanımlığa ve bağlama bakılırsa burada sanki 3'cü kastediliyor. Elç. 3:16 ile 6:5'teki Özel Konular'a bakınız.

13:9 "Pavlus" Saul'un Romalı lakabı Elçilerin İşleri'nde ilk kez burada kullanılıyor. Pavlus adı, "küçük" anlamına gelen bir Grekçe terimden geliyor. Bazıları bunun Pavlus'un fiziksel boyutuna, başkalarıysa kiliseyi takip ettiğinden dolayı kendini şahsen "elçilerin en önemsizi" olarak değerlendirmesine gönderme olduğunu düşünüyor. Muhtemelen bu, ebeveynlerinin ona koyduğu ikinci addı.

▣ **"Kutsal Ruh'la dolan Pavlus"** İlk kiliseye yol gösteren Ruh'un gücü "dolmak" ifadesiyle tasvir ediliyor (bkz. Elç. 2:4; 4:8,31; 6:3; 7:55; 9:17; 13:9,52). Tüm imanlıların olağan hali, her gün devamlı Ruh'la dolmaktır (bkz. Ef. 5:18). Elçilerin İşleri'nde genellikle Müjde'yi duyurma cesaretiyle ilişkilendiriliyor.

▣ **"gözlerini. . .dikerek"** Elç. 1:10'daki daha ayrıntılı nota bakınız.

13:10 Pavlus Yahudi olan bu sahte peygamberi birtakım terimlerle niteliyor.

1. "her türlü hile," yani yem kullanarak tuzağa düşürmek (bu terimin Luka'nın yazılarındaki tek kullanımı)
2. "sahtekârlıkla dolu," bu, bir şeyi kaygısızca, hafiflik ederek yapmak anlamına gelen Grekçe kelimedenden geliyor fakat zamanla kötü çağrışım kazandı (bkz. Elç. 18:14). Bu terime yalnızca Elçilerin İşleri'nde rastlanır (bkz. Elç. 1:19; 2:42,46; 21:40; 13:10; 18:14).
3. "İblis'in oğlu," bu, İblis'in davranışlarıyla nitelenen biri (bkz. Mat. 13:38; Yu. 8:38,41,44, bkz. Özel Konu: at Elç. 5:3) için kullanılan Sami bir deyimdir (bkz. Elç. 3:25; 4:36).
4. "doğru olan her şeyin düşmanı," Bu terim Luka'nın yazılarında Eski Antlaşma alıntlarıyla ilgili kullanılıyor (bkz. Luk. 1:71,74; 20:43; Elç. 2:35). Bu adam, Tanrı'ya benzeyen her şeye karşıydı. Elç. 3:14'teki ÖZEL KONU: DOĞRULUK'a bakınız.
5. Pavlus, bu adamın tam iradeli kötülüğünü göstermek için kapsamlı "her şey" terimini üç kez kullanıyor.

▣ **"Rab'bin düz yollarını çarpıtmaktan"** Bu soruya beklenen cevap "evet"tir. Yeni Antlaşma'da "düz" ya da "doğru" kelimesi Eski Antlaşma'nın ölçüt ya da ölçme kamışı anlamına gelen doğruluk kavramını yansıtıyor. Yeni Antlaşma'daki "çarpık" ya da "sapkın" terimleri Eski Antlaşma'daki günah, yani bizzat Tanrı olan ölçüden sapma terimlerini yansıtıyor. Bu adam her şeyi çarpıtıyordu (doğruluğun zıttı). Elç. 3:14'teki Özel Konu'ya bakınız.

13:11 "Rab'bin eli" Bu, YAHVE'nin gücüne ve varlığına işaret eden, Samilere özgü bir antropomorfik ifadedir (bkz. Luk. 1:66; Elç. 11:21). Eski Antlaşma'da burada olduğu gibi Tanrı'nın yargısını ifade eder (bkz. Çık. 9:3; 1Sa. 5:6; Eyü. 19:21; 23:2; Mez. 32:4; 38:2; 39:10).

▣ **"Kör olacaksın"** Pavlus'un bu adamı nitelerek için kullandığı güçlü kötülük tasvirleri ve adamın geçici ilahi cezası Pavlus'un önceki yaşamını yansıtıyor olabilir. Şimdi geriye bakıyor ve bu Yahudi sahte öğretmenle manipülasyonu ona kendisini hatırlatıyor (bkz. Elç. 9:8).

Körlük sıklıkla ruhsal duyarlılık eksikliği anlamında mecazen kullanılıyor (bkz. Yu. 9; Elç. 9; ayrıca dikkat ediniz: Yas. 28:28-29).

13:12 "Olanları gören vali. . iman etti" Bu, Yeni Antlaşma boyunca gerçek iman için kullanılan Grekçe kelimenin aynısı (*pisteuō*, isim hali iman etmek, iman, ya da güven diye çevrilebilir). Bu vali Müjde bildirisini karşılık verdi. Bir adamın gözleri gerçek anlamda kapandı; bir adamın gözleriyse mecazi anlamda açıldı. Bu, iman ve imansızlığın gizemidir (bkz. Yu. 9). Elç. 3:16'daki Özel Konu: İman (isim, fiil ve sıfat) ile Elç. 6:5'teki Özel Konu: Eski Antlaşma'da İman'a bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 13:13-16a

¹³Pavlus'la beraberindekiler Baf'tan denize açılıp Pamfilya bölgesinin Perge Kenti'ne gittiler. Yuhanna ise onları bırakıp Yerusolim'e döndü. ¹⁴Onlar Perge'den yollarına devam ederek Pisidya sınırındaki Antakya'ya geçtiler. Şabat Günü havraya girip oturdular. ¹⁵Kutsal Yasa ve peygamberlerin yazıları okunduktan sonra, havranın yöneticileri onlara, "Kardeşler, halka verecek bir öğüdünüz varsa buyurun, konuşun" diye haber yolladılar. ¹⁶Pavlus ayağa kalktı, eliyle bir işaret yaparak,

13:13 "Pavlus'la beraberindekiler" Liderliğin değiştiği çok belli. Bundan böyle Elçilerin İşleri'nde Pavlus'un adı ilk sırada verilecek.

▣ **"Pamfilya bölgesinin Perge Kenti'ne"** Perge, Roma'nın küçük kıyı eyaleti Pamfilya'nın (orta güney Türkiye) en büyük kentiydi. Denizci yağmacıların saldırılarını yıldırma için kıyıdan birkaç kilometre uzakta bulunuyordu.

Anlaşılan Pavlus bu sefer Perge'de vaaz etmedi, bunu daha sonra yaptı (bkz. Elç. 14:25). Bu bölgede yüzyıllar boyunca bir Hristiyan grubun varlığına dair tarihsel kanıt bulunmuyor. Pavlus bu kıyısız bölgeden sadece geçti.

▣ **"Yuhanna ise onları bırakıp Yerusolim'e döndü"** Luka bu olayı kaleme alıyor ama tüm diğer Yeni Antlaşma yazarları gibi sebebine dair ipucu bile vermiyor. Elç. 16'ya Giriş'e bakınız; o, Rab'bin hizmetine geri döndü!

13:14 "Pisidya sınırındaki Antakya'ya" Bunun gerçek anlamı "Pisidya yönündeki Antakya"dır çünkü Roma'nın Galatya eyaletindeki etnik Frikya bölgesinde bulunuyordu. Bu, muhtemelen Avrupalı olan belirgin bir etnik gruptu.

▣ **"Şabat Günü"** Bu, Cuma günbatımından Cumartesi günbatımına kadarki süreyi niteliyor. Yahudiler zamanı Yaradılış 1'e istinaden akşamdan akşama hesaplıyordu.

▣ **"oturdular"** Bu, havrada konuşacak kişiyi belirten bir deyim olabilir. Hahamlar her zaman oturarak öğretirdi (bkz. Mat. 5:1; Luk. 4:20). Havralar gezgin ziyaretçilere dilerlerse konuşmaları için düzenli olarak izin verirdi (bkz. Elç. 13:15).

13:15 "Kutsal Yasa ve peygamberlerin yazıları okunduktan sonra" Bu, İsa'nın zamanındaki havralarda normal hizmete dahildi. Önceden sadece Musa'nın Yasası okunurdu fakat IV. Antiokhos Epifanis MÖ. 163'te bunu yasakladı. Daha sonra Yahudiler Peygamberlerin okunmasına geçti. Makabe isyanı sırasında Yahudilik geri getirildi ve hem Yasa hem Peygamberler havra hizmetlerinin temel formatı olarak birlikte okunmaya devam etti (bkz. Elç. 13:27). Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: İBRANİ KANON

İbranice Kutsal Kitap üç bölünür (İngilizce Kutsal Kitap, Septuaginta'nın sırasını izler).

1. Tevrat, Yaradılış – Yasa'nın Tekrarı
2. Peygamberler (*Nevi'im*)
 - a. eski peygamberler, Yeşu – Krallar (Rut hariç)
 - b. sonraki peygamberler, Yeşaya – Malaki (Ağıtlar ve Daniel hariç)
3. Yazılar (*Kethubim*)
 - a. Bilgelik Literatürü, Eyüp – Süleyman'ın Özdeyişleri
 - b. Sürgün sonrası Literatür, Ezra – Ester
 - c. Megilot (ziyafet günlerinde okunan beş tomar)
 - (1) Rut (Pentikost'ta okunur)
 - (2) Vaiz (çardaklar bayramında okunur)
 - (3) Ezgiler Ezgisi (Fısıh'ta okunur)
 - (4) Ağıtlar (Yeruşalim'in MÖ. 586'da yağmalanışını anmak için okunur)
 - (5) Ester (Purim'de okunur)
 - d. 1 ve 2. Tarihler
 - e. Daniel

Kanonun son kitabı 2. Tarihler'dir. Editörlerin bazı soy ağaçlarına eklentileri yüzünden kesin tarih bilinmiyor.

▣ **"havranın yöneticileri"** Bu adamlar binaya bakımdan ve tapınma sırasından sorumluydu. Sık sık misafirleri konuşmaya davet ederlerdi.

▣ **"verecek bir öğüdünüz varsa"** Bu, birinci sınıf koşullu cümledir, yazarın edebi amaçları için ya da yazar açısından gerçek olduğu varsayılır. Bu, havrada normal tapınma şekliydi. Pavlus fırsattan yararlandı.

13:16 "Pavlus ayağa kalktı" Genelde Yahudi öğretmenler oturarak öğretir; lakin Greko-Romen adetlere göre öğretirken ayakta durulurdu. Pavlus, tavrını ve sunumunu hedef kitlesine göre değiştirdi.

▣ **"eliyle bir işaret yaparak"** Pavlus sessizlik işareti verdi. Luka bu görgü tanıklığı ayrıntısını sıkça dile getiriyor (bkz. Elç. 12:17; 2:42,46; 13:16; 19:33; 21:40).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 13:16b-25

¹⁶"Ey İsraililer ve Tanrı'dan korkan yabancılar, dinleyin" dedi. ¹⁷⁻¹⁸"Bu halkın, yani İsrail'in Tanrısı, bizim atalarımızı seçti ve Mısır'da gurbette yaşadıkları süre içinde onları büyük bir ulus yaptı. Sonra güçlü eliyle onları oradan çıkardı, çölde yaklaşık kırk yıl onlara katlandı. ¹⁹⁻²⁰Kenan ülkesinde yenilgiye uğrattığı yedi ulusun topraklarını İsrail halkına miras olarak verdi. Bütün bunlar aşağı yukarı dört yüz elli yıl sürdü. "Sonra Tanrı, Peygamber Samuel'in zamanına kadar onlar için hakimler yetiştirdi. ²¹Halk bir kral isteyince, Tanrı onlar için Benyamin oymağından Kiş oğlu Saul'u yetiştirdi. Saul kırk yıl krallık yaptı. ²²Tanrı, onu tahttan indirdikten sonra onlara kral olarak Davut'u başa geçirdi. Onunla ilgili şu tanıklıkta bulundu: 'İşay oğlu Davut'u gönlüme uygun bir adam olarak gördüm, o her istediğimi yapar.' ²³Tanrı, verdiği sözü tutarak bu adamın soyundan İsrail'e bir Kurtarıcı, İsa'yı gönderdi. ²⁴İsa'nın gelişinden önce

Yahya, bütün İsrail halkını, tövbe edip vaftiz olmaya çağırıyor. ²⁵Yahya görevini tamamlarken şöyle diyor: 'Beni kim sanıyorsunuz? Ben Mesih değilim. Ama O benden sonra geliyor. Ben O'nun ayağındaki çarığının bağına çözmeye bile layık değilim.'

13:16b "Ey İsraililer ve Tanrı'dan korkan yabancılar, dinleyin" Havrada iki grup mevcuttu—Yahudiler ve "Tanrı'dan korkan" yabancılar (bkz. Elç. 13:26; 10:2,22,35). Bu vaaz, İstefanos'un Elç. 7'deki vaazına çok benziyor. İstefanos'un Eski Antlaşma ve Müjde anlayışı Pavlus'u birçok yönden derinden etkilemişti.

13:17 Pavlus, Eski Antlaşma'yı Ataların, yani İbrahim, İshak ve Yakup'un Yaratılış kitabındaki çağrılışından ve Mısır'dan Çıkış ile Yasa'nın Tekrarı'nda anlatılan esaretle kurtuluştan özetlemeye başladı.

▣ **"güçlü eliyle onları oradan çıkardı"** Bu, Eski Antlaşma'da YAHVE'den fiziksel terimlerle bahsetmek için kullanılan tipik bir imgedir (bkz. LXX Çık. 6;1,6). Bu, antropomorfik "sağ kolu" ifadesine benzer. Tanrı'nın sonsuz, fiziksel olmayan ve her yere nüfuz eden Ruh olmasına rağmen Kutsal Kitap O'ndan insan sözleriyle, yani antropomorfik dille bahseder. Bu Kutsal Kitap benzetmeleri, birçok yanlış anlamamanın ve abartının kaynağıdır. Kutsal Kitap Tanrı'dan analogiyle, metaforla ve yadsımayla söz eder. Tanrı düşmüş, zamana bağlı, dünyaya bağlı insanların idrak edip ifade edebileceğinden çok daha büyüktür! Elç. 2:33'teki Özel Konu'ya bakınız.

13:18 "çölde yaklaşık kırk yıl onlara katlandı" Bu, Yas. 1:31'i yansıtıyor ve "bakıcı gibi besledi" diye çevrilebilir (bkz. A, C el yazmaları). Bu, Eski Antlaşma'daki Mısır'dan Çıkış ile Çölde Sayım kitaplarını yansıtıyor.

"Kırk" terimi yuvarlak sayıdır. Horev'den Şittim'e kadar geçen süre aslında otuz sekiz yıldır. Buna Horev'de (Sina) geçen iki yıl dahil. Elç. 1:3'teki Özel Konu'ya bakınız.

13:19 "yenilgiye uğrattığı yedi ulusun" Filistin'deki uluslar birkaç şekilde nitelenir.

1. kolektif terimler, Kenanlı (yani, ova insanı, bkz. Yar. 10:18-29; Hâk. 1:1) ya da Amori (yani dağ insanı, bkz. Yar. 15:16)
2. iki ulus (Kenanlılar, Perizliler, bkz. Yar. 13:7; 34:30; Hâk. 1:4-5)
3. üç ulus (Hivliler, Kenanlılar, Hititler, bkz. Çık. 23:28)
4. altı ulus (Kenan, Hitit, Amor, Periz, Hiv ve Yevus halkı, bkz. Çık. 3:8,17; 33:2; 34:11; Yas. 20:17; Yşu. 9:1; 12:8)
5. yedi ulus (Hititler, Girgaşlılar, Amoriler, Kenanlılar, Perizliler, Hivliler, Yevuslular, bkz. Yas. 7:1; Yşu. 3:10; 24:11)
6. on ulus (Ken, Keniz, Kadmon, Hitit, Periz, Refa, Amor, Kenan, Girgaş ve Yevus halkı, bkz. Yar. 15:19-21)

ÖZEL KONU: Filistin'in İsraililerden Önceki Sakinleri

A. Birkaç halklar listesi mevcut.

1. Yar. 15:19-21 (10)

a. Kenli	d. Hititli	g. Amori	j. Yevuslu
b. Kenizli	e. Perizli	h. Kenanlı	
c. Kadmonlu	f. Refalı	i. Girgaşlı	

2. Çık. 3:17 (6)

a. Kenanlı	d. Perizli
b. Hititli	e. Hivli
c. Amori	f. Yevuslu

3. Çık. 23:28 (3)

- a. Hivliler
- b. Hititler

c. Hititler

4. Yas. 7:1 (7)

a. Hititler

b. Girgaşlılar

c. Amoriler

5. Yşu. 24:11 (7)

a. Amori

b. Perizli

c. Kenanlı

d. Kenanlılar

e. Perizliler

f. Hivliler

g. Yevuslular

d. Hititli

e. Girgaşlı

f. Hivli

g. Yevuslu

B. Tarihsel veri eksikliğinden dolayı isimlerin kökeni belirsizdir. Bazıları Yar. 10:15-19'da Ham'ın oğlu Kenan ile ilişkili olarak geçiyor.

C. Bahsi geçen halkların kısaca özellikleri

1. Kenli — BDB 884, KB 1098
— İsraili değiller
— bu ad "demirci" ile ilişkilidir, demir işleme ya da müziği kastediyor olabilir (bkz. Yar. 4:19-22)

— Hevron'un kuzeyinde bulunan Sina bölgesine bağlı
— bu ad Musa'nın kayınbabası Yitro ile bağlantılı (bkz. Hâk. 1:16; 4:11)
2. Kenizli — BDB 889, KB 1114
— Yahudilerin hısımı
— Edom boylarından biri (bkz. Yar. 15:19)
— Negev'de yaşıyorlardı
— Yahudaoğullarıyla kaynaşmış olabilirler (bkz. Say. 32:12; Yşu. 14:6,14)
3. Kadmonlu — BDB 870 II, KB 1071 II
— İsraili değiller, İsmail'in soyundan olabilirler (bkz. Yar. 25:15)
— bu ad "doğulu" ile ilişkilidir
— Negev'de yaşıyorlardı
— "doğudaki insanlar" ile ilişkili olabilir (bkz. Eyü. 1:3)
4. Hititli — BDB 366, KB 363
— İsraili değiller
— Het'in soyundan olabilir
— Anadolu (Asya İli, Türkiye) krallığından
— Kenan'da çok erken tarihten bulunuyordu (bkz. Yar. 23; Yşu. 11:3)
5. Perizli — BDB 827, KB 965
— İsraili değiller, Hurriler olabilirler
— Yahudiye'nin ormanlı bölgesinde yaşıyordu (bkz. Yar. 34:30; Hâk. 1:4; 16:10)
6. Refalı — BDB 952, KB 1274
— İsraili değiller, devler olabilirler (bkz. Yar. 14:5; Say. 33:33; Yas. 2:10-11,20)
— Doğu Şeria'da (bkz. Yar. 15:20; Yşu. 12:4; 13:12; Yas. 2:8-11,20; 3:13) ya da Batı Şeria'da yaşıyorlardı (bkz. Yşu. 15:8; 17:15; 2Sa. 5:18,22; 23:13; 1Ta. 20:4)
— savaşılar/kahramanlar sırası
7. Amori — BDB 57, KB 67
— Hamalı kuzeybatı Sami insan grubu (bkz. Yar. 10:16)
— Kenan sakinleri için kullanılan genel ad (bkz. Yar. 15:16; Yas. 1:7; Yşu. 10:5; 24:15; 2Sa. 21:2)

— bu adın anlamı "doğu" olabilir
— *Uluslararası Standart Kutsal Kitap Ansiklopedisi (The International Standard Bible Encyclopedia)*, C. 1, s. 119'da terimin aşağıdakileri nitelediği yazıyor
a. genel anlamda Filistin sakinleri
b. kıyı ovasının aksine dağlık bölgenin nüfusu
c. kendi kralları olan belirli bir insan grubu

8. Kenanlı — BDB 489, KB 485
— Hamalı (bkz. Yar. 10:15)
— Kenan'ın Batı Şeria kısmındaki tüm oymakların genel adı
— Kenan adının anlamı belli değil, "tüccar" ya da "kırmızımsı mor boya" olabilir
— insan grubu olarak kıyı ovası boyunca yaşıyorlardı (bkz. Say. 13:29)
9. Girgaşlı — BDB 173, KB 202
— Hamalı (bkz. Yar. 10:16) veya en azından "Kenan oğlundan [yani ülkesinden]"
ISBE, C. 2, s. 1232)
10. Yevuslu — BDB 101, KB 382
— Hamalı (bkz. Yar. 10:16)
— Yevus/Şalem/Yeruşalim kentinden (bkz. Yşu. 15:63; Hâk. 19:10)
— Hez. 16:3,45'te bunların Amori ile Hitit ırklarından gelme melez oldukları iddia ediliyor
11. Hivliler — BDB 295, KB 297
— Hamalı (bkz. Yar. 10:17)
— LXX'te Horlular diye çevriliyor (bkz. Yar. 34:2; 36:20-30; Yşu. 9:7)
— İbranice "mağara" sözcüğünden türemiş olabilir, yani mağara adamları
— Lübnan'ın dağlık bölgesinde yaşıyorlardı (bkz. Yşu. 11:3; Hâk. 3:3). 2Sa. 24:6-7'de Sur ve Sidon ile birlikte listeleniyorlar

▣ **"miras olarak"** Üç kelimedenden oluşan birleşik *kata + klēros + nemō* terimi Septuaginta'da yaygındır; Yeni Antlaşma'daysa yalnız burada geçiyor (diğer metinlerde *kata + klēros + didōmi* geçiyor). Vadedilmiş Topraklar'ın oymaklar arasında kurayla bölüştürmesini ima ediyor (bkz. Yşu. 13-19). *Klēros* sözcüğünden İngilizcedeki "clergy," yani ruhban sözcüğünü alıyoruz fakat Yeni Antlaşma'da *klēros* elit bir gruba değil, imanlılar topluluğuna atıfta bulunuyor!

▣ **"dört yüz elli yıl"** Bu sayıya şöyle varılmış olabilir:

1. Mısır'da 400 yıllık esaret (bkz. Yar. 15:13)
2. 40 yıllık çölde dolaşma dönemi (bkz. Çık. 16:35; Say. 14:33-34; 32:13)
3. 7-10 yıl süren fetih (bkz. Yşu. 14:7,10)

Textus Receptus (KJV) sayıyı Elç. 13:20'ye taşıyor ve Josephus, *Antiq.* 8.3.1'i takiben Hâkimleri de dahil etmiş gibi duruyor fakat bu üslup daha eski ve üstün olan majüskül Grekçe el yazmalarında (bkz. A, B, C) bulunmuyor, bu da 1Kr. 6:1'i baz alan tarihlendirmeye daha uygun. NASB çevirisinde bulunan çizgi, sayının doğru yerini vurgulamak içindir.

13:20 Bu, Hâkimler kitabından 1. Samuel 7'ye kadarki dönemden bahsediyor.

13:21 Bu, 1Sa. 8-10'u kastediyor.

▣ **"kırk yıl"** Bu zaman ifadesi, 1Sa. 13:1 ile bağlantılı Eski Antlaşma el yazması sorunu "kırk" sayısını içermediğçe (NIV) Eski Antlaşma'da geçmiyor. Josephus, *Antiq.* 6.14.9 da Saul'un "kırk" yıl hüküm sürdüğünü

yazıyor. Septuaginta bu cümleyi komple es geçip 1Sa. 3:2 ile başlıyor. "Kırk" sayısının bir haham geleneği olduğu apaçık.

13:22 "İşay oğlu Davut'u gönlüme uygun bir adam olarak gördüm" Bu, Eski Antlaşma'dan doğrudan alıntı değil, daha çok Mez. 89:20 ile 1Sa. 13:14'ün birleşimine benziyor. Pavlus'a ait bu vaazın, İstefanos'un Elç. 7'deki tarihsel yorumunun temel kalıbını örnek aldığı, unutulmaması gereken bir detay. Davut'un bu kadar adı çıkmış bir günahkarken (bkz. Mez. 32:51; 2Sa. 11) Tanrı'nın gönlüne uygun bir adam adlandırılması tüm imanlılar için çok teşvik edicidir.

Bu birleşik alıntının birkaç iması var.

1. Bu, hahamlar arasında standart bir uygulamaydı. Böyleyse Yeni Antlaşma'daki tuhaf Eski Antlaşma alıntılarının çoğu açıklığa kavuşuyor.
2. Bu zaten Hristiyan kateşizminin bir parçasıydı. Pavlus sık sık ilk Hristiyan ilahilerden ve muhtemelen başka literatürden alıntı yapıyor.
3. Bu alıntı Pavlus'a özgüdür ve Luka'nın Elçilerin İşleri'nde Pavlus'a ait yazıya geçirilmiş ilk bildirimizin özetini bizzat Pavlus'tan dinlemiş olması gerektiğini gösteriyor.

NASB, NKJV "tüm isteklerimi yerine getirecek"
NRSV "tüm arzularımı yerine getirecek"
TEV "yapmasını isteyeceğim her şeyi yapacak"
NJB "isteğimin tamamını yerine getirecek"

Bu ayet, Eski Antlaşma'ya yarı imada bulunuyor. Cümlelerin bu kısmı Eski Antlaşma pasajlarında yer almıyor. Eski Antlaşma'da bağlamında Saul itaatsizdi ve reddedildi. Fakat Davut'un da hayatında itaatsizlik vardı. Tanrı, kurtarıcı planını sonuçlandırmak için kusurlu insanlarla çalışıyor.

13:23 Bu, Elç. 7:52'ye paraleldir. Tüm Eski Antlaşma vaatlerine işaret ediyor.

1. bir kadının tohumundan gelen kurtuluş, Yar., 3:15
2. Yahudiye'den gelen bir yönetici, Yar. 49:10
3. Peygamber Musa gibi gelecek olan bir lider, Yas. 18:15,18
4. Davut'un soyundan gelen lider, 2Sa. 7; Mez. 132:11; Yşa. 11:1,10; Mat. 1:1
5. acı çeken kul, Yşa. 52:13-53:12
6. bir kurtarıcı, Luk. 2:11; Elç. 1:21; Yu. 1:29; 4:42; Elç. 5:31

Luka için önde 4'cü geliyor (bkz. Luk. 1:32,69; 2:4; 3:31; Elç. 2:29-31; 13:22-23). Mesih, İşay'ın soyundan gelecekti (bkz. Yşa. 9:7; 11:1,10; 16:5).

13:24 Vaftizci Yahya'nın hizmeti ve bildirisi Mar. 1:1-8; Mat. 3:1-11; Luk. 3:2-17; Yu. 1:6-8,19-28'de anlatılıyor. Yahya, Mat. 3:1; 4:5-6'daki peygamberlikleri yerine getiriyor. Onun tövbe vaazı ayrıca İsa'nın ilk vaazlarına örnek oluşturdu (bkz. Mat. 4:17; Mar. 1:14-15).

Yahya, kendisinden büyük olan ve sonra gelen birinden bahsediyordu (bkz. Mat. 3:11; Mar. 1:7; Luk. 3:16; 10:17; Elç. 13:25).

13:25 "Yahya görevini tamamlarken" Tanrı Yahya'ya yerine getirmesi için belirli bir görev verdi. Yahya'nın kamu hizmeti yalnız on sekiz ay sürdü. Ancak bu bir buçuk yıllık süre, Ruh'un gücü ve Mesih'e yol hazırlamakla dolu geçti.

Pavlus, Eski Antlaşma'yı havra okulunda geçen gençliğinden ve Yeruslüm'de Gamaliel'in gözetiminde aldığı haham eğitiminden biliyordu. O, Müjde'yi şöyle duydu:

1. İstefanos'tan
2. baskı yaptığı imanlılardan
3. İsa'nın gösterdiği özel bir görüş aracılığıyla
4. Şamlı ve sıradan bir imanlı Yahudi'den
5. Arabistan'da İsa aracılığıyla
6. diğer Elçileri ziyaret ettiğinde

Her konuda olabildiğince İsa'yı alıntılamaaya çalışıyor. Burada İsa'nın yaşamını konu alan Müjde anlatılarını alıntılıyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 13:26-41

²⁶"Kardeşler, İbrahim'in soyundan gelenler ve Tanrı'dan korkan yabancılar, bu kurtuluş bildirisi bize gönderildi. ²⁷Çünkü Yeruslüm'de yaşayanlar ve onların yöneticileri İsa'yı reddettiler. O'nu mahkûm etmekle her Şabat Günü okunan peygamberlerin sözlerini yerine getirmiş oldular. ²⁸O'nda ölüm cezasını gerektiren herhangi bir suç bulamadıkları halde, Pilatus'tan O'nun idamını istediler. ²⁹O'nunla ilgili yazılanların hepsini yerine getirdikten sonra O'nu çarmıhtan indirip mezara koydular. ³⁰Ama Tanrı O'nu ölümden diriltti. ³¹İsa, daha önce kendisiyle birlikte Celile'den Yeruslüm'e gelenlere günlerce göründü. Bu kişiler şimdi halka O'nun tanıklığını yapıyor. ³²⁻³³"Biz de size Müjde'yi duyuruyoruz: Tanrı İsa'yı diriltmekle, atalarımıza verdiği sözü, onların çocukları olan bizler için yerine getirmiştir. İkinci Mezmur'da da yazıldığı gibi:

'Sen benim Oğlum'sun, bugün ben sana Baba oldum.'

³⁴"Tanrı, O'nu asla çürümemek üzere ölümden dirilttiğini şu sözlerle belirtmiştir:

'Size, Davut'a söz verdiğim kutsal ve güvenilir nimetleri vereceğim.'

'Sen benim Oğlum'sun,

Bugün ben sana Baba oldum.'

³⁴"Tanrı, O'nu asla çürümemek üzere ölümden dirilttiğini şu sözlerle belirtmiştir: 'Size, Davut'a söz verdiğim Kutsal ve güvenilir nimetleri vereceğim.'

³⁵"Bunun için başka bir yerde de şöyle der:

'Kutsalının çürümesine izin vermeyeceksin.'

"Davut, kendi kuşağında Tanrı'nın amacı uyarınca hizmet ettikten sonra gözlerini yaşama kapadı, ataları gibi gömüldü ve bedeni çürüyüp gitti. ³⁷Oysa Tanrı'nın dirilttiği Kişi'nin bedeni çürümedi. ³⁸⁻³⁹Dolayısıyla kardeşler, şunu bilin ki, günahların bu Kişi aracılığıyla bağışlanacağı size duyurulmuş bulunuyor. Şöyle ki, iman eden herkes, Musa'nın Yasası'yla aklanamadığımız her suçtan O'nun aracılığıyla aklanır. ⁴⁰⁻⁴¹Dikkat edin, peygamberlerin sözünü ettiği şu durum sizin başınıza gelmesin:

13:26 "İbrahim'in soyundan gelenler ve Tanrı'dan korkan yabancılar" Bu hem Yahudi dinleyicileri (veya Yahudiliğe dönenleri) hem Yahudiliğin monoteizmiyle ahlakına bağlı olan yabancıları (Tanrı'dan korkanları) kastediyor.

▣ **"bu kurtuluş"** Bu, Tanrı'nın düşmüş insanlığı Mesih aracılığıyla kurtarma vaadinden söz ediyor (bkz. Yar. 3:15). Öteki uluslar da bu kurtuluşa dahil (bkz. Yar. 12:5; Çık. 19:5-6; ve Elç. 28:28 ve 13:46).

13:27 Bu çok trajik bir ayet. Yeruslüm'deki Yahudilerin Kutsal Yazılar'ı sürekli okumalarına rağmen bu Yazılar'a yönelik körlüklerini kısa ve öz şekilde özetliyor. Peygamberlik belirtlerini (bkz. Mez. 22; Yşa. 53; Zekeriya; Malaki) ve peygamberlikleri (Yeşaya, Yunus) göremedikleri için peygamberlik belirtisine kendileri dönüştü! İsa kendi yurduna geldi ama kendi halkı O'nu kabul etmedi (bkz. Yu. 1:11-12).

13:28 Elçilerin İşleri Yeruslüm'deki Yahudilerin ruhsal sorumluluğunu defalarca ele alıyor (bkz. Elç. 2:23,36; 3:13-15; 4:10; 5:30; 7:52; 10:39; 13:27-28).

13:29 "yerine getirdikten sonra. . .koydular" Bu, farklı grupları kastediyor olmalı. Birinci grup O'nun ölümünü isteyenlerdi, yani Yahudi liderlerle Pilatus'un karşısındaki kalabalık). İkinci grup, O'nu uygun şekilde gömmek isteyenlerden oluşuyordu. Bu gruba, Elç. 8:2'de İstefanos'un gömülmesinde olduğu gibi adaletsizliği gören açık kalpli Yahudiler ya da Aramatyalı Yusuf'la Nikodim gibi gizli öğrenciler dahil olmuş olabilir (bkz. Yu. 19:38-42).

▣ **"O'nunla ilgili yazılanların hepsini"** İsa'nın yaşamı, yerine getirilen peygamberliklerle doluydu. Öngörücü peygamberlikler, Kutsal Kitap'ın esinlendirilmiş ve Nasıralı İsa'nın Mesih olduğunu gösteren güçlü birer kanıttır (bkz. Luk. 22:22; Elç. 2:23; 3:18; 4:28; 10:43; 13:29; 24:14; 26:22).

İsa'nın yaşamına dair günümüz kiliselerinde peygamberlik adlandırdığımız birçok ayrıntının bir bakımdan tipoloji olduğu elbette doğrudur. İsrail'in yaşantısında, İsa'nın da hayatından geçen birçok olay gerçekleşiyor (ör. Hoş. 11:1). Genelde bağlamına göre peygamberlik olduğu anlaşılmayan çok anlamlı, muğlak pasajlar İsa'nın dünyada yaşadıklarına bakınca canlanıyor (ör. Mez. 22; Yşa. 53). Eski Antlaşma'nın İsa hakkındaki ön belirtilerinin tam farkına varmak için esin ve kurtuluş tarihinin akışını kavramak gerekir. Şunu da eklemek gerekir ki Yeni Antlaşma yazarları her ne kadar tipoloji ve hatta alegori kullansa da çağdaş öğretmenlerle vaizler bu yorum yöntemini kullanmamalı! Bob'un Kutsal Kitap Yorumu Seminerine www.freebiblecommentary.org linkinden online bakınız.

▣ "**çarmıhtan**" Elç. 5:30 ve 10:29'daki notlara bakınız.

2:24 "Tanrı. . .O'nu diriltti" Yeni Antlaşma'da doğrulandığı üzere Üçlük'teki her bir şahıs İsa'nın dirilişinde etkindi:

1. Ruh (bkz. Rom. 8:11)
2. Oğul (bkz. Yu. 2:19-22; 10:17-18)
3. Baba (bkz. Elç. 2:24,32; 3:15,26; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30,33,34,37; 17:31; Rom. 6:4,9; 10:9; 1Ko. 6:14; 2Ko. 4:14; Gal. 1:1; Ef. 1:20; Kol. 2:12; 1Se. 1:10).

Böylece Tanrı İsa'nın yaşamının ve öğrettiklerinin doğruluğunu onayladı. Bu, *Kerygma*'nın, yani Elçilerin İşleri'ndeki vaazların içeriğinin önemli bir hususudur. Elç. 2:14'teki Özel Konu'ya bakınız.

13:31 "günlerce" Elç. 1:3'te "kırk gün" yazıyor. Ancak kırk sayısı Eski Antlaşma'da yaygın bir yuvarlak sayıdır. Elç. 1:3'teki Özel Konu'ya bakınız.

▣ "**göründü**" Elç. 1:3'teki Özel Konu: İsa'nın Diriliş Sonrası Görünmeleri'ne bakınız.

13:32 "atalarımıza verdiği sözü" Bu, YAHVE'nin İbrahim'e en başlangıçta verdiği toprak ve tohum vaadinden bahsediyor (bkz. Yar. 12:1-3; Rom. 4). Tanrı'nın huzur ve bereketinin vaadi Atalara ve onların çocuklarına da verildi (bkz. Yşa. 44:3; 54:13; Yoe. 2:32). Eski Antlaşma toprağa, Yeni Antlaşma "tohum"a odaklanıyor. Rom. 1:2-3'te Pavlus aynen bu vaadi ima ediyor.

13:33 Bu alıntı, Tanrı'nın vadettiği Mesih'in mücadelesini ve zaferini konu alan krala ait Mesihçi Mezmur olan Mez. 2:7'den alınmıştır. İsa'yı kötü insansal ve ruhsal güçler öldürmüştü fakat Tanrı O'nu zafere diriltmişti (bkz. Rom. 1:4).

Tanrı'nın İsa'yı evlat edindiğini savunan ilk sapkınlar bu ayetle Rom. 1:4'ü İsa'nın dirilişte Mesih'e dönüştüğünü iddia etmek için kullanıyor. Yeni Antlaşma'da İsa'nın itaatkârlığı sayesinde doğrulanıp yüceltildiği kesinlikle vurgulanıyor ama bunu, İsa'nın önceden varolan görkemi ve tanrılığından ayrı düşünmemek lazım (bkz. Yu. 1:1-5,9-18; Flp. 2:6-11; Kol. 1:13-18; İbr. 1:2-3).

Buradaki "diriltmek" fiilinin aslı olan *anistēmi*, yani "çıkarmak" fiili Elç. 3:26'da Tanrı'nın "Kulu'nu" ortaya çıkarması için; Elç. 3:22'deyse Tanrı'nın Peygamber çıkarması için kullanılıyor (bkz. Elç. 7:37; Yas. 18:19). Bu, "diriltmek" ya da ölümden "çıkarmak" kullanımından farklı gözüküyor (bkz. Elç. 13:30,34,37). İsa, ölümünden önce "çıkarıldı!"

13:34 "asla çürümemek üzere" Bu ifade İsa'nın ölümüyle dirilişini kastediyor. Bildiğimiz şekilde diriltilmekten ziyade bir daha ölmek üzere diriltelen ilk kişi (ölmüş olanların ilk örneği, bkz. 1Ko. 15:20) O'ydu. Kutsal Kitap'ta birçok insan fiziksel yaşama döndürüldü ama hepsi tekrar ölmek zorundaydı. Hanok ile İlyas ölmeden göğe nakledildi ancak diriltilmedi.

▣ "**Size, Davut'a söz verdiğim kutsal ve güvenilir nimetleri vereceğim**" Bu, Yşa. 55:3'ün LXX çevirisinden alıntıdır. Alıntıda çoğul "güvenilir nimetler" ifadesi geçse de bununla neyin kastedildiği belirtilmiyor. Tanrı'dan Davut'a, sonra İsa'ya ve nihayet alıntıda "siz" diye seslenilen İsa'nın takipçilerine geçen bir şey. Eski Antlaşma bağlamı "siz" seslenme sözünün anlamını gösteriyor (bkz. Yşa. 55:4-5 LXX, "Bakın, onu halklara tanık, önder ve komutan yaptım. Tanımadığınız ulusları çağıracaksınız, sizi tanımayan uluslar koşa koşa size gelecek. Tanrınız

RAB'den, İsrail'in Kutsalından ötürü gelecekler. Çünkü RAB sizleri yüceltecek." Septuaginta, Zondervan, 1976, s. 890).

Davut'a ve dolayısıyla Yahudilere verilen bereketlerle vaatler artık halkların, yani tüm insan ırkının bereketi, vaatleridir.

13:35-37 Daha önce Petrus'un Pentikost vaazında (bkz. Elç. 2:24-32) da Mez. 16'dan alınan bu argüman kullanılıyor. Elçilerin İşleri'ndeki ilk vaazlar erken bir Hristiyan kateşizmini yansıtıyor. Eski Antlaşma'dan Mesih'le ilgili birkaç pasaj peş peşe veriliyordu. Bu yüzden zamirlerle ayrıntılar sık sık Yeni Antlaşma yazarının esas amacı olan İsa'nın fiziksel dirilişiyle Davut'un çürüyüşünü doğrulamaya uygun düşmüyor.

13:38 Petrus (Elç. 2) ve İstefanos (Elç. 7) gibi Pavlus da havradaki dinleyicilere sözünü ulaştırmak için argümanını Eski Antlaşma'dan yol çıkararak sunmuş.

Pavlus, Yahudiliğin bağışlayamadığı günahların (bkz. Elç. 13:39) İsa'ya Mesih olarak (yani "bu Kişi," Elç. 13:38,39) güvenen herkes için tamamen bağışlanacağına dair söz veriyor.

13:39 "herkes. . .O'nun aracılığıyla" Buradaki evrenselliğe dikkat ediniz. Tanrı tüm insanları seviyor ve tüm insanlar O'na imanla karşılık verme fırsatına sahip (bkz. Elç. 10:43; Yşa. 42:1,4,6,10-12; 55; Hez. 18:23,32; Yoe. 2:28,32; Yu. 3:16; 4:42; Rom. 3:22,29,30; 10:9-13; 1Ti. 2:4; 4:10; Tit. 2:11; 2Pe. 3:9; 1Yu. 2:1; 4:14).

▣ **"iman eden"** Elç. 3:16 ile 6:5'teki Özel Konular'a bakınız.

NASB, NKJV "her şeyden arınır" (Elç. 13:39)

NRSV "tüm o günahlardan arınır" (Elç. 13:39)

NRSV "tüm günahlardan arınır" (Elç. 13:39)

NJB "her günahtan aklanma" (Elç. 13:38)

Bu, gerçek anlamıyla "aklanır" (şimdiki zamanlı edilgen haber kipi) demektir. Bu, İsa Mesih'in doğruluğu aracılığıyla Tanrı karşısındaki statümüzü tanımlayan hukuk terimidir (bkz. 2Ko. 5:21). İbranice kökeni "nehir kamışı" anlamına geliyor (Elç. 3:14'teki Özel Konu'ya bakınız). Eski Antlaşma'da yargının ölçüsü ya da standardı olan Tanrı'ya atfen mecazi anlamda kullanılan bir inşa terimini yansıtıyor.

▣ **"Musa'nın Yasası'yla aklanmadığınız"** Pavlus'un ana teolojik fikri buydu (bkz. Rom. 3:21-30). Musa'nın Yasası kişisel günahımızı anlamamıza ve Mesih'i arzulamamıza vesile olacak bir öğretemdi (bkz. Gal. 3:23-29). Eski Antlaşma Yasası kurtuluş yolu değil çünkü herkes günah işledi (bkz. Rom. 3:9-18,23; Gal. 3:22). Yasa artık bir ölüm cezasına, bir lanete dönüşmüştü (bkz. Gal. 3:13; Kol. 2:14).

ÖZEL KONU: PAVLUS'UN MUSA'NIN YASASI'NA BAKIŞI

Yasa iyidir ve Tanrı'dandır (bkz. Rom. 7:12,16).

A. Doğruluğa götüren ve Tanrı'yı razı eden yol bu değildir (bir lanet bile olabilir, bkz. Gal. 3). Bkz.

ÖZEL KONU: MUSA'NIN YASASI VE HRİSTİYANLAR

B. Tanrı yine de imanlıların Yasa'ya uymasını istiyor çünkü bu şekilde kendini gösteriyor (bkz. Mat. 5:17-19, Pavlus imanlıları suçlamak veya teşvik etmek için sıklıkla Eski Antlaşma'yı alıntılıyor).

C. İmanlılar Eski Antlaşma'dan bilgi alır (bkz. Rom. 4:23-24; 15:4; 1Ko. 10:6,11) fakat Eski Antlaşma sayesinde kurtulmaz (bkz. Elç. 15; Rom. 4; Gal. 3; İbraniler'e Mektup). Kutsamada işlev görür fakat aklanmada görmez.

D. Tanrı'yla yeni antlaşmamızdaki işlevi şudur:

1. günahımızı gösterir (bkz. Gal. 3:15-29)
2. kurtarılan insanları toplumda yönlendirir
3. Hristiyanların etik kararlarını bilgilendirir

Lanetleme (bkz. Gal. 3:10-13) ve ölümlle başlayıp bereket ve kalıcılıkla biten, Yasa'ya ilişkin bu teolojik tayf, Pavlus'un Musa Yasası'na bakışını anlamaya çalışmakta sorun yaratıyor. *Mesih'e Bağlı Bir Adam (A Man in Christ)* adlı kitabında James Stewart Pavlus'un paradoksal düşünce ve yazılarını ortaya koyuyor:

"Normalde bir düşünce sistemi ve doktrin kurmaya kalkışan bir adamın, kullandığı terimleri mümkün mertebe kalıplaştırmasını beklersiniz. Başlıca fikirlerini yazıya dökerken kullandığı sözcüklerin kesinliğini hedef almasını beklersiniz. Yazarınız bir sözcüğü belirli bir anlamda kullandıktan sonra o sözcüğün baştan sona aynı anlamı taşımasını talep edersiniz. Ancak Pavlus söz konusuysa bu beklentiler nafile. Seçtiği kelimelerin birçoğu kalıplaşmış değil, esnekler. . . 'Yasa kutsaldır' diye yazıyor, 'İç varlığında Tanrı'nın Yasası'ndan zevk alıyorum' (bkz. Rom 7:12,22) ama şüphesiz ki *nomos*, yani yasanın başka bir hususu ona başka yerde şu sözü sarf ettiriyor, 'Mesih bizi Yasa'nın lanetinden kurtardı' (bkz. Gal. 3:13)" (s. 26).

13:40-41 Pavlus, İsa'ya Vadedilmiş Mesih ve bağışlanmanın tek yolu olarak güvenerek karşılık vermeleri için dinleyicilerine çağrı yapıyor (şimdiki zamanlı etkin emir kipi);(bkz. Yu. 14:6; Elç. 4:12; 1Ti. 2:5).

Uyarı olarak Hab. 1:5'in Septuaginta çevirisini alıntılıyor. Pavlus, yazılarının başka kısımlarında uygun karşılık olarak Hab. 2:4'ten alıntı yapıyor (bkz. Rom. 1:17; Gal. 3:11). Pavlus karar vermenin gerekliliğini vaaz ediyor. Zihinsel kabul yeterli değildir; İsa'ya tek umut olarak tamamen ve şahsen teslim olmak gerekir. Müjde'ye karşılık olan ilk imanla tövbe etmenin yanı sıra her gün Mesih'e benzeyerek yaşamak lazım.

41'ci ayet Mesih'teki yeni antlaşmanın sunduğu şoke edici yeni kurtuluş metodolojisini tarif ediyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 13:42-43

⁴²Pavlus'la Barnaba havradan çıkarken halk onları, bir sonraki Şabat Günü aynı konular üzerinde konuşmaya çağırdı. ⁴³Havradaki topluluk dağılınca, Yahudiler ve Yahudiliğe dönüp Tanrı'ya tapan yabancıardan birçoğu onların ardından gitti. Pavlus'la Barnaba onlarla konuşarak onları devamlı Tanrı'nın lütfunda yaşamaya özendirdiler.

13:42 Bu, (1) Pavlus'un vaazını kullanan Ruh'un gücünü ve (2) Tanrı suretinde yaratılan insanların yüreğindeki bağışlanma ve Tanrı'yla barışma hasretini gösteriyor.

13:43

NASB "Yahudiliğe dönüp Tanrı'dan korkan yabancılar"
NKJV "Yahudiliğe dönmüş dindar yabancılar"
NRSV "Yahudiliğe dönmüş dindar kişiler"
TEV "Yahudiliğe dönmüş dindar yabancılar"
NJB "Yahudiliğe dönmüş dindar kişiler"

Bu ifadenin gerçek anlamı "Yahudiliğe dönüp Tanrı'ya tapan yabancılar"dır. Bu, Elç. 13:16,26'da "Tanrı'dan korkanlar"dan farklı bir gruptur (bkz. Elç. 10:2,22,35).

43'cü ayet resmi olarak Yahudiliğe dönmüş yabancıları kastediyor. Bunun gereksinimleri

1. kişinin kendisini tanıklar karşısında vaftiz etmesi
2. erkeğe sünnet olması
3. fırsat oldukça Tapınakta sunu sunmasıydı.

Yeni Antlaşma'da Yahudiliğe dönenlerden birkaç kez söz ediliyor (bkz. Mat. 23:15; Elç. 2:11; 6:5; 13:43).

▣ **"onları devamlı Tanrı'nın lütfunda yaşamaya özendirdiler"** Bu ifadeyi bağlama bakarak tanımlamak zor.

1. bu dinleyicilerden bazıları yüreklerinde Müjde'ye zaten karşılık vermiş olabilirdi
2. Eski Antlaşma'da Tanrı'nın lütfuna dair anladıklarına sadık kalanlar Tanrı'yı aramaya devam etmeye ve Pavlus'a tekrar kulak asmaya teşvik ediliyor (bkz. Elç. 13:44).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 13:44-47

⁴⁴Ertesi Şabat Günü kent halkının hemen hemen tümü Rab'bin sözünü dinlemek için toplanmıştı.

⁴⁵Kalabalığı gören Yahudiler büyük bir kıskançlık içinde, küfürlerle Pavlus'un söylediklerine karşı çıktılar. ⁴⁶Pavlus'la Barnaba ise cesaretle karşılık verdiler: "Tanrı'nın sözünü ilk önce size bildirmemiz gerekiyordu. Siz onu reddettiğinize ve kendinizi sonsuz yaşama layık görmediğinize göre, biz şimdi öteki uluslara gidiyoruz. ⁴⁷Çünkü Rab bize şöyle buyurmuştur:

'Yeryüzünün dört bucağına kurtuluş götürmen için
Seni uluslara ışık yaptım.' "

13:44 Pavlus'un bildirisini açık bir etki bıraktı. Burada abartı da söz konusu. Kentteki herkes havraya gitmiyordu. NASB, NRSV,

TEV "Rab'bin sözü"

NKJV, NJB,

REB "Tanrı'nın sözü"

Bu noktada bir Grekçe el yazma çeşidi var.

1. P⁷⁴, x, A, B² el yazmalarında Rab yazıyor

2. B, C, E el yazmalarında Tanrı yazıyor

UBS⁴ metne "Rab" terimini koyuyor ama "C", yani karar vermekte zorlanma derecesi veriyor. Birçok çeşitte olduğu gibi bu, metnin anlamını değiştirmiyor. Müjde, Mesih olan İsa hakkında ilahi bir vahiydir.

13:45 "Kalabalığı gören Yahudiler büyük bir kıskançlık içinde" Kıskançlığın nedeni yüksek katılımcı sayısı mı yoksa kalabalığın büyük oranla yabancılardan oluşması mı bu bağlamda belli değil. Kıskançlık hem Yeruşalim'deki hem Diasporadaki Yahudi liderlere atfediliyor (bkz. Mat. 27:18; Mar. 15:10; Elç. 17:5).

Daha sonra Romalılar'da Pavlus Yahudi imansızlığın teolojik sorununu geliştiriyor (bkz. Rom. 9-11). Öteki uluslar da kurtulabilsin diye Tanrı'nın geçici olarak İsrail'i körleştirdiğini öne sürüyor. Lakin Tanrı, İsrail'in kıskanıp Mesih'e karşılık vermesini ve tüm imanlıların böylece Müjde aracılığıyla birleşmesini sağlamak için öteki ulusların kurtuluşunu kullanacak (bkz. Ef. 2:11-3:13).

Peki bu ne zaman gerçekleşecek? Aynı soru Zek. 12:10 için de sorulabilir. Bu peygamberlik, iman etmiş Yahudilerden oluşan ilk kiliseyle mi alakalı yoksa gelecek zamanla mı? Kıskançlık kurtuluşu sağlamak için kullanılsa da (bkz. Rom. 10:19; 11:11,14) bu metinde imansızlığa neden oluyor!

▣ "kıskançlık içinde" Elç. 3:10'daki nota bakınız.

▣ "küfürlerle" Bu Yahudiler geleneklerini savunurken ve Pavlus'un vaazına saldırırken kendileri küfürle suçlanıyordu. Bu konuda taviz verilemez. Tanrı'nın isteğinin gerçek yansımaları ya Yahudilik ya da Hristiyanlıktır. Bu ikisi bağdaşamaz!

13:46 "cesaretle karşılık verdiler" Bu, Elçilerin İşleri'nde Ruh'la dolmanın işaretlerinden biridir.

▣ "'Tanrı'nın sözünü ilk önce size bildirmemiz gerekiyordu'" İlk müjdeciler bu kalıba uyuyordu. Öncelik Yahudilerdeydi (bkz. Rom. 9-11) ancak Tanrı öteki ulusları da dahil etmişti. Havradakilerin Eski Antlaşma bilgisi vardı ve peygamberlikleri kontrol edebilirlerdi. Elçilerin İşleri'nde bu kavram ve kalıp üzerine birtakım metinler var (bkz. Elç. 3:26; 9:20; 13:5,14; 16:13; 17:2,10,17).

▣ "'Siz onu reddettiğinize'" Bu, Septuaginta'da birkaç kez geçen ağır bir fiildir (şimdiki zamanlı orta haber kipi). Temel anlamı "kenara itmek"tir. İstefanos'un vaazında İsraililere atfen kullanılmıştı (bkz. Elç. 7:39). Ayrıca Pavlus tarafından Rom. 11:1-2'de Tanrı'nın halkını reddetmediğini ancak halkın O'nun tek kurtuluş yolu ve tam vahyi olan Oğlu'nu reddettiklerini öne sürmek için kullanılıyor.

▣ **"kendinizi sonsuz yaşama layık görmediğinize göre"** Elçilerin İşleri'nde bu kadar sıkça vurgulanan önceden belirleme kavramını insanların şahsen yanıt verme zorunluğuyla uzlaştırmak zor. Kimse Ruh'un daveti olmaksızın imana gelemes (bkz. Yu. 6:44,65) ama bizler karşılık verip vermediğimize göre yargılanırız. Pavlus'un Müjde'yle ilgili vaazını reddederek bu insanlar gerçek benliklerini ortaya çıkardı (bkz. Yu. 3:17-21). Tanrı, karşılık verilmemesinden sorumlu tutulamaz. O, Oğlu aracılığıyla bir yol sağladı fakat tek yol O'dur! İmansızlığın gizemi budur!

▣ **"biz şimdi öteki uluslara gidiyoruz"** Bu, Müjde bildirilirken sıklıkla yaşanmaya başlıyor (bkz. Elç. 18:6; 22:21; 26:20; 28:28; Rom. 1:16).

13:47 Bu, Yşa. 49:6'nın (bkz. Elç. 42:6) Septuaginta çevirisinden bir alıntıdır. Şimon, İsa'nın Luk. 2:32'deki kutsanışında O'nun Mesih olarak evrensel kurtuluş görevini doğrulamak için bu alıntıyı kullanmıştı (Elç. 1:8'deki Özel Konu'ya bakınız). Hatta bu bağlamda "ışık" sözcüğü Pavlus'la Barnaba'nın Müjde'yi bu öteki uluslara vaaz etmesini niteliyor olabilir (bkz. *Kutsal Kitap Yorumunun Temelleri (Foundations for Biblical Interpretation)*, Broadman & Holman Publishers, 1994 kitabında "Yeni Antlaşma'da Eski Antlaşma'nın Kullanılması" ("Use of the Old Testament in the New"), Darrell Boch, s. 97). Şimdiyse Pavlus bu alıntıyı evrensel Müjde'nin evrensel duyuruluşunu göstermek için kullanıyor!

Bitişteki "Yeryüzünün dört bucağına" ifadesi 1:8'e gönderme olabilir. Bu ifade Müjde'nin evrenselliğini vurguluyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 13:48-52

⁴⁸Öteki uluslardan olanlar bunu işitince sevindiler ve Rab'bin sözünü yücelttiler. Sonsuz yaşam için belirlenmiş olanların hepsi iman etti. ⁴⁹Böylece Rab'bin sözü bütün yörede yayıldı. ⁵⁰Ne var ki Yahudiler, Tanrı'ya tapan saygın kadınlarla kent in ileri gelen erkeklerini kıskırttılar, Pavlus'la Barnaba'ya karşı bir baskı hareketi başlatıp onları bölge sınırlarının dışına attılar. ⁵¹Bunun üzerine Pavlus'la Barnaba, onlara bir uyarı olsun diye ayaklarının tozunu silkerek Konya'ya gittiler. ⁵²Öğrenciler ise sevinç ve Kutsal Ruh'la doluydu.

13:48 "Öteki uluslardan olanlar bunu işitince sevindiler ve Rab'bin sözünü yücelttiler" Bunlardan çoğu havrada yıllarca bulunmuş ve Tanrı'nın tüm insanlığı sevip Mesih'e iman aracılığıyla kabul edişinin kucaklayıcı, evrensel bildirisini hiç duymamışlardı. Duyduklarında bu Müjde'yi hevesle kabul ettiler (bkz. Elç. 28:28) ve başkalarına ilettiler (bkz. Elç. 13:49).

▣ **"Sonsuz yaşam için belirlenmiş olanların hepsi iman etti"** Bu, Yahudi Antlaşmalar arası literatüründe sıkça görülen önceden belirlemenin açık beyanıdır (bkz. Flp. 2:12, 13) fakat Tanrı'nın seçimiyle insanların özgür iradesi arasındaki paradoksla ilgili tüm Yeni Antlaşma pasajlarında olan aynı muğlak ilişki içerisindedir (bkz. Flp. 2:12, 13). Bu, "kaydını almak" ya da "atamak" anlamını taşıyan askeri *tassō* teriminden gelen öğrenilen geçmiş zamanlı edilgen dolaylamalı sözcüktür.

Bu kayıt alma kavramı Tanrı'nın muhafaza ettiği iki mecazi kitapla alakalıdır (bkz. Dan. 7:10; Va. 20:12). İlk kitap İnsan Amellerinin Kitabı'dır (bkz. Mez. 56:8; 139:16; Yşa. 65:6; ve Mal. 3:16). Diğeri Yaşam Kitabı'dır (bkz. Çık. 32:32; Mez. 69:28; Yşa. 4:3; Dan. 12:1; Luk. 10:20; Flp. 4:3; İbr. 12:23; Va. 3:5; 13:8; 17:8; 20:12-15; 21:27). Elç. 2:47'deki Özel Konu: Seçme/Önceden Belirleme ve Teolojik Denge İhtiyacı'na bakınız.

13:50 "Ne var ki Yahudiler, Tanrı'ya tapan saygın kadınları. . .kıskırttılar" Bu metin birinci yüzyılda Asya İli'ndeki kadınların yüceltilmiş konumunun tarihsel ve kültürel ortamını veriyor (bkz. Elç. 16:14; 17:4).

Bu bağlamda Yahudiliğe dönen ve ayrıca toplumda lider olanları ya da kent liderleriyle evli olanları kastediyor. A. T. Robertson, *Yeni Antlaşma'da Sözel Resimler (Word Pictures in the New Testament)*, C. III, s. 201, Yahudi olmayan kadınların, ahlakından dolayı Yahudiliği çok cazip gördüklerine parmak basıyor (bkz. *Strabon 7:2 ve Iuvenalis 6:542*).

▣ **"Pavlus'la Barnaba'ya karşı bir baskı hareketi başlatıp"** Pavlus buna 2Ti. 3:11'de değiniyor.

13:51 "ayaklarının tozunu silkerek" Yahudiler bu işareti bir şeyi reddetmek anlamında kullanırdı (bkz. Mat. 10:14; Mar. 6:11; Luk. 9:5; 10:11). Bununla ya (1) yürümekten ayaklarında ve çarıklarındaki biriken toz ya da (2) kaftanlarındaki çalışırken kaldırdıkları toz kastediliyor.

▣ **"Konya"** Bu, Roma'nın Galatya eyaletinde bulunan Likaonya'nın önemli bir kentiydi. Pisidya sınırındaki Antakya'nın 128 kilometre doğu kerte güneydoğusunda ve Listra'nın doğrudan kuzeyinde bulunuyordu.

13:52 "sevinç ve Kutsal Ruh'la doluydu" Bu, bitmemiş zamanlı edilgen haber kipidir, eylemin başlangıcını ya da eylemin geçmiş zamanda tekrarlanışını belirtebilir. NASB çevirisinin 1995 güncelleştirmesinde ikinci anlamı taşıyor. Baskı sırasında yalnız Kutsal Ruh sevinç verebilir (bkz. Rom. 5:3; Yak. 1:2 vd.; 1Pe. 4:12 vd.).

"Öğrenciler" ifadesinin anlamı belirsizdir. Bu ifade yeni imanlıları mı kastediyor, müjdeleme ekibini mi yoksa ikisini de mi?

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. 13:2-3'ü seçilmiş bir grup tarafından atanmayı kanıtlamak için neden kullanılamaz?
2. Pavlus neden ilk önce havrada vaaz verdi?
3. Markos diye tanınan Yuhanna müjdeleme ekibini niçin terk etti? (bkz. Elç. 13:13)
4. Elç. 13:39 ile Galatyalılar 3 nasıl bağlantılı?
5. Elç. 13:48b ayetini önceden belirleme ve insanın özgür iradesine ilişkin olarak açıklayın.

ELÇİLERİN İŞLERİ 14

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus'la Barnaba Konya'da 14:1-7	Konya'da 14:1-7	Konya Bölgesinde Hizmet ve Dönüş 14:1-7	Konya'da 14:1-4	Konya'da Müjdeleme 14:1 14:2 14:3 14:4-7
Pavlus'la Barnaba Listra'da 14:8-18	Listra'da Putperestlik 14:8-18	14:8-18	14:5-7 Listra ve Derbe'de 14:8-13 14:14-18	Kötürüm İyileştiriliyor 14:8-10 14:11-18 Görevin Tamamlanması
14:19-20 Suriye'deki Antakya'ya Dönüş 14:21-28	Taşlanma, Derbe'ye Kaçış 14:19-20 İmana Gelenler Güçlendiriliyor 14:21-28	14:19-20 14:21-23 14:24-28	14:19-20 Suriye'deki Antakya'ya Dönüş 14:21-23 14:24-26 14:27-28	14:19-20 14:21-23 14:24-26 14:27-28

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuyla bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

Pavlus'un Misyonu Galatyalıları Hangi Açıdan İlgilendiriyor?

- a. Bu bölümün arka plan malzemesinin bu iki yönü birlikte ele alınmalı çünkü alıcıların kimliği konusunda zıtlaşan iki teori, Galatyalılar'a Mektup'un tarihini etkiliyor. Her iki teori mantıklı ve Kutsal Kitap delillerine kısmen dayanıyor.
- b. İki teori
 - i. On sekizinci yüzyıla kadar herkesin kabul ettiği geleneksel teori.
 1. Teorinin adı "Kuzey Galatya Teorisi."
 2. "Galatya" derken Türkiye'nin merkezi kuzey platosunda yaşayan etnik Galatyalıların kastedildiği farz ediliyor (bkz. 1Pe. 1:1). Bu etnik Galatyalılar bölgeyi MÖ. üçüncü yüzyılda ele geçiren Keltlerdi (Grekçe *Keltoi* ya da Latince *Gall*). Avrupa'da yaşayan batılı kardeşlerinden ayırt etmek için onlara "Gallo-Grekler" deniyordu. Galatyalılar MÖ. 230'da Pergamon Kralı I. Attalos'a yenildiler. Coğrafi nüfuzları merkezi kuzey Asya İli'yle (günümüzde Türkiye) sınırlıydı.
 3. Bunların bir etnik grup olduğu varsayılırsa tarih, Pavlus'un ikinci veya üçüncü müjdeleme yolculuğu yılları olan 50'lerin ortaları olur. Pavlus'un yol arkadaşları Silas'la Timoteos olur.

4. Bazıları Pavlus'un Gal. 4:13'teki hastalığını sıtmayla ilişkilendirmiş. İddialarına göre Pavlus'un bataklıklı, sıtma bulaşmış kıyısal düzlüklerden uzaklaşmak için kuzeye dağlık bölgeye gitmişti.
- ii. İkinci teorinin savunucusu Sir W. M. Ramsay, *Aziz Pavlus - Gezgin ve Roma Vatandaşı (St. Paul the Traveler and Roman Citizen)*, New York: G. P. Putnam's Sons, 1896.
 1. Geleneksel teoriye göre "Galatya" etnikken bu teori idari olduğunu iddia ediyor. Görünüşe göre Pavlus Roma eyaletlerinin adlarını sık sık kullanırdı (bkz. 1Ko. 16:19; 2Ko. 1:1; 8:1 vs.). Roma'nın "Galatya" eyaleti, etnik "Galatya"dan daha geniş bir bölgeyi içeriyordu. Bu etnik Keltler Roma'yı çok erkenden destekledikleri için ödül olarak yerel özerklik ve genişletilmiş bölgesel otorite kazandılar. Şayet bu geniş bölge o zamanlar "Galatya" adıyla tanınıyorduydu Pavlus'un Elç. 13-14'te anlatıldığı üzere güneydeki Antakya, Listra, Derbe ve Konya kentlerine yaptığı ilk müjdeleme yolculuğu bu kiliselerin konumu olabilir.
 2. Bu "Güney Teorisi" benimsenirse tarih çok erken, Galatyalılar kitabıyla aynı konuyu işleyen Elç. 15'teki "Yeruşalim Toplantısı"na çok yakın olsa da bundan önceki bir tarih olur. Toplantı, MS. 48-49'da gerçekleşti; mektup da muhtemelen aynı dönemde yazıldı. Bu doğruysa Pavlus'un elimizdeki Yeni Antlaşma'da ilk mektubu Galatyalılar'dır.
 3. Güney Galatyalı teorinin bazı delilleri
 - (1) Pavlus'la yolculuk eden arkadaşlarının isimleri verilmiyor ama Barnaba'nın adı üç kez geçiyor (bkz. Elç. 2:1,9,13). Bu, Pavlus'un ilk müjdeleme yolculuğuna denk geliyor.
 - (2) Titus'un sünnetsiz olduğu yazıyor (bkz. Elç. 2:1-5). Bunun Elç. 15'teki Yeruşalim Toplantısından önce gelmesi en uygun.
 - (3) Petrus'tan (bkz. Elç. 2:11-14) ve öteki uluslarla paydaşlık sorunundan bahsedişin Yeruşalim Toplantısından önce gelmesi en uygun.
 - (4) Para Yeruşalim'e götürüldüğünde Pavlus'un farklı bölgelerden gelen birkaç arkadaşı (bkz. Elç. 20:4) listelendi. Ancak bu etnik Galatyalı kiliselerin de katkıda bulunduğunu bilmemize rağmen (bkz. 1Ko. 16:1) bu listedekilerden hiçbiri kuzey Galatya kentlerinden değildi.
- Bu teoriler üzerine farklı argümanların ayrıntılı sunumu için bir teknik yoruma başvurunuz. Her birinin geçerli iddiaları var. Halihazırda fikir birliği yok ama olgulara en uygun düşen teori "Güney Teorisi" gibi gözüküyor.
- c. Galatyalılar'ın Elçilerin İşleri'yle Bağlantısı
 - i. Luka, Pavlus'un Yeruşalim'e yaptığı beş ziyareti Elçilerin İşleri'nde kaleme alıyor.
 1. 9:26-30, imana gelişinden sonra
 2. 11:30; 12:25, öteki ulusların kiliselerinden kılığa karşı destek getirmek için
 3. 15:1-30:2, Yeruşalim Toplantısı
 4. Elç. 18:22, kısa ziyaret
 5. 21:15 vd., öteki uluslarla çalışmaları tekrar açıklıyor
 - ii. Galatyalılar'da Yeruşalim'e yapılan iki ziyaret yer alıyor:
 1. 1:18, üç yıl sonra
 2. 2:1, on dört yıl sonra
 - iii. Elç. 9:26 ile Gal. 1:18 yüksek ihtimalle bağlantılıdır. Elç. 11:30 ile 15:1 vd., Gal. 2:1'de söz edilen kayıt dışı toplantıların konumudur.
 - iv. Elç. 15 ile Gal. 2 anlatıları arasında bazı farklılıklar var ama bunun sebebi galiba
 1. farklı perspektifler
 2. Luka'yla Pavlus'un farklı amaçları
 3. Gal. 2'nin Elç. 15'te anlatılan toplantıdan bir süre önce ama bağlantılı olarak gerçekleşmiş olma ihtimalidir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 14:1-7

¹Aynı şekilde Konya'da da Yahudiler'in havrasına giren Pavlus'la Barnaba öyle etkili konuştular ki, hem Yahudiler'den hem de Grekler'den çok kişi iman etti. ²Ama inanmayan Yahudiler, öteki uluslardan olanları kardeşlere karşı kışkırtarak zihinlerini bulandırdılar. ³Orada uzunca bir süre kalan Pavlus'la Barnaba, Rab hakkında cesaretle konuşuyorlardı. Rab de onlara belirtiler ve harikalar yapma gücü vererek kendi lütfunu açıklayan bildiriye doğruladı. ⁴Kent halkı ikiye bölündü. Bazıları Yahudiler'in, bazıları da elçilerin tarafını tuttu. ⁵Yahudiler'le öteki uluslardan olanlar ve bunların yöneticileri, elçileri hırpalayıp taşla tutmak için düzen kurdular. ⁶⁻⁷Bunu öğrenen Pavlus'la Barnaba, Likaonya'nın Listra ve Derbe kentlerine ve çevre bölgeye kaçarak oralarda da Müjde'yi yaydılar.

14:1 "Konya" Pavlus'un Konya'daki işlerini konu alan *Pavlus ve Tekla'nın İşleri* adlı ikinci yüzyıla ait kanon dışı bir kitap var. Pavlus'un yazıya geçirilen tek fiziksel tanımı bu kitapta olabilir: kısa boylu, kel, çarpık bacaklı, kalın kaşlı ve fırlak gözlü. Kitap esinlendirilmiş olmasa da Asya İli'nin bu bölgesi üzerinde Elçi Pavlus'un bıraktığı etkiyi yansıtır. Bu bölgenin büyük kısmı Roma'nın Galatya eyaletindeydi.

▣ **"havrasına giren"** Pavlus'la Barnaba her seferinde böyle yapardı. Hem Yahudi hem Grek dinleyiciler Eski Antlaşma'daki peygamberliklerle vaatlere aşınaydı.

▣ **"hem Yahudiler'den hem de Grekler'den çok kişi iman etti"** Bu ifade Elçilerin İşleri'nin amacını gösteriyor. Müjde çeşitli insan grupları arasında hızla yayılıyor. Eski Antlaşma vaatlerinin tüm insanlığa hitap edenleri (bkz. Yar. 3:15; 12:3) artık gerçekleştiriliyor.

Kilisenin hızlı büyümesini özetleyen bu cümleler Luka'nın yazılarında sıklıkla görülür.

14:2 "inanmayan Yahudiler" Kurtuluşu "inanmak" niteler (bkz. Elç. 14:1), ruhsal körlükle dik başlılığıysa "itaatsizlik" ya da "inanmamak" niteler. Müjde'ye karşılık vermeyi reddedenler körlüğe ve kaybolmaya mahkum olur!

Luka, Yahudilerin imansızlığının kin dolu düşmanlığını ve etkin baskıyı kaleme alıyor. Onlar Müjde'yi reddederek öteki uluslara iman kapısını açıyor (bkz. Rom. 9-11).

▣ **"kışkırtarak"** Bu Septuaginta'da sıkça geçen isyan anlamında fiildir (bkz. 1Sa. 3:12; 22:8; 2Sa. 18:31; 22:49; 1Ta. 5:26) ancak Yeni Antlaşma'da sadece Elç. 13:50'de ve burada kullanılıyor.

▣ **"karşı. . . zihinlerini bulandırdılar"** Bu, Septuaginta'da başkalarını inciten kötü, zalim insanlar için kullanılan yaygın bir terimdir. Luka bu terimi Elçilerin İşleri'nde sık sık kullanıyor (bkz. Elç. 1:19; 2:42,46; 12:1; 14:2; 18:10).

14:3 Tanrı bu yeni bölgede lütfkâr karakterini ve İsa Mesih'le ilgili Müjde'nin doğrulunu teyit etmek için mucize kullandı (bkz. Elç. 4:29-30; İbr. 2:4).

14:4 "Kent halkı ikiye bölündü" Gerçeği söyleyen söz insanları daima böler (bkz. Elç. 17:4-5; 19:9; 28:24; Mat. 10:34-36). Havradaki bazı Yahudiler iman etti, diğerleriyse Müjde'ye karşı saldırganlaştı.

▣ **"elçilerin tarafını"** Bu hem Pavlus'u hem Barnaba'yı kastediyor. Bu bölümün dördüncü ve on dördüncü ayetleri dışında Luka, orijinal Onikiler'den başka birine asla Elçi demiyor. Barnaba'ya Elçi deniyor (bkz. Elç. 14:14). 1Ko. 9:5-6'da da buna ima ediliyor. "Elçi" teriminin bu kullanımı Onikiler'den kesinlikle daha kapsamlı. İsa'nın üvey kardeşi "Adil" Yakup'a Gal. 1:19'da Elçi deniyor; Silvanus ve Timoteos'a 1Se. 1:1 ile 2:6'da Elçiler deniyor; Andronikus'la Yunya'ya Rom. 16:6-7'de elçiler deniyor ve Apollos'a 1Ko. 4:6-9'da elçiler deniyor.

Orijinal on iki Elçi eşsizdi. Onlar öldüğünde, Yahuda'nın yerine Mattiya'nın geçmesi dışında (bkz. Elç. 1) kimse yerlerine geçmezdi. Lakin 1Ko., 12:28'de ve Ef. 4:11'de devam eden bir Elçilik armağanından bahsediliyor. Yeni Antlaşma bu armağanın işlevlerini tarif etmek için yeterli bilgi sağlamıyor. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: GÖNDERMEK (APOSTELLO)

Bu, "göndermek" teriminin yaygın kullanımlı Grekçe karşılığıdır (yani *apostellō*). Bu terimin birkaç teolojik kullanımları var:

1. Klasik Grekçede ve hahamlar için bu terim, bir nevi "elçi" gibi başka birisinin resmi temsilcisi olarak çağrılan ve gönderilen kişi anlamında kullanılır (bkz. 2Ko. 5:20)
2. Müjdelerde bu fiil sıkça İsa'nın Tanrı tarafından gönderilmesi bağlamında kullanılıyor. Yuhanna'da bu terim Mesihsel imalar taşır (bkz. Mat. 10:40; 15:24; Mar. 9:37; Luk. 9:48 ve özellikle Yu. 4:34; 5:24,30,36,37,38; 6:29,38,39,40,57; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3,8,18,21,23,25; 20:21 [21'inci ayette hem "elçi" hem eşanlamı *pempō* kullanılıyor]). İsa'nın imanlıları göndermesi bağlamında kullanılır (bkz. Yu. 17:18; 20:21 [21'inci ayette hem "elçi" hem eşanlamı *pempō* kullanılıyor]).
3. Yeni Antlaşma'da öğrenciler için "elçi" ismi kullanıldı
 - a. İsa'ya çok yakın olan asıl on iki öğrenci (ör. Mar. 6:30; Luk. 6:13; Elç. 1.2,26)
 - b. Elçisel yardımcılardan ve meslektaşlardan oluşan özel bir grup
 - (1) Barnaba (bkz. Elç. 14:4,14)
 - (2) Andronikus'la Yunya (bkz. Rom. 16:7)
 - (3) Apollos (bkz. 1Ko. 4:6-9)
 - (4) Rab'bin erkek kardeşi Yakup (bkz. Gal. 1:19)
 - (5) Silvanus ve Timoteos (bkz. 1Se. 2:6)
 - (6) Titus olabilir (bkz. 2Ko. 8:23)
 - (7) Epafroditus olabilir (bkz. Flp. 2:25)
 - c. kilisede süregiden bir armağan (bkz. 1Ko. 12:10,28-29; Ef. 4:11)
4. Pavlus bu unvanı çoğu mektubunda Mesih'in temsilcisi olarak Tanrı'dan aldığı yetkiyi ortaya koymak için kendisine atfen kullanıyor (bkz. Rom. 1:1; 1Ko. 1:1; 2Ko. 1:1; Gal. 1:1; Ef. 1:1; Kol. 1:1; 1Ti. 1:1; 2Ti. 1:1; Tit. 1:1).
5. Çağdaş imanlılar olarak yüzleştığımız sorun, Yeni Antlaşma'nın bu süregiden armağana nelerin dahil olduğunu veya imanlılarda bu armağanın nasıl tespit edileceğini hiç belirtmemesidir. Belli ki asıl Onikiler'le (3a) sonraki kullanımı (3b) ayırt etmek lazım. Bkz. ÖZEL KONU: ESİN ve ÖZEL KONU: AYDINLANMA. Çağdaş "elçiler" Kutsal Yazı'nın devamını yazmak üzere esinlendirilmemişse (kanon kapandı, bkz. Yah. 3'üncü ayet; bkz. ÖZEL KONU: KANON) o zaman Yeni Antlaşma peygamberlerinden ya da müjdecilerden farkları ne (bkz. Ef. 4:11)? Şunlara olanak veriyorum:
 - a. Müjde'nin ulaşmadığı bölgelerdeki müjdeciler kilise kurucuları (*Didache*'de olduğu gibi)
 - b. belirli bölgede ya da mezhepteki pastörlerin önderleri
 - c. kimse bilmiyor

14:5 "yöneticileri" Bu, kentin yöneticileri ya da havranın liderleri olabilir. Bazı erken yazıcılarla çağdaş yorumcular (1) Elç. 14:2 ve (2) Elç. 14:5 olmak üzere iki farklı baskı yapıldığını iddia etse de bağlam sadece tek baskı olduğunu ima ediyor.

NASB, NRSV,

TEV "incitmek"
NKJV "taciz etmek"
NJB "saldırmak"

Grekçe *hubrizō* terimi "incitmek" teriminden daha şiddetli. "Azıtmak," ya da "şiddetli eylemler göstermek" olabilir. Septuaginta'da çok yaygındır. Luka sık sık bu terimi üç anlamda kullanır.

1. hakaret, Luk. 11:45
2. şiddet eylemi, Luk. 18:32; Elç. 14:5
3. fiziksel varlıklara ziyan, Elç. 27:10,21

▣ **"taşa tutmak"** Bu ikinci betimleyici terim imanlılara karşı direnenlerin ne kadar şiddetli saldırı tasarladıklarını gösteriyor. Muhtemelen Yahudiler bu yöntemi Eski Antlaşma'da Tanrı'ya küfürle bağlantılı olduğu için seçti (Lev. 24:16; Yu. 8:59; 10:31-33).

14:6 "Likaonya, Listra ve Derbe kentlerine. . .kaçarak" Konya kenti Frikya'daydı. Burası, farklı bir ırk grubunun sınırına yakındı. Bu ayrımı, Elçilerin İşleri'nin tarihsel gerçekliğini gösteriyor.

14:7 Bu fiil dolaylamalı bitmiş zamanlı ortadır, yani tekrar tekrar vaaz ettiler. Bu, Pavlus'un müjdeleme yolculuklarının ayırıcı niteliğidir (bkz. Elç. 14:21; 16:10). O'nun vaazları sayesinde Mesih'e güvenenler de Müjde'yi acilen insanlara duyurma zorunluğunu duydu. Pavlus için de bizim için de öncelik bundadır (bkz. Mat. 28:19-20; Luk. 24:47; Elç. 1:8)!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 14:8-18

⁸Listra'da, ayakları tutmayan bir adam vardı. Doğuştan kötürümdü, hiç yürüyemiyordu. ⁹⁻¹⁰Pavlus'un söylediklerini dinledi. Onu dikkatle süzen Pavlus, iyileştirilebileceğine imanı olduğunu görerek yüksek sesle ona, "Kalk, ayaklarının üzerinde dur!" dedi. Adam yerinden fırlayıp yürümeye başladı. ¹¹Pavlus'un ne yaptığını gören halk Likaonya dilinde, "Tanrılar insan kılığına girip yanımıza inmiş!" diye haykırdı. ¹²Barnaba'ya Zeus, Pavlus'a da konuşmada öncülük ettiği için Hermes adını taktılar. ¹³Kentin hemen dışında bulunan Zeus Tapınağı'nın kâhini kent kapılarına boğalar ve çelenkler getirdi, halkla birlikte elçilere kurban sunmak istedi. ¹⁴Ne var ki elçiler, Barnaba'yla Pavlus, bunu duyunca giysilerini yırtarak kalabalığın içine daldılar. ¹⁵"Efendiler, neden böyle şeyler yapıyorsunuz?" diye bağırıldılar. "Biz de sizin gibi insanız, aynı yaradılışa sahibiz. Size müjde getiriyoruz. Sizi bu boş şeylerden vazgeçmeye, yeri, göğü, denizi ve bunların içindekilerin hepsini yaratan, yaşayan Tanrı'ya dönmeye çağırıyoruz. ¹⁶Geçmiş çağlarda Tanrı, bütün ulusların kendi yollarından gitmelerine izin verdi. ¹⁷Yine de kendini tanıksız bırakmadı. Size iyilik ediyor. Gökten yağmur yağdırıyor, çeşitli ürünleriyle mevsimleri düzenliyor, sizi yiyecekle doyurup yüreklerinizi sevinçle dolduruyor." ¹⁸Bu sözlerle bile halkın kendilerine kurban sunmasını güçlükle engelleyebildiler.

14:8 "Listra'da" Timoteos bu kentte yaşıyordu (bkz. Elç. 16:1). Burası Avgustus tarafından MS. 6'da kurulan bir Roma kolonisidir. Muhtemelen bu kentte havra yoktu, Pavlus'la Barnaba da sokakta vaaz verdi.

▣ Aldatma ihtimali olmasın diye (cf. Acts 3:2) bu adamın kalıcı sağlık sorununu tarif eden üç betimleyici ifade var.

1. ayakları tutmayan
2. doğuştan kötürüm
3. hiç yürüyemiyordu

▣ **"tutmayan"** *Adunatos* terimi genelde "imkansız" ya da "aciz" anlamına gelir (bkz. Luk. 18:27; İbr. 6:4,18; 10:4; 11:6) ancak burada Luka terimi medikal yazarlar gibi güçsüz anlamında kullanıyor (bkz. Rom. 8:3; 15:1).

Luka'nın birçok yönden Petrus'la Pavlus'un hizmetlerini paralel yapması ilginçtir. Elç. 3:1-10'da Petrus'la Yuhanna bir kötürümü iyileştiriyor; şimdiyse aynısını Pavlus'la Barnaba yapıyor.

14:9 "Onu dikkatle süzen Pavlus" Luka, bu ifadeyi sık sık kullanıyor (bkz. Elç. 3:4; 10:4). Elç. 1:10'daki nota bakınız. Pavlus bu adamın dikkatle dinlediğini gördü. Bu yüzden ona kalkıp yürümesini buyurdu (bkz. 10'cu ayet), o da yürüdü!

▣ **"iyileştirilebileceğine imanı olduğunu"** Bu, Eski Antlaşma'da "kurtulmak," yani fiziksel kurtuluş anlamında kullanılıyor. Dikkat ederseniz Pavlus'un iyileştirme kabiliyeti bu adamın imanına bağlıydı. Yeni Antlaşma'da genel durum bu olsa da bazı istisnalar var (bkz. Luk. 5:20; Yu. 5:5-9). Mucizelerin birkaç işlevi vardı:

1. Tanrı'nın sevgisini göstermek
2. Müjde'nin gücünü ve gerçekliğini göstermek
3. mucizeyi gören diğer imanlıları eğitmek ve teşvik etmek

14:11 "Likaonya dilinde" Pavlus'la Barnaba'nın kalabalığı anlamadığı belli. Bu, bölgenin yerli diliydi.

14:12 "Barnaba'ya Zeus, Pavlus'a da konuşmada öncülük ettiği için Hermes adını taktılar" Yerel bir geleneğe göre Yunan tanrıları sık sık insanları insan kılığında ziyaret ederdi (bkz. Ovid, *Dönüşümler* 8:626 vd.). Yerel yazılardan bu bölgede Zeus ve Hermes'e tapınıldığını öğreniyoruz (bkz. Elç. 14:13).

Dikkat ederseniz önce Barnaba'dan söz ediliyor. Bunun sebebi muhtemelen bu putperestlerin Pavlus'u sözcü olduğu için Hermes (Merkür) olarak görmeleriydi; sessiz kalan Barnaba ise bu durumda büyük tanrı Zeus'tu (Jüpiter).

14:13 "kapılarına" Bununla kent kapıları demek istenebilir ancak bu kapıların hemen dışında bulunan ve kapılara bakan Jüpiter (Zeus) tapınağı olması daha olası. Halk büyük bir kargaşa ve yanlış anlama içindeydi.

14:14 "elçiler" Elç. 14:4'teki nota bakınız.

▣ **"giysilerini yırtarak"** Yahudiler yas tuttuklarında ve Tanrı'ya karşı küfür söz konusuyken böyle yapardı (bkz. Mat. 26:65; Mar. 14:63). Herhalde bu putperestler bile giysilerini yırtan elçileri görünce bir sorun olduğunu anladı.

▣ **"içine daldılar"** Septuaginta'da "fırlamak" ya da "atılmak" anlamında yaygın olarak kullanılan bu terimin Yeni Antlaşma'da kullanıldığı tek yer burası. Pavlus'la Barnaba ayağa fırlayıp kalabalığın içine daldılar.

14:15-17 Bu ayetler Pavlus'un putperestlere verdiği ilk vaazını özetliyor. Ares Tepesi'ndeki vaazına oldukça benziyor (bkz. Elç. 17:22-33).

14:15

NASB, NKJV **"sizinle aynı yaradılışa sahip insanlarız"**

NRSV **"tıpkı sizin gibi ölümlüüz"**

TEV **"sizin olduğunuz gibi biz de sadece insanız"**

NJB **"biz sadece insanlarız, sizin gibi ölümlüüz"**

Söz konusu *homoiopathēs* terimi, "aynı" ile "tutkular" birleşimidir. Bu terim Yeni Antlaşma'da yalnız burada ve Yak. 5:17'de kullanılıyor. Yerliler Pavlus'la Barnaba'yı tanrılar, yani insan "gibi yaratılmış" anlamına gelen *homoiōthentes* (bkz. Elç. 14:11) sanmıştı. Pavlus aynı kökü ortak yaradılışlarını belirtmek için kullanıyor. Luka, Hirodes Antipa'nın Elç. 12:20-23'teki büyüklenmesine kıyasla Pavlus'la Barnaba'nın alçakgönüllülüğünü gösteriyor.

▣ **"bu boş şeylerden vazgeçmeye"** "Boş" terimi geçersiz, namevcut anlamını taşır. Pavlus doğrudan halkın batıl putperestliğine meydan okuyor.

▣ **"yaşayan Tanrı'ya"** Pavlus, İbranice "olmak" fiilinden türetilmiş YAHVE terimiyle kelime oyunu yapıyor (bkz. Çık. 3:14). Hep yaşayan tek Tanrı YAHVE'dir. Elç. 1:6'daki ÖZEL KONU: TANRI'NIN ADLARI'na bakınız.

▣ **"yaratana"** Bu, Çık. 20:11'den ya da Mez. 146:6'dan bir alıntıdır. İbranice *Elohim* terimi (bkz. Yar. 1:1) Tanrı'yı yaratan ve sağlayan olarak tanımlıyor (bkz. *Yorumcular İçin Kutsal Kitap Yorumu (The Expositor's Bible*

Commentary), C. 1, s. 468-469); YAHVE ise O'nu Kurtarıcı (bkz. *Yorumcular İçin Kutsal Kitap Yorumu*, C. 1, s. 471-472) ve antlaşma yapan Tanrı olarak tanımlıyor. Elç. 1:6'daki Özel Konu'ya bakınız.

14:16 "Geçmiş çağlarda Tanrı, bütün ulusların kendi yollarından gitmelerine izin verdi" Bu ifade, Yas. 32:7-8'e gönderme olabilir. Bu ayetlerde Musa YAHVE'nin ulusların sınırlarını belirlediğini öne sürüyor. Teolojik açıdan bu, Tanrı'nın uluslara (Yahudi olmayanlar, bkz. Girdlestone, *Eski Antlaşma'da Eş Anlamlılar (Synonyms of the Old Testament)*, s. 258-259) karşı ilgisini doğruluyor. Tanrı'nın arzusu, onların O'nu tanımasıydı fakat insanlığın düşmüş durumu batıl inançlara ve putperestliğe neden oldu (bkz. Rom. 1:18-2:29). Ancak Tanrı onlardan vazgeçmedi (bkz. Elç. 14:17).

Yahudi olmayanların Tanrı tanımazlığı Yahudilerin Tanrı bilgisiyle kıyaslanır. İşin ironik kısmı, Yahudiler Müjde'yi topluca reddedip müjdecilere baskıyla karşılık verirken öteki ulusların Müjde'ye topluca iman ederek karşılık vermesidir (bkz. Rom. 9-11).

14:17 "kendini tanksız bırakmadı" Bu, doğal vahiy kavramıdır (bkz. Mez. 19:1-6; Rom. 1:19-20; 2:14-15). Her insan Tanrı hakkında yaratılıştan ve içsel bir ahlaki tanıktan edindiği birtakım bilgilere sahip.

▣ **"yağmur. . . yiyecek"** Yerel putperest geleneğine göre yağmuru Zeus, yiyeceği Hermes veriyordu. Pavlus, Yas. 27-29'a istinaden Tanrı'nın doğa üzerindeki yetkisini doğruluyor.

Bu putperestler Tanrı'yı tanıımıyordu, bu yüzden Yasa'nın Tekrarı'ndaki lanetlerin yerini Tanrı'nın sabrı alıyor (bkz. Elç. 17:30; Rom. 3:25; 4:15; 5:13). Yahudi olmayanlara elçi olarak Pavlus, Tanrı'nın uluslara erişmek için müstesna seçimiydi! Pavlus Tanrı'nın yaratılışını ve doğa aracılığıyla sağladığı nimeti (bkz. Mez. 45:15-16; 147:8; Yer. 5:24; Yun. 1:9) putperestlerle temas kurmak için kullanıyor.

Bu vaaz özetinde başlı başına Müjde'yle alakalı hiçbir şeyin bulunmaması ilginçtir. Pavlus Elç. 17:16-34'teki Atina vaazında nasıl akıl yürüttüyse bu vaazında da aynısını yapmış olmalı. Acaba Luka bu özeti Pavlus'tan mı yoksa orada yaşayan Timoteos'tan mı aldı diye insan merak ediyor.

14:18 Bu bir görgü tanığının vereceği detaydır.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 14:19-23

¹⁹Ne var ki, Antakya ve Konya'dan gelen bazı Yahudiler, halkı kendi taraflarına çekerek Pavlus'u taşladılar; onu ölmüş sanarak kentin dışına sürüklediler. ²⁰Ama öğrenciler çevresinde toplanınca Pavlus ayağa kalkıp kente döndü. Ertesi gün Barnaba'yla birlikte Derbe'ye gitti. ²¹⁻²²O kentte de Müjde'yi duyurup birçok öğrenci edindiler. Pavlus'la Barnaba daha sonra Listra, Konya ve Antakya'ya dönerek öğrencileri ruhça pekiştirdiler, imana bağlı kalmaları için onlara cesaret verdiler. "Tanrı'nın Egemenliği'ne, birçok sıkıntıdan geçerek girmemiz gerekir" diyorlardı. ²³İmanlılar için her kilisede ihtiyarlar seçtiler. Dua ve oruçla onları, inandıkları Rab'be emanet ettiler.

14:19 Pavlus'un vaaz ettiği kentlerdeki Yahudi direnişçiler ona karşı tekrar tekrar saldırmak için bir araya geldi (bkz. 2Ko. 4:7-15; 6:3-10; 11:23-30). Dikkat ederseniz saldırıların hedefi Barnaba değil, Pavlus'tu. Ayrıca putperest kalabalığın dönekliğine de dikkatinizi çekerim. Bir an tanrı sıfatıyla şereflendirilen Pavlus'la Barnaba çok geçmeden taş tutuluyor!

▣ **"Pavlus'u taşladılar"** Bu bir diriltme mucizesi değildi, Pavlus'un fiziksel dayanıklılığını ve cesaretini anlatıyordu (bkz. Elç. 14:20-21). 2Ko. 11:25 ile Gal. 6:17 de aynı olaya dokunuyor. Elç. 14:5'te tasarlanan taşlama artık gerçekleşti!

14:20 "öğrenciler çevresinde toplanınca" Açıkça belirtilmese de bunun Tanrı'nın olağanüstü şekilde cevap verdiği bir dua toplantısı olduğunu düşünüyorum. Müjde'nin yeni bir kentte yayılmasında baskının işlev görmeye, motivasyon sağlamaya devam etmesine dikkat ediniz.

14:21 "O kentte de Müjde'yi duyurup" Söz konusu kent, Derbe'ydi (bkz. Elç. 14:20). Bu kent de Roma'nın Galatya eyaletinin Likaonya'ya ait kısmındaydı. Pavlus'la Barnaba'nın bu müjdeleme yolculuğunda doğu yönünde geldikleri en uzak nokta burasıydı.

Bu kent de Müjde'ye harika bir karşılık verdi.

▣ **"Listra, Konya ve Antakya'ya dönerek"** Görünüşe göre dönüş ziyaretlerinde açıkça vaaz etmek yerine imanlıları baş başa organize edip cesaretlendirdiler (bkz. Elç. 14:22-23).

14:22 Bu ayet Pavlus'un öğrencilik bildirisini özetliyor. Dikkat ederseniz (1) sebat ve (2) sıkıntıya odaklı. İmanlılar güçlüklerden geçerek olgunlaşır (bkz. Rom. 5:3-4; 8:17-18; 1Se. 3:3; 2Ti. 3:12; Yak. 1:2-4; 1Pe. 4:12-16).

▣ **"pekiştirdiler"** Bu terim Septuaginta'da birkaç kez "üzerine dayanmasını sağlamak" ya da "kurulmak" anlamında kullanılıyor. Luka bu terimi birkaç kez Pavlus'un ek öğrencilik hizmetini tarif etmek için kullanıyor (bkz. Elç. 14:22; 15:32,41; 18:23).

▣ **"öğrencileri ruhça"** Ruh (*psuchē*) terimi burada kişi anlamında ya da kişinin zihinsel aktiviteleri anlamında kullanılıyor. Bu, Greklere ait bir kavram olan her insanın sahip olduğu ölümsüz ruh değil, İbranilerin ruh kavramı olan (*nephesh*, BDB 659, KB 711-713, bkz. Yar. 2:7) insanı kastediyor (bkz. Elç. 2:41; 3:23; 7:14; 14:2,22; 15:24; 27:37).

▣ **"imana bağlı kalmaları için onlara cesaret verdiler"** Elç. 8:13'teki ÖZEL KONU: SEBAT'a bakınız.

▣ **"Tanrı'nın Egemenliği'ne"** Bu ifadeyi yorumlamak zor. İsa bunu kendi hizmetiyle bağlantılı olarak kullandı. Ancak Elçiler belli ki anlamını kavrayamadı (bkz. Elç. 1:3,6). Elçilerin İşleri'nde bu ifade Müjde'yle nerdeyse eş anlamlı (bkz. Elç. 8:12; 19:8; 20:25). Lakin Elçilerin İşleri'nde 14:22'de eskatolojik anlamlar kazanıyor. Bu çağı karakterize eden şey "artık burada"yla (bkz. Mat. 12:28; Luk. 16:16) "henüz değil" (bkz. Mat. 24:14,30,36-37; 25:30,31; 2Pe. 1:11) arasındaki gerilimdir. Elç. 2:17'deki Özel Konu'ya bakınız. Egemenlik İsa Mesih'le birlikte gelmiştir (İlk Geliş) fakat tamamlanması gelecekte gerçekleşecek (İkinci Geliş).

14:23 "ihtiyarlar seçtiler" Yeni Antlaşma'da "ihtiyarlar" (*presbuteros*) terimi, "piskopos" (*episkopos*) ve "pastörler" (*poimenos*) terimleriyle eş anlamlıdır (bkz. Elç. 20:17,28 ve Tit. 1:5,7). "İhtiyar" terimi Yahudilikten çıkmıştır (bkz. Girdlestone, *Eski Antlaşma'da Eş Anlamlılar (Synonyms of the Old Testament)*, s. 244-246 ve Frank Stagg, *Yeni Antlaşma Teolojisi (New Testament Theology)*, s. 262-264), "piskopos" ya da "gözetmen" terimiyse Yunan şehir devletlerinden çıkmıştır. Yeni Antlaşma'da sadece iki kilise görevlisi belirtiliyor: pastörler ve diyakozlar (bkz. Flp. 1:1).

"Görevlendirmek" terimi "işari oylamayla seçmek" anlamına gelebilir (bkz. 2Ko. 8:19; Louw ve Nida, *Grekçe-İngilizce Sözlük (Greek-English Lexicon)*, s. 363, 484). Terim daha sonra ilk kilise babaları tarafından "atanma" için kullanılırdı. Asıl soru şu: "oylayarak seçmek" bu bağlama nasıl uyuyor? Yeruşalim kilisesi Elç. 6'da Yediler'in seçilmesi için ve Elç. 15'te kilise Pavlus'un öteki uluslara hizmetini onaylamak için oy kullansa da bu yeni kiliselerin oy kullanması uygunsuz geliyor.

F. F. Bruce, *Sorulara Cevaplar (Answers to Questions)*, s. 79'da şöyle yazıyor: "ilk başta işari oylamayla (elini uzatarak) seçme ya da göreve getirme anlamına gelirken Yeni Antlaşma zamanında bu belirli yöntem kayboldu, herhangi yolla basitçe 'atamak' anlamını kazandı. Bu terimin Yeni Antlaşma'daki kullanımından yola çıkarak bir kilise yönetim şeklini savunmak ya da reddetmek doğru değil.

Dikkat ederseniz Pavlus Titus'a Girit'te "ihtiyarlar" tayin etmesi için talimat veriyor ancak Timoteos'a Efes'te kiliseye belirli niteliklere sahip kişileri seçmelerine izin vermesini söylüyor (bkz. 1Ti. 3). Yeni bölgelerde önderler tayin edilirdi, kurulu kiliselerdeyse önderlik nitelikleri gösterenler yerel kilisenin onayıyla göreve geçebilirdi.

Dikkat ederseniz Pavlus'un müjdeci stratejisi, bölgedeki müjdeleme ve öğrencilik görevini devam ettirecek yerel kiliseler kurmaktı (bkz. Mat. 28:19-20). Tanrı böylece yerel kiliseler aracılığıyla tüm dünyaya ulaşıyordu!

▣ **"kilisede"** Elç. 5:11'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Dua ve oruçla"** Bu kasıtlı olarak 13:2-3'e paralel olabilir. Pavlus Antakya'da Ruh'un gücünü ve yöneltimini deneyimledi. Burada da aynı şekilde devam etti. Tanrı'nın isteğini belirtmesi için hazırlanmaları gerekiyordu. Elç. 13:2'deki ÖZEL KONU: VAFTİZ'e bakınız.

▣ **"inandıkları"** Bu, geçmişti geçmiş zamanlı etkin haber kipidir, geçmiş zamanda düzenli bir eylem belirtir. Bu yeni ihtiyarlar bir süreliğine iman etmiş ve lider özellikleri sergileyerek sadık olduklarını kanıtlamışlardı.

Eis ile pisteuō (bkz. Elç. 10:43) sözcüklerinin yan yana gelmesiyle oluşan bu dil bilgisel yapıya Yuhanna'nın yazılarında sıkça rastlanır ancak Pavlus'un (bkz. Rom. 10:14; Gal. 2:16; Flp. 1:29) ve Petrus'un (bkz. 1Pe. 1:8) yazılarında da görülür. Elç. 3:16 ile 6:5'teki önemli Özel Konular'a bakınız.

▣ **"Rab'be emanet ettiler"** Burada bir tür atama söz konusu değil. Aynı fiil Elç. 14:26'da Pavlus'la Barnaba'ya atfen kullanılırken Elç. 20:32'de zaten ihtiyar olanlar için kullanılıyor. Atamanın önemi, Tanrı'nın insanları liderlik rollerine çağırdığı gerçeğini vurgulamasıdır. Atama, imanlılar arasında ayırım yaptığı zaman olumsuz ve Kutsal Kitap'a aykırıdır. Tüm imanlılar hizmete çağırılmış ve hizmet için donatılmıştır (bkz. Ef. 4:11-12). Yeni Antlaşma'da ruhban-cemaat ayırımı gözetilmiyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 14:24-28

²⁴Pisidya bölgesinden geçerek Pamfilya'ya geldiler. ²⁵Perge'de Tanrı sözünü bildirdikten sonra Antalya'ya gittiler. ²⁶Oradan gemiyle, artık tamamlamış buldukları görev için Tanrı'nın lütfuna emanet edildikleri yer olan Antakya'ya döndüler. ²⁷Oraya vardıklarında inanlılar topluluğunu bir araya getirip Tanrı'nın kendileri aracılığıyla neler yaptığını, öteki uluslara iman kapısını nasıl açtığını anlattılar. ²⁸Oradaki öğrencilerin yanında uzun bir süre kaldılar.

14:24 Dağlık Pisidya eyaleti kıyıdaki Pamfilya eyaletinin hemen kuzeyinde bulunuyor. Bölgenin ana kenti Perge'ydi. Anlaşılan Pavlus daha önce bu kentten sadece geçmişti (bkz. Elç. 13:13) ama artık geri dönüp Müjde'yi bildirdi (bkz. Elç. 14:25).

14:25 "Antalya" Burası Perge'nin deniz limanıydı.

14:26 "gemiyle. . .Antakya'ya döndüler" Kıbrıs'a dönmediler. Barnaba, Markos diye tanınan Yuhanna yüzünden Pavlus'la tartıştıktan sonra Kıbrıs'a dönecek (bkz. Elç. 15:36-39).

▣ **"Tanrı'nın lütfuna emanet edildikleri"** Bu fiil dolaylamalı geçmişte geçmiş zamanlı edilgen fiildir. Ruh'un başlattığı ve devam ettirdiği ilk müjdeleme yolculuğu büyük bir başarıydı.

14:27 "inanlılar topluluğunu bir araya getirip Tanrı'nın. . .neler yaptığını. . .anlattılar" Pavlus'la Barnaba'nın kiliseye karşı sorumlularına dikkatinizi çekerim. "Öteki uluslara gönderilen Elçi" bile yerel kiliseye hesap veriyordu (Elç. 5:11'deki Özel Konu'ya bakınız). Ayrıca bu büyük başarıya imzasını atan şahsın YAHVE/Ruh olduğunu da ikrar ettiler.

Önderlere değil (bkz. Elç. 13:1), topluluğa hesap verdiler ve daha sonra misyon etkinlikleri hakkında Yeruşalim'deki topluluğa (bkz. Elç. 15:4), hatta yol boyunca uğradıkları her topluluğa hesap verdiler (bkz. Elç. 15:3). Onların üzerine tüm topluluğun el koyup yolculukları için onları görevlendirdiğini düşünüyorum.

▣ **"öteki uluslara iman kapısını nasıl açtığını"** Pavlus bu "iman kapısı" ifadesini oldukça sık kullanıyor (bkz. 1Ko. 16:9; 2Ko. 2:12; Kol. 4:3; ayrıca Va. 3:8'e de dikkat ediniz). Tanrı tüm insanlık için Müjde'de kimsenin kapayamayacağı bir kapı açtı. İsa'nın Elç. 1:8'deki sözleri artık gerçek anlamıyla yerine getiriliyor.

TARTIŖMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümelii. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Pavlus'un ilk müjdeleme yolculuğunu coğrafi konumlara göre özetleyin.
2. Pavlus'un hem Yahudilere hem putperestlere verdiği vaazların her ikisini özetleyin.
3. Oruç, çağdaş Hristiyanları hangi yönden ilgilendiriyor?
4. Markos diye tanınan Yuhanna müjdeleme ekibini niçin terk etti?

ELÇİLERİN İŞLERİ 15

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Yeruşalim'deki Toplantı	Sünnet Konusunda Anlaşmazlık	Öteki Ulusların Kabulü Üzerine Tartışma	Yeruşalim'deki Toplantısı	Antakya'da Tartışma
15:1-5	15:1-5	15:1-5	15:1-2 15:3-5	15:1-2 15:3-4 Yeruşalim'de Tartışma 15:5-7a Petrus'un Konuşması 15:7b-11 15:12 Yakup'un Konuşması 15:13-18
15:6-11	Yeruşalim Toplantısı 15:6-21	15:6-21	15:6-11	15:19-21 Elçilerin Mektubu
15:12-21			15:12-18	15:22-29 Antakya'daki Temsilciler 15:30-35
(16-18)	(16-18)	(16-18)		
Toplantı'nın Cevabı	Yeruşalim'in Kararı		15:19-21 Öteki Uluslardan Olan İmanlılara Mektup	
15:22-29	15:22-29 Suriye'de Hizmete Devam	15:22-29	15:22-29	
15:30-35	15:30-35	15:30-35	15:30-34 15:35	
Pavlus Barnaba'dan Ayrılıyor	Markos Denilen Yuhanna Yüzünden Anlaşmazlık	İkinci Müjdeleme Yolculuğuna Çıkış	Pavlus Barnaba'dan Ayrılıyor	Pavlus Barnaba'dan Ayrılıp Yanına Silas'ı Alıyor
15:36-41	15:36-41	15:36-41	15:36-41	15:36-38 15:39-40

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- A. Bu bölüm sıklıkla "Yeruşalim Toplantısı" adlandırılıyor.
- B. Bu, İlk Kilise'nin yöntem ve hedeflerinde önemli bir dönüm noktasıydı. Bir bakımdan Hristiyan dünyasının iki merkezi olan Yeruşalim ile Antakya'nın birleşmesiydi.
- C. Elç. 8-11'de Yahudi olmayanların Hristiyanlığa dönmesine özel durum olarak izin verilmiş gibi gözüküyor (onlar büsbütün, etkin putperestler değildi) ancak bu, aktif şekilde yürütülecek yeni bir politika değildi (bkz. 11:19).
- D. Bu bölümün Galatyalılar 2 ile ilişkisi tartışılan bir konudur. Gal. 2'nin arka planı Elç. 15 ya da Elç. 11:27-30 olabilir. Elç. 14'e Giriş, C'ye bakınız.

- E. İlginçtir ki Yahudi olmayanların, yani putperestlerin kesinlikle kurtulduğunu ispatlamak için, Pentikost'tan beri tekrar tekrar görülen başka dillerde konuşma belirtisi (Elç. 2, 8 ve 10; muhtemelen Elç. 15:8) kanıt olarak asla gösterilmiyor.

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 15:1-5

¹Yahudiye'den gelen bazı kişiler Antakya'daki kardeşlere, "Siz Musa'nın töresi uyarınca sünnet olmadıkça kurtulamazsınız" diye öğretiyorlardı. ²Pavlus'la Barnaba bu adamlarla bir hayli çekişip tartıştılar. Sonunda Pavlus'la Barnaba'nın, başka birkaç kardeşle birlikte Yerusuhalim'e gidip bu sorunu elçiler ve ihtiyarlarla görüşmesi kararlaştırıldı. ³Böylece kilise tarafından gönderilenler, öteki uluslardan olanların Tanrı'ya nasıl döndüğünü anlata anlata Fenike ve Samiriye bölgelerinden geçerek bütün kardeşlere büyük sevinç verdiler. ⁴Yerusuhalim'e geldiklerinde inanlılar topluluğu, elçiler ve ihtiyarlarca iyi karşılandılar. Tanrı'nın kendileri aracılığıyla yapmış olduğu her şeyi anlattılar. ⁵Ne var ki, Ferisi mezhebinden bazı imanlılar kalkıp şöyle dediler: "Öteki uluslardan olanları sünnet etmek ve onlara Musa'nın Yasası'na uymalarını buyurmak gerekir."

15:1 "Yahudiye'den gelen bazı kişiler" Bu paragraf Antakya'daki olaylardan söz ediyor. "Bazı kişiler" derken hem Yahudiliğe hem İsa'ya adanmış bir grup imanlı Yahudi'yi kastediyor. Onların gözünde İsa, Eski Antlaşma inancıyla yarışmamış, onu yeni bir inançla değiştirmemişti (bkz. Elç. 11:2; 15:5; Gal. 2:12), aksine onu yerine getirmişti (bkz. Mat. 5:17-19).

Bu kişilerin teolojisi, Galatyalılar'da bahsi geçen sahte Yahudi öğretmenlerle, yani Yahudileştirenlerle ilişkili. Bu adamlar bir şekilde Yerusuhalim'deki kiliseyle bağlantılıydı (bkz. Elç. 15:24) ancak resmi temsilcileri değillerdi.

▣ **"diye öğretiyorlardı"** Bu bir bitmemiş zaman fiilidir, (1) öğretmeye başladılar ya da (2) tekrar tekrar öğrettiler anlamına gelebilir.

▣ **"sünnet olmadıkça"** Bu, üçüncü sınıf koşullu cümledir, yani potansiyel eylem demektir. Sünnet, İbrahim'le torunlarına verilen anlaşma belirtisiydi (bkz. Yar. 17:10-11). Yahudilikte bu konu azımsanacak kadar değil, bizzat kurtuluşla alakalıydı. Bu adamlar YAHVE'ye götüren tek yolun Yahudilik olduğunu düşünüyorlardı (bkz. Elç. 15:5). Bu tür insanlara zamanla Yahudileştirenler dendi (bkz. Gal. 1:7; 2:4). Onlar İsa'ya inanıyorlardı, bunun yanı sıra Musa'nın Antlaşması'na uyma gerekliliğine inanıyorlardı (bkz. Elç. 15:5). Doğruluk, Tanrı'nın karşılıksız armağanına değil, onların eylemlerine bağlıydı. Kişi, yaptıkları sayesinde Tanrı'yla ilişki içerisinde olurdu (bkz. Rom. 3:21-30; Gal. 5:2-9). Asıl sorun "Tanrı halkı"nın kimler olduğu ve onların sahip oldukları niteliklerdi.

15:2 "Pavlus'la Barnaba bu adamlarla bir hayli çekişip tartıştılar" Luka, "bir hayli tartıştılar" ifadesini aşırı duygu belirtmek için kullanıyor (bkz. Luk. 23:19,25; Elç. 15:2; 19:40; 23:7,10; 24:5). Bu tartışma son derece önemliydi! Müjde bildirisinin özüne yönelikti:

1. İnsan Tanrı karşısında doğru konuma nasıl getirilir?
2. Yeni Antlaşma ile Musa'nın Antlaşması arasında ayrılmaz bir bağ var mı?

NASB çevirisindeki "bir hayli çekişip tartıştılar" ifadesi tam anlamıyla "azımsanmayacak kadar fikir ayrılığı ve sorgulama" demektir. *Young'ın Motamot Kutsal Kitap Çevirisi (Young's Literal Translation of the Bible)* (s. 95) "azımsanmayacak kadar geçimsizlik ve tartışma" diyor. Luka, burada olduğu gibi bir şeyleri az göstererek olumsuz cümle halinde ifade etme tekniğini sıkça kullanır. Elç. 12:18'deki tam nota bakınız.

▣ **"kardeşle birlikte"** Bununla "kilise" kastediliyor (bkz. Elç. 15:3). Elç. 15'te farklı liderlik tarzı ya da yönetim şekilleriyle ilgisi olan birkaç grup var.

1. 2,3,12, ve 22'nci ayetlerde kongregasyonel otoriteye değiniliyor.
2. 6'nci ve 22'nci ayetlerde Roma Katolik ya da Anglikan kilise yönetim şekli olan Elçisel ya da episkopal otoriteye (yani Yakup) değiniliyor.

3. 6'ncı ve 22'nci ayetlerde ihtiyarların otoritesine değiniliyor. Bu, görünüşe göre Presbiteryen yönetim şekliyle örtüşüyor.

Yeni Antlaşma'da tüm bu kilise yönetim yapıları var. Bir gün ölecek olan Elçilerin otoritesi zamanla topluluğun otoritesine dönüştü ve bu süreçte pastörler önderliğin katalizörüydü (bkz. Elç. 15:19).

Benim fikrimce kilisenin yönetim yapısı, önderlerin ruhsallığı kadar hayati önem taşıyor. Ruh'la dolu, Büyük Görev'e adanmış önderler Müjde açısından hayati önem taşır. Bazı yönetim şekilleri, genellikle kültürel siyasi modele istinaden rağbet görüp rağbetten düşer.

▣ **"başka birkaç kardeşle"** A. T. Robertson, *Yeni Antlaşma'da Sözel Resimler (Word Pictures in the New Testament)*, s. 224'te bu ayet üzerine ilginç bir yorum var: "Elbette bu, Elçilerin İşleri'nde adı geçmeyen bir Grek ve muhtemelen Luka'nın kardeşi Titus'tu (Gal. 2:1,3)." Elbette böyle bir olasılık var ama altında birtakım varsayımlar yatıyor. Şu konuda dikkatli olmalıyız: bir metnin önvarsayımlarımızla birlikte anlam ya da ima taşıması, has haliyle de bunları taşıyor anlamına gelmez! Genişletilmiş varsayımlarımız ne kadar geçerli olursa olsun asıl yazarın yazılarıyla yetinmemiz lazım.

▣ **"elçiler"** Yeruşalim Kilisesi'nin önderlik yapısı daha kararlaştırılmadı. Bazı metinlerde İsa'nın üvey kardeşi Yakup, önder gibi gözüküyor. Bu bölümde de aynısı geçerli gözüküyor. Yine de başka önderlik grupları mevcuttu (bkz. Elç. 15:4,22):

1. Onikiler
2. yerel liderler
3. topluluğun bütünü

Yakup'un bu gruplarla nasıl ilgisi olduğu tam olarak bilinmiyor. Ona Gal. 1:19'da Elçi deniyor. Bir başka ihtimal de ihtiyarlar grubunun kabul edilmiş lideri olmasıydı (bkz. 1Pe. 5:1'de Petrus kendine ihtiyar diyor; 2Yu. 1 ve 3Yu. 1'de Yuhanna kendine ihtiyar diyor).

▣ **"ihtiyarlarla"** Bu bağlamda "ihtiyarlar" derken havradan model alınmış ihtiyar önderler grubu kastediliyor. Elç. 11:30 ya da 14:23'teki nota bakınız.

15:3 "kilise" Elç. 5:11'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Fenike ve Samiriye bölgelerinden geçerek"** Bu bir bitmemiş zamanlı orta haber kipidir. Fenike'de çoğunlukla öteki uluslar yaşıyordu, Samiriye nüfusu ise Yahudilerle öteki ulusların karışımından oluşmaktaydı. Bu bölgelere daha önce Müjde bildirilmişti (bkz. Elç. 8:5 vd.; 11:19).

▣ **"öteki uluslardan olanların Tanrı'ya nasıl döndüğünü anlata anlata"** Görünüşe göre Pavlus'la Barnaba, Tanrı'nın öteki uluslar arasında gördüğü olağanüstü işleri iletişime geçtikleri her topluluğa anlatıyorlardı. Eski Antlaşma'ya dair bilgi sahibi insanlar, "uluslar"ın Tanrı'ya dönmesiyle peygamberliğin yerine getirildiğini biliyor (Yşa. 2:2-4; 42:6; 49:6)!

Bir diğer olasılık, görevin başarısını her yere yayarak Yeruşalim Kilisesi'nin olayı sessizce, gizlice yadsımasına engel olunacağıydı (bkz. Elç. 21:18-20).

▣ **"bütün kardeşlere büyük sevinç verdiler"** Bu bölgelerde öteki uluslar baskındı. Kilise toplulukları karmaydı. Bu kişilerin tepkisi Yeruşalim kilisesine peygamberlik niteliğinde bir hatırlatmadır. Helenistlerin başlattığı dünya çapındaki görev, Helenist kiliselerce onaylanıyor.

15:4 "inanlılar topluluğu, elçiler ve ihtiyarlarca" 22'nci ayette olduğu gibi bu ayette de kilisenin tüm yönetici grupları yazıyor.

▣ **"Tanrı'nın kendileri aracılığıyla yapmış olduğu her şeyi anlattılar"** Artık bu bir gelenektir!

15:5 "Ferisi mezhebinden bazı imanlılar" İsa'nın vadedilmiş Mesih olduğuna iman (bitmiş zamanlı etkin ortaç), kilisenin temeliydi. Fakat kilise içerisinde bu Mesih imanının İsrail'e verilmiş vaatler ve antlaşmalarla nasıl

bağlantılı olduğu konusunda fikir ayrılıkları vardı. Sözü nü esirgemeyen bu kurtulmuş Ferisiler grubu (Grekçede "kalkıp" ifadesi vurgu yapmak için cümle nin başında gelir) Eski Antlaşma'nın esinlendirilmiş ve sonsuz olduğunu, dolayısıyla devam ettirilmesi gerektiğini düşünüyordu (bkz. Mat. 5:17-19)! İmanlı, İsa'ya güvenip Musa'ya itaat etmeli (yani *dei*, onları [1] sünnet etmek; [2] uymak ve [3] buyurmak; üçü de mastar). Romalılar 1-8 ve Galatyalılar'ın teolojik içeriğini tam da bu soru oluşturuyor! Elç. 5:34'teki ÖZEL KONU: FERİSİLER'e bakınız.

▣ **"gerekir"** *Dei* üzerine Elç. 1:16'daki tam nota bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 15:6-11

“Elçilerle ihtiyarlar bu konuyu görüşmek için toplandılar. ⁷Uzunca bir tartışmadan sonra Petrus ayağa kalkıp onlara, "Kardeşler" dedi, "Öteki uluslar Müjde'nin bildirisini benim ağızımdan duyup inansınlar diye Tanrı'nın uzun zaman önce aranızdan beni seçtiğini biliyorsunuz. ⁸İnsanın yüreğini bilen Tanrı, Kutsal Ruh'u tıpkı bize verdiği gibi onlara da vermekle, onları kabul ettiğini gösterdi. ⁹Onlarla bizim aramızda hiçbir ayırım yapmadı, iman etmeleri üzerine yüreklerini arındırdı. ¹⁰Öyleyse, ne bizim ne de atalarımızın taşıyamadığı bir boyunduruğu öğrencilerin boynuna geçirerek şimdi neden Tanrı'yı deniyorsunuz? ¹¹Bizler, Rab İsa'nın lütfuyla kurtulduğumuza inanıyoruz; onlar da öyle.”

15:6 "Elçilerle ihtiyarlar. . .toplandılar" Burada ilk önce önderler kendi aralarında toplandı. Bu, Presbiteryen yönetim modelini yansıtır.

15:7 "Uzunca bir tartışmadan sonra" Önderler hemfikir değildi. Kimileri Elç. 15:5'teki önermeye katılıyor. Bunların hepsi içten imanlılardı. Fakat bazıları Müjde'nin radikal doğasını göremeyip adetlerine bağlı kalıyordu. Elçiler bile bunu hemen kavrayamamıştı (bkz. Elç. 8:1). Politika belirlemenin unsurlarına dikkatinizi çekerim: (1) kendi aralarında tartışma; (2) açık tartışma; (3) topluluk olarak oylama.

▣ **"Petrus ayağa kalkıp"** Toplanmış gruba konuşmanın yolu bu olmalı (bkz. Elç. 15:5). Bundan itibaren kitapta Petrus'tan söz edilmiyor. Petrus, Kornelius'la yaşadıklarını anımsıyor (bkz. Elç. 10-11).

▣ **"Öteki uluslar Müjde'nin bildirisini. . .duyup inansınlar"** Tanrı Petrus'un tanıklığını kullanarak ulusları sevdiğini ve kabul ettiğini gösterdi. Tanrı bu yeni radikal anlayışın aşamalarla ilerlemesine izin verdi.

1. ilk başta Samiriyeliler, Elç. 8
2. Etiyopyalı Hadım, Elç. 8
3. Kornelius, Elç. 10-11

Bunlar büsbütün, etkin putperestler değildi, hepsi Yahudilikle ilişkiliydi. Lakin 1 ve 3, ilk kiliseye Tanrı'nın öteki grupları kabul ettiğini ispatlayan Pentikost'ta yaşananlar tarafından doğrulandı.

15:8 "İnsan yüreğini bilen Tanrı" Petrus, Tanrı'nın öteki uluslardan O'na iman edenlerin imanını tamamen bildiğini bu şekilde tasdik etti (bkz. 1Sa. 1:24; 16:7; Mez. 26:2; 139:1; Özd. 21:2; 24:12; Yer. 11:20; 17:10; Luk. 16:15; Rom. 8:27; Va. 2:23).

▣ **"Kutsal Ruh'u. . .onlara da vermekle"** Anlaşılan bu, Pentikost'ta yaşanan ruhsal olaylarla aynı türden bir olaya işaret ediyor ("tıpkı bize verdiği gibi"). Ruh aynen bu şekilde Yerusolim'de, Samiriye'de ve Sezariye'de de belirdi. Yahudi imanlılar için bu, Tanrı'nın diğer insan gruplarını kabul ettiğine dair işaret etti (bkz. Elç. 15:9; 11:17).

15:9 "Onlarla bizim aramızda hiçbir ayırım yapmadı" Petrus'un Elç. 10:28,34; 11:12'de vardığı teolojik sonuç buydu. Tanrı, insanlar arasında rütbelerine göre ayırım yapmaz (bkz. Gal. 3:28; Ef. 3:11-4:13; Kol. 3:11). Tüm insanlar Tanrı'nın suretinde yaratıldı (bkz. Yar. 1:26-27). Tanrı tüm insanların kurtuluşunu arzuluyor (bkz. Yar. 12:3; Çık. 19:5-6; 1Ti. 2:4; 4:10; Tit. 2:11; 2Pe. 3:9)! Tanrı bütün dünyayı seviyor (bkz. Yu. 3:16-17).

▣ **"iman etmeleri üzerine yüreklerini arındırdı"** Septuaginta'da bu terim Levililerin arınmasını niteliyor. Bizi Tanrı'dan ayıran şeylerin ortadan kaldırılışını ifade eder.

Aynı fiil, Elç. 10:15 ve 11:9'da Petrus'un temiz ve murdar hayvanlarla ilgili görüşünde kullanılıyor (Yar. 7:2,8; 8:20'nin LXX çevirisini takip ediyor).

Luka Müjdesi'nde cüzzamın iyileştirilmesi için kullanılıyor (bkz. Elç. 4:27; 5:12,13; 7:22; 17:14,17). Günahın arınmanın güçlü bir metaforu haline geldi (bkz. İbr. 9:22,23; 1Yu. 1:7).

Eski Antlaşma'da kişinin bütününden "yürek" olarak söz edilir. Elç. 1:24'teki Özel Konu'ya bakınız. Bu gayri Yahudiler Mesih aracılığıyla tamamen arınmış ve Tanrı tarafından kabul edilmiştir. Müjde bildirisine imanları sayesinde arındılar. İsa'nın şahsına, yaptıklarına inanmış, kuşku duymadan güvenmiş ve O'nu kabul etmişler (bkz. Rom. 3:21-5:11; Gal. 2:15-21).

15:10 "neden Tanrı'yı deniyorsunuz" Bu ifade Eski Antlaşma'da Çık. 17:2,7 ve Yas. 6:16'ya dayanıyor. Grekçe sınamak/denemek terimi, yani *peirazō*, "yıkım getirmek niyetiyle sınamak" anlamını akla getirir. Bu ciddi bir konuydu! Elç. 5:9'daki Özel Konu: Grekçe Sınama Terimleri ve Yan Anlamları'na bakınız.

▣ **"boyunduruğu"** Hahamlar bunu *Shema* duasını söylemek için kullanırdı, Yas. 6:4-5; dolayısıyla hem yazılı hem sözlü Yasa'yı temsil ediyor (bkz. Mat. 23:4; Luk. 11:46; Gal. 5:1). İsa bu ifadeyi Mat. 11:29'da Yeni Antlaşma'nın talepleri için kullanıyor.

▣ **"ne bizim ne de atalarımızın taşıyamadığı"** Bu, İsa'nın öğretilerini yansıtıyor (bkz. Luk. 11:46). Pavlus, Gal. 3'te bu konuyu ele alıyor. Ancak burada Yakup gibi Yahudiliğin yükünü hisseden Petrus konuşuyor (bkz. Gal. 2:11-21).

Bu ifadeyle düşmüş insanlığın kutsal bir yasaya uyamadığı için Yasa'nın kurtuluş sağlayamadığına dair teolojik gerçeği itiraf ediyor (bkz. Rom. 7)! Kurtuluş, insan eylemlerine bağlı olamazdı. Hâlâ da bağlı olamaz. Lakin kurtulmuş, ruhsal armağanlara sahip, Ruh'la dolu imanlılar dindar bir yaşam sürmeli (bkz. Mat. 11:30; Ef. 1:4; 2:10). Dindarlık (yani Mesih'e benzeyiş, Rom. 8:29; Gal. 4:19; Ef. 4:13) her zaman Hristiyanlığın hedefidir. Amacı kişisel gurur ya da hüküm verici legalizm değil, müjdeleme fırsatları sağlamaktır.

15:11 Bu, lütuf sayesinde ve iman aracılığıyla kurtuluşun ("kurtulduğumuza," aorist edilgen mastar) özetidir (Petrus için bkz. Elç. 2-3; Pavlus için bkz. Elç. 13:38-39; Rom. 3-8; Gal. 3; Ef. 1-2). Dikkat ederseniz kurtuluş yolu hem Yahudiler hem öteki uluslar için aynı (bkz. Rom. 3:21-31; 4; Ef. 2:1-10).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 15:12-21

¹²Bunun üzerine bütün topluluk sustu ve Barnaba'yla Pavlus'u dinlemeye başladı. Barnaba'yla Pavlus, Tanrı'nın kendileri aracılığıyla öteki uluslar arasında yaptığı harikalarla belirtileri tek tek anlattılar.

¹³Onlar konuşmalarını bitirince Yakup söz aldı: "Kardeşler, beni dinleyin" dedi. ¹⁴"Simun, Tanrı'nın öteki uluslardan kendine ait olacak bir halk çıkarmak amacıyla onlara ilk kez nasıl yaklaştığımı anlatmıştır. ¹⁵

¹⁶Peygamberlerin sözleri de bunu doğrulamaktadır. Yazılmış olduğu gibi: 'Bundan sonra ben geri dönüp, Davut'un yıkık konutunu yeniden kuracağım. Onun yıkıntılarını yeniden kurup Onu tekrar ayağa kaldıracağım. ¹⁷⁻¹⁸Öyle ki, geriye kalan insanlar, Bana ait olan bütün uluslar Rab'bi arasınlar. Bunları ta başlangıçtan bildiren Rab, İşte böyle diyor.' ¹⁹"Bu nedenle, kanımca öteki uluslardan Tanrı'ya dönenlere güçlük çıkarmamalıyız. ²⁰Ancak putlara sunulup murdar hale gelen etlerden, fuhuştan, boğularak öldürülen hayvanların etinden ve kandan sakınmaları gerektiğini onlara yazmalıyız. ²¹Çünkü çok eski zamanlardan beri Musa'nın sözleri her kentte duyurulmakta, her Şabat Günü havralarda okunmaktadır."

15:12 "bütün topluluk sustu ve . . .dinlemeye başladı" Petrus'un sözleri önderleri yatıştırmıştı. Bağlama bakılırsa bu noktada iki müjdecî yaptıkları müjdecilik yolculuğunun üzerinden ikinci kez geçti. Bu sefer önderler onları dinledi! *Jerome'un Kutsal Kitap Yorumu (The Jerome Biblical Commentary)* (C. 2, s. 195), Elç. 15:6-11'deki kilise toplantısından ayrı başka bir toplantı olduğuna inanıyor. Ben bunların aynı toplantı olduğunu düşünüyorum.

▣ **"Barnaba'yla Pavlus"** Burası Barnaba'nın mensup olduğu kilise olduğu için isimlerin sırası değişmiş.

▣ **"harikalarla belirtileri tek tek anlattılar"** Elçilerin İşleri'nde Pentikost gününde başka dillerle konuşma olayının teolojik amacı Tanrı'nın kabulünü belirtmektir. Acaba özellikle bu belirti bir şeyleri onaylamak suretiyle sıkça tekrarlanıyor muydu?

Belirtileri İsa (bkz. Elç. 2:22), Elçiler (bkz. Elç. 2:43; 3:7; 4:16,30; 5:12), Yediler (bkz. Elç. 6:8; 8:6,13) ve Pavlus'la Barnaba (bkz. Elç. 14:3; 15:12) gösteriyordu. Tanrı, Müjde aracılığıyla bu belirtileri ve harikaları göstererek varlığını ve gücünü onaylıyordu. Bunlar da Yahudileştiren gruba Tanrı'nın tam anlamıyla putperest kişileri sırf lütfuna dayanarak imanları aracılığıyla tamamen kabul ettiğini ispat ediyordu.

15:13 "Yakup" Elçi Yakup Elç. 12:1-2'de öldürüldüğü için bu başka bir Yakup. Bu, Yeruşalim kilisesinin önderi, Yeni Antlaşma'daki Yakup kitabının yazarı ve İsa'nın üvey kardeşiydi. Kendisi "Adil" Yakup olarak tanınıyordu. Bazen de dizleri üzerinde sık sık dua ettiği için kendisine "deve dizi" deniyordu. Yeruşalim'deki iki esas önder olan Petrus'la Yakup bu konuda fikirlerini sakınmıyorlar. Elç. 12:17'deki Özel Konu'ya bakınız.

15:14 "Simun" Bu, Petrus'tur (bkz. 2Pe. 1:1).

▣ **"Tanrı'nın öteki uluslardan kendine ait olacak bir halk çıkarmak amacıyla"** Eski Antlaşma peygamberlerin evrensel vurgusu budur (ör. Yşa. 2:2-4; 42:6; 45:20-23; 49:6; 52:10). Tanrı halkının en başından beri hem Yahudiler hem öteki uluslardan oluşması tasarlanmıştı (bkz. Yar. 3:15; 12:3; Çık. 9:16; Ef. 2:11-3:13).

"Kendine ait olacak" ifadesi, Yer. 13:11 ile 32:20 ya da Yşa. 63:12,14 ayetlerine gönderme olabilir.

15:15-18 "Yazılmış olduğu gibi" Bu, Septuaginta'da Amo. 9:11-12'den serbest alıntıdır. 17'nci ayetteki "insanlar" terimi Mazoretik Metin'de *Edom* (ulus olan); Septuaginta'daysa *anthropos*, yani insanlıktır. Yakup, bu durumda Tanrı'nın kurtuluş vaadinin evrenselliğini özellikle ifade ettiği için Septuaginta'yı alıntılıyor.

Dikkat ederseniz vadedilen eylemler YAHVE'ye ait. Bu, Hez. 36:22-38'e benziyor. Birinci tekil şahıs eklerinin sayısına dikkat ediniz!

MT ile açıkça uyuşmayan bu LXX alıntısı asıl iman meselesinin kusursuz bir metin olmadığını, kusursuz Tanrı ve O'nun insanlık için planı olduğunu gösteriyor. Eski ve Yeni Antlaşma'nın metinsel çeşitleri hiçbirimizin hoşuna gitmese de bunlar, imanlıların Kutsal Yazı'nın güvenilirliğine olan güvenini etkilemiyor. Tanrı Kendini düşmüş insanlara etkili ve sadık biçimde göstermiştir! Elle çoğaltılmış antik metinler, bu vahyi reddetmek için bahane olamaz. Bakınız Manfred Brauch, *Kutsal Yazı'nın Suistimali (Abusing Scripture)*, 1'inci Bölüm, "Kutsal Yazı'nın Doğası (The Nature of Scripture)," s. 23-32.

15:16 Bağlamdan açıkça anlaşıldığı üzere Yakup bu Septuaginta alıntısını ulusların da dahil edildiğini iddia etmek için seçip uyarlıyor. Bu metni ayrıca Musa'nın Eski Antlaşma'da kurduğu dinin yıkılışını ileri sürmesinden dolayı seçmiş olabilir mi? Yeni Antlaşma her bakımdan farklı.

1. insan eylemlerine değil, Tanrı'nın lütfuna dayalı (yani liyakat değil, armağan)
2. Tapınağa değil, Mesih'e odaklı (yeni Tapınak İsa'dır)
3. Yahudi ırkına odaklanmaz, tüm dünyayı kapsar

Bu değişiklikler, imanlılar arasındaki sünnet yanlıları açısından yıkıcıydı. Şimdiye baş Elçi Petrus, Mesih'e dönmüş haham Elçi Pavlus ve Yeruşalim kilisesinin önderi Yakup hepten, ana kiliseyle misyon kiliseleriye oy çokluğuyla bu gruba karşı fikir birliğinde!

15:17 Ne kadar da harika bir evrensel deyiş. Bununla birlikte "seçme" doktrinini çağrıştıran "Bana ait olan bütün uluslar" ifadesine de dikkat ediniz (bkz. Dan. 9:19). Bir tür tapınma deneyimini belirtir (bkz. Yas. 28:10'un LXX çevirisi; ayrıca Yşa. 63:19; Yer. 14:9'u dikkate alınız).

15:18 Öteki ulusların da kurtuluşa dahil olması Tanrı'nın ezeli planı olmuştur (bkz. Gal. 3:26-29; Ef. 3:3-6, ayrıca Elç. 1:8'deki Özel Konu'ya bakınız). Kurtuluş yolunu Kral Davut'un soyundan gelen biri sağlayacak (bkz. Elç. 15:16; 2Ta. 6:33).

15:19 Yakup'un vardığı sonuç budur.

15:20 Bu kuralların amacı (1) karma kiliselerde masa başında paydaşlık temin etmek ve (2) Yahudi yerlilerle Müjde'yi paylaşma olasılığını yükseltmekti. Yahudi olmayanların bireysel ve kişisel kurtuluşuyla bu kuralların hiç ilgisi yok! Kurallar hem Yahudilerin duyarlıklarına hem putperestlerin ibadet ederken kaçtıkları aşırılıklara yönelikti (bkz. Elç. 15:29; 21:25).

Levililer'deki yasalar, Yahudilerle Kenanlılar arasında sosyal ve dinsel bir farklılığı belirginleştirmek üzere verilmişti. Amaçları düpedüz paydaşlığı engellemekti; buradaysa tam tersi. Bu "gerekli olan" kurallar, iki kültürden imanlıların arasındaki paydaşlığı sürdürmekte yardımcı oluyor!

Bu Elçisel Buyruk'la ilgili birçok Grekçe el yazması çeşidi mevcut. Kimileri iki, üç ya da dört maddeden oluşuyor. Alternatifler üzerine kapsamlı inceleme için bakınız: Bruce M. Metzger, *Yunanca Yeni Antlaşma Üzerine Metinsel Yorumlar (A Textual Commentary on the Greek New Testament)*, s. 429-434. İngilizce çevirilerin çoğunda dört maddeli liste geçiyor.

NASB, NRSV,
REB "zinadan"
NKJV, REV,
NET "cinsel ahlaksızlıktan"
NJB "yasadışı evliliklerden"

Emin olmak zor olsa da bu yasak, şunlara yönelik olabilir:

1. putperestlerin ahlaka aykırı tapınma usulleri (yani ahlaksızlık)
2. Yahudilerin enseste karşı duyarlıkları (bkz. Lev. 18; bkz. F. F. Bruce, *Sorulara Cevaplar (Answers to Questions)*, s. 43; NJB)

▣ **"boğularak öldürülen. . .ve kandan"** Bazı yorumcular bu iki yasağı Musa'nın yemek yasalarıyla bağdaştırıyor (bkz. Lev. 17:8-16). Ancak kanla ilgili yasak, Musa'nın yazılarında bir diğer büyük sorun olan cinayeti kastediyor olabilir.

15:21 Bu ayet,

1. ya tüm bölgelerde Tevrat'ın Yahudi olmayanlara öğretildiğini yasacılara temin etmeyi hedefliyor
2. ya da Yahudiler her bölgede bulunduğu için onlara etkili şekilde müjdeleme yapılsın diye vicdan rahatsızlığı çektirmemeyi öğütlüyor (bkz. 2Ko. 3:14-15)

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 15:22-29

²²Bunun üzerine bütün inanlılar topluluğuyla elçiler ve ihtiyarlar, kendi aralarından seçtikleri adamları Pavlus ve Barnaba'yla birlikte Antakya'ya göndermeye karar verdiler. Kardeşlerin önde gelenlerinden Barsabba denilen Yahuda ile Silas'ı seçtiler. ²³Onların eliyle şu mektubu yolladılar: "Kardeşleriniz olan biz elçilerle ihtiyarlardan, öteki uluslardan olup Antakya, Suriye ve Kilikya'da bulunan siz kardeşlere selam! ²⁴Bizden bazı kişilerin yanınıza geldiğini, sözleriyle sizi tedirgin edip aklınızı karıştırdığını duyduk. Oysa onları biz göndermedik. ²⁵Bu nedenle aramızdan seçtiğimiz bazı kişileri, sevgili kardeşlerimiz Barnaba ve Pavlus'la birlikte size göndermeye oybirliğiyle karar verdik. ²⁶Bu ikisi, Rabbimiz İsa Mesih'in adı uğruna canlarını gözden çıkarmış kişilerdir. ²⁷Kararımız uyarınca size Yahuda ile Silas'ı gönderiyoruz. Onlar aynı şeyleri sözlü olarak da aktaracaklar. ²⁸⁻²⁹Kutsal Ruh ve bizler, gerekli olan şu kuralların dışında size herhangi bir şey yüklememeyi uygun gördük: Putlara sunulan kurbanların etinden, kandan, boğularak öldürülen hayvanların etinden ve fuhuştan sakınmalısınız. Bunlardan kaçınırsanız, iyi edersiniz. Esen kalın."

15:22 Bu temsilciler kurallara boyun eğdirmek için değil (bkz. Elç. 15:23), dayanışma sağlamak için gönderildi.

▣ **"Barsabba denilen Yahuda"** Bu sadık önder, Yeni Antlaşma'da geçen birçokları gibi bizim açımızdan muammadır. Yeni Antlaşma'da kendisi hakkında başka hiçbir şey yazmıyor. Fakat Tanrı onu iyi tanıyor!

Bu adamın, Elç. 1:23'te Yahuda İskariot'un yerine geçecek adaylardan biri olan Yusuf Barsabba'nın kardeşi olması bir nebze mümkündür. Öyleyse ikisi de Barsabba adında birinin oğullarıydı.

▣ **"Silas"** Barnaba gibi bu adam da Yeruslaim kilisesinde önderdi. Pavlus'un Silvanus diye çağırdığı bu Silas, ikinci müjdeleme yolculuğunda Pavlus'un yol arkadaşı olarak Barnaba'nın yerine geçecek. Pavlus, (1) Onikiler'inkinden farklı bir Müjde duyurmakla ya da (2) ana kiliseyle paydaşlık içerisinde olmamakla suçlandığında onu bu kaygılara ve ithamlara karşı savunsun diye Silas'ı seçmiş olabilir.

ÖZEL KONU: SİLAS/SİLVANUS

Barnaba ve Markos diye tanınan Yuhanna Kıbrıs'a dönünce Pavlus, ikinci müjdeleme yolculuğunda (Elç. 15:40-18:5) kendisine eşlik etmesi için Silas'ı, ya da diğer adıyla Silvanus'u seçti (Markos tartışması, bkz. Elç. 15:36-39).

- A. Kutsal Kitap'ta bu adamdan ilk kez Elç. 15:22'de, Yeruslaim Kilisesi kardeşlerinin önde gelenlerinden biri olarak söz ediliyor.
- B. O aynı zamanda bir peygamberdi (bkz. Elç. 15:32).
- C. Pavlus gibi o da Roma vatandaşıydı (bkz. Elç. 16:37-38).
- D. O ve Yahuda Barsabba, durum teftişi için Yeruslaim Kilisesi tarafından Antakya'ya gönderildi (bkz. Elç. 15:22,30-35).
- E. 2Ko. 1:19'da Pavlus birlikte Müjde'yi duyurduklarını söylüyor.
- F. Sonradan 1. Petrus'un yazarı olarak Petrus'la bağdaştırılıyor (bkz. 1Pe. 5:12; belki de Petrus bu yüzden Pavlus'a benziyor)
- G. Pavlus'la Petrus onu Silvanus adlandırıyor; Luka'ysa Silas adını kullanıyor (Saul'un Aramice hali). Silas onun Yahudi adı, Silvanus ise Latin adı olabilir (bkz. F. F. Bruce, *Pavlus: Özgür Yürekli Elçi (Apostle of the Heart)*, s. 213).

15:23 Yeruslaim Toplantısı'nın mektubu yalnızca, anlaşılabilir büyük sayıda imanlı Yahudi mensubu olan belirli kiliselere hitap ediyordu. Yakup'un sadece belirli bölgeleri listelemesi, bunların öteki uluslara ait kiliselerin hepsini ilgilendiren kurallar olmadığını gösteriyor. Mektubun tek amacı paydaşlık ve müjdelemeyi sağlamaktır, ahlaki ya da kurtuluş için gerekli kurallar koymak değil!

Peki siz, çağdaş imanlılar olarak Koşer şartlarında olmayan etlerden kategorik olarak kaçınır mısınız? Bakınız:

1. Manfred Brauch, *Kutsal Yazı'nın Suistimali (Abusing Scripture)*, 7'nci Bölüm, "Bağlamın Suistimali: Tarihsel Durum ve Kültürel Gerçeklik (The Abuse of Context: Historical Situation and Cultural Reality)," s. 202-249
2. Gordon Fee, *Müjde ve Ruh (Gospel and Spirit)*
3. *Kutsal Kitap'ın Zor Sözleri (Hard Sayings of the Bible)*, "Hristiyanlar Koşer Kurallarına Ne Kadar Uymalı? (How Kosher Should Christians Live?)" s. 527-530 ve "Yemek Ya Da Yememek (To Eat or Not to Eat)," s. 576-578

Bu makalelerin hepsi faydalıdır. Diğer bilgi sahibi, samimi ve Kutsal Kitap'a inanan Hristiyanların bu sorunlarla pençeşmesini okumak insanı çok avutuyor. Yazılarıyla başka imanlılara sahip oldukları ışığa göre düşünüp yaşama özgürlüğünü veriyorlar. Sağlıklı, büyüyen, Büyük Görev kiliselerinde anahtar unsur tekdüzelik değil, bir olmaktır.

▣ **"Kilikya"** Burası Pavlus'un doğduğu bölgedir (bkz. Elç. 22:3).

15:24 Bu ayet, Yeruslm kilisesinin ne yetkiye ne de resmi statüye sahip bazı mensuplarının (bkz. El. 15:1) (1) bu misyon kiliselerini ziyaret edip (2) Musa'nın yasa­sına uymalarını talep ettiklerinden (bkz. El. 15:1) haberdar edildiğini gösteriyor. Yeni Antlaşma'da sadece burada kullanılıp güçlü bir askeri terim olan *anaskeuaz* fiili, bir kenti yağmalamak demek oluyor.

15:25

NASB "hemfikir olup"
NKJV "oybirliğiyle bir araya gelip"
NRSV, NJB "oybirliğiyle karar verdik"
TEV "toplandık ve hep birlikte anlaştık"

İmanlılar arasındaki bu birlik, Ruh'un aralarında bulunduğunu gösteriyor (bkz. El. 15:28). Ama dikkat ederseniz bu, toplantıda konunun görüşülmediği ya da sağlam fikir alışverişi yapılmadığı anlamına gelmez, aksine konu bütün yönleriyle herkesin bilgisine sunulduktan sonra imanlılar atılacak adımlar üzerine oydaştı.

Aynı gerilimin, aynı tartışmanın defalarca yaşanmaması adına bu birleşik teolojik anlaşmanın gurbette yayımlanması gerekiyordu. Yeruslm kilisesi artık Müjde'nin içeriği ve bunun Yahudi olmayanlar açısından ne anlama geldiği konusunda resmi bir görüş bildirmiştir!

15:26 Pavlus'la Barnaba sadece misyon işinin başarılarında değil, zorluklarında da ortaktı. Bu savunmasızlık geçici bir duygu değildi, sarsılmaz bir bağlılıktı (bitmiş zamanlı etkin ortaç).

15:28 "Kutsal Ruh ve bizler" Tanrı bu kritik toplantıda bulunuyordu. Görüşme aracılığıyla kendi isteğini dile getirdi! Birliği sağlayan ise Kutsal Ruh'tu. Burada Kutsal Kitap'a dayalı antlaşmanın iki ynu de vurgulanmakta—Tanrı'nın etkinliği, insanların da buna uygun olarak verdiği karşılık. Dikkat ederseniz bu bir uzlaşmaydı; her iki taraf kazanlıydı. Sadece lütuf, sadece iman Müjde'si doğrulanırken Yahudilerin duyarlılıklarına saygı gösterildi. El. 1:2'deki **ÖZEL KONU: KUTSAL RUH'UN şAHSI'na bakınız.**

▣ **"gerekli olan şu kuralların"** Bunlar insanın kişisel, bireysel kurtuluşunu değil, yerel kiliselerdeki imanlı Yahudilerle imanlı yabancılar arasındaki paydaşlığı ilgilendiriyor.

15:29 Bu, teki uluslardan imanlıların putperest geçmişleriyle tüm bağlarını koparması demektir. Hristiyanlığın bahsettiiği özgürlükle yüklediği sorumluluğu dengelemek zor fakat zorunludur (bkz. Rom. 14:1-5:13; 1Ko. 8:1-13; 10:23-28). Reddedilen  şeyin hepsi bu putperestlerin önceki ibadetinde vardı!

Bu "gerekli" kurallar, değişik Grekçe el yazmalarında çeşitli şekillerde listeleniyor. Asıl soru, neyle ilgili olduklarıdır.

1. putlara sunulan kurban derken kastedilen ettir (bkz. 1Ko. 8; 10:23-33)
2. kan derken kastedilen
 - a. ya Koşer olmayan et
 - b. ya da kasten adam öldürmedir
3. boğulmayla ilgili kural, hayvanların Koşer olmayan usulle öldürülmesiyle ilgili; dolayısıyla ilk iki kural da Yahudilerin yemek konusundaki duyarlılıklarıyla (Lev. 11) ilgilidir
4. fuhuş derken kastedilen
 - a. ya putperestlerin ibadet ritüellerine (ayrıca yemeklerine) katılım
 - b. ya da Eski Antlaşma'da Levililer'de enseste karşı yasalar olabilir (bkz. Lev. 18; bkz. F. F. Bruce, *Sorulara Cevaplar (Answers to Questions)*, s. 43)

Tüm bu "gerekli" kurallar kurtuluşla değil, karma kiliselerde paydaşlık ve Müjde'yi Yahudilerle paylaşma fırsatlarının artırılmasıyla ilgilidir. Bakınız: F. F. Bruce, *Sorulara Cevaplar (Answers to Questions)*, s. 80-81.

ÖZEL KONU: HRİSTİYANLARIN ÖZGÜRLÜĞÜ İLE SORUMLULUKLARI (kaynak: Rom. 14:1-15:13)

- A. Rom. 14:1-15:13'te Hristiyanların özgürlüğüyle sorumluluğu paradoksu dengelenmeye çalışılıyor. Bu yazınsal birim Rom. 14:1'den 15:13'e kadar uzar.
- B. Bu bölüme neden olmuş sorun Roma kilisesindeki Yahudi ve öteki uluslardan imanlılar arasındaki gerginlik olabilir. İman etmeden önce Yahudiler legalizme, putperestler ise ahlaksızlığa eğilim gösteriyordu. Unutmayın, bu bölüm İsa'nın içten takipçilerine hitap ediyor. Bu bölüm dünyevi imanlılara hitap etmiyor. Her iki gruba en yüksek güdü isnat ediliyor. Her iki tarafın aşırılıklarında tehlike var. Bu metin, ne gereksiz detaylara takılan legalizme ne de gösterişçi serbestliğe izin niteliğinde değildir.
- C. İmanlılar, kendi teolojilerini ya da etiklerini tüm diğer imanlıların standardı haline getirmekten sakınmalıdır (bkz. 2Ko. 10:12). İmanlılar, sahip oldukları ışıktaki yürümeli ancak kendi teolojilerinin otomatik olarak Tanrı'nın teolojisi olmadığını anlamalıdır. İmanlılar hâlâ günahın etkisi altındadır. Kutsal Yazılar'ı, aklımızı ve deneyimlerimizi kullanarak birbirimizi teşvik etmeli, uyarmalı ve öğretmeli, ancak bunu her zaman sevgiyle yapmalıyız. İnsanın bilgisi arttıkça bilgisizliğinin farkına varıyor (bkz. 1Ko. 13:12)!
- D. Kişinin Tanrı karşısındaki tutumu ve güdeleri, bir Hristiyan kardeşin davranışlarını değerlendirmenin gerçek anahtarlarıdır. Hristiyanlar birbirlerine nasıl davrandıkları konusunda yargılanmak üzere Mesih'in karşısına çıkacaktır (bkz. Elç. 15:10,12 ve 2Ko. 5:10).
- E. Martin Luther şöyle demiştir: "Bir Hristiyan herkesin en özgür Efendisidir, kimseye tabi olmaz; Bir Hristiyan herkesin en vazifesinas hizmetçisidir, herkese tabidir." Kutsal Kitap'ın gerçekleri genelde paradoks halinde ortaya atılır (bkz. Özel Konu: Kutsal Yazılar'da Paradoks).
- F. Bu zor fakat önemli konu Rom. 14:1-15:13'te, 1Ko. 8-10'da ve Kol. 2:8-23'te ele alınıyor.
- G. Lakin içten imanlılar arasında çokçuluğun kötü bir şey olmadığını belirtmek lazım. Her imanlının güçlü ve zayıf yönleri var. Herkes sahip olduğu ışıktaki yürümeli, Kutsal Kitap'tan ve Ruh'tan gelecek başka ışıklara daima açık olmalı. Her şeyin aynada silik görüntü gibi gözüktüğü bu dönemde (1Ko. 13:8-13) karşılıklı aydınlanma için insan sevgide (Elç. 15:15) ve barışta (Elç. 15:17,19) yürümeli.
- İmanlılar olarak farklılıklarımız, Tanrı'nın imansızlara, Mesih'te bağışlanma ve yenilenme bulmaları için açık kapısıdır. Kutsal Kitap çerçevesinde Hristiyan çokçuluk, müjdeleme açısından iyi bir şeydir!
- H. Pavlus'un bu gruplara verdiği "daha güçlü" ve "daha zayıf" sıfatları bizde onlara karşı önyargı yaratıyor. Pavlus'un amacı kesinlikle bu değildi. Her iki grup içten imanlıydı. Diğer Hristiyanları kendimize benzetmeye çalışmamalıyız! Biz Mesih'te birbirimizi kabul ediyoruz!
- I. Argümanın tamamını şöyle ana hatlara ayırmak mümkün:
1. birbirinizi kabul edin çünkü Tanrı bizi Mesih aracılığıyla kabul ediyor (Elç. 15:14:1,3; 15:7)
 2. birbirinizi yargılamayın çünkü tek Efendimiz, tek Yargıcımız Mesih'tir (bkz. Elç. 14:3-12)
 3. sevgi, kişisel özgürlükten önemlidir bkz. Elç. 14:13-23)
 4. Mesih'in örneğini izleyin ve haklarınızı diğerlerinin aydınlanması ve iyiliği için kenara atın (bkz. Elç. 15:1-13)

▣ **"kaçınırsanız"** Dil bilgisi açısından bu bir koşul cümlesi değil. NJB çevirisinde "bunlardan kaçınmın ve doğru olanı yapmış olursunuz" yazıyor.

▣ **"Esen kalın"** Bu bitmiş zamanlı edilgen emir kipi, güç ve sağlık dilemek için yaygın olarak kullanılan bir kapanış ifadesiydi.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 15:30-35

³⁰Adamlar böylece yola koyulup Antakya'ya gittiler. Topluluğu bir araya getirerek onlara mektubu verdiler. ³¹İmanlılar, mektuptaki yüreklendirici sözleri okuyunca sevindiler. ³²Kendileri peygamber olan Yahuda ile Silas, birçok konuşmalar yaparak kardeşleri yüreklendirip ruhça pekiştirdiler. ³³⁻³⁴Bir süre orada kaldıktan sonra, kendilerini göndermiş olanların yanına dönmek üzere kardeşler tarafından esenlikle yolcu edildiler. ³⁵Pavlus'la Barnaba ise Antakya'da kaldılar, birçoklarıyla birlikte öğretip Rab'bin sözünü müjdelediler.

15:30 Bu, ayrı bir kilise toplantısıdır ve toplanmış yerel kilisenin önemini gösterir.

15:31 Bu ikinci topluluk, yani öteki uluslara ait Antakya kilisesi, söz konusu gerekli kuralları kötü ya da kısıtlayıcı görmüyordu.

15:32 Bu ayet Yeni Antlaşma'da peygamberliğin ne anlama geldiğini belirtiyor. Burada peygamberlik, ağırlıklı olarak Müjde'nin ve nasıl uygulanacağını vaaz edilmesini kapsar; hatta, kim bilir, belki ayet uzun vaazları tasvip ediyor! Elç. 11:27'deki Özel Konu: Yeni Antlaşma Peygamberlikleri'ne bakınız.

15:33 "esenlikle" Bu ifade, İbranilerin vedalaşma sözü olan *Shalom* (yani "esenlik", BDB 1022) ifadesini yansıtır olabilir. Bu, Yeruşalim'deki kilisenin ve önderlerinin tam desteğini göstermenin bir yolu daha.

15:34 Bu ayet ne Grekçe P⁷⁴, Ⲑ, A, B, E el yazmalarında ne de Latince Vulgata çevirisinde geçiyor. Ayrıca NRSV, TEV, NJB ve NIV çevirilerinde de eksik. Diğer majüskül Grekçe el yazmalarında (C ve D) değiştirilmiş şekliyle yer alıyor. Muhtemelen ilk başta Elçilerin İşleri'ne dahil değildi. UBS⁴ bu eksikliğe "A" derecesi (kesin) veriyor.

15:35 Bu ayette birinci yüzyıldan daha kaç vaiz ve öğretmen hakkında sıfır bilgiye sahip olduğumuzu görüyoruz. Yeni Antlaşma başka Elçi, müjdeciler ve vaizlerin yaşamına tanıklık etmek konusunda epey seçici davranıyor. Bunları artık Tanrı'dan başka kimse bilemez! Elçilerin İşleri biyografilerle ilgilenmiyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 15:36-41

³⁶Bundan bir süre sonra Pavlus Barnaba'ya, "Rab'bin sözünü duyurduğumuz bütün kentlere dönüp kardeşleri ziyaret edelim, nasıl olduklarını görelim" dedi. ³⁷Barnaba, Markos denilen Yuhanna'yı da yanlarında götürmek istiyordu. ³⁸Ama Pavlus, Pamfilya'da kendilerini yüzüstü bırakıp birlikte göreve devam etmeyen Markos'u yanlarında götürmeyi uygun görmedi. ³⁹Aralarında öylesine keskin bir anlaşmazlık çıktı ki, birbirlerinden ayrıldılar. Barnaba Markos'u alıp Kıbrıs'a doğru yelken açtı. ⁴⁰Silas'ı seçen Pavlus ise, kardeşlerce Rab'bin lütfuna emanet edildikten sonra yola çıktı. ⁴¹Suriye ve Kilikya bölgelerini dolaşarak inanlı topluluklarını pekiştirdi.

15:36 "dönüp" Pavlus'la Barnaba, ilk yolculuklarında kurulan yeni kiliseleri tekrar ziyaret edip onları güçlendirmeyi amaçlıyordu. Dikkat ederseniz bu görevde ilk seferki gibi (bkz. Elç. 13:2) ilahi belirti verilmedi.

15:38 "Pavlus. . .uygun görmedi" Bu bir bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir. Görünüşe göre Pavlus direnmeye devam etmiş.

▣ **"kendilerini yüzüstü bırakıp"** Markos diye tanınan Yuhanna'nın ilk görevi neden bıraktığı tam olarak bilinmiyor (bkz. Elç. 13:13).

15:39 "Aralarında öylesine keskin bir anlaşmazlık çıktı ki, birbirlerinden ayrıldılar" Bu terimin kökü "keskin" demektir, yani "bıçak gibi keskinleşmek" anlamına geliyor. Bu terim İbr. 10:24'te iyi anlamda kullanılıyor. Ayrıca Elç. 17:6 ile 1Ko. 13:5'te de geçiyor. Pavlus'la Barnaba gerçek anlamda tartışmışlar!

▣ **"Barnaba Markos'u alıp Kıbrıs'a doğru yelken açtı"** Artık iki görev ekibi var.

15:40 "Silas'ı seçen Pavlus" Pavlus Yeruslaim kilisesinden başka bir önder seçti.

▣ **"kardeşlerce Rab'bin lütfuna emanet edildikten sonra"** Bu durumda muhtemelen bir tür Tanrı'ya adama duası yapıldı (bkz. Elç. 6:6; 13:3 14:26; 20:32). Bu duaya seçilmiş bir grubun değil, tüm kilisenin katıldığı ima ediliyor.

15:41 "Kilikya" Bu kiliselerin hangi sebeple ve nasıl kurulduğu bilinmiyor. Belki bunları Tarsus'ta geçirdiği kayıt dışı yıllarda bizzat Pavlus kurdu. Pavlus Kilikya eyaletinde doğmuştu.

▣ **"inanlı topluluklarını"** Elç. 5:11'deki Özel Konu'ya bakınız.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Bu bölüm niçin bu kadar önemli?
2. Yahudileştiren Hristiyanlar kimdir?
3. Yakup'un görüşüne neden bu kadar önem verildi?
4. İhtiyarlar kimdir?
5. 28-29'uncu ayetlerde geçen kısıtlamalar kurtuluşla mı yoksa paydaşlıkla mı ilgili?

ELÇİLERİN İŞLERİ 16

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Timoteos, Pavlus'la Silas'a Eşlik Ediyor	Timoteos, Pavlus'la Silas'a Katılıyor	Timoteos Pavlus'a Katılıyor	Timoteos Pavlus ve Silas'la Birlikte Gidiyor	Likaonya: Pavlus Timoteos'u Yanına Alıyor 15:41-16:3
16:1-5	16:1-5	16:1-5	16:1-5	16:4 16:5
Pavlus'un Makedonyalı Adamlarla İlgili Görümü	Makedonya Çağrısı	Asya İli Üzerinden Troas'a	Troas'ta: Pavlus'un Görümü	Asya İli'ne Geçiş
16:6-10	16:6-10	16:6-10	16:6-10	16:6-8 16:9-10
Lidya'nın İman Etmesi	Lidya Filipi'de Vaftiz Oluyor	Pavlus'la Silas Filipi'de	Filipi'de: Lidya'nın İman Etmesi	Filipi'ye Varış
16:11-15	16:11-15	16:11-15	16:11-15	16:11-15
Filipi'de Hapis	Pavlus'la Silas Hapiste		Filipi'de Hapiste	Pavlus'la Silas'ın Hapsi
16:16-24	16:16-24	16:16-18 16:19-24	16:16-22a 16:22b-24	16:16-18 16:19-24
16:25-34	Filipili Zindancı Kurtuluyor 16:25-34	16:25-34	16:25-28 16:29-30 16:31-34	Pavlus'la Silas'ın Mucizevi Kurtuluşu 16:25-28 16:29-34
16:35-40	Pavlus Gizlice Ayrılmayı Reddediyor 16:35-40	16:35-40	16:35 16:36 16:37 16:38-40	16:35-37 16:38-40

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

Elç. 15:36-16:40'a DAİR İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

I. İKİNCİ MÜJDELEME YOLCULUĞU (Elç. 15:36-18:23)

- A. Bu görev, ilk yolculuktan epey çok uzamış, muhtemelen 3-4 yıl sürmüştü.
- B. Ağırlıkla Makedonya ile Ahaya'ya, yani çağdaş Yunanistan'a odaklanıyordu.
- C. Ana Hatlar

1. Barnaba'yla Pavlus ayrılıyor, Elç. 15:36-40 (Markos diye tanınan Yuhanna yüzünden tartışma)

2. Suriye ve Kilikya, Elç. 15:41 (bu kiliselerin ne zaman ve nasıl kurulduğu bilinmiyor.)
3. Listra ve Derbe, Elç. 16:1-5 (Timoteos ekibe katılıyor.)
4. Troas (Truva), Elç. 16:6-10 (Pavlus batıya yönelmesini buyuran görüm alıyor.)
5. Filipi, Elç. 16:11-40
6. Selanik, Elç. 17:1-9
7. Veriya, Elç. 17:10-14
8. Atina, Elç. 17:15-34
9. Korint, Elç. 18:1-17
10. Suriye'nin Antakya kentine dönüş, Elç. 18:18-22

PAVLUS'UN EMEKTAŞLARI

- A. Markos diye tanınan Yuhanna (Yuhanna Yahudi bir isimdir. Markos bir Romalı isimdir, Elç. 12:25.)
 1. Yeruşalim'de büyüdü. Elç. 12:12'de annesinin evinde Yeruşalim'deki ilk kilisenin dua için toplandığı yazıyor.
 2. Birçokları Rab'bin Sofrası'nın bu evde yapıldığını ve Mar. 14:51-52'deki çıplak adamın Markos diye tanınan Yuhanna olduğunu iddia etmiştir. Her ikisi mümkün olsa da bunlar yalnız spekülasyon.
 3. Barnaba'nın kuzeniydi (bkz. Kol. 4:10).
 4. Barnaba'yla Pavlus'un yol arkadaşıydı (bkz. Elç. 13:5)
 5. Ekibi erken bırakıp Yeruşalim'e döndü (bkz. Elç. 13:13).
 6. Barnaba onu ikinci yolculuğa götürmek istedi ama Pavlus buna karşı çıktı (bkz. Elç. 15:36-41).
 7. Daha sonra Pavlus'la Markos diye tanınan Yuhanna'nın barıştığı anlaşılıyor (bkz. 2Ti. 4:11; Flm. 24).
 8. Petrus'la anlaşılan çok yakın arkadaş olmuş (bkz. 1Pe. 5:13).
 9. Geleneğe göre Petrus'un Roma'da verdiği vaazları yazıya geçirerek kendi adını taşıyan Müjde'yi yazmıştır. Markos Müjdesi, tüm diğer Yeni Antlaşma kitaplarından daha çok Latince terim içeriyor ve büyük ihtimalle Romalılar için yazıldı. Bu bilgi, Eusebios'un *Kilise Tarihi (Ecclesiastical History)* 3.39.15'teki alıntısıyla Hierapolis'li Papias'tan geliyor.
 10. Geleneğe göre İskenderiye Kilisesi'nin kuruluşuyla bir bağı var.
- B. Silas
 1. Elçilerin İşleri'nde kendisine Silas, Elçisel Mektuplardaysa Silvanus deniyor.
 2. Barnaba gibi o da Yeruşalim kilisesinde önderdi (bkz. Elç. 15:22-23).
 3. Pavlus'la yakından ilgisi var (bkz. Elç. 15:40; 16:19 vd.; 17:1-15; 1Se. 1:1).
 4. Barnaba ve Pavlus gibi o da bir peygamberdi (bkz. Elç. 15:32).
 5. Ona elçi deniyor (bkz. 1Se. 2:6).
 6. Pavlus gibi o da bir Roma vatandaşıydı (bkz. Elç. 16:37-38).
 7. Markos diye tanınan Yuhanna gibi onun da Petrus'la ilişkisi var, yazıcı görevi görmüş bile olabilir (bkz. 1Pe. 5:12).
- C. Timoteos
 1. İsminin anlamı "Tanrı'ya saygı gösteren"dir.
 2. Yahudi bir anneyle Grek bir babanın evladıydı ve Listra'da yaşıyordu. Origenes'in Rom. 16:21 üzerine yorumunun Latince çevirisinde Timoteos'un bir Derbe vatandaşı olduğu yazıyor. Bu, Elç. 20:4'ten alınmış olabilir. Annesiyle büyükannesi ona Yahudilik inancını öğretti (bkz. 2Ti. 1:5; 3:14-15).
 3. İkinci yolculukta Pavlus'la Silas'ın görev ekibine katılması istendi (bkz. Elç. 16:1-5). Peygamberlikle onaylandı (bkz. 1Ti. 1:18; 4:14).
 4. Hem Yahudiler hem Greklerle çalışsın diye Pavlus tarafından vaftiz edildi.
 5. Pavlus'un, görevine adanmış emektaşıydı. Pavlus'un tüm diğer yardımcılarından daha çok adı geçiyor (10 mektupta 17 kez, bkz. 1Ko. 4:17; 16:10; Flp. 1:1; 2:19; Kol. 1:5; 1Se. 1:1; 2:6; 3:2; 1Ti. 1:2,18; 4:14; 2Ti. 1:2; 3:14-15).
 6. Ona "Elçi" deniyor (bkz. 1Se. 2:6).

7. Üç Pastoral Mektuptan ikisi ona hitap ediyor.
8. En son İbr. 13:23'te adı geçiyor.

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 16:1-5

¹Pavlus, Derbe ve Listra'ya da uğradı. Listra'da Timoteos adında bir İsa öğrencisi vardı. Annesi imanlı bir Yahudi, babası ise Grek'ti. ²Listra ve Konya'daki kardeşler ondan övgüyle söz ediyorlardı. ³Timoteos'u kendisiyle birlikte götürmek isteyen Pavlus, oralarda bulunan Yahudiler yüzünden onu sünnet ettirdi. Çünkü hepsi, babasının Grek olduğunu biliyordu. ⁴Kent kent dolaşarak Yerusolim'deki elçilerle ihtiyarların aldığı kararları imanlılara iletiyor, bunlara uymalarını istiyorlardı. ⁵Böylelikle toplulukların imanı güçleniyor ve sayıları günden güne artıyordu.

16:1 "Derbe ve Listra'ya" Bu kentler Roma'nın Galatya Eyaleti'nin güney kısmında (günümüz Türkiye) bulunuyor. Pavlus burayı ilk müjdeleme yolculuğunda ziyaret etti (bkz. Elç. 16:14).

▣ **"bir İsa öğrencisi vardı"** Luka, bu ifadedden önce *idou* terimini kullanıyor. Bu bir vurgu belirtme şekliydi. Timoteos Pavlus'un hizmetine büyük katkıda bulunacak.

▣ **"Annesi imanlı bir Yahudi, babası ise Grek'ti"** 2Ti. 1:5'ten, büyükannesinin de Yahudi bir imanlı ya da iman odaklı bir Yahudi olduğunu öğreniyoruz. Büyükannesinin adı Lois, annesinin adıysa Evniki'ydi. Annesi ve muhtemelen büyükannesi Pavlus'un ilk müjdeleme yolculuğunda iman etti.

16:2 "ondan övgüyle söz ediyorlardı" Bu bir bitmemiş zamanlı edilgen haber kipidir. İnsanlar Timoteos'tan sürekli övgüyle söz ediyorlardı. Kilise önderi için gerekli olan niteliklerden biri hem imanlı hem imansız topluluklarda ayıplanacak bir yanı olmamasıydı (bkz. 1Ti. 3:2, 7, 10).

▣ **"Listra"** Timoteos Listra'lıydı. Ancak Elç. 20:4'ün bazı Grekçe el yazmaları (ve Origenes'in yazıları) onun Derbe'li olduğunu ima ediyor.

16:3 "Timoteos'u kendisiyle birlikte götürmek isteyen Pavlus" Timoteos'u Pavlus çağırıyor. Bu, Timoteos'un kendi başına yapacağı bir seçim değildi (bkz. 1Ti. 3:1). Timoteos bir bakıma Pavlus'un elçisel temsilcisi oluyor.

▣ **"onu sünnet ettirdi"** Pavlus onun Yahudilerle çalışabilmesini istiyordu (bkz. 1Ko. 9:20; Elç. 15:27-29). Bunu, Yahudileştirenlerin gönlünü almak için yapmadı çünkü

1. Yerusolim Toplantısı'nın sonuçları bunu gerektirmiyordu (bkz. Elç. 16:15)
2. Pavlus Titus'u sünnet ettirmemişti (bkz. Gal. 2:3)

Lakin Pavlus'un yaptıkları meseleyi kesinlikle karışık duruma getirdi! Pavlus'un, bazılarına kurtarmak için herkesle her şey olma metodolojisinde (bkz. 1Ko. 9:19-23) insanlar ve onların kurtuluşu ön planda!

▣ **"babasının Grek olduğunu"** Bitmemiş zaman kullanımı babasının vefat ettiğini ima ediyor.

16:4 Pavlus'la Silas, Yerusolim Toplantısı'nın sonuçlarını (bkz. Elç. 15:22-29) anlattı (bitmemiş zamanlı etkin haber kipi). Bu "gerekli" kuralların iki amaca hizmet ettiğini unutmayın:

1. kiliseler içerisinde paydaşlık
2. Yahudilere müjdeleme (Timoteos'un sünneti gibi)

16:5 Bu da Luka'nın özet cümlelerinden biri (bkz. Elç. 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20; 28:31). Pavlus'un öğretme tutkusu vardı (bkz. Elç. 14:22; 15:36; 15:5) Öğretmeden müjdelemek, Büyük Görev'i ihlal ediyor (bkz. Mat. 28:18-20) ve "manevi kürtaj" ile sonuçlanıyor!

▣ "toplulukların" Elç. 5:11'deki Özel Konu'ya bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 16:6-10

⁶Kutsal Ruh'un, Tanrı sözünü Asya İli'nde yaymalarını engellemesi üzerine Pavlus'la arkadaşları Frikya ve Galatya bölgesinden geçtiler. ⁷Misya sınırına geldiklerinde Bitinya bölgesine geçmek istediler. Ama İsa'nın Ruhu onlara izin vermedi. ⁸Bunun üzerine Misya'dan geçip Troas Kenti'ne gittiler. ⁹O gece Pavlus bir görüm gördü. Önünde Makedonyalı bir adam durmuş, ona yalvarıyordu: "Makedonya'ya geçip bize yardım et" diyordu. ¹⁰Pavlus'un gördüğü bu görümden sonra hemen Makedonya'ya gitmenin bir yolunu aradık. Çünkü Tanrı'nın bizi, Müjde'yi oradakilere duyurmaya çağırdığı sonucuna varmıştık.

16:6 "Frikya ve Galatya bölgesinden geçtiler" Bu metinde Luka, Roma'nın siyasi bölgelerinden ya da eyaletlerinden ziyade ırksal, dilsel gruplandırmalardan söz ediyor. Bu deyimle söz konusu etnik gruplar arasındaki gayriresmi sınırı kastediyor.

▣ "engellemesi" Bu bir aorist edilgen ortaçtır. Septuaginta'da ve Yeni Antlaşma'da yaygın bir terimdir. Ruh, ilk kilisenin eylemleri ve kararlarıyla çok yakından ilgiliydi (bkz. Elç. 2:4; 8:29,39; 10:19; 11:12,28; 15:28; 16:6,7; 21:4; Rom. 1:13). Çağdaş kilise, ilk kilisenin dinamikliğini yitirmiştir.

▣ "Asya İli'nde" Bu, günümüzde Türkiye'nin batı ucu olan Küçük Asya Eyaletidir.

16:6,7 "İsa'nın Ruhu" Ruh'un şahsiyeti için Elç. 1:2'deki Özel Konu'ya bakınız. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: İSA VE RUH

Yu. 16:8-14 Oğul İsa'yla Kutsal Ruh arasındaki yakın ilişkiyi gösteriyor. Ruh'un bu yeni çağdaki görevi İsa'yı yüceltmek ve ona tanıklık etmektir (bkz. Yu. 15:29; 16:13-15).

A. İsa'nın isteği üzerine Baba Ruh'u gönderiyor

1. İsa Ruh'u Yu. 14:16; 15:26; 16:7'de gönderiyor
2. İsa Ruh'u Yu. 14:26'da gönderiyor
3. Luk. 24:49'da hem Baba'dan hem Oğul'dan
4. İsa, Baba'yla birliği hakkında konuşuyor, Ruh da ikisiyle birliği hakkında konuşuyor

B. "Aynı türden bir başkası." Ruh için en güzel isim "diğer İsa"dır (G. Campbell Morgan)

1. her ikisini Baba gönderdi
 - a. Oğul – Gal. 4:4
 - b. Ruh – Gal. 4:6
2. her ikisi "gerçek" adlandırılıyor
 - a. Oğul – Yu. 14:6
 - b. Ruh – Yu. 14:17; 15:26; 16:13
3. her ikisi "Kutsal Ruh" (yani savunucu) adlandırılıyor
 - a. Oğul – 1Yu. 2:1
 - b. Ruh – Yu. 14:16, 26; 15:26; 16:7
4. Ruh, İsa'nın adıyla çağrılıyor (NASB)
 - a. Elç. 16:7 – "İsa'nın Ruhu"
 - b. Rom. 8:9 – "Tanrı'nın Ruhu. . .Mesih'in Ruhu"
 - c. 2Ko. 3:17 – "Rab Ruh'tur. . .Ruh Rab'dir"
 - d. 2Ko. 3:18 – "Rab, Ruh"
 - e. Gal. 4:6 – "Oğlunun Ruhu"

- f. Flp. 1:19 – "İsa Mesih'in Ruhunu"
g. 1Pe. 1:11 – "Mesih'in Ruhunu"
5. her ikisi imanlıların içindedir (Baba da öyle)
a. Oğul – Mat. 28:20; Yu. 14:20, 23; 15:4; 17:23; Rom. 8:10; 2Ko. 13:5; Gal. 2:20; Ef. 3:17; Kol. 1:27
b. Ruh – Yu. 14:16-17; Rom. 8:9,11; 1Ko. 3:16; 6:19; 2Ti. 1:14; 1Pe. 1:11
c. Baba – Yu. 14:23; 17:23; 2Ko. 6:16
6. her ikisi "kutsal" diye tarif ediliyor
a. Ruh – Mat. 1:18; Luk. 1:35
b. Oğul – Mar. 1:24; Luk. 1:35; 4:34; Elç. 3:14; 4:27,30

ÖZEL KONU: ÜÇLÜK

ÖZEL KONU: KUTSAL RUH'UN ŞAHSI

ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA'DA RUH

16:7 "Misya" Bu, Roma'nın Küçük Asya Eyaleti'nin kuzeybatısında bir etnik bölgeydi. Bu dağlık bölgeden Romalıların yaptığı birkaç yol geçiyordu. Başlıca kentleri Troas, Assos ve Pergamon'du.

▣ **"Bitinya"** Bu bölge de Küçük Asya'nın kuzeybatısında, Misya'nın kuzeydoğusunda bulunuyordu. Luka'nın gününde burası bir Roma Eyaleti değildi ancak tek siyasi birim olarak Pontus ile birleştirilmişti. Petrus sonradan bu bölgeye müjdelemişti (bkz. 1Pe. 1:1). Filon'dan bu bölgede birçok Yahudi koloninin bulunduğunu öğreniyoruz.

16:8 "Misya'dan geçip" Bu bağlamda "içinden" ya da "etrafından" demek olmalı (bkz. BAGD 625). Unutmayın, anlamı sözlükler değil, bağlam belirler.

▣ **"Troas"** Bu kent, antik Truva'dan altı kilometre uzaktaydı. Yaklaşık 400 yıl önce kurulmuş ve Roma kolonisine dönüşüne dek bağımsız bir Grek kenti olarak kalmıştı. Misya'dan Makedonya'ya düzenli kalkışların yapıldığı limandı burası.

16:9 "Pavlus bir görünme gördü" Tanrı doğaüstü vasıtalarla Pavlus'a birkaç kez yol gösterdi.

1. parlak ışık ve İsa'nın sesi, Elç. 9:3-4
2. görünme, Elç. 9:10
3. görünme, Elç. 16:9,10
4. görünme, Elç. 18:9
5. trans, Elç. 22:17
6. Tanrı'nın bir meleği, Elç. 27:23

▣ **"Makedonyalı bir adam"** Bu adamın Makedonyalı olduğunu Pavlus'un nasıl bildiğinden emin değiliz. Aksanından, giysilerinden, takılarından ya da basitçe görünme bildirildiğinden dolayı olabilir. Bazı yorumcular bu adamın Luka olduğunu düşünüyor (bkz. Elç. 16:10).

Bu önemli bir coğrafi karardı. Müjde Avrupa'ya yöneliyor!

▣ **"geçip bize yardım et"** İlk fiil, emir olarak kullanılan bir aorist etkin ortaç, ikincisiyse bir aorist etkin emir kipidir. Bu görünme çok spesifik ve buyurucuydu.

16:10 "biz" Bu, Elçilerin İşleri'ndeki "biz"li bölümlerden ilkidir. Burada Luka'nın Pavlus, Silas ve Timoteos'tan oluşan müjdeci grubuna eklenmesi kastediliyor (bkz. Elç. 16:10-17; 20:5-15; 21:1-18; 27:1-28:16). Bazı

yorumcular Pavlus'un Elç. 16:9'da gördüğü adamın, gayri Yahudi hekim ve Müjde'yle Elçilerin İşleri'nin yazarı olan Luka olduğunu düşünmüştür.

▣ **"Makedonya'ya"** Günümüz Yunanistan'ı, iki Roma eyaletine bölünmüştü.

1. Güneyde Ahaya (Atina, Korint, Sparta)
2. Kuzeyde Makedonya (Filipi, Selanik, Veriya)

▣ **"sonucuna varmıştık"** Bu, gerçek anlamda bir araya getirmek ya da birleştirmek anlamına gelen *sumbibazō* terimidir. Burada terim, Tanrı'nın tüm bu olaylar vasıtasıyla onları Makedonya'ya yönlendirdiğini ima ediyor.

1. Ruh'un Asya İli'nde Müjde'yi yaymalarını engellemesi, bkz. Elç. 16:6
2. Ruh'un Bitinya'yı kapatması, bkz. ayet 7
3. ve Elç. 16:9'daki görüşüm

▣ **"Tanrı'nın. . .çağırdığı"** Bu bir bitmiş zamanlı edilgen haber kipidir. Ruh'un öncülüğü güvenlik için değil, müjdeleme içindi. Bu her zaman Tanrı'nın isteğidir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 16:11-15

¹¹Troas'tan denize açılıp doğru Semadirek Adası'na, ertesi gün de Neapolis'e gittik. ¹²Oradan da Filip'i'ye geçtik. Burası bir Roma yerleşim merkezi ve Makedonya'nın o bölgesinde önemli bir kentti. Birkaç gün bu kentte kaldık. ¹³Şabat Günü kent kapısından çıkıp ırmak kıyısına gittik. Orada bir dua yeri olacağını düşünüyorduk. Oturduk, orada toplanmış kadınlarla konuşmaya başladık. ¹⁴Bizi dinleyenler arasında Tiyatira Kenti'nden Lidya adında bir kadın vardı. Mor kumaş ticareti yapan Lidya, Tanrı'ya tapan biriydi. Pavlus'un söylediklerine kulak vermesi için Rab onun yüreğini açtı. ¹⁵Lidya, ev halkıyla birlikte vaftiz olduktan sonra bizi evine çağırdı. "Beni Rab'bin bir inanlısı kabul ediyorsanız, gelin, evimde kalın" dedi ve bizi razı etti.

16:11 "doğru. . .gittik" Bu, Luka'nın çok sayıda kullandığı denizcilik terimlerinden birisidir (bkz. 27'nci bölüm). Onlar kıyı seferi yapan gemiyle değil, doğru rota izleyen gemiyle gittiler. Luka denizcilik terimlerini iyi bilirdi ya da belki denizcilerle görüşmüştü.

▣ **"Semadirek"** Bu, Ege Denizi'nde yaklaşık 1500 metre yüksekliği olan küçük ve kayalık bir adadır. Troas ve Filip'i arasında yaklaşık yarı yolda bulunuyordu.

▣ **"Neapolis"** Bunun düz çevirisi "yeni kent"tir. Akdeniz'de bu isimli birkaç kent vardı. Bu Neapolis, yaklaşık 16 kilometre uzaktaki Filip'i'nin deniz limanıydı. Doğudan batıya uzanan, Romalıların önemli Egnatia Yolu doğuda bu limanda son buluyordu.

16:12 "Filipi" Grekçesi, muhtemelen birkaç yerleşimin tek kent bünyesinde birleşmesini belirtmek suretiyle çoğuldur. Roma'nın ünlü anayolu olan Egnatia Yolu üzerinde bulunuyordu. Kente eskiden Kreinides (yani kuyular) deniyordu. Makedon Kralı II. Filip burayı altın rezervleri için ele geçirdi ve buraya kendi adını verdi.

NASB, NRSV "Makedonya bölgesinde önde gelen bir kent"

NKJV "Makedonya'nın o bölgesindeki en önemli kent"

TEV "Makedonya'nın birinci bölgesinin bir kentiydi"

NJB "o bölgenin esas kentiydi"

Bu ifade çok belirsizdir. "Makedonya'nın önde gelen kenti" Amfipolis'ti. Luka'nın bununla ne kastettiği çokça tartışılmıştır. Önemli bir saygı unvanı olabilir.

▣ **"Roma yerleşim merkezi"** MÖ. 42 yılında Octavianus ile Marcus Antonius bu kentin yakınlarında Cassius ile Brutus'u yendi. Bu zaferin anısına Octavianus Filip'i'yi bir Roma kolonisine dönüştürüp askerlerini burada

emekliye sevk etti. MÖ. 31 yılında Antonius ile Kleopatra'nın Aktium'daki yenilgisinden sonra Octavianus buraya daha çok asker yerleştirdi. Yeni Antlaşma'da geçen diğer Roma kolonileri Pisidya sınırındaki Antakya, Lистра, Troas, Korint ve Batlamya'dır. Bunlar, İtalya'daki kentlerle tamamen aynı ayrıcalıklara sahipti:

1. özerklik
2. vergi muafiyeti
3. özel hukuksal ayrıcalıklar

Pavlus bu Roma kolonilerinde sık sık vaaz verip kilise kurdu.

16:13 "Şabat Günü" Görünüşe göre Filipi'de havra yoktu. Burası bir Roma kolonisi olduğundan muhtemelen havra bulundurmamak için gerekli olan minimum on Yahudi erkek sayısına ulaşmamıştı. Anlaşılan kentte Tanrı'dan korkan ya da Yahudiliğe dönmüş bazı kişiler vardı (bkz. Elç. 16:14; 13:43; 17:4,17; 18:7). Çok sayıda kadın Yahudiliğin ahlak ve etiğini cazip buluyordu.

▣ **"ırmak kıyısına"** Galiba burası sıkça kullanılan bir dini ibadet yeri idi (bkz. Josephus, *Yahudilerin Antikiteleleri* (*Antiquities of the Jews*) 14.10.23).

▣ **"Oturduk"** Hahamlar hep oturarak öğretirdi. Ancak Filipi bir Roma kenti olduğu için, Luka'nın diğer tanıklık ayrıntıları gibi bu da herhalde bir anlam taşıyor.

16:14 "Tiyatira Kenti'nden Lidya adında bir kadın" Birinci yüzyıl Akdeniz dünyasında kadınlara en çok fırsat sunan yer Roma'nın Makedonya Eyaletiydi. Lidya, Asya İli'ndeki bir kentten geliyordu (bkz. Va. 2:17 vd.). Burası, yumuşakça kabuğundan yapılan ve Romalılar tarafından çok sevilen mor boyasıyla tanınıyordu. Lidya'nın kentinde havra vardı. Kentin bulunduğu antik bölgenin adını Lidya'ya vermişlerdi. Pavlus'un sonraki mektuplarında adı geçmediği için ölmüş olabilir.

▣ **"Tanrı'ya tapan biriydi"** Bununla Tanrı'dan korkan, Yahudiliği cazip bulan fakat henüz tam Yahudiliğe dönmemiş kişiler kastediliyor.

▣ **"Rab onun yüreğini açtı"** Kutsal Kitap Tanrı'yla insanlık arasındaki ilişkiyi antlaşma olarak tarif ediyor. Tanrı her zaman ilişkiyi kurmakta ve antlaşmanın şartlarını koymakta inisiyatif ele alır (Elç. 2:47'deki Özel Konu'ya bakınız). Kurtuluş bir antlaşma ilişkisidir. İlk adımı Tanrı atmasa kimse kurtulamaz (bkz. Yu. 6:44,65). Lakin Tanrı tüm insanların kurtulmasını arzuluyor (bkz. Yu. 3:16; 4:42; 2:11; 1Ti. 2:4; Tit. 4:10; 2Pe. 3:9; 1Yu. 2:1; 4:14); bu demektir ki Tanrı bir düzeyde (doğal vahiy, bkz. Mez. 19:1-6 ya da özel vahiy, bkz. Mez. 19:7-14) her insanı günahıyla (bkz. Rom. 1-3) ve kendi karakteriyle yüzleştiriyor.

Bazıları karşılık verirken diğerleri neden vermiyor, bilmiyoruz! Ben şahsen Tanrı'nın bazılarını seçip diğerlerini seçmemesini buna cevap olarak kabul edemem. Bütün insanlar Tanrı'nın suretinde yaratılmıştır (bkz. Yar. 1:26-27) ve Yar. 3:15'te Tanrı hepsinin kurtuluş bedelini ödeyeceğine dair söz veriyor.

Belki nedenini anlamamız pek önemli değil, önemli olan sadık şekilde Müjde'yi herkese bildirmek ve dinleyicilerin yürekleriyle akıllarında işlemesine izin vermektir (bkz. Mat. 13:1-23). Pavlus Lidya'ya vaaz etti, Lidya da ev halkıyla birlikte Tanrı'ya karşılık verdi.

16:15 "ev halkıyla birlikte vaftiz olduktan" Bununla galiba ailesi, hizmetçileri ve çalışanları kastediliyor (bkz. Kornelius, Elç. 10:2; 11:14; ve Filipili zindancı, Elç. 16:33). Ayrıca dikkat ederseniz Yeni Antlaşma'da diğerleri gibi Lidya da hemen vaftiz oldu. Bu bir seçenek değil! Elç. 2:38'deki Özel Konu: Vaftiz'e bakınız.

Bu ayetin akıllarda oluşturduğu teolojik soru şudur: "Elçilerin İşleri'nde ev halklarının imana gelişine çocuklar da dahil miydi?" Öyleyse bu "aile kurtuluşları," bebek vaftizinin Kutsal Kitap'taki dayanağıdır. Bunu kanıt olarak öne sürenler Eski Antlaşma'da çocukların İsrail ulusuna bebekken dahil edilmesinde uygulanan yöntem de dikkat çekiyor (yani sekiz günlükken sünnet etme, bkz. James D. G. Dunn, s. 175-176).

Mesih'e imanın tüm aileyi etkilemesi kuşkusuz mümkünken (bkz. Yas. 5:9 ile 7:9) bu toplumsal ortamda şunu sormak lazım: "Bu, her kültürde uygulanması gereken bir evrensel gerçek mi?" Bana sorarsanız Yeni Antlaşma, farkına varılan bir suçluluk hissine bağlı olarak verilen kişisel, istemli seçimler hakkında bir vahiydir. Kişi bir kurtarıcıya muhtaç olduğunu kabul etmeli. Bunu takiben şunu sormak gerekli: "İnsanlar Adem'den günahkar

olarak mı doğuyor yoksa Tanrı'ya itaat etmemeyi seçtiklerinde mi günaha giriyor?" Yahudilikte erkeler 13, kızlarsa 12 yaşında Yasa'nın bilincine varıp onu uygulamaya söz verene dek çocuklar masum sayılıyor. Hahamlar Yaratılış 3'ü kilise kadar vurgulamıyor.

Yeni Antlaşma yetişkinlere yazılmış bir kitaptır. Tanrı'nın çocukları sevdiğini teyit ediyor ancak bildirisini yetişkinlere hitap ediyor! Lakin bizler demokratik, birey merkezli toplumda yaşıyoruz; Yakın Doğu'da ise toplum kabile, kavim, aile merkezlidir!

▣ **"ediyorsanız"** Bu, yazarın bakış açısından ya da onun edebi amacı için gerçek imanlı olduğu varsayılan birinci sınıf koşullu cümledir.

▣ **"Beni Rab'bin bir inanlısı kabul ediyorsanız"** Buradaki ilk fiil bitmiş zamanlı etkin haber kipidir. Lidya artık imanlı olduğunu iddia ediyor. Bu müjdecilere evini ve kaynaklarını Müjde uğruna kullanmalarını teklif ediyor. Bu, İsa'nın Yetmişler'i göreve gönderirken onlara söyledikleriyle uygundur (bkz. Luk. 10:5-7).

▣ **"gelin, evimde kalın"** Lidya'nın iddialı bir kişiliği vardı, tam bir iş kadını! İlk fiil emir olarak kullanılan aorist etkin ortaç, ikincisiyse şimdiki zamanlı etkin emir kipidir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 16:16-18

¹⁶Bir gün biz dua yerine giderken, karşımıza, falcılık ruhuna tutulmuş köle bir kız çıktı. Bu kız, gelecekte haber vererek efendilerine bir hayli kazanç sağlıyordu. ¹⁷Pavlus'u ve bizleri izleyerek, "Bu adamlar yüce Tanrı'nın kullarıdır, size kurtuluş yolunu bildiriyorlar!" diye bağırıp durdu. ¹⁸Ve günlerce sürdürdü bunu. Sonunda, bundan çok rahatsız olan Pavlus arkasına dönerek ruha, "İsa Mesih'in adıyla, bu kızın içinden çıkmanı buyuruyorum" dedi. Ruh hemen kızın içinden çıktı.

16:16 "Bir gün" Görünüşe göre bu başka bir günde, belki ertesi Şabat Günü gerçekleşti. Bu tesadüfi bir karşılaşmaydı ama her olayda, her kişisel karşılaşmada, her günde olduğu gibi bunda da Tanrı'nın kendi amaçlarını yerine getiren eli vardı!

▣ **"falcılık ruhuna"** Bu cümlede köle kızını tarif etmek için kullanılan iki terim var. Bunlardan ilki olan "falcılık" terimi (Yeni Antlaşma'da yalnız burada bulunuyor) Eski Antlaşma'ya dayanıyor ancak Septuaginta'da farklı Grekçe terimler kullanıyor (bkz. Lev. 19:31; 20:6,27; Yas. 18:11; 1Sa. 28:3,7; 2Kr. 21:6; 1Ta. 10:13). Bu; büyülü sözler, şarkılar söyleyerek ya da kuşların uçuşu, bulutlar, bardakta kalanlar, hayvan karaciğeri gibi doğa olaylarını yorumlayarak geleceği öngörüp bir ölçüde etkileyebilen cinli bir kişiydi.

Bu Grek kültür ortamında terim, Apollon'un dev bir yılını öldürdüğünü anlatan Yunan mitolojisinden gelen *puhōn* terimidir. Bu mit, insanların tanrılarla danışabileceği bir kehanet ayinine (yani Delfi) dönüştü. Bu yer, geleceği bilip etkilemek isteyen insanların yere yatarak bedenleri üzerinde sürdürdükleri tapınak yılanlarıyla (yani pitonları) tanınıyordu.

▣ **"gelecekte haber vererek"** Bu terim (şimdiki zamanlı etkin ortaç, dişil, tekil) Yeni Antlaşma'da yalnız burada kullanılıyor. Kök terim Septuaginta'da özellikle olumsuz bağlamlarda "falcı, geleceği gören, kahin" anlamında sıkça geçer. Hezeyan eden kişi anlamına gelerek bu insanların öngörüsüyle beraber girdikleri duygusal transı belirtiyor. Bu bağlamda kazanç elde etmek için geleceği öngören birisini niteliyor. Bağlamdan ve kullanılan sözcüklerden kızın içine kötü bir ruhun girmiş olduğu anlaşılıyor.

16:17 "Pavlus'u. . izleyerek. .bağırıp duruyordu" Bu bir şimdiki zamanlı etkin ortaç ve bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir. Onları izlemeye devam ediyor ve bağırıp duruyordu (bkz. Elç. 16:18).

▣ **"Bu adamlar yüce Tanrı'nın kullarıdır"** Şeytani destek alıyormuş gibi gözükebileceğinden ne İsa (bkz. Luk. 8:28; Mar. 1:24; 3:11; Mat. 8:29) ne de Pavlus kötü ruhların tanıklığını kabul etmezdi.

"Yüce Tanrı" terimi (bkz. Mar. 5:7; Luk. 8:28) Yar. 14:18-19 ile 2Sa. 22:14'te YAHVE için kullanılsa da (yani *El, Elyon*) (Elç. 1:6'daki Özel Konu'ya bakınız) Zeus kültüründe de kullanılıyordu. Bu ruh Tanrı'yı yüceltmek için değil, Müjde'yi şeytani şeylerle ilişkilendirmek için tanıklık ediyordu.

▣ **"size kurtuluş yolunu bildiriyorlar"** Buradaki "yolu" kelimesinin tanımlığı yok (bkz. NRSV). Kız bu yolun yüce Tanrı'ya giden birkaç yoldan biri olduğunu söylemiş olabilir. Bu ruh Pavlus'un hizmetine yardım etmeye çalışmıyor. Bu sözlerin amacı

1. Pavlus'u falcılıkla ilişkilendirmek

2. ve **tek** kurtuluş yolu olan Mesih'e imanı değil, alternatif bir yol göstermektir

NET Kutsal Kitap'ında (s. 2022, 16'cı madde) "(belgili) yol" ile "(herhangi) bir yol" ifadelerinin çevirisindeki dil bilgisi sorunları üzerine güzel bir inceleme var. NET, "(belgili) yol" seçeneğini tercih ediyor.

Asıl sorun birinci yüzyıl Filipi'sindeki dinleyicilerinin ne anlayacağıdır. Onların kültürel ortamında "yüce Tanrı" *Zeus*'u nitelerdi, yani yorumdaki sorun "yol" teriminin belgili tanımlığı olmaması değil.

16:18 "çok rahatsız olan Pavlus" Bu sefer Pavlus sevgiyle değil öfkeyle tepki verdi. Pavlus da insandı! Buradaki çarpıcı fiilin aynısı Vai. 10:9'un Septuaginta çevirisinde ağır iş anlamında kullanılıyor. Yeni Antlaşma'da yalnızca burada ve Elç. 4:2'de geçer. Gücü tamamen tükenmiş birisini niteler.

▣ **"ruha"** Dikkat ederseniz Pavlus kıza değil, içine girmiş ve onu kontrol eden kötü ruha sesleniyor. Pavlus bu ruhu Yeni Antlaşma'da geçen diğer kovmalarda olduğu gibi İsa'nın adıyla kovdu. Elç. 5:16'daki "Cinler" ve "Kötü Ruh Kovma" başlıklı Özel Konular'a bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 16:19-24

¹⁹Kızın efendileri, kazanç umutlarının yok olduğunu görünce Pavlus'la Silas'ı yakalayıp çarşı meydanına, yetkililerin önüne sürüklediler. ²⁰⁻²¹Onları yargıçların karşısına çıkartarak, "Bu adamlar Yahudi'dir" dediler, "Kentimizi altüst ettiler. Biz Romalılar için benimsenmesi ve uygulanması yasak birtakım töreler yayıyorlar." ²²Halk da Pavlus'la Silas'a yapılan saldırıya katıldı. Yargıçlar onların giysilerini yırtıp sıyrarak değnekle dövülmeleri için buyruk verdi. ²³Onları iyice dövdürdükten sonra hapse attılar. Zindancıya, onları sıkı güvenlik altında tutmasını buyurdular. ²⁴Bu buyruğu alan zindancı onları hapisanenin iç bölmesine atarak ayaklarını tomruğa vurdu.

16:19 "kazanç umutlarının yok olduğunu görünce" Bir insanın kötülüğe tutsaklıktan kurtulması bu "efendiler" in hiç umurunda değildi. Onlar mali kayıpları için üzülüyordu (bkz. Elç. 16:16), tıpkı Luk. 8:26-39'daki insanlar gibi.

▣ **"Pavlus'la Silas'ı yakalayıp"** Luka'yla Timoteos'un neden yakalanmadığı bilinmiyor.

16:20 "yargıçlar" Bu, *praetors* terimidir. Resmi unvanları *duumvirs* olsa da Cicero'dan birçoklarının *Praetors* adlandırılmaktan hoşlandığını öğreniyoruz. Luka, Romalı devlet memurlarının unvanlarını çok doğru kullanıyor. Bu onun tarihselliğini ispatlayan birtakım belirtilerden biridir.

16:20,21 "Bu adamlar Yahudi'dir. . .Biz Romalılar. . ." Bu onların ırksal gurur ve önyargısını ortaya koyuyor. Pavlus, Claudius'un MS. 49-50 yıllarında Yahudileri Roma'dan kovma fermanına yakın bir tarihte Filipi'de bulunmuş olabilir (aslında Claudius Yahudilerin ibadet uygulamalarını hepten yasakladı). Romalıların antisemitizmine Cicero'nun yazdığı *Pro Fiasco* 28 ve *Javenal* 14,96-106'da rastlamak mümkün.

▣ **"benimsenmesi ve uygulanması yasak birtakım töreler yayıyorlar"** Dikkat ederseniz bu suçlamanın kızdan kötü ruhun çıkarılmasıyla hiçbir ilgisi yok. Görünüşe göre bununla İsa Mesih'in Müjdesi'ni duyurmaları kastediliyor. Yahudilik, Roma İmparatorluğu'nda yasal bir dindi; Hristiyanlığın kaderindeyse anlaşılacağı üzere ayrı ve dolayısıyla yasadışı bir din olarak görülme vardı. Romalıların dinini değiştirmeye çalışmak Yahudilere yasaktı. Pavlus için de bu geçerliydi.

16:22 "onların giysilerini yırtıp sıyrarak. . buyruk verdi" Fiil biçimleri, kalabalığın velvelesine kapılan bu iki *Praetor*'un kendi elleriyle Pavlus ve Silas'ın giysilerini yırttığını ima ediyor (aorist etkin ortaç, çoğul). Bir adli olayda bu denli aktiflik göstermeleri oldukça sıra dışı.

1. yırtıp sıyrarak (aorist etkin ortaç)
2. dövülmeleri için buyruk verdi (yani bitmemiş zamanlı etkin haber kipi ve ardından gelen şimdiki zamanlı etkin master)

▣ **"değnekle dövülmeleri için"** Kent mahkemesinin yetkisiyle uygulanan *verberatio* adlı bu ceza türü, Roma'nın kırbaçlama cezası kadar şiddetli değildi. Önceden tayin edilmiş bir darbe sayısı yoktu. Pavlus bu şekilde üç kez dövüldü (bkz. 2Ko. 11:25). Sadece bu yazıya geçirildi (bkz. 1Se. 2:2).

16:24 "hapishanenin iç bölmesine" Bu, maksimum güvenlik demek. Burada bir korku faktörü söz konusuydu (bkz. Elç. 16:29). Pavlus'un kötü ruhu kovması onların dikkatini çekmişti.

▣ **"ayaklarını tomruğa"** O günlerde çoğu hapishanede mahpuslara vurulan, duvara bağlı zincirler vardı. Bu yüzden kapılar kilitli değildi, sadece mandallıydı. Bu tomruk mahpusun ayaklarını iki yana genişçe açarak büyük rahatsızlık ve ilave güvenlik sağlardı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 16:25-34

²⁵Gece yarısına doğru Pavlus'la Silas dua ediyor, Tanrı'yı ilahilerle yüceltiyorlardı. Öbür tutuklular da onları dinliyordu. ²⁶Birdenbire öyle şiddetli bir deprem oldu ki, tutukevi temelden sarsıldı. Bir anda bütün kapılar açıldı, herkesin zincirleri çözüldü. ²⁷Zindancı uyandı. Zindan kapılarını açık görünce kılıcını çekip canına kıymak istedi. Çünkü tutukluların kaçtığını sanmıştı. ²⁸Ama Pavlus yüksek sesle, "Canına kıyma, hepimiz buradayız!" diye seslendi. ²⁹Zindancı ışık getirtip içeri daldı. Titreyerek Pavlus'la Silas'ın önünde yere kapandı. ³⁰Onları dışarı çıkararak, "Efendiler, kurtulmak için ne yapmam gerekir?" diye sordu. ³¹Onlar, "Rab İsa'ya iman et, sen de ev halkın da kurtulursunuz" dediler. ³²Sonra kendisine ve ev halkının hepsine Rab'bin sözünü bildirdiler. ³³Gecenin o saatinde zindancı onları götürüp yaralarını yıkadı. Sonra hem kendisi hem ev halkı hemen vaftiz oldu. ³⁴Pavlus'la Silas'ı evine götürerek sofraya kurdu. Tanrı'ya inanmak, onu ve evindekilerin hepsini sevince boğmuştu.

16:25 "Gece yarısına doğru" Büyük ihtimalle darp ve tomruk ağrısından uyuyamamışlardı.

▣ **"dua ediyor, Tanrı'yı ilahilerle yüceltiyorlardı"** Bu dualarla ilahilerin teolojik içeriği tutukluların Mesih'e güvenmesine ("tutuklular da onları dinliyordu") yol açmış olabilir çünkü deprem kapıları açtığı anda hiçbiri kaçmadı (bkz. Elç. 16:26,28, "hepimiz buradayız").

▣ **"tutuklular da onları dinliyordu"** Bu bir bitmemiş zaman orta (edilgen görünüşlü eylemsel) haber kipidir, tutukluların devamlı Pavlus'la Silas'ı dinlediğini ima ediyor. Buradaki *epakroaomai* fiiline Yeni Antlaşma ve Septuaginta'da seyrek rastlanır. 1Sa. 15:22'deki kullanımı sevinçle ve dikkatle dinleme ifade eder. Bu bitkin tutuklular Tanrı'nın sevgisi, ilgisi ve kucaklayışıyla ilgili bildiriye hevesle kulak ve karşılık verdi!

16:26 "deprem" Bu, doğaüstü amaçlı, zamanlamalı ve etkili bir doğa olayıydı (bkz. Mat. 27:51,54; 28:2). Tanrı bir melek aracılığıyla Petrus'u hapisten kurtarmıştı (bkz. Elç. 4:31) fakat bu durumda Pavlus'a Müjde'yi hem tutuklularla hem muhafızlarla paylaşma fırsatı sunan bir olay tercih edildi.

16:27 "kılıcını" Bu, dil şeklinde olan ve kemere takılan küçük, iki ağızlı kılıçtı. Roma vatandaşları bu aletle idam edilirdi. Zindancının tutukluları kaçırmaması durumunda onların akıbetine uğrayacaktı (bkz. Elç. 12:19).

16:28 Pavlus'la Silas'ın imanı ve dualarıyla ilahilerinin içeriği diğer tutuklular üzerinde kuvvetli bir etki bıraktı (onların da kurtulduğunu düşünüyorum)!

16:29 "ışık getirip" Aslında ışıklar çoğul. Başka zindancılar da vardı.

16:30 "Efendiler, kurtulmak için ne yapmam gerekir" Bu, insanlığın (1) doğüstü güçlere duyduğu korkuyu ve (2) Tanrı'yla barış arayışını yansıtıyor. Pavlus'la Silas'ın bu adaletsiz ve acı dolu koşullarda bile sergilediği huzur ve sevinci istiyordu. Dikkat ederseniz birçokları gibi bu adam da insanlardan bir karşılık gelmesi gerektiğini biliyordu (bkz. Luk. 3:10,12,14; Elç. 2:37; 22:10).

16:31 "Rab İsa'ya iman et" Bu *pisteuō* fiili (aorist etkin emir kipi) "iman et," "sadık ol" ya da "güven" olarak çevrilebilir. Elç. 2:40, 3:16 ve 6:5'teki Özel Konular'a bakınız. Bu esasen istençli ve güven dolu bir karşılıktır (bkz. Elç. 10:43). Bir diğer önemli nokta, bu güvenin bir doktrine ya da teolojik sisteme değil, bir kişiye duyulmasıdır. Bu adamın Yahudi kökenleri yoktu (Yunus kitabındaki Ninovalıları hatırlayın). Fakat tam kurtuluşun gereksinimleri oldukça basit ve tıpatıp aynıdır! Bu, Müjde'nin Yeni Antlaşma'daki en veciz özetidir (bkz. Elç. 10:43). Eylemleri tövbe ettiğini gösteriyordu (bkz. Mar. 1:15; Elç. 3:16,19; 20:21).

▣ **"sen de ev halkın da kurtulursunuz"** Antik dünyada ev reisinin dini bütün ev halkının diniydi (bkz. Elç. 10:2; 11:14; 16:15; 18:8). Bunun bireysel seviyede nasıl gerçekleştiği belirsizdir ancak görünüşe göre her bireyin belli bir oranda kişisel imanı vardı. Akabinde Pavlus Müjde bildirisinin tamamını zindancıyla ve ev halkıyla paylaştı (bkz. Elç. 16:32).

Bu sefer yalnız ev halkıyla değil, hapishanesiyle de!

16:32 "Rab'bin sözü" Bu ifadenin çeşitleri var.

1. "Rab'bin sözü" P^{45,74}, \aleph^2 , A, C, D, E el yazmalarında geçiyor. UBS⁴ buna "B" derecesi (hemen hemen kesin) veriyor.
2. "Tanrı'nın sözü" \aleph^* , B el yazmalarında geçiyor

Bağlama bakıldığında sorun "Rab" sözcüğünün kimi nitelediğidir.

1. İsa, Elç. 16:31
2. YAHVE (bkz. Elç. 16:25,34; 13:44,48; Eski Antlaşma ifadesidir bkz. Yar. 15:14; 1Sa. 15:10; Yşa. 1:10; Yun. 1:1)

16:33 "hem kendisi hem ev halkı hemen vaftiz oldu" Bu, vaftizin önemini gösteriyor. Elçilerin İşleri bundan defalarca söz ediyor. Elç. 2:38'deki ÖZEL KONU: VAFTİZ'e bakınız. İsa bunu yaptı (bkz. Luk. 3:21) ve buyurdu (bkz. Mat. 28:19); konu kapanmıştır (bkz. Elç. 2:38). Bu olay Elçilerin İşleri'nde iman beyanından hemen sonra vaftizin gerçekleştiği diğer örneklerle de tutarlı (bkz. Elç. 10:47-48). Bir bakıma vaftiz, Mesih'e iman ettiklerini gözle görünür ve sözlü şekilde beyan ediyordu (Rom. 10:9-13).

16:34 "Tanrı'ya inanmak, onu ve evdekilerin hepsini sevince boğmuştu" Fiillerin ikisi de zindancıyı kastettiği için tekildir. Lakin zarf niteliğindeki ifade adamın geniş ailesiyle hizmetçilerinin de inanıp sevindiğini ima ediyor.

"İnandı" fiili, sabit durum ima eden bitmemiş zamanlı etkin ortaçtır. Elç. 16:31'deki fiil kipinin değiştiğini fark ettiniz mi?

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 16:35-40

³⁵Gün doğunca yargıçlar görevlileri göndererek, "O adamları serbest bırak" dediler. ³⁶Zindancı bu sözleri Pavlus'a iletti. "Yargıçlar serbest bırakılmanız için haber gönderdi. Şimdi çıkabilirsiniz, esenlikle gidin" dedi. ³⁷Ama Pavlus görevlilere şöyle dedi: "Roma vatandaşı olduğumuz halde, bizi yargılamadan herkesin önünde dövüp hapse attılar. Şimdi bizi gizlice mi kovacaklar? Olmaz böyle şey! Kendileri gelsinler, bizi alıp çıkarırlar!" ³⁸Görevliler bu sözleri yargıçlara iletti. Yargıçlar, Pavlus'la Silas'ın Roma vatandaşı olduğunu duyunca korktular. ³⁹Gelip özür dilediler. Sonra onları dışarı çıkararak kentten ayrılmalarını rica ettiler. ⁴⁰Pavlus'la Silas zindandan çıkınca Lidya'nın evine gittiler. Kardeşlerle görüşüp onları yüreklendirdikten sonra oradan ayrıldılar.

16:35 "görevlileri" Bu, düz anlamıyla "değnek taşıyan" (*hrabdouchosta lictor*) demektir. Bununla kastedilen, resmi disiplinle uğraşanlardır (bkz. Elç. 16:20). İtalyan "faşist" partisi adını bu terimden aldı. Bu değneklerden oluşan deste (Latincedeki *fasces*'ten türüyor), siyasi otoritenin simgesiydi.

16:37 "Roma vatandaşı olduğumuz halde" Filipi, Roma vatandaşlarına yapılan bu adaletsiz muamelenin ihbar edilmesi durumunda Roma ile tehlike altına düşecek bir sürü ilave yasal ayrıcalığa sahip bir Roma kolonisiydi. Roma vatandaşlarını dövmek koloni olarak yasal statülerinin ciddi bir ihlaliydi (bkz. Elç. 16:39; bkz. Livy, "History" 10.9.4 ya da Cicero, *Pro Rabirio* 4.12-13).

16:39 Pavlus'un protestosunun amacı Filipi'deki yeni kiliseyi korumak ve onlara belli bir geçerli statü kazandırmak olabilir. Yetkililer davranışlarıyla Müjde'yi bildirmenin yasaya aykırı olmadığını ima ediyor! Bundan böyle Filipi'de müjdeleme girişimleri için kapı açıldı.

16:40 "oradan ayrıldılar" Anlaşılan Luka onlarla gitmemiş. Elç. 20:5-6'da onu hâlâ burada buluyoruz.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Kutsal Ruh'a niçin İsa'nın Ruhu deniyor?
2. Tanrı neden müjdecilerin bu denli karşıtlık ve çileyile yüzleşmesine izin verdi?
3. Pavlus köle kızın tanıklığını neden kabul etmedi?
4. Filipi'de kurtulan insanları sayın.
5. Niye sadece Pavlus'la Silas tutuklandı?
6. Diğer tutuklular niye kaçmadı?
7. Bu bölümdeki kurtuluş unsurlarını sayın. Elçilerin İşleri'nin diğer bölümlerindeki unsurlar bunlardan farklı mı?
8. Bu zindancının Yahudilik ya da Hristiyanlıkla ilgili geçmişi var mıydı?
9. "Ev halkı kurtuldu" ne demek?
10. Pavlus neden kent memurlarına bizzat özür diletirdi?

ELÇİLERİN İŞLERİ 17

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Selanik'teki Kargaşa	Selanik'te Mesih'i Duyurma	Selanik'ten Atina'ya	Selanik'te	Selanik: Yahudilerle Zorluklar
17:1-9	17:1-4 Yason'un Evine Saldırı	17:1-9	17:1-4	17:1-4
Elçiler Veriya'da	17:5-9 Veriya'da Hizmet		17:5-9 Veriya'da	17:5-9 Veriya'da Yeni Zorluklar
17:10-15	17:10-15	17:10-15	17:10-15	17:10-12 17:13-15
Pavlus Atina'da	Atina'daki Filozoflar	Pavlus Atina'da	Atina'da	Pavlus Atina'da
17:16-21	17:16-21 Ares Tepesi Kurulu'na Sesleniş	17:16-21	17:16-21	17:16-18 17:19-21
17:22-28a	17:22-34	17:22-31	17:22-31	17:22a Pavlus'un Ares Tepesi Kurulu Önündeki Konuşması
17:28b-31				17:22b-23 17:24-28
17:32-34		17:32-34	17:32-34	17:29 17:30-31 17:32-34

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayrıştırdığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

Ana Hatlarıyla Pavlus'un Atina'daki Entelektüel Greklere Bildirisi (17:15-34). Bu bildiri Elç. 14:15-18'e benziyor.

- A. Göğü (ruh) ve dünyayı (madde) yaratan tek bir Tanrı var
 1. O'nu tanımıyorlar
 2. O; insanların tapınaklarında ya da putlarında yaşamıyor
 3. O, insanlığa hiçbir şekilde muhtaç değil
 4. O, gerçek yaşamın tek kaynağıdır
- B. Bütün insanlık tarihi O'nun kontrolünde.
 1. O, tüm ulusları tek adamdan meydana getirdi
 2. O, ulusların sınırlarını çizer
- C. O, insanların içinde Kendisini tanıma arzusu yerleştirmiştir ve O'nu bulmak zor değil
- D. Günah bizi O'ndan ayırdı
 1. O, cehalet dönemlerinde günahı görmezlikten geldi

2. biz tövbe etmeliyiz
- E. O, yarattıklarını yargılayacaktır
1. yargı günü belirlenmiştir
 2. yargı, Mesih aracılığıyla gerçekleşecektir
 3. bu Mesih, şahsını ve işini ispatlamak için ölümden dirilmiştir

Selanik Kenti

A. Selanik'in Kısa Tarihi

1. Selanik, Termaikos Körfezi'nin başında bulunuyordu Selanik, Romalıların Roma'dan doğuya uzanan büyük yolu Via Ignatia (ulusların yolu) üzerinde bir liman kentiydi. Bu deniz limanı bir de zengin, bol sulandırılmış kıyı ovasına çok yakındı. Bu üç avantaj, Selanik'i Makedonya'nın en büyük, en önemli ticari ve siyasi merkezi yapıyordu.
2. Selanik'in eski adı, bölgede bulunan kaplıcalardan dolayı Terma'ydı. Eski tarihçi Büyük Plinius, Terma'yla Selanik'in birlikte var olduğunu belirtiyor. Öyleyse Selanik kısacası Terma'nın etrafını sarıp kendine katmıştır (Leon Morris, *Selaniklilere Birinci ve İkinci Mektup (The First and Second Epistles to the Thessalonians)*, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Yayıncılık, 1991, s. 11). Buna rağmen çoğu tarihçi, Büyük İskender'in komutanlarından Cassander'in MÖ. 315'te Terma'ya Makedonyalı Filip'in kızı ve İskender'in hem üvey kardeşi hem karısı Thessalonike'nin adını verdiği iniyor (Strabon VII Parça 21) Hristiyanlığın yayıldığı ilk yüzyıllarda bir gün Selanik'e Hristiyan özellikleri nedeniyle "ortodoks kent" lakabı takıldı (Dean Farrar, *Aziz Pavlus'un Yaşamı ve Çalışmaları*, New York: Cassell and Company Limited, 1904, s. 364). Bugün Selanik, "Salonika" diye biliniyor ve halen önemli bir Yunanistan şehridir.
3. Selanik, Korint gibi kozmopolit bir metropoldü, bilinen dünyanın dört bir yanından insanlar barındırırdı.
 - a. Kuzeyden gelirken putperest dinlerini ve kültürlerini de getirmiş barbar Germen halkları burada yaşıyordu.
 - b. Güneyde Ahaya'dan ve Ege Denizi adalarından gelirken gelişmişliklerini ve felsefelerini getiren Grekler de burada yaşıyordu.
 - c. Batıdan gelen Romalılar da buraya yerleşmişti. Bunlar çoğunlukla irade güçlerini, varlıklarını ve siyasi erklerini getiren emekli askerlerdi.
 - d. Son olarak da doğudan çok sayıda Yahudi geldi; zamanla nüfusun üçte biri Yahudi oldu. Bunlar etik, monoteist inançlarını ve ulusal önyargılarını getirdi.
4. 200.000 civarında nüfusa sahip Selanik, gerçek anlamda kozmopolit bir kentti. Kaplıcaları dolayısıyla bir dinlenme yeri, sağlık merkeziydi. Deniz limanı, mümbit ovaları ve Egnatia Yolu'na yakınlığı dolayısıyla bir ticaret merkeziydi.
5. Başkent ve en büyük şehir olarak Selanik, aynı zamanda Makedonya'nın siyasi genel merkeziydi. Bir Roma eyalet başkenti olarak ve nice Roma vatandaşını (çoğunlukla emekli asker olan) barındırarak özerk bir kent haline geldi. Çoğu Selanikli, Roma vatandaşı olduğu için haraç vermez, Roma yasasıyla yönetilirdi. Böylelikle Selanik yöneticilerine "politark" (şehir yöneticisi) deniyordu. Bu unvan, edebiyatta başka hiçbir yerde çıkmıyor ancak Selanik'te Vardar Kapısı diye tanınan zafer kemerinin üstündeki bir yazıtta muhafaza edilmiştir.

B. Pavlus'un Yolunu Selanik'e Düşüren Olaylar

1. Birçok olay Pavlus'u Selanik'e getirdi fakat tüm bu fiziksel koşulların arkasında Tanrı'nın direkt, kesin çağrısı var. Pavlus ilk başta Avrupa kıtasına girmeyi planlamıyordu. Bu ikinci müjdeleme yolculuğu için arzusu, ilk yolculukta Asya İli'nde kurduğu kiliseleri tekrar ziyaret edip ardından doğuya yönelmekti. Ancak yönünü kuzeydoğuya değiştirme anı gelir gelmez Tanrı kapıları kapamaya başladı. Bunun doruk noktası, Pavlus'un Makedonya görüşüydü (bkz. Elç. 16:6-10). Neticede iki olay gerçekleşti: ilki, Avrupa kıtasına Müjde bildirildi ve ikincisi, Makedonya'daki koşullar dolayısıyla Pavlus Mektuplarını yazmaya başladı (Thomas Carter, *Pavlus'un Yaşamı ve Mektupları*, Nashville: Cokesbury Press, 1921, s. 112).
2. Pavlus'u Selanik'e getiren fiziksel koşullar

- a. Pavlus, havrası olmayan küçük Filipi kentine gitti. Oradaki çalışmasına, peygamberlikte bulunduğu sanılan cinli köle kızın sahipleri ve kent konseyi engel oldu. Pavlus dövülüp aşağılansa da orada bir kilise oluştu. Gördüğü karışıklık ve çektiği fiziksel cezadan ötürü Pavlus muhtemelen istediğinden daha erken ayrılmak zorunda kaldı.
- b. Filipi'den çıkıp nereye gidecekti? Amfipolis'le Apollonya'dan geçti. Bunlarda da havra yoktu.
- c. Bölgedeki en büyük kent olan Selanik'e geldi. Burada havra vardı. Pavlus, ilk olarak yerli Yahudilere uğramayı adet edinmişti. Bunu yapma sebebi
 - (1) Eski Antlaşma'yla aşina olmaları
 - (2) havranın öğretim ve vaaz verme fırsatı sunması
 - (3) Tanrı'nın seçilmiş halkı, antlaşma halkı olmaları (bkz. Mat. 10:6; 15:24; Rom. 1:16-17; 9-11);
 - (4) İsa'nın Kendisini ilk önce onlara sonra dünyaya takdim etmesiydi (Pavlus da aynı şekilde Mesih'in izinden gidecekti).

Pavlus'a Eşlik Edenler

- A. Pavlus'a Selanik'te Silas'la Timoteos eşlik ediyordu. Luka, Filipi'de Pavlus'la beraber olup orada kalmıştı. Bunu, Elç. 16 ile 17'deki "biz"li ve "onlar"lı pasajlardan öğreniyoruz. Luka, Filipi'de "biz"li konuşuyor, Selanik'e yolculuk edenlerdense "onlar" diye bahsediyor.
- B. Barnaba ve Markos diye tanınan Yuhanna Kıbrıs'a dönünce Pavlus, ikinci müjdeleme yolculuğunda kendisine eşlik etmesi için Silas'ı, ya da diğer adıyla Silvanus'u seçti.
 1. Kutsal Kitap'ta bu adamdan ilk kez Elç. 15:22'de, Yeruşalim Kilisesi kardeşlerinin önde gelenlerinden biri olarak söz ediliyor.
 2. O aynı zamanda bir peygamberdi (bkz. Elç. 15:32).
 3. Pavlus gibi o da Roma vatandaşıydı (bkz. Elç. 16:37-38).
 4. O ve Yahuda Barsabba, durum teftişi için Yeruşalim Kilisesi tarafından Antakya'ya gönderildi (bkz. Elç. 15:22,30-35).
 5. Pavlus onu 2Ko. 1:19'da övüyor ve birkaç mektupta ondan bahsediyor.
 6. Sonradan 1. Petrus'un yazarı olarak Petrus'la bağdaştırılıyor (bkz. 1Pe. 5:12).
 7. Pavlus'la Petrus onu Silvanus adlandırıyor; Luka'ysa Silas adını kullanıyor.
- C. Timoteos da Pavlus'un yol arkadaşı ve emektaşındı
 1. Pavlus'la Listra'da tanışıp o ilk müjdeleme yolculuğunda imana geldi.
 2. Timoteos baba tarafından Grek, anne tarafından ise Yahudi'ydi. Pavlus, Yahudi olmayanlara müjdeleme çalışmalarında onun yardımını istiyordu.
 3. Pavlus onu Yahudilerle birlikte çalışabilsin diye sünnet etti.
 4. Timoteos; 2. Korintliler, Koloseliler, 1. ve 2. Selanikliler ve Filimon'un selam kısmında geçiyor.
 5. Pavlus ondan "hizmetteki oğlum" diye bahsediyor (bkz. 1Ti. 1:2; 2Ti. 1:2; Tit. 1:4).
 6. Pavlus'un mektuplarındaki genel tonu, Timoteos'un genç ve çekingen olduğunu ima ediyor. Buna rağmen Pavlus ona çok güven ve itimat besliyor (bkz. Elç. 19:27; 1Ko. 4:17; Flp. 2:19).
- D. Pavlus'a Eşlik Edenler başlığı altında Selanik'e gelip sonraki görevlerinde Pavlus'a eşlik eden adamlardan da bahsetmek yerinde olacaktır. Bunlar Aristarhus (Elç. 19:29; 20:4; 27:2) ile Sekundus'tur (Elç. 20:4). Ayrıca Dimas da Selanikli olmuş olabilir (Flm. 24; 2Ti. 4:10).

Pavlus'un Kentteki Hizmeti

- A. Pavlus'un Selanik'teki hizmeti her zamanki gibi önce Yahudilere, sonra öteki uluslara gitmekten ibaretti. Pavlus havrada üç Şabat Günü'nde vaaz verdi. İsa'nın Mesih olduğunu bildiriyordu. Eski Antlaşma Yazılarına dayanarak, Vadedilen Mesih'in siyasetle ilgilenen dünyevi bir Mesih değil, acı çeken Mesih olacağını gösteriyordu (bkz. Yar. 3:15; Yşa. 53). Bunların yanı sıra Pavlus dirilişin altını çiziyor ve

herkese kurtuluş teklif ediyordu. İsa, eskiden beri vadedilen, tüm halkları kurtarmaya kadir Mesih olarak açık şekilde tanıtılıyordu.

- B. Bu bildiriye karşılık olarak bazı Yahudiler, öteki uluslardan birçok dindar kişi ve nice ileri gelen kadın İsa'yı Kurtarıcı ve Rab olarak kabul etti. İmana gelen bu grupların çözümlenmesi, Pavlus'un bu kiliseye sonradan yazdığı mektupları anlamak bakımından pek yararlıdır.
- C. Her iki mektupta Eski Antlaşma'ya gönderme yapılmamasından anlaşılacağı üzere kilise mensupları büyük oranda Yahudi olmayanlardan ibaretti. Yahudi olmayanlar, birtakım sebeplerden ötürü İsa'yı seve seve Kurtarıcı ve Rab olarak kabul etti.
1. Geleneksel dinleri etkisiz batıl inançlardı. Selanik, Olimpos Dağı'nın eteğinde bulunuyor, herkes de zirvenin boş olduğunu biliyordu.
 2. Müjde herkese karşılıksız veriliyordu.
 3. Hristiyanlıkta Yahudiliğin seçkin milliyetçiliği yoktu. Yahudilerin dini, monoteizmi ve yüksek ahlakı sayesinde birçoklarını cezbetmiş fakat aynı anda sünnet gibi çirkin törenleri ve özünde olan irksal, milli önyargıları yüzünden birçoklarını defetmişti.
- D. Çok sayıda "ileri gelen kadın," kendi dini seçimlerini yapabildikleri için Hristiyanlığı kabul etti. Makedonya ve Asya İli'nde kadınlar, geriye kalan Greko-Romen dünyasında olduğundan daha özgürdü (Sir W. M. Ramsay, *Aziz Pavlus - Gezgin ve Roma Vatandaşı (St. Paul the Traveler and Roman Citizen)*, New York: G. P. Putnam's Sons, 1896, s. 227). Yine de daha fakir sınıftan kadınlar, özgür olmalarına rağmen hâlâ batıl inançların ve politeizmin etkisi altındalardı (Ramsay, s. 229).
- E. Birçokları Pavlus'un Selanik'te kalma süresinde bir sorun saptamıştır:
1. Elç. 17:2'de Pavlus'un Selanik havrasında üç Şabat Günü tartıştığı yazıyor.
 2. 1Se. 2:7-11'de Pavlus'un mesleğine dönüp çalıştığı yazıyor. Bu meslek, çadır yapımı ya da kimi iddialara göre deri işiydi.
 3. Flp. 4:16 Selanik'teyken Pavlus'un Filipi kilisesinden en az iki kez para yardımı aldığı, uzun kalma süresini destekliyor. İki kent arasında 160 kilometrelik mesafe var. Kimi iddialara göre Pavlus yaklaşık iki üç ay kalmış, üç Şabat Günü'ye yalnızca Yahudilere hizmeti ilgilendiriyor.
 4. İmana gelenlerin Elç. 17:4, 1Se. 1:9 ve 2:4'teki farklılık gösteren anlatıları bu görüşü destekliyor. Anlatılardaki esas fark, öteki ulusların putları reddedişidir. Elçilerin İşleri'ndeki gayri Yahudiler, zaten Yahudiliğe dönüp putlara yüz çevirmişlerdi. Bağlam Pavlus'un putperestler arasında daha büyük hizmeti olabileceğini ima ediyor.
 5. Daha büyük bir hizmet olduysa ne zaman olduğunu bilmiyoruz çünkü Pavlus her zaman önce Yahudilere giderdi. Onlar bildirisini reddettikten sonraysa öteki uluslara yöneldi. Onlar Müjde'ye kalabalıklar halinde karşılık verince kışkırtıp Yahudiler kentin ayaktakımını kışkırtıp kargaşa çıkardı.
- F. Kargaşa yüzünden Yason'un evinden ayrılan Pavlus, Timoteos ve Silas'ın yanında saklandı ya da en azından izdiham onları aramak için zorla Yason'un evine girince orada değillerdi. Politarklar barışı sağlamak adına Yason'a kefalet bonusu ödettirdi. Bu, Pavlus'un geceleyin kenti terk edip Veriya'ya gitmesine neden oldu. Yine de kilise tüm karşıtlığa rağmen Mesih tanıklığına devam etti.

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 17:1-9

¹Amfipolis ve Apollonya'dan geçerek Selanik'e geldiler. Burada Yahudiler'in bir havrası vardı. ²Pavlus, her zamanki gibi Yahudiler'e giderek art arda üç Şabat Günü onlarla Kutsal Yazılar üzerinde tartıştı. ³Mesih'in acı çekip ölümden dirilmesi gerektiğine dair açıklamalarda bulunuyor, kanıtlar gösteriyordu. "Size duyurmakta olduğum bu İsa, Mesih'tir" diyordu. ⁴Onlardan bazıları, Tanrı'ya tapan Grekler'den büyük bir topluluk ve ileri gelen kadınların da birçoğu ikna olup Pavlus'la Silas'a katıldılar. ⁵Yahudiler bunu kıskandı. Çarşı pazardan topladıkları bazı kötü insanlardan bir kalabalık oluşturup kentte kargaşalık çıkarttılar. Pavlus'la Silas'ı bulmak ve halkın önünde yargılamak amacıyla Yason'un evine saldırdılar. ⁶Onları bulamayınca, Yason ile bazı kardeşleri kent yetkililerinin önüne sürüklediler.

"Dünyayı altüst eden o adamlar buraya da geldiler" diye bağıyorlardı. ⁷"Yason onları evine aldı. Onların hepsi, İsa adında başka bir kral olduğunu söyleyerek Sezar'ın buyruklarına karşı geliyorlar." ⁸Bu sözleri işiten kalabalık ve kentlin yetkilileri telaşa kapıldı. ⁹Sonunda yetkililer Yason ve öbürlerini kefaletle serbest bıraktılar.

17:1 "Amfipolis ve Apollonya'dan geçerek" Bu iki kent, Roma'nın Egnatia Yolu (yani Ulusların Yolu) üzerinde bulunuyordu. Doğudan batıya 800'ü aşkın kilometre boyunca uzanan bu önemli yol, imparatorluğun doğusunu batısına bağlıyor, Selanik'e giden ana caddeyi oluşturuyordu.

▣ **"Selanik"** Bölümün Giriş kısmına bakınız.

▣ **"havrası vardı"** Muhtemelen Eski Antlaşma peygamberlikleri sebebiyle Müjde'nin ilk önce Yahudiler için olduğuna (bkz. Rom. 1:16) inanan Pavlus, onu her zaman bu sırayla duyururdu (bkz. Elç. 17:2; 3:26; 13:46; Rom. 1:16; 2:9,10; Elç. 9:20; 13:5,14; 14:1; 17:2,10,17; 18:4,19; 19:8). Üstelik Tanrı'dan korkan, havraya gelen ve Eski Antlaşma'ya aşina olan, saygı gösteren bir sürü insan da vardı.

17:2 "üç Şabat Günü" Bu demektir ki sadece üç Şabat Günü havrada konuştu. Büyük ihtimalle kentte üç haftadan çok kaldı (bkz. Flp. 4:16) fakat uzun bir süre için değil.

▣ **"onlarla Kutsal Yazılar üzerine tartıştı"** Pavlus, Mesih'le ilgili peygamberlikleri İsa'nın yaşamı, ölümü ve dirilişiyle eşleştirdi. Bu yöntemi İstefanos'tan (Elç. 7) ve haham eğitiminden aldı.

17:3

NASB "açıklıyor ve kanıt sunuyordu"

NKJV "açıklıyor ve ispat ediyordu"

NRSV, NJB "açıklıyor ve kanıtlıyordu"

TEV "Kutsal Yazılar'ı açıklıyor ve onlardan kanıtlıyordu"

İlk sözcük olan *dianoigō*, İsa'nın Emmaus yolundaki iki öğrenciye Kutsal Yazılar'ı açması için kullanılıyor (bkz. Luk. 24:32,45). Ayrıca O'nu tanısinlar diye gözlerini açması için de kullanılıyor (bkz. Luk. 24:31). Aynı sözcük Elç. 16:14'te, Tanrı'nın Müjde'yi anlasın diye Lidya'nın yüreğini açması için kullanılıyor.

İkinci terim olan *paratithēmi*, Luka'nın yazılarında bir yere yiyecek koyma anlamında kullanılıyor ama burada "gerçeği önüne koymak" ya da "emanet etmek" imasını taşıyor (bkz. Elç. 14:23; 20:32). Luka kitabında bir şeyi başkasına emanet etmek anlamında iki kez kullanılıyor (bkz. Luk. 12:48; 23:46). Pavlus Müjde'yi dinleyenlere dikkatle ve özenle veriyordu (yani emanet, *parathēkē*, 1Ti. 6:20; 2Ti. 1:12,14). Bazıları da karşılık verdi (bazı Yahudiler, bazı Tanrı'dan korkanlar ve birkaç ileri gelen kadın).

▣ **"Mesih'in acı çekip ölümden dirilmesi gerektiğine"** "Gerektiğine" (*dei*) terimi, bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir, gereklilik belirtir (Elç. 1:16'daki tam nota bakınız). Acı çeken Mesih, Eski Antlaşma'da öngörülüyor (bkz. Yar. 3:15; Mez. 22; Yşa. 52:13-53:12; Zek. 12:10) ancak hahamlar bunu hiçbir zaman tam göremedi. Elçisel vaizler bunu ısrarla iddia etti (bkz. Luk. 24:46; Elç. 3:18; 26:23; 1Pe. 1:10-12). Bu gerçek, Yahudiler için esas sürçme taşıydı (bkz. 1Ko. 1:22-23). Elç. 3:18'deki nota bakınız.

▣ **"ölümden dirilmesi"** Petrus, İstefanos ve Pavlus'un Elçilerin İşleri'ndeki tüm vaazlarında ortak öğelerden biri budur (*kerygma*'nın bir parçası, Elç. 2:14'teki Özel Konu'ya bakınız). Bu, Müjde'nin temel bir dayanağıdır (bkz. 1Ko. 15).

▣ **"Size duyurmakta olduğum bu İsa, Mesih'tir"** Bu cümledeki son sözcüklerin Grekçe el yazmalarında birçok çeşitleri mevcut.

1. "Mesih, İsa" – B yazması
2. "Mesih, İsa" – bazı Vulgata çevirileri ve Kıptî çeviriler

3. "Mesih İsa" – P⁷⁴, A, D yazmaları
4. "İsa Mesih" – el yazma 8
5. "Mesih olan İsa" – E yazması ve Bohairic Kıpti yazma
6. "Mesih" – Yorgi yazması

Birçok bilgin, sıra dışılığından dolayı 1'inci öğeyi, yani Vatikan yazmasını tercih ediyor (UBS⁴ buna "C" derecesi veriyor).

Bu havra ortamında "Mesih," Eski Antlaşma'da vadedilen Mesh Edilmiş Olan demekti (Elç. 2:31'deki Özel Konu'ya bakınız). Eski Antlaşma'da mesh edilmiş üç makam vardı: krallar, peygamberler, kâhinler. İsa, bu üç vazifenin her birini yerine getiriyor (bkz. İbr. 1:1-3). Bu mesh, Tanrı'nın seçimini ve hizmet görevi için donatmasını simgeliyor. Elç. 4:27'deki ÖZEL KONU: KUTSAL KİTAP'TA MESHETME'ye (BDB 603) bakınız.

İlk kilise, İsa'nın kendi kendini tekrar tekrar onaylaması üzerine Nasıralı İsa'nın vadedilmiş Mesih olduğunu defalarca onayladı (bkz. Elç. 2:31-32; 3:18; 5:42; 8:5; 9:22; 17:3; 18:5,28).

17:4 "katıldılar" Bu Grekçe fiile (aorist edilgen haber kipi) Yeni Antlaşma'da sadece burada rastlanıyor. Tam anlamı "kurayla atamak"tır. Bu bağlamda ayrıca "takip etmek" ya da "birleşmek" anlamını taşıyor. Eski Antlaşma'da Tanrı'nın isteği "kura" çekerek saptanırdı. İlahi eylemin imaları

1. edatta (*pros*)
2. kökte (*klēpoō*)
3. edilgen çatıda görülüyor

Tanrı, Lidya'nın yüreğini açtığı gibi onlarınkini de açtı (bkz. Elç. 16:24; benzer bir düşünce 1Pe. 5:3'te var).

▣ **"Tanrı'ya tapan Grekler'den"** Bunlar henüz Yahudiliği takip edenlerdi ama henüz tam Yahudiliğe geçmemişlerdi. Bunun için

1. sünnet olmak
2. vaftiz olmak
3. fırsat oldukça Tapınakta sunu sunmak gerekliydi

▣ **"birçoğu"** Bu Luka'nın *litotes* (yani kasıtlı az gösterme, bkz. Elç. 12:18; 15:2; 19:11,23,24; 20:12; 26:19,26; 27:20; 28:2) kullanımının ilk örneğidir, genelde olumsuz halde olur. Burada ifade tam anlamıyla "az olmayan" demektir, vurgu yapmak için cümlemin sonunda yer alır.

▣ **"ileri gelen kadınların"** Makedonya'da kadınlar Akdeniz dünyasının diğer kısımlarında olduğundan daha özgürdü (Lidya). Pisidya sınırındaki Antakya'da yaşananlar tekrarlanıyordu (bkz. Elç. 13:43,45,50). Grekçe el yazmaların Batı öbeği, Elç. 17:4'e bu kadınların ileri gelen adamlarla evli olduğunu iddia eden bir ifade ekliyor.

17:5 "Yahudiler bunu kıskandı" Yahudilerin imansızlığı beni üzüyor (bkz. Elç. 14:2) ama kıskançlık (bkz. Elç. 5:17) trajiktir! Bunlar Saul gibi din tutkusuyula değil, kıskançlıkla hareket ediyordu! Onları rahatsız eden, vaazın içeriği değil, imana gelenlerin sayıysıydı (bkz. Elç. 13:45).

Luka "Yahudiler" terimini sık sık küçültücü, olumsuz anlamda kullanıyor (bkz. Elç. 12:3; 13:45; 14:2; 17:13), Pavlus da öyle (bkz. 1Se. 2:15-16). Müjde'ye karşı çıkan, karşı koyanlarla eşanlı hale geliyor.

NASB "pazar yerinden bazı kötü adamlar"

NKJV "pazar yerinden bazı kötü adamlar"

NRSV "pazar yerinde bazı kabadayılar"

TEV "sokaklardan bazı beş para etmez aylaklar"

NJB "pazar yerinden bir çete"

Bu terim, pazar yerinde çalışmadan oyalanan tembel, beceriksiz tipleri tarif ediyor.

▣ **"bir kalabalık"** Bu sözcük Yeni Antlaşma'da sadece burada geçiyor ve Grek edebiyatında çok nadirdir. Septuaginta'da bulunmaz. "Kalabalık," bağlamdan ima edilen anlamdır. Luka, geniş kelime bilgisine (tıp, denizcilik terimleri) sahip eğitimli bir adamdı.

17:6 "Yason. . sürüklediler" Bazıları Rom. 16:21'de adı geçen Yason'un bu olduğunu tahmin ediyor ama bu kuşkuludur.

▣ **"ile bazı kardeşleri"** Bu yapı, Yason'un henüz imanlı olmadığını ima ediyor. Yason'un müjdeci ekibini nasıl karşıladığı tam olarak bilinmiyor. Olabilir ki

1. Pavlus ya da Silas onun için çalışıyordu
2. ondan alan kiraliyordu
3. onun evinde kalıyordu

Elç. 17:7'de karşılamak fiili "misafir olarak ağırlamak" anlamına geliyor (bkz. Luk. 10:38; 19:6; Yak. 2:25).

▣ **"kent yetkililerinin"** Bu "politark" terimi kent lideri demektir. Makedonya'da yerel yöneticilere bu özel ad veriliyordu. Grek edebiyatında bile çok seyrek bir kelimedir, Yeni Antlaşma'da yalnız burada ve Elç. 17:8'de kullanılıyor. Kullanımı, Luka'nın bölgeyle aşinalığını gösteriyor ve Elçilerin İşleri'nin tarihselliğini destekliyor (NASB Çalışmak İçin Kutsal Kitap, s. 1607, ama Egnatia Yolu'nda Selanik'te bir kemer üzerinde Grekçe bir yazıtta kelime bulunmuştur). Doğru tarihçiyeye seyrek rastlanılan bir devirde Luka bir istisnaydı. Evet, dini bir ideolojisi var. İmanlılar bunun esin olduğunu onaylıyor.

NASB "dünyayı altüst eden"
NKJV, NRSV,
NJB "dünyanın altını üstüne getiren"
TEV "her yerde sorun çıkararak"

Bu bir fitne suçlaması ima ediyor (bkz. Elç. 21:38; ayrıca 16:20; 24:5'e dikkat ediniz). Bu oldukça güçlü bir terimdir. Pavlus'un Gal. 5:12'de kullanımına dikkatinizi çekerim. 1Se. 2:14-16'dan bildiğimiz üzere bu kilise büyük baskıyla karşı karşıyaydı.

Acaba bu dil abartılı mı yoksa konuşanlar bu yeni Yahudilik tarikatının yayılışından haberdar mıydı?

17:7 "Sezar'ın buyruklarına" Bazıları burada Claudius'un (MS. 41-54), Roma'da Yahudi ritüellerini yasaklayan MS. 49-50'ye ait fermanından bahsedildiğini düşünüyor. Bu fermanın yürürlüğe girmesi Roma'nın Yahudi nüfusunun oradan ayrılmasına sebep oldu. Ama düşünceme burada, Müjde'yi duyurmalarının kastedildiği bağlamdan açıkça anlaşılıyor. Romalıların dinini değiştirmek herkese yasaktı.

▣ **"İsa adında başka bir kral olduğunu söyleyerek"** Bu suçlamının sebebi

1. Pavlus'un Selanik'teki vaazlarında eskatolojiyi çok vurgulaması
2. Hristiyanların İsa'ya atfen kullandıkları kral, rab ve kurtarıcı gibi terimlerin Romalılar tarafından Sezar'a atfen kullanılması olabilir

17:8

NASB, TEV "kent yetkilileri"
NKJV "kent yöneticileri"
NRSV "kent görevlileri"
NJB "kent danışmanları"

Bu, Makedonya kentlerinde bir yıllığına atanan kişiler anlamına gelen Grekçe *politarchs* terimidir. Romalı değillerdi, yerli liderlerdi (AB, C. 5, s. 384-389).

17:9 "kefaletle" Bu muhtemelen Pavlus'un kentte bir daha vaaz etmemesini temin etmek için yeni imanlılara (bkz. Elç. 17:4,6,10) ödetilen büyük kefalet bonosuydu. Bazıları bunu 1Se. 2:18'le ilişkilendiriyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 17:10-15

¹⁰Kardeşler hemen o gece Pavlus'la Silas'ı Veriya Kenti'ne gönderdiler. Onlar oraya varınca Yahudiler'in havrasına gittiler. ¹¹Veriya'daki Yahudiler Selanik'tekilerden daha açık fikirliydi. Tanrı sözünü büyük ilgiyle karşılayarak her gün Kutsal Yazılar'ı inceliyor, öğretilenlerin doğru olup olmadığını araştırıyorlardı. ¹²Böylelikle içlerinden birçokları ve çok sayıda saygın Grek kadın ve erkek iman etti. ¹³Selanik'teki Yahudiler Pavlus'un Veriya'da da Tanrı'nın sözünü duyurduğunu öğrenince oraya gittiler, halkı kışkırtıp ayağa kaldırdılar. ¹⁴Bunun üzerine kardeşler Pavlus'u hemen deniz kıyısına yolladılar. Silas ile Timoteos ise Veriya'da kaldılar. ¹⁵Pavlus'la birlikte gidenler onu Atina'ya kadar götürdüler. Sonra Pavlus'tan, Silas'la Timoteos'un bir an önce kendisine yetişmeleri yolunda buyruk alarak geri döndüler.

17:10 "Veriya" Bu, Egnatia Anayolu'nun çok yakınında, yaklaşık 96 kilometre batısında bulunan, Pavlus'un döneminde büyük bir kentti. Ayrıca Pavlus'u dinleyip teolojisini Eski Antlaşma'dan alıntılıdığı metinlerle karşılaştırmaya açık bir Yahudi topluluğunu da barındırıyordu.

▣ **"Yahudiler'in havrasına gittiler"** Metin, gece boyu süren bir yolculuktan sonra, varır varmaz havraya gittiklerini ima ediyor. Belki tesadüfen Şabat Günü'ne denk geldiler ya da ajitasyon yapanların, peşlerinden geleceğini biliyorlardı. Kaybedecek zaman yoktu. Çağdaş Batılı imanlılar için müjdeleme, acilliğini ve önceliğini yitirmiştir!

17:11 "daha açık fikirliydi" Bu terim zengin, eğitilmiş, üst sınıf insanları için kullanılırdı (bkz. LXX Eyü. 1:3; Luk. 19:12). Bu tanım, Veriyalı Yahudilere uymuyor; mecazi anlamıyla terim, yeni fikirler duyup onları değerlendirmeye daha istekli kişiler demektir. Bu açık fikirli yaklaşım, kentin havrada ibadet eden ileri gelen sakinlerinin özelliği olabilir (bkz. Elç. 17:12).

▣ **"her gün Kutsal Yazılar'ı inceliyor, öğretilenlerin doğru olup olmadığını araştırıyorlardı"** Gerçek bu şekilde saptanır. Pavlus'un öğretme yöntemi, Eski Antlaşma'dan alıntı yapıp daha sonra bunun İsa için nasıl geçerli olduğunu göstermekti.

Bu ifade ("öğretilenlerin doğru olup olmadığını"), gerçeklikten en uzak (daha az olası) olan ihtimal belirten dördüncü sınıf koşul cümlesi içerir (yani dilek kipi ve *ei*, bkz. Elç. 17:27; 20:16; 24:19; 27:12). Bazıları karşılık verdi; bazıları vermedi (Müjde'nin sırrı).

17:12 "içlerinden birçokları" Bu, havraya giden Yahudilerden ve "Tanrı'ya tapanlar"dan birçoğunun karşılık verdiğini ima ediyor. Elç. 3:16 ile 2:40'taki Özel Konular'a bakınız.

▣ **"saygın"** Bu terim, "iyi" ile "biçim" ya da "görünüş" sözcüklerinin birleşimidir. Saygıdeğer, itibarlı ve nüfuzlu insanlar için kullanılırdı (bkz. Elç. 13:50 ve Aramatyalı Yusuf, Mar. 15:43).

17:13 Bu, Pavlus'un Yahudi muhaliflerinin ona kasten diklendiğini gösteriyor. Bunların birçoğu, Saul'un bir zamanlar yaptığı gibi dinsel güdülerle davranan dürüst Yahudilerdi. Lakin yöntemleri, ruhsal durumlarını ifşa ediyor.

17:14 "deniz kıyısına" Bunun iki anlamı olabilir:

1. Pavlus Atina'ya kıyı gemisiyle yolculuk etti
2. Pavlus Atina'ya sahil yolundan gitti

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 17:16-21

Onları Atina'da bekleyen Pavlus, kenti putlarla dolu görünce yüreğinde derin bir acı duydu. ¹⁷Bu nedenle, gerek havrada Yahudiler'le ve Tanrı'ya tapan yabancılarla, gerek her gün çarşı meydanında karşılaştığı kişilerle tartışıp durdu. ¹⁸Epikürcü ve Stoacı bazı filozoflar onunla atışmaya başladılar. Kimi, "Bu lafebesi ne demek istiyor?" derken, kimi de, "Galiba yabancı ilahların haberciliğini yapıyor" diyordu. Çünkü Pavlus, İsa'yla ve dirilişe ilgili Müjde'yi duyuruyordu. ¹⁹Onlar Pavlus'u alıp Ares Tepesi Kurulu'na

götürdüler. Ona, "Yayıdığım bu yeni öğretinin ne olduğunu öğrenebilir miyiz?" dediler. ²⁰"Kulağımıza yabancı gelen bazı konulardan söz ediyorsun. Bunların anlamını öğrenmek isteriz." ²¹Bütün Atinalılar ve kentte bulunan yabancılar, vakitlerini hep yeni düşünceleri anlatarak ve dinleyerek geçirirlerdi.

17:16 "Atina" Burası Yunanistan'ın geçmişten gelen kültürel mirasının en büyük kenti ve hâlen Roma dünyasının entelektüel merkeziydi. Gelenekler, batıl inançlar ve ahlaksızlıkla doluydu.

▣ **"yüreğinde"** Yeni Antlaşma'nın Grekçe majüskül el yazmalarında şunlar yoktu:

1. sözcükler arasında boşluk
2. noktalama işaretleri
3. büyük/küçük harf kullanımı (tüm harfler büyüktü)
4. ayet ve bölümlerin ayrılması

Bu yüzden büyük harfin gerekli olup olmadığını yalnız bağlam belirleyebilir. Genelde büyük harfler şunlarda kullanılır:

1. Tanrı'nın adlarında
2. yer adlarında
3. kişi adlarında

"Yürek" ya da "ruh" terimiyle kastedilen

1. Kutsal Ruh (bkz. Mar. 1:5)
2. insanlığın bilinçli yönü (bkz. Mar. 8:12; 14:38)
3. ruhsal dünyaya ait bir varlık (yani kötü ruhları, bkz. Mar. 1:23) olabilir.

Bu bağlamda kişilik olarak Pavlus kastediliyor.

Pavlus'un yazılarında yer yer bu dil bilgisel yapı, Kutsal Ruh'un imanlı bireylerde ortaya çıkardığı şeyi tarif etmek için kullanılıyor.

1. "kölelik ruhu değil," "oğulluk ruhu," Rom. 8:15
2. "yumuşak bir ruh," 1Ko. 4:21
3. "iman ruhu," 2Ko. 4:13
4. "bilgelik ve vahiy ruhu," Ef. 1:17

Bağlamdan Pavlus'un "ruh" diyerek kendisini ya da diğer insanları kastettiği çok açık (1Ko. 2:11; 5:4; 2Ko. 2:13; 7:13; Rom. 1:9; 8:16; Flp. 4:23).

NASB "içinde kışkırtılıyordu"

NKJV "içinde kışkırtıldı"

NRSV "büyük üzüntü içindeydi"

TEV "oldukça canı sıkıldı"

NJB "iğrendi"

Bu, "keskinleşmek" anlamına gelen *paroxunō* fiilinin bitmemiş zamanlı edilgen haber kipi halidir ancak burada mecazi anlamda "hiddetlenmek" demektir. Bu fiilin isim hali Elç. 15:39'da Markos diye tanınan Yuhanna yüzünden Pavlus'la Barnaba arasında çıkan tartışmayı tarif etmek için kullanılıyor. İbr. 10:24'te iyi anlamda kullanılıyor.

17:17 Pavlus hem Yahudilerle ("havrada. . . tartışıp") hem öteki uluslarla; hem Yahudilikten etkilenenlerle (Tanrı'dan korkan) hem putperest paganlarla ilgileniyordu ("çarşı meydanında karşılaştığı kişilerle"). Pavlus bu çeşitli gruplara farklı yollarla hitap ediyor: Yahudilere ve Tanrı'ya tapanlara Eski Antlaşma'yla, putperestlereyse bulmaya çalıştığı bir ortak noktayla (bkz. Elç. 17:22-31).

17:18 "Epikürcü" Bu grup, hayatta en büyük iyilik ve hedefin haz ya da mutluluk olduğuna inanıyordu. Kişisel, fiziksel bir ahirete inanmıyorlardı. Mottoları "Hayattan şimdi haz alın" (bir tür hedonizm). Tanrıların insanlarla ilgilenmediğini iddia ediyorlardı. Adları Atinalı filozof Epikuros'tan (MÖ. 341-270) geliyordu fakat onun çıkardığı temel sonucu şişiriyorlardı. Epikuros hazzı kişisel, fiziksel hazdan daha geniş anlamda anlıyordu (yani

sağlıklı beden ve sakin kafa). "Epikuros'un şöyle dediği bildirildi: 'İnsanı mutlu etmek için zenginliğine katmayın, arzularından alın'" (*Schaff-Herzog'un Yeni Dini Bilgiler Ansiklopedisi (The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge)*, C. 4, s. 153).

▣ **"Stoacı"** Bu grup, tanrının (1) dünya ruhu olduğuna ya da (2) yaratılan her şeyin özünde var olduğuna (panteizm) inanırdı. İnsanların doğayla, yani tanrıyla beraber uyum içinde yaşamaları gerektiğini iddia ediyorlardı. En büyük iyilik akıldı. Hedefleri kendine hakim olma, kendi kendine yetme ve her koşulda duygusal dengeyi korumaydı. Kişisel bir ahirete inanmıyorlardı. Kurucuları, MÖ. 300 civarında Atina'ya taşınan Kıbrıslı filozof Zenon'du. Zenon Atina'da *stoa* denilen galeride öğretti verdiği için onlara Stoacı dendi.

▣ **"lafbesi"** Bu sözcük, tarlada tohum yiyen serçeler için kullanılırdı. Zamanla mecazi anlam kazanarak, orada burada bilgi kırıntıları toplayıp bunları satmaya çalışan gezgin öğretmenler için kullanılmaya başladı. Alfred Marshall'ın yazdığı *R.S.V. Interlinear* bunu "cahil intihalci" diye çevirir. NJB çevirisinde "papağan" yazıyor.

▣ **"yabancı ilahların haberciliğini yapıyor"** Burada ruhsal güçler ya da ilahlar anlamında "yabancı *daimōn*" kullanılıyor (bkz. 1Ko. 10:20-21). Bu Atinalı filozoflar dini politeistlerdi (Olimpos tanrıları).

1. Bu Atinalı filozoflar Pavlus'un iki tanrıdan bahsettiğini sanmış olabilir (*Jerome'un Kutsal Kitap Yorumu (The Jerome Biblical Commentary)*, C. 2, s. 199).
 - a. sağlık tanrıçası
 - b. diriliş tanrıçası (Anastasis)
2. Hatta belki onların gözünde
 - a. biri erkek (İsa)
 - b. diğeri kadındı (diriliş dişil isimdir)
3. Üç kişilikte tek Tanrı'yla (yani Üçlük, Elç. 2:32'deki Özel Konu'ya bakınız) ilgili karışıklığın kaynağı, bizzat Pavlus'un Müjde terminolojisi (bkz. NET Kutsal Kitap) olabilir.
 - a. Baba
 - b. Oğul
 - c. Ruh

▣ **"Çünkü Pavlus, İsa'yla ve dirilişle ilgili Müjde'yi duyuruyordu"** Yahudiler için Müjde'deki sürçme taşı "acı çeken Mesih"ti, Grekler içinse "diriliş" (bkz. 1Ko. 1:18-25). Kişisel, fiziksel bir ahiret, Greklerin tanrı ve insanlık anlayışına sığmıyordu. Onlar her insanda kapana kısılmış ya da tutsak kalmış ilahi bir kıvılcımın bulunduğunu iddia ediyordu. Kurtuluş, maddeden kurtulup kişilik dışı ya da yarı kişisel bir ilahla tekrardan birleşmekti.

17:19 "Pavlus'u alıp Ares Tepesi Kurulu'na götürdüler" *Aroepages* teriminin anlamı, savaş tanrısı Ares'in tepesidir. Roma panteonunda savaş tanrısının adı Mars'tı. Atina'nın altın çağında bu ünlü entelektüel kentin felsefi forumu burasıydı. Bu bir adli yargılama değildi, kent liderlerinden oluşan bir kurulun huzurunda kente açık forumdu.

Nasıl ki Elç. 13:16 ve devamındaki vaaz Tanrı'ya tapan gayri Yahudilere yönelikti, bu da Pavlus'un putperestlere vaazından bir örnektir. Pavlus'un bildirimlerinin bu özetleri için şükürler olsun.

▣ **"Yayıdığın bu yeni öğretinin ne olduğunu öğrenebilir miyiz"** Entelektüel merakla (bkz. Elç. 17:20-21) vahiy arasındaki fark şudur: Tanrı bizi meraklı yarattı (bkz. Vai. 1:8-9,18; 3:10-11) ancak insan aklı huzur ve mutluluk getiremez. Buna sadece Müjde kadir! Pavlus, insan bilgeliğiyle Tanrı vahiy arasındaki farkı 1Ko. 1-4'te inceliyor.

17:19-20 Bu sözler toplumsal yönden oldukça kibardır. Bu bir bakıma üniversite ortamıydı.

17:21 Bu ayet, yazarın bir açıklamasına benziyor. Elç. 17:19-20'deki kibarlığın gerçek entelektüel sorgu olmadığını, o güne özgü geçici bir heves olduğunu gösteriyor. Onlar sadece dinleyip münazara yapmaya severdi. Atina'nın geçmiş görkemini yeniden yaşamaya çalışıyorlardı. İşin trajik yönü, insan bilgeliğiyle ilahi vahiy arasında ayırım yapamamalarıydı (aynısı günümüz üniversiteleri için de geçerli)!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 17:22-31

²²Pavlus, Ares Tepesi Kurulu'nun önüne çıkıp şunları söyledi: "Ey Atinalılar, sizin her bakımdan çok dindar olduğunuzu görüyorum. ²³Ben çevrede dolaşırken, tapındığınız yerleri incelerken üzerinde, **BİLİNMEYEN TANRI'YA** diye yazılmış bir sunağa bile rastladım. Sizin bilmeden tapındığınız bu Tanrı'yı ben size tanıtayım. ²⁴"Dünyayı ve içindekilerin tümünü yaratan, yerin ve göğün Rabbi olan Tanrı, elle yapılmış tapınaklarda oturmaz. ²⁵Herkese yaşam, soluk ve her şeyi veren kendisi olduğuna göre, bir şeye gereksinmesi varmış gibi O'na insan eliyle hizmet edilmez. Tanrı, bütün ulusları tek insandan türetti ve onları yeryüzünün dört bucağına yerleştirdi. ²⁶Ulusların sürelerini ve yerleşecekleri bölgelerin sınırlarını önceden saptadı. ²⁷Bunu, kendisini arasınlar ve el yordamıyla da olsa bulabilsinler diye yaptı. Aslında Tanrı hiçbirimizden uzak değildir. ²⁸Nitekim, 'O'nda yaşıyor ve hareket ediyoruz; O'nda varız.' Bazı ozanlarınızın belirttiği gibi, 'Biz de O'nun soyundanız.' ²⁹"Tanrı'nın soyundan olduğumuza göre, tanrısal özün, insan düşüncesi ve becerisiyle biçimlendirilmiş altın, gümüş ya da taştan bir nesneye benzediğini düşünmemeliyiz. ³⁰Tanrı, geçmiş dönemlerin bilgisizliğini görmezlikten geldi; ama şimdi her yerde herkesin tövbe etmesini buyuruyor. ³¹Çünkü dünyayı, atadığı Kişi aracılığıyla adaletle yargılayacağı günü saptamıştır. Bu Kişi'yi ölümden diriltmekle bunun güvencesini herkese vermiştir."

17:22 "çok dindar olduğunuzu" Bunun düz anlamı "tanrılardan (*daimōn*) korkmak"tır. Bu, (1) KJV çevirisinde olduğu gibi olumsuz anlamda "batıl" ya da (2) olumlu anlamda "dini ayrıntıları hatasız uygulayan" (NKJV, NJB bkz. Elç. 25:19) anlamına gelebilir. Bu adamların entelektüel merakı ve dini meselelere saygıları vardı fakat yalnız belirli sınırlar, yani kültürleri dahilinde.

▣ **"her"** Pavlus'un bu vaazda kucaklayıcı "her" terimini ya da benzeri ifadeleri kaç kez kullandığını dikkate alın.

1. "her bakımdan," Elç. 17:22
2. "tümünü," Elç. 17:24
3. "herkese yaşam, soluk," Elç. 17:25
4. "her şeyi," Elç. 17:25
5. "bütün ulusların," Elç. 17:25
6. "yeryüzünün dört bucağına," Elç. 17:25
7. "hiçbirimizden," Elç. 17:27
8. iki kez "biz," Elç. 17:28
9. "her yerde herkesin," Elç. 17:30
10. "dünyayı" (şeneltilmiş dünya), Elç. 17:31
11. "herkese," Elç. 17:31

Pavlus, Tanrı'nın Kendi suretinde yarattığı tüm insanlığı sevdiğini (bkz. Yar. 1:26-27) ve Kendisini tanımları (yaratılışın asıl amacı Tanrı'yla paydaşlıktı, bkz. Yar. 3:8), Düşüş'ün sonuçlarından (bkz. Yar. 3) bağışlanmaları için onlara yol sağladığını müjdeliyordu.

17:23 "BİLİNMEYEN TANRI'YA diye yazılmış" Grekler, ihmal edildiği takdirde sorun çıkartabilecek önemli bir tanrıyı unutmaktan ya da ibadetlerinin dışında tutmaktan korkuyordu, bu yüzden de böyle sunakları vardı (bkz. Pausanias, *Yunanistan'ın Tasviri (Description of Greece)* 1:1:4 ve Philostratus, *Apollonius'un Hayatı (Life of Apollonius)* 6:3:5). Ruhsal dünyaya dair korkularını ve politeizmlerini gösteriyor.

▣ **"Sizin bilmeden tapındığınız bu Tanrı'yı"** "Bilinmeyen" (*agnōetō*) ile "bilgisizlik" (*agnoountes*) arasında kelime oyunu var. "Agnostik" terimi bu Grekçe kelimedenden geliyor. Pavlus, Müjde'yi sunum şeklini kişilik dışı bir dünya ruhuna inanan putperestler için uyarlıyordu.

▣ **"ben size tanıtayım"** Pavlus "lafebesisi" (Elç. 17:18) olmadığını ve bu tanımadıkları yüce Tanrı'yı tanıdığını açıkça bildiriyor.

17:24 "Dünyayı ve içindekilerin tümünü yaratan" Pavlus'un ilk teolojik iddiası, Tanrı'nın yaratıcı olduğudur (bkz. Yar. 1-2; Mez. 104; 146:6; Yşa. 42:5). Grekler ruh (Tanrı) ve maddenin (atom) birlikte sonsuz olduğuna inanıyorlardı. Pavlus Yaratılış 1'de anlatılan yaratılış kavramını, amacı olan kişisel bir Tanrı'nın hem göğü hem yeri (yani yeryüzünü ve evreni) yarattığını ileri sürüyor

▣ **"elle yapılmış tapınaklarda oturmaz"** Pavlus, bu alıntıya ya (1) Eski Antlaşma'dan (bkz. 1Kr. 8:27; Yşa. 66:1-2) ya da Grek filozof Euripides'ten (Parça 968) yapıyor. Bu bağlamda Grek yazarlardan yapılan birkaç alıntı var (bkz. Elç. 17:25;28). Pavlus Grek skolastiği eğitimi de almıştı.

17:25 "bir şeye gereksinmesi varmış gibi" Aynı düşünceye (1) Euripides'in *Heracles* 1345f; (2) Platon'un *Euthyphro* 14c; (3) Aristobulus, Parça 4; ya da (4) Mez. 50:9-12'de rastlanır. Grekler genelde tapınaklarını tanrılara yemek verildiği ve ilgi gösterildiği yerler olarak görürdü.

▣ **"Herkes yaşam, soluk ve her şeyi veren kendisi olduğuna göre"** Bu, Yşa. 42:5'e gönderme olabilir. Pavlus (1) Tanrı'nın insanlık sevgisini (merhamet, lütf) ve (2) insanlığa lütufla verdiği nimeti (rızk) teolojik açıdan böyle ileri sürüyor. İskenderiyeli Klement'e atfedilen *Stromateis* 5:76:1'de, Stoacı ekolün kurucusu Zenon'un da buna benzer bir gerçeği ortaya attığı tespit ediliyor. Buradaki "*autos*" ifadesi önemli. Tanrı'nın kendisi! Öteki uluslardan putperestlerin duyması ve kabul etmesi gereken müthiş bir gerçek.

17:26 "tek insandan türetti" Grekçe el yazmalarının Batı öbeği "tek kandan" ifadesini ilave ediyor. Lakin Grekçe P⁷⁴, κ , A ve B yazmaları terimi atlıyor (UBS⁴ bu eksığe "B" derecesi [hemen hemen kesin] veriyor). Orijinal olması durumunda Adem'i kastediyor. Grek felsefesine gönderme olması durumunda tek menşeden gelen insanlığın birliğini yansıtıyor. Bu ve sonraki ifade tüm insanlığın beraberliğini açıkça ileri sürüyor (Mal. 2:10'a ya da Yas. 32:8'un LXX çevirisine bile gönderme olabilir) ve teolojik açıdan insanların Tanrı suretinde yaratıldığını ortaya atıyor (bkz. Yar. 1:26-27).

Ayetin geriye kalanı Yaratılış hikayesine de gönderiyor olabilir. İnsanlığa verimli olup yeryüzünü doldurması buyruluyor (bkz. Yar. 1:28; 9:1,7). İnsanlar birbirinden ayrılıp yeryüzünü doldurmaya isteksizdi. Tanrı bunu gerçekleştirmek için Babil Kulesi'ni (bkz. Yar. 10-11) kullandı.

▣ **"Ulusların sürelerini ve yerleşecekleri bölgelerin sınırlarını önceden saptadı"** Pavlus Tanrı'nın her şeyi yaratmakla kalmadığını, her şeyi yönlendirdiğini de iddia ediyor. Bu, Yas. 32:8'e (LXX) gönderme olabilir. Lakin bu gerçek Eski Antlaşma'nın başka kısımlarında da ileri sürülüyor (bkz. Eyü. 12:23; Mez. 47:7-9; 66:7).

17:27 İlk ifade, Aratus adlı Grek şairden bir diğer alıntı olabilir.

▣ **"olsa"** Bu bir dördüncü sınıf koşul cümlesidir, yani gerçeklikten en uzak ihtimal demektir. İnsanlar ihtiyaçlarını kabul etmeli. Her iki fiil aorist etkin dilek kipleridir.

NASB, NKJV,

NRSV "O'nu el yordamıyla arasınlar"

TEV "onu bulmaya çalışınlar"

NJB "el yordamıyla ona doğru ilerlesinler"

Kelimenin anlamı "dokunmak" ya da "el ile yoklamak"tır (bkz. Luk. 24:39). Bağlam, karanlık ya da şaşkınlık nedeniyle elle aramayı ima eder. Tanrı'yı bulmaya çalışıyorlar ama bu kolay değil. Tıpkı putperestlik ve batıl inanç gibi paganizm de Düşüş'ü niteleyen ve insanların gözünü bağlayan bir güçtür (bkz. Rom. 1-2) fakat Tanrı insanlara yakın!

▣ **"Tanrı hiçbirimizden uzak değildir"** Ne harika bir gerçek. Tanrı bizi yarattı, Tanrı lehimizde, Tanrı bizimle (bkz. Mez. 139)! Pavlus Tanrı'nın tüm insanları sevdiğini, onlarla ilgilendiğini ve onların yanında olduğunu ısrarla iddia ediyor. Müjde'nin gerçeği budur (bkz. Ef. 2:11-3:13).

Pavlus Yas. 4:7'yi ya da Yer. 23:23-24'ü, tüm insanlığı kapsayan çıkarsamalar yaparak ima ediyor olabilir. Yeni Antlaşma'nın sırrı budur!

17:28 "Bazı ozanlarınızın belirttiği gibi" Bir önceki "O'nda yaşıyor ve hareket ediyoruz; O'nda varız," ifadesinin alıntılandığı kaynak

1. Cleanthes'in *Zeus'a İlahi* adlı yazısıdır. Cleanthes MÖ. 263-232 yıllarında Stoacı ekolünün başındaydı.
2. Aratos (Tarsus yakınlarındaki Soli Kenti'nden), *Phainomena*, 5'inci satır Aratos Kilikyalıydı ve MÖ. 315-240 yıllarında yaşadı. Bu alıntı aşağıdakilerden birini vurguluyor:
 - a. Tanrı'nın içkinliği (bkz. Elç. 17:27)
 - b. Tanrı'nın tüm insanları yaratması (bkz. Elç. 17:26)

Bunun yanı sıra Pavlus 1Ko. 15:32'de Epikürçüleri, 1Ko. 15:33'teyse Menandros, *Thais*'i vurguluyor. Pavlus muhtemelen önemli bir üniversite kenti olan Tarsus'ta Grek edebiyatı ve retorisi üzerine eğitim almıştı.

▣ **"Biz de O'nun soyundanız"** Bu, Laertios Diogenes tarafından *Filozofların Hayatı (Lives of the Philosophers)* 1:112'de alıntılanan bir Epimenides alıntısı olabilir.

17:29 Pavlus bu sonuca varıyor ve putperestliği çürütüyor (bkz. Mez. 115:1-18; Yşa. 40:18-20; 44:9-20; 46:1-7; Yer. 10:6-11; Hab. 2:18-19). Düşmüş insanlığın tragedyası; duyamayan, yanıtlamayan, yardım edemeyen yapay eşyalardan ruhsal gerçekleri ve paydaşlığı aramalarıdır.

17:30 "geçmiş dönemlerin bilgisizliğini görmezlikten geldi" Bu, Tanrı'nın merhametinin şaşırtıcı bir yönüdür (bkz. Rom. 3:20,25; 4:15; 5:13,20; 7:5,7-8; 1Ko. 15:56). Ama artık Müjde'yi duydular ve ruhsal sorumlulukları var!

▣ **"şimdi her yerde herkesin tövbe etmesini buyuruyor"** Burada iddia edilen

1. Tanrı'nın bir oluşu ve
2. Her yerde herkesin tövbe etmesini arzuladığıdır.

Tanrı'nın merhamet ve sevgisinin evrenselliğini gösteriyor (bkz. Yu. 1:12; 3:16; 4:42; 1Ti. 2:4; Tit. 2:11; 2Pe. 3:9; 1Yu. 2:1; 4:14). Bu, herkes kurtulacak anlamında evrensellik değil (bkz. Elç. 17:32-33), Tanrı'nın tüm insanların kurtuluş için tövbe edip İsa'ya güvenmesini arzulaması anlamında evrenseldir. İsa herkes için öldü! Herkes kurtulabilir! Kötülüğün sırrı, hepimizin kurtulmayacağıdır.

▣ **"tövbe etmesini"** İbranice terim "eylem değişikliği" anlamına gelirken Grekçe terim "fikir değişikliği" demek oluyor. Her ikisi çok önemli. Elç. 17:18'de bahsedilen felsefe ekollerinin her ikisi bunu farklı sebeplerden reddederdi. Elç. 2:38'deki ÖZEL KONU: ESKİ ANTLAŞMA'DA TÖVBE'ye bakınız.

17:31 "dünyayı. . .yargılayacağı günü saptamıştır" Pavlus bildirisinde Tanrı'nın merhamet ve rızkını açıkça ve defalarca ifade etmiştir. Ama bu, bildirinin tamamı değil. Sevgi ve şefkat Tanrısı aynı zamanda doğruluğu arzulayan adalet Tanrısıdır da. O'nun suretinde yaratılmış insanlar, onlara armağan edilen hayata nasıl kahyalık yaptıklarının hesabını verecekler (Mez. 96:13; 98:9). Tanrı'nın dünyayı (yani bilinen dünyayı) yargılaması, Yeni Antlaşma'da tekrar tekrar görülen bir tema (ör. Mat. 10:15; 11:22,24; 16:27; 22:36; 25:31-46; Va. 20:11-15).

▣ **"atadığı Kişi aracılığıyla"** Ölümünden dirilmiş Nasıralı İsa diye bir adama (YAHVE'nin yargıdaki aracısı) imanımıza göre yargılanacağımız gün kavramı, bu Grek entelektüellerince hiç duyulmamıştı ve inanılmazdı (bkz. 1Ko. 1:23) fakat Müjde tanıklığının özüyüdü (bkz. Elç. 10:42; Mat. 25:31-33).

▣ **"Bu Kişi'yi ölümden diriltmekle"** Bu tema, Elçilerin İşleri'nde birçok kez tekrarlanıyor (bkz. Elç. 2:24,32; 3:15,26; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30,33, 34,37; 17:31). Müjde, Baba Tanrı'nın İsa'nın yaşamını, öğretilerini ve vekil olarak ölümünü kabul ettiğini esas olarak bu şekilde doğrular. (1) İsa'nın dirilişiyle (2) imanlıların dirilişi üzerine en kapsamlı öğretim, 1. Korintliler 15'tedir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 17:32-34

³²Ölülerin dirilmesiyle ilgili sözleri duyunca kimi alay etti, kimi de, "Seni bu konuda bir daha dinlemek isteriz" dedi. ³³Bunun üzerine Pavlus aralarından çıkıp gitti. ³⁴Birkaç kişi ona katılıp inandı. Bunların arasında kurul üyesi Dionisios, Damaris adlı bir kadın ve birkaç kişi daha vardı.

17:32 "Ölülerin dirilmesiyle ilgili sözleri duyunca" Epikürcüler dışında Grekler bedeninin faniliğine, ruhun ise ölümsüzlüğüne inanıyordu. Grekler için esas sürçme taşı dirilişti (bkz. Elç. 17:18; 1Ko. 1:23).

▣ **"alay etti"** Bu terim Yeni Antlaşma'da yalnızca burada geçer ama daha pekiştirilmiş haline Elç. 5:30 ile 26:21'de rastlanır. Terimin kökü (*chleusma* ya da *chleusmos*) Septuaginta'da birkaç kez "küçümseme" ya da "alay" anlamında kullanılıyor (bkz. Eyü. 12:4; Mez. 79:4; Yer. 20:8).

▣ **"kimi de, "Seni bu konuda bir daha dinlemek isteriz" dedi"** Pavlus'un, Tanrı'nın tüm insanlara karşı sevgisi ve ilgisine ilişkin bu bildirisi yeni dinleyicileri cezbedecek fakat tam ikna edemeyecek kadar radikaldi.

17:34 "Birkaç kişi ona katılıp inandı. Bunların arasında. . .Dionisios" Müjde'ye üç farklı karşılık verilebilir:

1. ret, "kimi alay etti" (Elç. 17:32)
2. karar ertelemesi, "Seni bu konuda bir daha dinlemek isteriz" (Elç. 17:32)
3. iman, "Birkaç kişi ona katılıp inandı" (Elç. 17:34; 1Se. 1:9-10)

Bu, ikinci meseliyle benzeşiyor (bkz. Mat. 13).

▣ **"kurul üyesi Dionisios"** Büyük ihtimalle Ares Tepesi'ndeki bu felsefi tartışmalara düzenli olarak katılıyordu. En az bir entelektüel imanlı oldu.

Eusebios, *Kilise Tarihi (Ecclesiastical History)* 3:4:6-7 ile 4:23:6'da bu adamın ilk Atina ya da Korint piskoposu olduğu yazıyor. Bu doğrusa harika bir dönüşüm! Müjde hayat değiştiriyor!

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Pavlus neden Amfipolis ve Apollonya gibi bazı büyük kentlere uğramadan geçti?
2. Mesih'in acı çekmesi Yahudileri neden bu denli rahatsız ediyordu?
3. Veriya'nın Müjde'ye verdiği karşılık niye bu kadar kayda değer ve cesaret verici?
4. Atina'nın ruhsal durumu neden Pavlus'u bu kadar üzdü?
5. Pavlus'un Ares Tepesi'ndeki vaazı niye bu kadar önemli? (22-24'üncü ayetler)

ELÇİLERİN İŞLERİ 18

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus Korint'te	Korint'te Hizmet	Korint Kilisesinin Kuruluşu	Korint'te	Korint Kilisesinin Temeli Atılıyor
18:1-4 18:5-11	18:1-17	18:1-4 18:5-11	18:1-4 18:5-8 18:9-11	18:1-4 18:5-11 Yahudiler Pavlus'u Mahkemeye Götürüyor
18:12-17		18:12-17	18:12-13 18:14-17	18:12-17
Pavlus'un Antakya'ya Dönüşü	Pavlus Antakya'ya Dönüyor	İkinci Müjdeleme Yolculuğunun Sonu, Üçüncüsünün Başlangışı	Antakya'ya Dönüş	Antakya'ya Dönüş ve Üçüncü Yolculuğa Çıkış
18:18-23	18:18-23	18:18-21	18:18-21	18:18 18:19-21
Apollos Efes'te Vaaz Veriyor	Apollos'un Hizmeti	Apollos Efes'te	Apollos Efes'te ve Korint'te	18:22-23 Apollos
18:24-28	18:24-28	18:24-28	18:24-28	18:24-26 18:27-28

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 18:1-4

¹Bundan sonra Pavlus Atina'dan ayrılıp Korint'e gitti. ²⁻³Orada Pontus doğumlu, Akvila adında bir Yahudi ile karısı Priskilla'yı buldu. Bunlar, Klavdius'un bütün Yahudiler'in Roma'yı terk etmesi yolundaki buyruğu üzerine, kısa süre önce İtalya'dan gelmişlerdi. Akvila ile Priskilla'nın yanına giden Pavlus, aynı meslekten olduğundan onlarla kalıp çalıştı. Çünkü meslekleri çadırıcılıktı. ⁴Pavlus, her Şabat Günü havrada tartışarak hem Yahudiler'i hem Grekler'i ikna etmeye çalışıyordu.

18:1 "Atina'dan ayrılıp Korint'e gitti" Korint, Atina'nın 80 kilometre batısında dar bir kara şeridinde (kıstak) bulunuyordu. Pavlus Atina'da ve hatta kısa süreliğine Korint'te yalnızdı (bkz. Elç. 18:5). Pavlus'un görme problemleri vardı (bedendeki diken, bkz. 2Ko. 12) Yalnız kalması onun için çok zordu.

ÖZEL KONU: KORİNT KENTİ

- A. Yunanistan'ın en güney ucu (yani Malea Burnu) etrafındaki kış nakliye rotaları çok tehlikeliydi. Bu yüzden, olabilecek en kısa uzunlukta bir karayolun yapılması çok önemliydi. Korint Körfezi'yle (yani Adriyatik Denizi) Saron Körfezi (yani Ege Denizi) arasındaki altı kilometrelik kıstağın üzerindeki coğrafi konumu sayesinde Korint, önemli bir ticari (yani çömlek işi ve özel bir pirinç türünde uzmanlaşmış bir nakliye ve ticaret merkezi) ve askeri merkezdi. Pavlus'un zamanında burası Doğu'yla Batı kültürlerinin buluşma noktasıydı.
- B. Korint ayrıca Greko-Romen dünyasının önemli bir kültürel merkezdi çünkü MÖ. 581'de başlayan ve yılda iki kez düzenlenen İsthmia Oyunları'na ev sahipliği yapardı (Poseidon Tapınağı'nda). Büyüklük ve önem açısından tek rakibi, Atina'da dört yılda bir düzenlenen Olimpiyat Oyunları'ydı. (Thukididis, *Peloponnessos Savaşları (The History of the Peloponnesian War)* 1.13.5).
- C. MÖ. 146'da Korint bir Roma'ya karşı isyana dahil oldu (Achaea Ligi) ve Romalı general Lucius Mummius tarafından yerle bir edildi ve nüfusu etrafa dağıldı. Ekonomik ve askeri önemi sayesinde MÖ. 46'da ya da 48'de Julius Sezar tarafından yeniden inşa edildi. Burası Romalı askerlerin emekliliğe çıktığı koloni oldu. Mimari ve kültür bakımından Roma'nın taklidiydi ve MÖ. 27'de Roma'nın (Senato'ya ait) Ahaya Eyaleti'nin idari merkeziydi. MS. 15'te bir İmparatorluk Eyaleti oldu.
- D. Ovadan 573 metre yüksekte olan Eski Korint akropolü, Afrodit tapınağının konumuydu. Bu tapınağa 1000 fahişe bağlıydı (Strabon, *Coğrafya (Geography)*, 8.6.20-22). Bir "Korintli" (yani Aristofanes'in [MÖ. 450-385] icat edilen *Korinthiazesthai* terimi) adlandırılmak, ahlaksız ve sefih yaşam sürmekle eş anlamlıydı. Kentin çoğunluğu gibi bu tapınak da Pavlus'un gelişinden yaklaşık 150 yıl önce ve aynı şekilde MS. 77'de bir depremde yıkıldı. Pavlus'un zamanında doğurganlık kültürünün devam edip etmediği belirsizdir. MÖ. 146'da Romalılar kenti yerli bir edip tüm sakinlerini öldürdüğü ya da köleleştirdiği için kentin Grek havasının yerine Romalı koloni statüsü geçti (*Pausanias*, II.3.7).

18:2 "Akvila adında bir Yahudi ile karısı Priskilla'yı" Genelde ilk bahsedilen kişi karısı Priskilla ya da diğer adıyla Priska'dır (bkz. Elç. 18:18,26; 1Ko. 16:19; 2Ti. 4:19). Ataerkil bir kültürde bu çok sıra dışıydı (Elç. 2:17'deki ÖZEL KONU: KUTSAL KİTAP'TAKİ KADINLAR'a bakınız). Bu kadının ismi, varlıklı bir Romalı ailenin ismiyle eşleşiyor (gens Prisca). Kadının Yahudi olduğu hiç belirtilmiyor. Düşünün, Romalı zengin bir kadın olarak gezgin bir Yahudi çadırcıya veya dericiye aşık olsa ne aşk hikayesi olurdu ama! Pavlus'la arkadaş olup birlikte bu meslekle uğraştılar. Apollos'u imanda geliştirmekte birbirine yardımcı oldular.

▣ **"kısa süre önce"** Çevirmenler İçin Elçilerin İşleri Üzerine Elkitabı (*A Translator's Handbook on The Acts of the Apostles*), s. 347'de Newman ve Nida, buradaki *prosphatōs* zarfı hakkında ilginç tespitte bulunuyor. Eskiden "taze öldürülmüş" demekken zamanla "yeni, yakın" anlamında mecazen kullanılmaya başlanmış. Bu, etimolojinin anlam belirtmeye her zaman elverişli olmadığına dair güzel bir örnektir. Kelimeler zamansal ve bağlamsal ortamlarında olduğu gibi anlaşılmalı. Yanlış Kutsal Kitap yorumlarının birçoğu çağdaş yorumcuların antik mecaz ya da deyim kullanımlarını ayırt edemeyişinden kaynaklanıyor.

▣ **"Klavdius'un bütün Yahudiler'in Roma'yı terk etmesi yolundaki buyruğu üzerine. . .İtalya'dan gelmişlerdi"** *Historia Contra Paganus* 7.6.15'te Orosius bu buyruğun tarihini MS. 49 olarak belirtiyor. *Claudius'un Yaşamı (Life of Claudius)* 25.4'te Suetonius, *Chrestus* diye birisinin kışkırtması üzerine Yahudi mahallesinde çıkan isyanı buna sebep olarak gösteriyor. Romalılar Christus'u (Mesih) Chrestus'la karıştırdı (bkz. Tacitus, *Annals* 25:44:3). *Histories* 60.6'da Dio Cassius, Yahudilerin kovulmadığını ancak ecdatlarının örflerini yerine getirmelerinin yasaklandığını söylüyor.

"Gelmişlerdi" fiili, bitmiş zamanlı etkin ortaçtır, kalıcı olarak ya da uzun süreliğine geldiklerini ima ediyor. Claudius'un buyruğu (fermanı) bitmiş zamanlı edilgen ortaçtır.

18:3 "aynı meslekten olduğundan" Bu mesleğin genellikle çadırcılık olduğu düşünülür ama kelimedeki dericilik anlamı da var. Pavlus önceden hahamken, dindışı işe ya da mesleğe sahip olması talep edilirdi. Hiçbir haham öğretileri karşılığında para alamazdı. Pavlus'un büyüdüğü Kilikya bölgesi, keçi kılı ve derisiyle tanınıyordu.

18:4 "her Şabat Günü havrada tartışarak" Pavlus her Şabat Günü hem "tartışarak" hem "ikna etmeye çalışarak" (bunların ikisi de bitmemiş zamanlı) etkinlik gösterirdi. Pavlus'un ilk önce Yahudilere gitmesinin sebebi

1. İsa'nın da böyle yapması (bkz. Mat. 10:5-6)

2. Eski Antlaşma'yı bilmeleri

3. orada Tanrı'ya tapan Greklerin Pavlus'un bildirisine genel olarak karşılık vermesiydi (bkz. Rom. 1:16).

Babil sürgünü sırasında havralar ibadet, eğitim ve dua yerleri olarak gelişti. Bunlar Yahudi kültürünü koruyup devam ettirmek üzere tasarlanmıştı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 18:5-11

⁵Silas'la Timoteos Makedonya'dan gelince, Pavlus kendini tümüyle Tanrı sözünü yaymaya verdi. Yahudiler'e, İsa'nın Mesih olduğuna dair tanıklık ediyordu. ⁶Ama Yahudiler karşı gelip ona sövmeye başlayınca Pavlus, giysilerini silkerek, "Başımıza geleceğimizin sorumlusu sizsiniz!" dedi. "Sorumluluk benden gitti. Bundan böyle öteki uluslara gideceğim." ⁷Pavlus oradan çıktı, Tanrı'ya tapan Titus Yustus adlı birinin evine gitti. Yustus'un evi havranın bitişiğindedi. ⁸Havranın yöneticisi Krispus bütün ev halkıyla birlikte Rab'be inandı. Pavlus'u dinleyen Korintliler'den birçoğu da inanıp vaftiz oldu. ⁹Bir gece Rab bir görümde Pavlus'a, "Korkma" dedi, "Konuş, susma! ¹⁰Ben seninle birlikteyim; hiç kimse sana dokunmayacak, kötülük yapmayacak. Çünkü bu kentte benim halkım çoktur." ¹¹Pavlus, orada bir buçuk yıl kaldı ve halka sürekli Tanrı'nın sözünü öğretti.

18:5 "Silas'la Timoteos Makedonya'dan gelince" Görünüşe göre Filipi'deki imanlılardan sevgi sunusu getirdiler, Pavlus da bu sayede tam zamanlı olarak vaaz verebildi (bkz. 2Ko. 11:9; Flp. 4:15). Timoteos Selanik'teki kiliseden haber de getirdi. Bu habere karşılık olarak Pavlus 1. ve 2. Selanikliler'i yazdı (bkz. Elç. 17:14). Öyle görünüyor ki Luka'nın Filipi'de yeni imanlıları geliştirmek için kaldığı gibi Timoteos Selanik'te, Silas da Veriya'da kaldı. Pavlus yeni Hristiyanların eğitilmesiyle çok ilgileniyordu (Büyük Görev yalnız karar vermeyi değil, öğrenci yetiştirmeyi de gerektiriyordu). Uğradığı her kentte etkin, büyüyen ve çoğalan kilise bırakmak istiyordu.

NASB "Pavlus kendini tümüyle Tanrı sözüne vermeye başladı"

NKJV "Pavlus Ruh tarafından alkonuldu"

NRSV "Pavlus Tanrı sözünü duyurmakla meşguldü"

TEV "Pavlus tüm zamanını Müjde bildirisini duyurmaya ayırdı"

NJB "Pavlus tüm zamanını vaaz vermeye adadı"

Bu ifadede bir Grekçe el yazma çeşidi var. En eski ve iyi metinlerde *Logos* datifi var (bkz. P⁷⁴, Ⳉ, A, B, D, E yazmaları ve yanı sıra Vulgata, Peshitta ve Kıptî çeviriler). UBS⁴ buna "B" derecesi veriyor (hemen hemen kesin). Textus Receptus'ta sadece çok daha sonraki Minüskül Grekçe yazmalarında (onuncu yüzyıla ait üç tanesi en eskileridir) bulunan "Ruh" (*pneumati*) terimi geçiyor.

▣ **"Yahudiler'e, İsa'nın Mesih olduğuna dair tanıklık ediyordu"** 9:22'yle 17:3'ü Pavlus'un ikna etme yöntemi açısından karşılaştırın (*sunechō*'nun daraltmak ya da basmak anlamına gelen bitmemiş zamanlı edilgen haber kipi hali). İstefanos'un metot ve coşkusuna çok benziyor (bkz. Elç. 7). Elç. 2:40'daki nota bakınız. Bu sıkça tekrarlanan teolojik iddia (yani İsa'nın Mesih olduğu, Elç. 17:3'teki nota bakınız), tüm diğerlerinin anahtarıdır!

18:6 "karşı gelip ona sövmeye başlayınca" Bunların ikisi de bu davranışta bulunmaya devam ettiklerini vurgulayan şimdiki zamanlı orta ortaçlardır. Ne yazık ki Diaspora Yahudilerinin pek yaygın olarak verdiği karşılık bu oldu.

▣ **"giysilerini silkerek"** Bu, Yahudilerin geri çevirme işaretiydi (bkz. Neh. 5:13; Elç. 13:51; Luk. 9:5; 10:11). Elç. 13:51'deki tam nota bakınız.

▣ **"Başınıza geleceklerin sorumlusu sizsiniz!"** Bu Eski Antlaşma deyiminin birkaç yan anlamı var.

1. bekçinin hem bireysel hem kolektif sorumluluğu, Hez. 3:16 vd.; 33:1-6
2. kişisel sorumluluk, Yşu. 2:19; 2Sa. 1:16; Hez. 18:13; Elç. 18:6; 20:26
3. ecdatların ya da ulusların kolektif sorumluluğu, 2Sa. 3:28-29; 2Kr. 2:33
4. 2 ile 3'ün Yeni Antlaşma'daki birleşimi, Mat. 27:25

Hayat kandaydı (bkz. Lev. 17:11,14). Kan dökmek, kişiyi Tanrı önünde o ölümden sorumlu tutardı (bkz. Yar. 4:10; 9:4-6).

▣ **"Sorumluluk benden gitti"** Bu, Eski Antlaşma'da kişisel sorumluluk anlamında kullanılan bir sunu metaforudur. Bu kentteki Yahudilerin Müjde'yi duyması artık Pavlus'un ruhsal sorumluluğu değildi (bkz. Hez. 33). O, bildiriyi paylaştı, onlara karşılık vermemekte diretti. Peki bizim hâlâ sorumluluğumuz var mı?

▣ **"Bundan böyle öteki uluslara gideceğim"** Bu müjdeleme prosedürü ve lanet Pavlus için düzgü haline geldi (bkz. Elç. 13:46; 18:6; 26:20; 28:28). Pavlus İsa'yı örnek alarak önce İsrail halkına vaaz vermeye zorunlu hissediyordu (bkz. Mat. 10:6; 15:24; Mar. 7:27). Bunu Rom. 1:3,5,9-11'de teolojik açıdan, Elç. 9:15; 22:21; 26:17'deyse duygusal açıdan açıklıyor (bkz. Rom. 11:13; 15:16; Gal. 1:16; 2:7-9; Ef. 3:2,8; 1Ti. 2:7; 2Ti. 4:17).

18:7 "Titius Yustus" Korint'teki havranın bitişiğinde oturan bu "Tanrı'ya tapan"ın kim olduğuna dair birkaç olasılık var.

1. Tam adı Gayus Titius Yustus'tur ve Korint kilisesi onun evinde toplanırdı (bkz. Rom. 16:23)
2. 1Ko. 1:14'te Pavlus'un vaftiz ettiği Gayus olabilir.
3. Bu isimle bağlantılı bir Grekçe el yazma çeşidi var.
 - a. *Titiou Ioustou*, B, D² yazmaları (UBS⁴ buna "C" derecesi veriyor)
 - b. *Titou Ioustou*, ⱼ, E, P yazmaları
 - c. *Ioustou*, A, B, D yazmaları
 - d. *Titou*, Peshitta ve Kıptî çeviriler

▣ **"Tanrı'ya tapan"** Afrodiasias'ta (III. yüzyıl) bulunan bir yazıt, havraya bağlı ve havraya giden gayri Yahudiler için "Tanrı'ya tapan" ifadesini kullanıyor. Öyleyse "Tanrı'dan korkanlar" (10:1-2,22; 13:16,26) ile "Tanrı'ya tapanlar" eşanlamlıdır (bkz. Elç. 13:50; 16:14; 18:6-7).

Bu ifadeyi tanımlamak zor. Aynı ifade Elç. 16:14'te Lidya için, Elç. 17:4'te bazı Selanikli Grekler için, Elç. 17:17'deyse Veriyalı Grekler için kullanılıyor. Bunlar Yahudiliği cazip bulan, fırsat oldukça havraya katılan fakat tam Yahudiliğe dönmemiş Greklere benziyor. Lakin "Yahudiliğe dönüp Tanrı'ya tapan" ifadesi, Elç. 13:43'te Perge havrasındaki tam Yahudiliğe dönenleri belirtmek için kullanılıyor.

18:8 "Krispus" Bu adam, yerel havranın organizatörü ve yöneticisydi (bkz. 1Ko. 1:14).

▣ **"bütün ev halkıyla birlikte Rab'be inandı"** Elçilerin İşleri'nde, ev reisinin iman ettiği ve bütün geniş ailesinin vaftiz olduğu birkaç olay geçiyor (bkz. Elç. 11:14; 16:15,31-34; 18:8, bkz. Elç. 2:38'deki ÖZEL KONU: VAFTİZ). Batılılar, geniş ailenin antik Akdeniz dünyasındaki yerini unutuyor. Aile ön plandaydı. Bireyselliğe önem verilmiyordu. Bu bizim bireysel müjdeleme anlayışımızdan farklı olsa da uygunsuz olduğu anlamına gelmez ya da gerçekliğinden kaybetmez.

Ancak kurtulmuş ailelerin kiliseye giden tüm fertlerinin kurtulmuş olmadığını da belirtmek gerekir. Onisimos, kilisenin bulunduğu Filimon'un evinde bir köleydi ama Pavlus'la zindanda tanışana dek kurtulmadı.

"İnandı" için Elç. 2:40 ile 3:16'daki Özel Konular'a bakınız.

▣ **"Pavlus'u dinleyen Korintliler'den birçoğu da inanıp vaftiz oldu"** Birçok Korintlinin Pavlus'un bildirisini çabucak kabul etmesine rağmen Pavlus'un hevesi kırıldı ve özel bir ilahi görünümün ona enerji vermesi gerekti (bkz.

Elç. 18:10b). Korintli kiliseler (ev kiliseleri) Pavlus'un en zor, sorunlu topluluklarıydı. Onları seviyordu ama onlar yüzünden büyük kişisel sancılar çekiyordu (bkz. 1. ve 2. Korintliler).

1Ko. 1:14-17'de bu bağlamla ilgili paralel var. Buraya, 1. Korintliler yorumumdan not ekliyorum. www.freebiblecommentary.org üzerinden bu yoruma ücretsiz ulaşabilirsiniz.

"1Ko. 1:17 "Çünkü Mesih beni vaftiz etmeye değil. .Müjde'yi yaymaya gönderdi" Burada amaç vaftizi küçümsemek değil, Korint kilisesinde belirli önderleri öne çıkaran fitneci ruha tepki göstermektir. Ama bu ifadenin, vaftizin lütuf sağlayan bir "sakrament" olarak görülmediğini yansıttığı doğrudur. Pavlus'un tüm yazılarında Rab'bin Sofrası'ndan sadece bir kez 1. Korintliler'de, vaftizdense iki kez (Rom. 6:1-11 ve Kol. 2:12) bahsetmesine rağmen bazılarının bu yazıları sakramental anlamda yorumlaması şaşırtıcıdır. Lakin vaftiz, Tanrı'nın her imanlı için isteğidir.

1. İsa'nın sergilediği örnektir
2. İsa'nın buyruğudur
3. her imanlıdan beklenen normal prosedürdür

Tanrı lütfunun ve Ruh'un vaftiz aracılığıyla verildiğine inanmıyorum. Vaftiz, yeni imanlılar için imanlarını halka açık ve kararlı bir şekilde ifade etme fırsatıydı. Yeni Antlaşma'da hiçbir imanlı "Kurtulmak için vaftiz olmalı mıyım?" diye sormazdı. İsa vaftiz oldu! İsa kiliseye vaftiz olmayı buyurdu! Vaftiz olun!" Vaftiz hâlâ, özellikle Hristiyan olmayan kültürlerde toplum karşısında kararlı bir kişisel iman bildirisidir.

18:9 "Korkma" Bu, genelde sürmekte olan bir eylemi durdurmak anlamına gelen olumsuz ekli, şimdiki zamanlı etkin emir kipidir. Bu, Yar. 26:24'e ya da Yas. 1:29-33; 20:1'e gönderme olabilir. Bu pasajlarda korkan kişi İshak'tı. Pavlus korkuyordu ve Mesih'in onu cesaretlendirmesine ihtiyaç duyuyordu. Luka, cesaret veren bu özel görümleri 22:17-18; 23:11; 27:23-24'te yazıya geçiriyor. Pavlus gibi bir adam iyilik yapmaktan bitap düşüyse, sizin de yorulmanız şaşılacak bir şey mi? İsa bizimle de birlikte (bkz. Elç. 18:10; Mat. 28:20)! Büyük Görev hâlâ yol gösterici hedef, hâlâ esas olandır (bkz. Mat. 28:18-20; Luk. 24:47; Elç. 1:8).

▣ **"Konuş, susma"** Bunların ikisi de emir kipi (şimdiki zamanlı etkin ve aorist etkin). Korku, Müjde'yi duyuranları susturmamalı! Duyularımız değişir fakat Elç. 1:8 bize hâlâ yol gösteren ışıktır (bkz. 2Ti. 4:2-5).

18:10 "Ben sizinle birlikteyim" Bundan daha büyük bir vaat yok (bkz. Yar. 26:24; Çık. 3:12; 33:4; Hez. 28:20; İbr. 13:5). Dikkat ederseniz Tanrı, kişisel rahatlığımız ya da güvenliğimiz için bizimle değil, müjdecilik cesareti için bizimle (Elçilerin İşleri'nde Ruh'la dolma da bu yüzden). Ruh bize yalnızca kişisel huzurumuz için verilmiyor, Müjde'yi duyurmamız için veriliyor.

▣ **"bu kentte benim halkım çoktur"** "Benim halkım çoktur" ifadesi, aynı terimin Eski Antlaşma'da İsrail, yani Tanrı'nın halkı, için kullanımına göndermedir; Yeni Antlaşma'daysa Korint'te Müjde'ye karşılık verecek Yahudileri ve öteki uluslardan kişileri niteliyor. Artık Yahudi-Grek ayrımı yok (Rom. 3:22; 1Ko. 12:13; Gal. 3:28; Kol. 3:11). Kilise artık Eski Antlaşma unvanlarıyla anılıyor (bkz. Gal. 6:16; 1Pe. 2:5,9; Va. 1:6).

Bu, Tanrı'nın önceden belirlemesine ve öngörüsüne yapılan vurgudur (bkz. Rom. 9; Ef. 1). Ah, keşke Yaşam Kitabı'nı şimdi görebilsek! Kilisenin tanıklığı etkilidir (bkz. Va. 13:8). Kişisel güvence imanlılara müjdecilikte cesaretlenmeleri için veriliyor, öldüklerinde cennete gideceklerini garantilemek için değil!

18:11 Bu sayede Pavlus'un müjdeleme yolculuklarını bir kronolojiye oturtmak mümkün. İfadenin belirsizliğine rağmen Korint'te Müjde'nin on sekiz ay boyunca duyurulduğu ima ediliyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 18:12-17

¹²Gallio'nun Ahaya Valisi olduğu sıralarda, hep birlikte Pavlus'a karşı gelen Yahudiler onu mahkemeye çıkardılar. ¹³"Bu adam Yasa'ya aykırı biçimde Tanrı'ya tapınmaları için insanları kandırıyor" dediler.

¹⁴Pavlus tam söze başlayacakken Gallio Yahudiler'e şöyle dedi: "Ey Yahudiler, davanız bir haksızlık ya da ciddi bir suçla ilgili olsaydı, sizleri sabırla dinlemem gerekirdi. ¹⁵Ama sorun bir öğreti, bazı adlar ve kendi

yasamızla ilgili olduğuna göre, bu davaya kendiniz bakın. Ben böyle şeylere yargıçlık etmek istemem."

¹⁶Sonra Gallio onları mahkemeden kovdu. ¹⁷Hep birlikte, havranın yöneticisi Sostenis'i yakalayıp mahkemenin önünde dövdüler. Gallio ise olup bitenlere hiç aldırmadı.

18:12 "Gallio" Kutsal Kitap'tan ve dış kaynaklardan bunun adil ve becerikli bir siyasi lider olduğunu öğreniyoruz. Kardeşi Seneca onun hakkında şöyle diyor: "Kardeşim Gallio'yu alabildiğine sevenler bile onu yeterince sevmiyor" ve "kimse bir başkasına, Gallio'nun herkese davrandığı kadar tatlı davranmamıştır." Bu siyasi lider, Pavlus'un yolculuklarını tarihlendirmemize yardımcı oluyor. MS. 51 yılından başlayarak iki buçuk sene boyunca valilik yaptı.

▣ **"Gallio'nun Ahaya Valisi olduğu"** Luka hatasız bir tarihçiydi. Bu bölgedeki Romalı yetkililerin adları MS. 44 yılından beri değişmişti; İmparator Claudius bu eyaleti Senato'ya verdiğinden dolayı "prokonsül" (vali, bkz. Elç. 13:7; 19:38) doğru terimdi.

▣ **"her birlikte. . .Yahudiler"** Luka bu ifadeyi çok kez imanlıların birliğini anlatmak için kullanıyor (bkz. Elç. 1:14; 2:1,46; 4:24; 5:12; 8:6; 15:25) fakat burada Korintli Yahudilerin kıskançlıkta ve Müjde'ye karşı isyanda birleşmesini belirtiyor (bkz. Elç. 18:6). Bu ifade 7:57; 12:20; ve 19:29'da da olumsuz anlamda kullanılıyor. Luka'nın yazılarında "Yahudiler" teriminin çoğu kez küçültücü anlamı var.

▣ **"onu mahkemeye çıkardılar"** Bu, *bēma*, yani "basamak," sözcüğüdür. Roma adaletinin merkezi ya da platformuydu (bkz. Mat. 27:19; Yu. 19:13; Elç. 25:6,10,17; 2Ko. 5:10).

18:13 "Yasa'ya aykırı biçimde Tanrı'ya tapınmaları için" Yahudilerin bu şekilde Hristiyanlığın Yahudi yasalarını ihlal ettiğini ve sonuç itibarıyla Yahudiliğin bir parçası olmadığını iddia etmesi ciddi bir hukuk sorunuydu. Gallio bu suçlamaya dayanarak karar verseydi Hristiyanlık yasaklanmış bir din olurdu. Fakat mevcut durumda, yasal bir din olan Yahudiliğin tarikati olarak görüldüğü için Hristiyanlık, Nero'nun 10-12 yıl sonrasındaki baskısına kadar siyasi koruma altındaydı.

Hatta Luka'nın, Elçilerin İşleri'ni yazma amaçlarından biri, Hristiyanlığın Roma otoritesi için tehdit oluşturmadığını göstermek olabilir. Kitapta her Roma yetkilisinin bu olguyu kabullenışı aktarılıyor.

18:14 "olsaydı" Bu, ikinci sınıf koşul cümlesidir. Önemli bir noktaya değinmek için ya da konuşmayı devam ettirmek için yalan beyanda bulunan nadir bir kalıptır. Buna sıklıkla "gerçeğe aykırı" koşul deniyor. Çevirisi şöyle olmalı "eğer konu bir haksızlık ya da ciddi suç olsaydı -ki böyle değil- o zaman size katlanmam makul olurdu, ama makul değil."

18:15 "olduğuna göre" Bu, birinci sınıf koşul cümlesidir. Hukuk sorunu aslında dini bir sorundu. Gallio, Yahudilerin gerçek niyetini bilgelikle anlamıştı. Bu tür sorunlarda yargıçlık yapamazdı ve yapmayacaktı.

18:16 "kovdu" Bu fiil Yeni Antlaşma'da tek burada geçiyor ama Septuaginta'da birkaç kez kullanılmıştı (bkz. 1Sa. 6:8; Hez. 34:12). Zorla çıkarmak anlamına gelen *elaunō*'nun pekiştirilmiş halidir.

18:17 "Hep birlikte. . .Sostenis'i yakalayıp" "Hep birlikte" derken Elç. 18:12'deki Yahudiler ya da belki Grekler kastediliyor, bu da Grek kentlerinin üstü kapalı antisemitizmini ortaya koyuyor. 1Ko. 1:1'de Sostenis adlı birinden söz ediliyor. Aynı kişi mi oldukları bilinmiyor ama bu isim oldukça nadir. Bu Sostenis, havranın önderi olarak Krispus'un yerini almıştı. Yahudilerin onu hangi sebepten döveceği bilinmiyor. Belki Pavlus'a havrada konuşma izni vermişti.

▣ **"Gallio ise olup bitenlere hiç aldırmadı"** Bu Romalı siyasi lider, Pilatus'tan farklı olarak kalabalığa boyun eğmedi.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 18:18-21

¹⁸Pavlus Korint'teki kardeşlerin yanında bir süre daha kaldı. Sonra onlarla vedalaştı, Priskilla ve Akvila ile birlikte Suriye'ye gitmek üzere gemiyle yola çıktı. Adakta bulunmuş olduğu için Kenhere'de saçlarını kestirmişti. ¹⁹Efes'e vardıkları zaman Priskilla ve Akvila'yı orada bıraktı. Kendisi havraya giderek Yahudiler'le tartışmaya başladı. ²⁰Bunlar daha uzun bir süre kalmasını istedilerse de, Pavlus kabul etmedi. ²¹Ama onlara veda ederken, "Tanrı dilerse yanınıza yine döneceğim" dedi. Sonra Efes'ten denize açıldı.

18:18 "Kenhere" Bu, Korint'in iki deniz limanından biriydi. Ege Denizi'nde, Korint'in bulunduğu dar kıstağın doğu tarafında bulunuyordu. Rom. 16:1'de burada bulunan bir kiliseden söz ediliyor.

▣ **"Adakta bulunmuş"** Bu, Say. 6:1-21'de tarif edilen, kronolojik sınırlara tabi Rab'be adanmışlık vaadini kastediyor (bkz. F. F. Bruce, *Sorulara Cevaplar (Answers to Questions)*, s. 52). Pavlus bunu Elç. 21:24'te tekrar yapıyor (oradaki nota bakınız). Saçın kesilmesi ya da tıraş edilmesi vaadin sona erdiğini simgelerdi.

A. T. Robertson ve M. R. Vincent bunun Rab'be adanmışlık vaadi olmadığını düşünüyor çünkü Yahudi adetlere göre bu vaadi sadece Yeruşalim'de sona erdirmek mümkündü. Pavlus gerçekten de bazılarını kurtarmak için herkesle her şey oldu (bkz. 1Ko. 9:19-23). Bu vaadi legalizm adına değil, müjdeleme uğruna verdiğinden emin olabiliriz! Ve tabii ki saçını Akvila da tıraş etmiş olabilir.

18:19 "Efes'e" Bu, Asya İli'nin batısında büyük bir ticaret kentiydi. Milet limanı Büyük Menderes Nehrinin getirdiği alüvyonlarla dolduktan sonra ticaret, Milet'inki gibi doğal bir limana sahip olan Efes'e taşınmış. Yeni Antlaşma dönemine gelindiğinde Efes'in en güzel günleri geçmiştiydi. Hâlâ büyük ve nüfuzlu bir kentti ama eski ihtişamına asla yetişemezdi.

1. Roma'nın Küçük Asya Eyaleti'ndeki en büyük kentti. Roma valisinin orada ikamet etmesine rağmen başkent değildi. Üstün doğal limanı sayesinde Efes bir ticaret merkeziydi.
2. Efes özerk bir kentti, bu sayede yerel yönetime ve Roma garnizonu bulundurmama gibi geniş özgürlüklere sahipti.
3. Yılda iki kez düzenlenen Asya oyunlarına ev sahipliği yapabilen tek kentti.
4. Dönemin yedi harikalarından biri olan Artemis (Latince Diana) Tapınağı'nın konumuydu. Bu tapınak 129 metre uzunlukta, 68 metre genişlikteydi, 18 metre boyunda 127 sütunu vardı, 86'sı altın kaplıydı (bkz. Plinius, *Hist. Nat.* 36:95 vd.). Artemis'in görüntüsünün, çok göğüslü bir kadın figürüne benzeyen meteor olduğu düşünülüyordu. Anlaşılan Efes kentinde çok sayıda putperest fahişe bulunuyordu (bkz. Elç. 19). Burası ahlaka çok aykırı, kozmopolit bir kentti.
5. Pavlus burada üç yıldan uzun süre kaldı (bkz. Elç. 18:18 vd.; 20:13).
6. Geleneğe göre Meryem'in Filistin'deki ölümünden sonra Yuhanna burada yaşadı.

▣ **"Kendisi havraya giderek Yahudiler'le tartışmaya başladı"** Pavlus halkını seviyordu (bkz. Rom. 9:1-5). Her seferinde muhakkak onlara Müjde uğruna ulaşmaya çalıştı.

18:20 Bu Yahudiler Veriyahılar gibiydi. Dinlemeye razıydı. Pavlus'un niçin kalmak istemediğini metin söylemiyor ama Elç. 18:21'de başka bir tarihte Tanrı'nın yönlendirmesiyle geri dönmeye razı olduğu görülüyor.

18:21 "Tanrı dilerse yanınıza yine döneceğim" Pavlus hayatının kendi elinde değil, Tanrı'nın elinde olduğuna inanıyordu (bkz. Rom. 1:10; 15:32; 1Ko. 4:19; 16:7). Kutsal Kitap'ın dünya görüşü budur (bkz. İbr. 6:3; Yak. 4:15; 1Pe. 3:17). Pavlus dönecek ve üçüncü müjdeleme yolculuğunda Efes onun asıl odak noktası olacak.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 18:22-23

²²Sezariye'ye varduktan sonra Yeruşalim'e gidip oradaki kiliseyi ziyaret etti, oradan da Antakya'ya geçti. ²³Bir süre orada kaldıktan sonra yola çıktı; Galatya bölgesini ve Friky'a'yı dolaşarak bütün öğrencileri ruhça pekiştirdi.

18:22 21'inci ayet Pavlus'un Efes'ten yelken açmasıyla son buluyor. 22'nci ayetteyse Filistin'de (Sezariye) karaya çıkıyor ve Yeruslaim'deki kiliseyi ziyaret ediyor (teolojik dille "Yeruslaim'e çıkıyor"), ardından Suriye bölgesindeki Antakya kentine geçiyor (ya da "iniyor"). Luka'nın etraflı bir seyahat rehberi çıkarmaktan ziyade önemli teolojik olayları ele aldığını unutmamak gerekir. Elçilerin İşleri çağdaş tarih değil fakat iyi, doğru tarihtir! 22'nci ayette ikinci müjdeleme yolculuğu sona eriyor, 23'üncü ayetteyse üçüncü müjdeleme yolculuğu başlıyor.

▣ **"kiliseyi"** Elç. 5:11'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Galatya bölgesini ve Frikyayı"** "Galatya bölgesi" ifadesiyle kastedilenin günümüz Türkiye'sinin orta bölgesindeki ırksal ayrımlar mı yoksa siyasi ayrımlar mı olduğu bilginlerce halen tartışılıyor.

Frikya bölgesi ilk olarak Elç. 2:10'da geçiyor. Pentikost olaylarını yaşayanlar bu bölgedendi. Elç. 16:6'da Pavlus'un bu bölgede vaaz etmesi yasaklanmıştı.

Elç. 18:23'ün son kısmında Pavlus'un pekiştirdiği "öğrenciler" acaba Frikya'daki Pentikost imanlıları mı yoksa Roma'nın Galatya eyaletinin Pisidyalı güney kısmında bulunan Derbe, Listra ve Konya kentlerinde Pavlus'un imana getirdiği kişiler mi?

Bu, Pavlus'un üçüncü müjdeleme yolculuğunun başlangıcıdır (bkz. Elç. 14:21; 16:10).

▣ **"bütün öğrencileri ruhça pekiştirdi"** Pavlus, Mat. 28:19-20'deki Büyük Görev'i hafife almıyordu. Onun hizmeti hem müjdecilik (bkz. Mat. 28:19) hem öğrenci yetiştirmeydi (bkz. Elç. 15:36; Mat. 28:20).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 18:24-28

²⁴Bu arada İskenderiye doğumlu Apollos adında bir Yahudi Efes'e geldi. Üstün bir konuşma yeteneği olan Apollos, Kutsal Yazılar'ı çok iyi biliyordu. ²⁵Rab'bin yolunda eğitilmiş bir kişiydi. Ateşli bir ruhla konuşuyor ve sadece Yahya'nın vaftizini bildiği halde İsa'yla ilgili gerçekleri doğru öğretiyordu. ²⁶Havrada cesaretle konuşmaya başladı. Kendisini dinleyen Priskilla ile Akvila, onu yanlarına alarak Tanrı yolunu ona daha doğru biçimde açıkladılar. ²⁷Apollos Ahaya'ya gitmek isteyince kardeşler onu cesaretlendirdiler. Onu iyi karşılamaları için oradaki öğrencilere mektup yazdılar. Apollos Ahaya'ya varınca Tanrı'nın lütfuyla iman etmiş olanlara çok yardım etti. ²⁸Şöyle ki Kutsal Yazılar'dan, İsa'nın Mesih olduğunu kanıtlayarak Yahudiler'in iddialarını açıkça ve güçlü bir şekilde çürüttü.

18:24-28 Bu anlatı şunlarla ilgili olabilir:

1. Priskilla ve Akvila
2. Vaftizci Yahya'nın takipçileri (kronolojik sırayla değil)
3. Apollos için Pavlus tarafından yazılmış bir tavsiye mektubu olarak gördüğü işlev

18:24 "Apollos adında bir Yahudi" Bir Yunan tanrısına ait ismin bir Yahudi'ye verilmesi son derece olağandışı bir durum. O iyi eğitilmiş ve hitabeti güçlü bir vaizdi (bkz. Elç. 18:24-19:1). Korint'teki hizmeti faydalıydı ancak oradaki üç fraksiyondan birinin (Pavlus'un, Petrus'un ve Apollos'un destekçileri, bkz. 1Ko. 1-4) onu kahraman ilan etmesi sorun yarattı. Apollos Korint'e dönmeyi reddetti (bkz. 1Ko. 16:12).

▣ **"İskenderiye doğumlu"** Bu, Roma İmparatorluğu'nun en büyük ikinci kentiydi, büyük kütüphanesi ve akademik havasıyla meşhurdu. Büyük bir Yahudi nüfusuna sahipti (Onlar için Kutsal Kitap'ın İbraniceden Grekçeye Septuaginta adlı çevrisi yapıldı), ünlü Yahudi Yeni-Platoncu alegorik bilgin olan Filon'un kentiydi.

▣ **"Efes'e geldi"** Elçilerin İşleri detaylı, kronolojik bir yazı değildir. Pavlus az önce ayrılmıştı (bkz. Elç. 18:23).

▣ **"Üstün bir konuşma yeteneği olan"** Koini Grekçesine ait bu terim ya güzel konuşan ya da eğitilmiş demek. Septuaginta'da *logios* kelimesi Tanrı'nın sözleri için kullanılıyor. Apollos'un toplum önünde konuşmada Pavlus'tan daha yetenekli olduğu açıktır (1Ko. 1:17; 2:1; 2Ko. 10:10; ve 11:6'yı karşılaştırın). O, güçlü bir vaizdi!

▣ **"Kutsal Yazılar'ı çok iyi bilirdi"** "Kutsal Yazılar" terimi Eski Antlaşma'yı kastediyor (bkz. 1Se. 2:13; 2Ti. 3:16; 1Pe. 1:23-25; 2Pe. 1:20-21). Tek istisna 2Pe. 3:15-16'da Pavlus'un yazılarına (kıyas yoluyla) esinlendirilmiş statüsü atfedilmesidir. Apollos Eski Antlaşma'ya çok aşinaydı.

Kaynaktaki *dunatos* (güçlü) kelimesi, Luk. 24:19'da İsa'nın, Elç. 7:22'deyse Musa'nın gerek sözde gerek eylemdeki gücü için kullanılıyor.

18:25 "eğitilmiş bir kişiydi" Bu bir dolaylamalı geçmişte geçmiş zamanlı edilgendir (bkz. Luk. 1:4). İsa'nın öğretilerinde eğitilmiş kişiydi ama belirli bir yere veya zaman dilimine kadar. Curtis Vaughan, *Elçilerin İşleri*, s. 118, dipnot 2'de Apollos'un bilmiş ve vaaz etmiş olabileceği şeylerin listesi var.

1. Yahya, İsa'nın habercisiydi.
2. İsa'yı göstererek dünyanın günahını ortadan kaldıran Tanrı Kuzusu olduğunu belirtti.
3. Mesih, Nasıralı İsa'ydı

Ben de Apollos'un vaazında tövbenin büyük ihtimalle vurgulandığını düşünüyorum çünkü hem Yahya'nın hem İsa'nın vaazlarında bu böyleydi.

▣ **"Rab'bin yolunda"** "Yol", Elçilerin İşleri'nde İsa'nın takipçilerini nitelendirmek için kullanılan ilk isimdi (bkz. Elç. 9:2; 19:9,23; 22:4; 24:14,22; Yu. 14:6). Eski Antlaşma'da iman dolu yaşam tarzından bahsederken sık sık kullanılırdı (bkz. Yas. 5:32-33; 31:29; Mez. 27:11; Yşa. 35:8). Aynı anlamı bu metinde verip vermediği belirsizdir (bkz. Elç. 18:26).

Apollos İsa hakkında bir şeyler biliyordu ama görünüşe göre bu O'nun Golgota sonrası, diriliş sonrası Müjdesi değil, dünyevi hizmetinin ilk kısmıydı.

▣ **"Ateşli bir ruhla"** Bunun anlamı, "ruhta yanmak"tır. Bu ifade, Apollos'un İsa'nın yaşamı ve öğretilerine dair bilip anladıklarına duyduğu hevesi tarif etmek için kullanılıyor.

▣ **"sadece Yahya'nın vaftizini bildiği halde"** Apollos hakkındaki bu ifade, Luka'nın Elç. 19:1-7'de Yahya'nın takipçilerini tanıtmak için kullandığı yazınsal teknik olabilir. Birinci yüzyıl Filistin'inde Vaftizci Yahya'nın öğretisi ve vaazlarıyla bağlantılı birtakım sapkınlıklar meydana gelmişti.

Yahya, Mesih'in gelişi için hazırlanan son Eski Antlaşma peygamberiydi (bkz. Yşa. 40:3; Mat. 3:3) ama ilk Müjde vaizi değildi. Apollos'un vaazlarında Yahya'ya fazlasıyla odaklandığı doğrusa, İsa'nın tam önemini anlamamış. Hem Yahya hem de İsa "tövbe," "iman" ve "dindar yaşamı" vurguluyordu. İkisi de ilk başta Yahudileri yemin bir iman adanmışlığına ve uygulamasına çağırırdı (antlaşma sadakati ve YAHVE'ye kişisel iman). Ancak İsa'nın bildirisi, Kendini merkeze alan cüretli bir iddiaya dönüştü (ör. Yu. 10 ve 14). Apollos'ta bu eksik olmuş olabilir.

18:26 "Havrada cesaretle konuşmaya başladı" Bu fiil, Elç. 13:46; 14:3; 19:8'de havradaki Yahudilerle, Elç. 26:26'daysa Festus'un önünde konuşan Pavlus'a atfen kullanılıyor. Apollos güçlü ve etkili bir vaizdi.

▣ **"Havrada"** Dikkat ederseniz Priskilla ve Akvila da oradaydı. Pavlus'un da adeti buydu.

▣ **"Priskilla ile Akvila"** Birkaç yerde ilk olarak Priskilla anılıyor, Elç. 18:18,26; Rom. 16:3; 2Ti. 4:19. Bu oldukça olağandışı. Belki de en güçlü kişiliğe o sahipti ya da Romalı bir asildi. Elç. 18:2'de Akvila'nın Yahudi olduğu yazıyor, Priskilla'nın ise asla. İmparator Claudius'un fermanı yüzünden MS. 49'da Roma'yı terk etmek zorunda kaldılar. Pavlus'la Korint'te tanışıp arkadaş oldular ve onu Efes'e kadar takip ettiler. Üçü de çadırcıydı.

▣ **"onu yanlarına alarak"** Bu deyim, birini arkadaş olarak kabul etmek ya da ağırlamak anlamında kullanılır. Priskilla ve Akvila'nın bunu Apollos'a nasıl ve nerede yaptığı tam bilinmiyor. Onunla baş başa konuşmuş ya da evlerine götürmüş olabilirler. Dikkat ederseniz onu herkesin içinde utandırmaktan ya da sorgulamaktan kaçındılar!

▣ **"Tanrı yolunu ona daha doğru biçimde açıkladılar"** Apollos öğrenmeye açıktı. Vasıflı, eğitimli insanlar da buna çok rastlanmaz! Onların İsa hakkındaki daha derin bilgisine karşılık verdiği belli.

18:27 "Ahaya'ya gitmek isteyince" Grekçe D yazması "Korintli Hristiyanların teşviki üzerine" diye ekleme yapar. Apollos, onlara hitap eden türden bir vaizdi (Greklerin retorik tarzı).

▣ **"kardeşler. . .mektup yazdılar"** Bir kiliseden başkasına gönderilen tavsiye mektuplarına Rom. 16:1; 2Ko. 3:1; ve 2. Yuhanna'da değiniliyor. Bu, ilk kilisenin sahte ve yıkıcı seyyar vaizlerden korunma yöntemi idi.

▣ **"Tanrı'nın lütfuyla iman etmiş olanlara çok yardım etti"** Bu ifade iki şekilde anlaşılabilir.

1. burada zaten lütufla kurtulmuş imanlılar kastediliyor (NASB, NKJV, NRSV, TEV)
2. burada Tanrı'nın Apollos'u lütfuyla güçlendirmesi kastediliyor (NJB)

Buradaki "yardım etti" (katkıda bulundu) ana fiili, aorist orta haber kipidir. Apollos bir bereketli!

"İman etmiş" ortacı, zaten imanlı olduklarını ima eden bitmiş zamanlı etkin fiildir. Apollos Korint'te müjdecilik yapmıyordu, öğrenci yetiştiriyordu.

18:28 Apollos Eski Antlaşma'yı Petrus'un, İstefanos'un ve Pavlus'un kullandığı şekilde kullanıyordu. Eski Antlaşma'dan kanıtlarla İsa'nın Mesih olduğunu gösterme, Elçilerin İşleri'nde Yahudilere verilen vaazlarda tekrar tekrar görülen bir olguydu (Elç. 17:3'teki nota bakınız).

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Priskilla ismi neden Yeni Antlaşma'da sık sık ilk sırada geliyor?
2. Pavlus Priskilla ve Akvila'yla nasıl tanıştı? Neden?
3. Priskilla ve Akvila Roma'ya hiç döndüler mi? Bunu nerden biliyoruz?
4. Pavlus'la Apollos'un vaaz etme stillerini karşılaştırın.
5. Apollos Akvila ve Priskilla'yı ziyaret etmeden önce Hristiyan mıydı?

ELÇİLERİN İŞLERİ 19

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus Efes'te	Pavlus Efes'te	Pavlus'un Efes'teki Uzun Hizmeti	Pavlus Efes'te	Yahya'nın Öğrencileri Efes'te
19:1-7	19:1-10	19:1-7	19:1-2a 19:2b 19:3a 19:3b 19:4	19:1-7
19:8-10		19:8-10	19:5-7 19:8-10	Efes'teki Kilisenin Temeli Atılıyor
Skeva'nın Oğulları	Mucizeler Mesih'i Yüceltiyor		Skeva'nın Oğulları	19:8-10
19:11-20	19:11-20	19:11-20	19:11-14 19:15 19:16-20	Kötü Ruhları Kovan Yahudiler 19:11-12 19:13-17
Efes'teki Kargaşalık	Efes'teki Kargaşalık		Efes'teki Kargaşalık	19:18-19 19:20
19:21-27	19:21-41	19:21-22	19:21-22	Pavlus'un Planları 19:21-22
19:28-41		19:23-27 19:28-41	19:23-27 19:28-34 19:35-41	Efes: Gümüştülerin Ayaklanması 19:23-31 19:32-41

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 19:1-7

¹⁻²Apollos Korint'teyken Pavlus, iç bölgelerden geçerek Efes'e geldi. Orada bazı öğrencileri bularak onlara, "İman ettiğiniz zaman Kutsal Ruh'u aldınız mı?" diye sordu. "Kutsal Ruh'un varlığından haberimiz yok ki!" dediler. ³"Öyleyse neye dayanarak vaftiz oldunuz?" diye sordu. "Yahya'nın öğretilerine dayanarak vaftiz olduk" dediler. ⁴Pavlus, "Yahya'nın yaptığı vaftiz, tövbeyle ilgili bir vaftizdi" dedi. "Halka, kendisinden sonra gelecek Olan'a, yani İsa'ya inanmalarını söyledi." ⁵Onlar bunu duyunca, Rab İsa'nın adıyla vaftiz oldular. ⁶Pavlus ellerini onların üzerine koyunca Kutsal Ruh üzerlerine indi ve bilmedikleri dillerle konuşup peygamberlik etmeye başladılar. ⁷Aşağı yukarı on iki kişiydiler.

19:1 "iç bölgelerden" Burada, yüksek rakımlı araziden geçen ve Pavlus'un Güney Galatya'daki önceki müjdecilik etkinlikleri sırasında başlattığı kiliselere giden değişik bir rota kastediliyor.

▣ **"Efes"** Michael Magill, *NT TransLine*, s. 413, #25'te bilgilendirici bir not yer alıyor.

"Bu, Asya İli'nin başkentiydi, Elç. 16:6'da Pavlus'un buraya gitmesi yasaklanmıştı. Pavlus, Elç. 18:19-21'de oraya kısa süreliğine uğradı ve geri dönmeyi planlıyordu. Şimdiyse burada iki yıldan uzun süre kalıyor, 19:10."

▣ **"öğrencileri"** Bu terim, Vaftizci Yahya'nın bildirileri ya da belki Apollos'un vaazları aracılığıyla onların İsa'ya Mesih olarak iman ettiğini ima ediyor (bkz. Elç. 19:2, "İman ettiğiniz zaman," bkz. Elç. 3:16 ve 6:5'teki Özel Konular).

Görünüşe göre Ruh, tam da bu amaçla, yani bu "öğrencilerin" Müjde'nin tam gerçeğini bilmeleri ve deneyimlemelerine yardımcı olsun diye Pavlus'u bu iç bölgelerden gönderdi.

19:2 "İman ettiğiniz zaman Kutsal Ruh'u aldınız mı?" Onlara "öğrenci" (Elç. 19:1) denmesi ve "İman ettiğiniz zaman" ifadesi imanlı olduklarını ima ediyor. Bu soru (1) kişinin iman ettiği zamanda kişisel olarak Ruh'u kabul edişini (aorist etkin haber kipi ve aorist etkin ortaç) ve (2) Ruh'un hazırlayıcı eylemini (bu eylem gerçekleşmeden kimse imana gelemez) bağdaştırıyor (bkz. Yu. 6:44,65; Rom. 8:9). Ruh'un çalışmalarının seviyeleri ve aşamaları var (bkz. Elç. 8:11, 15-17). Elçilerin İşleri kitabının kendisi, çağdaş yorumcuları kurtuluşun "gerekli" unsurları ve sırası konusunda dogmatik olmaya karşı uyaracak niteliktedir. Elçilerin İşleri olanları yazıyor, her seferinde olması gerekenleri değil. Kurtuluş, kişinin tamamını ilgilendiren kişisel bir ilişkidir ama bu genelde ilişkinin derinleştiği ve Kutsal Yazılar'ın daha iyi anlaşıldığı aşamalı bir deneyimdir. Elç. 2:40'taki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Kutsal Ruh'un varlığından haberimiz yok ki!"** Yahya'nın vaazları Ruh olmadan ruhsal bir etki bırakmış olamazdı (bkz. Rom. 8:6-11; 1Ko. 12:3; 1Yu. 4:2). Yahya Ruh'tan vaazlarında bahsetti (bkz. Mat. 3:11; Mar. 1:8; Luk. 3:16; Yu. 1:32-33) ama onun bildirisinin tamamlayıcı değil, hazırlayıcı olduğu unutulmamalı (bkz. Yşa. 40:3; Mat. 3:3). Yahya son Eski Antlaşma peygamberiydi, geçiş dönemi vaiziydi ve Mesih'in gelişi için hazırlanıyordu. İnsanları İsa'ya yönlendiriyordu (bkz. Yu. 1:19-42).

19:3 "Öyleyse neye dayanarak vaftiz oldunuz?" Onlar Vaftizci Yahya'nın takipçileriydi. Anlaşılan sahip oldukları ışığa sadıklardı ancak tıpkı Apollos gibi (bkz. Elç. 18:24-28) onlar da İsa'nın yaşamı, ölümü, dirilişi ve göğe yükselişi (yani Müjde) konusunda daha çok bilgilendirilmeye muhtaçlardı.

19:3-4 "Yahya'nın öğretisine" Yahya'nın öğretisine göre vaftize tövbe ve beklenti dahildi (bkz. Mat. 3:11; Mar. 1:15). Ancak bunun İsa'ya imanla bütünleşmesi lazım. Birinci yüzyılda Vaftizci Yahya'nın öğrencileri olduğunu iddia eden bazı sapkın grupların oluştuğunu tarihten biliyoruz (*Klement'in İtirafı (Recognitions of Clement)*, 60'ıncı bölüm). Bu anlatıyı yazmakla Luka, bu grupların etkisini yok etmeyi amaçlamış olabilir. Yahya'nın hizmeti kendine değil, İsa'ya dikkat çekiyordu (bkz. Yu. 1:19-42).

19:4 "Olan'a. . . iman" Elç. 3:16 ve 6:5'teki Özel Konu: İman'a bakınız.

19:5 "vaftiz oldular" Elç. 2:38'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Rab İsa'nın adıyla"** Luka, vaftizin "İsa'nın adıyla" yapıldığını anlatıyor (bkz. Elç. 2:38; 8:12,16; 10:48). Elç. 2:21'deki ÖZEL KONU: TANRI'NİN ADI'na bakınız. Matta vaftizin "Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un adıyla" yapıldığını söylüyor (bkz. Mat. 28:19). Kurtuluşun anahtarı vaftizin formülü değil, vaftiz olan kişinin kalbidir. Formülü anahtar olarak görmek, yanlış şeye vurgu yapmaktır. Kurtuluş, bir ayini ya da sakramenti doğru yerine getirmek değil, İsa'yla tövbe/iman dolu bir ilişki içinde olmaktır. Elç. 2:38'deki nota bakınız.

Bildiğimiz kadarıyla sadece Yahya'nın vaftizinden haberdar olan Apollos, bir daha vaftiz olmamıştı! Güçlü vaaz ve öğretilerinde Ruh'un varlığı belliydi.

19:6 "Pavlus ellerini onların üzerine koyunca Kutsal Ruh üzerlerine indi" Ellerin üzerine konulmasından sık sık Ruh'la bağlantılı olarak bahsediliyor (bkz. Elç. 8:16-17; 9:17) ancak her zaman değil (bkz. Elç. 10:44, bkz. Elç. 6:6'daki Özel Konu). Kutsal Kitap Ruh'la imanlıyı üç farklı şekilde bağdaştırıyor:

1. inanç sırasında
2. vaftiz sırasında
3. ellerin üzerine konulmasıyla

Bu çeşitlilik bizi dogmatizme karşı uyarıyor. Elçilerin İşleri'nin amacı belirli bir kalıp öğretmek değil, Ruh'un dinamik işleyişini tarif etmektir.

Bu on iki Yahya öğrencisinin dillerde konuşmasına şaşırduğımı itiraf etmeliyim. Genelde Elçilerin İşleri'nde diller, imanlı Yahudi Müjde duyucuları için şunu kanıtlıyor:

1. ya Tanrı yeni bir grubu kabul etti
2. ya da coğrafi bir engeli kaldırdı (Elç. 2:4b'deki tam nota bakınız)

Bu adamlar hangi yeni grubu temsil ediyordu? Onlar zaten öğrenciydi (bkz. Elç. 19:1). Luka bu olayı yazmayı neden seçti? Elç. 18'de Apollos'u anlatarak olaya giriş yapıyor. Ama bu bir şeylere ters düşüyor, demek ki çağdaş yorumcular muhtemelen Luka'nın yazılarını uymayan bir art düşünceye ya da yorum sistemine uydurmaya çalışıyorlar. Belki de bu dillerde konuşma olayı Korint'tekilere daha çok benziyor!

Yeni Antlaşma, Kutsal Ruh'un bireylere inişini çeşitli biçimlerde anlatıyor.

1. üzerine kondu (*erchomai* artı *epi*), bkz. Mat. 3:16; Luk. 19:6 [sadece *epi*, 2:25]
2. Ruh'la vaftiz, bkz. Mat. 3:11; Mar. 1:8; Luk. 3:16; 11:16; Elç. 1:5
3. üzerine indi, bkz. Mat. 3:16; Mar. 1:10; Luk. 3:22.
4. üzerine gelecek (*eperchomai* artı *epi*), bkz. Luk. 1:35; Elç. 1:8
5. Ruh'la dolacak, Luk. 1:15,41,67; Elç. 2:4; 4:8,31; 9:17; 13:9,52
6. dökeceğim (*ekcheō*), bkz. Elç. 2:17-18,33; 10:45; Tit. 3:6
7. almış, bkz. Elç. 2:33,38; 8:15,17,19; 10:47; 19:2
8. verdiği, Elç. 5:32; 10:45; 15:8
9. üzerine inmemiştii (*epiptō*), bkz. Elç. 8:16; 10:44; 11:15

▣ **"peygamberlik etmeye"** Bu terimin Eski Antlaşma'da vecde kapılma yan anlamları var (bkz. 1Sa. 10:10-12; 19:23-24). Bağlam, bu yorumu destekliyor olabilir. Lakin 1. ve 2. Korint'te (bkz. 1Ko. 11:4,5,9; 14:1,3,4,5,24,31,39) bu terim Müjde'nin cesaretle duyuruluşunu ima ediyor. Yeni Antlaşma'da peygamberliği tanımlamak zordur. Ruh'la dolma ve Müjde'nin cesaretle duyurulması sık sık bağdaştırıldığı için bu bağlamın da amacı bu olabilir. Elç. 11:27'deki ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA PEYGAMBERLİKLERİ'ne bakınız.

19:7 "Aşağı yukarı on iki kişiydiler" On iki sayısı, Kutsal Kitap'ta simgesel olarak kullanılan bazı sayılardan biridir ancak bu pasajda tarihsel gözüküyor. Elç. 1:22'deki Özel Konu: On İki Sayısı'na ve Elç. 1:3'teki Özel Konu: Kutsal Yazılar'da Sembolik Sayılar'a bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 19:8-10

⁸Havraya giren Pavlus cesaretle konuşmaya başladı. Üç ay boyunca oradakilerle tartışıp durdu, onları Tanrı'nın Egemenliği konusunda ikna etmeye çalıştı. ⁹Ne var ki, bazıları sert bir tutum takınıp ikna olmamakta direndiler ve İsa'nın yolunu halkın önünde kötümeye başladılar. Bunun üzerine Pavlus onlardan ayrıldı. Öğrencilerini de alıp götürdü ve Tiranus'un dershanesinde her gün tartışmalarını sürdürdü. ¹⁰Bu durum iki yıl sürdü. Sonunda Yahudi olsun Grek olsun, Asya İli'nde yaşayan herkes Rab'bin sözünü işitti.

19:8 "Havraya giren" O hep böyle yapardı (bkz. Elç. 9:20; 13:5,14; 14:1; 17:2, 10; 18:4,19,26).

▣ **"cesaretle konuşmaya başladı"** Bu, bitmiş zamanlı orta haber kipidir. "Ruh'la dolmanın" sonuçlarından biriydi (bkz. Elç. 4:13,29,31; 9:28,29; 14:3; 18:26). Ef. 6:19'da Pavlus tam da bunun için dua ediyor.

▣ **"üç ay"** Efes'teki bu havra görünüşe göre Pavlus'un birçok Şabat günü boyunca kendilerine vaaz vermesine, onları öğretmesine ve onlarla tartışmasına izin verdi. Bu özünde insanların Müjde'ye bir derece açık olduğunu gösteriyor ve Tanrı'nın Pavlus'a bahsettiği yeteneklere övgüdür.

▣ **"Tanrı'nın Egemenliği"** Bu, İsa'nın öğretilerinin ana konusudur. Egemenlik, Tanrı'nın insanların şu anki hayatlarında bulunan ve bir gün tüm dünya üzerinde tamamlanacak olan saltanatı demektir. Elç. 1:3'teki Özel Konu'ya bakınız.

19:9 "bazıları sert bir tutum takınıp ikna olmamakta direndiler" Müjde'yi duyan herkesin bir seçimi var (bkz. Elç. 17:32, 34). Bu, ikinci meselini yansıtıyor (bkz. Mat. 4). Bu, günahın sırrıdır (bkz. 2Ko. 4:4).

"Sert bir tutum takınmak" (*sklērunō*) terimi, bitmemiş zamanlı edilgen haber kipidir ("direndiler" fiili bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir) ve eylemin başlangıcını ya da geçmiş zamanda tekrarlanan eylemi ima eder. Rom. 9:18'de Tanrı'nın İsrail'in yüreğini nasırlaştırmasını ifade etmek için kullanılan kelime ve Çölde Dolaşma Döneminde İsrail'in nasırlaşmış kalbiyle ilgili İbranilere 3 ile 4'te (bkz. Elç. 3:8,13,15; 4:7) tekrarlanan fiil de budur. Tanrı, sevdiği ve kendi suretinde yarattığı insanların yüreğini bilfiil nasırlaştırmaz fakat insan isyanının dışarı vurmasına (bkz. Rom. 1:24,26,28) ve kişisel kötülüğün yarattığı insanlara etki etmesine müsaade etmez (bkz. Ef. 2:1-3; 4:14; 6:10-18).

▣ **"İsa'nın yolunu halkın önünde kötümeye başladılar"** Müjde, Yahudiliğin dışlayıcılığından ve insan amellerine odaklı zihniyetinden o kadar farklı ki Müjde'nin temel öğretilerinin reddedilmesi durumunda ortak payda diye bir şey yoktu.

Luka, Müjde'ye karşı agresif direnç gösteren Yahudileri burada olduğu gibi defalarca anlatıyor (bkz. Elç. 13:46-48; 18:5-7; 19:8-10; 28:23-28).

▣ **"yolunu"** Elç. 18:25 ve 19:23'teki notlara bakınız.

▣ **"Tiranus'un dershanesinde"** 5'inci yüzyıla ait Codex Bezae, D yazması, Pavlus'un saat 11:00'den 16:00'ya kadar öğrettiğini ekliyor. Bu saatlerde kent dinleniyordu ve bina müsaitti. Bu, sözlü geleneğin bir ögesi olabilir. Pavlus iş saatlerinde mesleğiyle uğraşır dinlenme saatlerinde öğretiyordu (bkz. Elç. 20:34).

Tiranus'un kim olduğuna dair birtakım teoriler ortaya atılmıştır.

1. Suda'nın bahsettiği bir sofistti. Suda, 10'uncu yüzyılda yazıyordu ama klasik zamanlara uzanan itibarlı kaynaklar kullanıyordu. Suda'nın edebi eseri siyasi, edebi ve ilahiyatçı kişilerin ansiklopedisi gibidir.
2. O, Musa'nın yasasını öğreten bir okulu yöneten Yahudi hahamdı (Meyer) ancak bu görüşün metinsel kanıtı yok.
3. Başlangıçta burası bir spor salonuydu fakat sonradan Tiranus'a ait ya da onun adını taşıyan bir amfiye dönüştürüldü.

Pavlus'un havrayı terk etmesi gerekiyordu ve anlaşılabilir yeni imanlılar eve sığamadığı için bir amfi kiraladı. Bu sayede Efes nüfusuyla biraz irtibat kurabildi.

19:10 "iki yıl" Elç. 20:31'de Pavlus eyalette toplam üç yıl geçirdiğini söylüyor.

▣ **"Asya İli'nde yaşayan herkes. . . işitti"** Buranın abartı olduğu belli. İsa sık sık mübalağalarla konuşurdu. Bu, doğu edebiyatının deyimsel doğasının örneğinden başka bir şey değildir.

ÖZEL KONU: DOĞU EDEBİYATI (Kutsal Kitap'ta paradokslar)

A. Kutsal Kitap'a Tanrı'nın Sözü olarak sevgi ve güven beseleyen biri olarak bu anlayış (yani Kutsal Kitap'ın Batı'ya değil, Doğu'ya ait bir kitap olması) benim için şahsen çok faydalı olmuştur. Kutsal Kitap'ı ciddiye almaya çalışırken farklı metinlerin sistematik değil, seçilen yollarla gerçeği gösterdiği netleşti. Esinlendirilmiş bir metin başka bir esinlendirilmiş metni geçersiz kılamaz ya da küçümseyemez!

Gerçek, Kutsal Yazı'nın tamamını bilmekten gelir (Kutsal Yazı kısmen değil, tamamen esinlendirilmiştir, bkz. 2Ti. 3:16-17), tek bir pasajı alıntulamaktan (kanıt olarak kullanmaktan) değil!

B. Kutsal Kitap'taki gerçeklerin çoğu (Doğu edebiyatı) diyalektik ya da paradoksal çiftler halinde verilir (unutmayın ki Luka hariç Yeni Antlaşma yazarları sade Grekçe yazan İbrani düşünürlerdi. Bilgelik Edebiyatı ve Şiirsel Edebiyat gerçeği paralel çizgilerde sunar. Aykırı paralelizm, paradoksa benzer işlev görür. Bu bireşimli paralelizm, paralel pasajlara benzer işlev görür). Bir şekilde ikisi de eşit derecede doğrudur! Bu paradokslar bizim el üstünde tuttuğumuz, basit, mezhepsel geleneklerimiz için acıdır!

1. önceden belirleme ve insanın özgür iradesi
2. imanlının güvenliği ve sebat ihtiyacı (bkz. Özel Konu: Sebat)
3. doğuştan günah ve istençli günah
4. Tanrı olan İsa ve insan olan İsa
5. İsa'nın Baba'ya eşit olması ve İsa'nın Baba'ya ast düzeyde olması
6. Tanrı'nın Sözü olan ve insan tarafından yazılan Kutsal Kitap
7. günahsızlık (mükemmelliyetçilik, bkz. Rom. 6) ve daha az günah işleme
8. ilk anlık aklanma ve kutsama ile aşamalı kutsama (bkz. Özel Konu: Kutsama)
9. iman aracılığıyla aklanma (Rom. 4) ve amellerle doğrulanana aklanma (bkz. Yak. 2:14-26)
10. Hristiyanların özgürlüğü (bkz. Rom. 14:1-23; 1Ko. 8:1-13; 10:23-33) ve Hristiyanların sorumluluğu (bkz. Gal. 5:16-21; Ef. 4:1)
11. Tanrı'nın aşkınlığı ve içkinliği
12. Tanrı'nın özünde bilenemez olması ve Tanrı'nın Kutsal Yazılar'da ve Mesih'te bilinebilir olması
13. Tanrı Egemenliği'nin şu anki mevcudiyeti ve gelecekteki tamamlanma
14. Tanrı'nın armağanı olan tövbe (bkz. Elç. 11:18; Rom. 2:4; 2Ti. 2:25) ve kurtuluş için gerekli karşılık olan tövbe (bkz. Mar. 1:15; Elç. 20:21)
15. Eski Antlaşma kalıcıdır, Eski Antlaşma sona erdi ve bağlayıcı değil (bkz. Mat. 3:17-19 vs. Mat. 5:21-48; Rom. 7 vs. Gal. 3)
16. imanlılar hizmetçi/kuldur ya da evlat/mirasçıdır
17. Pavlus'un kurtuluş benzetmeleri
 - a. evlatlığa alınma
 - b. kutsanma
 - c. aklanma
 - d. kefarete
 - e. yüceltme
 - f. önceden belirleme
 - g. barışma

Teolojik "Hem. . .hem" modeli, "Ya. . .ya da" modelinden daha iyidir. Doktrinler, takımyıldızına benzeyen gerçekler olarak verilir, "en parlak yıldız" ya da "en çok beğendiğim yıldız" olarak değil!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 19:11-20

¹¹Tanrı, Pavlus'un eliyle olağanüstü mucizeler yaratıyordu. ¹²Şöyle ki, Pavlus'un bedenine değen peşkir ve peştamallar hasta olanlara götürüldüğünde, hastalıkları yok oluyor, kötü ruhlar içlerinden çıkıyordu. ¹³Çevrede dolaşık kötü ruhları kovmakla uğraşan bazı Yahudiler de kötü ruhlara tutsak olanları Rab İsa'nın adını anarak kurtarmaya kalkıştılar. "Pavlus'un tanıttığı İsa'nın adıyla size emrediyoruz!" diyorlardı. ¹⁴Bunu yapanlar arasında Skeva adlı bir Yahudi başkâhinin yedi oğlu da vardı. ¹⁵Kötü ruh ise onlara şöyle karşılık verdi: "İsa'yı biliyor, Pavlus'u da tanıyorum, ama siz kimsiniz?" ¹⁶İçinde kötü ruh bulunan adam onlara saldırdı, hepsini alt ederek bozguna uğrattı. Öyle ki, o evden çıplak ve yaralı olarak kaçtı. ¹⁷Bu haber, Efes'te yaşayan bütün Yahudiler'le Grekler'e ulaştı. Hepsini bir korku aldı ve Rab İsa'nın adı büyük bir saygınlık kazandı. ¹⁸İman edenlerin birçoğu geliyor, yaptıkları kötülükleri itiraf edip anlatıyordu. ¹⁹Büyücülükle uğraşmış bir sürü kişi de kitaplarını toplayıp herkesin önünde yaktılar.

Kitapların değerini hesapladıklarında toplam elli bin gümüş tuttuğunu gördüler. ²⁰Böylelikle Rab'bin sözü güçlü biçimde yayılıp etkinlik kazanıyordu.

19:11 Tanrı, gerçeğini ve sözcüsünü onaylamak için daha önce de doğaüstü mucizelere başvurmuştu (bkz. Elç. 3:1-10; 5:15; 8:6,13; 9:40-42; 13:11-12; 14:8-11). Batıl inanç ve okültizm Efes'te yaygın ve köklüydü. Merhameti bol olan Tanrı, Mesih'inde toplanmış doğaüstü güç ve yetkisinin Pavlus aracılığıyla Şeytan'ın bu esirlerine kendini ifade etmesine izin verdi. Tanrı'nın merhameti ne kadar büyük!

19:12 "peşkir" Bunlar iş sırasında başın etrafına bağlanan ter bantları olabilir.

▣ **"peştamallar"** Bununla aşağı yukarı marangozların önlüklerine benzer iş önlükleri kastediliyor. Bu şifalar Tanrı'nın merhametini ve gücünü gösteriyor, Müjde'yi ve Pavlus'un hizmetini onaylıyordu.

▣ **"kötü ruhlar içlerinden çıkıyordu"** Burada cinlere (bkz. Luk. 10:17) "kötü ruhlar" deniyor (bkz. Mat. 12:45; Luk. 7:21; 8:2; 11:26; Elç. 19:12,13,15,16). Ama Luka onlara "pis ruhlar" da diyor (bkz. Elç. 5:16; 8:7; bkz. Elç. 5:3 ve 5:16'daki Özel Konular). Elç. 16:16'daki kötü ruha "pitonun ruhu (falcılık)" deniyor. Tüm bu ifadeler eş anlamlı gibi duruyor.

Pavlus sık sık "bütün yönetimler, hükümlerlikler, güç ve egemenlikler" (Ef. 1:21), "göksel yerlerdeki yönetimler ve hükümlerlikler" (Ef. 3:10) ya da "yönetimlere, hükümlerliklere, bu karanlık dünyanın güçlerine, kötülüğün göksel yerlerdeki ruhsal ordularına karşı" (Ef. 6:12) gibi demonik kategorilerden bahsediyor. Bunlarla kastedilen organize şeytani ruhların bazı seviyeleri olmalı. Ancak nasıl, neden ve kim oldukları spekülasyona giriyor çünkü Kutsal Kitap ruhsal dünyanın detaylı anlatımını yapmıyor. Mesih'in (ve Elçilerinin) Şeytan ve karanlıkla ölüm krallığının üzerindeki gücünü açık bir şekilde anlatıyor. İsa'nın "adı" her addan daha üstündür! O'nu tanımak kurtuluş, huzur, bütünlük, yenilenme ve sağlık getirir.

ÖZEL KONU: PAVLUS'UN YAZILARINDA MELEK SEVİYELERİ

Hahamlar meleklerin Tanrı'nın düşmüş insanlığa sevgisini ve ilgisini (yani Sina Dağı'nda Yasası'nı vermesi) kıskandığını, bu yüzden de onlara düşman olduklarını düşünürdü. Yanlış öğretiyen Gnostikler kurtuluşun sadece düşmanca melek katmanları arasından (bkz. Koloseliler ve Efesliler) yüce, iyi Tanrı'ya götüren gizli şifreler sayesinde mümkün olduğunu iddia ederlerdi.

George Eldon Ladd, *Yeni Antlaşma Teolojisi (A Theology of the New Testament)* adlı kitabında Pavlus'un melekler için kullandığı terimleri iyi özetliyor:

"Pavlus sadece iyi ve kötü meleklerden, Şeytan'dan ve kötü ruhlardan bahsetmekle kalmıyor; meleksel ruhların rütbelerini tanımlamak için başka bir sözcükler grubu kullanıyor. Terminoloji, aşağıda belirtildiği gibidir:

'Yönetim' [*archē*], 1Ko. 15:24; Ef. 1:21; Kol. 2:10

'Yöneticiler' [*archai*], Ef. 3:10; 6:12; Kol. 1:16; 2:15; Rom. 8:38

'Hükümlerlik' [*exousia*], 1Ko. 15:24; Ef. 1:21; Kol. 2:10

'Hükümlerlikler' [*exousiai*], Ef. 1:21

'Güç' [*dynamis*], 1Ko. 15:24; Ef. 1:21

'Güçler' [*dynameis*], Rom. 8:38

'Tahtlar' [*thronoi*], Kol. 1:16

'Egemenlik' [*kyriotēs*], Ef. 1:21

'Egemenlikler' [*kyriotētes*], Kol. 1:16

'Bu karanlık dünyanın güçleri,' Ef. 6:12

'Kötülüğün göksel yerlerdeki ruhsal orduları,' Ef. 6:12

'Karanlığın hükümlerliği,' Kol. 1:13

'Anılacak bütün adlar,' Ef. 1:21

'Gökteki, yerdeki ve yer altındakiler,' Flp. 2:10 " (s. 401).

ÖZEL KONU: ÜÇLÜK

ÖZEL KONU: MELEKLER VE CİNLER

19:13-16 "kötü ruhları kovmakla uğraşan bazı Yahudiler" Bu Yahudilerin sayısı çoktu (bkz. Luk. 11:19). Bu bağlam ruh kovmanın büyü formülleriyle (adlar) yapılmadığını, İsa'yla kişisel ilişkiyle yapılmadığını açıkça gösteriyor. Bu pasaj bu kadar üzücü olmasa komik olurdu! Josephus *Antiq.* 8.2.5'te, Elazar tarafından Süleyman'ın büyüülü sözlerini kullanarak yapılan Yahudi bir ruh kovma ritüelinden bahsediyor.

19:13 "kötü ruhlara" Demonik güçlere böyle denir. Yeni Antlaşma bu ruhsal gerçeklikten sıkça bahseder fakat ne kaynağından ne de örgütleniş ya da etkinliklerinden detaylı konuşmaz. Merak, korku ve pratik hizmet ihtiyaçları birçok spekülasyona neden olmuştur. Yeni Antlaşma'da ruh kovma armağanından asla bahsedilmiyor ama buna bariz bir ihtiyaç var. Bazı faydalı kitaplar şunlardır:

1. *Hristiyan Rehberlik ve Okültizm (Christian Counseling and the Occult)*, Kurt E. Koch
2. *Kutsal Kitap Çerçevesinde Demonoloji, Günümüz Dünyasında Kötü Ruhlar (Biblical Demonology, Demons in the World Today)*, Merrill F. Unger
3. *Yönetimler ve Hükümlerlikler (Principalities and Powers)*, John Warwick Montgomery
4. *Mesih ve Hükümlerlikler (Christ and the Powers)*, Hendrik Berkhof
5. *Ruhsal Savaş Hakkında Üç Kritik Soru (Three Crucial Questions About Spiritual Warfare)*, Clinton E. Arnold

Özel Konu: Cinler'e bakınız.

19:14 "Skeva adlı bir Yahudi başkâhinin" Çağdaş bilginler bu adı başka hiçbir yazıda bulamıyor. Bir Yahudi başkâhinin (*archiereus*) Efes'te bulunması sorunlu bir durumdur. Kentin yerli havrası vardı ama tek Yahudi mabet Yerusâlim'deydi. Luka, tam da bu kelimeyi Müjdesi'nde ve Elçilerin İşleri'nde başkâhin ve ailesi için birkaç kez kullanıyor.

Bazıları bu adamla başkâhinin ailesinin arasında bir bağ olduğunu ya da Davut'un kurduğu yirmi dört kâhin sırasından birinin başı olduğunu tahmin ediyor (bkz. 1Ta. 24:7-19).

Bu adam ve oğulları gerçekten kâhinse büyüçülük ve okültizmde olduğu gibi ruhları kontrol etmek için YAHVE'nin güçlü adını kullanmamaları şaşırtıcıdır.

19:15 "İsa'yı biliyor, Pavlus'u da tanıyorum" Bu ilk fiil *ginōskō*; ikincisiyse *epistamai*. Bunlar kısmen eş anlamlıdır. Her ikisi Elçilerin İşleri'nde kullanılır ama bu bağlamda kötü ruhun İsa'nın Mesih olduğunu ve Pavlus'un O'nun sözcüsü olduğunu bilmesi arasında bariz bir ayırım yapılıyor.

19:17 Luka, Ruh'un İsa'yı nasıl yücelttiğini (bitmemiş zamanlı edilgen haber kipi) göstermek için bu olayı yazıyor (bkz. Yu. 14:25; 16:13-14).

19:18 "İman edenlerin" Bu bir bitmiş zamanlı edilgen ortaçtır. Asıl soru bunların okültizme mi inandığı yoksa bu ifadenin onların Müjde'ye yeni inançlarını mı kastettiğidir. Müjde'ye yeni inananların ilk başta hâlâ eski batıl inançlarının etkisi altında kaldığı da mümkün. Elç. 2:40'taki Özel Konu: Kurtuluşa Yönelik Kullanılan Grekçe Fiil Zamanları'na bakınız.

Önceden okültizme inananlar, Elç. 19:13-16'da kötü ruhları kovan Yahudilerin başına gelenler tarafından ikna edilmiş olabilir. İsa'nın kişiliğinin/adının gücünü gösteren bu olayın mesajı hızla yayıldı (bkz. Elç. 19:17). Bu insanlar, "O adın" gücünün farkındalardı.

▣ **"geliyor"** Bu bir bitmemiş zamanlı orta haber kipidir.

▣ **"yaptıkları kötülükleri itiraf edip anlatıyordu"** Antik Akdeniz'de okültizm aşırı yaygındı. Çoğu kişi büyü formülünü açıklarsa büyü'nün etkisiz hale geleceğine inanırdı. Böyle yaparak geçmişteki okültik etkinliklerinden vazgeçiyorlardı. Antik dünyada meşhur olmuş "Efes yazıları" adında bir büyü edebiyatı türü vardı. Bu olay, Müjde'nin okültizm üzerindeki üstünlüğünü gösteriyor (bkz. Elç. 19:20).

ÖZEL KONU: İTİRAF/İKRAR

- A. Bunlar, Grekçede "itiraf" ya da "beyan" anlamında kullanılan aynı Grekçe kökün biçimleridir (*homologeō/ exomologō*). Birleşik terim *homo*, yani aynı ile *legō*, yani konuşmak ya da *ex*, -den dışarı birleşimidir. Basit anlamı aynı şeyi söylemek, hemfikir olmaktır. Grekçedeki *ex* edatıyla birlikte toplum önünde beyan anlamını taşıyor.
- B. Bu sözcük grubunun İngilizce çevirileri
1. övmek
 2. hemfikir olmak
 3. beyan etmek (bkz. Mat. 7:23)
 4. ikrar etmek
 5. itiraf etmek (bkz. İbr. 4:14; 10:23)
- C. Bu sözcük grubunun görünüşte zıt olan iki kullanımı vardı
1. övmek (Tanrı'yı)
 2. günah itiraf etmek
- Bunlar insanlığın Tanrı'nın kutsallığını ve kendi günahkarlığını hissetmesinden meydana gelmiş olabilir. Gerçeklerden birini kabul etmek, ikisini de kabul etmektir.
- D. Bu sözcük grubunun Yeni Antlaşma'daki kullanımları
1. söz vermek (bkz. Mat. 14:7; Elç. 7:17)
 2. bir şeyle hemfikir olmak ya da bir şeye razı olmak (bkz. Yu. 1:20; Luk. 22:6; Elç. 24:14; İbr. 11:13)
 3. övmek (bkz. Mat. 11:25; Luk. 10:21; Rom. 14:11; 15:9; İbr. 13:15)
 4. kabul etmek
 - a. bir kişiyi (bkz. Mat. 10:32; Luk. 12:8; Yu. 9:22; 12:42; Rom. 10:9; Flp. 2:11; 1Yu. 2:23; Va. 3:5)
 - b. bir gerçeği (bkz. Elç. 23:8; 1Yu. 4:2)
 5. toplum önünde bir şeyi beyan etmek (dini olumlamaya dönüşen bir hukuk anlamı, bkz. Elç. 24:14; 1Ti. 6:13)
 - a. suçu kabul etmeden (bkz. 1Ti. 6:12; İbr. 10:23)
 - b. suçu kabul ederek (bkz. Mat. 3:6; Elç. 19:18; İbr. 4:14; Yak. 5:16; 1Yu. 1:9)

19:19 "Büyücülükle" Elç. 8:9'daki Özel Konu'ya bakınız.

Buradaki "kitaplar" (*biblous*), üzerlerinde yeminler ya da lanetler yazılı büyük kitaplar ya da papirüs tomarları olabilir. Bunlar muska olarak takılırdı. Kitapların yüksek değeri (1) bu insanların ne kadar batıl inançlı olduğunu ve (2) Müjde'nin onları nasıl özgürleştirdiğini gösteriyor!

▣ **"herkesin önünde yaktılar"** Bunlar çok pahalı ve rağbet gören kitaplar ve parşömenlerdi. Kitaplarını yakarak bu yeni imanlılar herkesin önünde tövbe edip "güçlere" değil, Mesih'e inandıklarını beyan ediyorlardı!

19:20 Müjde bildirisi kişileştiriliyor ("Rab'bin sözü") ve özetleniyor. Luka'nın özetleri Elçilerin İşleri'ni altı bölümü ayırmamıza yardımcı oluyor (bkz. Elç. 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20; 28:31).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 19:21-22

²¹Pavlus, bu olup bitenlerden sonra Makedonya ve Ahaya'dan geçip Yeruslm'e gitmeye karar verdi. "Oraya gittikten sonra Roma'yı da görmem gerek" diyordu. ²²Yardımcılarından ikisini, Timoteos ile Erastus'u Makedonya'ya göndererek kendisi bir süre daha Asya İli'nde kaldı.

19:21

NASB

"Pavlus ruhta amaçladı"

NKJV

"Pavlus Ruh'ta amaçladı"

NRSV

"Pavlus Ruh'ta kararlaştırdı"

TEV, NJB

"Pavlus aklına koydu"

TEV (dipnot)

"Ruh tarafından yönlendirilen Pavlus karar verdi"

İşte Tanrı'nın egemenliğiyle insanlığın özgür iradesinin bir bileşimi. Buradaki "ruh" terimi şu ikisinden birini kastediyor:

1. ya Kutsal Ruh
2. ya da insan ruhu (bkz. Elç. 7:59; 17:16; 18:25; Rom. 1:9; 8:16; 1Ko. 2:11; 5:4; 16:18; 2Ko. 2:11; 7:13; 12:18; Gal. 6:18; Flp. 4:23).

Kutsal Ruh'u kastediyorsa, bu da ilahi önderliğin ve insanların buna uygun olarak verdiği karşılığın bir örneğidir.

Luka, anlatısında ilerde gerçekleşecek olaylara giriş yapmak için genelde kısa bir yorum yapar. Luka'ya göre, Pavlus Yeruslm'e Dimitrios'la gümüşçüler loncasının Efes'te başlattığı kargaşalık yüzünden değil (bkz. Elç. 19:23-41), Tanrı'nın yönlendirmesi sonucunda gitmeye karar vermiş olabilir (ör. *die*, Elç. 19:21; bkz. Elç. 1:16'daki tam not).

▣ "Roma'yı da görmem gerek" Pavlus'un İspanya'ya giderken (bkz. Rom. 15:24, 28) Roma'daki kiliseyi (bkz. Elç. 9:15; Rom. 1:10) ziyaret etmesi gerekti (*dei*). Onların onu tanımasını ve görev işinde ona destek olmasını istiyordu. Ayrıca onların durumuna bereket/armağanıyla katkıda bulunmak istiyordu.

19:22 "Erastus" Rom. 16:23'te bu isme sahip bir adamdan söz ediliyor. Ona Korint'in kent haznedarı deniyor. Bu isim 2Ti. 4:20'de tekrar geçiyor. Aynı kişiyi kastediyor olabilir ama bu kesin değil.

▣ "kendisi bir süre daha Asya İli'nde kaldı" Müjde muhteşem bir şekilde yayılmış, eyaleti etkileyip imana getirmişti (bkz. 1Ko. 16:9).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 19:23-27

²³O sırada İsa'nın yoluna ilişkin büyük bir kargaşalık çıktı. ²⁴Artemis Tapınağı'nın gümüşten maketlerini yapan Dimitrios adlı bir kuyumcu, el sanatçılara bir hayli iş sağlıyordu. ²⁵Sanatçıları ve benzer işlerle uğraşanları bir araya toplayarak onlara şöyle dedi: "Efendiler, bu işten büyük kazanç sağladığımızı biliyorsunuz. ²⁶Ama Pavlus denen bu adamın, elle yapılan tanrıların gerçek tanrılar olmadığını söyleyerek yalnız Efes'te değil, neredeyse bütün Asya İli'nde çok sayıda kişiyi kandırıp saptırdığını görüyor ve duyuyorsunuz. ²⁷Hem bu sanatımız saygınlığımızı yitirmek tehlikesiyle karşı karşıyadır, hem de ulu tanrıça Artemis'in Tapınağı'nın hiçe sayılması ve bütün Asya İli'yle bütün dünyanın tapındığı tanrıçanın, ululuğundan yoksun kalması tehlikesi vardır."

19:23 "İsa'nın yoluna" Hristiyanlığın ilk adı buydu. Eski Antlaşma'daki (ör. Mez. 1:1,6; 5:8; 25:4,8,9,12; 27:11; 37:5,7,23,34; 119:101, 105) iman dolu yaşam tarzını (bkz. Elç. 9:2; 19:9,23; 22:4; 24:14,22; ayrıca mümkün: 18:25-26).

19:24 "gümüşten maketlerini" Bu, (1) Artemis Tapınağı'nın ya da (2) çok-göğüslü kadına benzeyen göktaşının küçük gümüş biçimleriydi. Arkeologlar bu tanrıçanın birçok gümüş biçimini bulmuş fakat tapınağın biçimlerini hiç bulamamış. Dünyanın yedi harikasından biriydi. Elç. 18:19'daki nota bakınız, #4.

▣ **"Artemis"** Efes'te tapılan Artemis, Roma panteonundaki Diana'yla karıştırılmamalı. Bu tanrıça, tanrıların anası olan Kibele'ye daha yakın. Bu dini uygulamanın Kenanlı doğurganlık inançlarıyla birçok ortak yönü vardı (bkz. M. R. Vincent, *Kelime Araştırmaları (Word Studies)*, C. 1, s. 271).

▣ **"bir hayli iş sağlıyordu"** Bu baskının ekonomik sebepleri vardı (bkz. Elç. 19:25,27). Luka'nın kasıtlı olumsuz cümleleri (ör. *litotes*) üzerine Elç. 12:18'deki tam nota bakınız.

▣ **"el sanatçılarına"** "Teknisyen" sözcüğü bu Grekçe sözcükten geliyor. Antik Akdeniz dünyasında el sanatçılarının loncaları ya da dernekleri çok popüler ve güçlüydü. Pavlus muhtemelen çadırcı loncasına mensuptu.

19:26-27 Bu, Pavlus'un Asya İli'ndeki hizmetinin başarısına ve nüfuzuna ilişkin bilgi veriyor.

▣ **"elle yapılan tanrıların gerçek tanrılar olmadığını"** Bu, Eski Antlaşma'ya dayanan putperestliğin abesliği kavramını yansıtıyor (bkz. Yas. 4:28; Mez. 115:4-8; 135:15-18; Yşa. 44:9-17; Yer. 10:3-11).

19:27 Birinci yüzyıl Grek edebiyatında Efeslilerin Artemis'inden bahseden çeşitli pasajlar var. Anlaşılan Akdeniz dünyasında bu tanrıların anasına doğurganlık için tapınan otuz dokuz ayrı kent vardı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 19:28-41

²⁸Oradakiler bunu duyunca öfkeyle doldular. "Efesliler'in Artemisi uludur!" diye bağırmaya başladılar. ²⁹Kent büsbütün karıştı. Halk, Pavlus'un yol arkadaşlarından Makedonyalı Gayus ve Aristarthus'u yakalayıp sürükleyerek birlikte tiyatroya koştu. ³⁰Pavlus halkın arasına girmek istediye de, öğrenciler onu bırakmadı. ³¹Hatta, Pavlus'un dostu olan bazı Asya İli yöneticileri ona haber yollayarak tiyatrodaki görünmemesi için yalvardılar. ³²Tiyatrodaki topluluk karışıklık içindeydi. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Çoğu ne için toplandığını bile bilmiyordu. ³³Yahudiler İskender'i öne çıkarınca kalabalıktan bazıları olayı ona bağladı. Eliyle bir işaret yapan İskender, halka savunmasını yapmak istedi. ³⁴Ama halk kendisinin Yahudi olduğunu anlayınca hep bir ağızdan yaklaşık iki saat boyunca, "Efesliler'in Artemisi uludur!" diye bağırıp durdu. ³⁵Kalabalığı yatıştıran belediye yazmanı, "Ey Efesliler" dedi, "Efes Kenti'nin, ulu Artemis Tapınağı'nın ve gökten düşen kutsal taşın bekçisi olduğunu bilmeyen var mı? ³⁶Bunları hiç kimse inkâr edemez. Bunun için sakın olmanız ve düşüncesiz bir şey yapmamanız gerekir. ³⁷Buraya getirdiğiniz bu adamlar, ne tapınakları yağma ettiler, ne de tanrıçamıza sövdüler. ³⁸Dimitrios ve sanatçı arkadaşlarının herhangi birinden şikâyeti varsa, mahkemeler açık, yargıçlar da var. Karşılıklı suçlamalarını orada yapsınlar. ³⁹Soruşturacağınız başka bir durum varsa, bunun yasal bir toplantıda çözümlenmesi gerekir. ⁴⁰Bugünkü olaylardan ötürü ayaklanma suçundan yargılanmak tehlikesindeyiz. Hiçbir gerekçesi olmayan bu kargaşanın hesabını veremeyeceğiz." ⁴¹Bunları söyledikten sonra topluluğu dağıttı.

19:28 Bu ayet, antik dünyanın dinle yerel gelenekleri ne kadar yakın tuttuğunu gösteriyor. Birçok kişi yerli putperest tapınaklarıyla ilişkili yollarla günlük geçimini sağlıyordu.

▣ **"Efesliler'in Artemisi uludur"** Bu doğurganlık tanrıçasına sık sık "Ulu" denirdi. Bu, tapınağın ibadet sloganı olabilir.

19:29 "tiyatroya koştu" Romalıların bu kocaman tapınağının kalıntıları günümüzde hâlâ duruyor. Buraya 25 ve 56 bin insan sığıyordu (tahminler değişiyor).

▣ **"birlikte"** Elçilerin İşleri, "birlik içinde" ifadesini hem imanlıların birlik ve paydaşlığını anlatmak için (bkz. Elç. 1:14; 2:1,46; 4:24; 5:12; 8:6; 15:25) hem de kötülüğün de insanları nasıl birleştirebildiğini (bkz. Elç. 7:57; 12:20; 18:12) anlatmak için kullanıyor. Hedef birliğin kendisi değil. Önemli olan birliğin amacıdır!

▣ **"Gayus"** Bu kişi Derbeliydi (bkz. Elç. 20:4). Bu çok yaygın bir isimdi, dolayısıyla kim olduğunu tam bilmek zor (bkz. 1Ko. 1:14; 3Yu. 3).

▣ **"Aristarhus"** Bu kişi Selanikliydi (bkz. Elç. 20:4; 27:2; Kol. 4:10-11; Flp. 2:4).

19:30 "öğrenciler onu bırakmadı" Pavlus çok güçlü iradeli bir adamdı! Ama diğer imanlıların bazı kararları etkilemesine izin veriyordu (bkz. Elç. 19:31).

19:31 "bazı Asya İli yöneticileri" Bu terim, "seçilen yerli görevliler" anlamına gelse de birkaç anlamda kullanılıyordu. Bu da Luka'nın siyasi görevliler için çok doğru şekilde kullandığı teknik terimlerden biridir. Görünüşe göre bunlar da iman etmişti ya da en azından Pavlus'un arkadaşlarıydı. Luka yine Hristiyanlığın yerel yönetim yetkilileri için tehdit olmadığını gösteriyor. Böyle ayetler sebebiyle bazı yorumcular Elçilerin İşleri'nin Pavlus'un Roma'daki duruşmasında okunmak için yazıldığına kanaat getiriyor. Kilise defalarca Yahudilere ters düştü, hükûmeteyse asla!

19:32 "topluluk" Bu, kilise için kullanılan Grekçe sözcüğün (*ekklesia*) aynısı. Elç. 19:32,39 ve 41'de kent halkından oluşan bir topluluk söz konusu.

İlk kilise, Septuaginta'daki "İsrail topluluğu" kullanımını dolayısıyla bu terimi seçti. Bakınız: Elç. 5:11'deki Özel Konu: Kilise (*ekklesia*).

▣ **"Çoğu ne için toplandığını bile bilmiyordu"** Bu, tipik bir sürü psikolojisi örneğiydi.

19:33 "İskender" Yerli Yahudiler bu gezgin Hristiyan müjdecilerden ayrı bir grup olduklarının anlaşılmasını istiyorlardı fakat istenilenin aksi oldu. Bu adamın 2Ti. 4:14'te bahsi geçen adamla aynı adam olup olmadığı bilinmiyor ama 1Ti. 1:20 yüzünden bu pek mümkün görünmüyor.

▣ **"Eliyle bir işaret yapan"** Bu, konuşabilmek için sessizlik talep etmenin kültürel bir yoluydu (bkz. Elç. 12:17; 13:16; 19:33; 21:40).

▣ **"savunmasını"** Bu Grekçe terim, tüzel savunma anlamına geliyordu. Luka bu fiili sık sık kullanır (bkz. Luk. 12:11; 21:14; Elç. 19:32; 24:10; 25:8; 26:1,2,24), ismiyse Elç. 22:1 ile 25:16'da kullanıyor.

19:34 Bu ya (1) Greko-Romen dünyanın antisemitizmini ya da (2) izdihamın Pavlus'un hizmetine karşı duyduğu öfkeyi ortaya koyuyor.

19:35 "belediye yazmanı" Bu, Roma hükûmetinin meşhur tapınakları olan bu kentlerdeki bağlantısı vazifesini gören baş sivil görevlisiydi. Grekçesi *grammateus*. Elçilerin İşleri'nde en sık Yahudi yazıcılar için kullanıyor (bkz. Elç. 4:5; 6:12; 23:9). Septuaginta'da üst makamlara (bkz. Çık. 5:6) ve Yahudi görevlilere (bkz. Yas. 20:5) kayıtlar teslim eden Mısırlı liderleri niteliyor.

▣ **"Efes Kenti'nin, ulu Artemis Tapınağı'nın. . . bekçisi olduğunu"** Bekçi kelimesinin düz çevirisi "tapınağı süpüren"dir (*neōkos*). Önceden tapınak hizmetçilerinin en küçüğünü nitelediği halde sonradan fahri bir unvana dönüşmüştü.

▣ **"gökten düşen kutsal taşın"** Anlaşılan bu taş, çok-göğüslü bir kadın şeklinde bir göktaşıydı. Bu, doğurganlığa tapınlar için mükemmel bir puttu. "Gök" terimi, "Zeus'tan (*dios*) düşen" diye çevrilebilir.

19:37 Kargaşanın dayanacak bir sebebi yoktu ve bu yüzden Roma'nın adli cezasına tabiydi (bkz. Elç. 19:40).

19:38-39 "Karşılıklı suçlamaları orada yapsınlar" Şikayetler için temin edilmiş uygun yöntemleri kullansınlar. Bu iki ayette de birinci sınıf koşullu cümleler var.

19:38 "yargıçlar" İki çeşit Roma eyaleti vardı: İmparator'un denetimindekiler ve Senato'nun denetimindekiler (Avgustus, *Muvafakatnameler (Acts of Settlement)*, MÖ. 27). Roma eyaletlerini şunlar yönetirdi:

1. prokonsül (yargıç) ve propraetorlar tarafından yönetilen senato eyaletleri

2. legatus pro proetorlar tarafından yönetilen imparatorluk eyaletleri
3. praefectuslar tarafından yönetilen diğer küçük ya da sorunlu eyaletler
4. yerli liderler tarafından Roma yönergeleri tahtında yönetilen özerk kentler
5. Filistin gibi yerli liderlerin sınır ve kısıtlamalara tabi yönetimi altındaki bağımlı devletler

Efes, Senato'ya ait bir eyaletteydi ve o suretle "prokonsül" ya da yargıca tabiydi. Yargıçlardan üç kez bahsediliyor:

1. Sergius Pavlus, Kıbrıs, Elç. 13:7-8,12
2. Annaeus Gallio, Ahaya, Elç. 18:12
3. ismi belirtilmeyen, sadece unvanı verilen, Efes, Elç. 19:38

19:39-41 "topluluğu" Bu, *ekklesia* kelimesidir, özerk Grek kentlerinde kent toplantısı için kullanılırdı. Septuaginta'da İbranicedeki "topluluk" terimine (*Qahal*) karşılık geldiği için toplanmış kiliseyi niteler duruma geldi.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Elç. 19:2-6'yı aşağıdakilerin kanıtı olarak görmeli miyiz?
 - a. bazı imanlıların yeniden vaftiz olması
 - b. dillerde konuşma armağanını almak için üzerine ellerin konulması
2. Peygamberlik yapmayı tanımlayın (Elç. 19:6).
3. Elçilerin İşleri neden Pavlus'un hem Apollos'la hem de Vaftizci Yahya'nın öğrencileriyle karşılaşmasını anlatıyor?
4. Elç. 19:11-12, tüm dönemlerin ve kültürlerin kiliseleri için geçerli mi? Öyleyse neden?
5. Ruhsal armağanlar arasında niçin kötü ruhları kovma yer almıyor?
6. Kutsal Kitap'ta imanlılara bu konu üzerine neden daha fazla bilgi verilmiyor?
7. Bu mucizevi olayların maksadı neydi? (bkz. Elç. 19:17)

ELÇİLERİN İŞLERİ 20

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus'un Makedonya'ya Yolculuğu 20:1-6	Yunanistan'da Yolculuklar 20:1-6	Son Yunanistan Ziyareti 20:1-6	Makedonya'ya ve Ahaya'ya 20:1-6	Pavlus Efes'ten Ayrılıyor 20:1-6
Pavlus'un Troas'a Veda Ziyareti 20:7-12	Troas'ta Hizmet 20:7-12	Pavlus'un Filistin'e Dönüşü (20:7-21:14) 20:7-12	Pavlus'un Troas'a Son Ziyareti 20:7-12	Troas: Pavlus Ölü Bir Adamı Diriltiyor 20:7-12
Troas'tan Milet'e Yolculuk 20:13-16	Troas'tan Milet'e 20:13-16	20:13-16	20:13-16	20:13-16
Pavlus Efesli İhtiyarlarla Konuşuyor 20:17-24	Efesli İhtiyarlarla Uyarı 20:17-38	20:17-18a 20:18b-24	Pavlus'un Efesli İhtiyarlarla Verdiği Veda Konuşması 20:17-24	Efesli İhtiyarlarla Veda 20:17-18a 20:18b-21 20:22-24
20:25-35		20:25-35	20:25-31 20:32-35	20:25-27 20:28 20:29-32
20:36-38		20:36-38	20:36-38	20:33-35 20:36-38

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturta okuyun. Konuları belirleyin. Ayrıştırdığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

1-6'ncı AYETLERE DAİR İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- A. Bu, Pavlus'un üçüncü müjdeleme yolculuğunda Makedonya ve Yunanistan'daki hizmetinin çok kısa ve dolayısıyla biraz karışık özetidir.
- B. Pavlus'un bu bölgedeki hizmetini çözümlemenin en iyi yolu, mektuplarına ve özellikle 1. ve 2. Korintliler'e başvurmaktır.
- C. Luka, zaman işaretleri ve yer adları kullanarak Pavlus'un hareketlerini detaylandırmaya çalışsa da kısıtlı yüzünden karışıklık meydana geliyor.

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 20:1-6

¹Pavlus, kargaşalık yatıştıktan sonra öğrencileri çağırıp onları yüreklendirdi. Sonra kendilerine veda ederek Makedonya'ya gitmek üzere yola çıktı. ²O yöreleri dolaşarak imanlıları yüreklendiren birçok konuşmalar yaptıktan sonra Yunanistan'a gitti. ³Orada üç ay kaldı. Suriye'ye deniz yoluyla gitmek üzereyken Yahudiler'in kendisine karşı bir düzen kurması nedeniyle dönüşü Makedonya üzerinden yapmaya karar verdi. ⁴Piros oğlu Veriyalı Sopater, Selanikliler'den Aristarhus ile Sekundus, Derbeli Gayus, Timoteos ve Asya İli'nden Tihikos ile Trofimos onunla birlikte gittiler. ⁵Bunlar önden gidip bizi Troas'ta beklediler. ⁶Biz de Mayasız Ekmek Bayramı'ndan sonra Filip'i'den denize açılıp beş günde Troas'a gelerek onlarla buluştuk. Orada yedi gün kaldık.

20:1 "kargaşalık yatıştıktan sonra" Bu ifadenin anlamı belirsizdir. Dimitrios tarafından çıkarılan kargaşalık yüzünden Pavlus'un hemen Efes'i terk ettiğini ima etmek değil amacı. Pavlus'un gitme sebebi kargaşalık değildi, Dimitrios'un da kendi ifadelerinden açıkça anlaşıldığı üzere müjdecilik görevinin tamamlanmasıydı (bkz. Elç. 19:26).

▣ **"Pavlus, kargaşalık yatıştıktan sonra öğrencileri çağırıp onları yüreklendirdi"** Pavlus hem müjdeleme hem öğrencilikle ilgileniyordu (bkz. Elç. 20:2; Mat. 28:18-20). Müjde, bireysel olarak kabul edilmesine rağmen hizmet edilmesi gereken bir aileye dönüşüyor (bkz. 1Ko. 12:7). Yerli imanlıların hedefi kiliseydi!

20:2 "O yöreleri dolaşarak" Bu, (1) İllirikum (bkz. Rom. 15:19) ya da (2) Makedonya'nın Filipi, Selanik ve Veriya kentleri olabilir.

▣ **"Yunanistan'a gitti"** Buradaki Yunanistan (*Hellas*), Roma'nın Ahaya Eyaleti'dir (bkz. Elç. 19:21). Bununla esas olarak Korint kenti kastediliyor. Pavlus'un bu bölgede uzun hizmeti vardı. Bu süre zarfında Romalılara Mektup'u yazdı. 1Ko. 16:5-9 ve 2Ko. 2:12-13'te açıkça görüldüğü üzere Korint'teki kilise için endişeleniyordu.

20:3 Bu ayet, Pavlus'un seyahat planlarıyla alakalıdır. Şartlara göre onları sık sık değiştirmek zorundaydı. Bu durumda Pavlus Yerusolim'e doğru giden bir hac gemisine binmenin sakıncalı (örneğin Yahudiler'in komplosu) olacağını düşündü.

▣ **"deniz yoluyla gitmek üzereyken Yahudiler'in kendisine karşı bir düzen kurması"** O muhtemelen Yahudi hacıların Yerusolim'deki festivallere götürürken tüm limanlarda duran hac gemisinde yol almayı planlıyordu

▣ **"Sopater, Aristarhus, Sekundus, Gayus, Timoteos, Tihikos, Trofimos"** Bunlar muhtemelen Pavlus'un Yerusolim kilisesine yaptığı özel para bağışının yanında gönderilen, çeşitli kiliselerden adamlardır (bkz. 1Ko. 16:1-3; 2Ko. 8-9).

1. Sopater, Rom. 16:21'deki Sosipater olabilir.
2. Aristarhus'tan Elç. 19:29; 27:2 ve Kol. 4:10'da bahsediliyor.
3. Tihikos'tan Ef. 6:21-22; Kol. 4:7-8; 2Ti. 4:12 ve Tit. 3:12'de bahsediliyor.
4. Gayus'tan Elç. 19:29'da bahsediliyor.
5. Trofimos'tan Elç. 21:29; 21:29 ve 2Ti. 4:10'da bahsediliyor.

Aşağıdaki alıntı, 1. Korintliler üzerine yorumumdan yapılmıştır (bkz.: www.freebiblecommentary.org).

"para yardımına" *Logia* terimi, Mısır'da dini amaç için yapılan ama düzenli vergiyle alakası olmayan para bağışı anlamında Grek papirüslerinde geçiyor (bkz. Moulton, Milligan, *Grek Antlaşma'nın Vokabüleri (The Vocabulary of the Greek Testament)*, s. 377). Bu bağlamda düzenli bir bağış mı olduğu yoksa kiliseye fazladan verilen bahşiş mi olduğu belirsizdir. Pavlus'un Yahudiye'deki fakirlere karşı bu ilgisi, Gal. 2:10; 6:10'da Yakup, Petrus, Yuhanna ve Barnaba'yla konuşmasından doğdu. Bu spesifik sunu,

Pavlus'la Barnaba'nın hizmet ettiği Antakya'daki kilise tarafından başlatıldı, Elç. 11:27-30. Bu sunudan birkaç Yeni Antlaşma kitabında bahsediliyor (bkz. Rom. 15:26; 2Ko. 8-9; 1Ko. 16:1). İbrani ana kiliseyle öteki ulusların kiliseleri arasındaki ilişkiyi güçlendirme girişimiydi.

Pavlus bu tek seferlik bağışı şöyle adlandırıyor:

1. sadaka, Elç. 24:17
2. paydaşlık, Rom. 15:26,27; 2Ko. 8:4; 9:13
3. borç, Rom. 15:27
4. hizmet, Rom. 15:27; 2Ko. 9:12"

2Ko. 8:6,16'da öyle görünüyor ki Titus da kilise temsilcisi olmuş olabilir. Luka'nın Elçilerin İşleri'nde Titus'tan hiç bahsetmemesi çok tuhaf. Bir teoriye göre Titus Luka'nın kardeşiydi ve tevazu gereği onun ismi dahil edilmedi. Bu, birçoklarının Luka sandığı 2Ko. 8:18'deki isimlessiz kardeş meselesini de açıklayabilir (Eusebios, *Kilise Tarihi (Ecclesiastical History)* 6.25.6'da Origenes; A. T. Robertson, *Yeni Antlaşma'da Sözel Resimler (Word Pictures in the New Testament)*, s. 245).

F. F. Bruce, *Pavlus: Özgür Yürekli Elçi (Apostle of the Heart)*, Luka'yla Titus'un kardeş olması konusunda şu yorumu yapıyor:

"Pavlus'un çok güvendiği bir yardımcısı olan Titus'a gelince Luka'nın sessizliğini, kardeş olmalarıyla açıklamak mümkün; bkz. W. M. Ramsay, *Aziz Pavlus - Gezgin ve Roma Vatandaşı (St. Paul the Traveler and Roman Citizen)*(Londra, 1895), s. 390; *Hekim Luka ve Diğer Çalışmalar (Luke the Physician and Other Studies)* (Londra, 1908), s. 17 vd.; A. Souter, 'Titus'la Luka'nın Ortaya Atılan İlişkisi' (A Suggested Relationship between Titus and Luke), *Expository Times* 18 (1906-7), s. 285, ve "Titus'la Luka'nın İlişkisi", *a.g.e.*, s. 335 vd. Ancak bu ilişki iddia edilirse 2. Korintliler 8:18 vd. (bkz. s. 320) ayetlerde bahsi geçen 'kardeş'in Luka olması ihtimali ortadan kalkıyor: Pavlus'un bu 'kardeşi' Titus'la birlikte göndermekteki amacı, yardım fonunun doğru uygulandığını güvence altına almaktı ve muhalifler ikisinin kanı bağına dikkat çekebilmesi durumunda bu amaç boşa çıkardı. Mevcut şüpheleri büyütme için daha hesaplı bir şey düşünülemezdi" (s. 339 dipnot 5).

20:5 "bizi" Luka, Filip'i'de yarıda kalan görgü tanıklığına yeniden başlıyor (bkz. Elç. 16). "Biz"li bölümler şunlardır: 16:10-17; 20:5-15; 21:1-18; ve 27:1-28:1b.

20:6 "Mayasız Ekmek Bayramı'ndan" Nisan'ın ortasında kutlanan bu yedi günlük bayram, bir günlük Fısıh bayramıyla birleştirilmişti (bkz. Çık. 13). Pavlus'un Yahudi geçmişi, takvime bakış şeklini etkilemişti. Filip'i'de Yahudiler ya da havra bulunduğu dair elimizde hiçbir bilgi yok, demek ki Pavlus bu bayramı tanıklık amaçlı kutlamıyordu (bkz. 1Ko. 9:19-23). Belki de seyahatini Pentikost'a kadar Yeruşalim'de olacak şekilde planladığı için bundan söz ediyor (bkz. Elç. 20:16).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 20:7-12

⁷Haftanın ilk günü ekmek bölmek için bir araya toplandığımızda Pavlus imanlılara bir konuşma yaptı. Ertesi gün oradan ayrılacağı için konuşmasını gece yarısına dek sürdürdü. ⁸Toplanmış olduğumuz üst kattaki odada birçok kandil yanıyordu. ⁹Eftihos adlı bir delikanlı pencerede oturuyordu. Pavlus konuşmasını uzattıkça Eftihos'u uyku bastı. Uykuya dalınca da ikinci kattan aşağı düştü ve yerden ölüsü kaldırıldı. ¹⁰Aşağı inen Pavlus delikanlının üzerine kapanıp onu kucakladı. "Telaşlanmayın, yaşıyor!" dedi. ¹¹Sonra yukarı çıkıp ekmek böldü ve yemek yedi. Gün doğuncaya dek onlarla uzun uzun konuştu, sonra oradan ayrıldı. ¹²Çocuğu diri olarak evine götürten imanlılar bu olaydan büyük cesaret aldılar.

20:7 "Haftanın ilk günü ekmek bölmek için bir araya toplandığımızda" Bu, ilk kilisenin ortak paydaşlık yemeği (Elç. 20:11) ve anımsatıcı akşam yemeği için ("ekmek bölmek" ifadesi, Rab'bin Sofrası anlamına gelen bir Yeni Antlaşma deyimidir) Pazar günleri (haftanın ilk iş günü) toplanma prosedürünü gösteriyor. Pazar ibadetlerinin temelini diriliş sonrası üç görünmesiyle İsa'nın kendisi koydu (bkz. Yu. 20:19,26; 21:1; Luk. 24:36; 1Ko. 16:2).

Çevirmenler İçin Yardım (Helps for Translators) serisi (Newman ve Nida'nın *Elçilerin İşleri*, s. 384) Luka'nın Yahudi zamanı kullandığını ve bunun aslında Cumartesi akşamına (bkz. TEV) tekabül ettiğini, çoğu çevirideyse

harfî harfîne "haftanın ilk günü" diye çevrildiğini söylüyor. Elçilerin İşleri'nde bu ifadenin tek kullanımı budur. Pavlus, "haftanın ilk günü" ifadesini sadece 1Ko. 16:20'de, Pazar gününü ima eder şekilde kullanıyor.

▣ **"konuşmasını. . .sürdüdü"** Pavlus mümkün olduğu kadar çok öğretmek ve cesaretlendirmek istiyordu (bkz. Elç. 20:2,31).

▣ **"gece yarısına dek"** Yaratılış 1'den dolayı Yahudiler için gün alacakaranlıkta ya da akşam vakti, Romalılar içinse gece yarısı başlardı.

20:8 "birçok kandil yanıyordu" Buradaki atmosfer muhtemelen sıcak, havasız, hatta dumanlıydı. Sanki Luka, Eftihos'un neden uyuyakaldığını açıklamaya çalışıyor.

20:9 "delikanlı" Bu terim, hayatının baharında olan bir adamı niteliyor. Elç. 20:12'de farklı bir terim kullanılıyor. Burada bir çocuğu niteliyor. Eftihos bir genç yetişkindi.

▣ **"Pavlus konuşmasını uzattıkça Eftihos'u uyku bastı"** Bu şimdiki zamanlı edilgen ortaç, hem uzun vaazların hem uyuyan dinleyicilerin Kutsal Kitap'taki delilleridir!

▣ **"yerden ölüsü kaldırıldı"** Anlaşılan o ölmüştü! 12'nci ayete bakınız.

20:10 "üzerine kapanıp onu kucakladı" Pavlus, ölüleri buna benzer şekilde diriltten İlyas'la Elişa'nın Eski Antlaşma'da davrandığı gibi davranıyordu (bkz. 1Kr. 17:21; 2Kr. 4:34). Dinleyicilerine telaşlanmamayı buyursa da aslında Pavlus'un bu olaya çok üzüldüğünden eminim!

▣ **"Telaşlanmayın"** Bu, genelde sürmekte olan bir eylemi durdurmak anlamına gelen olumsuz tanımlıklı, şimdiki zamanlı etkin emir kipidir.

2:12

NASB, TEV "çok rahatlatıldılar"

NKJV, NRSV "az avutulmadılar"

NJB "büyük cesaret aldılar"

NKJV ve NRSV çevirileri kelimesi kelimesine olup Luka'nın az göstererek olumsuz cümle halinde ifade etme eğilimini sergiliyor (bkz. Elç. 12:18; 15:2; 19:11,23,24; 20:12; 26:19,26; 27:20; 28:2).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 20:13-16

¹³Biz önden giderek gemiye bindik ve Assos'a hareket ettik. Pavlus'u oradan alacaktık. Kendisi karadan gitmek istediği için bunu böyle düzenlemişti. ¹⁴Bizi Assos'ta karşılayınca onu gemiye alıp Midilli'ye geçtik. ¹⁵Oradan denize açılıp ertesi gün Sakız Adası'nın karşısına geldik. Üçüncü gün Sisam'a uğradık ve bir gün sonra Milet'e vardık. ¹⁶Pavlus, Asya İli'nde vakit kaybetmemek için Efes'e uğramamaya karar vermişti. Pentikost Günü Yeruşalim'de olabilmek umuduyla acele ediyordu.

20:13 "gemiye" Pavlus'a denizde düzenlenen suikast yüzünden seyahat planının değişmesi gerekiyordu (bkz. Elç. 20:3). Belki Pavlus gemiye binmeden önce gemide kimlerin olduğunu bilmek istedi. Pavlus kara üzerinden Troas'tan Assos'a gitti. Buradan da Troas'tan gelen gemiye bindi. Elç. 20:4'te adı geçenlerin hepsi bu gemideydi.

20:14 "Midilli'ye geçtik" Bu, Midilli adasının başlıca kentiydi. Asya İli, yani batı Türkiye sahillerine yakın en büyük ada budur.

20:15-16 Luka'nın gemicilik hakkında bu kadar bilgiye sahip olması şaşırtıcıdır. Elçilerin İşleri'ndeki anlatılarında ("biz"li bölümler) bir sürü teknik gemicilik terimlerine yer veriyor. "Biz"li bölümlerin birkaçı deniz seyahatiyle ilgilidir. Luka'nın iyi eğitilmiş ve geçmiş görmüş bir adam olduğu çok açık.

20:15 "Sakız Adası'nın" Bu da Ege Denizi'ndeki adalardan biri. Kıyıya çok yakın uzun ve dar bir adadır.

▣ **"Sisam"** Bu da Asya İli'nin batı yakası ve Efes yakınlarındaki adalardan biri.

▣ **"Milet"** Burası bir zamanlar Efes'in güney kıyısında, Büyük Menderes Nehri'nin ağzında bulunan büyük ve önemli bir deniz kentiydi. Pavlus burada karaya çıkıp Efes'teki kilise önderlerini çağırttı. Yol yaklaşık 55 kilometre uzunlukta idi.

20:16 "Pavlus. . .Efes'e uğramamaya karar vermişti" Bu, Pavlus'un gemi üzerinde bir miktar söz sahibi olduğunu ima ediyor olabilir. Öyleyse ya (1) kendilerine özel bir gemi tutmuşlardı ya da (2) Efes'e uğramayan bir gemi seçmişlerdi.

▣ **"umuduyla"** Bu bir dördüncü sınıf koşul cümlesidir (dilek kipi ve *ei*), yani bir arzu ifade eder.

▣ **"Pentikost"** Bu, Fısıh'tan elli gün sonra kutlanan Yahudi bayramıydı. Pavlus, 3'üncü ayet yüzünden Fısıh Bayram'ını kaçırmıştı.

Elç. 20:17-21:16'ya DAİR İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- Bu pasajda bir meşru müdafaa ögesi var, sanki bazıları Pavlus'a kişisel saldırılarda bulunmayı sürdürüyordu (bkz. Elç. 20:33).
- Bu, Elçilerin İşleri'nde Pavlus'un imanlılara vaaz edişinin tek örneğidir. Elç. 13:16 vd. ayetlerde Yahudilere hitap ediyor, Elç. 14:15 vd. ile 17:22 vd. ayetlerdeyse putperest Greklere.
- Pek doğal olarak bu bildirinin Pavlus'un mektuplarıyla birçok paralelleri bulunuyor. Pavlus'un özgün dili bu veda nasihatinde rahatlıkla seçiliyor. Bu, Luka'nın diğer insanların tanıklıklarını yazarken aslından şaşmadığını gösteriyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 20:17-18a

¹⁷Pavlus, Milet'ten Efes'e haber yollayarak kilisenin ihtiyarlarını yanına çağırttı. ¹⁸Yanına geldikleri zaman onlara şöyle dedi:

20:17 "Milet" Bu liman, Efes'in yaklaşık 50 kilometre güneyindeydi.

▣ **"ihtiyarlarını"** Bu sözcükten (*presbuteros*) "Presbiteryen" kelimesi geliyor. Elç. "20:17,28 ve Tit. 1:5,7 nedeniyle "ihtiyarlar" (*presbuteroi*) ve "piskopos" (*episcopoi*) terimleri "önder" (*poimenos*, bkz. Ef. 4:11) terimiyle eş anlamlıdır. "İhtiyar" teriminin Yahudi kökeni vardı (Yahudi oymak liderleri), "piskopos" ya da "gözetmen" terimlerininse Grek şehir devletlerine özgü siyasi/yönetimsel kökenleri vardı.

Yeni Antlaşma'da sadece iki grup yerel kilise önderinden söz ediliyor: gözetmenler ve görevliler (bkz. Flp. 1:1). 1Ti. 3'te, dulların ya da kadın diyakozların rolünü de içeren üç grup listelenmiş olabilir (bkz. Rom. 16:1).

Dikkat ederseniz terim çoğuldur. Bu muhtemelen ev kilisesi önderlerini kastediyor (bkz. Elç. 11:30; 14:23; 15:2,4,6,22-23; 16:4; 21:18; 1Ti. 5:17, 19; Tit. 1:5; Yakup 5:14; 1Pe. 5:1)

▣ **"kilisenin"** Bu Grekçe terim (*ekklesia*), kent toplantısı anlamında kullanılıyor (bkz. 19:39). Ancak Septuaginta'da Eski Antlaşma'daki "İsraail topluluğu (*qahal*)" ifadesini çevirmek için bu terim kullanılmıştı. İlk kilise bu terimi yeni imanlılar grubunu tanımlamak için seçti çünkü onları Tanrı'nın Eski Antlaşma'daki halkıyla özdeşleştiriyordu. Nasıralı İsa gerçek Mesih olduğu için Yeni Antlaşma kilisesi kendini Eski Antlaşma vaadinin gerçekleşmesi olarak görüyordu. Elç. 5:11'deki Özel Konu'ya bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 20:18b-24

¹⁸"Asya İli'ne ayak bastığım ilk günden beri, sizinle bulunduğum bütün süre boyunca, nasıl davrandığımı biliyorsunuz. ¹⁹Yahudiler'in kurduğu düzenlerden çektiğim sıkıntıların ortasında Rab'be tam bir alçakgönüllülükle, gözyaşları içinde kulluk ettim. ²⁰Yararlı olan herhangi bir şeyi size duyurmaktan, gerek açıkta gerek evden eve dolaşarak size öğretmekten çekinmedim. ²¹Hem Yahudiler'i hem de Grekler'i, tövbe edip Tanrı'ya dönmeye ve Rabbimiz İsa'ya inanmaya çağırdım. ²²"Şimdi de Ruh'a boyun eğerek Yeruşalim'e gidiyorum. Orada başıma neler geleceğini bilmiyorum. ²³Ancak Kutsal Ruh, beni zincirler ve sıkıntıların beklediğine dair her kentte beni uyarıyor. ²⁴Canımı hiç önemsemiyorum, ona değer vermiyorum. Yeter ki yarışı bitireyim ve Rab İsa'dan aldığım görevi, Tanrı'nın lütfunu bildiren Müjde'ye tanıklık etme görevini tamamlayayım.

20:18 "sizinle bulunduğum bütün süre boyunca, nasıl davrandığımı biliyorsunuz" Pavlus'un sözleri ve davranışları Mesih'le ilişkisini doğruluyordu. Pavlus'un bunu Elç. 20:18-19'da bu denli vurguyla söylemesi muhaliflerin varlığını gösteriyor.

20:19 "Rabbe tam bir alçakgönüllülükle. . .kulluk ettim" Bu terim, birlik sağlayan bir Hristiyan erdemler listesi başlatıyor (bkz. Ef. 4:2-3). "Alçakgönüllülük," Grek ahlakçılarının (Stoacılar) erdemler listesinde yer almayan, Hristiyanlığa özgü bir erdemdir. Hem Musa (bkz. Say. 12:3) hem de İsa (bkz. Mat. 11:29) bu terimle tarif ediliyor. Pavlus bu terimi birkaç kez kullanıyor (bkz. Ef. 4:2; Flp. 2:3; Kol. 2:18,23; 3:12).

ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA'DAKİ KÖTÜLÜKLER VE ERDEMLER

Yeni Antlaşma'da hem kötülüklerin hem de erdemlerin listeleri yaygın olarak görülür. Genelde hem hahamların listelerini hem de kültürel (Stoacı) listeleri yansıtır. Yeni Antlaşma'da karşıt niteliklerin listeleri şu pasajlarda görülebilir:

	Kötülükler	Erdemler
1. Pavlus	Rom. 1:28-32 Rom. 13:13 1Ko. 5:9-11 1Ko. 6:10 2Ko. 12:20 Gal. 5:19-21 Ef. 4:25-32 Ef. 5:3-5 --- Kol. 3:5,8 1Ti. 1:9-10 1Ti. 6:4-5 2Ti. 2:22a, 23 Tit. 1:7, 3:3	--- Rom. 12:9-21 --- 1Ko. 6:6-9 2Ko. 6:4-10 Gal. 5:22-23 --- --- Flp. 4:8-9 Kol. 3:12-14 --- --- 2Ti. 2:22b,24 Tit. 1:8-9; 3:1-2
2. Yakup	Yak. 3:15-16	Yak. 3:17-18
3. Petrus	1Pe. 4:3 2Pe. 1:9	1Pe. 4:7-11 2Pe. 1:5-8
4. Yuhanna	Va. 21:8; 22:15	---

▣ **"gözyaşları içinde"** Pavlus, öteki ulusların Elçisi olarak yüzleştiği fiziksel ve duygusal şeyleri listeliyor 2Ko. 4:7-12; 6:3-10; 11:24-28. Hizmetin bedeli var!

▣ **"Yahudiler'in kurduğu düzenlerden"** Elçilerin İşleri'nde bu "düzenlerin" birkaç örneği var (bkz. Elç. 9:24; 13:45,50; 14:2,4,5,19; 17:5,13; 18:12; 20:3; 21:27; 23:12,27,30; 24:5-9,18-19).

20:20 "çekinmedim" Bu, geminin rıhtıma yanaşırken yelkenleri mayna etme anlamında kullanılan bir gemicilik terimidir (bkz. Elç. 20:27, aorist orta haber kipi).

▣ **"Yaralı olan herhangi bir şeyi"** Pavlus onlara Müjde'yle ilgili her şeyi anlattı: onu nasıl kabul edeceklerini, nasıl yaşayacaklarını, nasıl savunacaklarını ve nasıl ilerleteceklerini.

▣ **"gerek açıkta gerek evden eve dolaşarak size öğretmekten"** Bu muhtemelen Pavlus'un halka açık grup toplantılarında (gizli olmayan toplantılar) öğretmekle kalmayıp üstelik ayrı ayrı evlerde de (ya da belki ayrı ev kiliselerinde) öğrettiği anlamına geliyor. Dolayısıyla Pavlus'un aralarında nasıl davrandığını ve neler konuştuğunu çok iyi biliyorlardı.

Pavlus'a yerli bir grup saldırmış olmalı. Böylece Pavlus kendine yöneltilen eleştirilere karşı korunuyordu.

20:21 "Hem Yahudiler'i hem de Grekler'i" Her iki gruba yöneltilen mesaj aynı. Genelde sunumu farklılık gösterse de Elçilerin İşleri'nde (*kerygma*, Elç. 2:14'teki Özel Konu'ya bakınız) görüldüğü üzere içerik hep aynı. Pavlus Müjde'yi öncelikle Yahudilere verdi (bkz. Rom. 1:16; 1Ko. 1:18,24).

▣ **"tövbe edip Tanrı'ya dönmeye ve Rabbimiz İsa'ya inanmaya"** Tövbe, düşünce değişikliği (Grekçe sözcük) ve ardından davranış değişikliği (İbrani sözcük) demektir. Kurtuluşun en az iki koşullarından biridir tövbe. Diğer Rabbimiz İsa'ya inanmadır (bkz. Mar. 1:15; Elç. 3:16,19; ayrıca Elç. 3:16'daki Özel Konu'ya bakınız). Biri olumsuzdur (nefsinden ve günahtan vazgeçmek). Biri olumludur (İsa'yı ve kefaretimizi ödeyişini kabul etmek). Her ikisi gerekli. Benim vardığım kanaate göre Yeni Antlaşma'da birkaç koşul var: elbette ilk ve devamlı tövbe ve iman, fakat bunların yanı sıra itaat ve sebat.

Antik Grekçe metinlerde "Rabbimiz İsa Mesih" ifadesinin bazı çeşitleri var. "Mesih" unvanı B yazmasında (Vaticanus) eksik, P⁷⁴, 8, A, ve C yazmalarındaysa mevcut. Bu çeşitlerin birçoğunda olduğu gibi bunlar metnin anlamını değiştirmiyor. UBS⁴ Grekçe metni kısa varyantın "hemen hemen kesin" olduğuna inanıyor çünkü yazıcıların bunu silmesi için bir sebep yok, ancak yazıcıların paralel ifadelerle umulan eksiksiz ifadeyi verecek şekilde ekleme yaptıklarına dair deliller var (bkz. Ek İki: Metin Kritiği).

20:22

NASB "ruhta bağlı"

NKJV "ruhta bağlı"

NRSV "Ruh'un tutsağı"

TEV "Kutsal Ruh'a itaat ederek"

NJB "Ruh tarafından esir tutularak"

Bu bir bitmiş zamanlı edilgen ortaçtır. Pavlus'un ilahi önderliğe karşı duyarlılığını gösteriyor (bkz. Elç. 18:21; 19:21; 20:23; 1Ko. 4:19; 7:40; 16:7). Elç. 2:2'deki ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA'DA RUH (*PNEUMA*) ve Elç. 19:21'deki nota bakınız. Elç. 20:23'te Kutsal Ruh'tan söz ediliyor.

20:23 "Kutsal Ruh. . . her kentte beni uyarıyor" Bu muhtemelen Pavlus'u uyarmak için Kutsal Ruh tarafından kullanılan çeşitli peygamberler aracılığıyla yapılmıştır (bkz. Elç. 9:16; 21:4, 10-12). Tanrı çok kez olumsuz gözükken şeyleri gönderiyor ve amaçlı, olumlu şekillerde kullanıyor (bkz. Yşa. 55:8-11). Pavlus, Tanrı'nın amaçlarına hizmet ettiğine inandığı sürece kişisel zorluklar yüzünden caymadı.

20:24 "Canımı hiç önemsemiyorum, ona değer vermiyorum" Bu düşünce şekli, düşmüş insanlığın benmerkezci düşüncesinin tam tersi. Hristiyanlar farklı bir dünya görüşüne sahip. Onlar nefisleri ve günah karşısında ölü, Tanrı karşısında diriler (bkz. Rom. 6; 2Ko. 5:14-15; Gal. 2:20; 1Yu. 3:16). Nefsin tiranlığı karşısında ölü olmak, diğerkâm hizmetin özgürlüğünü getirir.

▣ **"yarışı bitireyim"** Bu, yarışta koşma anlamına gelen atletizm terimidir. Pavlus atletizm metaforlarını kullanmaya bayılır. Hayatından sık sık bir spor etkinliği olarak bahseder (bkz. 1Ko. 9:24-27; Gal. 2:2; 5:7; Flp. 2:16; 3:14; 2Ti. 2:5; 4:7). Pavlus kendi hayatı için Tanrı'nın belirli bir isteği, planı, amacı olduğuna inanırdı.

▣ **"Rab İsa'dan aldığım görevi"** Pavlus çağrısını Şam Yolu'nda aldı (bkz. Elç. 9). Tüm imanlılar çağrılmış ve armağan almış görevlilerdir (bkz. Ef. 4:11-12). Bu farkındalık, bu dünya görüşü yaşam tarzımızı değiştirecektir (bkz. 2Ko. 5:18-20). Bizler görev adamları ve kadınlarıyız! Hizmet etmek üzere kurtarıldık. Hepimiz Müjde'nin ve armağanın kahyalarıyız!

▣ **"Tanrı'nın lütfunu bildirin Müjde'ye"** Düşmüş insanlığın tek umudu Tanrı'nın değişmeyen, lütufkâr merhametidir. Üçlükte Bir Olan Tanrı, bereketli yaşam için ihtiyaç duyduğumuz her şeyi sağlamıştır. Umudumuz, O'nun kim olduğu ve yaptıklarıdır.

Luka'nın "Müjde" ismini bu kadar seyrek kullanması şaşırtıcıdır (Luka Müjdesi'nde hiç, Elçilerin İşleri'ndeysel yalnız iki kez, 15:7; 20:24), ancak fiil halini her iki kitabında da bir hayli kullanıyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 20:25-35

²⁵"Şimdi aralarında dolaşip Tanrı'nın Egemenliği'ni duyurduğum sizlerden hiçbirinin yüzümü bir daha görmeyeceğini biliyorum. ²⁶Bu yüzden bugün size şunu açıkça söyleyeyim: Ben kimsenin uğrayacağı cezadan sorumlu değilim. ²⁷Tanrı'nın isteğini size tam olarak bildirmekten çekinmedim. ²⁸Kendinize ve Kutsal Ruh'un sizi gözetmen olarak görevlendirdiği bütün sürüye göz kulak olun. Rab'bin kendi kanı pahasına sahip olduğu kiliseyi gütmek üzere atandınız. ²⁹Ben gittikten sonra sürüyü esirgemeyen yarıcı kurtların aranızda gireceğini biliyorum. ³⁰Hatta öğrencileri kendi peşlerinden sürüklemek için sizin aranızdan da sapık sözler söyleyen kişiler çıkacak. ³¹Bunun için uyanık durun. Üç yıl boyunca, aralıksız, gece gündüz demeden, gözyaşı dökerek her birinizi nasıl uyardığımı hatırlayın. ³²"Şimdi sizi Tanrı'ya ve O'nun lütfunu bildiren söze emanet ediyorum. Bu söz, sizi ruhça geliştirecek ve kutsal kılınmış olan bütün insanlar arasında mirasa kavuşturacak güçtedir. ³³Ben hiç kimsenin altınına, gümüşüne ya da giysisine göz dikmedim. ³⁴Siz de bilirsiniz ki, bu eller hem benim, hem de benimle birlikte olanların gereksinmelerini karşılamak için hizmet etmiştir. ³⁵Yaptığım her işte sizlere, böyle emek vererek güçsüzlere yardım etmemiz ve Rab İsa'nın, 'Vermek, almaktan daha büyük mutluluktur' diyen sözünü unutmamamız gerektiğini gösterdim."

20:25 "sizlerden hiçbirinin yüzümü bir daha görmeyeceğini biliyorum" Pavlus İspanya'ya gitmeyi planlıyordu (bkz. Rom. 15:24,28) ama burada, Yerusallm'deki yaklaşımakta olan, tahmin edilmiş tutuklanması ve olası ölümünden bahsediyor olabilir. Pastoral Mektuplar Pavlus'un dördüncü müjdeleme yolculuğunu anlatıyorsa Pavlus'un aynen bu bölgeye tekrar döndüğünü söyleyebiliriz.

1. Efes, 1Ti. 1:3; 3:14; 4:13
2. Milet, 2Ti. 4:20
3. Hatta belki Troas, 2Ti. 4:13.

Pavlus, Tanrı'nın önderliğine inanarak yaşıyordu. Geleceği kesin olarak bilmiyordu.

▣ **"Tanrı'nın Egemenliği'ni duyurduğum"** Elç. 2:34'teki nota bakınız.

20:26 "Ben kimsenin uğrayacağı cezadan sorumlu değilim" Elç. 18:6, ya da Hez. 3:16 vd. ve 33:1 vd. ayetlerde olduğu gibi bu da Yahudi bir deyimdir. Pavlus Müjde'yi sadıkça anlatmıştı (bkz. 2Ko. 2:17). Artık karşılık verenlerle reddedenler kendi kararlarının sonucuna katlanacaktır. Biri hizmet, diğeri yıkım (bkz. 2Ko. 2:15-16).

20:27 "çekinmedim" Elç. 20:20'deki nota bakınız.

▣ **"Tanrı'nın isteğini"** Tanrı'nın bildirisinin sadece beğendiğimiz kısımlarını değil, her zaman tamamını anlatmamız lazım! Bu, Pavlus'un bildirinin bir kısmını (yani Musa'nın Yasası-Yahudilik) atladığını iddia eden Yahudileştirenlere ya da Pavlus'un ruhsal deneyimden yoksun olduğunu düşünen 2. Korintliler 12'deki karizmatiklere gönderme olabilir. Tanrı'nın amacı, insanların Kendisiyle yeniden paydaşlık (yaratılışın amacı) etmesidir (bkz. Yar. 1:26,27; 3:8; 12:3).

20:28 "Kendinize. . . göz kulak olun" Bu bir şimdiki zamanlı etkin emir kipidir. Bu uyarı 1Ko. 16:13; Kol. 4:2; 1Se. 5:6,10'da da var. Hristiyan yaşantısının hem ilahi hem insani yönü var. Tanrı her zaman inisiyatifi ele alıp atılacak adımları belirler ama imanlılar karşılık vermeli ve vermeye devam etmeli. Bizler bir anlamda kendi ruhsal hayatlarımızdan sorumluyuz (bkz. Flp. 2:12-13). İmanlı bireyler için geçerli olan, kilise önderleri için de geçerlidir (bkz. 1. Korintliler 3).

▣ **"bütün sürüye"** Bu, Tanrı'nın halkının mecazıdır (bkz. Mez. 23; Luk. 12:32; Yu. 21:15-17). Ayrıca "pastör" teriminin kökeni de bununla ilgilidir. Elç. 20:17'deki nota bakınız. Kilise önderleri kendileri ve kiliseleri için Tanrı önünde sorumludur (bkz. 1. Korintliler 3).

▣ **"Kutsal Ruh'un sizi. . . görevlendirdiği"** Bu, Tanrı'nın kilise önderlerinin seçimindeki ilahi çağrısını gösteriyor.

▣ **"gözetmen"** Elç. 20:17'deki nota bakınız.

▣ **"Rab'bin. . . sahip olduğu kiliseyi"** "Tanrı" kelimesi antik Grekçe P⁷⁴, A, C, D ve E yazmalarında, "Rab" ise x ve B yazmalarında bulunuyor. Pavlus "Tanrı'nın kilisesi" ifadesini çok sık kullanmıyor, "Rab'bin kilisesi" ifadesini ise asla. "Rab'bin kilisesi" bağlama daha çok uyuyor çünkü bir sonraki ifadede muhakkak İsa'yı kastederek "kendi kanı pahasına" diyor. Lakin bu tam da bekleyeceğimiz türden bir düzenleyici yazıcı değişikliğidir (bkz. Bruce M. Metzger, *Metinsel Yorumlar (A Textual Commentary)*, s. 480-482). Bu nedenle UBS⁴ Grekçe metni "Tanrı" ifadesini koruyor ama "C" derecesi veriyor. En olağandışı ve zor varyant "Rab" olurdu (bkz. Ek İki: Metin Kritiği).

Bu metin, yazıcıların metinleri teolojik sebeplerden dolayı nasıl değiştirdiklerinin güzel bir örneğidir. Bart D. Ehrman'ın *Kutsal Yazı'nın Ortodoks Yozlaşması (The Orthodox Corruption of Scripture)*, s. 87-89'da bu konu üzerine güzel bir inceleme yer alıyor. Yazıcılar, günlerindeki Kristolojik sapkınlıklara karşı metinleri doktrinsel açıdan güçlendirmek için onlara değişiklikler yapıyordu. Elç. 20:28 muhtemelen kilise içi tarihsel/teolojik gerilimle ilgili çeşitli değişiklikler barındırıyor.

Umutsuzluğa kapılmadan şunu hatırlayalım ki Yeni Antlaşma'nın tüm başka antik yazılardan fazlasıyla üstün bir metinsel geleneği mevcut. Orijinal yazmalarda yazılanları harfiyen bilmememize rağmen elimizde hâlâ güvenilir ve doğru bir metin var! Orijinal sözcükler metin çeşitlerinde geçiyor. Bu çeşitler hiçbir ana doktrine etki etmiyor. Bkz. *Yeni Antlaşma Metin Kritiğini Tekrar Değerlendirmek (Rethinking New Testament Textual Criticism)* ed. David Alan Black.

▣ **"kendi kanı pahasına sahip olduğu"** Bu, Eski Antlaşma'nın suç sunusu kavramını yansıtıyor (bkz. Lev. 1-7; Yşa. 53). Elçilerin İşleri'nin *kerygma*'sında bu vurguya değinilmemesi şaşırtıcıdır (bkz. James D. G. Dunn, *Yeni Antlaşma'da Birlik ve Çeşitlilik (Unity and Diversity in the NT)*, s. 17-18). Ayrıca İsa'nın tanrılığına yapılan güçlü bir ima da olabilir ("Tanrı'nın kilisesi"). Pavlus sık sık bu gerçeğe işaret eden ifadeler kullanır (bkz. Rom. 9:5; Kol. 2:9; Tit. 2:13).

Bu Grekçe ifadeyi "O'na öz olan aracılığıyla," yani yakın bir akraba (Oğlu İsa) vasıtasıyla diye çevirmek de mümkün. *Elçilerin İşleri Kitabı Üzerine Yorum (Commentary on the Book of the Acts)*, s. 416 #59'da F. F. Bruce bu ifadenin, Mısırlı Koini papirüs edebiyatında tasdikli olduğunu iddia ettiği ifadeyle "O'na öz olanın kanı aracılığıyla" diye çevrilmesi gerektiğini yazıyor.

20:29 "yırtıcı kurtların aranızda gireceğini" Bu, daha önce kullanılan "sürü" ve "çoban" mecazlarına bağlı olan bir mecazdır. Bu, hem dışarıdan (Elç. 20:29) hem de içlerinden (Elç. 20:30) yanlış öğretiyi yayanlarla alakalı sorunun altını çiziyor. Her ikisi kuzu postuna bürünerek yaklaşırdı (bkz. Mat. 7:15-23; Luk. 10:3; Yu. 10:12,

ayrıca Antlaşmalar arası apokaliptik literatürde, 1. Hanok 89:10-27; 4. Ezra 5:18). İmanlılar, Tanrı adına konuştuklarını iddia edenleri sınamalı (bkz. 1Yu. 4:1). Onların Müjde'ye hem sözde hem eylemde ne kadar sadık olduklarını sınavın (bkz. Elç. 20:18-24; Mat. 7; Rom. 16:17-18).

20:30 "sapık sözler söyleyen" "Söyleyen" şimdiki zamanlı etkin ortaçtır, "sapık sözler" ise isim (dolaysız nesne) olarak kullanılan bitmiş zamanlı edilgen ortaçtır. Temel anlamı "eğriltmek"tir. İnsan toplumunu tarif etmek için kullanılır (bkz. Luk. 9:41; Flp. 2:15). Bu etkinlik (farklı terimle) 2Pe. 3:15-16'da tarif ediliyor.

▣ **"öğrencileri kendi peşlerinden sürüklemek için"** Teolojik soru şudur: "Sürüklenenler ruhsal olarak kayıp mı yoksa kafası karışık mı?" (bkz. Mat. 24:24). Dogmatik olmak imkansızdır ama gerçek iman devam ediyor! (bkz. 1Yu. 2:18).

ÖZEL KONU: DÖNEKLİK (*APHISTĒMI*)

Grekçedeki *aphistēmi* teriminin geniş semantik alanı var. Ancak çağdaş okuyucular bu terime karşı önyargılı olabilir. Her zamanki gibi işin anahtarı önceden belirlenmiş bir tanım değil, bağlamdır.

Bu sözcük, "-dan" ya da "-dan kaçmak" anlamına gelen *apo* edatıyla "oturmak," "durmak" ya da "tutturmak" anlamına gelen *histēmi* birleşimidir. Aşağıdaki (teolojik olmayan) kullanımlara dikkat ediniz:

1. fiziksel olarak ortadan kaldırmak
 - a. Tapınak'tan, Luk. 2:37
 - b. evden, Mar. 13:34
 - c. insandan, Mar. 12:12; 14:50; Elç. 5:38
 - d. herşeyden, Mat. 19:27,29
2. siyasette ortada kaldırmak, Elç. 5:37
3. ilişkiyi ortadan kaldırmak, Elç. 5:38; 15:38; 19:9; 22:29
4. yasal olarak ortadan kaldırmak (boşanma), Yas. 24:1,3 (LXX) ve Yeni Antlaşma, Mat. 5:31; 19:7; Mar. 10:4; 1Ko. 7:11
5. bir borcu ortadan kaldırmak, Mat. 18:7
6. bırakarak ilgisizlik göstermek, Mat. 4:20; Yu. 4:28; 16:32
7. bırakmayarak ilgi göstermek, Mat. 4:20; Yu. 8:29; 14:18
8. izin vermek, bkz. Mat. 19:14; Mar. 14:6; Luk. 13:8.

Teolojik anlamda fiilin de geniş kullanımı var:

1. günah suçluluğunu iptal etmek, affetmek, Exod.32:32 (LXX); Say. 14:19; Eyü. 42:10 ve Yeni Antlaşma, Mat. 6:12,14-15; Mar. 11:25-26
2. günden kaçınmak, 2Ti. 2:19
3. uzaklaşarak ihmal etmek
 - a. Yasa, bkz. Mat. 23:23; Elç. 21:21
 - b. iman, Hez. 20:8 (LXX); Luk. 8:13; 2Se. 2:3; 1Ti. 4:1; İbr. 3:12

Çağdaş imanlılar Yeni Antlaşma yazarlarının aklına asla gelmeyecek sorular sorarlar. Bunlardan biri çağdaşların imanı (aklanma) sadakatten (kutsama) ayırma eğilimidir.

Kutsal Kitap'ta Tanrı'nın halkıyla iç içe olan ama bir sebeple ayrılan kişiler var.

I. Eski Antlaşma

- A. On iki (on) casusun anlattıklarını dinleyenler, Say. 14 (bkz. İbr. 3:16-19)
- B. Korah, Say. 16
- C. Eli'nin oğulları, 1Sa. 2, 4
- D. Saul, 1Sa. 11-31
- E. Sahte peygamberler (örnekler)
 1. Yas. 13:1-5 18:19-22 (sahte peygamberleri tespit etmenin yolları)

2. Yer. 28
 3. Hez. 13:1-7
- F. Sahte kadın peygamberler
1. Hez. 13:17
 2. Neh. 6:14
- G. İsrail'in kötü liderleri (örnekler)
1. Yer. 5:30-31; 8:1-2; 23:1-4
 2. Hez. 22:23-31
 3. Mik. 3:5-12

II. Yeni Antlaşma

- A. Bu Grekçe terim, "imandan dönmek" anlamına geliyor. Eski ve Yeni Antlaşmalar İkinci Geliş öncesinde kötü ve yanlış öğretilerin artacağını doğruluyor (bkz. Mat. 24:24; Mar. 13:22; Elç. 20:29,30; 2Se. 2:9-12; 2Ti. 4:4). Bu Grekçe terim İsa'nın Mat. 13; Mar. 4; ve Luk. 8'deki Topraklar Meseli'ndeki sözlerini yansıtır olabilir. Bu yanlış öğreti yayanların Hristiyan olmadıkları belli, ancak onlar kilise içinden geliyordu (bkz. Elç. 20:29-30; 1Yu. 2:19); lakin olgunlaşmamış imanlıları ayartıp ele geçirebiliyorlar (bkz. İbr. 3:12).

Teolojik soru şu: yanlış öğreti yayanlar hiç imanlı oldular mı? Bunu cevaplamak zor çünkü yerel kiliselerde yanlış öğreti yayanlar oluyordu (bkz. 1Yu. 2:18-19). Çoğu kez teolojik ya da mezhepsel geleneklerimiz bu soruyu belirli Kutsal Kitap metinlerine başvurmadan cevaplıyor (kendi önyargılarını kanıtlamak için bir ayeti bağlam dışında alıntılanmak yöntemi buna dahil değildir).

- B. Görünen iman
1. Yahuda, Yu. 17:12
 2. Büyücü Simun, Elç. 8
 3. Mat. 7:13-23'te bahsi geçenler
 4. Mat. 13; Mar. 4; Luk. 8'de bahsi geçenler
 5. Yu. 8:31-59'daki Yahudiler
 6. Himeneos ve İskender, 1Ti. 1:19-20
 7. 1Ti. 6:21'dekiler
 8. Himeneos ve Filitos, 2Ti. 2:16-18
 9. Dimas, 2Ti. 4:10
 10. Yanlış öğreti yayanlar, 2Pe. 2:19-22; Yah. 1:12-19
 11. Mesih karşıtları, 1Yu. 2:18-19
- C. Ürünsüz iman
1. 1Ko. 3:10-15
 2. 2Pe. 1:8-11

Bu metinleri nadiren düşünürüz çünkü sistematik teolojimiz (Kalvenizm, Arminiusçuluk vs.) zorunlu cevabı dikte eder. Bu konuya değindiğim için lütfen bana karşı peşin yargıda bulunmayın. Benim derdim doğru hermenötik prosedürdür. Kutsal Kitap'ın bize konuşmasına izin vermeliyiz ve onu önceden belirlenmiş bir teolojiye oturtmaya çalışmamalıyız. Bu genelde acı verici ve şok edici olur çünkü teolojimizin büyük kısmı Kutsal Kitap'a dayalı değil; mezhepsel, kültürel ya da ilişkiseldir (ebeveyn, arkadaş, pastör), (bkz. Özel Konu: "Kabul Etmek," "İnanmak," "İtiraf/İkrar Etmek" ve "Çağırma" Ne Anlama Gelir?). Tanrı halkından bazılarının oraya ait olmadıkları ortaya çıkar (ör., Rom. 9:6).

20:31 "uyanık durun" Bu bir şimdiki zamanlı etkin emir kipidir (bkz. Mar. 13:35) ve Elç. 20:28'e paraleldir, "Kendinize. . . göz kulak olun" (şimdiki zamanlı etkin emir kipi). Tanrı'nın önderleri ve Tanrı'nın kilisesi yanlış öğreti yayanlardan sürekli tetikte olmalıdır—bizim kişisel tercihlerimize aldırmayanlardan değil, Müjde'ye ve hayat tarzıyla ilgili çıkarımlarına aldırmayanlardan.

▣ **"Üç yıl boyunca"** Bu, Pavlus'un Efes'teki zamanına değiniyor. Bu zaman göstergesi Pavlus'un bölgedeki tüm etkinliklerini içeriyor. Pavlus, bu imanlılarla herhangi kent, kilise ya da bölgede kaldığından daha uzun bir süre kalıyor. Onlar Müjde'yi biliyordu. Şimdiyse onu korumaları ve yaymaları gerekiyordu!

20:32 "sizi Tanrı'ya. . emanet ediyorum" Bu, bir şeyi veya bir kimseyi birine veya bir yere güvenerek bir süreliğine bırakmaktır (bkz. Elç. 14:23). Bizler, emanet aldığımız Müjde için Tanrı önünde sorumluyuz (bkz. 1Ti. 1:18). Onu, Müjde'yi yayacak başka insanlara duyurmaktan sorumluyuz (bkz. 2Ti. 2:2).

"Tanrı" adı P⁷⁴, 8, A, C, D ve E yazmalarında bulunuyor. "Rab" terimi B yazmasında bulunuyor. UBS⁴ *Theos* varyantına "B" derecesi (hemen hemen kesin) veriyor.

▣ **"ve O'nun lütfunu bildiren söze"** Bu, "Müjde" ile eş anlamlı bir ifadedir. Elç. 20:24'teki nota bakınız.

▣ **"sizi. . geliştirecek. . güçtedir"** Dikkat ederseniz olgunluğa götüren, Tanrı'nın şahsı ve gerçeği, yani Müjde'dir (bkz. Elç. 9:31). Pavlus bu mecazı sık sık kullanır. Bu Grekçe sözcüğü hem "imar etmek" hem de "inşa etmek" diye çevrilebilir (bkz. 1. Korintliler 14). Müjde'nin hedefi budur—sadece bireysel imanlının değil, tüm kilisenin olgunluğa erişmesi.

ÖZEL KONU: İNŞA ETMEK

Bu *oikodomeō* terimi ve diğer biçimleri Pavlus tarafından sıklıkla kullanılır. "Ev inşa etmek" anlamına gelirken (bkz. Mat. 7:24) zamanla şu mecaz anlamları kazandı:

1. Mesih'in bedeni, kilise, 1Ko. 3:9; Ef. 2:21; 4:16
2. kuvvetlendirmek
 - a. güçsüz kardeşler, Rom. 15:1
 - b. komşular, Rom. 15:2
 - c. birbirinizi, Ef. 4:29; 1Se. 5:11
 - d. kutsallar hizmet görevi için, Ef. 4:12
3. Nasıl kuvvetlendirir ya da "inşa ederiz"?
 - a. sevgiyle, 1Ko. 8:1; Ef. 4:16
 - b. kişisel özgürlükleri sınırlandırarak, 1Ko. 10:23-24
 - c. spekülasyonlardan kaçınarak, 1Ti. 1:4
 - d. tapınma hizmetinde konuşmacıları sınırlandırarak (şarkıcılar, öğretmenler, peygamberler, farklı dillerde konuşanlar ve yorumcular), 1Ko. 14:3-4,12
4. her şey "inşa etmeli"
 - a. Pavlus'un yetkisi, 2Ko. 10:8; 12:19; 13:10
 - b. Rom. 14:19 ve 1Ko. 14:26'daki özet ifadeleri

▣ **"mirasa kavuşturacak"** Eski Antlaşma'da Tanrı Levililerin ve Kâhinlerin mirasıydı. Yeni Antlaşma'da Tanrı tüm imanlıların mirasıdır çünkü Mesih'in şahsı ve işi aracılığıyla imanlılar Tanrı'nın çocuklarıdır (bkz. Rom. 8:15,17; Gal. 4:1-7; Kol. 1:12).

Yeni Antlaşma imanlıları Eski Antlaşma'daki İsraililer gibi kâhindir (bkz. 1Pe. 2:5,9; Va. 1:6). Bizler mahvolan bir dünyaya hizmet etmeliyiz.

▣ **"kutsal kılınmış olan bütün insanlar arasında"** Bu bir bitmiş zamanlı edilgen ortaçtır. Elç. 9:32'deki ÖZEL KONU: YENİ ANTLAŞMA'DA KUTSALLIK/KUTSAMA'ya bakınız.

20:33 "altınına, gümüşüne ya da giysisine" Bunlar zenginlik objeleriydi. Pavlus davranışlarını ve güdülerini savunuyor. Yeni Antlaşma'da yanlış öğretiyenlerin ayırıcı özelliği genelde hırs ve cinsel teşviktir (bkz. 1Ko. 3:10-17).

20:34 "benim. . .gereksinimlerini karşılamak için hizmet etmiştir" Pavlus, yanlış öğretiyenlerin kendi niyetine yönelik sürekli suçlamaları yüzünden hizmet ettiği kiliselerden yardım almayı reddetti. Pavlus kendi ayakları üzerinde duruyordu (bkz. 1Ko. 4:12; 9:3-7; 2Ko. 11:7-12; 12:13; 1Se. 2:9; 2Se. 3:6-13). Ayrıca haham eğitimi almış Pavlus'un öğretiyi karşılığında para alma konusunda şahsi tereddütleri olsa gerekti. Lakin Pavlus Müjde'yi duyuranların para alması gerektiğini öne sürüyor (bkz. 1Ko. 9:3-18; 1Ti. 5:17-18).

James S. Jeffers'in *Greko-Romen Âlem (The Greco-Roman World)* adlı eserinde birinci yüzyıl Akdeniz dünyasının harika bir kısa tarihi yer alıyor. Pavlus'un müjdeleme yolculuklarının içinde de fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak için kendi elleriyle çalıştığına ima ediyor (bkz. s. 28).

1. Birinci yolculuk, bkz. 1Ko. 4:12; 9:6; 1Se. 2:9
2. İkinci yolculuk, Elç. 18:3
3. Üçüncü yolculuk, Elç. 19:11-12; 20:34; 2Ko. 12:14

20:35 Dikkat ederseniz imanlıların ağır emeği şahsi kazanç ya da lüks için değil, Mesih'in adıyla ihtiyaç içinde olanların uğrunadır (bkz. 2Ko. 9:8-11). Pavlus'un İsa'dan alıntısı Müjdelerin hiçbirinde bulunmuyor. Bu nedenle sözlü gelenek olması lazım.

Buradaki "güçsüz" fazlasıyla titiz Hristiyanlar anlamında değil (bkz. Rom. 14:1; 15:1; 1Ko. 8:9-13; 9:22), fiziksel açıdan muhtaç anlamında kullanılıyor. Pavlus kendine ve diğer muhtaç imanlılara destek olmak için çalışıyordu.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 20:36-38

³⁶Pavlus bu sözleri söyledikten sonra diz çöküp onlarla birlikte dua etti. ³⁷Sonra hepsi acı acı ağlayarak Pavlus'un boynuna sarıldılar, onu öptüler. ³⁸Onları en çok üzen, "Yüzümü bir daha görmeyeceksiniz" demesi oldu. Sonra onu gemiye kadar geçirdiler.

20:36 "diz çöküp" Pavlus'un Yahudi yetişiminde genelde bu pozda dua edilmezdi. Bu, özel bir adanma ritüeli olabilir (bkz. Elç. 20:32; 21:5).

20:37 "Pavlus'un boynuna sarıldılar" NKJV çevirisi daha harfiyen "Pavlus'un boynuna düştüler" diyor. Bize yardım etmeye gelen kilise önderleri için Tanrı'ya minnettarım!

20:38 "Onları en çok üzen. . .demesi oldu" Bu, Elç. 20:25'i kastediyor.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Elç. 20:4'te Pavlus neden farklı kentlerden gelen bu kadar çok adamla seyahat ediyordu?
2. Elç. 20:7-10'un teolojik amacı nedir?
3. Elç. 20:13 neden çok muğlak?
4. Pavlus kendini Efesli ihtiyarlar karşısında neden savunuyor?
5. Peygamberler kötü sonuçlanacağını önceden haber verdiği halde Pavlus neden Yeruşalim'e gidiyordu? (Elç. 20:22-23)
6. Sahte peygamberler niçin her dönemde ve her yerde yaygındır? Onlar kurtulur mu? Onların peşinden gidenler kurtulur mu? Sahte peygamber nedir?
7. Elç. 20:36-38 yerel önderlerimizi sevmemize ve onlar için dua etmemize niçin sebep olmalı?

ELÇİLERİN İŞLERİ 21

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus'un Yeruslm'e Yolculuğu	Yeruslm Yolculuğunda Uyarılar	Pavlus Filistin'e Dönüyor (20:7-21:14)	Pavlus Yeruslm'e Gidiyor	Yeruslm'e Yolculuk
21:1-6	21:1-14	21:1-6	21:1-6	21:1-6
21:7-14	Pavlus Barışa Çağrılıyor	21:7-14	21:7-11	21:7-14
		Pavlus'un Yahudiliğe Riayeti	21:12-13	Pavlus'un Yeruslm'e Varışı
			21:14	
21:15-16	21:15-25	21:15-16	21:15-16	21:15-16
Pavlus Yakup'u Ziyaret Ediyor			Pavlus Yakup'u Ziyaret Ediyor	
21:17-26	Tapınak'ta Tutuklanma	21:17-26	21:17-25	21:17-25
	21:26-36		21:26	21:26
Pavlus Tapınak'ta Tutuklanıyor		Pavlus'un Tutuklanması ve Savunması (21:27-22:29)	Pavlus Tapınak'ta Tutuklanıyor	Pavlus'un Tutuklanması
21:27-36		21:27-36	21:27-29	21:27-29
			21:30-36	21:30-36
Pavlus Kendini Savunuyor	Yeruslm İzdihamına Sesleniş		Pavlus Kendini Savunuyor	
21:37-22:5	(21:37-22:21)	21:37-40	(21:37-22:5)	21:37-40
			21:37a	
			21:37b-38	
			21:39	
			21:40-22:2	

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh nceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırıştırdığımız konuları beş ağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIşLAR

Bu bölümde sylenmeyenler şaşırtıcıdır! Öteki ulusların kiliselerinden Yeruslm kilisesine yapılan bağışa Pavlus'un yaptığı vurgudan söz edilmiyor.

James D. G. Dunn, *Yeni Antlaşma'da Birlik ve eşitlilik (Unity and Diversity in the NT)*, s. 272-278'de Yahudiliğin geleneklerine bağlılığıyla tanınan Yakup ve Pavlus arasında imanlı Yahudilerin hayatında Sözlü Geleneklerin kapladığı yer konusunda anlaşmazlık olduğuna dair ilginç bir varsayım yer alıyor.

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 21:1-6

¹Onlardan ayrılınca denize açılıp doğru İstanköy'e gittik. Ertesi gün Rodos'a, oradan da Patara'ya geçtik. ²Fenike'ye gidecek bir gemi bulduk, buna binip denize açıldık. ³Kıbrıs'ı görünce güneyinden geçerek Suriye'ye yöneldik ve Sur Kenti'nde karaya çıktık. Gemi, yükünü orada boşaltacaktı. ⁴İsa'nın oradaki öğrencilerini arayıp bulduk ve yanlarında bir hafta kaldık. Öğrenciler Ruh'un yönlendirmesiyle Pavlus'u Yeruşalim'e gitmemesi için uyardılar. ⁵Günümüz dolunca kentten ayrılıp yolumuza devam ettik. İmanlıların hepsi, eşleri ve çocuklarıyla birlikte bizi kentin dışına kadar geçirdiler. Deniz kıyısında diz çöküp dua ettik. ⁶Birbirimizle vedalaştıktan sonra biz gemiye bindik, onlar da evlerine döndüler.

21:1 "doğru. . .gittik" Bu, düz rota çizmek anlamına gelen bir denizcilik terimidir (bkz. Elç. 16:11). Luka, gemicilik terimlerine çok aşinaydı (bkz. Elç. 21:3). Elçilerin İşleri'ndeki çoğu "biz"li bölüm denizle ilgilidir.

▣ **"İstanköy"** Bu adın anlamı "zirve"dir. Hem adanın hem de en büyük kentinin adıdır. Bu ada, Hipokrat'ın (MÖ. beşinci yüzyıl) memleketiydi ve büyük bir tıp okulu barındırıyordu. Roma'nın Küçük Asya Eyaletine bağlı sayılan özerk bir devlettir. Milet'in yaklaşık 64 kilometre güneyinde bulunuyordu.

▣ **"Rodos"** Bu da bir adanın ve ana kentinin adıdır. Bu ticari adanın (1) gülleri ve (2) retorik ve hitabet eğitimi veren üniversitesi meşhurdu. Geçmişte (MÖ. 29) limanın yanında duran bir adamın 31 metre boyunda dev bronz heykeli dünyaca tanınırdı. Heykel, fener kulesi işlevi görüyordu.

▣ **"Patara"** Grekçe yazmaların Batı öbeğinde (bkz. P⁴¹, D) ve bazı Eski Latince çeşitlerinde Suriye'ye giden gemilerin ana limanı olan "Mira" (büyük ihtimalle 27:5'ten eklenti) eklenmiştir. UBS⁴ daha kısa olan varyanta "A" derecesi (kesin) veriyor.

Patara, Likya'nın bir liman kentiydi. Bir dönem Delfi'dekine bile rakip olmuş Apollon kahiniyle tanınırdı.

21:2 "Fenike'ye gidecek bir gemi bulduk" Bu muhtemelen daha büyük bir gemiydi. Küçük gemiler kıyından giderdi. Bu gemi, düz rota çizerek onlara epey zaman kazandırdı.

21:3 "Kıbrıs'ı görünce" Bunu görünce akıllara muhtemelen Barnaba ve birinci müjdeleme yolculuğu gelmiştir.

▣ **"Sur"** Bu, Fenike'nin kıyıdaki başkentiydi.

21:4 "öğrencilerini" Bu kentte büyük ihtimalle İstefanos'un zulmünden sonra kurulmuş bir kilise vardı (bkz. Elç. 8:4; 11:19). Bu dönemde imanlılar başka imanlıları arayıp buluyor ve yanlarında kalıyordu (bkz. Elç. 21:7,16).

▣ **"Ruh'un yönlendirmesiyle Pavlus'u Yeruşalim'e gitmemesi için uyardılar"** Bu, Sur'daki yerel toplulukta peygamberler bulunduğunu gösteriyor (bkz. Elç. 20:23; 21:10-12). Onların baskıyla ilgili dedikleri doğrudu ama görünüşe göre Pavlus'un yolculuğu yine de Tanrı'nın isteğiydi (bkz. Elç. 21:14). İsa, Hananya aracılığıyla Pavlus'a hayatının tüm faaliyetlerini bildirmişti (bkz. Elç. 9:15-16). Buna çile de dahildi fakat Pavlus krallara tanıklık edecekti.

21:5 "Deniz kıyısında diz çöküp dua ettik" Bu, Hristiyanların sevgisinin ve ilgisinin güzel bir resmidir. Elç. 20:32,36'dakine benzer özel bir hizmet olabilir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 21:7-14

⁷Sur'dan deniz yolculuğumuza devam ederek Batlamya Kenti'ne geldik. Oradaki kardeşleri ziyaret edip bir gün yanlarında kaldık. ⁸Ertesi gün ayrılıp Sezariye'ye geldik. Yediler'den biri olan müjdeci Filipus'un evine giderek onun yanında kaldık. ⁹Bu adamın peygamberlik eden, evlenmemiş dört kızı vardı. ¹⁰Oraya varışımızdan birkaç gün sonra Yahudiye'den Hagavos adlı bir peygamber geldi. ¹¹Bu adam bize yaklaşık

Pavlus'un kuşağını aldı, bununla kendi ellerini ayaklarını bağlayarak dedi ki, "Kutsal Ruh şöyle diyor: 'Yahudiler, bu kuşağın sahibini Yeruşalim'de böyle bağlayıp öteki uluslara teslim edecekler.' "¹²**Bu sözleri duyunca hem bizler hem de orahlar Yeruşalim'e gitmemesi için Pavlus'a yalvardık. ¹³Bunun üzerine Pavlus şöyle karşılık verdi: "Ne yapıyorsunuz, ne diye ağlayıp yüreğimi sızlatıyorsunuz? Ben Rab İsa'nın adı uğruna Yeruşalim'de yalnız bağlanmaya değil, ölmeye de hazırım." ¹⁴Pavlus'u ikna edemeyince, "Rab'bin istediği olsun" diyerek sustuk.**

21:7 "Batlamya Kenti'ne" Bu kent, Büyük İskender'in Mısır'ı yöneten ve kentin MÖ. 26'da inşacısı II. Ptolemaios'un atalarından biri olan komutanının adını taşıyordu. Filistin kıyılarındaki tek doğal liman budur. Eski Antlaşma'da buraya Akko deniyordu (bkz. Hâk. 1:31). Bugün burası Haçlılardan aldığı Acre adıyla anılıyor.

▣ **"kardeşleri"** Elçilerin İşleri'nde bu ve "öğrenciler" eş anlamlıdır (bkz. Elç. 21:4,16). İsa Mesih'e inananları niteler.

▣ **"yanlarında kaldık"** Elç. 21:4'teki nota bakınız.

21:8 "ayrılıp" Karayla mı yoksa denizle mi ayrıldıkları bilinmiyor.

▣ **"Sezariye'ye"** Burası Roma'nın Filistin'deki merkeziydi. Küçük yapay limanı olan kıyısız bir kentti. Müjdeci Filipus burada oturuyordu (bkz. Elç. 8:40).

▣ **"müjdecî"** Bu terimin Yeni Antlaşma'da yalnız üç kez kullanılması şaşırtıcıdır (bkz. Ef. 4:11 ve 2Ti. 4:5). Bu görev armağanının tam olarak neleri kapsadığından emin değiliz. Terimin kendisi "Müjde'yi duyuran" anlamına geliyor.

▣ **"Yediler'den biri olan"** Bununla, Yeruşalim kilisesindeki Grek dilli dulların yemek dağıtırken adil olmadıkları yönünde yapılan şikayetler sorunu kastediliyor. Kilise bu ihtiyacın üstesinden gelmek için yedi adam seçti. Hepsinin Grek adları vardı. Bu yedi erkek güçlü vaizlerdi. Müjde'nin evrensel niteliğini ilk kavrayanlar bunlardı (bkz. Elç. 6).

21:9 "peygamberlik eden, evlenmemiş dört kızı vardı" Hatırlarsanız Luka'nın kadınlara karşı özel bir ilgisi var! Kilisede önderlik pozisyonlarındaki kadınlara yönelik tutumumuzu Yeni Antlaşma'daki delillerin tümünü baz alarak yeniden değerlendirmemiz lazım (bkz. Yoe. 2:28-32; Elç. 2:16-21). Elç. 2:17'deki Özel Konu: Kutsal Kitap'taki Kadınlar'a bakınız. Bu konuda bana yardımcı olan bir kitap, Gordon Fee, *Müjde ve Ruh (Gospel and Spirit)* olmuştur.

Kilise geleneğine göre Asya İli'ne (Frikya) taşındılar ve kızları uzun yaşayıp çok ileri yaşlara kadar Tanrı'ya hizmet etti. Bu geleneği Eusebios'un hem Polikrat'tan hem de Papias'tan yaptığı alıntılardan öğreniyoruz (bkz. *Kilise Tarihi (Ecclesiastical History)* 3:31:2-5).

21:10 "Hagavos adlı bir peygamber" Bu terimi anlamının en az iki yolu var:

1. Korintlilere mektuplarda bu, Müjde'yi paylaşmayı ya da duyurmayı kastediyor (bkz. 1Ko. 14:1)
2. Elçilerin İşleri peygamberlerden bahsediyor (bkz. Elç. 11:27-28; 13:1; 15:32; 21:10, kadın peygamberlerden bile, 21:9)

Bu terimle ilgili bir sorun var: Yeni Antlaşma'nın peygamberlik vaadi Eski Antlaşma peygamberleriyle nasıl bağlantılıdır? Eski Antlaşma'da peygamberler Kutsal Yazı'nın yazarlarıdır. Yeni Antlaşma'da bu görev ilk on iki Elçiye ve yardımcılara veriliyor. Nasıl ki "elçi" terimi süregiden (bkz. Ef. 4:11) ancak Onikilerin ölümünden sonra görevi değişen bir armağan olarak sürdürülüyorsa peygamberin de vazifesi öyle. Artık esin (Elç. 13:1'deki Özel Konu'ya bakınız) verilmiyor; daha fazla esinlendirilmiş Kutsal Yazı yok (bkz. Yah.; Elç. 13:1). Yeni Antlaşma peygamberlerinin başlıca görevi Müjde'nin bildirilmesidir ancak bunun yanında Yeni Antlaşma gerçeklerinin mevcut durumlarda ve ihtiyaçlarda nasıl uygulanacağını da gösteriyorlar. Elç. 11:27'deki Özel Konu: Yeni Antlaşma'da Peygamberlik'e bakınız.

21:11 Hagavos, Eski Antlaşma'daki Yeremya ve Hezekiel peygamberleri gibi vahyini canlandırdı.

21:12 "Pavlus'a yalvardık" Bu bir bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir. (1) Eyleme başlamak ya da (2) geçmişte tekrarlanan eylem anlamına gelebilir.

21:13 Bu peygamberlik eylemini Pavlus'un Yeruşalim'e gitmesinin Tanrı'nın isteği olduğunu hissetmesiyle dengelemek zordur (bkz. 4'üncü ayet).

▣ **"Rab İsa'nın adı"** Elç. 13:2'deki ÖZEL KONU: TANRI'NIN ADI'na bakınız.

21:14 "Rab'bin istediği olsun" Bu, dua anlamında kullanılan şimdiki zamanlı orta emir kipidir. Tanrı'nın Pavlus'un hayatı için planı ve amacı vardı. Pavlus kendisini bekleyen sorunlarla ilgili belirli ve tekrarlanan peygamberlikler karşısında bile Tanrı'nın ne istediğini bildiğini hissediyordu. Pavlus bu peygamberliklerin yasaklama olmadığını, kendisini ruhsal ve zihinsel olarak hazırlamak için yapıldığını hissetmiştir.

ÖZEL KONU: TANRI'NIN İŞTEĞİ (*THELĒMA*)

Tanrı'nın "isteği" birkaç kategoriye ayrılır.

YUHANNA'NIN MÜJDESİ

- İsa, Tanrı'nın isteğini yerine getirmek için geldi (bkz. Yu. 4:34; 5:30; 6:38)
- son günde Tanrı'nın Oğul'a verdiği herkesi diriltmek (bkz. Yu. 6:39)
- herkesin Oğul'a iman etmesi (bkz. Yu. 6:29,40)
- Tanrı'nın isteğini yerine getirmekle ilgili cevaplanmış dualar (bkz. Yu. 9:31 ve 1Yu. 5:14)

SİNOPTİK MÜJDELER

- Tanrı'nın isteğini yerine getirmek çok önemlidir (bkz. Mat. 7:21)
- Tanrı'nın isteğini yerine getirmek kişiyi İsa'nın kardeşi yapar (bkz. Mat. 12:50; Mar. 3:35)
- Tanrı, kimsenin mahvolmasını istemez (bkz. Mat. 18:14; 1Ti. 2:4; 2Pe. 3:9)
- İsa'nın çarmıha gerilmesi Baba'nın isteğiydi (bkz. Mat. 26:42; Luk. 22:42)

PAVLUS'UN MEKTUPLARI

- tüm imanlıların olgunluğu ve hizmeti (bkz. Rom. 12:1-2)
- imanlıların bu kötü çağdan kurtulması (bkz. Gal. 1:4)
- Tanrı'nın isteği O'nun kurtuluş planıydı (bkz. Ef. 1:5,9,11)
- imanlıların Ruh'la dolu yaşamı deneyimlemesi ve sürmesi (bkz. Ef. 5:17-18)
- Tanrı bilgisiyle dolu imanlılar (bkz. Kol. 1:9)
- imanlıların mükemmel ve eksiksiz olması (bkz. Kol. 4:12)
- imanlıların kutsanması (bkz. 1Se. 4:3)
- imanlıların her şey için şükretmesi (bkz. 1Se. 5:18)

PETRUS'UN MEKTUPLARI

- imanlıların doğru olanı yapması (yani sivil yetkililere boyun eğmesi) ve böylece akılsızları susturup müjdecilik için fırsat yaratması (bkz. 1Pe. 2:15)
- imanlıların acı çekmesi (bkz. 1Pe. 3:17; 4:19)
- imanlıların benmerkezci yaşam sürmemesi (bkz. 1Pe. 4:2)

YUHANNA'NIN MEKTUPLARI

- imanlıların sonsuza dek yaşaması (bkz. 1Yu. 2:17)
- imanlıların dualarının cevaplanması için anahtar (bkz. 1Yu. 5:14)

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 21:15-16

¹⁵Bir süre sonra hazırlığımızı yapıp Yeruslaim'e doğru yola çıktık. ¹⁶Sezariye'deki öğrencilerden bazıları da bizimle birlikte geldiler. Bizi, evinde kalacağımız adama, eski öğrencilerden Kıbrıslı Minason'a götürdüler.

21:15 "hazırlığımızı yapıp" KJV çevirisinde "at arabalarımızı aldık" yazıyor (NKJV çevirisinde "bavul hazırladık"). Bu, seyahat hazırlığı anlamında kullanılan betimleyici bir kelimedir ve Yeni Antlaşma'da bir tek burada geçiyor.

▣ **"Yeruslaim'e"** Yaklaşık 100 kilometre uzaktaydı.

21:16 "Minason" Bu, Kıbrıslı bir Yahudi Hristiyan'dı (Barnaba gibi). Elç. 6'daki Yediler gibi o da Helenistik Yahudilerden biriydi. Görünüşe göre en baştan beri imanlıydı; Luka, Pavlus'un Sezariye'deki hapsi sırasında Filistin'de kalırken Müjde'si için onunla söyleşi yapmış olabilir.

Elç. 21:17-23:30'a DAİR İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- A. Elç. 21:17-26:32'nin ANA HATLARI (Pavlus'un Yeruslaim ve Sezariye'deki tutuklanması ve savunması.)
1. Tapınak'ta kargaşa ve tutuklanma Elç. 21:17-40
 2. Pavlus'un izdiham karşısındaki savunması Elç. 22:1-22
 3. Romalıların Sorgusu Elç. 22:23-30
 4. Yüksek Kurul'un Sorgusu Elç. 23:1-10
 5. Pavlus'u öldürme komplosu Elç. 23:11-35
 6. Pavlus Feliks karşısında Elç. 24:1-23
 7. Pavlus Feliks ve Drusilla'yla baş başa Elç. 24:24-27
 8. Pavlus Festus karşısında Elç. 25:1-12
 9. Pavlus II. Agrippa ve Berniki karşısında Elç. 25:13-26:32

B. PAVLUS'UN SAVUNMASININ ORTAK NOKTALARI

Ortak Noktalar	Pavlus İzdiham Karşısında	Pavlus Yüksek Kurul Karşısında	Pavlus Feliks Karşısında	Pavlus Festus Karşısında	Pavlus II. Agrippa Karşısında
1. Yahudi kökeni	22:3		24:14,17-18		26:4
2. Ferisi eğitimi ve tutkusu	22:3	23:6-9	24:15,21		26:5-8
3. "İsa'nın Yolu"na Baskısı	22:4-5				26:9-11
4. İman edişine dair kişisel tanıklığı	22:6-16				26:12-16
5. Tanrı tarafından belirli bir hizmete çağrılışı	22:17-22				26:17-23

C. SADUKİLERLE FERİSİLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

	<u>SADUKİLER</u>	<u>FERİSİLER</u>
Kökene	Makabe Dönemi "Zadokililer"?	Makabe Dönemi
Adının Anlamı	Kâhinler Aristokrasisi	"Ayrılmış Olanlar"?
Sosyal Statü		Orta Sınıf Acemiler
Kutsal Yazıları	Sadece yazılı Yasa (özellikle Yaratılış- Yasa'nın Tekrarı arası)	Sözlü ve Yazılı Yasa'nın tamamı artı Eski Antlaşma kanonunun Peygamberler ile Yazılar kısmı
Teoloji	Muhafazakar – Zerdüş olmakla suçlanan Ferisilerin tam tersi (bkz. 23:8)	İlerici – hayli geliştirilmiş melek bilimi – ahiret ve diriliş inancı – günlük hayata dair çok düzenli kurallar

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 21:17-26

¹⁷Yeruşalim'e vardığımız zaman kardeşler bizi sevinçle karşıladılar. ¹⁸Ertesi gün Pavlus'la birlikte Yakup'u görmeye gittik. İhtiyarların hepsi orada toplanmıştı. ¹⁹Pavlus, onların hal hatırını sorduktan sonra, hizmetinin aracılığıyla Tanrı'nın öteki uluslar arasında yaptıklarını teker teker anlattı. ²⁰Bunları işitince Tanrı'yı yücelttiler. Pavlus'a, "Görüyorsun kardeş, Yahudiler arasında binlerce imanlı var ve hepsi Kutsal Yasa'nın candan savunucusudur" dediler. ²¹"Ne var ki, duyduklarına göre sen öteki uluslar arasında yaşayan bütün Yahudiler'e, çocuklarını sünnet etmemelerini, törelerimize uymamalarını söylüyor, Musa'nın Yasası'na sırt çevirmeleri gerektiğini öğretiyormuşsun. ²²Şimdi ne yapmalı? Senin buraya geldiğini mutlaka duyacaklar. ²³Bunun için sana dediğimizi yap. Aramızda adak adanmış dört kişi var. ²⁴Bunları yanına al, kendileriyle birlikte arınma törenine katıl. Başlarını tıraş edebilmeleri için kurban masraflarını sen öde. Böylelikle herkes, seninle ilgili duyduklarının asılsız olduğunu, senin de Kutsal Yasa'ya uygun olarak yaşadığını anlansın. ²⁵Öteki uluslardan olan imanlılara gelince, biz onlara, putlara sunulan kurbanların etinden, kandan, boğularak öldürülen hayvanlardan ve fuhuştan sakınmalarını öngören kararımızı yazmıştık." ²⁶Bunun üzerine Pavlus o dört kişiyi yanına aldı, ertesi gün onlarla birlikte arınma törenine katıldı. Sonra tapınağa girerek arınma günlerinin ne zaman tamamlanacağını, her birinin adına ne zaman kurban sunulacağını bildirdi.

21:17 Yeruşalim'deki imanlıların Pavlus'u ve öteki uluslardan olan imanlıları sevinçle karşılaması iyiye işaret (bkz. Luk. 8:40; 9:11; Elç. 2:41; 18:27; 21:17; 24:3; 28:30) ancak Yeruşalim Kilisesi'nde önyargı da vardı (bkz. Elç. 21:20-21).

21:18-19 "Pavlus'la birlikte Yakup'u görmeye gittik" Burada öteki ulusların kiliselerinin armağanına özel olarak dokunulmuyor (bkz. Elç. 24:17). Elç. 15:12'de Pavlus Yakup'a böyle bir açıklama yapmıştı. Yakup, İsa'nın üvey kardeşi ve Yeruşalim kilisesinin saygın önderiydi (bkz. Elç. 12:17; 15:13).

21:18 "İhtiyarların hepsi orada toplanmıştı" Dikkat ederseniz Elçilerden hiç söz edilmiyor. Görünüşe göre onlar yurtdışında görev yolculukları yapıyordu ya da belki ölmüşlerdi. Buradaki "ihtiyarlar" terimi, Yahudi kullanımını yansıtır (bkz. Elç. 4:5,8,23; 6:12; 11:30; 15:2,4,6,22,23; 16:4; 23:14; 24:1,25; 25:15; İbr. 11:2; Yak. 5:14), kilisenin sonradan pastör anlamındaki kullanımını değil (bkz. Elç. 14:23; 20:17,18,23; 1Ti. 5:17,19; Tit. 1:5; 1Pe. 5:1; 2Yu. 1; 3Yu. 1).

21:19 Kimi yorumcular Pavlus'un soğuk karşılandığını ve öteki ulusların kiliselerinden gelen paranın değer görmediğini düşünüyor. Şu şekilde akıl yürütüyorlar:

1. Pavlus, Yeruşalim kilisesinin önderlerinden birinin evinde değil, Helenistik bir Yahudi'nin evinde kaldı.
2. Armağan için minnet gösterilmiyor. Sözü bile edilmiyor.
3. Önderler hemen Yeruşalim kilisesinde binlerce insanın Pavlus'u ne kadar sevmediğini ona söylüyor.
4. Kilisenin Pavlus'u hapiste ya da duruşmalarında desteklediğine dair hiçbir şey yazmıyor.

Şunu söylemek lazım ki Pavlus'un bildirisi ve görevi etrafında anlaşmazlık ve karışıklık vardı. Lakin Elç. 21:19 bana olumlu geliyor!

21:20 "Yahudiler arasında binlerce imanlı var" Müjde'nin gücüne ve Tanrı'nın Yeruşalim'deki Yahudilere karşı sevgisine dair ne harika bir tanıklık. İman eden Yahudi bir azınlık vardı. Belki de Zek. 12:10 gerçekleşmişti!

▣ **"imanlı"** Bu, bitmiş zamanlı etkin ortaaktır (Elç. 3:16 ile 6:5'teki Özel Konular'a bakınız). Bunun gerçek kurtarıcı iman olduğu kesindir. Tümüyle kavramadan ve hatta bütün teolojik sorunları yanlış anlamasına rağmen kişi kurtulabilir (bkz. Elç. 1:6; Luk. 19:11).

Pavlus bunları "zayıf" Hristiyanlar olarak nitelendirirdi (bkz. Rom. 14:1-15:13; 1Ko. 8; 10:23-33). Onları ruha pekiştirmek için elinden geleni yapardı, yeter ki "zayıflıkları" Müjde'yi etkilemesin (ör. Galatyalılar'daki Yahudileştirenler).

▣ **"hepsi Kutsal Yasa'nın candan savunucusudur"** Bu, imana gelen Ferisilerin, Yurtseverlerin ya da Essenilerin büyük sayısını gösteriyor. Ancak iman etmeleri dinî önyargılarını ortadan kaldırmadı. Bunlar, Galatyalılar'daki Yahudileştirenlere benziyordu. Pavlus'un "zayıf" imanlıları sevip desteklerken "yanlış öğretiyenleri" ya da Müjde'yi yanlış anlatanları asla hoş görmemesi dikkat çekicidir.

21:21 "duydıklarına göre sen öteki uluslar arasında yaşayan bütün Yahudiler'e. . .Musa'nın Yasası'na sırt çevirmeleri gerektiğini öğretiyormuşsun" "Duyduklarına göre" ifadesi, sözlü öğreti anlamına gelen İbranicedeki "yeniden yankılamak" deyimini yansıtır. Yeruşalim'deki Yahudilere Pavlus'un etkinliğinin taraflı şekilde defalarca anlatıldığını göstermek için bu ifade, şimdiki zamanlı fiille (öğretiyormuşsun) bir arada kullanılıyor. Bu suçlamalar, bir hayli soruna neden olan öteki uluslara vaaz konusundan daha ciddiydi (bkz. Elç. 15).

"Sırt çevirmek" terimi çarpıcıdır ve başka dillere "dönellik" olarak da geçmiştir (bkz. 2Se. 2:3). İmanlı Yahudilerin Eski Antlaşma'yla nasıl bir ilişki içerisinde olacağına dair teolojik sorun daha çözülmemiştir! Bu, bir bakıma "Mesihçi havralar"a ilişkin sorunları yansıtır.

21:23 "adak adanmış dört kişi var" Anlaşılan bunlar kilise mensuplarıydı. Bu, zamanla sınırlı Rab'be adanmışlık vaadini kastediyor (bkz. Say. 6:1-8). Pavlus öncesinde buna benzer bir adak adanmıştı (bkz. Elç. 18:18). Bu zamanla sınırlı vaadin inceliklerinden hiç emin değiliz (bkz. *Nazir* 1:3).

21:23-25 Bu pasaj, Yahudi Hristiyanların Musa'nın Yasası'yla nasıl bir ilişki içerisinde olduğu hakkında Pavlus'un görüşünü anlamamızı sağlıyor. Pavlus, hiç değilse Yahudilere Müjde'yi duyururken (bkz. 1Ko. 9:19-23) Yahudi töreleri yerine getirmeye devam ediyordu (bkz. Elç. 18:18; 20:6). Bu, günümüzdeki Mesihçi Yahudi toplulukların onaylanması olabilir.

21:24 "masraflarını sen öde" Pavlus o anda Rab'be adanmışlık vaadi vermemiş olsa bile ötekilerin gereken sunu masrafını ödedi. Hahamlar, Rab'be adanmışlık vaadini ödemenin büyük şeref olduğunu öğretirdi (*Ned.* 10a).

ÖZEL KONU: RAB'BE ADANMIŞLIK VAADI

- A. Levi oymağından olmayan erkek ya da kadınlar (bkz. Say. 6:1) kendilerini Rab'be hizmet etmek için bu şekilde adanmışlardı (yani "Rab'be adanmış"). Nasıralı terimi "ayrılmış olan" anlamına gelir (BDB 634, BB 684), bu da İbranicedeki kutsal teriminin ana fikridir (bkz. Özel Konu: Kutsal).
- B. Eski Antlaşma'da bu ömürlük bir vaatti
 1. Şimşon (Hâk. 13:7)
 2. Samuel (1Sa. 1:21)
 3. Vaftizci Yahya

- C. Yahudilikte kısa süreli bir Rab'be adanmışlık vaadi meydana geldi (bu muhtemelen Say. 6:5'teki sözlerden ileri geldi). En kısa süre otuz gündü. Bu kısa süreli vaat, saçların tıraş edilip tapınakta bir sunuyla beraber yakılmasıyla son bulurdu.
- D. Özel gereklilikler (bkz. Say. 6:1-8)
1. Şaraptan ve sert içkilerden uzak durmak, asmanın ürününden hiçbir şey yememek (bkz. Say. 6:3-4).
 2. Saçını kesmemek
 3. Ölüye dokunmamak. Bunları yapmak herhangi Yahudi cenaze işlemine katılımı imkansız kılardı.
 4. Say. 6:9'da yanlışlıkla kirlenme için koşul var. Anlaşılan Pavlus'un Elç. 21:23-25'deki durumu bu sorunla ilgiliydi. Belirtilen bir arınma süresi ve sunu vardı (bkz. Say. 6:9-12).

▣ **"Başlarını tıraş edebilmeleri"** Rab'be adanmışlık vaadine Say. 6'da değiniliyor. Kalıcı adak adayanların saçlarını kesmesi yasaktı. Lakin geçici adak, zaman diliminin bitiminde başını tıraş etmekle nitelenirdi. Bu ayet, Pavlus'un vaaz etmeye çalıştığı kültüre nasıl riayet etmeye çalıştığını gösteriyor (bkz. 1Ko. 9:19-23; 10:23-33).

21:25 "yazmıştık" Bu, Yeruslaim Toplantısının resmi beyanını kastediyor (bkz. Elç. 15:19-20, 28-29). Bu belge esasen diasporadaki (Filistin dışındaki) karma kiliselerde imanlı Yahudilerle öteki uluslardan imanlılar arasındaki gıda kurallarına ilişkin engelleri kaldırıyordu. Yalnız imanlı Yahudilerin Musa'nın Antlaşmasıyla nasıl bir ilişki içerisinde olduğuna dokunmuyordu.

21:26 "tapınağa girerek" Bu hamle, sorunu çözmek yerine soruna yol açacaktı!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 21:27-36

²⁷Yedi günlük süre bitmek üzereydi. Asya İli'nden bazı Yahudiler Pavlus'u tapınakta görünce bütün kalabalığı kışkırtarak onu yakaladılar. ²⁸"Ey İsraililer, yardım edin!" diye bağırdılar. "Her yerde herkese, halkımıza, Kutsal Yasa'ya ve bu kutsal yere karşı öğretiler yayan adam budur. Üstelik tapınağa bazı Grekler'i sokarak bu kutsal yeri kirletti." ²⁹Bu Yahudiler, daha önce kentte Pavlus'un yanında gördükleri Efesli Trofimos'un, Pavlus tarafından tapınağa sokulduğunu sanıyorlardı. ³⁰Bütün kent ayağa kalkmıştı. Her taraftan koşuşup gelen halk Pavlus'u tutup tapınaktan dışarı sürükledi. Arkasından tapınağın kapıları hemen kapatıldı. ³¹Onlar Pavlus'u öldürmeye çalışırken, bütün Yeruslaim'in karıştığı haberi Roma taburunun komutanına ulaştı. ³²Komutan hemen yüzbaşılara askerleri yanına alarak kalabalığın olduğu yere koştu. Komutanla askerleri gören halk Pavlus'u dövmeyi bıraktı. ³³O zaman komutan yaklaşmış Pavlus'u yakaladı, çift zincirle bağlanması için buyruk verdi. Sonra, "Kimdir bu adam, ne yaptı?" diye sordu. ³⁴Kalabalıktakilerin her biri ayrı bir şey bağırdı. Kargaşalıktan ötürü kesin bilgi edinemeyen komutan, Pavlus'un kaleye götürülmesini buyurdu. ³⁵Pavlus merdivenlere geldiğinde kalabalık öylesine azmıştı ki, askerler onu taşımak zorunda kaldılar. ³⁶Kalabalık, "Öldürün onu!" diye bağırarak onları izliyordu.

21:27 "Asya İli'nden bazı Yahudiler" Pavlus'un eski düşmanları da bayram için Yeruslaim'e gelmişti. Artık Pavlus Yahudiliğin alanındaydı.

21:28 "öğretiler yayan adam budur" Asya İli'nden bu Yahudiler Pavlus'un öğretilerini Eski Antlaşma vaatlerinin tamamlanışı yerine Yahudilik karşıtlığı olarak yorumluyordu. İstefanos'a da benzer suçlamalar yöneltilmişti (bkz. Elç. 6:13). Pavlus bunu kendisi belirtmiş olabilir; Şam yolunda Mesih'le karşılaşmadan önce bu Yahudi teolojik görüşe kesinlikle katılıyordu (bkz. Elç. 22:20). Mesih'in bildirisi meşhur birinci yüzyıl Yahudiliğinin legalizm ve töreciliğinin temelini çürütüyordu! Bu yalnızca Pavlus'un evrenselciliğinde değil — "tüm insanlar" için kurtuluş — sadece Mesih'e imanda ve iman aracılığıyla mümkün olan dışlayıcı kurtuluş iddiasında da gözlemleniyor.

▣ **"Üstelik tapınağa bazı Grekler'i sokarak"** Bu iddia edilen olay İsrail Avlusunda gerçekleşmişti. Rab'be adanmışlık vaatleri buranın güneydoğu köşesinde gerçekleşirdi. Yahudi olmayanlar kanun gereği tapınağın sadece dış avlusuna girebiliyordu. Bu, asılsız suçlamaydı (bkz. Elç. 21:29).

21:29 "Efesli Trofimos" Bu Asya İli'nden (Efesli) Yahudiler hem Pavlus'u hem de Trofimos'u tanıyordu ve daha önce Pavlus'a suikast düzenlemişlerdi (bkz. Elç. 20:3). Şimdiyse Yahudilerin ırkçılığından faydalanıp Pavlus'u öldürtme fırsatını bulmuşlardı (bkz. Elç. 21:31,36).

21:30 "tapınağın kapıları hemen kapatıldı" Bu anlaşılan İsrail Avlusuyla Kadınların Avlusunu bağlayan kapıydı. Tapınağın düzen sağlayan Levili polis kuvveti vardı. Bu hareketin amacı

1. Tapınağın kirlenmesini engellemek ve
2. Pavlus'u güvenli bir yer olan tapınağa dönmekten alıkoymaktı.

Bu Yahudiler, Efes'teki izdihamla aynı davranışları sergiliyordu (bkz. Elç. 19).

21:31 "Roma taburunun komutanı" Bu, bin kişinin başı demek. Nüfusun üç kat arttığı bayram günleri boyunca Yerusolim'de konuşlanmış Roma ordusunun en üst düzey yetkilisi buydu (equestrian). Onun görevi düzen sağlamaktı.

▣ **"taburunun"** Bunlar, tapınak avlusunu gören Antonia Kalesi'nde kalıyordu. Hirodes burayı saray olarak inşa etmişti, Romalılar ise askeri karargah olarak kullanıyordu (bkz. Josephus, *Savaşlar* 5.5.8).

21:32 "yüzbaşılarda askerleri" Yüzbaşılarda adı üstünde yüz kişinin başıydı. Antonia Kalesi tapınak alanını görüyordu. Özellikle bayram günlerinde buraya bir sürü asker mevzilenmişti.

21:33 "çift zincirle bağlanması için" Bunun anlamı ya (1) elleri ve ayaklarının zincire vurulduğu ya da (2) iki Romalı asker arasında zincirlendiği olabilir. Anlaşılan askerler onu asi sanmıştı (bkz. Elç. 21:38).

21:34-35 Bu, izdihamın şiddetini ve kuduruşunu gösteriyor (bkz. Elç. 21:30).

21:35 "merdivenlere" Antonia Kalesi ile tapınak alanı arasında mekik dokuyan bu merdivenler Elç. 21:32'de ima ediliyor ("aşağı koştu"). Bu genel merdivenlerden iki adet vardı, her biri tapınağın farklı bir bölümüne gidiyordu. Romalılar herhangi kargaşalığı hızla bastırmak istiyordu. Bayram günlerinde sık sık milliyetçi huzursuzluklar yaşanır.

21:36 "Öldürün onu" Aynı sözler İsa'nın da yüzüne bağırılmıştı (bkz. Elç. 22:22; Luk. 23:18; Yu. 19:15). Yahudilerle Romalıların Pavlus'a muamelesiyle İsa'ya muamelesi arasında birçok paralel var.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 21:37-40

³⁷Kaleden içeri girmek üzereyken Pavlus komutana, "Sana bir şey söyleyebilir miyim?" dedi. Komutan, "Grekçe biliyor musun?" dedi. ³⁸"Sen bundan bir süre önce bir ayaklanma başlatıp dört bin tedhişçiye çöle götüren Mısırlı değil misin?" ³⁹Pavlus, "Ben Kilikya'dan Tarsuslu bir Yahudi, hiç de önemsiz olmayan bir kentin vatandaşım" dedi. "Rica ederim, halka birkaç söz söylememe izin ver." ⁴⁰Komutanın izin vermesi üzerine Pavlus merdivende dikilip eliyle halka bir işaret yaptı. Derin bir sessizlik olunca, İbrani dilinde konuşmaya başladı.

21:37 "Grekçe biliyor musun" Komutan, Pavlus'u hakkında duyduğu Mısırlı bir asi sandığından onun Koini Grekçesiyle konuşmasına şaşırılmıştı (bkz. Elç. 21:38 ve Josephus, *Antiq.* 2.13.5; 20.8.6). Bu Mısır ayaklanması MS. 52-57 tarihleri arasında gerçekleşti.

21:38 "tedhişçi" Bu, Latince suikastçı ya da hançerli adam anlamına gelen *sicarii* terimidir. Yeni Antlaşma'da onlara çoğu kez "Yurtsever" deniyor (bkz. Luk. 6:15; Elç. 1:13). Güç kullanarak Romalıları devirmeyi üstüne almış bir Yahudiler grubuydu.

A. T. Robertson, *Yeni Antlaşma'da Sözel Resimler (Word Pictures in the New Testament)*, C. 3, s. 382, Josephus'un söz konusu Mısırlı asinin takipçilerini tarif ederken tam da bu kelimeyi kullandığını söylüyor (bkz. Josephus, *Savaşlar* 2.13.5; *Antiq.* 20.8.6,10).

21:39 "hiç de önemsiz olmayan bir kentin vatandaşıym" Pavlus, birinci sınıf bir üniversite kentinin vatandaşı olduğunu belirtmek için bu deyim (*litotes*, Elç. 12:18'deki nota bakınız) kullanırdı. Metin, Romalı memurun bundan etkilenip etkilenmediğini belirtmiyor.

21:40 "izin vermesi üzerine" Bu komutan hâlâ meselenin özünü öğrenmek istiyordu!

▣ **"eliyle halka bir işaret yaptı"** Öyle görünüyor ki bu, konuşabilmek için sessizlik talep etmekte kullanılan yaygın bir el hareketiydi (bkz. Elç. 12:17; 13:16; 19:33; 21:40). Bu, Pavlus'un Tarsus'ta retorik okurken öğrendiği retorik bir hareket olabilir.

▣ **"İbrani dilinde konuşmaya başladı"** Pavlus izdihamla Aramice konuştu (Yahudiler Pers yönetimi altında geçen yıllar boyunca Aramice konuşmayı öğrenmişlerdi). Bu sayede izdiham bir süreliğine sessizleşti (bkz. Elç. 22:2).

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Her kentteki peygamberler Pavlus'a Yeruşalim'e gitmemesini söylediği halde neden gitti?
2. İmanlı Yahudiler Musa'nın Antlaşmasıyla nasıl bir ilişki içerisindediler?
3. Asya İli'nden Yahudilerin Elç. 21:28a'daki Pavlus'a yönelttikleri suçlama doğru muydu?
4. Bu komutanın yorumu (Elç. 21:38) az sayıda Yahudi'nin Grekçe bildiğini mi ima ediyor yoksa Pavlus'u Mısırlı sandığını mı?

ELÇİLERİN İŞLERİ 22

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus Kendini Savunuyor 21:37-22:5	Yeruşalim İzdihamına Sesleniş 21:37-22:21	Pavlus'un Tutuklanması ve Savunması (21:27-22:29) 21:37-22:1	Pavlus Kendini Savunuyor (21:37-22:5)	Pavlus Yeruşalim'deki Yahudilere Sesleniyor 22:1-5
Pavlus İmana Gelişini Anlatıyor 22:6-11 22:12-16		22:2 22:3-5	22:3-5 Pavlus İmana Gelişini Anlatıyor 22:6-11 22:12-16	22:6-11 22:12-16
Pavlus Öteki Uluslara Gönderiliyor 22:17-21		22:17-21	Pavlus'un Öteki Uluslara Vaaz Etmeye Çağrılışı 22:17-21	22:17-21
Pavlus ve Romalı Komutan 22:22-29	Pavlus'un Roma Vatandaşlığı 22:22-29	22:22-29	22:22-25 22:26 22:27a 22:27b 22:28a 22:28b 22:29	Roma Vatandaşı Pavlus 22:22-29
Pavlus Kurul'un Önünde (22:30-23:11) 22:30-23:5	Yüksek Kurul Bölünüyor 22:30-23:10	22:30	Pavlus Kurul'un Önünde (22:30-23:11) 22:30	Yüksek Kurul'un Önüne Çıkıyor (22:30-23:11) 22:30

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 22:1

¹"Kardeşler ve babalar, size şimdi yapacağım savunmayı dinleyin" dedi.

22:1

NASB "Kardeşler ve babalar"

NKJV "Baylar, kardeşler ve babalar"

NRSV "Kardeşler ve babalar"
TEV "Yahudi kardeşlerim"
NJB "Kardeşlerim, babalarım"

Çevirmenler İçin Elçilerin İşleri Üzerine Elkitabı'nda (A Translator's Handbook on The Acts of the Apostles) Newman ve Nida, burada Pavlus'un yaşlılarını ve büyüklerini kastettiğini söylüyor (bkz. s. 419). Lakin ben bunun bir deyim olduğunu düşünüyorum (Elç. 7:2'de İstefanos da aynı giriş cümlesini kullanmıştı) çünkü Pavlus artık altmışıncı yaşını geride bırakmıştı ve kalabalığın yaşı bununla uyumuyor.

Bu kalabalığın içinde bazı imanlılar da muhtemelen vardı. "Kardeşler" terimi onlara hitaben olabilir. Ancak Pavlus her zaman ırkını ve milliyetini söylerdi (bkz. Rom. 9:1-5; Flp. 3:5).

▣ "savnumayı" İngilizcede "özür" anlamına gelen *apology* terimi bu Grekçe kelimedenden (*apologia*) geliyor. Bu, sözlü yasal savunma anlamına geliyor. Bu terim, Elçilerin İşleri'nde Pavlus'un duruşmaları bağlamında birkaç kez kullanılıyor (bkz. Elç. 25:16; 2Ti. 4:16).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 22:2

²Pavlus'un kendilerine İbrani dilinde seslendiğini duyduklarında daha derin bir sessizlik oldu. Pavlus şöyle devam etti:

22:2 "İbrani dilinde" Burada Aramice kastediliyor. Müjdelerde İsa'nın gerçek sözlerinin aktarıldığı tüm yerler Aramicedir. Bu, antik İbraniceyle aynı kökenli bir dildi. Pers İmparatorluğu'nun diliydi. Yahudiler Pers yönetimindeyken Aramiceyi öğrendi. Örneğin Nehemya 8'de Ezra Musa'nın Yasası'nı İbranice okurken Levililer halk için Aramiceye çeviri yapmak zorunda kaldı (bkz. Neh. 8:7).

▣ "daha derin bir sessizlik" Pavlus'un nezaketli girişi, akıcı Aramicesi ve kalabalıkta birçoğu tarafından tanınması, ani ve şaşırtıcı bir sakinliğe neden oldu. Diyeceklerini duymak istiyorlardı—bu da Yahudiliğin önderlerine vaaz etmek için mükemmel bir fırsattı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 22:3-5

³"Ben Yahudi'yim. Kilikya'nın Tarsus Kenti'nde doğdum ve burada, Yerusolim'de Gamaliel'in dizinin dibinde büyüdüm. Atalarımızın yasasıyla ilgili sıkı bir eğitimden geçtim. Bugün hepinizin yaptığı gibi, ben de Tanrı için gayretle çalışan biriydim. ⁴İsa'nın yolundan gidenlere öldüresiye zulmeder, kadın erkek demeden onları bağlayıp hapse atardım. ⁵Başkâhin ile bütün kurul üyeleri söylediklerimi doğrulayabilirler. Onlardan Yahudi kardeşlere yazılmış mektuplar alarak Şam'a doğru yola çıkmıştım. Amacım, oradaki İsa inanlılarımı da cezalandırmak üzere bağlayıp Yerusolim'e getirmektir.

22:3 "Ben Yahudi'yim. . .Tarsus Kenti'nde doğdum" Pavlus kendini bu Yahudi kalabalıkla ilişkilendirmeye çalışıyor. Yahudiliğinin altını çiziyor (bkz. 1Ko. 12:22; Flp. 3:17) Onu muhtemelen diasporadan Grek dilli bir Yahudi olarak görüyorlardı.

"Burada. . .büyüdüm" ifadesiyle dil bilgisi açısından ya (1) Tarsus ya da (2) Yerusolim kastediliyor olabilir. Bağlama bakılırsa kastedilen Yerusolim'dir. Öyleyse Pavlus Grek retorik eğitimini Tarsus'tan başka bir kentte almış olmalı.

▣ "Gamaliel'in dizinin dibinde" Bu, çok saygın bir hahamdı (bkz. Elç. 5:34-40). Mişna'da kendisi birkaç kez alıntılanıyor. Pavlus, Hillel'in ilerici haham okulunun öğrencisiydi. Bu bilgiler kalabalığı etkileyecek nitelikteydi. Elç. 5:34'teki ÖZEL KONU: GAMALİEL'e bakınız.

▣ "Atalarımızın yasasıyla ilgili sıkı" Bu onun Ferisi olduğunu (bkz. Elç. 23:6; 26:5), üstelik Ferisinin bağnazı olduğunu ima ediyor (bkz. Elç. 22:4; Gal. 1:14; Flp. 3:6). Ferisiler, Eski Antlaşma'yı yorumlayan Sözlü Geleneklere (yani Talmud) sıkı itaat göstermeye kendilerini adanmışlardı.

▣ **"Bugün hepinizin yaptığı gibi"** Pavlus onların hevesini ve bağlılıklarını geçer tutuyor. Bir zamanlar o da böyleydi!

22:4 "zulmeder" Pavlus hizmeti boyunca o günleri bin pişman olarak anımsadı. Bundan çok bahseder (bkz. Elç. 9:1,13,21; 22:4,19; 26:10-11; Gal. 1:13,23; Flp. 3:6; 1Ti. 1:13). Pavlus kendine sık sık "elçilerin en önemsizi" diyor (bkz. 1Ko. 15:9; 2Ko. 12:11; Ef. 3:8; 1Ti. 1:15).

▣ **"İsa'nın yolundan"** Hristiyanlığın ilk adı buydu (bkz. Elç. 9:2; 19:9,23; 22:4; 28:14,22). Kastedilen

1. "Yol" olan İsa (bkz. Yu. 14:6) ve
2. yaşam tarzı olarak Kutsal Kitap imanındır (bkz. Yas. 5:32-33; 31:29; Mez. 27:11; Yşa. 35:8).

▣ **"öldüresiye"** Pavlus bazı Hristiyanları öldürttü (bkz. Elç. 8:1,3; 26:10)! İstefanos'un ölümünde kuşkusuz onun da eli vardı (bkz. Elç. 7:58; 8:1).

▣ **"kadın erkek demeden onları bağlayıp hapse atardım"** Pavlus'un bunu kadınlara yapması zulmünün şiddetini açık açık gösteriyor.

22:5 Pavlus Şam yolunda İsa'ya iman etmesiyle sonuçlanan durumları anlatıyor (bkz. Elç. 9).

▣ **"bütün kurul üyeleri"** Bu, "bütün ihtiyarlar" anlamına geliyor. Luka, aynı terimi Luk. 22:66'da Yüksek Kurul'a atfen kullanıyor. Yeruşalim'deki resmi Yahudi önderler grubu (Yüksek Kurul) için normalde bu terim kullanılmıyor. Bu ayette küçük bir alt kurul söz konusu olabilir.

▣ **"mektuplar alarak"** *Pavlus: Özgür Yürekli Elçi (Apostle of the Heart Set Free)* adlı kitabında F. F. Bruce, Yüksek Kurul'un komşu ülkelerden iade yapma haklarının ilginç bir incelemesine ve belgelemesine yer veriyor (s. 72). Ek tarihsel bilgi için 1. Makabeler 15:21'e ve Flavius Josephus'a bakınız.

▣ **"oradaki"** Bu ifade, bunların Yeruşalim'deki zulümden kaçan imanlı Yahudiler olduğunu ima ediyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 22:6-11

6"Ben öğleye doğru yol alıp Şam'a yaklaşırken, birdenbire gökten parlak bir ışık çevremi aydınlattı. **7**Yere yıkıldım. Bir sesin bana, 'Saul, Saul! Neden bana zulmediyorsun?' dediğini işittim. **8**" 'Ey Efendim, sen kimsin?' diye sordum. "Ses bana, 'Ben senin zulmettiğin Nasıralı İsa'yım' dedi. **9**Yanımdakiler ışığı gördülerse de, benimle konuşanın söylediklerini anlamadılar. **10**" 'Rab, ne yapmalıyım?' diye sordum. "Rab bana, 'Kalk, Şam'a git' dedi, 'Yapmanı tasarladığım her şey orada sana bildirilecek.' **11**Parlayan ışığın görkeminden gözlerim görmez olduğundan, yanımdakiler elimden tutup beni Şam'a götürdüler.

22:6 "öğleye doğru" Bu, Elç. 9:3'te geçmeyen ek bir detaydır.

22:7 Bu, Elç. 9:4'ün tekrarıdır.

22:8

NASB, NJB "Nasıralı İsa"

NKJV, NRSV,

TEV "Nasıra'dan İsa"

Pavlus kişisel tanıklığını Elç. 9:1-31; 26:4-18 ve burada olmak üzere üç kez paylaşıyor ama bu adı kullandığı tek pasajlar burası ve 26:9'dur. "Nasıralı" terimi Elç. 24:5'te küçümseyicidir, Mat. 2:23'teyse peygamberlik terimidir. Bu, coğrafi ad yerine "dal" (İbranice *nēser*, bkz. Yer. 23:5; 33:15; Zek. 3:8; 6:12) sözcüğünden türetilen bir Mesih unvanı olabilir (bkz. Yşa. 11:1; 53:2). Elç. 2:22'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ "senin zulmettiğin" Elç. 9:4'teki tam nota bakınız.

22:9 "konuşanın söylediklerini anlamadılar" Pavlus'un imana gelişine dair Elç. 9:7 ile 22:9'daki anlatıları arasında çelişki bulunmuyor. Grekçe grameri, yanındakilerin sesi duyduklarını fakat sözleri anlamadıklarını ima ediyor. Daha etraflı bir inceleme için 9:7'ye bakınız.

22:10 "Yapmanı tasarladığım her şey" Bu bir bitmiş zamanlı edilgen haber kipidir. İsa'nın Hananya'ya Elç. 9:15-16'da söylediği sözleri yansıtıyor. Pavlus'un tamamlaması gereken çok spesifik ve zor bir görevi vardı. Pavlus'un görünümü ve görevlendirilmesi bazı bakımlardan Eski Antlaşma peygamberlerininkini izliyor (bkz. Yşa. 6; Yer. 1; Hez. 2-3).

22:11 Bence Pavlus'un "bedenindeki diken"in nedeni buydu. Pavlus'un bedenindeki dikene ilişkin bazı teoriler var:

1. ilk Kilise Babaları, Luther ve Calvin, düşmüş doğasıyla ilgili ruhsal sorunlar olduğunu ileri sürüyor (yani "etten kemikten")
2. Hrisostomos bunun kişilerle ilgili bir sorun olduğunu söylüyor (bkz. Say. 33:55; Hâk. 2:3)
3. bazıları bunun epilepsi olduğunu iddia ediyor
4. Sir William Ramsay'e göre bu sıtmaydı
5. Bence bu, Şam yolundaki ilk körlükle durumu kötüleşen (bkz. Elç. 9, Yşu. 23:13'te Eski Antlaşma göndermesi olabilir) yaygın bir göz problemi olan oftalmiydi (Gal. 4:13-15 ile 6:11'i karşılaştırın).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 22:12-16

¹²⁻¹³"Orada Hananya adında dindar, Kutsal Yasa'ya bağlı biri vardı. Kentte yaşayan bütün Yahudiler'in kendisinden övgüyle söz ettiği bu adam gelip yanımda durdu ve, 'Saul kardeş, gözlerin görsün!' dedi. Ve ben o anda onu gördüm. ¹⁴"Hananya, 'Atalarımızın Tanrısı, kendisinin isteğini bilmen ve Adil Olan'ı görüp O'nun ağzından bir ses işitmen için seni seçmiştir' dedi. ¹⁵'Görüp işittiklerini bütün insanlara duyurarak O'nun tanıklığını yapacaksın. ¹⁶'Haydi, ne bekliyorsun? Kalk, O'nun adını anarak vaftiz ol ve günahlarından arın!'

22:12 Hananya 9:10'da çok daha etraflıca tarif ediliyor. Anlaşılan o da Pavlus gibi Musa'nın Yasası standardına göre dindar bir acemiydi. Bu, onun da bir Ferisi olduğuna ilişkin ima olabilir.

1. Luka, İsa'yı çocukken tapınakta gören Şimon'u da benzer şekilde tarif ediyor (bkz. Luk. 2:25).
2. Luka bunu Ruh'un güçle indiği Pentikost gününde Yeruşalim'e gelen diaspora Yahudilerine atfen de kullanıyor (bkz. Elç. 2:5).
3. Luka bunu taşlanmasının ardından İstefanos'u gömen adamlar için kullanıyor (bkz. Elç. 8:2).

Dolayısıyla bu terim, Mesih imanlısından çok samimi Yahudilik yandaşlarını niteliyor. Ona Elç. 9:10'da "öğrenci" deniyor; demek ki imana gelmiş. Yine de Hristiyan olduğu halde Şam'daki Yahudi topluluğuna karşı hâlâ saygılıydı.

22:13 Hananya'nın Pavlus'a hizmeti, Yeni Antlaşma'da imanlılara ruhban (özel atanmış grup) ve cemaat ayrımı yapılmadığını gösteriyor. İsa'nın sözleri ona şu yetkileri vermişti:

1. ellerini Pavlus'un üzerine koymak (bkz. Elç. 9:12,17) ve iyileşmesini emretmek (aorist etkin emir kipi, Elç. 22:13, bkz. Elç. 6:6'daki Özel Konu)
2. Pavlus'un hizmeti için İsa'nın isteğini ona göstermek (Elç. 22:15)
3. Pavlus'a vaftiz olmasını söylemek (Pavlus, Yahudiliğe dönenlerden talep edildiği gibi kendisini vaftiz etmiş olabilir, Aorist orta emir kipi, Elç. 22:16)
4. Pavlus'un Ruh'la dolmasına vesile olmak (bkz. Elç. 9:17)

Bu vahşi zalime ve katile (bkz. Elç. 9:13-14) "Saul kardeş" demesinden Hananya'nın yüreğini görüyoruz.

22:14 "Atalarımızın Tanrısı" Bu ifade, Yahudilerin taptığı Tanrı'yı tanımlamak için kullanılırdı. Pavlus, Oğlu İsa aracılığıyla kendisiyle irtibata geçen ve kendisini görevlendirenin YAHVE (Elç. 1:68'deki Özel Konu'ya bakınız) olduğunun açıkça anlaşılmasını istiyordu. Pavlus'u çağıran, Yahudiliğin Tanrısı'ndan başkası değildi!

▣ **"kendisinin isteğini bilmen"** YAHVE'nin insanlar için en önemli isteği İsa'yı tanımalarıdır (bkz. Yu. 6:29,40). Tanrı'nın Pavlus için isteği öteki uluslara Elçi olarak gitmesiydi (bkz. Elç. 9:15; 22:15; 26:16).

▣ **"Adil Olan'ı"** Bu bir Mesih unvanıdır (bkz. Mez. 45; 72; Elç. 3:14; 7:52; 1Yu. 2:1). Pavlus, yüceltilmiş İsa'yı kişisel vahiyde görme ayrıcalığına sahip olacaktı (İstefanos da öyle, bkz. Elç. 7:55-56). Elç. 3:14'teki ÖZEL KONU: DOĞRULUK'a bakınız.

▣ **"O'nun ağzından bir ses işitmen"** Bununla sanki Elç. 22:7-8'de göklerden gelen ses kastediliyor (*Bat Kol*, bkz. Yas. 4:12; 1Kr. 19:12-13; Eyü. 4:16; Yer. 25:30; Hez. 1:25,28; Yoe. 3:16; Amo. 1:2; Luk. 3:22; 9:35; Elç. 10:13,15) ama bir o kadar da Elç. 22:17-21 ile bağlantılı olabilir. Ayrıca Pavlus'un hizmeti boyunca gördüğü birtakım özel görümlerle de ilişkili olabilir. Elç. 22:17-21'deki listeye bakınız.

22:15 "bütün insanlara. . .tanıklığımı yapacaksınız" Bu, İsa Mesih'in Müjdesi'nin **tüm** insanları ilgilendirdiğine dair müthiş gerçektir (bkz. Yu. 3:16; 4:42; 1Ti. 2:4; 4:10; Tit. 2:11; 2Pe. 3:9; 1Yu. 2:1; 4:14). Herkes kabul etmeyecektir, herkes net şekilde duymayabilir fakat Tanrı'nın sevgisi, İsa'nın kurbanı ve Pavlus'un vaazları herkesi kapsar! Bu izdihamın reddettiği gerçek tam da buydu (bkz. Elç. 22:22).

Pavlus bilerek Hananya'nın kendisine İsa'dan ilettiği "öteki uluslar" ifadesini kullanmıyor (bkz. Elç. 9:15). Pavlus bu küçümseyici *go'im* (uluslar ya da Yahudi olmayanlar) teriminin, karşısındaki aşırı muhafazakar Yahudileri çileden çıkardığını biliyordu. Önyargıları ve ırksal kibirleri yüzünden Eski Antlaşma peygamberliklerinin yaptığı kucaklayıcı peygamberliklere bile göz yumuyorlar!

▣ **"Görüp işittiklerini"** İlk fiil bitmiş zamanlı etkin haber kipi, ikincisiyse aorist etkin haber kipidir. Farklı fiil zamanları olma sebepleri belirsizdir. Görünüşe göre ikisi paralel. Pavlus, dirilmiş Mesih'le bu kişisel görüşmesini hayatı boyunca hatırlayacaktı. Elçilerin İşleri'nde bundan üç kez bahsediyor. O muhtemelen kişisel tanıklığını her havrada anlatıyordu.

22:16 "vaftiz ol ve günahlarından arın" Bunların ikisi de aorist orta emir kipleridir. Bu, Eski Antlaşma'daki temizlenme ayinlerine göndermedir (bkz. Lev. 11:25,28,40; 13:6,34,56; 14:8-9; 15:5-13,21-22,27; 16:26,28; 17:15-16; Say. 8:7,21; 19:19; Yas. 23:11). Burada Mesih'te ruhsal olarak temizlenmemizi temsil ediyor (bkz. 1Ko. 6:11; Ef. 5:26; Tit. 3:5; İbr. 10:22). Vaftiz, ilk kilisenin toplum önündeki inanç beyanıydı. Daha etraflı bir teolojik inceleme için Elç. 2:38'deki notlara ve Özel Konu'ya bakınız.

Dikkat ederseniz orta çatı hem vaftizi (aorist orta emir kipi) hem de temizlenmeyi (aorist orta emir kipi) kapsıyor. Pavlus günahlarından arınamazdı ama kendini vaftiz edebilirdi (Yahudiliğe dönenler böyle yapıyordu). Yeni Antlaşma'daki tek örneğin suya daldırma olduğu sıkça söylenir (bkz. Rom. 6 ve Kol. 2) ancak burada vaftiz, yıkanma mecazıyla ilişkilendiriliyor (bkz. Elç. 2:38; 1Ko. 6:11; Ef. 5:26; Tit. 3:5; İbr. 10:22). Teolojik açıdan 1Pe. 3:21 bunun bir sakrament değil, sembol olduğunu gösteriyor!

Çağdaş yorumcular orta ya da edilgen çatıyı çok esas almamalıdır çünkü Koini Grekçesinde bunlar edilgen çatı olarak birleşmekteydi. Elç. 9:18'de Pavlus'un vaftiz olduğu (EDILGEN) söyleniyor. Konu Pavlus'un hangi yöntemle vaftiz olduğu değil, vaftizinin kendisidir!

▣ **"O'nun adını anarak"** Bu "ad" bir büyü formülü değil, Mesih'e aitliğin ve O'nunla, Mesih'e benzeyen tutum ve yaşam tarzı meydana getiren kişisel bir ilişkiye girildiğinin (emir kipinde kullanılan aorist orta ortaç) toplum önünde kabulüdür. İlk kilisenin aday tarafından sesli şekilde beyan edilen vaftiz formülü "İsa Rab'dir" şeklindeydi (bkz. Rom. 10:9-13; 1Ko. 1:13,15). Önemli olan söylenen sözcükler ya da formül değil (sakramentçilik), adayın yüreğidir (iman etmek, kabul etmek)! Elç. 2:38'deki nota ve Elç. 2:21'deki Özel Konu'ya bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 22:17-21

¹⁷⁻¹⁸"Ben Yerus alim'e döndükten sonra, tapınakta dua ettiğim bir sırada, kendimden geçerek Rab'bi gördüm. Bana, 'abuk ol' dedi, 'Yerus alim'den hemen ayrıl. Çünkü benimle ilgili tanıklığı kabul etmeyecekler.' ¹⁹" 'Ya Rab' dedim, 'Benim havradan havraya giderek sana inananları tutuklayıp d vd ğ m  biliyorlar. ²⁰ stelik sana tanıklık eden İstefanos'un kanı döküldüğü zaman, ben de oradaydım. Onu öldürenlerin kaftanlarına bekçilik ederek yapılanları onayladım.' ²¹"Rab bana, 'Git' dedi, 'Seni uzaktaki uluslara göndereceğim.' "

22:17-21 Bu Pavlus'un özel g r mlerinden bir örnektir (bkz. El. 18:9-10; 23:11; 27:23-24). Bu bağlamda El. 22:14'teki peygamberliğe uyuyor.

22:17 "Ben Yerus alim'e döndükten sonra" Pavlus'un hem El. 9'daki hem de buradaki tanıklığında iman edişinden kısa süre sonra Yerus alim'e döndüğü ima ediliyor fakat Gal. 1:11-24'te Pavlus'un dönüşünden önce uzun bir dönemden (  yıl kadar) bahsediliyor.

▣ **"kendimden geçerek"** El. 10:10'daki nota bakınız.

22:18 İsa Pavlus'a iki aorist etkin emir cümlesi söylüyor: "abuk ol" ve "ayrıl." İsa'nın uyarısı, El. 9:29'da anlatıldığı üzere Helenistik Yahudilerin Pavlus'a düzenlediği suikastte vücut buluyor.

22:19 "Ya Rab" Bu, dil bilgisel açıdan ya "Atalarımızın Tanrısı"nın (El. 22:14) ya da "Adil Olan"ın (El. 22:14) yerini tutan bir ifade. Yahudi izdiham YAHVE'yi anlardı ancak orada bulunan imanlılar İsa'yı anlardı. Yeni Antlaşma'da İsa'ya atfedilen Eski Antlaşma alıntılarında bu aktarma yaygındır. " l kte bir olan tanrıcılığın" belirsizliği böyledir (El. 2:32 ile 2:39'daki  zel Konular'a bakınız)!

▣ **"tutuklayıp d vd ğ m "** Bu dolaylamalı bitmemiş zamanlı etkin çatılar, geçmişte devam eden bir eylem belirtirler. El. 22:4'teki tam nota bakınız.

▣ **"sana inananları"** El. 2:40, 3:16 ve 6:5'teki ilgili  zel Konular'a bakınız.

22:20 El. 7:58-59 ve 8:1'deki nota bakınız. Pavlus geçmişteki feci davranışlarını   dolaylamalı bitmemiş zamanlı ortaç kullanarak tarif ediyor.

1. Orada izdihamla birlikte duruyordu.
2. Taşlamayı onaylıyordu.
3. İstefanos'u taşlayanların kaftanlarını tutuyordu.

İstefanos'un vaazı ve  l m  Pavlus'a çok tesir etti.

22:21 "Seni uzaktaki uluslara göndereceğim" Bu, Pavlus'un müjdeleme yolculuklarına ve nihayetinde Filistin'deki Romalı devlet görevlilerinin ve Roma'da Sezar'ın önünde vereceği tanıklığa bariz bir göndermedir (bkz. El. 23:11). Bu sözlerin kalabalığı kızdıracığını biliyordu!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 22:22-29

²²Pavlus'u buraya kadar dinleyenler, bu söz  zerine, "Böylesini yeryüzünden temizlemeli, yaşaması uygun değil!" diye seslerini yükselttiler. ²³⁻²⁴Onlar böyle bağırır,  stl klerini sallayıp havaya toz savururken komutan, Pavlus'un kalenin içine götürülmesini buyurdu. Halkın neden Pavlus'un aleyhine böyle bağırdığını öğrenmek için onun kamılanarak sorguya çekilmesini istedi. ²⁵Kendisini sınımlarla bağlayıp kollarını geriyorlardı ki, Pavlus orada duran yüzbaşıya, "Mahkemesi yapılmamış bir Roma vatandaşını kamılamanız yasaya uygun mudur?" dedi. ²⁶Y zbařı bunu duyunca gidip komutana haber verdi. "Ne yapıyorsun?" dedi. "Bu adam Roma vatandaşımış." ²⁷Komutan Pavlus'un yanına geldi, "Söyle bakayım, sen Romalı mısın?" diye sordu. Pavlus da, "Evet" dedi. ²⁸Komutan, "Ben bu vatandaşlığı yüklü bir para ödeyerek elde ettim" diye karşılık verdi. Pavlus, "Ben ise doğuştan Roma vatandaşımış" dedi. ²⁹Onu

sorguya çekecek olanlar hemen yanından çekilip gittiler. Kendisini bağlatan komutan da, onun Roma vatandaşı olduğunu anlayınca korktu.

22:22 Kalabalığın söylemi deyimsemdir ve iki kısmı var.

1. "Böylesini yeryüzünden temizlemeli (şimdiki zamanlı etkin emir kipi)" (bkz. Luk. 23:18; Elç. 21:36)
2. "yaşamayı uygun değil (bitmemiş zamanlı etkin haber kipi)" (bkz. Elç. 25:24)

İrksal ve dinsel önyargıları açığa çıkıyor. Tüm insanlar tarihsel ve kültürel olarak koşullandırılmıştır.

22:23

NASB "giysilerini üzerlerinden atarak"

NASB "giysilerini yırtıp atarak"

NRSV "üstlüklerini üzerlerinden atarak"

TEV "giysilerini sallayarak"

NJB "giysilerini sallayarak"

Giysilerin bu şekilde yırtılıp sallanması ya da havaya savrulması Eski Antlaşma'da Tanrı'ya küfür yüzünden tutulan yas işaretleriydi (*Grekçe-İngilizce Sözlük (Greek-English Lexicon)*, Louw ve Nida, C. 1, s. 213, bkz. Elç. 14:14).

▣ **"havaya toz savururken"** Pavlus hazırda taş bulunmadığı için şanslıydı. Başın toz toprak içinde olması yas işaretiydi (bkz. Yşu. 7:6; 1Sa. 4:12; 2Sa. 1:2; Eyü. 2:12), buradaysa Tanrı'ya küfür yüzünden yas (bkz. Yşa. 47; Ağı. 2; Mik. 1:10).

ÖZEL KONU: YAS TÖRENLERİ

İsrailliler sevdiklerinin ölümü ve kişisel tövbenin yanı sıra toplu suçlar için tuttıkları yası birkaç şekilde ifade ederdi:

1. giysilerini yırtarak, Yar. 37:29,34; 44:13; Hâk. 11:35; 2Sa. 1:11; 3:31; 1Kr. 21:27; Eyü. 1:20
2. beline çul sararak, Yar. 37:34; 2Sa. 3:31; 1Kr. 21:27; Yer. 48:37
3. ayakkabılarını çıkararak, 2Sa. 15:30; Yşa. 20:3
4. ellerini başının üzerine koyarak, 2Sa. 13:19; Yer. 2:37
5. başından aşağı toprak dökerek, Yşu. 7:6; 1Sa. 4:12; Neh. 9:1
6. yere oturarak, Ağı. 2:10; Hez. 26:16 (yere yatarak, 2Sa. 12:16); Yşa. 47:1
7. göğsüne vurarak, 1Sa. 25:1; 2Sa. 11:26; Nah. 2:7
8. yas tutarak, 1Sa. 25:1; 2Sa. 11:26
9. vücudunu keserek, Yas. 14:1; Yer. 16:6; 48:37
10. oruç tutarak, 2Sa. 1:12; 12:16,21; 1Kr. 21:27; 1Ta. 10:12; Neh. 1:4
11. ağıt yakarak, 2Sa. 1:17; 12:16,21; 1Kr. 3:31; 1Ta. 10:12; Neh. 35:25
12. kellik (yolunmuş ya da tıraş edilmiş saç), Yer. 48:37
13. sakalını keserek, Yer. 48:37
14. başını ya da yüzünü örterek, 2Sa. 15:30; 19:4

Bunlar, içsel duyguların dışsal belirtileriydi.

22:24 "komutan" Bu, *chiliarch* kelimesidir (bkz. Elç. 22:27-29) ve nasıl *yüzbaşı* terimi (bkz. Elç. 22:25,26) 100 kişinin başıysa, bu da 1000 kişinin başı anlamına geliyor. Ancak sayılar görecelidir. Yeruslaim'deki Roma garnizonundan sorumlu olan görevliydi.

▣ **"kalenin"** Bununla, tapınak alanını gören ve orayla bağlantılı olan Antonia Kalesi kastediliyor. Burası Nehemya'nın zamanında Pers döneminde inşa edildi (bkz. Neh. 2:8; 7:2). Büyük Hirodes buraya Marcus

Antonius'un adını verdi. Bayram günlerinde Yeruslm nüfusu normalden üç kat daha fazla olurdu. Romalılar güvenlik gerekçesiyle çok sayıda askeri Sezariye'den Antonia Kalesi'ne taıdı.

▣ **"kamılanarak sorguya çekilmesini"** Bu, "dve dve azından laf almak" imasında bulunuyor. Kamılama, gaddarca bir işkence tryd. Birçokları bundan lmt. Yahudilerin kırbaç cezasından ya da Romalıların kteinden çok daha aırdı. Mahpusları kamılamak için iplikleri metal, ta ve kemik parçalarıyla rlm bir deri kamçı kullanılırdı.

22:25 "geriyorlardı" Genelde kamılanmanın yapılması için cezalıları domaltılıp alçak bir diree balanırdı.

▣ **"yasaya uygun mudur"** Askerler kendi yasalarını birkaç noktada inemek üzereydi:

1. bir Roma vatandaını balamak yasaktı (bkz. El. 21:33 ve 22:29)
2. bir Roma vatandaını kamılamak yasaktı (bkz. Livy, *History* 10:9:4; Cicero, *Pro Rabirio* 4:12-13)
3. Pavlus'un mahkemesi yapılmamış, suçluluğu ispatlanmamıtı (bkz. El. 16:37)

22:27 "sen Romalı mısın" Burada "sen" kelimesine vurgu yapılıyor. Bu Romalı görevli Pavlus'un bir Roma vatandaşı olduğuna inanamıyordu.

22:28 "Ben bu vatandalıı yüklü bir para ödeyerek elde ettim" Roma vatandaşı olmanın üç yolu vardı:

1. doutan
2. devlete özel hizmet karşılığında verilen
3. satın alınan (Dio Cassius, *Rom. Hist.* 60:17:5-6)

Bu askerin adı, vatandalıını Claudius döneminde aldığını ve bir Grek olduğunu ima ediyor (Klavdius Lisias, bkz. El. 23:26). Claudius'un ei Messalina yüklü para karşılığında sık sık Roma vatandalıı satardı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 22:30

³⁰Komutan ertesini gün, Yahudiler'in Pavlus'u tam olarak neyle suçladıklarını öğrenmek için onu hapisten getirtti, bakhinlerle bütün Yüksek Kurul'un toplanması için buyruk verdi ve onu aaı indirip Kurul'un önüne çıkardı.

22:30 "bakhinlerle bütün Yüksek Kurul'un toplanması için buyruk verdi" Bu, Roma'nın gücünü gösteriyor. Yüksek Kurul toplanmak zorundaydı, belki de Antonia Kalesi'nde. Bu, gayriresm bir toplantıya benziyor.

Pavlus yerel mahkemede yargılanmak zorundaydı ama Roma şartlarına göre.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh nceliklisiniz. Bu ii bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, dndrc olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Pavlus neden kendini bu izdiham karşısında savunmak istedi?
2. Luka neden Pavlus'un Şam yolundaki iman ediinin tanıklıını üç kez kaleme alıyor?
3. Ruh'un Hananya'yı kullanması Elçisel ardıllık doktrinini nasıl rtyor?
4. Pavlus'un özel grmlerini listeleysin. Bu kadar çok doğaüstü deneyime niye ihtiyaı vardı?
5. Pavlus'un tapınaktaki bu izdiham karşısındaki savunmasının neticesi Tanrı'nın planına nasıl uygun geliyor?

ELÇİLERİN İŞLERİ 23

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus Kurul'un Önünde 22:30-23:5	Yüksek Kurul Bölünüyor 22:30-23:10	Pavlus Yüksek Kurul Karşısında (22:30-23:10) 22:30-23:5	Pavlus Kurul'un Önünde (22:30-23:11)	Yüksek Kurul'un Önüne Çıkıyor (22:30-23:11)
23:6-10		23:6-10	23:1-3 23:4 23:5 23:6 23:7-9 23:10	23:1-5 23:6-10
23:11 Pavlus'u Öldürme Planı	Pavlus'a Karşı Düzen 23:11-22	Pavlus Sezariye'ye Gönderiliyor 23:11	23:11 Pavlus'u Öldürme Planı	23:11 Yahudilerin Pavlus'a Karşı Komplosu
23:12-22		23:12-15 23:16-22	23:12-15 23:16-18 23:19 23:20-21 23:22	23:12-15 23:16-22
Pavlus Vali Feliks'e Sevk Ediliyor 23:23-30	Feliks'e Sevk 23:23-35 (26-30)	23:23-25 23:26-30	Pavlus Vali Feliks'e Sevk Ediliyor 23:23-25 23:26-30 (26-30)	Pavlus Sezariye'ye Naklediliyor 23:23-25 23:26-30 (26-30)
23:31-35		23:31-35	23:31-35	23:31-35

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 23:1-5

¹Yüksek Kurul'u dikkatle süzen Pavlus, "Kardeşler" dedi, "Ben bugüne dek Tanrı'nın önünde tertemiz bir vicdanla yaşadım." ²Başkâhin Hananya, Pavlus'un yanında duranlara onun ağzına vurmaları için buyruk verdi. ³Bunun üzerine Pavlus ona, "Seni badanalı duvar, Tanrı sana vuracaktır!" dedi. "Hem oturmuş Kutsal Yasa'ya göre beni yargılıyorsun, hem de Yasa'yı çiğneyerek beni dövdürüyorsun." ⁴Çevrede duranlar, "Tanrı'nın başkâhinine hakaret mi ediyorsun?" dediler. ⁵Pavlus, "Kardeşler, başkâhin olduğumu biliyordum" dedi. "Nitekim, 'HALKINI YÖNETENLERİ KÖTÜLEME' diye yazılmıştır."

23:1

NASB, NRSV "dikkatle süzen"

NKJV "ciddiyetle süzen"

TEV "dik dik bakan"

NJB "sabit şekilde bakan"

Elç. 1:10'daki tam nota bakınız. Luka bu terimi sık sık kullanır. Burada Pavlus'a atfen kullanıyor. Pavlus sadece 2Ko. 3:7,13'te kullanıyor.

▣ "Yüksek Kurul'u" Elç. 4:5'teki Özel Konu: Yüksek Kurul'a bakınız.

▣ "Kardeşler" Pavlus Yahudilere birkaç kez "kardeşler" diyor (Elç. 13:26,38; 22:1,5; 23:1,5,6). Yahudiler Pavlus'a Elç. 13:15'te kardeş diyor. Hananya ona Elç. 9:17'de kardeş diyor, Yeruslaim kilisesi de 21:20'de.

Ancak Yahudi imanlılara da böyle hitap ediliyordu (ör., Elç. 9:30; 10:23; 11:1,12; 12:17; 15:3,7,13,22). Elç. 11:29; 18:27'de bu sözcük "öğrenci" ile bağdaştırılıyor. Elç. 16:2,40'da Grek imanlılar için de kullanılıyordu. O yüzden terim muğlaktır ve spesifik bir metin ve grupla bağdaştırılması gerekiyor.

▣ "Tanrı'nın önünde. . .yaşadım" Bu, politik ya da polişe sözcüklerinin türediği *politeuō* teriminin bitmiş zamanlı orta (edilgen görünüşlü eylemsel) haber kipi halidir. Bu terim, vatandaş anlamıyla kullanılıyor (bkz. Flp. 1:27). Pavlus, Tanrı önünde Yahudilik mensubu olmanın sorumluluklarını sadakatle yerine getirdiğini iddia ediyor.

NASB "tamamen rahat vicdan"

NKJV "büsbütün rahat vicdanla"

NRSV "temiz vicdan"

TEV "vicdanım tertemiz"

NJB "tamamen temiz vicdan"

Pavlus "vicdan" terimini Korintlilere mektuplarda sıkça kullanıyor (bkz. Elç. 4:4; 8:7,10,12; 10:25,27,28,29; 2Ko. 1:12; 4:2; 5:11). Neyin caiz neyin uygunsuz olduğunu söyleyen içsel ahlak algısını kastediyor (bkz. Elç. 23:1). Geçmişimiz, kötü tercihlerimiz ya da Tanrı'nın Ruhü vicdanımızı etkileyebilir. Kusursuz bir rehber olmasa bile bireysel inancın sınırlarını koyan odur. Bu yüzden yanlışlıkla da olsa, zayıflıktan da olsa vicdanımıza aykırı davranmak büyük bir inanç sorunudur.

İmanlının vicdanı Tanrı'nın Sözü ve Ruhü'ndan gittikçe daha çok oluşmalıdır (bkz. 1Ti. 3:9). Tanrı imanlıları sahip oldukları ışıkla yargılayacaktır (hem zayıfını hem güçlüsünü, bkz. Rom. 14:1-15:13) ama hepimiz ilave ışık için ve Rab İsa Mesih'i daha iyi tanımak için Kutsal Kitap'a ve Ruh'a açık olmalıyız.

▣ "bugüne dek Tanrı'nın önünde" Pavlus aynı iddiayı 2Ko. 1:12; 2Ti. 1:3'te yapıyor. Göz dikme günahından suçlu olduğunu itiraf ediyor (bkz. Rom. 7:23, Elç. 23:7). Rom. 1-8'deki teolojik iddiası, her insanın yasaya ve vicdana aykırı düştüğü önermesine dayanıyor (bkz. Elç. 3:9-23; 4:15; 5:20).

23:2 "Başkâhin Hananya" İbrani ismi Hananya'ydı. Bu Hananya, Luk. 3:2, Yu. 18:13 ya da Elç. 4:6'daki Hananya değil, MS. 48-59 yıllarında hüküm süren Hirodes Halkida tarafından atanan başka biriydi (Nebadaeus ya da Nedebacus oğlu Hananya, Josephus, *Antiq.* 20.9.2).

Josephus'un yazıları bize bu Başkâhin hakkında epey bilgi veriyor.

1. Başkâhin olduğu tarih, *Antiq.* 20.5.2; *Savaşlar*, 2.12.6.

2. oğluyla birlikte (Ananus) Roma'ya mahkum olarak gönderilme tarihleri, *Antiq.* 20.6.2

3. kardeşiyle birlikte asiler tarafından öldürüldüğü tarih, *Savaşlar* 2.17.9

Filistin'deki Yahudi olaylar ve kişiler konusunda tek antik birincil kaynak Josephus'tur.

▣ "onun ağzına vurmaları için" Bu, Tanrı'ya küfür işaretiydi (bkz. Yu. 18:22).

23:3 "Tanrı sana vuracaktır" Josephus, *Savaşlar* 2.17.9'da bu çok detaylıca anlatılıyor.

▣ **"Seni badanalı duvar"** Burada Pavlus'un ne dediği tam anlaşılmıyor.

1. Yahudiler bu mecazi ikiyüzlülük anlamında kullanırdı (bkz. Mat. 23:27)
2. Hez. 13:10-15'e gönderme olabilir

▣ **"Yasa'yı çiğneyerek"** Bu, Lev. 19:15'e gönderme olabilir. Ayrıca Yu. 7:51'e bakınız.

23:5 "Kardeşler, başkâhin olduğunı bilmiyordum" Pavlus'un bundan habersiz olmasına yönelik şu teoriler ortaya atılmıştır:

1. zayıf görüş
2. birkaç yıl Yerusâlim'de olmadığından Pavlus onu tanıımıyordu
3. Başkâhin resmi kıyafetlerini giymediği için Pavlus onu tanımadı
4. kimin konuştuğunu bilmediği anlamında
5. yakışsız davranışları (yani iğneleme)

▣ **"Nitekim. . . yazılmıştır"** Çık. 22:28'den alıntı yaparak Pavlus Yasa'ya aşina olduğunu ve saygı duyduğunu gösteriyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 23:6-10

“Oradakilerden bir bölümünün Saduki, öbürlerinin de Ferisi mezhebinden olduğunu anlayan Pavlus, Yüksek Kurul'a şöyle seslendi: "Kardeşler, ben özbeöz Ferisi'yim. Ölülerin dirileceği umudunu beslediğim için yargılanmaktayım." 7Pavlus'un bu sözü üzerine Ferisiler'le Sadukiler çekişmeye başladılar, Kurul ikiye bölündü. 8Sadukiler, ölümden diriliş, melek ve ruh yoktur derler; Ferisiler ise bunların hepsine inanırlar. 9Kurul'da büyük bir kargaşalık çıktı. Ferisi mezhebinden bazı din bilginleri kalkıp ateşli bir şekilde, "Bu adamda hiçbir suç görmüyoruz" diye bağrdılar. "Bir ruh ya da bir melek kendisiyle konuşmuşsa, ne olmuş?" 10Çekişme öyle şiddetlendi ki komutan, Pavlus'u parçalayacaklar diye korktu. Askerlerin aşağı inip onu zorla aralarından alarak kaleye götürmelerini buyurdu.

23:6 "anlayan" Pavlus bir Saduki olan bu başkâhinin kendisini adil yargılamayacağını anlamış olabilir.

▣ **"Saduki"** Elç. 4:1'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Ferisi"** Ferisi ailesinde yetişmiş Pavlus da bir zamanlar Ferisi'ydi (bkz. Elç. 26:5; Flp. 3:5-6). Elç. 5:34'teki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Ölülerin dirileceği umudunu beslediğim için yargılanmaktayım"** Pavlus Sadukilerle Ferisilerin üzerinde anlaşamadığı bir teolojik sorunu tartışmaya açtı. Sadukiler ahiret inancını reddediyordu, Ferisiler ise doğruluyordu (bkz. Eyü. 14:14; 19:23-27; Yşa. 25:8; 26:19; Dan. 12:2). Bu sayede kuruldaki iki mezhep birbirine düşürüldü (bkz. Elç. 23:7-10).

23:7 "Kurul ikiye bölündü" Bu terimin temel anlamı "yırılmak"tır (bkz. Luk. 5:36; 23:45). Mecaz anlamda grup içi bölünmeler için kullanılmaya başladı (bkz. Elç. 14:4; 23:7). Bu iki Yahudi mezhep arasındaki ayrılık daima patlak vermeye hazırды. Pavlus yangına körükle gitti.

23:8 "melek ve ruh" 8'inci ayet Luka'nın kaynağına yönelik yaptığı bir yorumdur. Bu ifade iki tür mü yoksa bir tür mü ruhsal varlığın olduğunu ima ediyor? Her ikisinin kökeni Kutsal Kitap'ta belirsizdir, ancak İbr. 1:5,13 ve 14 ikisinin aynı olduğunu ima ediyor.

Sadukiler iyi ve kötü ruhsal varlıklar düalizmini inkar ediyordu (Zerdüş düalizmi). Ferisiler Eski Antlaşma kavramını katı Pers düalizmine evirmiş ve hatta iyi ve kötü meleklerin hiyerarşisini geliştirmişti (her birinin yedi

önderi var). Birinci yüzyıl Yahudi melek bilimine ilişkin bulduğum en iyi kaynak Alfred Edersheim'in yazdığı *İsa Mesih'in Yaşamı ve Tarihsel Bağlamı (Life and Times of Jesus the Messiah)*, Ek 13'tür.

23:9

NASB "büyük bir kargaşa çıktı"

NKJV "sesli bir feryat çıktı"

NRSV "sonra büyük yaygara koptu"

NJB "bağırışma sesleri yükseldi"

Aynı ifade Çık. 12:30'un Septuaginta çevirisinde geçiyor (ayrıca Çık. 3:7; 11:6; Est. 4:3; Yşa. 58:4, 65:19'a da dikkat ediniz). "Haykırış" kelimesi (*kraugē*) Mat. 25:6; Luk. 1:42; Ef. 4:31; İbr. 5:7; Va. 21:4'te de geçiyor. Haykırışın olumlu mu olumsuz mu olduğu yalnızca bağlamdan anlaşılabilir.

Bir diğer duygulu kelime olan "hararetle tartışma" (*diamachomai*), Dan. 10:20'nin Septuaginta çevirisinde kullanılıyor. Pavlus'un sözleri gürültülü, duygulu bir çatışmaya neden olmuştu!

▣ **"din bilginleri"** Bunlar hem sözlü (Talmud) hem yazılı yasanın (Eski Antlaşma) uzmanlarıydı. Çoğu Ferisiydi.

ÖZEL KONU: DİN BİLGİNLERİ

Bu unvan, İbranicede "söylenen bildiri," "yazılı belge/ferman" (KB 766) anlamına gelen isimden geliyor (BDB 706, KB 767). Grekçedeki *grammateus* çevirisi (LXX) genelde yazılı bildiri belirtir. Şu anlamlara gelebilir:

1. eğitimci (Neh. 8)
2. devlet memuru (2Kr. 22:3-13)
3. kaydeden/sekreter (1Ta. 24:6; 2Ta. 34:13; Yer. 36:22)
4. ordu içtima görevlisi (bkz. Hâk. 5:14)
5. dini önder (i.e., Ezr., Ezr. 7:6; Neh. 12:12-13)

Yeni Antlaşma'da sıkça Ferisilerle ilişkilidirler (bkz. Özel Konu: Ferisiler). Bunlar bir bakıma Eski Antlaşma ve Sözlü Gelenekler (yani Talmud) eğitimi almış insanlardı. Onlar Yahudi geleneklerini yorumlayıp günlük hayatta uygulamaya yardımcı olurlardı (bkz. Sirah 39:6). Görünüşe göre din bilginlerine "avukat" da deniyordu (bkz. Mar. 12:28; Luk. 7:30; 10:25; 11:45; 14:3). Ancak doğrulukları (yani Yahudi legalizmi ve töreleri) Tanrı'yla aralarında barış sağlayamazdı (bkz. Mat. 5:20; Rom. 3:19-20; 9:1-5,30-32; 10:1-6; Kol. 2:20-22).

Sinoptik Müjdelerde (Yuhanna onlardan hiç bahsetmez, Yu. 8:3 orijinal değil), onlar sık sık İsa'nın aleyhtarları olarak anlatılır ve görünüşe göre Yeruşalim'den memur olarak geliyorlardı (bkz. Mar. 3:22; 7:1). Fakat bazıları ona olumlu karşılık verdi (bkz. Mat. 8:19).

1. günahkârlarla ve vergi görevlileriyle yemek yeme üzerine zıtlasma, Mar. 2:16; Mat. 9:9-13
2. İsa'nın kötü ruhları kovma yetkisinin kaynağı üzerine zıtlasma, Mar. 3:22
3. İsa'nın günahları bağışlaması üzerine zıtlasma, Mat. 9:3; Luk. 5:21
4. olağanüstü bir belirti talebi, Mat. 12:38
5. el yıkama üzerine zıtlasma (yani törensel yıkanmalar), Mat. 15:1-2; Mar. 7:1-5
6. Yeruşalim'e coşkulu giriş sırasında kalabalığın onayı üzerine zıtlasma, Mat. 21:15
7. İsa'nın onların niyetini kınaması (hürmet ve üstünlük peşinde koşmaları), Mar. 12:38-40
8. İsa'nın onları ikiyüzlülükle ve Musa'nın kürsüsünde oturan kör kılavuz olmakla suçlaması, Mat. 23:1-36

Kutsal Yazı bilgileri sayesinde İsa'yı ilk tanıyıp benimseyenlerin onlar olması gerekirken gelenekleri (bkz. Yşa. 29:13; 6:9-10) onları körleştirmişti! Işık karanlık olduğunda karanlık ne kadar da güçlüdür!

▣ **"Bu adamda"** Bu isim öbeğinin bu bağlamda kullanımı otomatik olarak olumsuz bir ifade olmadığını gösteriyor.

▣ **"konuşmuşsa"** Bu kısmi ya da eksik bir birinci derece koşul cümlesidir. Bu din bilginleri Pavlus'un ruhsal dünyadan bir şeyler gördüğünü iddia ediyordu, ama bunun tam olarak ne olduğundan emin değillerdi. Pavlus'u anında ve şiddetle savunmaları kendi grupları lehine ne kadar taraflı olduklarını gösteriyor. Anlaşılan onlar sözde kaçak bir Ferisi'den çok Sadukilere antipati duyuyordu.

Bu eksik bir gramer yapısı olduğu için Textus Receptus, majüskül Grekçe H, L ve P yazmalarını takiben Elç. 5:39'dan alınan "Tanrı'ya karşı savaşmayalım" ifadesini ekliyor.

23:10 "Askerlerin aşağı inip onu zorla aralarından alarak kaleye götürmelerini buyurdu" Roma hükûmeti Pavlus'un hayatını Yerusâlim'de artık ikinci kez kurtarıyordu. Pavlus'un hükûmeti Tanrı'nın hizmetçisi olarak görmesi hiç şartırcı değil (bkz. Rom. 13). Bu, 2Se. 2:6-7'deki "engelleyen" ile bağlantılı olabilir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 23:11

¹¹O gece Rab Pavlus'a görünüp, "Cesur ol" dedi, "Yerusâlim'de benimle ilgili nasıl tanıklık ettinse, Roma'da da öyle tanıklık etmen gerekir."

23:11 "Rab Pavlus'a görünüp" İşte Pavlus'u cesaretlendirecek bir kişisel görünüm daha (bkz. Elç. 18:9-10; 22:17-19; 27:23-24). Pavlus cesaretsizlikten ve kuşkudan yoksun bir adam değildi.

▣ **"Cesur ol"** Bu bir şimdiki zamanlı etkin emir kipidir. Bu terimin Luka'nın yazılarındaki tek kullanımı budur. Pavlus bunu Luka'ya anlatmış olmalı. İsa bu terimi birkaç kez kullanıyor (bkz. Mat. 9:2,22; 14:27; Yu. 16:33).

▣ **"Roma'da da öyle tanıklık etmen gerekir"** Pavlus'un hapse girmesi, Sezar'ın önüne çıkabilsin diye Tanrı'nın isteğiydi. Müjde Roma'da duyurulacaktır (bkz. Elç. 19:21; 22:21)!

"Gerekir" için Elç. 1:16'daki tam nota bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 23:12-15

¹²Ertesi sabah Yahudiler aralarında gizli bir anlaşma yaptılar. "Pavlus'u öldürmeden bir şey yiyip içerseniz, bize lanet olsun!" diye ant içtiler. ¹³Bu anlaşmaya katılanların sayısı kırkı aşiyordu. ¹⁴Bunlar başkâhinlerle ileri gelenlerin yanına gidip şöyle dediler: "Biz, 'Pavlus'u öldürmeden ağzımıza bir şey koyarsak, bize lanet olsun!' diye ant içtik. ¹⁵Şimdi siz Yüksek Kurul'la birlikte, Pavlus'a ilişkin durumu daha ayrıntılı bir şekilde araştırcağımız gibi, komutanın onu size getirmesini rica edin. Biz de, Pavlus daha Kurul'a gelmeden onu öldürmeye hazır olacağız."

23:12-15 Bu paragraf bize bazı Yahudilerin suikast anlaşması hakkında bilgi veriyor. Bu da Yahudilerin İsa'ya düzenledikleri suikast gibi planlı bir cinayettir (bkz. Elç. 23:21).

23:13 "sayısı kırkı aşiyordu" Kırk sayısı uzun, belirsiz bir zaman süresi anlamına gelen bir Yahudi deyimdir fakat burada insanlar için kullanıldığından muhtemelen düz anlamda söyleniyor. Elç. 1:24'teki Özel Konu: Kutsal Yazılar'da Sembolik Sayılar'a bakınız.

23:14 "başkâhinlerle ileri gelenlerin" Bu, Yüksek Kurul'dan bahsetmenin kısa şeklidir. Elç. 4:5'teki Özel Konu'ya bakınız.

NASB "biz çok ciddi bir ant içtik"

NASB "biz çok büyük bir ant içtik"

NRSV "biz çok sert bir ant içtik"

TEV "çok ciddi bir yemin ettik"

NJB "çok ciddi bir yemin ettik"

Bu çeviriler, kökteş bir deyimsel ifadeyi aktarma girişimleridir: "bir lanetle kendimizi lanetliyoruz." Bu ant içenler Pavlus'u öldüremedi. Acaba aklıktan öldüler mi diye merak ediyorum. Görünüşe göre sözlü gelenekte bu antlardan kurtulmanın bir yolu vardı. Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız:

ÖZEL KONU: TAMAMEN YOK ETMEK (*herem*) VE LANETLEMEK (*anathema*)

I. ESKİ ANTLAŞMA

Bu, İbranicedeki *herem* fiildir (BDB 355 I, KB 353). Tanrı'ya adanmış ve böylece günlük kullanıma uygun olmayacak kadar kutsal hale gelmiş nesnelere için kullanılır (BDB 356, bkz. Lev. 27:21,28,29; Say. 18:14; Yas. 7:26; 13:17; Yşu. 6:17-18; 7:1,11,12,13,15). Aynı kök (BDB 355) "tamamen yok etmek" anlamına gelir (bkz. Yer. 25:9; 50:21,26; 51:3; Çık. 22:20; Lev. 27:28,29; Say. 21:2,3; Yas. 2:34; 3:6; 7:2; 13:15; 20:17).

Bu, "kutsal savaş" terminolojisidir. Yeşu'nun fetihlerinden İsrail için savaşan Tanrı şimdi putperest Yahudiye'ye ve Yeruşalim'e (yani adına konut seçtiği yerin ta kendisi) karşı savaşıyor.

II. YENİ ANTLAŞMA

Yeni Antlaşma'da *anathema* ve ilgili biçimleri birkaç farklı anlamda kullanılıyor.

- A. Tanrı'ya armağan ya da sunu olarak (bkz. Luk. 21:5)
- B. ölüm andı olarak (bkz. Elç. 23:14)
- C. lanet okumak ve ant içmek (bkz. Mar. 14:71)
- D. İsa'yla ilişkili bir lanet formülü (bkz. 1Ko. 12:3)
- E. Tanrı tarafından yargılanmaya ya da yok edilmeye teslim edilen kişi ya da eşya (bkz. Rom. 9:3; 1Ko. 16:22; Gal. 1:8-9)

Yukarıdaki D seçeneği çok tartışmalıdır. 1Ko. 12:3'ten notlarımı buraya ekliyorum:

"İsa lanetlidir" ifadesi şok edicidir. Tanrı için konuştuğunu iddia eden birisi (geleneksel Yahudiler hariç) böyle bir şeyi neden söylesin? *Anathema* teriminin kendisi Eski Antlaşma'ya dayanıyor (yani İbranice *herem*). Kutsal Savaş, yani bir kentin Tanrı'ya vakfedilmesi ve böylece kutsal olması kavramıyla ilişkilidir. Bu, hem insan hem hayvan olmak üzere kentin içindeki her canlının ölmesi gerektiği anlamına geliyordu (bkz. Yşu. 6:17; 7:12). Bu terimin Korint'te nasıl kullanıldığına dair teoriler şunlardır:

1. terim, havra antlarıyla ilgili Yahudi çevrelerde kullanılıyordu (bkz. Elç. 26:11, yani daha sonra hahamların lanet formülleri Hristiyanları havradan uzaklaştırmak için kullanılırdı). Üyeliğini devam ettirmek için Nasıralı İsa'yı inkar etmek ya da lanetlemek gerekirdi.
2. yalnızca Sezar'a "Rab" denmesini gerektiren İmparator tapınmasıyla ilgili Romalı çevrelerde kullanılıyordu
3. bir tarının adını kullanarak insanlara lanet okunulduğu putperest çevrelerde kullanılıyordu Bunun çevirisi "İsa _____'yı lanetlesin" şeklindedir (bkz. 1Ko. 16:22).
4. birileri ifadeyi İsa'nın bizim adımıza Eski Antlaşma lanetini üstlendiği yönündeki teolojik kavramıyla ilişkilendirmiş (bkz. Yas. 21:23; Gal. 3:13).
5. Son Korint araştırmaları (bkz. Bruce Winter, *Pavlus Korint'i Terk Ettikten Sonra (After Paul Left Corinth)*, s. 164, dipnot 1) Korint'teki antik akropolün üzerinde keşfedilen lanet levhalarını belgeliyor. Kutsal Kitap bilginleri "İsa lanetlidir" ifadesinde bir bağlayıcı fiilin ("olmak") olması gerektiğini varsaymıştır ancak bu arkeolojik bulgu Korint'teki bu birinci yüzyıl Roma dönemi lanetlerinde ve 1Ko. 12:3'te böyle bir fiilin bulunmadığını açıkça gösteriyor (tıpkı Yas. 22:15-20'nin Septuaginta çevirisindeki bazı lanetler gibi). Birinci yüzyıl Romalı Korint'teki Hristiyanların defin işlemlerinde lanet formülleri kullandığına dair arkeolojik kanıtlar da var (yani Bizans dönemi, Hristiyanların mezarları üzerinde bulunmuş (J. H. Kent, *The Inscriptions, 1926-50*. Princeton: American School of Classical Studies, 1966, C. 8:3, No. 644).

Korint'teki kilisenin bazı kesimleri İsa'nın adıyla kilisenin diğer üyelerine karşı putperest lanetler okumaya geri dönüyordu. Tek sorun yöntem değil, aynı zamanda nefret dolu güdüleriydi. Bu kilise içindeki gerilimin bir başka örneği de budur. Pavlus onların kiliseyi kuvvetlendirmesini, ıslah etmesini istiyordu; onlarsa kilisenin bir kısmını lanetlemeyi!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 23:16-25

¹⁶Ne var ki, Pavlus'un kızkardeşinin oğlu onların pusu kurduğunu duydu. Varıp kaleye girdi ve haberi Pavlus'a iletti. ¹⁷Yüzbaşılardan birini yanına çağıran Pavlus, "Bu genci komutana götür, kendisine ileteceği bir haber var" dedi. ¹⁸Yüzbaşı, genci alıp komutana götürdü. "Tutuklu Pavlus beni çağırıp bu genci sana getirmemi rica etti. Sana bir söyleyeceği varmış" dedi. ¹⁹Komutan, genci elinden tutup bir yana çekti. "Bana bildirmek istediğin nedir?" diye sordu. ²⁰"Yahudiler sözbirliği ettiler" dedi, "Pavlus'la ilgili durumu daha ayrıntılı bir şekilde araştırmak istiyorlarmış gibi, yarın onu Yüksek Kurul'a götürmeni rica edecekler. ²¹Ama sen onlara kanma! Aralarından kırktan fazla kişi ona pusu kurmuş bekliyor. 'Onu ortadan kaldırmadan bir şey yiyip içerse, bize lanet olsun!' diye ant içtiler. Şimdi hazırlar, senden olumlu bir yanıt gelmesini bekliyorlar." ²²Komutan, "Bunları bana açıkladığımı hiç kimseye söyleme" diye uyardıktan sonra genci salıverdi. ²³Komutan, yüzbaşılardan ikisini yanına çağırıp şöyle dedi: "Akşam saat dokuzda Sezariye'ye hareket etmek üzere iki yüz piyade, yetmiş atlı ve iki yüz mızraklı hazırlayın. ²⁴Ayrıca Pavlus'u bindirip Vali Feliks'in yanına sağ salim ulaştırmak için hayvan sağlayın." ²⁵Sonra şöyle bir mektup yazdı:

23:16 "Pavlus'un kızkardeşinin oğlu" Pavlus'un ailesiyle ilgili çok sorumuz var ancak bu konu tam bir sır. Bu plandan nasıl haber aldığı da bilinmiyor. Belki de o bir Ferisi'ydi.

23:21 Bu saldırıda Romalı bekçiler de öldürülecekti!

23:23 Pavlus'a eşlik edecek birlik ya (1) 200 piyade, 70 süvari ve 200 mızraklı ya da (2) 200 mızraklı ve 70 süvari'di. Grekçe el yazmaların Batı öbeğinde uzun ve betimleyici bir eklenti var (bkz. NKJV).

▣ **"saat dokuzda"** Roma saatine göre bu saat üçtü çünkü Romalılar geceyi 18:00'dan itibaren saymaya başladılar.

▣ **"Sezariye'ye"** Roma'nın işgal kuvvetlerinin Filistin'deki ordugahı buydu.

NASB, NKJV,

NRSV, TEV "mızrakçılar"

NJB "yardımcı kuvvetler"

REB "hafif silahlı askerler"

NASB

(dipnot) "ek binek hayvanları" ya da "yük hayvanları"

NEB "okçu"

Dexiolabos teriminin anlamı belirsizdir. "Sağ tarafta yerleştirilmiş ya da silahlandırılmış birisi" diye çevriliyor (*dexios*). Kastedilen şey

1. bir tür hafif silahlı asker (yay ya da mızrak)
2. sağ tarafta tutuklulara bağlı birisi
3. ikinci bir at tutan birisi
4. kanatta yerleştirilmiş birisi

O kadar çok alternatif var ki günümüzde anlamını kimse tam bilmiyor

23:24 "Feliks'in" Roma tarihçisi Tacitus (*Histories* 5:9, *Annals* 12:54) Antonius Feliks'in gaddar ve şehvetli adlandırıyor. İmparator Claudius'a yakın olan kardeşi Pallas (her ikisi azat edilmiş kölelerdi) sayesinde mevkisi olmuştu. MS. 52-59 yıllarında Filistin valisi olarak görevde bulundu.

23:25 "mektup" Elç. 7:43'teki Özel Konu: Biçim'e (*tupos*) bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 23:26-30

"Klavdius Lisias'tan, Sayın Vali Feliks'e selam. ²⁷Bu adamı Yahudiler yakalamış öldürmek üzereydiler. Ne var ki, kendisinin Roma vatandaşı olduğunu öğrenince askerlerle yetişip onu kurtardım. ²⁸Kendisini neyle suçladıklarını bilmek istediğim için onu Yahudiler'in Yüksek Kurulu'nun önüne çıkarttım. ²⁹Suçlamanın, Yahudiler'in yasasına ilişkin bazı sorunlarla ilgili olduğunu öğrendim. Ölüm ya da hapis cezasını gerektiren herhangi bir suçlama yoktu. ³⁰Bana bu adama karşı bir tuzak kurulduğu bildirilince onu hemen sana gönderdim. Onu suçlayanlara da kendisiyle ilgili şikâyetlerini sana bildirmelerini buyurdum."

23:26-30 Bu, yetkili görevliden Pavlus'un davasına ilişkin talep edilen açıklama mektubuydu (bkz. Elç. 25:12 vd.). Olay akışını Lisias'ı iyi gösterecek şekilde anlatıyor.

23:26 Bu ayette komutanın adını öğreniyoruz.

23:29 Bu ayette de Luka'nın sık sık yaptığı gibi devlet görevlileri önünde suçlanan Hristiyanlığın ve önderlerinin her zaman temize çıktığı ve suçsuz bulunduğu gösteriliyor. Roma'nın "İsa'nın Yolu'ndan" korkacak bir şeyi yoktu.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 23:31-35

³¹Askerler, kendilerine verilen buyruk uyarınca Pavlus'u alıp geceleyin Antipatris'e götürdüler. ³²Ertesi gün, atlıları Pavlus'la birlikte yola devam etmek üzere bırakarak kaleye döndüler. ³³Atlılar Sezariye'ye varınca mektubu valiye verip Pavlus'u teslim ettiler. ³⁴⁻³⁵Vali mektubu okuduktan sonra Pavlus'un hangi ilden olduğunu sordu. Kilikyalı olduğunu öğrenince, "Seni suçlayanlar da gelsin, o zaman seni dinlerim" dedi. Sonra Pavlus'un, Hirodes'in sarayında gözaltında tutulması için buyruk verdi.

23:31 "geceleyin Antipatris'e götürdüler" Bu kent, Büyük Hirodes tarafından inşa edilip babası II. Antipater'in adını taşıyordu. Bu, yaklaşık 50-60 kilometre uzunlukta bir yürüyüştü. Bu kentin tam konumu bilinmiyor. Piyadelerin bu noktada dönme sebebi (bkz. Elç. 23:32)

1. buranın çoğunlukla öteki ulusların bölgesi olması
2. topoğrafyanın açık ve düz, dolayısıyla da baskın riskinin çok düşük olması

23:33 "valiye" Luka, yerel ve Romalı görevlilerin unvanları konusunda hiç hata yapmıyor.

23:34 "hangi ilden olduğunu sordu" Bunun amacı yargı yetkisi olup olmadığını tespit etmektir. Pavlus da bir İmparatorluk eyaletinden geldiği için Feliks davasına bakabilirdi. Roma İmparatorluğu'nda üç yargı alanı vardı:

1. İmparator (Sezar)
2. Senato
3. yerel (Herod'lar gibi)

23:35 "Seni suçlayanlar da gelsin" Bunlar, tapınakta Pavlus'u yasak Yahudi alana bir Grek'i sokmakla suçlayan Asya İli'nden Yahudiler olmalıydı. Onların gelmemesi takipsizlik hükmüyle sonuçlanmalıydı. Ama her zaman olduğu gibi yerel siyaset adalete karıştı!

▣ **"Hirodes'in sarayında gözaltında tutulması"** Romalılar Pavlus'u gözaltında tutarken ona iyi davrandılar (bkz. Elç. 24:23). Pavlus, Hirodes tarafından inşa edilen ve daha önce şahsi konağı olan ama artık bir Roma Ordugâhına çevrilmiş bir sarayda kaldı.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Pavlus'un savunmalarını karşılaştırın ve ortak noktaları listeleyin.
2. Pavlus kendini inançlı bir Yahudi olarak mı görüyordu?
3. Elçilerin İşleri'nden Pavlus'un geniş ailesi hakkında bir bilgi ediniyor muyuz?

ELÇİLERİN İŞLERİ 24

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

ÜBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus'a Açılan Dava 24:1-9	Pavlus İsyana Tahrikle Suçlanıyor 24:1-9	Pavlus Feliks Karşısında 24:1-2a 24:2b-8 24:9	Pavlus'a Açılan Dava 24:1-2a 24:2b-9	Feliks'in Önündeki Dava 24:1-9
Pavlus Kendini Feliks'in Önünde Savunuyor 24:10-21	Feliks'in Önünde Savunma 24:10-21	24:10a 24:10b-21	Pavlus'un Feliks Önündeki Savunması 24:10a 24:10b-16 24:17-21	24:10a Pavlus'un Romalı Vali Önündeki Konuşması 24:10b-13 24:14-16 24:17-21 Pavlus'un Sezariye'deki Tutsaklığı 24:22-23
24:22-23 Pavlus Gözaltında Tutuluyor 24:24-26 24:27	24:22-27	24:22-23 24:24-26 24:27	24:22-23 Pavlus Feliks'le Drusilla'nın Önünde 24:24-26 24:27	24:22-23 24:24-26 24:27

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuyla bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 24:1-2a

¹Bundan beş gün sonra Başkâhin Hananya, bazı ileri gelenler ve Tertullus adlı bir hatip Sezariye'ye gelip Pavlus'la ilgili şikâyetlerini valiye iletiler. ²Pavlus çağrılınca Tertullus suçlamalarına başladı.

24:1 "Baskâhin Hananya" Elç. 23:2'deki tam nota bakınız. Vay canına! Baskâhin'in bizzat kendisi Yerusâlim'den Sezariye'ye geldi. Pavlus gerçekten de onların bedeninde dikendi!

▣ **"gelip"** Yahudiler için Yerusâlim her zaman "yukarıda," tüm diğer coğrafi konumlar ise "aşağıdaydı."

▣ **"ileri gelenler"** Eski Antlaşma'da bu terim yaşlı başlı oymak liderlerini nitelerdi. Sürgün sonrası döneme geldiğinde Yerusâlim'deki zengin, nüfuzlu insanlar için kullanılmaya başladı. Yeni Antlaşma'da Yüksek Kurul sıkça "Baskâhinler, din bilginleri ve ileri gelenler" olarak tarif ediliyor. Bunlar muhtemelen Sadukileri destekleyen Yüksek Kurul üyeleriydi. Ferisiler aralarındayken tapınak liderleri potansiyel sorunu görmüştü (bkz. Elç. 23:6-10).

▣ **"Tertullus"** Bu, tutulan bir avukat (savunucu) ya da hatipti (bkz. NKJV). Grekçedeki *rēma*, yani "söylenen söz" kelimesinin bir biçimidir. Görünüşe göre o, Yüksek Kurul'un davasını Roma hukukunda geçerli bir şekilde, belki de Latince açtı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 24:2b-9

^{2b}"Ey erdemli Feliks!" dedi. "Senin sayende uzun süredir esenlik içinde yaşamaktayız. Aldığın önlemlerle de bu ulusun yararına olumlu gelişmeler kaydedilmiştir. Yaptıklarını, her zaman ve her yerde büyük bir şükranla anıyoruz. ⁴Seni fazla yormak istemiyorum; söyleyeceğimiz birkaç sözü hoşgörüle dinlemeni rica ediyorum. ⁵"Biz şunu anladık ki, bu adam dünyanın her yanında bütün Yahudiler arasında kargaşalık çıkaran bir fesatçı ve Nasrani tarikatının elebaşlarından biridir. ⁶⁻⁸Tapınağı bile kirletmeye kalkıştı. Ama biz onu yakaladık. Onu sorguya çekersen, onunla ilgili bütün suçlamalarımızın doğruluğunu kendisinden öğrenebilirsin." ⁹Oradaki Yahudiler de anlatılanların doğru olduğunu söyleyerek bu suçlamalara katıldılar.

24:2b-4 Bu giriş, pohpohlamak (büyük ihtimalle böyle bir beklenti vardı) bir yana dursun, gerçeklere hiç dayanmıyordu. Feliks acımasız bir adamdı (bkz. Tacitus, *Histories* 5.9 ve *Annals* 12.2). Feliks bu mevkisini, kendisi gibi İmparatorun annesi Antonia (Marcus Antonius'un kızı) Claudius tarafından azat edilmiş kardeşi Pallas'a borçluydu. Daha sonra halkın talebi üzerine onu Nero indirdi (bkz. Josephus, *Savaşlar* 2.12.8-13.7 ve *Antiq.* 20.7.7-8,9).

24:2b "uzun süredir esenlik içinde yaşamaktayız" Bazıları burada Feliks'in *sicarii* (hançerli adamlar) denen aşırı Yahudileri durdurma girişiminden bahsettiğini düşünüyor. Bkz. Josephus'un *Yahudilerin Savaşları (Wars of the Jews)* 2.13.2.

24:5 "Biz şunu anladık ki, bu adam" Luka'nın Elçilerin İşleri boyunca amacı, Roma dünyasına Hristiyanlığa yöneltilen suçlamaların asılsız olduğunu göstermektir. Bu yüzden Luka Roma mahkemelerinin ve yetkililerinin huzuruna çıkışlara bu kadar çok yer veriyor. Pavlus üç şeyden suçlanıyordu:

1. fitneci olmakla
2. yeni bir tarikatın lideri olmakla
3. tapınağı kirletmekle

NASB "gerçek bir baş belası"

NKJV "bir veba"

NRSV "zararlı bir herif"

TEV "tehlikeli bir illet"

NJB "tastamam bir baş belası"

Bu, veba anlamına gelen sözcükten geliyor (bkz. Luk. 21:11). Eski Antlaşma'da (LXX) da veba anlamına geliyordu ama mecazen insan için kullanılıyordu (bkz. Özd. 19:25).

▣ **"dünyanın her yanında"** Bunun kasıtlı bir abartı olduğu kesin ama yine de Pavlus'un diasporadaki hizmetinin etkililiğini övücü mahiyettedir.

▣ **"elebaşlarından"** Bu, "ilk" ve "ayakta durmak" anlamlarından oluşan Grekçe birleşik sözcüktür. Eyü. 15:24'ün Septuaginta çevirisinde kullanılıyor, "birinci dereceden kaptan." Yeni Antlaşma'da bir tek burada geçiyor, Mısır'da keşfedilen Koini papirüslerindeyse hiç geçmiyor.

▣ **"tarikatının"** *Hairesis* terimi ilk başta "ayrılık" ya da "fraksiyon" anlamına geliyordu (düz anlamıyla 'karar vermek'). Zamanla olumsuz bir yan anlam kazandı. Elç. 5:17'de Sadukilere, Elç. 15:5'te de Ferisilere bu terimle hitap ediliyor. Bu bağlamda Elçilerin İşleri'nde Pavlus Hristiyanlığı tarihsel Yahudi inancının ve umudunun ayrılmaz parçası olarak görüyordu (bkz. Elç. 24:14).

▣ **"Nasrani"** Bu terim, Nasıralı İsa'nın takipçileri için kullanılıyor. Bazılarına göre terim Nasıra kentinden geliyor, diğerleriyse terimi bir Mesih unvanı olan *nezar* (BDB 666) ya da "dal" kelimesiyle ilişkilendiriyor (bkz. Yşa. 11:1; 53:2). Elç. 2:22'deki Özel Konu'ya bakınız.

24:6 Elç. 21:28'de Pavlus'a yöneltilen "tapınağı kirletti" suçlamasının "tapınağı kirletmeye kalkıştı" suçlamasına çevrildiğine dikkat ediniz. Savları çürüktü. Asıl sorun Pavlus'un etkili müjdelemesiydi.

24:7 NASB çevirisindeki parantez, majüskül E yazmasında (8'inci yüzyıl) ve 9'uncu yüzyılın başından bazı minüsküllerde bulunan bir metinsel ekleme gösteriyor. Uzun varyant NKJV çevirisinde bulunuyor. Pavlus'a zarar vermek isteyenleri Yahudi liderlerden Lisias'a değiştiriyor gibi gözüküyor.

UBS⁴ eklemeyi dahil etmiyor ve kısa varyanta (P⁷⁴, 8, A, D, bazı Eski Latince, Vulgata, Kıptî ve Gürcü çeşitler) "B" derecesi (hemen hemen kesin) veriyor. UBS³ uzun varyantı içerse de "D" derecesi (çok kuşkulu) veriyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 24:10-21

¹⁰Valinin bir işareti üzerine Pavlus şöyle karşılık verdi: "Senin yıllardan beri bu ulusa yargıçlık ettiğini bildiğim için, kendi savunmamı sevinçle yapıyorum. ¹¹Sen kendin de öğrenebilirsin, tapınmak amacıyla Yeruşalim'e gidişimden bu yana sadece on iki gün geçti. ¹²Beni ne tapınakta, ne havralarda, ne de kentin başka bir yerinde herhangi biriyle tartışırken ya da halkı ayaklandırmaya çalışırken görmüşlerdir. ¹³Şu anda bana yönelttikleri suçlamaları da sana kanıtlayamazlar. ¹⁴Bununla birlikte, sana şunu itiraf edeyim ki, kendilerinin tarikat dedikleri Yol'un bir izleyicisi olarak atalarımızın Tanrısı'na kulluk ediyorum. Kutsal Yasa'da ve peygamberlerin kitaplarında yazılı her şeye inanıyorum. ¹⁵Aynı bu adamların kabul ettiği gibi, hem doğru kişilerin hem doğru olmayanların ölümden dirileceğine dair Tanrı'ya umut bağladım. ¹⁶Bu nedenle ben gerek Tanrı, gerek insanlar önünde vicdanımı temiz tutmaya her zaman özen gösteriyorum. ¹⁷Uzun yıllar sonra, ulusuma bağışlar getirmek ve adaklar sunmak için Yeruşalim'e geldim. ¹⁸Beni tapınakta adaklar sunarken buldukları zaman arınmış durumdaydım. Çevremde ne bir kalabalık ne de karışıklık vardı. Ancak orada Asya İli'nden bazı Yahudiler bulunuyordu. ¹⁹Onların bana karşı bir diyecekleri varsa, senin önüne çıkıp suçlamalarını belirtmeleri gerekir. ²⁰Buradakiler de, Yüksek Kurul'un önündeki duruşmam sırasında bende ne suç bulduklarını açıklasınlar. ²¹Önlerine çıkarıldığımda, 'Bugün, ölümlerin dirilişi konusunda tarafınızdan yargılanmaktayım' diye seslenmişim. Olsa olsa beni bu konuda suçlayabilirler."

24:10 Yüksek Kurul'un hatibi resmi bir giriş yaptığı için (büyük ihtimalle kültürel beklenti buydu) Pavlus da aynısını yapıyor.

▣ **"savunmamı"** "Özür" terimi bu Grekçe kelimedenden geliyor. İlk başta mahkemede sözlü yasal savunma anlamına geliyordu.

24:11-12 Pavlus Yeruşalim'de halk önünde yaptıklarının hiç de anormal ve tartışmalı olmadığını savunuyor. Tapınağı kirletmekle suçlanmıştı fakat aslında kabul edilebilir bir ritüel gerçekleştiriyordu.

24:14 "Yol'un" Bu, İsa'nın Tanrı'ya giden yol olduğunu (Yu. 14:6) ve yaşam tarzı paydaşlığını (bkz. Elç. 9:2; 19:9,23; 22:4; 24:22 ve muhtemelen 18:25-26) vurgulayan, Hristiyanlara ait bir unvandı.

▣ **"atalarımızın Tanrısı'na kulluk ediyorum"** Pavlus bu ayette İsa hakkında öğrettiklerinin Eski Antlaşma'ya hiçbir şekilde ters düşmediğini açıkça savunuyor. İsa, İsrail'in umutlarının ve vaatlerinin yerine getirilişidir. Hristiyanlığı yeni ve farklı bir şey olarak değil, bir tamamlama olarak görüyor (bkz. Mat. 5:17-19'da İsa).

▣ **"Yasa'da. . .peygamberlerin"** Bunlar, Eski Antlaşma kanonunun üç bölümünden ikisidir:

1. Tevrat (Yasa) — Yaratılış - Yasa'nın Tekrarı
2. Peygamberler

- a. eski peygamberler — Yeşu - Krallar (Rut hariç)
 - b. sonraki peygamberler — Yeşaya - Malaki (Ağıtlar ve Daniel hariç)
3. Yazılar
- a. megilot — Rut, Ester, Vaiz, Ezgiler Ezgisi ve Ağıtlar
 - b. bilgelik literatürü — Eyüp, Mezmurlar, Süleyman'ın Özdeyişleri
 - c. sürgün sonrası tarih — 1. ve 2. Tarihler, Ezra ve Nehemya

24:15 "Aynı bu adamların kabul ettiği. . Tanrı'ya umut bağladım" Pavlus dini yöneliminin kendisini suçlayanları aynı olduğunu (bkz. Elç. 24:16), sadece diriliş görüşünün farklı olduğunu iddia ediyor. Pavlus anlaşmazlığın Yahudilik bünyesindeki teolojik sorunlar yüzünden olduğunu göstererek kendini savunmaya çalışıyor. Roma bu sorunlara hiç karışmak istemiyordu.

"Umut" için Elç. 2:25'teki ÖZEL KONU: UMUT'a bakınız.

▣ **"hem doğru kişilerin hem doğru olmayanların ölümden dirileceğine dair"** Bu, Ferisilerin teolojisini kastediyor, tapınağın Saduki önderlerini değil. Josephus, *Antiq.* 18.1.3, bazı Ferisilerin kötülerin ölümden dirilmeyeceğine inandığını iddia ediyor (yok olma doktrinine daha çağdaş bakış için bkz. Edward Fudge, *Tüketen Ateş (The Fire That Consumes)*). Kutsal Kitap bu genel diriliş kavramıyla dolup taşıyor (bkz. Yşa. 25:8; Dan. 12:2; Mat. 25:46; Yu. 5:29; Rom. 2:6-11; Va. 20:11-15). Pavlus Hristiyanlığı Eski Antlaşma'nın doğal tamamlanışı olarak görüyordu (bkz. Mat. 5:17-19). Hristiyanlık yeni bir şey değildi!

24:16 "vicdanımı temiz tutmaya her zaman özen gösteriyorum" Aynı ifade Elç. 23:1-2'de Başkâhin'in damarına basmıştı. Pavlus bunu onun huzurunda tekrar söylüyor. 1Ko. 9:24-27'deki kişisel çaba incelemesine benziyor. Feliks'e vaaz ettiği özdenetim (bkz. Elç. 24:25), başarması ve sürdürülmesi kolay bir şey değildi. Özdenetim Gal. 5:22'de Ruh'un ürünlerinden biridir, hatta ürün listesinin doruğudur.

24:17 "ulusuma bağışlar getirmek. . için" "Bağış" için Elç. 3:2'deki Özel Konu'ya bakınız. Burada büyük ihtimalle öteki ulusların kiliselerinin Yerusâlim kilisesine sağladığı katkıdan bahsediyor (bkz. Rom. 15:25-27; 1Ko. 16:1-4; 2Ko. 8-9). Elç. 21:15 vd. ayetlerde bahsinin geçilmemesi şaşırtıcıdır. Bu, bağışın Yerusâlim kilisesi tarafından iyi karşılanmadığına dair işaret olabilir (bkz. James D. G. Dunn, *Yeni Antlaşma'da Birlik ve Çeşitlilik (Unity and Diversity in the New Testament)*). Algıya yerleşmiş ırkçılıkla başa çıkmak imanlılar için bile zordur.

▣ **"ve adaklar sunmak için"** Bununla kastedilen

1. Pavlus'un zamanla sınırlı Rab'be adanmışlık vaadinin bitişi (bkz. Elç. 21:24)
2. başkalarının Rab'be adanmışlık vaatlerinin masrafını karşılaması (bkz. Elç. 21:24)

Bu ifade, "sadaka getirmek" ile dil bilimsel açıdan bağlantılı gözükteği için her ikisi de kilisenin sunuları yerine Yahudi törelerini kastediyor olabilir.

24:18 "Beni tapınakta adaklar sunarken buldukları zaman arınmış durumdaydım" Bu Yahudi töre prosedürünü Yakup'la kilise ihtiyarları teşvik etmişti (bkz. Elç. 21:17-26). Amaçları, kilisedeki legalist Yahudi imanlıları yatıştırmaktı fakat bunun yerine Asya İli'nden Grek dilli Yahudileri kızdırdılar.

24:18-19 "Asya İli'nden bazı Yahudiler. . belirtmeleri gerekir" Bu, Pavlus'un savunmasında önemli bir yasal husustu (bkz. Elç. 24:19). Görgü tanığını suçlayanlar mahkemeye gelmemişti! Pavlus'u dünya çapında fesatlıkla suçlayanların görgüye dayalı delilleri yoktu (bkz. Elç. 24:20)!

Asya İli, o dönem Küçük Asya adlandırılan güney ve batı Türkiye bölgesinden gelen Yahudi insanlara coğrafi göndermedir.

24:19b "varsa" Bu bir dördüncü sınıf koşul cümlesidir, en düşük olasılığı olan ihtimali ifade etmenin yoludur. A. T. Robertson, *Yeni Antlaşma'da Sözel Resimler (Word Pictures in the New Testament)*, s. 420'de buna ikinci sınıf sonucu olan karışık şartlı deniyor (ancak bunlar yok, Elç. 24:19a). *Dil Bilgisi (Grammar)* kitabında (p. 1022) Luka'nın yazılarındaki diğer karışık şartlı cümleleri listeliyor (bkz. Luk. 17:6 ve Elç. 8:31).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 24:22-23

²²İsa'nın yoluna ilişkin derin bilgisi olan Feliks duruşmayı başka bir güne ertelerken, "Davanızla ilgili kararımı komutan Lisias gelince veririm" dedi. ²³Oradaki yüzbaşıya da Pavlus'u gözaltında tutmasını, ama kendisine biraz serbestlik tanınmasını, ona yardımda bulunmak isteyen dostlarından hiçbirine engel olmamasını buyurdu.

24:22 Görünüşe göre Feliks İsa ve Hristiyanlık hakkında duymuştu. Muhtemelen Romalı yetkili olarak atanacağı yerel durum konusunda bilgilendirilmişti.

Feliks'in eşi Yahudi'ydi (bkz. Elç. 24:24), dolayısıyla Yahudilik öğretisini deneyimleyerek öğrenme fırsatına sahipti. Yol, Yahudiliğin bir tarikatı olarak ve dolayısıyla Roma İmparatorluğu'nun "yasal" dinlerinden biri olarak görülüyordu.

24:23 Bu, Feliks'in Pavlus'u bir tehdit olarak görmediğini ve ona biraz serbestlik ve erişim tanıdığını gösteriyor. İşte Hristiyanlığı bir siyasi sorun olarak algılamayan bir Romalı yetkili daha. Luka'nın Müjdesi'ni yazma amaçlarından biri şüphesiz ki buydu!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 24:24-27

²⁴Birkaç gün sonra Feliks, Yahudi olan karısı Drusilla ile birlikte geldi, Pavlus'u çağırarak Mesih İsa'ya olan inancı konusunda onu dinledi. ²⁵Pavlus doğruluk, özdenetim ve gelecek olan yargı gününden söz edince Feliks korkuya kapıldı. "Şimdilik gidebilirsin" dedi, "Fırsat bulunca seni yine çağırırım." ²⁶Bir yandan da Pavlus'un kendisine rüşvet vereceğini umuyordu. Bu nedenle onu sık sık çağırır, onunla sohbet ederdi. ²⁷İki yıl dolunca görevini Porkius Festus'a devreden Feliks, Yahudiler'in gönlünü kazanmak amacıyla Pavlus'u hapiste bıraktı.

24:24 "Drusilla" Anlaşılan bu, I. Hirodes Agrippa'nın en küçük ve en güzel kızıydı ve Berniki'yle II. Agrippa'nın kardeşiydi. Emesa Kralı Azizus'tan aldığı Drusilla, Feliks'in üçüncü eşi (bkz. Josephus, *Antiq.* 20.7.2).

NASB, NRSV,
TEV, NJB "Mesih İsa"
NKJV "Mesih"

1 numaralı seçenek P⁷⁴, s*, B, E yazmalarında ve Eski Latince, Vulgata çeşitlerinde bulunuyor. Kısa varyant ise s̄c, A, C yazmalarında ve Peshitta ile Kıptî çeşitlerde bulunuyor. UBS⁴ uzun varyanta "B" derecesi (hemen hemen kesin) veriyor.

▣ **"inancı"** Bu, çok önemli bir teolojik sözcüktür. Elç. 2:40, 3:16 ve 6:5'teki Özel Konular'a bakınız. Bu teolojik terimlerin Koini Grekçesinde Grek kullanımı değil, Septuaginta'yı baz aldığını unutmayın. Luka Septuaginta'yı iyi biliyor. Kilisenin Eski Antlaşma'sıydı.

24:24-25 Pavlus Feliks'le Drusilla'ya Müjde'yi sık sık duyurdu (bkz. Elç. 24:26b). İsa'nın yapmasını istediği tam da buydu (bkz. Elç. 9:15). Feliks ikna olmuştu fakat aynı zamanda açgözlüydü (Pavlus'un ona rüşvet vermesini istiyordu) ve kararını erteledi (bkz. Elç. 24:26).

24:26 Görünüşe göre Pavlus'un bu hapis döneminde bir para kaynağı vardı. Muhtemelen bu ya (1) kişisel miras ya da (2) kiliselerin yardımındaydı (ör. Filipi ya da Selanik). Feliks Pavlus'u sık sık yanına çağırırdı ama onu dinlemek için değil, rüşvet alacağını umarak yapardı bunu.

24:27 "İki yıl dolunca" Birçoklarının kanaatine Luka, Müjdesi için gereken bilgileri Filistin'dekilerin görgü tanıklığından bu zaman zarfında topladı (bkz. Luk. 1:1-4). Pavlus gibi agresif bir adam için bu cesaret kırıcı bir dönem olmalıydı! Lakin o, rüşvet yoluyla özgürlük kazanmaya çalışmadı. Tanrı'nın isteğinde olduğunu biliyordu.

▣ **"Porkius Festus"** Suetonius ve Tacitus adlı Roma tarihçileri, memuriyet süresinin başlangıç tarihi konusunda biraz anlaşmazlık içindeler. Feliks MS. 55'te yargılandı ama o yıl mı yoksa MS. 59'da mı suçlu bulunup indirildiği bilinmiyor. Festus MS. 62'de, hâlâ görevdeyken öldü (bkz. Josephus, *Antiq.* 20.9.1). Hakkında az bilgi var (bkz. Josephus, *Antiq.* 20.8.9-10; *Savaşlar* 2.14.1).

▣ **"Feliks. . .Pavlus'u hapiste bıraktı"** Yönetim değişikliği sırasında tüm mahpusların salıverilmesi adetti. Bu ayet, Filistin'deki siyasi durumu ve Romalı liderlerin zayıflığıyla beraber Yüksek Kurul'un gücünü gösteriyor.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. "Nasrani" teriminin anlamı nedir?
2. Elçilerin İşleri'nde kilisenin ilk adının "Yol" olması ne anlama geliyor?
3. Elç. 24:15'in anlamını açıklayın.

ELÇİLERİN İŞLERİ 25

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus Sezar'a Başvuruyor 25:1-5 25:6-12	Pavlus Sezar'a Başvuruyor 25:1-12	İmparatora Başvuru 25:1-5 25:6-12	Pavlus İmparatora Başvuruyor 25:1-5 25:6-8 25:9 25:10-11 25:12	Pavlus Sezar'a Başvuruyor 25:1-5 25:6-12
Pavlus Agrippa'yla Berniki'nin Karşısına Çıkarılıyor 25:13-22 25:23-27	Pavlus Agrippa'nın Önünde 25:13-27	Pavlus'un Agrippa Önündeki Savunması (25:13-26:32) 25:13-22 25:23-27	Pavlus Agrippa'yla Berniki'nin Önünde 25:13-21 25:22a 25:22b 25:23-27	Pavlus Kral Agrippa'nın Önüne Çıkıyor 25:13-22 25:23-26:1

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 25:1-5

¹Eyalete vardıktan üç gün sonra Festus, Sezariye'den Yerusolim'e gitti. ²⁻³Başkâhinlerle Yahudiler'in ileri gelenleri, Pavlus'la ilgili şikâyetlerini ona açıkladılar. Festus'tan kendilerine bir iyilikte bulunmasını isteyerek Pavlus'u Yerusolim'e getirtmesi için yalvardılar. Bu arada pusu kurup Pavlus'u yolda öldüreceklerdi. ⁴⁻⁵Festus ise Pavlus'un Sezariye'de tutuklu bulunduğunu, kendisinin de yakında oraya gideceğini söyleyerek, "Aranızda yetkili olanlar benimle gelsinler; bu adam yanlış bir şey yapmışsa, ona karşı suç duyurusunda bulunsunlar" dedi.

25:1 "Festus" Bu, Feliks'in ardıydı. Festus daha şerefli biriydi ancak belli ki aynı siyasi baskı altında ve zihniyetteydi. İki yıl görev başında bulunduktan sonra MS. 62'de daha görevdeyken öldü (bkz. Josephus, *Antiq.* 20.8.9).

▣ **"üç gün sonra"** Bu, Yahudi önderlerin Pavlus konusunda ne kadar hınçlı ve inatçı olduklarını gösteriyor. Festus da en baştan iyi bir izlenim bırakmak istiyordu.

25:2 "Başkâhinlerle Yahudiler'in ileri gelenleri" Bu, 70 Yerusolimli Yahudi önderden oluşan Yüksek Kurul'u kastediyor olabilir. Bunlar hem siyasette hem dinde Yahudilerin en yüksek yargı organını oluşturuyordu. Elç. 4:5'teki Özel Konu'ya bakınız. Lakin burada yeni Romalı valiyle tanışıp iyi bir ilişkinin temelini atmaya can atan diğer zengin ve seçkin Yerusolim vatandaşlarından da söz ediyor olabilir.

Her iki grubu da kastediyor olabilir. İki yıl sonrasında Ishmael ben Fabus (MS. 56-62) adında yeni bir başkâhin vardı. O da kendini ispatlamak istiyordu ve bunu yapmanın iyi bir yolu, Pavlus gibi kaçak bir Ferisi'ye saldırmaktı.

▣ **"yalvardılar"** Bu bir bitmemiş zamanlı etkin haber kipidir. Tekrar tekrar rica ettiler.

25:3 Bu, dini liderlerin Pavlus'a karşı beslediği düşmanlığın belirtisidir. Pavlus'u bir iç düşman olarak görüyorlardı!

▣ **"Bu arada pusu kurup Pavlus'u yolda öldüreceklerdi"** Yahudi önderlerin taktikleri değişmemişti (bkz. Elç. 23:12-15).

25:5 "yapmışsa" Bu, yazarın bakış açısından ya da onun amaçları doğrultusunda doğru olduğu varsayılan birinci sınıf şartlı cümledir (bkz. A. T. Robertson, *Yeni Antlaşma'da Sözel Resimler (Word Pictures in the New Testament)*, C. 3, s. 429). East Texas Baptist Üniversitesi'nde Koini Grekçesi uzmanı Dr. Bruce Tankersley, koşul tümceciğinde fiil bulunmadığından bunun üçüncü sınıf olabileceğini söylüyor. Festus Pavlus'un suçlu olduğunu varsaydı. Yoksa Yerusâlim önderleri neden bu kadar ısrarcı, vazgeçmez olsun?

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 25:6-12

6Festus, onların arasında sadece sekiz on gün kadar kaldı; sonra Sezariye'ye döndü. Ertesi gün yargı kürsüsüne oturarak Pavlus'un getirilmesini buyurdu. **7**Pavlus içeri girince, Yerusâlim'den gelen Yahudiler çevresini sardılar ve kanıtlayamadıkları birçok ağır suçlamada bulundular. **8**Pavlus, "Ne Yahudiler'in yasasına, ne tapınağa, ne de Sezar'a karşı hiçbir günah işlemedim" diyerek kendini savundu. **9**Yahudiler'in gönlünü kazanmak isteyen Festus, Pavlus'a şöyle karşılık verdi: "Yerusâlim'e gidip orada benim önümde bu konularda yargılanmak ister misin?" **10**Pavlus, "Ben Sezar'ın yargı kürsüsü önünde durmaktayım" dedi, "Burada yargılanmam gerekir. Sen de çok iyi biliyorsun ki, Yahudiler'e karşı hiçbir suç işlemedim. **11**Şayet suçum varsa, ölüm cezasını gerektirecek bir şey yapmışsam, ölmekten çekinmem. Yok eğer bunların bana karşı yaptığı suçlamalar asılsız ise, hiç kimse beni onların eline teslim edemez. Davamın Sezar'a iletilmesini istiyorum." **12**Festus, danışma kuruluyla görüşükten sonra şu yanıtı verdi: "Davamı Sezar'a ilettin, Sezar'a gideceksin."

25:6-9 Bu olaylar Pavlus'a Festus'tan adalet ummaması gerektiğini gösterdi. Onu Yerusâlim'de ne karşılayacağını biliyordu (bkz. Elç. 25:3). Ayrıca İsa'nın ondan Roma'ya gitmesini istediğini de biliyordu (bkz. Elç. 9:15).

25:6 "onların arasında sadece sekiz on gün kadar kaldı" Tahminime göre Yahudi önderler Festus'a ziyafet çekti. Tüm Romalı yetkilileri manipüle ediyorlardı.

25:8 Pavlus, şunlar karşısında tüm suçlamalardan suçsuz olduğunu savunuyor:

1. Musa'nın Yasası (bkz. Elç. 21:21,28)
2. tapınak (bkz. Elç. 21:28; 24:6)
3. Sezar (bkz. Elç. 16:21; 17:7)

Elç. 6:13-14'te İstefanos'un suçlamaları tamı tamına 1 ve 2 numaraydı.

25:10-11 Pavlus zaten doğru otoritenin önünde ve doğru yerde olduğunu ifade ediyor. Luka Elç. 25:11'de Pavlus'un Sezar'a resmi başvurusunu kaleme alıyor.

Sezar'a başvurma hakkı ilk olarak MÖ. 30 yılında Octavianus ile başlatıldı (bkz. Dio Cassius, *History*, 51,19). Bu ilk hüküm, Sezar'a başvuran herhangi Roma vatandaşının körleştirilmesini, kamçılanmasını ve işkence görmesini yasaklamak üzere genişletildi (bkz. Pavlus, *Sententiae* 5.26.1).

N. Sherwin-White'in kaleme aldığı *Yeni Antlaşma'da Roma Toplumunu ve Roma Hukuku (Roman Society and Roman Law in the New Testament)*, "dördüncü ders: Pavlus Feliks'in ve Festus'un Önünde," s. 48-70'te birinci yüzyıl Roma hukukunun güzel bir incelemesi var.

25:11 "Varsa. . .yapmışsam" Bunlar, yazarın bakış açısından ya da onun amacı doğrultusunda doğru oldukları varsayılan birinci sınıf şartlı cümlelerdir. Bu iki kullanım, bağlam içerisinde bu dil bilimsel yapının önemli bir noktaya değinmek için nasıl kullanıldığını gösteriyor. İlk gerçeklere göre yanlış (ama aynı şart Elç. 25:5'te Feliks tarafından kullanılıyor); ikincisiyse gerçeklere göre doğru.

▣ **"ölmekten çekinmem"** Pavlus, devletin gücünü tanıyordu (bkz. Rom. 13:4). Eski Antlaşma'nın idam cezasına bakış açısı Yar. 9:6'da görülebilir. İdam cezası üzerine enteresan bir inceleme için *Kutsal Kitap'ın Zor Sözleri (Hard Sayings of the Bible)*, s. 114-116'ya bakınız.

NASB, TEV "beni onların eline kimse veremez"
NKJV "beni onlara kimse teslim edemez"
NRSV "beni onlara kimse teslim edemez"
NJB "kimsenin beni onlara teslim etme hakkı yoktur"

Charizomai terimi basitçe "tatmin etmek" ya da "hatır için bahşetmek" anlamına geliyor. Pavlus Festus'un kendisini Yahudi önderlere teslim ederek onları etkilemeye çalıştığını anlamıştı!

Ancak Festus, Julius Sezar'ın çıkardığı bir fermana riayet etmeye çalışıyor da olabilir (bkz. Josephus, *Antiq.* 14.10.2), bu da Filistin'deki Romalı yetkilileri başkâhinin arzularına mahal vermeye itmiştir.

▣ **"Davamın Sezar'a iletilmesini istiyorum"** Bu, her Roma vatandaşının idam cezası durumlarındaki yasal hakkıydı (Küçük Plinius, Mektuplar 10.96). Tarihin bu noktasında Sezar Nero'ydu (MS. 54-68).

25:12 "danışma kuruluyla" Bu, Festus'un Roma hukuku uzmanlarını kastediyor, Yahudi önderleri değil.

Elç. 25:13-26:32'ye DAİR İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

ARKA PLAN

A. II. Hirodes Agrippa (Marcus Julius Agrippa)

1. I. Hirodes Agrippa'nın oğlu (bkz. Elç. 12), Büyük Hirodes'in torunuydu. Yahudiye'nin siyasi yöneticisiydi, Tapınak ve Kâhinlik onun kontrolündeydi (MS. 41-44).
2. Roma'da eğitim görmüştü ve Roma yanlısıydı. MS. 70'teki Yahudi savaşından sonra Roma'ya dönüp MS. 100 tarihinde orada öldü.
3. 17 yaşındayken babası öldü ancak kendisi tahta geçmek için henüz çok gençti.
4. II. Agrippa'nın amcası ve Kuzey Filistin'de Halkida adlı küçük bir krallığın kralı Hirodes Halkida MS. 50'de öldü ve II. Agrippa krallığını İmparator Claudius'tan teslim aldı. Ayrıca Tapınağın ve Başkâhinliğin kontrolü ona verildi.
5. MS. 53'te küçük krallığını Hirodes Filipus'un (İturreya ve Trahonitis) ve Lisaniyas'ın (Avilini) tetraşileriyle takas etti.
6. Daha sonra İmparator Nero Celile Gölü etrafındaki bazı kentleri ve köyleri denetimi altına aldı. Başkenti Sezariye Filipi'ydi. Buranın adını Neronias olarak değiştirdi.
7. Tarihsel kaynaklar için bkz.:
 - a. Josephus *Yahudilerin Savaşları (Jewish Wars)* 2.12.1,7-8; 15,1; 16,4; 7.5.1
 - b. Flavius Josephus'un *Yahudilerin Antikîterleri (Antiquities of the Jews)* 19.9.2; 20.5.2; 6,5; 7,1; 8,4; 9,6.

B. Berniki

1. I. Hirodes Agrippa'nın en büyük kızıydı.
2. II. Agrippa'nın kardeşiydi ve belirli bir süreliğine onunla ensest ilişkisi içerisinde olmuş olabilir (bu, söylentiden ibaret, kanıtı yok). Sonrasında İmparator Titus komutanken onun metresiydi. Yerusâlim'i ve Tapınağı MS. 70'te yerle bir eden Romalı komutan buydu.
3. Drusilla'nın kız kardeşiydi (bkz. Elç. 24:24).

4. I. Hirodes Agrippa'nın kardeşi, kendi amcası olan Hirodes Halkida'yla evliydi fakat dul kalınca erkek kardeşinin yanına taşındı.
5. Sonrasında Kilikya Kralı Polemon'la evlendi ancak onu terk ederek "Kral" unvanını yeni kazanmış kardeşine döndü.
6. İmparator Vespasianus'un metresiydi.
7. Tarihsel kaynaklar:
 - a. Josephus, *Yahudilerin Savaşları (Jewish Wars)* 2.1.6; 15.1; 17,1.
 - b. Flavius Josephus, *Yahudilerin Antikiteleleri (Antiquities of the Jews)* 19.9.1; 15.1; 20.1.3
 - c. Tacitus, *Tarih (History)* 2,2
 - d. Suetonius, *Titus'un Yaşamı 7 (Life of Titus)*
 - e. Dio Cassius, *Tarihler (Histories)* 65.15; 66.18
 - f. Juvenal, *Hiciv (Satire)* 61.156-157

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 25:13-22

¹³Birkaç gün sonra Kral Agrippa ile Berniki, Festus'a bir nezaket ziyaretinde bulunmak üzere Sezariye'ye geldiler. ¹⁴Bir süre orada kaldılar. Bu arada Festus, Pavlus'la ilgili durumu krala anlattı. "Feliks'in tutuklu olarak bıraktığı bir adam var" dedi. ¹⁵Yeruşalim'de bulunduğum sırada Yahudiler'in başkâhinleriyle ileri gelenleri, onunla ilgili şikâyetlerini açıkladılar, onu cezalandırmamı istediler. ¹⁶"Ben onlara, 'Herhangi bir sanığı, kendisini suçlayanlarla yüzleştirmeden, kendisine yöneltilen ithamlarla ilgili olarak savunma fırsatı vermeden, onu suçlayanların eline teslim etmek Romalılar'ın geleneğine aykırıdır' dedim. ¹⁷Onlar benimle buraya gelince, hiç vakit kaybetmeden, ertesi gün yargı kürsüsüne oturup adamın getirilmesini buyurdum. ¹⁸Ne var ki, kalkıp konuşan davacılar ona, beklediğim türden kötülüklerle ilgili hiçbir suçlama yöneltmediler. ¹⁹Ancak onunla çekiştikleri bazı sorunlar vardı. Bunlar, kendi dinlerine ve ölmüş de Pavlus'un iddiasına göre yaşamakta olan İsa adındaki birine ilişkin konulardı. ²⁰Bunları nasıl soruşturacağımı bilemediğim için Pavlus'a, Yeruşalim'e gidip orada bu konularda yargılanmaya razı olup olmayacağını sordum. ²¹Ama kendisi davasını İmparator'a iletti, İmparator'un kararına dek tutuklu kalmak istedi. Ben de onu İmparator'a göndereceğim zamana kadar tutuklu kalmasını buyurdum." ²²Agrippa Festus'a, "Ben de bu adamı dinlemek isterdim" dedi. Festus da, "Yarın onu dinlersin" dedi.

25:13 "Kral Agrippa" Bu, Drusilla'yla Berniki'nin kardeşi II. Agrippa'ydı. Agrippa Roma'da eğitim görmüştü ve Roma'nın politikalarına ve programlarına çok sadıktı.

ÖZEL KONU: BERNİKİ

1. I. Hirodes Agrippa'nın en büyük kızıydı (MS. 28 doğumlu).
2. II. Agrippa'nın kardeşiydi ve belirli bir süreliğine onunla ensest ilişkisi içerisindeydi. Sonrasında İmparator Titus komutanken onun metresiydi.
3. Ayrıca Feliks'in üçüncü karısı, Drusilla'nın kız kardeşiydi.
4. I. Hirodes Agrippa'nın kardeşi, kendi amcası olan Hirodes Halkida'yla evliydi fakat dul kalınca erkek kardeşinin yanına taşındı.
5. Sonrasında Kilikya Kralı Polemon'la evlendi ancak onu terk ederek "Kral" unvanını yeni kazanmış kardeşine döndü.
6. Hem İmparator Vespasianus'un hem de Titus'un metresiydi.
7. Tarihsel kaynaklar için bkz.:
 - a. Josephus, *Yahudilerin Savaşları (Jewish Wars)* 2.11.6; 15.1; 17,1.
 - b. Josephus, *Yahudilerin Antikiteleleri (Antiquities of the Jews)* 19.9.1; 15.1; 20.1:3
 - c. Tacitus, *Geçmiş (History)* 2:2
 - d. Suetonius, *Titus'un Yaşamı 7 (Life of Titus 7)*

- e. Dio Cassius, *Tarihler (Histories)* 65.15; 66.18
f. Juvenal, *Hiciv (Satire)* 61.156-157

25:13-19 Bu da Luka'nın edebi ve teolojik amaçlarından birini açıklıyor: Hristiyanlığın Roma için siyasi bir tehdit oluşturmadığını göstermek (bkz. Elç. 25:25). Birinci yüzyılın başında Hristiyanlık, Roma'da yasal bir din kabul edilen Yahudiliğe bağlı bir tarikat olarak görülüyordu. Roma, Yahudi dini tarikatların kavgalarına hiç bulaşmak istemiyordu.

25:18 "beklediğim türden kötülüklerle ilgili hiçbir suçlama yöneltmediler" Bu, Yahudi muhalefetin şiddetini ve doğasını gösteriyor. Siyasi bir muhalefet değildi, diniydi.

NASB, NRSV,	
NJB, NIV	"suçlar"
NKJV	"böyle şeyler"
TEV	"kötü suçlar"
REB	"suçlamalar"
NET Bible	"kötü ameller"
ASV	"kötü şeyler"

Birkaç çeşit var.

1. *ponērōn* – $\kappa\iota^2$, B, E yazmalarında "kötü şeyler" anlamında genitif çoğul (bkz. Elç. 28:21)
2. *ponērau* – P⁷⁴, A, C* yazmalarında akuzatif cinsiz tekil
3. *ponēra* – κ^* , C² yazmalarında akuzatif cinsiz çoğul
4. eksik – L, P ve yazmalarında bazı "Lectionary" denilen öğreti kitapları (bkz. NKJV)

UBS⁴, 1 numarayı metne dahil ediyor ve "C" derecesi (karar vermekte zorlanma) veriyor.

Feliks suçlamaların ciddi olmamasına ve yasal konuyla değil, Yahudi din meseleleriyle ilgili olmasına şaşırmişti.

25:19 "dinlerine" Bu, "korku" ve "tanrılar"dan oluşan bir birleşik terim. Bu terim "batıl inanç" anlamına gelebiliyor. Romalı liderler de Yahudi dininin tam da bu olduğunu düşünüyordu. Lakin Festus, yüksek rütbeli Yahudi memurlarının onurunu kırmak istemezdi, bu yüzden belirsiz bir terim kullandı (Pavlus da öyle, Elç. 17:22).

18-19'uncu ayetler Roma adaletinin ne Pavlus'ta ne de Hristiyanlık'ta hata bulmadığını bir daha gösteriyor.

▣ **"ölmüş de Pavlus'un iddiasına göre yaşamakta olan İsa adındaki birine ilişkin"** Elçilerin İşleri'ndeki (bkz. Elç. 26:8) vaazların temel dayanaklarından biri dirilişi (*kerygma*, bkz. Elç. 2:14'teki Özel Konu). Hristiyanlığın geleceği bu teolojik iddiaya bağlıdır (bkz. 1. Korintliler 15).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 25:23-27

²³Ertesi gün Agrippa ile Berniki büyük bir tantanayla gelip komutanlar ve kent in ileri gelenleriyle birlikte toplantı salonuna girdiler. Festus'un buyruğu üzerine Pavlus içeri getirildi. ²⁴Festus, "Kral Agrippa ve burada bizimle bulunan bütün efendiler" dedi, "Yeruşalim'de olsun, burada olsun, bütün Yahudi halkının bana şikâyet ettiği bu adamı görüyorsunuz. 'Onu artık yaşatmamalı!' diye haykırıyorlardı. ²⁵Oysa ben, ölüm cezasını gerektiren hiçbir suç işlemediğini anladım. Yine de, kendisi davasının İmparator'a iletilmesini istediğinden, onu göndermeye karar verdim. ²⁶Ama Efendimiz'e bu adamla ilgili yazacak kesin bir şeyim yok. Bu yüzden onu sizin önünüze ve özellikle, Kral Agrippa, senin önüne çıkartmış bulunuyorum. Amacım, bu soruşturmanın sonucunda yazacak bir şey bulabilmektir. ²⁷Bir tutukluyu İmparator'a gönderirken, kendisine yöneltilen suçlamaları belirtmemek bence anlamsız."

25:23 Müjde'yi duyurmak için ne harika bir fırsat!

▣ **"komutanlar"** Nasıl yüz kişinin başı yüzbaşısıya, bu da bin kişinin başı anlamına gelen *chiliarch* terimidir. Josephus'un *Antiq.* 19.19.2'den bu dönemde Sezariye'de beş yardımcı tabur bulunduğunu öğreniyoruz. O halde burada beş ordu mensubundan bahsediyor olabilir.

▣ **"kentin ileri gelenleriyle"** Bununla Sezariye'nin beş kent lideri kastediliyor. Toplantıdaki gruplara dikkatinizi çekerim.

1. Romalı bir vali
2. bölgesel bir İdumeya kralı
3. Romalı askeri liderler
4. Sezariye'nin ileri gelen kent liderleri

▣ **25:25 "İmparator'a"** Bu, Latince *augustus* teriminin Grekçe karşılığı olan *sebatos* terimidir. Bunun temel etimolojisi, "saygı göstermek," "hürmet etmek," "kutsal saymak," ya da "tapmak"tır. İlk kez MÖ. 27 tarihinde Senato tarafından Octavianus'a atfen kullanıldı. Burada Nero'ya atfen kullanılıyor (MS. 54-68). Nero anlaşılan İmparator kültürünü genişletmişti.

25:26 "bu adamla ilgili yazacak kesin bir şeyim yok" Festus, Yeruşalim'in komutanı Lisias'la aynı sorunu yaşıyordu. Roma kanunu gereği Pavlus'a karşı delilli ya da içtihatlı ithamname yazmakla yükümlüydü. Bu Romalı liderler için Pavlus tam bir sırdu.

▣ **"Efendimiz'e"** Bu, sahip ya da yönetici anlamına gelen Grekçe *kurios* kelimesidir. *Kurios* kelimesinin Nero'ya ait bir unvan olarak belgelenen ilk kullanımı budur. Roma halkına ve Senato'ya huzursuzluk veren Latince *rex* (kral) unvanına çok yakın olduğunu düşündükleri için Octavianus/Avgustus ve Tiberius bu terimi reddetmişti. Lakin Nero'nun döneminde ve sonrasında sık sık ortaya çıkıyor. Vespasianus ve Titus kendilerini anlatmak için "kurtarıcı" terimini, Domitianus ise "tanrı" unvanını kullandı (bkz. James S. Jeffers, *Greko-Romen Âlem (The Greco-Roman World)* s. 101). *Kurios* terimi, sadece İsa Mesih hakkında böyle konuşabilen Hristiyanlara karşı baskının odağı haline geldi. Günnük sunusunda ve Roma'ya bağlılık yemininde bu terimi kullanmaktan kaçınıyorlardı.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Yahudi önderler Pavlus'tan neden korkuyor ve nefret ediyordu?
2. Bu bölüm Luka'nın Elçilerin İşleri'nin yazma amaçlarından birini nasıl yansıtıyor.
3. Pavlus'un kendini Agrippa'yla Berniki'nin önünde savunmakta amacı neydi?

ELÇİLERİN İŞLERİ 26

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus Kendini Agrippa'nın Önünde Savunuyor 26:1-11	Pavlus'un Yaşamının İlk Evresi 26:1-11	Pavlus'un Agrippa Önündeki Savunması (25:13-26:32) 26:1	Pavlus Kendini Agrippa'nın Önünde Savunuyor 26:1	Pavlus Kral Agrippa'nın Önüne Çıkıyor 25:13-26:1 Pavlus'un Kral Agrippa'nın Önündeki Konuşması 26:2-3 26:4-8 26:9-11
Pavlus İmana Nasıl Geldiğini Anlatıyor 26:12-18	Pavlus İmana Nasıl Geldiğini Anlatıyor 26:12-18	26:12-18	Pavlus İmana Nasıl Geldiğini Anlatıyor 26:12-18	26:12-18
Pavlus'un Yahudilere ve Öteki Uluslara Tanıklığı 26:19-23	Pavlus'un İmanlı Hayatı 26:19-23	26:19-23	Pavlus İşini Anlatıyor 26:19-23	26:19-23
Pavlus Agrippa'ya İman Etmeye Çağırıyor 26:24-29	26:24-32	26:24-29	26:24 26:25-27 26:28 26:29	Dinleyicilerinin Tepkileri 26:24-29
26:30-32		26:30-32	26:30-32	26:30-32

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 26:1

¹Agrippa Pavlus'a, "Kendini savunabilirsin" dedi. Bunun üzerine Pavlus elini uzatarak savunmasına şöyle başladı:

26:1 "elini uzatarak" Bu bir selamlama işareti ve söylev girişiydi (bkz. Elç. 12:17; 13:16 ve 21:40, bu pasajlarda el işaretleri dikkat ve sessizlik için kullanılıyor).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 26:2-3

²"Kral Agrippa! Yahudiler'in bana yönelttiği bütün suçlamalarla ilgili olarak savunmamı bugün senin önünde yapacağım için kendimi mutlu sayıyorum. ³Özellikle şuna seviniyorum ki, sen Yahudiler'in bütün törelerini ve sorunlarını yakından bilen birisin. Bu nedenle beni sabırla dinlemeni rica ediyorum.

26:2-3 Pavlus, Feliks'in önündeki duruşmasında da yaptığı gibi savunmasına tipik resmiyet ve övgücülükle başlıyor (bkz. Elç. 24:10). Muhtemelen kültürel beklenti bunu gerektiriyordu.

26:2 "Yahudiler'in bana yönelttiği bütün suçlamalarla ilgili" II. Agrippa Roma tarafından Tapınağın ve Kâhinliğin başına getirilmişti. Roma yanlısı ve Roma'da eğitim görmüş olmasına rağmen Yahudi inancının inceliklerini anlıyordu (bkz. Elç. 26:3).

▣ **"mutlu"** Bu, Septuaginta'da Mat. 5:3-12; Luk. 6:20-22; ve Mez. 1:1'deki Mutlulukların her birinin başında gelen terimin aynısıdır.

26:3

NASB, NKJV "bütün törelerini ve sorularını"

NRSV "bütün törelerini ve tartışmalarını"

TEV "bütün Yahudi törelerini ve anlaşmazlıklarını"

NRSV "töre ve tartışmalarını"

İlk terim *ethōn*'dur ve belirli bir insan grubunun kültürel hususu anlamına gelir.

İkinci terim *dzētēmatōn*'dur ve Elçilerin İşleri'nde sık sık Haham Yahudiliğinin hususları üzerindeki tartışma ve çekişmeleri belirtmek için kullanılır (bkz. Elç. 15:2; 18:15; 23:19; 25:19; 26:3). Birinci yüzyıl Yahudiliğinde birkaç fraksiyon olduğundan bunlar sıra dışı değildi. Sadukiler, Ferisiler (ayrıca teolojik Şammai ve Hillel fraksiyonları), ve Yurtseverler.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 26:4-8

4"Bütün Yahudiler, gerek başlangıçta kendi memleketimde, gerek Yerus alim'de, gençliğimden beri nasıl yaşadığımı bilirler. **5**Beni eskiden beri tanırılar ve isteseler, geçmişte dinimizin en titiz mezhebi olan Ferisiliğe bağlı yaşadığımı tanıklık edebilirler. **6**şimdi ise, Tanrı'nın atalarımıza olan vaadine umut bağladığım için burada bulunmakta ve yargılanmaktayım. **7**Bu, on iki oymağımızın gece gündüz Tanrı'ya canla başla kulluk ederek erişmeyi umdukları vaattir. Ey kralım, Yahudiler'in bana yönelttikleri suçlamalar bu umutla ilgilidir. **8**Sizler, Tanrı'nın ölüleri diriltmesini neden 'inanılmaz' görüyorsunuz?

26:4 "Bütün Yahudiler. . .nasıl yaşadığımı bilirler" Pavlus bunu birkaç kez tekrar ediyor (bkz. El. 22:3-5; 23:1; 24:16; 25:8). Pavlus, Yerus alim'deki Yahudiler arasında örnek alınası bir yaşam s rmuşt  (bkz. El. 26:5).

▣ **"kendi memleketimde"** Pavlus'un nerede büyüdüğü belirsizdir. Bu ya (1) Kilikya'daki Tarsus ya da (2) Yerus alim'di.

26:5 "isteseler" Bu,  c nc  sınıf koşullu cümledir, yani potansiyel eylem demektir. Bu bağlamda Pavlus geçmişi hakkında tanıklık edebileceklerini ancak bunu yapmayacaklarını biliyor.

▣ **"dinimizin en titiz mezhebi olan Ferisiliğe"** Bu, Makabe Dönemi'nde ortaya çıkan teolojik bir Yahudilik mezhebiydi. Bu mezhep sözlü ve yazılığı geleneğe bağlıydı. El. 5:34'teki  zel Konu'ya bakınız.

26:6 "Tanrı'nın atalarımıza olan vaadine umut" Bununla (1) Mesih'in gelişi ya da (2)  l lerin dirilmesiyle ilgili Eski Antlaşma peygamberlikleri kastediliyor (bkz. El. 23:6; 24:15; Ey . 14:14-15; 19:25-27; Dan. 12:2). Pavlus "Yolu" Eski Antlaşma'nın tamamlanışı olarak görüyordu (bkz. Mat. 5:17-19; Gal. 3).

"Umut" için El. 2:25'teki  zel Konu'ya ve 2:14'teki  zel Konu: *Kerygma*'ya bakınız.

26:7 "on iki oymağımızın" Yahudiler için oymakların soyu (Yakup'un çocukları) hâlâ çok önemliydi. On kuzeyli oymağın çoğu Asur sürgününden asla dönmedi (M . 722). Yeni Antlaşma'dan oymaklara dair bazı bilgilere sahibiz.

1. Meryem, Yusuf ve İsa Yahuda oymağındandı (bkz. Mat. 1:2-16; Luk. 3:23-33; Va. 5:5)

2. Anna'nın Aşer oymağından geldiği belirtiliyor (bkz. Luk. 2:36)
3. Pavlus'un Benyamin oymağından geldiği belirtiliyor (bkz. Rom. 11:1; Flp. 3:5)

Hirodes bunu kıskandığı için soyağaçlarını gösteren Tapınak arşivlerini yaktırmıştı.
"On iki" için Elç. 1:22'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"umutla"** İnsan Pavlus'un tam olarak hangi umuttan bahsettiğini merak ediyor. Daha geniş bağlamda diriliş olabilir (bkz. Elç. 26:8). Elç. 2:25'teki ÖZEL KONU: UMUT'a bakınız.

▣ **"gece gündüz Tanrı'ya canla başla kulluk ederek"** Pavlus bu halkı seviyordu (bkz. Rom. 9:1-3). YAHVE'ye ne kadar azimle kulluk etmeye çalıştıklarını biliyordu. Aynı zamanda legalizmin, dogmacılığın ve seçkinciliğin tehlikesini özellikle biliyordu.

"Gece gündüz" deyimini, yoğunluk ve düzenlilik anlamında kullanılırdı (bkz. Elç. 20:31; Luk. 2:37).

26:8 "Sizler. . .neden 'inanılmaz' görüyorsunuz" Pavlus iki grupta konuşuyor:

1. Agrippa'yla ve orada bulunan diğer Yahudilerle
2. Festus gibi orada bulunan öteki uluslardan insanlarla

▣ **"diriltmesini"** Bu cümle, yazarın bakış açısından ya da onun edebi amacı için doğru olduğu varsayılan birinci sınıf şartlı cümledir.

▣ **"Tanrı'nın ölüleri diriltmesini"** Bu ifadeyle, Yahudilerin genel diriliş umudundan bahsediliyor (bkz. Eyü. 14:14-15; 19:25-27; Yşa. 25:8; 26:19; Dan. 12:2-3) ama Pavlus spesifik olarak Mesih'in dirilişini kastediyordu (bkz. 1Ko. 15:1-28). Pavlus'u suçlayan Sadukiler bu noktada muhtemelen iyice endişeye kapılıyor (bkz. Elç. 23:1-10).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 26:9-11

⁹"Doğrusu ben de, Nasıralı İsa adına karşı elimden geleni yapmam gerektiği düşüncesindeydim. ¹⁰Ve Yeruşalim'de bunu yaptım. Başkâhinlerden aldığım yetkiyle kutsallardan birçoğunu hapse attırdım; ölüm cezasına çarptırıldıkları zaman oyumu onların aleyhinde kullandım. ¹¹Bütün havraları dolaşip sık sık onları cezalandırır, inandıklarına küfretmeye zorlardım. Öylesine kudurmuştum ki, onlara zulmetmek için buldukları yabancı kentlere bile giderdim.

26:9 Pavlus (*egō*, "ben" ve *emautō*, "kendim") artık Tanrı'nın isteği olmadığını fark ettiği ve hedefini şaşırılmış dini hevesini itiraf ediyor (bkz. 1Ti. 1:13). İsa'nın takipçilerine baskı yaparak Tanrı'ya hizmet ettiğini ve Tanrı'yı hoşnut ettiğini sanmıştı. Pavlus'un dünyası ve dünya görüşü Şam Yolu'nda tamamen değişti (bkz. Elç. 9).

▣ **"adına"** Bu Sami deyimini "şahıs" anlamındadır (bkz. Elç. 3:6,16). Bu bir büyü formülü değil, kişisel ilişkidir!

▣ **"Nasıralı İsa"** Elç. 2:22'deki Özel Konular'a bakınız.

26:10 "kutsallardan" Bu, "kutsal olanlar" anlamına geliyor. Pavlus bir zamanlar kimleri baskılayıp öldürdüğünü artık iyi biliyordu! Pavlus'un Şam'daki görüşü, düşüncesine ve hayatına tamamen farklı bir yön verecek kadar şok edici, kahredici ve aydınlatıcı olmuştu!

"Kutsallar" için Elç. 9:13'teki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"aldığım yetkiyle"** Pavlus, Yüksek Kurul'un "resmi" savcısıydı.

▣ **"ölüm cezasına çarptırıldıkları zaman"** Bu, baskının şiddetini gösteriyor. "Yol," küçük bir sorun değildi; ölüm kalım meselesiydi, hâlâ da öyle!

▣ **"oyumu onların aleyhinde kullandım"** Bu, ya Yüksek Kurul'da ya da yerel havralarda kullanılan resmi oyların karşılığı olan Grekçedeki teknik sözcüktür. Fakat yerel havralarda ölüm konusunda oy kullanılmadığı/kullanılmadığı için burada muhtemelen Yüksek Kurul'dan söz ediyor. Öyleyse o zaman Pavlus'un evli olması gerekirdi. Başlangıçta terim, oy kullanmak için kullanılan siyah ya da beyaz "çakıl taşı" anlamına geliyordu (bkz. Va. 2:17).

26:11 "zorladım" Bu, zorlamak ya da mecbur etmek anlamına gelen bir Grekçe terimin bitmemiş zamanlı halidir (bkz. Elç. 28:19) ama burada zorlamaya çalışmak anlamında kullanılıyor. Geçmişte tekrarlanan eylem belirtir.

▣ **"küfrütmeye"** Saul, imanlılara Mesih'e inandıklarını toplum önünde ikrar ettirip sonra da onları mahkum etmeye çalışıyordu. Sonraki baskılarda imanlılar Mesih inancını inkar etmeye mecbur edilirdi ancak bu bağlam, farklı bir kültürel durumdur.

NASB **"öfkeden çılgına dönmüş"**
NKJV **"aşırı derecede öfkelenmiş"**
NRSV **"Öylesine öfkeden kudurmuştum ki"**
TEV **"Öylesine öfkeliydim ki"**
NJB **"Onlara karşı öfkem o kadar aşırıydı ki"**

Bu, çok güçlü bir zarf ("çok daha fazla") ve ortaçtır (şimdiki zamanlı orta [edilgen görünüşlü eylemsel]). Festus aynı kelime kökünü Pavlus için kullanıyor (Elç. 26:24'teki delirmek).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 26:12-18

¹²"Bir keresinde başkâhinlerden aldığım yetki ve görevle Şam'a doğru yola çıkmıştım. ¹³Ey kralım, öğlede yolda giderken, gökten gelip benim ve yol arkadaşlarımla çevresini aydınlatan, güneşten daha parlak bir ışık gördüm. ¹⁴Hepimiz yere yıkılmıştık. Bir sesin bana İbrani dilinde seslendiğini duydum. 'Saul, Saul, neden bana zulmediyorsun?' dedi. 'Üvendireye karşı tepmekle kendine zarar veriyorsun.'
¹⁵"Ben de, 'Ey Efendim, sen kimsin?' dedim. " 'Ben senin zulmettiğin İsa'yım' diye yanıt verdi Rab.
¹⁶'Haydi, ayağa kalk. Seni hizmetimde görevlendirmek için sana göründüm. Hem gördüklerine, hem de kendimle ilgili sana göstereceklerime tanıklık edeceksin. ¹⁷⁻¹⁸Seni kendi halkının ve öteki ulusların elinden kurtaracağım. Seni, ulusların gözlerini açmak ve onları karanlıktan ışığa, Şeytan'ın hükümrانlığından Tanrı'ya döndürmek için gönderiyorum. Öyle ki, bana iman ederek günahlarının affına kavuşsunlar ve kutsal kılınanların arasında yer alsınlar.'

26:12 Luka, Pavlus'un kişisel tanıklığını, Elç. 9:1-31; 22:3-21'de ve burada kaleme alıyor. Tanrı'nın Saul'a karşı merhameti ve onu kurtuluş için seçtiği çok belli. Tanrı Mesih aracılığıyla bu adamı affedip değerlendirebiliyorsa herkesi affedip değerlendirebilir!

26:13 Elç. 9:3'teki tam nota bakınız.

Pavlus'un her üç tanıklığında ayrıntıların biraz farklılık göstermesi, Luka'nın Pavlus'un Elçilerin İşleri'ndeki yasal savunmalarını (o suretle de vaazlarını) doğru anlattığını gösteriyor.

26:14 Elç. 9:4'teki tam nota bakınız.

Frank Stagg'in *Yeni Antlaşma Teolojisi (New Testament Theology)* adlı kitabında İsa'yla kilisesi arasındaki hayati bağ üzerine harika bir paragraf var.

"Yargılanma hakkındaki en önemli gerçek, bizim Mesih'le ilişkimize göre yargılandığımızdır. Bu da O'nun halkıyla olan ilişkimize dayalı bir yargılamadır. O'nunla gerçek ilişkimiz, halkıyla olan ilişkimizde yansıtılıyor. Onlara hizmet etmek O'na hizmet etmektir, onları ihmal etmek O'nu ihmal etmektir (Mat. 25:31-46). Yeni Antlaşma asla insana Mesih'le ilişkisini halkıyla ilişkisinden ayırma izni vermiyor. Onlara zulmetmek O'na zulmetmektir (Elç. 9:1-2,4-5; 22:4,7-8; 26:10-11,14-15). Kardeşlere karşı günah işlemek Mesih'e karşı günah işlemektir (1Ko. 8:12). Amellerimiz sayesinde kurtulmasak da onlara göre yargılanırız;

çünkü ameller Mesih'le ve lütfuyla gerçek ilişkimizi yansıtıyor. Yargı, yargıyı kabul edenlere ve merhametli olanlara karşı merhametlidir (Mat. 5:7)" (s. 333).

▣ **"İbrani dilinde"** Pavlus, Elçilerin İşleri'nde yaptığı üç kişisel tanıklığında İsa'nın Aramice konuştuğunu sadece burada belirtiyor. Elç. 22:2'deki tam nota bakınız.

▣ **"Saul, Saul"** Elç. 26:14 pasajının bu son yarısı, Elç. 26:15'in son kısmı ve Elç. 26:16-18, İsa'nın Pavlus'a Şam Yolu'nda söylediklerini alıntılıyor.

▣ **"Üvendireye karşı tepmekle kendine zarar veriyorsun"** Bu ifade, bu bağlama özgüdür çünkü muhtemelen Yahudi bir atasözü değil, Grek/Latin atasözüydü. Pavlus hangi kitleyle konuştuğunu ve onlarla nasıl iletişim kuracağını her zaman biliyordu. Burada kastedilen

1. öküzleri araba ve saban çekmeye yönlendirenler tarafından kullanılan sivri bir çubuk
2. hayvanların arkaya doğru tekme atmasını önlemek için arabanın önünde bulunan çıkıntılar

Bu atasözü, ilahi girişimlere karşı koymanın insansal abesliğini ifade etmek için kullanılırdı.

26:15 Elç. 9:5'deki tam nota bakınız.

▣ **"senin zulmettiğin İsa'yım"** Bu, İsa'yla kilisesi arasındaki sıkı bağı gösteriyordu (bkz. Mat. 10:40; 25:40,45). Onları incitmek, O'nu incitmektir!

26:16 **"Haydi, ayağa kalk"** Bunlar ikisi de aorist orta etkin emir kipleridir. Bu, Yer. 1:7-8 ve Hez. 2:1,3'teki peygamberlik çağrısına çok benziyor.

▣ **"için sana göründüm"** Tanrı'nın Pavlus için özel bir görevi vardı. Pavlus'un imana gelişi ve çağrılışı sıradan değil, sıra dışıydı! Tanrı'nın Egemenliği'ne hizmet için, Egemenliğin büyümesi için seçilmenin yanı sıra Tanrı'nın merhameti de güçlü bir şekilde gösteriliyor.

▣ **"sana göründüm. . .sana göstereceklerime"** Bunlar ikisi de *horaō* sözcüğünün biçimleridir. İlki aorist edilgen haber kipidir, ikincisiyse gelecek zamanlı edilgen haber kipidir. Bir bakıma İsa Pavlus'a gelecekte kişisel olarak görüneceğine dair söz veriyor. Pavlus'un hizmeti boyunca birkaç ilahi görümü oldu (bkz. Elç. 18:9-10; 22:17-21; 23:11; 27:23-24). Pavlus Arabistan'da İsa'dan ders aldığı bir eğitim döneminden de söz ediyor (bkz. Gal. 1:12,17,18).

▣ **"görevlendirmek"** Bu, "eline almak" diye de çevrilebilir. Bu, kader anlamını taşıyan bir deyimdi (bkz. Elç. 22:14; 26:16).

▣ **"hizmetimde. . .tanıklık edeceksin"** İlk terim, gemilerde kürek çekenler için kullanılırdı. Zamanla hizmetçi anlamında kullanılan bir deyim haline geldi.

İkinci terimden, yani *martus* teriminden "şehit" sözcüğü geliyor. İki anlamı vardı:

1. tanık ya da şahit (bkz. Luk. 11:48; 24:48; Elç. 1:8,22; 5:32; 10:39,41; 22:15)
2. şehit (bkz. Elç. 22:20)

Her iki anlam da çoğu Elçinin ve asırlar boyunca yaşamış bir sürü imanlının deneyimlediği şeylerdi!

26:17 **"Seni. . .kurtaracağım"** Bu, şimdiki zamanlı orta ortaçtır. Orta çatıda bu kelime genelde seçmek ya da tercih etmek anlamını taşır. Normalde "kurtarmak" diye çevrilir (bkz. Elç. 7:10,34; 12:11; 23:27). Tanrı'nın insanlara karşı ilgisi burada apaçık görülüyor. Pavlus hizmeti sırasında cesaretlenmek için bu görüşlerden birkaçını aldı. Bu, Yşa. 48:10'un Septuaginta varyantına ya da Yer. 1:7-8,19'a gönderme olabilir.

▣ **"kendi halkının ve öteki ulusların elinden"** Pavlus her iki gruptan da direniş görecekti (bkz. 2Ko. 11:23-27).

▣ **"gönderiyorum"** Buradaki şahıs eki (*egō*), Elç. 26:15'te olduğu gibi virgüldür. Buradaki *apostellō* fiilinden Elçi kelimesi türemiştir. Nasıl Baba İsa'yı gönderdiyse, İsa da tanıklarını, elçilerini gönderiyor (bkz. Yu. 20:21).

26:18 "açmak. . .döndürmek için" Bunlar ikisi de aorist mastarlardır. Bu, Yşa. 42:7'ye gönderme olabilir. Mesih, ruhsal gözlerin açılmasını temsil etmek için kör gözleri açacaktır (bkz. Yu. 9). Müjde'yi bilmek ve anlamak, istençli karşılığa, yani tövbe ve imana çağrıdan önce gelmeli. Şeytan zihinlerimizi ve yüreklerimizi kapatmaya çalışıyor (bkz. 2Ko. 4:4), Ruh ise onları açmaya çalışıyor (bkz. Yu. 6:44,65; 16:8-11).

▣ **"karanlıktan. . .Şeytan'ın hükümranlığında"** Paralellere dikkat ediniz. "Hükümranlılık" terimi, Grekçedeki *exousia* terimidir ve genelde yetki ya da güç olarak çevrilir (bkz. NKJV, NRSV, TEV). Dünya, kişisel kötülüğün etkisi altındadır (bkz. Ef. 2:2; 4:14; 6:10-18; 2Ko. 4:4; Kol. 1:12-13, bkz. Elç. 5:3'teki Özel Konu).

Eski Antlaşma'da, özellikle Yeşaya'nın peygamberliklerinde Mesih (Elç. 2:31'deki Özel Konu'ya bakınız), körlere görmeyi bahşedecekti. Bu hem fiziksel bir öngörü hem de gerçeğin yerini tutan bir mecazdı (bkz. Yşa. 29:18; 32:3; 35:5; 42:7,16).

ÖZEL KONU: YETKİ (*EXOUSIA*)

I. Luka'nın Kullanımı – Luka'nın *exousia* (yetki, güç ya da yasal hak) kelimesini nasıl kullandığını incelemek ilginçtir.

1. Luk. 4:6'da Şeytan, İsa'ya yetki verebileceğini iddia ediyor.
2. Luk. 4:32,36'da Yahudiler İsa'nın nasıl kişisel yetkisini kullanarak konuştuğuna şaşırıyor.
3. Luk. 9:1'de İsa, gücünü ve yetkisini Elçilerine veriyor.
4. Luk. 10:19'da İsa, yetkisini yetmiş müjdeciye veriyor.
5. Luk. 20:2,8'de İsa'nın yetkisinin esas sorusu soruluyor.
6. Luk. 22:53'te kötülüğe İsa'yı yargılama ve öldürme yetkisi veriliyor.

Luka'da olmasa bile Matta Büyük Görev'i tanıtırken (Mat. 28:18) İsa, "Gökte ve yeryüzünde bütün yetki bana verildi" diye muhteşem bir açıklamada bulunuyor.

İsa, şu sebeplerden yetkiye sahip olduğunu öne sürüyordu:

1. Tanrı'nın O'nunla konuşması
 - a. vaftizinde (Luk. 3:21-22)
 - b. görünümünün değişmesinde (Luk. 9:35)
2. Yerine getirilen Eski Antlaşma peygamberlikleri
 - a. Yahuda oymağı (bkz. Yar. 49:10)
 - b. İşay'ın ailesi (bkz. 2Sa. 7)
 - c. Beytlehem'de doğdu (bkz. Mik. 5:2)
 - d. Daniel 2'deki dördüncü imparatorluk (Roma) döneminde doğdu
 - e. yoksullara, körlere, muhtaçlara yardım etti (Yeşaya)
3. Kötü ruhları kovması Şeytan ve krallığın üzerindeki güç ve yetkisini gösterdi.
4. Ölülere diriltmesi fiziksel yaşam ve ölüm üzerindeki gücünü gösterdi.
5. Mucizelerinin hepsi dünyasal, uzaysal ve fiziksel her şey üzerindeki güç ve yetkisini gösteriyor.
 - a. doğa
 - b. besleme
 - c. iyileştirme
 - d. düşünceleri okuma
 - e. balıkları yakalama

II. Pavlus'un Hristiyan kadınlar bağlamında "yetki" kullanımı

Yetki konusu 1. Korintliler 11'de de kadının başörtüsüyle bağlantılı olarak inceleniyor. Aşağıdaki alıntı, o bölüm üzerine notlarımdandır.

1Ko. 11:10 "Bu nedenle. . .kadının başı üzerinde yetkisi olmalıdır" 1. Korintliler'deki yetki kullanımını birkaç şekilde anlamak mümkün. Bu bağlamda anahtar sorun "yetki"nin (*exousia*) neyi temsil ettiği.

Öncelikle *exousia*'nın genelde *dunamis* (güç) ile ilişkili olduğunu belirtmek gerekir. *Yeni Antlaşma Teolojisinin Yeni Uluslararası Sözlüğü* (*The New International Dictionary of New Testament Theology*), cilt 2, s. 606-611'de Otto Betz'in *exousia* üzerine ilginç bir makalesi var. İşte beş örnek:

"Yeni Antlaşma'da *exousia* ile *dunamis* genelde Mesih'in işleriyle, kozmik güç yapılarının yeniden düzenlenmesiyle ve imanlıların güçlendirilmesiyle ilişkilidir" (s. 609).

"İmanlıların *exousia*'sı. Bir Hristiyan imanının yetkisi, Mesih'in yönetimine ve tüm güçlerin etkisiz hale getirilmesine dayanır. Bu hem özgürlük hem de hizmet anlamına gelir" (s. 611).

"O, istediğini yapmakta serbesttir (1Ko. 6:12; 10:23 *exestin*); Korint'teki mezhep tutkunlarının bu iddiası, doğruluğunu kabul eden Pavlus tarafından benimsendi" (s. 611).

"Fakat uygulamada, bu teorik açıdan sınırsız özgürlük, tam kurtuluşun daha gelecekte olduğunu göz önünde bulundurarak diğer bireysel Hristiyanlar için ve topluluğun bütünü için faydalı olanın bilincine tabidir (1Ko. 6:12; 10:23)" (s. 611).

"Her şey serbest [*exestin*]' diyorsunuz ama her şey yararlı değildir. Her şey serbest [*exestin*]' diyorsunuz ama her şey yapıcı değildir. Herkes kendi yararını değil, başkalarının yararını gözetin" (1Ko. 10:23 vd.). Bu alıntılar içindeki alıntı muhtemelen Korint'teki özgürlükçülerin sloganlarıydı. Pavlus onların gerçeğini kabul ederek ama bunun tüm gerçek olmadığını göstererek karşılık veriyor" (s. 611).

Pavlus bu iki terimi Korint kilisesine yazdığı mektuplarda sık sık kullanıyor.

1. *exousia*, 1Ko. 7:37; 9:4,5,6,12 (iki defa),18; 11:10; 2Ko. 13:10

2. *dunamis*, 1Ko. 1:18; 2:4,5; 4:19,20; 5:4; 15:24,43; 2Ko. 4:7; 6:7; 8:3 (iki defa); 12:9; 13:4 (iki defa)

Güç ve haklar hem legalistler hem de özgürlükçüler için önemli sorunlardı. Pavlus bu iki aşırılık arasındaki ince çizgide yürümeye çalışıyor. Bu bağlamda Hristiyan kadınlar, Egemenliğin büyümesi için Tanrı'nın yaratılış sırasını (yani Mesih-erkek-kadın) kabul etmeye teşvik edilir. Pavlus başlangıçtaki karşılıklılığı (bkz. Yar. 1:26-27; 2:18) 1Ko. 11:11-12'de ileri sürüyor. Şunları yapmak teolojik açıdan tehlikelidir:

1. bu bağlamda tek bir ayeti izole etmek
2. birinci yüzyılın erkek-kadın ve karı-koca ilişkilerine dair katı bir mezhepsel sistemi her yüzyıldan her kültüre uygulamak
3. Pavlus'un Hristiyan serbestliğiyle Hristiyan kolektif antlaşma sorumluluğu arasında koruduğu dengeyi kaçırmak

Hristiyan kadınlar toplu ibadetlere (ev kilisesi) önder olarak katılma özgürlüğünü nereden aldılar? Kesinlikle havradan değil. Birinci yüzyıl Roma toplumunun kültürel bir akımından mı yoksa? Bu da imkansız ve fikrimce bu bölümü birçok yönüyle açıklamaya yarıyor. Ancak bu özgürlüğün kaynağı Müjde'nin gücü, Düşüş'te yitirilen o ilk "Tanrı suretinin" geri kazanılması olabilir. İnsan hayatının ve toplumunun her alanında şaşırtıcı ve yeni bir eşitlik söz konusu. Ancak bu eşitlik, kişisel suistimale izin haline gelebilir. Pavlus bu uygunsuz aşırılıktan bahsediyordu.

F. F. Bruce, *Sorulara Cevaplar (Answers to Questions)* çağdaş batı Hristiyanlığının kilise gelenekleriyle ilgili tartışmalı konuların çoğunu düşünüp taşınmama yardımcı olmuştur. Kutsal Yazı'nın

yorumlanmasından yana olduğum için kadının başını örtmesiyle anlatılmak istenenin kocanın yetkisi değil, Tanrı'nın armağanı (ya da Yar. 1:26,27'deki eşitlik) olduğunu sanmıştım her zaman. Ancak kullandığım Kutsal Kitap kaynakları arasında bu yorumu bulamadığımdan onu yorumlara dahil etmekten ya da öğretmekten çekiniyordum. Aynı şeyi F. F. Bruce de düşündüğünde duymuş olduğum heyecan ve özgürlük hâlâ aklımda (bkz. *Sorulara Cevaplar (Answers to Questions)*, s. 95). Bence tüm imanlılar Mesih'in çağrılmış ve armağan almış tam zamanlı görevlilerdir (bkz. Ef. 4:11-12)!

▣ **"ışığa. .Tanrı'ya"** Paralellere dikkat ediniz. Antik insanlar karanlıktan korkardı. Karanlık, kötülüğün mecazı haline geldi. Işık ise gerçeğin, şifanın ve saflığın mecazı haline geldi. Müjde'nin ışığı üzerine güzel bir paralel pasaj, Yu. 3:17-21'dir.

▣ **"kavuşsunlar"** Bu fiil de bir aorist mastardır. Grekçe metinde koşul yoktur (bkz. TEV, NJB). Bu bağlamda tek koşul, Grekçede vurgu yapmak için cümlenin sonuna konan "bana iman ederek" ifadesidir. Tanrı'nın tüm bereketleri insanın Tanrı lütfuna imanla karşılık vermesine (yani almak, bkz. Yu. 1:12) bağlıdır (bkz. Ef. 2:8-9). Bu, Eski Antlaşma'daki koşullu antlaşmaların Yeni Antlaşma'daki karşıtıdır.

▣ **"günahların affına"** Luka bu terimi (*aphesis*) sık sık kullanır.

1. Luk. 4:18'de Eski Antlaşma'dan bir Yşa. 61:1 alıntısında kullanılıyor. Yeşaya'da serbest bırakma anlamına gelen terim, Çık. 18:2 ve Lev. 16:26'daki Septuaginta kullanımını yansıtıyor.
2. Luk. 1:77; 3:3; 24:47; Elç. 2:38; 5:31; 10:43; 13:38; 26:18'de "günah suçunun ortadan kaldırılması" anlamına geliyor ve Yas. 15:3'teki bir borcun silinmesi anlamına gelen Septuaginta kullanımını yansıtıyor.

Luka'nın kullanımı, Yer. 31:34'ün Yeni Antlaşma vaadini yansıtıyor olabilir.

▣ **"yer alsınlar"** Bu, Yar. 48:6; Çık. 6:8; ve Yşu. 13:7-8'de olduğu gibi bir miras belirlemek için kura çekmek anlamına gelen Grekçedeki *klēros* terimidir (bkz. Lev. 16:8; Yun. 1:7; Elç. 1:26). Eski Antlaşma'da Levililerin bir toprak mirası yoktu, sadece 48 Levili kent vardı (bkz. Yas. 10:9; 12:12) ama onların mirası Rab'bin kendisiydi (bkz. Say. 18:20). Şimdiyse Yeni Antlaşma'da tüm imanlılar kâhindir (bkz. 1Pe. 2:5,9; Va. 1:6). Rab (YAHVE) bizim mirasımızdır; biz hepimiz O'nun çocuklarıyız (bkz. Rom. 8:15-17).

▣ **"kutsal kılınanların"** Bu bir bitmiş zamanlı edilgen ortaçtır. İmanlılar Mesih'e iman aracılığıyla kutsanmışlar ve kutsanmaya devam ediyorlar (bkz. Elç. 20:21). Elç. 9:32'deki Özel Konu'ya bakınız. Ne Şeytan ne de kötü ruhlar bunu bizden alamaz (bkz. Rom. 8:31-39).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 26:19-23

¹⁹"Bunun için, ey Kral Agrippa, bu göksel görüme uymazlık etmedim. ²⁰Önce Şam ve Yerusâlim halkını, sonra bütün Yahudiye bölgesini ve öteki ulusları, tövbe edip Tanrı'ya dönmeye ve bu tövbeye yaraşır işler yapmaya çağırdım. ²¹Yahudiler'in beni tapınakta yakalayıp öldürmeye kalkmalarının nedeni buydu. ²²Ama bugüne dek Tanrı yardımcım oldu. Bu sayede burada duruyor, büyük küçük herkese tanıklık ediyorum. Benim söylediklerim, peygamberlerin ve Musa'nın önceden haber verdiği olaylardan başka bir şey değildir. ²³Onlar, Mesih'in acı çekeceğini ve ölümden dirilenlerin ilki olarak gerek kendi halkına, gerek öteki uluslara ışığın doğuşunu ilan edeceğini bildirmişlerdi."

26:19 "Bunun için, ey Kral Agrippa" Elç. 25:13'teki notun giriş kısmına bakınız. Pavlus, Müjde uğruna bu adama ulaşmaya çalışıyordu (bkz. Elç. 26:26-29).

▣ **"uymazlık etmedim"** Grekçedeki *peithō* terimi, ikna tanrıçasının adından türüyor. Bu bağlamda olumsuzluk eki alıp "itaatsizlik" anlamına geliyor (bkz. Luk. 1:17; Rom. 1:30; 2Ti. 3:2; Tit. 1:16; 3:3). Yani bir bakıma Koini Grekçesinde bir şeyi olumsuzlaştırmanın vurgulu yolu fakat bu bağlamda Pavlus'un itaatini doğrulmanın edebi yolu!

▣ **"göksel görünüm"** Bu, Pavlus'un dirilmiş, yüceltilmiş Mesih'le Şam yolundaki karşılaşmasını kastediyor.

26:20 "Şam. . .Yeruşalim" Pavlus'un Şam'daki hizmeti için Elç. 9:19-25,27'ye, Yeruşalim'deki hizmeti içinse 9:26-30'a bakınız. Yahudiye'deki hizmetine dair bilgi içinse 9:31'e bakabilirsiniz.

▣ **"tövbe edip Tanrı'ya dönmeye"** Pavlus'un bildirisi (bkz. Elç. 20:21) şunlarıkiyle aynıydı:

1. Vaftizci Yahya (bkz. Mat. 3:1-12; Mar. 1:4-8)
2. İsa'nın ilk bildirisi (bkz. Mar.. 1:15)
3. Petrus (bkz. Elç. 3:16,19)

Grekçedeki "tövbe" teriminin anlamı düşünce değişikliğidir. İbranice karşılığı davranış değişikliği demektir. Gerçek tövbede her ikisi de geçerlidir. Elç. 2:38'deki Özel Konu'ya bakınız. Kurtuluşun Yeni Antlaşma'daki koşulları (Eski Antlaşma koşulları da aynı) tövbe (nefisten ve günahtan vazgeçme) ve imandır (Mesih aracılığıyla Tanrı'ya dönmek).

▣ **"tövbeye yaraşır işler yapmaya"** Bir imanlının yaşam tarzı (şimdiki zamanlı etkin ortaç) onun başlangıçtaki inanç kararlılığını gösterir (bkz. Mat. 3:8; Luk. 3:8; Ef. 2:8-10, Yak. ve 1Yu.). Tanrı, Kendi karakterini yansıtan bir halk istiyor. İmanlılar, Mesih'e benzemeye çağrılıyor (bkz. Rom. 8:28-29; Gal. 4:19; Ef. 1:4; 2:10). Müjde

1. kabul edilmesi gereken bir kişi
2. o kişi hakkında inanılması gereken gerçek
3. o kişininkine benzer yaşam sürmektir

26:21 Tapınak'taki kargaşalığın sebebi Pavlus'un teolojik görüşleri değil, "öteki uluslara" (bkz. Elç. 26:20) kollarını açması ve vaaz etmesiydi.

▣ **"öldürmeye kalkmalarının"** Bu bir bitmemiş zamanlı orta (edilgen görünüşlü eylemsel) haber kipi (defalarca kalkıştılar) ve aorist orta haber kipidir (öldürmek). Asya İli'nden (bkz. Elç. 20:3,19; 21:27,30) Yahudiler (bkz. Elç. 9:24) birkaç kez Pavlus'u öldürmeye çalıştı.

26:22 "büyük küçük herkese tanıklık ediyorum" Bu, kucaklayıcı bir Sami deyimdir. Bu sözlerle Pavlus, Tanrı gibi kendisinin de insanlar arasında ayırım yapmadığını beyan ediyor (Petrus da öyle, bkz. Elç. 10:38, bkz. Yas. 10:17; 2Ta. 19:7, ayrıca Elç. 10:34'teki daha detaylı nota bakınız). O, bütün insanlara vaaz ediyor.

▣ **"Benim söylediklerim, peygamberlerin ve Musa'nın önceden haber verdiği olaylardan başka bir şey değildir"** Pavlus, bildirisinin ve kitlesinin (yani öteki ulusların) bir yenilik olmadığını, aksine Eski Antlaşma peygamberliklerinin yerine getirilişi olduğunu savunuyor. O sadece Eski Antlaşma'nın ana esaslarını (Elç. 8:9'daki Özel Konu'ya bakınız), vaatlerini ve gerçeklerini izliyor.

26:23 Dikkat ederseniz Pavlus'un bildirisi üç kısımdan oluşuyordu:

1. Mesih, insanların affedilebilmesi için acı çekti
2. Mesih'in dirilişi, tüm imanlıların dirilişinin ilk örneğiydi
3. bu Müjde Yahudiler ve öteki uluslar içindi

Bu üç teolojik husus, Mesih'i kişisel olarak nasıl kabul ettiğimizi gösteren 20'nci ayetle (tövbe, nefisten ve günahtan vazgeçme; iman, Mesih aracılığıyla Tanrı'ya dönme) birleştirilmelidir.

▣ **"Mesih'in acı çekeceğini"** Elçilerin İşleri'ndeki Elçisel vaazların temel teolojik fikirlerini görmek için Elç. 2:14'teki Özel Konu'ya bakınız. Yahudiler için sürçme taşıydı (bkz. 1Ko. 1:23) ama Eski Antlaşma bunu önceden bildirmişti (bkz. Yar. 3:15; Psalm 22; Yşa. 53). Aynı gerçeğe Luk. 24:7,26,44-47'de rastlanıyor.

Pavlus, çarmıha gerilen İsa'nın gerçekten Mesih olduğunu, Vadedilmiş, Mesh Edilmiş Olan olduğunu ileri sürüyor (bkz. Elç. 2:36; 3:6,18,20; 4:10,26; 13:33; 17:3; 26:23, ayrıca Elç. 2:31'deki Özel Konu: Mesih'e bakınız).

▣ **"ölümden dirilenlerin"** Bu metin ve Rom. 1:4 yüzünden, insan olan İsa'nın iyi yaşam sürdüğü için ölümden diriltildiğini iddia eden "adoptionism," yani "evlat edinme" (Sözlük'e bakınız) denen bir sapkınlık türedi. Lakin bu

sapkın Kristoloji, O'nun ezeli varlığından bahseden Yu. 1:1; Phi. 2:6-11; Kol. 1:15-17 ve İbr. 1:2-3 gibi metinleri tamamen göz ardı ediyordu. İsa daima vardı; O daima tanrısaldı; O daima zamanda tezahür ediyordu.

▣ **"ışığın"** Işık, gerçeğin ve saflığın çok eski bir mecazıdır (bkz. Elç. 26:18; Yşa. 9:2; 42:6-7).

▣ **"gerek kendi halkıma, gerek öteki uluslara"** Her iki grup için yalnızca bir Müjde var (bkz. Ef. 2:11-3:13). Asırlarca saklı tutulan ancak Mesih aracılığıyla artık apaçık bildirilen gizem buydu. Tüm insanlar tek yaratıcı Tanrı'nın suretinde yaratılmıştır (bkz. Yar. 1:26-27). Yar. 3:15, Tanrı'nın düşmüş insanlığa kurtuluş sağlayacağını vaat ediyor. Yeşaya Mesih'in evrenselliğini doğruluyor (ör., Yşa. 2:2-4; 42:4,6,10-12; 45:20-25; 49:6; 51:4; 52:10; 60:1-3; ayrıca Mik. 5:4-5).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 26:24-29

²⁴Pavlus bu şekilde savunmasını sürdürürken Festus yüksek sesle, "Pavlus, çıldırmışsın sen! Çok okumak seni delirtiyor!" dedi. ²⁵Pavlus, "Sayın Festus" dedi, "Ben çıldırmış değilim. Gerçek ve akla uygun sözler söylüyorum. ²⁶Kral bu konularda bilgili olduğu için kendisiyle çekinmeden konuşuyorum. Bu olaylardan hiçbirinin onun dikkatinden kaçmadığı kanısındayım. Çünkü bunlar ücra bir köşede yapılmış işler değildir. ²⁷Kral Agrippa, sen peygamberlerin sözlerine inanıyor musun? İnanığımı biliyorum." ²⁸Agrippa Pavlus'a şöyle dedi: "Bu kadar kısa bir sürede beni ikna edip Mesihçi mi yapacaksın?" ²⁹"İster kısa ister uzun sürede olsun" dedi Pavlus, "Tanrı'dan dilerim ki yalnız sen değil, bugün beni dinleyen herkes, bu zincirler dışında benim gibi olsun!"

26:24 "Festus yüksek sesle" Pavlus'un bildirisine inanamıyordu. Onun dünya görüşü ve kültürü, eğitimi ve mevkisi, anlama yetisini çeliyordu.

▣ **"Çok okumak seni delirtiyor"** Bu, dolambaçlı yoldan Pavlus'un savunmasının derinlik, açıklık ve inandırıcılığını gösteriyor.

26:25 "Gerçek ve akla uygun" Grekçedeki *sōphrosunē* terimi, Grekçedeki "ses" ve "akıl" kelimelerinden türeyor. Yaşama ve düşünceye dengeli bir yaklaşım anlamına geliyorlar. "Aklını kaçırmış" ve "deli"nin zıt anlamlısıdır (bkz. Elç. 26:24).

▣ **"Gerçek"** Aşağıdaki Özel Konu'ya bakınız.

ÖZEL KONU: PAVLUS'UN YAZILARINDA "GERÇEK"

Pavlus'un bu terimi ve ilgili biçimlerini kullanımı Eski Antlaşma'daki dengi olan güvenilir ya da sadık anlamına gelen *emet* sözcüğünden geliyor (BDB 53; bkz. Özel Konu: Eski Antlaşma'da İnanmak, Güvenmek, İman ve Sadakat). Antlaşmalar arası Yahudi yazılarında "sahteliğe" tezatla "gerçek" anlamında kullanılıyordu. Belki de en yakın koşut, Ölü Deniz Yazmalarının "Şükran İlahileri"dir. Burada, bildirilen doktrinler anlamında kullanılıyor. Esseni Toplumu üyeleri "gerçeğin tanıkları" olmuşlardı.

Pavlus bu terimi İsa Mesih'in Müjdesi'ne atfen kullanıyor.

1. Rom. 1:18,25; 2:8,20; 3:7; 15:8
2. 1Ko. 13:6
3. 2Ko. 4:2; 6:7; 11:10; 13:8
4. Gal. 2:5,14; 5:7
5. Ef. 1:13; 6:14
6. Kol. 1:5,6
7. 2Se. 2:10,12,13
8. 1Ti. 2:4; 3:15; 4:3; 6:5
9. 2Ti. 2:15,18,25; 3:7,8; 4:4

10. Tit. 1:1,14

Pavlus bu terimi doğrulukla/dürüstçe konuştuğunu ifade etmek için de kullanıyor

1. Elç. 26:25
2. Rom. 9:1
3. 2Ko. 7:14; 12:6
4. Ef. 4:25
5. Flp. 1:18
6. 1Ti. 2:7

1Ko. 5:8'de niyetini ve Ef. 4:24; 5:9; Flp. 4:8'de yaşam tarzını (ayrıca tüm Hristiyanlar için) betimlemek için de kullanıyor. Bazen insanlar için kullanıyor.

1. Tanrı, Rom. 3:4 (bkz. Yu. 3:33; 17:17).
2. İsa, Ef. 4:21 (Yu. 14:6'ya benzer)
3. Elçisel tanıklar, Tit. 1:13
4. Pavlus, 2Ko. 6:8

Pavlus fiil halini (yani *alētheuō*) sadece Gal. 4:16'da ve Ef. 4:15'te Müjde'den bahsederken kullanıyor. Ek inceleme için Colin Brown (ed.), *Yeni Antlaşma Teolojisinin Yeni Uluslararası Sözlüğü (The New International Dictionary of New Testament Theology)*, C. 3, s. 784-902'ye başvurun.

26:26-28 "Kral bu konularda bilgili" Bu ayetler üzerine çokça tartışılmıştır. Görünüşe göre Pavlus tanıklığını doğrulamak ya da mümkünse gerçekliğini kabul ettirmek için II. Agrippa'dan faydalanmak istiyordu. 28'inci ayet, "Hristiyan tanık olmamı mı istiyorsun?" diye çevrilebilir.

26:26 "kendisiyle çekinmeden konuşuyorum" Luka bu terimi Elçilerin İşleri'nde sık sık kullanıyor ve terim her zaman Pavlus'la bağlantılıdır (bkz. Elç. 9:27,28; 13:46; 14:3; 18:26; 19:8). Genelde "cesaretle konuşmak" diye çevrilir (bkz. 1Se. 2:2). Ruh'la dolmanın belirtilerinden biridir. Pavlus Ef. 6:20'de bunun için dua edilmesini rica ediyor. Ruh'un her imanlı için hedefi, Müjde'yi cesaretle duyurmasıdır.

▣ **"Çünkü bunlar ücra bir köşede yapılmış işler değil"** Aynı iddiayı Yeruşalim'deki ilk dinleyicilerine Petrus da defalarca yapmıştı (bkz. Elç. 2:22,33). Müjde'nin gerçekleri kanıtlanabilir ve tarihseldi.

26:27 Pavlus Agrippa'nın Eski Antlaşma konusunda bilgili olduğunu biliyordu. Pavlus Müjde bildirisinin Eski Antlaşma Yazılarında açıkça görülebildiğini iddia ediyor. Bu, "yeni" ya da "yenilikçi" bir bildiri değildi! Bu, yerine getirilmiş bir peygamberlikti.

26:28

NASB "Kısa bir sürede beni Hristiyan olmaya ikna edeceksin"

NASB "Beni neredeyse Hristiyan olmaya ikna edeceksin"

NASB "Beni Hristiyan olmaya bu kadar çabuk mu ikna ediyorsun"

TEV "Bu kısa sürede beni Hristiyan yapacağımı mı sanıyorsun"

NJB "Argümanların benden az daha Hristiyan yapacaktı"

Oligō (yani az ya da küçük) sözcüğünün nasıl anlaşılacağına dair iki leksik seçenek var, "kısa sürede" (NASB, NRSV, TEV) yoksa "çok çaba göstermeden" (NKJV, NJB). Aynı karışıklık Elç. 26:29'da da var.

Bu ifadeyle ilgili bir metinsel çeşit de var: P⁷⁴, x, A (UBS⁴ buna "A" derecesi veriyor) yazmalarında "etmek" ya da "yapmak" (*poieō*), E yazmasıyla Vulgata ve Peshitta çevirilerindeyse "dönüşmek."

Daha geniş bağlamda anlamı apaçık. Pavlus, Eski Antlaşma'yı bilip doğrulayanları (Agrippa) ikna edecek ya da en azından bu Eski Antlaşma peygamberliklerinin geçerliliğini kabul ettirecek şekilde Müjde'yi sunmak istiyordu.

▣ **"Mesihçi"** "Yol"un izleyicilerine (Mesih'in takipçileri) Hristiyan adı ilk defa Suriye Antakya'sında verildi (bkz. Elç. 11:26). Elçilerin İşleri'nde bu adın geçtiği tek diğer pasaj, II. Agrippa'nın ağzındadır, yani ad artık yaygınlaşmış ve tanınmıştı.

26:29 "Tanrı'dan dilerim ki" 29'uncu ayet kısmen dördüncü sınıf koşul cümlesidir (dilek kipi ve *an*) ve az miktarda gerçekleşebilecek bir arzu ifade eder. Bu genelde bir dua ya da dilektir. Pavlus gerek Romalı gerekse Yahudi tüm dinleyicilerini kendisi gibi Mesih'e iman etmesini diliyordu.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 26:30-32

³⁰⁻³¹Kral, vali, Berniki ve onlarla birlikte oturanlar kalkıp dışarı çıktıktan sonra aralarında şöyle konuştular: "Bu adamın, ölüm ya da hapis cezasını gerektiren bir şey yaptığı yok." ³²Agrippa da Festus'a, "Bu adam davasını Sezar'a iletmeseydi, serbest bırakılabilirdi" dedi.

26:30 Luka bu bilgiyi nasıl edindi? Devlet yetkilileri (ve aileleri) arasında geçen özel bir görüşmeydi.

1. bunu bir hizmetçi mi duyup Luka'ya ilettili?
2. Luka, akabinde söylenenlerden yola çıkarak bunları farz ediyor
3. Luka, ne Pavlus'un ne de Hristiyanlığın Roma için bir tehdit oluşturduğunu göstermeye yönelik edebi amacını güçlendirmek için bu fırsatı kullanıyor

26:31-32 "Bu adam davasını Sezar'a iletmeseydi, serbest bırakılabilirdi" Bu, Luka'nın Elçilerin İşleri'ni yazmaktaki asıl amacını, yani Hristiyanlığın Roma'ya ihanet olmadığını gösterme amacını gösteriyor. Bu, gerçeğin altını çizmek için yanlış iddia yapan ikinci sınıf koşul cümlesidir. Bu adam davasını Sezar'a iletmeseydi (ama ilettili), serbest bırakılabilirdi (ama bırakılmadı).

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğumuz ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalıyız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Bu savunmanın, Festus'la Feliks'in önündeki savunmadan farkı ne?
2. Pavlus'un kişisel tanıklığı genel savunmasında ne işlev görüyor?
3. Mesih'in acı çekmesi Yahudiler için neden bu kadar yabancıydı?
4. 28'inci ayeti yorumlamak neden bu kadar zor?
5. Festus, Agrippa ve Berniki'nin (Elç. 26:30-31) aralarındaki konuşması, Luka'nın Elçilerin İşleri'ni yazmaktaki kapsayıcı edebi amacında ne işlev görüyor?

ELÇİLERİN İŞLERİ 27

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus Roma'ya Gemiyle Seyahat Ediyor 27:1-8	Roma'ya Seyahat 27:1-8	Malta'ya Seyahat 27:1-8	Pavlus Roma'ya Gemiyle Seyahat Ediyor 27:1-6 27:7-8	Roma'ya Ayrılış 27:1-3 27:4-6 27:7-8
27:9-12 Denizdeki Fırtına	Pavlus'un Uyarısı Dikkate Alınmıyor 27:9-12 Fırtınada	27:9-12	27:9-12 Denizde Fırtına	27:9-12 Fırtına ve Karaya Oturma
27:13-20 27:21-26 27:27-32 27:33-38	27:13-38	27:13-20 27:21-26 27:27-32 27:33-38	27:13-20 27:21-26 27:27-32 27:33-38	27:13-20 27:21-26 27:27-32 27:33-38
Karaya Oturma 27:39-44	Malta'da Karaya Oturma 27:39-44	27:39-44	Karaya Oturma 27:39-41 27:42-44	27:39-41 27:42-44

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeliz. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturuşta okuyun. Konuları belirleyin. Ayrıştırdığınız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

İÇERİKSEL ANLAYIŞLAR

- A. Luka'nın gemiciliğe (A. T. Robertson, *Yeni Antlaşma'da Sözel Resimler (Word Pictures in the New Testament)*, C. 3, s. 456'da Luka'nın gemiyle seyahat etmek anlamına gelen *pleō* kelimesiyle dokuz birleşik sözcük kullandığı yazıyor), tıbbı, tarihe ve teolojiye dair geniş bilgisi vardı. İşte teknik denizcilik terimleri ve ifadelerinin listesi
1. gemi yolculuğu (bkz. Elç. 13:4; 14:26)
 2. rüzgar altından (bkz. Elç. 27:4,7)
 3. demir aldılar (Elç.27:13)
 4. Evrakilon (Elç.27:14)
 5. rüzgara karşı gidemeyince (Elç.27:15)
 6. rüzgar altına sığınarak (bkz. Elç. 27:16)
 7. alttan kuşattılar (Elç.27:17)
 8. yelken takımlarını (*skeuos*) (bkz. Elç. 27:17)
 9. geminin takımlarını (*skeuēn*) (Elç.27:19)
 10. ölçtüler (bkz. Elç. 27:28[iki kez])
 11. kulaç (bkz. Elç. 27:28[iki kez])
 12. kıçtan dört demir (bkz. Elç. 27:29,40)
 13. dümenlerin iplerini (bkz. Elç. 27:40)
 14. ön yelkeni rüzgara vererek (Elç.27:40)

15. orsa etmek (P⁷⁴, 8, A yazmaları, bkz. Elç. 28:13)

B. Yorumculara çok fayda sağlayan eski bir kitap var: James Smith, *Aziz Pavlus'un Yolculuğu ve Gemi Kazası*, 1848.

C. Bu Roma yolculuğuna, denizle gitmenin tehlikeli olduğu bir dönemde çıkıldı (bkz. Elç. 27:1,4,7,9,10,14). Genelde yolculuğa çıkmak için en tehlikeli tarih Kasım-Şubat, üstelik öncesinde ve sonrasındaki üç haftalık süreydi. Roma'ya giden buğday kargoları on ila on dört gün sürerdi ancak rüzgarın yönünden dolayı dönüşün altmış gün sürdüğü oluyordu.

D. Bu pasajda sözü edilen üç, belki de dört farklı gemi var

1. her limanda duran ve kıyıdan giden bir kıyı gemisi

2. Mısır'dan İtalya'ya tohum taşıyan iki Mısırlı buğday gemisi

3. Napoli'yle Roma'nın 70 kilometre güneyindeki bir iskele arasında bir mavna seferi olabilir

Bir Akdeniz haritası üzerinde Luka'nın bu yolculuğa dair anlatısını izlemek ilginçtir.

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 27:1-8

¹İtalya'ya doğru yelken açmamıza karar verilince, Pavlus'la öteki bazı tutukluları Avgustus taburundan Yulius adlı bir yüzbaşıya teslim ettiler. ²Asya İli'nin kıyılarındaki limanlara uğrayacak olan bir Edremit gemisine binerek denize açıldık. Selanik'ten Makedonyalı Aristarhus da yanımızdaydı. ³Ertesi gün Sayda'ya uğradık. Pavlus'a dostça davranan Yulius, ihtiyaçlarını karşılamaları için dostlarının yanına gitmesine izin verdi. ⁴Oradan yine denize açıldık. Rüzgar ters yönden estiği için Kıbrıs'ın rüzgar altından geçtik. ⁵Kilikya ve Pamfilya açıklarından geçerek Likya'nın Mira Kenti'ne geldik. ⁶Orada, İtalya'ya gidecek bir İskenderiye gemisi bulan yüzbaşı, bizi o gemiye bindirdi. ⁷Günlerce ağır ağır yol alarak Knidos Kenti'nin açıklarına güçlüklerle gelebildik. Rüzgar bize engel olduğundan Salmone burnundan dolanarak Girit'in rüzgar altından geçtik. ⁸Kıyı boyunca güçlüklerle ilerleyerek Laseya Kenti'nin yakınlarında bulunan ve Güzel Limanlar denilen bir yere geldik.

27:1 "İtalya'ya doğru yelken açmamıza karar verilince" Festus onları yılın deniz yolculuğu yapma açısından tehlikeli bir mevsimde gönderdi. Buradaki 1. çoğul şahıs, Pavlus'la Luka'yı (belki de başkalarını) niteliyor. Elçilerin İşleri'ndeki çoğu "biz"li bölüm denizle ilgilidir (bkz. Elç. 16:10-17; 20:5-15; 21:1-18; 27:1-28:16).

▣ **"öteki bazı tutukluları"** Bunlar hakkında, Roma'ya götürülen imparatorluk tutukluları oldukları dışında bir şey bilmiyoruz.

▣ **"yüzbaşıya"** Yeni Antlaşma'da bu adamlar hep olumlu terimlerle anlatılır (bkz. Mat. 8; Luk. 7; 23:47; Elç. 10; ve Pavlus'un deneme, 21-28).

▣ **"Avgustus taburundan"** Bunların Roma'yla eyaletler arasındaki resmi kuryeler olduğu düşünülmüştü (bkz. W. M. Ramsay, *Aziz Pavlus - Gezgin ve Roma Vatandaşı (St. Paul the Traveler and Roman Citizen)*, s. 315, 348) fakat bu, İmparator Hadrianus (MS. 117-138) öncesinde belgesiz bir sanıdan ibaret.

27:2 "bir Edremit gemisine" Bu, her limanda duran küçük bir kıyı gemisiydi. Bu geminin ana limanı, Asya İli'ndeki Misya limanıydı. Uzun ve tehlikeli Roma yolculuğunun ilk aşaması budur.

▣ **"Aristarhus"** Evi Selanik'teydi; muhtemelen eve dönüyordu (bkz. Elç. 19:29; 20:4; Kol. 4:10; Flm. 24). Yanında Sekundus da olmuş olabilir (bkz. Elç. 20:4 ve bu ayetin bazı batı Grekçe yazmaları).

27:3 "Sayda" Bu, Sezariye'nin yaklaşık 107 kilometre kuzeyinde bulunan bir Fenike kentiydi. Fenike'nin antik başkentiydi fakat Sur tarafından çoktan gölgede bırakılmıştı.

NAS	"düşünceyle"
NKJV, NRSV	"nezaketle"
TEV	"nazikti"
NJB	"düşünceliydi"

Bu, "sevgi" (*philos*) ile "insanlık" (*anthrōpos*) sözcüklerinden oluşan bileşik terimdir. Bu terim, Elçilerin İşleri'nde iki kez kullanılıyor, isim hali Elç. 28:2'de (bkz. Tit. 3:4), zarf hali de burada, Elç. 27:3'te. Yulius merhametli bir kişiydi (bir Romalı işgalci askerinin böyle olması şaşırtıcı). Büyük ihtimalle Pavlus'un davasını duymuştu.

▣ **"dostlarının"** Bu muhtemelen oradaki Hristiyanlardı. Yulius Pavlus'a güveniyordu fakat yanında bir Romalı nöbetçiyle gitmiş olabilir.

▣ **"ihtiyaçlarını karşılamaları"** Metin, ne biçim ihtiyaçları olduğunu belirtmiyor (duygusal, fiziksel, parasal).

27:4 "Kıbrıs'ın rüzgar altından" Bu, kafa karıştıran bir ifadedir çünkü okuyucular "Kıbrıs'ın güneyi" olarak anlıyor, gerçekteyse kuzeyiydi. Bahsi geçen diğer yerler günümüzde Türkiye'nin güney ve batı kıyılarında bulunuyor.

27:6 "İtalya'ya gidecek bir İskenderiye gemisi" Bu, Mısır'dan Roma'ya giden daha büyük bir gemiydi (gemide 276 kişi ve büyük miktarlarda buğday vardı). Günümüzde bu büyük gemileri Pompei duvarlarındaki resimlerden ve Lukianos'un MS. 150 civarında yazdıklarından tanıyoruz. Bu büyük buğday gemilerinin ana limanı Mira'ydı.

27:7 "Knidos" Bu, Roma'nın Küçük Asya Eyaletinin güneybatı kıyısında bulunan özerk bir deniz kentiydi. Roma'ya giden çoğu gemi bu limanı kullanırdı (bkz. Thukididis, *Peloponnesos Savaşları (The History of the Peloponnesian War)* 8.35). Yarımada bulduğu için iki limanı vardı.

▣ **"Salmone"** Bu, Girit adasının doğu ucunda bir kentti. Yılın bu zamanı yüzünden adanın yakınından giderek batıya ilerlemeye çalıştılar.

27:8 "Güzel Limanlar" Bu, Girit'in güneyindeki Laseya Kenti'ne yakın bir koydu. Burası bir liman değil, koydu. Tüm kışı burada geçirmek zor olurdu.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 27:9-12

⁹⁻¹⁰Epey vakit kaybetmiştik; oruç günü bile geçmişti. O mevsimde deniz yolculuğu tehlikeli olacaktı. Bu nedenle Pavlus onları uyardı: "Efendiler" dedi, "Bu yolculuğun yalnız yük ve gemiye değil, canlarımıza da çok zarar ve ziyan getireceğini görüyorum." ¹¹Ama yüzbaşı, Pavlus'un söylediklerini dinleyeceğine, kaptanla gemi sahibinin sözüne uydu. ¹²Liman kışlamaya elverişli olmadığından gemidekilerin çoğu, oradan tekrar denize açılmaya, mümkünse Feniks'e ulaşıp kışı orada geçirmeye karar verdiler. Feniks, Girit'in lodos ve karaye kapalı bir limanıdır.

27:9 Yılın belirli zamanlarında (kış aylarında) fırtına cephelerinin hızlı hareketi ve rüzgar yönleri Akdeniz'de seyahati tehlikeli hale getirirdi.

▣ **"oruç"** Bununla, Günahları Bağışlatma Günü kastediliyor (bkz. Lev. 16). Musa'nın yazılarında geçen tek oruç günü budur. Demek ki yolculuk Eylül'le Ekim arasında bir tarihte gerçekleşti. Deniz yolculuğunun en uç tarihi Ekim'di.

▣ **"uyardı"** Bunun zamanı bitmemiş, yani ya (1) geçmişte yapılan sürekli bir eylem ya da (2) bir eylemin başlangıcını belirtir. Bu bağlamda 2'nci seçenek en iyisi.

27:10 Pavlus güçlü ve spesifik bir uyarı yapıyor. Ancak gerçekte bu olmadı. Pavlus kişisel düşüncesini mi söylüyordu ("görüyorum") yoksa Tanrı fikrini değiştirip gemidekilere kıymamaya mı karar verdi (bkz. Elç. 27:24)?

27:11

NASB "serdümen ve kaptan"
NKJV "dümenci ve sahip"
NRSV "serdümen ve sahip"
TEV, NJB "kaptan ve sahip"

Bu ifadeyle iki ayrı insan kastediliyor.

1. dümenci ya da gemiyi yönlendiren serdümen (*kubernētēs*), (bkz. Va. 18:17)
2. kaptan (*nauklēros*, "gemi" [*naus*] ile "miras almak" ya da "kura" [*klēros*] sözcüklerinin birleşimi), ama bu kelimenin anlamı "gemi sahipleri" olabilir (bkz. F. F. Bruce, *Elçilerin İşleri Kitabı Üzerine Yorum (Commentary on the Book of the Acts)*, s. 507'de Ramsay, *Aziz Pavlus - Gezgin ve Roma Vatandaşı (St. Paul the Traveler and Roman Citizen)*, s. 324'ten alıntı yapıyor, o da *Inscriptiones Graecae*, 14.918'den). Koini Papirüslerindeki kullanımı "kaptan"dır. Bu iki terim arasındaki tam fark bilinmiyor (bkz. Louw ve Nida, *Grekçe-İngilizce Sözlük (Greek-English Lexicon)*, C. 1, s. 548 ile Harold Moulton, *Yenilenmiş Analitik Grekçe Sözlük (The Analytical Greek Lexicon Revised)*, s. 275) ama muhtemelen bu boyuttaki bir gemide (İskenderiye buğday gemisi) normal gemicilerin yanı sıra bir de birkaç liderlik seviyesi vardı.

27:12 "mümkünse" Bu, dördüncü sınıf koşul cümlesidir. Gemiyle yolculuk yapmaya karar verenler tehlikeli olacağını biliyordu ama varmayı başaracaklarını düşünüyorlardı.

▣ **"Feniks"** Bu, Girit'in güney kıyısında, Güzel Limanlar'ın batısında bir limandı. Tam konumu konusunda antik kaynaklar biraz çelişiyor (Strabon, *Coğrafya (Geography)*, 10.4.3 ile Batlamyus, *Mısır Coğrafyası (An Egyptian Geography)* 3.17.3). Onlar hâlâ Girit'in güney kıyısı boyunca sahilin yakınından ilerliyorlardı.

▣ **"lodos ve karayele kapalı"** Görünüşe göre Feniks'te denize uzanan bir kara parçasıyla ayrılan iki kent vardı. Limanlardan biri, belirli bir yönden esen rüzgarlara, diğeryse öteki yönden esen rüzgarlara elverişliydi. Hangi limanın üstün olduğu mevsime göre değişirdi.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 27:13-20

¹³Güneyden hafif bir rüzgar esmeye başlayınca, bekledikleri anın geldiğini sanarak demir aldılar; Girit kıyısını yakından izleyerek ilerlemeye başladılar. ¹⁴Ne var ki, çok geçmeden karadan Evrakilon denen bir kasırga koptu. ¹⁵Kasırgaya tutulan gemi rüzgara karşı gidemeyince, kendimizi sürüklenmeye bıraktık. ¹⁶Gavdos denen küçük bir adanın rüzgar altına sığınarak geminin filikasını güçlükle sağlama alabildik. ¹⁷Filikayı yukarı çektikten sonra halatlar kullanarak gemiyi alttan kuşattılar. Sirte Körfezi'nin sığlıklarında karaya oturmaktan korktukları için yelken takımlarını indirip kendilerini sürüklenmeye bıraktılar. ¹⁸Fırtına bizi bir hayli hırpaladığı için ertesi gün gemiden yük atmaya başladılar. ¹⁹Üçüncü gün geminin takımlarını kendi elleriyle denize attılar. ²⁰Günlerce ne güneş ne de yıldızlar görüldü. Fırtına da olanca şiddetiyle sürdüğünden, artık kurtuluş umudunu tümenden yitirmiştik.

27:14

NASB, NRSV "şiddetli bir rüzgar"
NKJV "fırtınalı bir rüzgar"
TEV "çok güçlü bir rüzgar"
NJB "kasırga"

Grekçe kelime *tuphōn* (tayfun) + *ikos* (gibi) birleşimidir. Bu ani ve çok şiddetli bir rüzgardı. Girit'in 2100 metrelik dağları muhtemelen rüzgarın gücüne güç katmıştır.

NASB "Euraquico"
NKJV "Euroclydon"
NRSV, TEV "kuzeydoğulu"
NJB "kuzey-doğulu"

Bu mevsimde çıkan rüzgara denizciler Erakvilon adını vermişti. (1) bir Grekçe terim olan "doğudan esen rüzgar" (*euros*) ile (2) Latince terim olan "kuzeyden esen rüzgar" (*aquilo*) birleşimidir. Bu, güçlü ve ani bir kuzeydoğu rüzgarıydı.

Bu bir teknik denizcilik terimi (*eukakulōn*) olduğundan sonraki yazıcılar yanlış anlayıp bağlama oturtmak için birkaç değişiklik yapmış.

27:15 "rüzgara karşı gidemeyince" Antikçağ gemilerinde pruvanın her iki tarafına gözler boyanırdı. Daha sonra pruvaya insan ya da hayvan figürleri yerleştirildi (bkz. Elç. 28:11). Bugün bile bazı dillerde gemiler dişi olarak kişileştirilir. Bu ifadenin anlamı "karşıt" (*anti*) ve "göz"dür (*ophthalmos*). Gemiyi rüzgara karşı götüremezlerdi.

27:16 "Gavdos" Bu küçük ada, Girit'in güney kıyısından yaklaşık 80 kilometre uzakta bulunuyordu. Onlar artık güçlü bir kuzeydoğu rüzgarının karşısında acizdi. Kısa süreliğine rüzgar altına sığınarak gemiyi dalgalı sulara hazırlamak için ellerinden geleni yapmaya koyuldular.

Bu adanın adına dair birkaç Grekçe yazma çeşidi var.

1. *Kauda*, P⁷⁴, xi², B yazmaları
2. *Klauda*, xi*, A yazmaları
3. *Klaudēn*, H, L, P ve sonrasına ait birçok minüskül yazma
4. *Gaudēn*, Jerome'un kullandığı Grekçe metin
5. *Klaudion*, bazı minüskül yazmalar

UBS³ ve UBS⁴, 1 numaralı varyanta "B" derecesi (hemen hemen kesin) veriyor. İlk iki seçenek, adın Grekçe haliyle Latince hali olabilir.

▣ **"geminin filikasını. . sağlama alabildik"** Bu, geminin peşinden çekilen küçük bir tekneydi (bkz. Elç. 27:30, 32). Arkadaki bu tekne, büyük geminin dümenini zorlaştıran bir direnç oluşturuordu.

27:17 "halatlar kullanarak gemiyi alttan kuşattılar" Bu, fırtınada gemiyi bir arada tutmak için gövdenin etrafını özel halatların sarılmasından söz ediyor (bkz. Aristo, *Retorik* 2.5.18).

▣ **"Sirte Körfezi'nin sığıklarında"** Bunlar, kuzey Afrika açıklarında hareketli kum setleridir. Bunlara Sirte Majör ve Sirte Minör deniyordu (bkz. Plinius, *Nat. Hist.* 5.4,27). Burada çok sayıda gemi batmıştı. Sirte Majör'den kaçınmak için denizciler gemiyi güneye doğru yavaşça süzülecek şekilde çevirirlerdi.

▣ **"yelken takımlarını"** Bu bağlamı doğru yorumlamanın anahtarı "indirip" terimidir. Neyi indirdiler? (1) deniz demirini mi yoksa (2) yelkenin bir kısmını mı? Amaçları gemiyi yavaşlatmaktı ama aynı zamanda biraz da kontrol altında tutmaktı.

Deniz demiri, deniz tabanına tutunan demirlerden değildi, içindeki suyla gemiyi güneye sürüklenmemesi için yavaşlatan paraşüte benzer bir çarşaftı (bkz. Eski Latince metin ve NASB, NRSV ve NJB).

Bunu İngilizceye "yelkeni indirmek" diye çeviren birkaç İngilizce çeviri var (bkz. NKJV, TEV, NJB ve Peshitta'nın İngilizcesi) Grekçe terimin anlamı "bir şey"dir (bkz. Louw & Nida, *Grekçe-İngilizce Sözlük (Greek-English Lexicon)*, C. 2, s. 223) ve belirli bir bağlamın ışığında yorumlanması gerekiyor. Bunu yelken anlamında kullanan bazı belirli papirüs metinleri var (bkz. Moulton & Milligan, *Grek Antlaşma'nın Vokabüleri (The Vocabulary of the Greek Testament)*, s. 577). Öyleyse yelkenin tamamını değil, bir kısmını indiriyorlar. Gemiyi kontrol altında tutmaları ve olabilecek en yavaş hızla yana doğru gitmeye çalışmaları gerekiyordu.

27:18-19 Bu, fırtınanın bu deneyimli denizciler için ne kadar şiddetli ve tehlikeli gözüktüğünü gösteriyor (bkz. Elç. 20).

27:18 "gemiden yük atmaya başladılar" Böyle yapmaları bu denizcilerin gerçekten ecel teri döktüğünü gösteriyor.

27:19 "geminin takımlarını" Bununla tam olarak neyin kast edildiği bilinmiyor. Ana yelken ve arması olabilir. Terim belirsizdir. Aynı terim Elç. 27:17'de deniz demirini ya da yelkenlerin bir kısmını da niteliyor.

27:20 "Günlerce ne güneş ne de yıldızlar görüldü" Görünüşe göre bu ifade, nerede olduklarını hiç bilmediklerini gösteriyor. Kuzey Afrika kıyısından korkuyorlardı ama ne kadar yakın olduklarını kestiremiyorlardı (bkz. Elç. 27:29). Yıldızlar ve güneş olmadan ne dümen tutabilir ne de konumlarını saptayabilirlerdi.

☐ **"artık kurtuluş umudunu tümünden yitirmiştik"** Bu, Pavlus'un önceki görüşüne bağlı olarak cesaretlendirilişinin zeminini hazırlıyor (bkz. Elç. 27:21-26). Kaynakları tükenmişti!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 27:21-26

²¹Adamlar uzun zaman yemek yiyemeyince Pavlus ortaya çıkıp şöyle dedi: "Efendiler, beni dinleyip Girit'ten ayrılmamanız, bu zarar ve ziyana uğramamanız gerekirdi. ²²Şimdi size öğüdüm şu: Cesur olun! Gemi mahvolacak, ama aranızda hiçbir can kaybı olmayacak. ²³⁻²⁴Çünkü kendisine ait olduğum, kendisine kulluk ettiğim Tanrı'nın bir meleği bu gece yanıma gelip dedi ki, 'Korkma Pavlus, Sezar'ın önüne çıkman gerekiyor. Dahası Tanrı, seninle birlikte yolculuk edenlerin hepsini sana bağışlamıştır.' ²⁵Bunun için efendiler, cesur olun! Tanrı'ya inanıyorum ki, her şey tıpkı bana bildirildiği gibi olacak. ²⁶Ancak bir adada karaya oturmamız gerekiyor."

27:21 "Adamlar uzun zaman yemek yiyemeyince" Bunun, Elç. 27:33'la bağlantılı olarak en az üç olası anlamı var.

1. belki de şiddetli, uzun süreli fırtına yüzünden onları deniz tutmuştu
2. canlarının bağışlanması amacıyla dua ediyor ve oruç tutuyorlardı (yani putperest ritüeli, bkz. Elç. 27:29)
3. gemiyi kurtarmakla o kadar meşgullerdi ki yemek arka plana itilmişti

☐ **"beni dinleyip"** Pavlus, "Size söylemiştim!" diyor. Bu sayede Pavlus Ruh'un sözcülüğünü yapabildiği.

27:22 "Gemi mahvolacak" Elç. 27:26'daki *dei* kullanımına dikkat ediniz. *Dei* üzerine Elç. 1:16'daki tam nota bakınız. Bu bölümde üç kez kullanılıyor (Elç. 27:21,24,26).

27:23 "Tanrı'nın bir meleği" Pavlus'u yüreklendirmek için ona birkaç kez İsa ya da melek görünmüştü (bkz. Elç. 18:9-10; 22:17-19; 23:11; 27:23-24). Tanrı'nın Pavlus'un hayatı için müjdecilikle ilgili bir planı ve amacı vardı (bkz. Elç. 27:26; 9:15) ve bunun önüne bir fırtına geçemezdi.

27:24 "Korkma Pavlus" Bu, genelde sürmekte olan bir eylemi durdurmak anlamına gelen olumsuz ekli, şimdiki zamanlı orta (edilgen görünüşlü eylemsel) emir kipidir (bkz. 23:11; Özd. 3:5-6).

☐ **"Tanrı, seninle birlikte yolculuk edenlerin hepsini sana bağışlamıştır"** İlk fiil bitmiş zamanlı orta (edilgen görünüşlü eylemsel) haber kipidir. Tanrı'nın Pavlus'un hizmeti için planı ve amacı vardı (bkz. Acts 9:15; 19:21; 23:11). O, Roma'da hükümet yetkilileri ve ordu yöneticileri karşısında tanıklık etmeliydi (*dei*).

Pavlus'un hayatı ve imanı, yol arkadaşlarının hayatını etkiliyordu. Aynı lütuf uzatılması Yas. 5:10; 7:9; 1Ko. 7:14'te de görülebilir. Bu, kişisel sorumluluğu ortadan kaldırmıyor ama imanlı ailenin, arkadaşların ve meslektaşların potansiyel etkisini öne çıkarıyor.

27:25 Pavlus'un Elç. 27:22'deki şimdiki zamanlı master halinde "Cesur olun" diye uyarısı, burada şimdiki zamanlı etkin emir kipi olarak "cesur olun" diye tekrarlanıyor.

▣ **"Tanrı'ya inanıyorum ki"** Pavlus'un yaşayan Mesih'le karşılaşması, Tanrı'nın sözüne güvenebilmesini sağlamıştı ("tam olarak bana söylendiği gibi sonuçlanacak" bitmiş zamanlı edilgen haber kipi). İman, Tanrı'nın armağanlarını, yani sadece kurtuluşu değil, nimetlerini de kabul eden eldir.

Robert B. Girdlestone'un, *Eski Antlaşma'da Eş Anlamlılar (Synonyms of the Old Testament)* adlı kitabında söyleyecek harika bir sözü ve Romaine, *İman Yaşamı (Life of Faith)* kitabından alıntı var.

"Artık imanla güven/umudu açıkça ayırt edebilerek Yeni Antlaşma'yı ele alıyoruz. İman, Tanrı'nın sözüne inanmaktır; güven, sabır ve umutsa imanın has ürünleridir, imanlının hissettiği özgüvenin çeşitli şekillerde belirmeleridir. Yaratıcımdan bana bir bildiri geliyor; bu bir tehdit, vaat ya da buyruk olabilir. Buna 'evet ve amin' diye cevap verirsem bu İman olur; bundan doğan eylemse bir **amunah** ya da Tanrı'ya sadakat eylemidir. Kutsal Yazı'ya göre iman, bir söz, bildiri ya da vahiy ima eder gibi. Bu yüzden, *İman Yaşamı (Life of Faith)* adlı kitabında bilge Romaine şöyle diyor: 'İman, Tanrı Sözü'nün doğruluğuna inanmak demektir; O'nun söylediği bir sözle ya da verdiği bir vaatle ilgilidir ve bunu duyan kişinin doğruluğuna inancını ifade eder; kişi sözü kabul eder, ona güvenir ve ona göre davranır: iman budur.' Ürün, alınan bildiriye göre ve sözü kabul edenin durumuna göre değişiklik gösterecektir. Nuh'u gemi yapmaya, İbrahim'i oğlunu sunmaya, Musa'yı Firavun'un kızının oğlu adlandırılmaktan imtina etmeye, İsrailileri Eriha surları çevresinde dolanmaya itti. Ben Tanrı'ya inanıyorum ki tam olarak bana söylendiği gibi olacak—bu, Kutsal Kitap'ın iman adlandırdığı sürecin resmidir" (s. 104-105).

"İnanmak" için Elç. 2:40; 3:16 ve 6:5'teki Özel Konu'ya bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 27:27-32

²⁷On dördüncü gece İyon Denizi'nde sürükleniyorduk. Gece yarısına doğru gemiciler karaya yaklaştıklarını sezindiler. ²⁸Denizin derinliğini ölçtüler ve yirmi kulaç olduğunu gördüler. Biraz ilerledikten sonra bir daha ölçtüler, on beş kulaç olduğunu gördüler. ²⁹Kayalıklara bindirmekten korkarak kıçtan dört demir attılar ve günün tez doğması için dua ettiler. ³⁰Bu sırada gemiciler gemiden kaçma girişiminde bulundular. Baş taraftan demir atacaklarmış gibi yapıp filikayı denize indirdiler. ³¹Ama Pavlus yüzbaşıyla askerlere, "Bunlar gemide kalmazsa, siz kurtulamazsınız" dedi. ³²Bunun üzerine askerler ipleri kesip filikayı denize düşürdüler.

27:27 "On dördüncü gece" Bu süre, deniz demiriyle katedilen mesafeye tam uygun geliyor. Onlar her 24 saatlik sürede 57 kilometre giderek 766 kilometre katettiler.

▣ **"İyon Denizi'nde"** Bu, güney orta Akdeniz'dir (Adria).

▣ **"karaya yaklaştıklarını sezindiler"** Kıyıya vuran dalgaları duymuş ya da belirli kuşlar ya da balıklar görmüş olabilirler.

27:28 "derinliğini" Bu, suyun derinliğini ölçmek için ağırlıklı, işaretli ip kullanarak "iskandil etmek" anlamına gelen fiilden geliyor.

▣ **"kulaç"** Bu, yanlara doğru uzatılmış kolların arasındaki mesafeydi. Denizciler, suyun derinliğini ifade etmek için bu ölçümü kullanırdı.

27:29 Hava hâlâ karanlıktı. Nerede olduklarını tam olarak bilmiyorlardı. Nereye gittiklerini görene kadar yavaşlayıp geminin karaya yanaşmasını durdurmak istiyorlardı.

27:30 Bu denizciler imanlı değildi. Kendilerini kurtarmak için ellerinden geleni yaparlardı.

27:31 Pavlus'un Tanrı'dan aldığı güncel görüme ve vaade bağlı birtakım koşullar vardı (üçüncü sınıf koşul cümlesi).

▣ **"kurtulamazsınız"** Bu, Eski Antlaşma'daki fiziksel kurtuluş anlamındadır (bkz. Yak. 5:15). Pavlus varken bu denizcilerin, askerlerin ve diğer yolcuların Müjde'yi duymaması imkansız, bu da Yeni Antlaşma'daki ruhsal kurtuluş anlamını veriyor. Fiziksel ölümden kurtulup da ebedi ölüme mahkum olmak ne büyük bir felaket!

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 27:33-38

³³Gün doğmak üzereyken Pavlus herkesi yemek yemeye çağırdı. "Bugün on dört gündür kaygılı bir bekleyiş içindesiniz, hiçbir şey yemeyip aç kaldınız" dedi. ³⁴"Bunun için size rica ediyorum, yemek yiyin. Kurtuluşunuz için bu gerekli. Hiçbirinizin başından tek kıl bile eksilmeyecektir." ³⁵Pavlus bunları söyledikten sonra ekmek aldı, hepsinin önünde Tanrı'ya şükretti, ekmeği bölüp yemeye başladı. ³⁶Hepsi bundan cesaret alarak yemek yedi. ³⁷Gemide toplam iki yüz yetmiş altı kişiydik. ³⁸Herkes doyduktan sonra, buğdayı denize boşaltarak gemiyi hafiflettiler.

27:34 "Hiçbirinizin başından tek kıl bile eksilmeyecektir" Pavlus İsa'nın sözlerine benzer sözler kullanıyor (bkz. Luk. 12:7; 21:18). Bu, koruma anlamında kullanılan bir İbranice deyimdi (1Sa. 14:45; 1Kr. 1:52).

27:35 Bu, Rab'bin Sofrası değil ama Pavlus'un kriz anında bile imanını gösteriyor. Pavlus'un imanı diğerlerini etkiliyordu (bkz. Elç. 27:36).

27:37 "iki yüz yetmiş altı" Bu sayıya mürettebat ve yolcular da dahil.

1. B yazmasında (dördüncü yüzyıl) "76" yazıyor
2. ⲥ (dördüncü yüzyıl) ve C (beşinci yüzyıl) yazmalarında "276" yazıyor
3. A (beşinci yüzyıl) yazmasında "275" yazıyor
4. Tüm çağdaş İngilizce çevirilerinde 276 yazıyor.

UBS⁴ buna "B" derecesi (hemen hemen kesin) veriyor.

27:38 Bu, Mısır'dan yola çıkan büyük bir buğday gemisiydi. Tüm diğer kargoları ve armayı zaten denize atmışlardı (bkz. Elç. 27:18).

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 27:39-44

³⁹Gündüz olunca gördükleri karayı tanıyamadılar. Ama kumsalı olan bir körfez farkederek, mümkünse gemiyi orada karaya oturtmaya karar verdiler. ⁴⁰Demirleri kesip denizde bıraktılar. Aynı anda dümenlerin iplerini çözüp ön yelkeni rüzgara vererek kumsala yöneldiler. ⁴¹Gemi bir kum yükseltisine çarpıp karaya oturdu. Geminin başı kuma saplanıp kıvılcıdamaz oldu, kıç tarafı ise dalgaların şiddetiyle dağılmaya başladı. ⁴²Askerler, tutuklulardan hiçbiri yüzerek kaçmasın diye onları öldürmek niyetindeydi. ⁴³⁻⁴⁴Ama Pavlus'u kurtarmak isteyen yüzbaşı askerleri bu düşünceden vazgeçirdi. Önce yüzmeye bilenlerin denize atlayıp karaya çıkmalarını, sonra geriye kalanların, kiminin tahtalara kiminin de geminin öbür döküntülerine tutunarak onları izlemesini buyurdu. Böylelikle herkes sağ salim karaya çıktı.

27:39 Gemiyi hâlâ bir miktar kontrol edebiliyorlardı (bkz. Elç. 27:40).

"Gemiyi içine sürmek" (bkz. ⲥ, A, B² yazmaları) ve "gemiyi sağ salim karaya çıkarmak"la (bkz. B* ve C yazmaları) ilgili bir Grekçe el yazması çeşidi var. Bu iki sözcük birbirine çok benziyor (*exōsai* ve *eksōsai*). Antik Grekçe el yazmaları genelde tek kişi tarafından okunur, birçokları tarafından kopyalanırdı. Benzer sesli terimler sık sık karıştırılırdı.

27:40 Kıyıdaki bu resifler birçok gemi kazasına neden olmuştu. Bu durumda, okyanus dalgalarıyla koy sularının birleştiği yerlerde resif oluşurdu.

NASB, NKJV,
NJV "dümenler"
NRSV, TEV "kürekler"

Bu, büyük gemilerde hep bulunan çift dümenlerdi. Yak. 3:4'te aynı "dümen" kelimesi kullanılıyor.

▣ "ön yelkeni" Bu nadir bir terimdir ancak pruvadaki küçük yelkeni kastediyor olmalı (bkz. Juvenal, *Hiciv (Satire)* 12.69).

27:42 "Askerler. . . onları öldürmek niyetindeydi" Tutuklular kaçarsa cezasını askerler çekecekti!

27:43 Pavlus'un sözleri, imanı ve davranışları Roma birliğinin liderini ona güvenmeye ve onu korumaya ikna etmişti.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıkta yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Luka, Pavlus'un Roma'ya yaptığı deniz yolculuğunu anlatırken bir sürü teknik denizcilik terimi kullanıyor. Bunun anlamı nedir?
2. Elç. 27:20 teolojik açıdan niçin bu kadar önemli?

ELÇİLERİN İŞLERİ 28

ÇAĞDAŞ ÇEVİRİLERİN PARAGRAF BÖLÜMLERİ

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlus Malta Adasında	Pavlus'un Malta'daki Hizmeti	Pavlus Malta'da	Malta'da	Malta'da Bekleme
28:1-10	28:1-10	28:1-6 28:7-10	28:1-6 28:7-10	28:1-6 28:7-10
Pavlus Roma'ya Varıyor	Roma'ya Varış	Roma'ya Yolculuk	Malta'dan Roma'ya	Malta'dan Roma'ya
28:11-15	28:11-16	28:11-15	28:11-15 Roma'da	28:11-14 28:15-16
28:16		28:16	28:16	
Pavlus Roma'da Vaaz Ediyor	Pavlus'un Roma'daki Hizmeti	Pavlus ve Roma Yahudileri		Pavlus Romalı Yahudilerle Bağlantı Kuruyor
28:17-22	28:17-31	28:17-22	28:17-20 28:21-22	28:17-20 28:21-22
28:23-29		28:23-29	28:23-27	Pavlus'un Romalı Yahudilere Beyanı 28:23-27 (26-27)
28:30-31		Kapanış 28:30-31	28:28 28:29 28:30-31	28:28 Son Söz 28:30-31

OKUMA DEVRESİ ÜÇ (kaynak: "Kutsal Kitap'ı İyi Okuma Kılavuzu")

PARAGRAF DÜZEYİNDE ASIL YAZARIN KASTINI İZLEMEK

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bölümü tek oturta okuyun. Konuları belirleyin. Ayırttığımız konuları beş çağdaş çeviriyle kıyaslayın. Paragraflara bölme esinlenmiş değildir ama yorumun özü olan asıl yazarın kastını izlemenin kilit noktasını oluşturur. Her paragrafın sadece ve sadece tek konusu vardır.

1. Birinci paragraf
2. İkinci paragraf
3. Üçüncü paragraf
4. Vesaire

KELİME VE İFADE İNCELEMESİ

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 28:1-6

¹Kurtulduktan sonra adanın Malta adını taşıdığını öğrendik. ²Yerliler bize olağanüstü bir yakınlık gösterdiler. Hava yağışlı ve soğuk olduğu için ateş yakıp hepimizi dostça karşıladılar. ³Pavlus bir yığın çalı çırpı toplayıp ateşin üzerine attı. O anda ısıdan kaçan bir engerek onun eline yapıştı. ⁴Yerliler Pavlus'un eline asılan yılanı görünce birbirlerine, "Bu adam kuşkusuz bir katil" dediler. "Denizden kurtuldu, ama adalet onu yaşatmadı." ⁵Ne var ki, elini silkip yılanı ateşin içine fırlatan Pavlus hiçbir zarar görmedi. ⁶Halk, Pavlus'un bedeninin şişmesini ya da birdenbire düşüp ölmesini bekliyordu. Ama uzun süre bekleyip de ona bir şey olmadığını görünce fikirlerini değiştirdiler. "Bu bir ilahdır!" dediler.

28:1 "Kurtulduktan sonra" Bu, *dia* öntakısına eklenmiş *sözō* terimidir (bkz. Elç. 27:31). Güvenliğe ulaşanlar için sıkça kullanılırdı (bkz. Elç. 23:24; 27:44; 28:1,4). Luka bunu Luk. 7:3'te fiziksel iyileşme için bile kullanıyor.

Aorist edilgen ortaçtan görüyoruz ki Luka, güvenliğin Tanrı tarafından Söz'ne uygun olarak sağlandığına (edilgen çatı) yoruyor (bkz. Elç. 27:21-26).

▣ **"Malta"** Fenikeli denizciler bu adaya Melita da diyordu. Bu, "sığınak" anlamına gelen bir Kenanlı terimiydi. Burası önceden bir Fenike kolonisiydi. Sicilya'yla Kuzey Afrika arasında bulunuyor. Adanın uzunluğu yirmi sekiz, eni on iki kilometredir ancak konumu, deniz ticareti açısından büyük değere sahipti. Birkaç güzel limanı vardı.

28:2 "Yerliler" Bu, "barbarlar" anlamına geliyor. Bu, küçümseyici bir lakap değildi, Grekçe ya da Latince konuşamayan herkese denilirdi.

NASB "olağanüstü nezaket"
NKJV, NRSV,
NJB "sıra dışı nezaket"
TEV "çok arkadaş canlısılardı"

Bu pekiştirilmiş ifadede, Elç. 27:3'te olduğu gibi "insanları seven" anlamına gelen *philanthrōpos* terimi var. Yerlilerin verdiği spesifik ilgi ve erzakların sebebi, Pavlus'un sahildeki yılanla mucizevi karşılaşmasını görmeleriydi. Bu ve diğer mucizevi olaylar (bkz. Elç. 28:7-10) Müjde'nin paylaşılması için birer fırsattı! Pavlus'un zihni Müjde'yi duyurmaya yatkındı (bkz. 1Ko. 9:19-23).

28:3 "Pavlus bir yığın çalı çırpı toplayıp" Bu, Pavlus'un alçakgönüllülüğünü gösteriyor. Herkesle beraber o da çalışıyordu. Şam yolundan beri hiç seçkinlik takınmadı!

▣ **"bir engerek onun eline yapıştı"** Bu terim, "ısırtık" ya da "etrafına dolandı" anlamına gelebilir.

28:4 "yılanı" Bu, zehirli yılanlar için kullanılan bir tıp terimine dönüştü (bkz. Elç. 10:12).

▣ **"adalet onu yaşatmadı"** "Adalet" ya da "Yazgı," tanrılarının birinin adıydı. Onlar, Amo. 5:19'daki gibi durumun ironisini ifade ediyorlardı. 6'ncı ayet ada yerlilerinin batıl inançlı politeistler olduğunu gösteriyor.

28:6 Bu yerlilerin adadaki yılanlarla kişisel deneyimleri vardı. Tutumlarının kökten değişmesi, putperestlerin Elç. 14:11-13'teki mucizelere verdiği tepkilere benziyor.

▣ **"şişmesini"** Bu, Luka'nın kullandığı çok miktarda tıp teriminden biridir (bkz. Elç. 28:8). Yeni Antlaşma'da kullanıldığı tek yer burası.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 28:7-10

⁷Bulduğumuz yerin yakınında adanın baş yetkilisi olan Publius adlı birinin toprakları vardı. Bu adam bizi evine kabul ederek üç gün dostça ağırladı. ⁸O sırada Publius'un babası kanlı ishale yakalanmış ateşler içinde yatıyordu. Hastanın yanına giren Pavlus dua etti, ellerini üzerine koyup onu iyileştirdi. ⁹Bu olay üzerine adadaki öbür hastalar da gelip iyileştirildiler. ¹⁰Bizi bir sürü armağanla onurlandırdılar; denize açılacağımız zaman gereksindiğimiz malzemeleri gemiye yüklediler.

28:7 "baş yetkilisi" Bu sözcük, bir tür hükümet görevlisi, düz anlamıyla "birinci" demektir (bkz. Elç. 13:50; Luk. 19:47, "insanların"; 16:12, "bir kentin"). Bu adada biri Grekçe diğeri de Latince olmak üzere iki yazıda bu sözcüğe rastlanmıştır. Roma bu adaya özerklik ve bir ara tam Roma vatandaşlığı vermişti.

28:8 "ishale yakalanmış ateşler içinde yatıyordu" Malta'nın keçi sütündeki mikroplardan gelen humması ünlüydü.

▣ **"ellerini üzerine koyup onu iyileştirdi"** Elç. 6:6'daki Özel Konu: Ellerin Üzerine Konulması'na bakınız.

28:9 Bu fiillerin ikisi de bitmemiş zamanlıdır, bu da geçmiş zamanda tekrarlanan ya da devam eden bir eylem belirtir (haber kipi). Gelmeye devam ediyorlardı. Tanrı onları Pavlus aracılığıyla iyileştirmeye devam ediyordu.

"İyileşme," Grekçedeki *therapeuō* fiildir. Terapi sözcüğü bundan türeyor. Terim hem "hizmet" hem de "iyileştirme" için kullanılabilir. Hangisinin uygun olduğunu yalnızca spesifik bağlam belirleyebilir.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 28:11-15

¹¹Üç ay sonra, kışı adada geçiren ve ikiz tanrılar simgesini taşıyan bir İskenderiye gemisiyle denize açıldık. ¹²Sirakuza Kenti'ne uğrayıp üç gün kaldık. ¹³Oradan da yolumuza devam ederek Regium'a geldik. Ertesi gün güneyden esmeye başlayan rüzgarın yardımıyla iki günde Puteoli'ye vardık. ¹⁴Orada bulduğumuz kardeşler, bizi yanlarında bir hafta kalmaya çağırdılar. Sonunda Roma'ya vardık. ¹⁵Haberimizi alan Roma'daki kardeşler, bizi karşılamak için Appius Çarşısı'na ve Üç Hanlar'a kadar geldiler. Pavlus onları görünce Tanrı'ya şükretti, yüreklendi.

28:11 "bir İskenderiye gemisiyle" Bu muhtemelen Mısır'dan Napoli Körfezi'ne giden başka bir büyük buğday gemisiydi (bkz. Elç. 27:6,38).

▣ **"kışı adada geçiren"** Bu kış aylarında Akdeniz, gemiyle geçilmeyecek kadar fırtınalıydı. Gemi rotaları Şubat'ın sonunda ya da Mart'ta tekrar açılıyordu.

▣ **"ikiz tanrılar simgesini taşıyan"** Bunlar Zeus'un ikiz oğulları Caster ve Pollox'tu. Roma panteonunda denizcilerin koruyucularıydı. Poseidon onlara rüzgar, dalgalar ve fırtınalar üzerine güç ve kontrol vermişti. Özel takımyıldızları İkizlerdi. Görünüşe göre pruvada onların iki minik cin gibi adam şeklinde oymaları vardı.

28:12 "Sirakuza Kenti'ne" Bu, doğu yakada bulunan ana Sicilya kentiydi. Liman, Malta'nın 128 kilometre kuzeyindeydi.

28:13 "yolumuza devam ederek" Antik majüskül κ (Siniaticus) ve B (Vaticanus) yazmalarında teknik gemicilik terimi (Luka'nın özelliği) olan "demir almak" yazıyor ancak P⁷⁴, κ^c ve A gibi diğer antik yazmalarda 16:8'de olduğu gibi "yanından geçmek" yazıyor.

▣ **"Regium"** Bu, İtalya'nın güneybatı ucundaki kenttir.

▣ **"Puteoli"** Bu, Roma'nın Napoli Körfezi'ndeki buğday ithalat merkeziydi. İki günde yaklaşık 289 kilometre katetmişlerdi.

28:14 "Orada bulduğumuz kardeşler" İtalya'da (bkz. Elç. 28:15) ve Roma'da Pavlus'a kollarını açan mevcut Hristiyan topluluklar vardı.

28:15 "Appius Çarşısı'na" Bu, İtalya'nın güneyinden başlayan mavna seferinin sonu ve Appian Yolu denen büyük Roma anayolunun başlangıcıydı. Roma'ya kadar 70 kilometre vardı.

▣ **"Üç Hanlar"** Bu, Roma'dan yaklaşık elli üç kilometre uzakta bulunan bir mola yeri idi.

▣ **"Pavlus. . .yüreklendi"** Anlaşılan Pavlus'un cesareti yine kırılmıştı. Galiba buna meyilliydi. İsa onu yüreklendirmek için ona birkaç kez kişisel olarak göründü.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 28:16

¹⁶Roma'ya girdiğimizde Pavlus'un, bir asker gözetiminde yalnız başına kalmasına izin verildi.

28:16 "Roma'ya girdiğimizde" Pavlus Roma'ya bu şekilde geleceğini beklememişti. Ancak Tanrı, Pavlus'un Romalı hükümet, ordu ve din liderlerine seslenmesini bu şekilde düzenliyordu.

▣ **"Pavlus'un, bir asker gözetiminde yalnız başına kalmasına izin verildi"** Pavlus ev hapsine alındı. Onu getiren görevlinin tanıklığı bu kararın verilmesinde büyük rol oynadı.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 28:17-22

¹⁷Üç gün sonra Pavlus, Yahudiler'in ileri gelenlerini bir araya çağırdı. Bunlar toplandıkları zaman Pavlus kendilerine şöyle dedi: "Kardeşler, halkımıza ya da atalarımızın törelerine karşı hiçbir şey yapmadığım halde, Yeruslaim'de tutuklanıp Romalılar'ın eline teslim edildim. ¹⁸Onlar beni sorguya çektikten sonra serbest bırakmak istediler. Çünkü ölüm cezasını gerektiren hiçbir suç işlememiştim. ¹⁹Ama Yahudiler buna karşı çıkınca, davamı Sezar'a iletmek zorunda kaldım. Bunu, kendi ulusumdan herhangi bir şikâyetim olduğu için yapmadım. ²⁰Ben İsrail'in umudu uğruna bu zincire vurulmuş bulunuyorum. Sizi buraya, işte bu konuyu görüşmek ve konuşmak için çağırdım." ²¹Onlar Pavlus'a, "Yahudiye'den seninle ilgili mektup almadık, oradan gelen kardeşlerden hiçbiri de senin hakkında kötü bir haber getirmedi, kötü bir şey söylemedi" dediler. ²²"Biz senin fikirlerini senden duymak isteriz. Çünkü her yerde bu mezhebe karşı çıktığımı biliyoruz."

28:17 "Pavlus, Yahudiler'in ileri gelenlerini bir araya çağırdı" Bu, Pavlus'un standart tutumuydu (bkz. Rom. 1:16; 2:9). İçinde bulunduğu koşulları açıklıyor ve bir Müjde tanıtımına zemin hazırlıyor.

28:18-19 Burada da Luka'nın savunucu amacı apaçık görülebilir! Hristiyanlık, Roma hükümeti için tehdit değildi.

28:19 "Yahudiler buna karşı çıkınca" Buradaki kelime seçimi, Roma'daki Yahudi önderlere söylendiğinde tuhaf duruyor. Luka, *Ioudaios* (Yahudiler) sözcüğünü iki anlamda kullanıyor.

1. milliyet – Elç. 2:5,11; 9:22; 10:22,28; 11:19; 13:56; 14:1; 16:1,3,20; 17:1; 17:10,17; 18:2,4,5,19; 19:10,17,34; 20:21; 21:21,39; 22:3,12; 24:5,9; 24:24,27; 25:8,9,24; 20:7; 28:17
2. İsa'nın dünyadaki son haftasının görgü tanıkları – Elç. 2:15; 10:39

Bunu farklı değerlendirmelerde de kullandı.

1. olumsuz anlamda – Elç. 9:23; 12:3,11; 13:45,50; 14:2,4,5,19; 17:5,13; 18:12,14,28; 19:13,14,33; 20:3,19; 21:11,27; 22:30; 23:12,20,27; 24:19; 25:2,7,10,15; 26:2,21; 28:19
2. olumlu anlamda – Elç. 13:43; 14:1; 18:2,24; 21:20

Elçilerin İşleri'nde bu terimin farklı yan anlamlarını en iyi gösteren metin Elç. 14:1-2 olabilir.

28:20 "İsrail'in umudu uğruna" Pavlus, bu Yahudi önderlere dinleyicileriyle ilişki kuracak şekilde hitap ediyor. Bu Yahudi önderlerle "İsrail'in umudu"na bağlı ortak bir paydada buluşmaya çalışıyor. Pavlus için bu, İsa'ydı, onlar içinse Vadedilmiş ve Gelecek Olan Mesih'ti ya da bir olasılıkla dirilişti!

28:21 Pavlus'un üç müjdeleme yolculuğundaki hizmeti ve Yeruslaim'deki olaylar ve söylentiler ışığında Pavlus'a dair bu bilgi eksikliği şaşırtıcıdır.

28:22 İsa'yla ilgili haberlerin yayıldığı ve birçoklarının Müjde'ye karşılık verdiği çok belli. Yahudi çevrelerde bu haber iyi değildi! Lakin bu Yahudi önderler Pavlus'a söz hakkı tanıyordu.

▣ **"bu mezhebe"** Elç. 2:22'deki Özel Konu: Nasıralı İsa'ya bakınız.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 28:23-29

²³Pavlus'la bir gün kararlaştırdılar ve o gün, daha büyük bir kalabalıkla onun kaldığı yere geldiler. Pavlus sabahtan akşama dek onlara Tanrı'nın Egemenliği'ne ilişkin açıklamalarda bulundu ve bu konuda tanıklık etti. Gerek Musa'nın Yasası'na, gerek peygamberlerin yazılarına dayanarak onları İsa hakkında ikna etmeye çalıştı. ²⁴Bazıları onun sözlerine inandı, bazıları ise inanmadı. ²⁵Birbirleriyle anlaşamayınca,

Pavlus'un şu son sözünden sonra ayrıldılar: "Peygamber Yeşaya aracılığıyla atalarımıza seslenen Kutsal Ruh doğru söyledi. ²⁶Ruh dedi ki,
'Bu halka gidip şunu söyle:
Duyacak duyacak, ama hiç anlamayacaksınız,
Bakacak bakacak, ama hiç görmeyeceksiniz.
²⁷**Çünkü bu halkın yüreği duygusuzlaştı,**
Kulakları ağırlaştı.
Gözlerini kapadılar.
Öyle ki, gözleri görmesin,
Kulakları duymasın, yürekleri anlamasın,
Ve bana dönmesinler.
Dönselerdi, onları iyileştirdim.'
²⁸⁻²⁹**"Şunu bilin ki, Tanrı'nın sağladığı bu kurtuluşun haberi öteki uluslara gönderilmiştir. Ve onlar buna kulak vereceklerdir."**

28:23 "büyük bir kalabalıkla. . .geldiler. . .sabahtan akşama dek" Pavlus Hristiyanlık inancını bu Yahudilere tüm gün açıkladı! Ne müthiş bir fırsat!

▣ **"Tanrı'nın Egemenliği'ne"** Bu, İsa'nın vaaz ve öğretilerinin (meseller) ana konusudur. İmanlıların yaşamında bu mevcut bir gerçekliktir ve gelecekte Tanrı'nın tüm düşmüş dünya üzerindeki hükümlerliliğinin tamamlanışdır (bkz. Mat. 6:10). Tabii ki bu ifade yalnızca İsrail'i ilgilendirmiyordu fakat İsrail'in umudunun ayrılmaz bir parçasıydı (bkz. Elç. 28:20). Elç. 1:3'teki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Gerek Musa'nın Yasası'na, gerek peygamberlerin yazılarına"** Bu, İbrani kanonunun üç bölümünden ikisidir (Elç. 13:15'teki Özel Konu'ya ve Elç. 24:14'teki nota bakınız) ve Eski Antlaşma'nın tamamını temsil ederdi (bkz. Mat. 5:17; 7:12; 22:40; Luk. 16:16; 24:44; Elç. 13:15; 28:23). Pavlus'un metodolojisi (Kristolojik tipoloji ve öngörücü peygamberlik) Eski Antlaşma metinlerini İsa'nın yaşamıyla yan yana getirmektir.

28:24 Bu, Müjde'nin sırrını yansıtıyor. Neden kimileri inanırken diğerleri inanmıyor? Tanrı'nın egemenliğiyle insanın özgür iradesinin sırrı budur.

Pavlus'un Roma'daki Yahudi önderlere hizmeti bir bakıma Pavlus'un genel hizmetinin timsalidir. O ilk önce Yahudilerle paylaşırdı. İsa'nın Eski Antlaşma Yazılarını nasıl yerine getirdiğini anlatırdı. Bazıları inanırdı ama çoğu inanmazdı. Eski Antlaşma'da bu da önceden bildirilmişti (bkz. Yşa. 6:9-10).

28:25-27 "Yeşaya aracılığıyla. . .Kutsal Ruh doğru söyledi" Bu, Pavlus'un şu sırlara yönelik görüşünü gösteriyor: İsrail'in iman etmemesi! 26-27'nci ayetlerdeki alıntı, Yşa. 6:9-10'dan yapılmıştır. İsa bu ayeti sıklıkla insanların inançsızlığı için kullanırdı (bkz. Mat. 13:14-15; Mar. 4:12; Luk. 8:10; Yu. 12:39-40). Pavlus Rom. 9-11'i bundan önce kaleme almıştı (İsrail Mesih'i'ni niçin reddetti?). Eski Antlaşma'daki İsrail de tam olarak iman etmiyordu. İmanlı bir azınlık vardı, çoğunluksa inançsızdı.

ÖZEL KONU: SAĞ KALANLAR (BDB 984, KB 1375), ÜÇ ANLAM

Eski Antlaşma'daki "sadık kalanlar" kavramı, Peygamberlerin tekrar tekrar üzerinde durduğu bir konudur (çoğunlukla sekizinci yüzyıl peygamberleri ve Yeremya). Bu terim üç anlamda kullanılıyor:

1. Sürgünde sağ kalanlar (ör. Ezr. 9:8,14-15; Neh. 1:2-3; Yşa. 10:20-23; 17:4-6; 37:4,31-32; 46:3; Yer. 23:3; 31:7-8; 42:15,19; 44:12,14,28; Mik. 2:12; 5:7-8; 7:18; Hag. 1:12-14; 2:2; Zek. 8:6,11-12)
2. YAHVE'ye sadık kalanlar (ör. Yşa. 4:1-5; 11:11,16; 28:5; Yoe. 2:32; Amo. 5:14-15)
3. eskatolojik yenilenme ve yeniden yaratılmada yer alanlar (ör. Amo. 9:11-15; Zek. 8:6)

Yşa. 6:9-10'u alıntılayan Mar. 4:1-20 ve Mat. 13:1-23'teki topraklar meseline Yeni Antlaşma'nın bu terimi nasıl anladığının güzel bir örneğidir (ayrıca Pavlus'un günündeki İsrail için Rom. 9:6'ya dikkat ediniz). Yeni Antlaşma'nın sağ kalanları, Mesih'e güvenen Yahudilerden (bkz. Rom. 9:27-29) ve öteki uluslara ait kişilerden (bkz. Rom. 9:24-26) oluşuyordu. Her iki gruptan da Rom. 9:30-35; 11:11-24,25-32'de söz ediliyor. İmanlı İsrail yalnızca ırksal değil (Rom. 9:6; 2:18-19), Tanrı'nın Mesih'teki yeni, tamamlanmış vahyinin sadık takipçilerinden oluşan imanlı bir gruptur. Bunu söylemek, İsrail ulusunun Tanrı'nın sağ kalanları olduğunu belirten Eski Antlaşma metinlerini görünüşte inkar etmektir (i.e., Yer. 31:7-9; Mik. 5:7-8). Lütfen bakınız: Özel Konu: Eski Antlaşma Vaatleriyle Yeni Antlaşma Vaatleri Neden Bu Kadar Farklı? Müjde her şeyi değiştiriyor!

28:28 "Tanrı'nın sağladığı bu kurtuluşun haberi öteki uluslara gönderilmiştir" Bu, Mezmur 67'ye ve özellikle Elç. 28:2'ye gönderme olabilir. Hristiyanlığın evrenselliği Yerusolim'deki kargaşalığın sebebiydi ve birçok Yahudi için sürmekte olan bir problemdi. Bunun mantığı Yar. 1:26,27; 3:15; 12:3'ten geliyor. Yeşaya, Mika ve Yunus'ta bu önceden bildiriliyor. Ef. 2:11-3:13'te Pavlus tarafından Tanrı'nın ebedi planı olduğu beyan ediliyor! Elç. 1:8'deki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"onlar buna kulak vereceklerdir"** Rom. 9-11'deki gerçek budur. Yahudiler Mesih'i beklentilerine uymadığı için ve Müjde'nin iman kapısını tüm insanlara araladığı için reddettiler.

Yeni Antlaşma meselesi aslında Yahudilerle öteki uluslar arasında değil, imanlı-imansız meselesidir. Mesele annenin kim olduğunda değil, yüreğinin Tanrı'nın Ruhuna ve Oğluna açık olup olmadığıdır!

28:29 Grekçe P⁷⁴, ⚭, A, B ve E yazmalarında ve Yeni Çeviri'de (Türkçe) bu ayet geçmiyor. Altıncı yüzyıla ait P yazmasından önceki hiçbir Grekçe el yazmasında geçmiyor. UBS⁴ bu eksikliğe "A" derecesi (kesin) veriyor.

YENİ ÇEVİRİ: ELÇİLERİN İŞLERİ 28:30-31

³⁰Pavlus tam iki yıl kendi kiraladığı evde kaldı ve ziyaretine gelen herkesi kabul etti. ³¹Hiçbir engelle karşılaşmadan Tanrı'nın Egemenliği'ni tam bir cesaretle duyuruyor, Rab İsa Mesih'le ilgili gerçekleri öğretiyordu.

28:30 "tam iki yıl" Bu,

1. Sezar'ı görmek için beklenmesi gereken normal süre olabilir
2. Festus'tan yeni belgeler almak için gereken süre olabilir
3. Asya İli'nden ya da Yerusolim'den gelen tanıkların zorunlu bekleme süresi olabilir
4. yasal süre aşımına yakın olabilir

Pavlus hapis mektuplarını bu sürede kaleme aldı (Koloseliler, Efesliler, Filimon ve Filipililer).

▣ **"kendi kiraladığı evde"** Pavlus'un bir gelir kaynağı vardı.

1. çadırcılıkla ya da dericilikle uğraşıyordu
2. kiliselerden yardım alıyordu (Selanik ve Filipi)
3. miras aldığı parası vardı

▣ **"kabul etti"** Luka bu terimi sık sık "sıcaklıkla karşılamak" anlamında kullanıyor (bkz. Elç. 18:27; 28:30 ve *paradechōmai*, Elç. 15:4). Luk. 8:40 ve 9:11'de kalabalığın İsa'yı karşılaması anlamında kullanılıyor. Elç. 2:41'de Petrus'un vaaz ettiği Müjde'nin benimsenmesi anlamında kullanılıyor.

▣ **"gelen herkesi"** Sorun buydu. Pavlus'un Müjdesi evrensel kapsamdaydı. Sadece Yahudiler için değil, tüm insanlar için "iyi haber"di!

28:31 "duyuruyor. . . öğretiyordu" Elçiler sonrası kilisede gerçeği iletmenin iki yolu belirlendi. Elçilerin İşleri'nde yazılmış vaazların bütününe (Petrus, İstefanos, Pavlus) *Kerygma* (duyurma, bkz. Elç. 20:25; 28:31;

Rom. 10:8; Gal. 2:2; 1Ko. 9:27; 2Ti. 4:2), İsa'nın Elçisel Mektuplar'da yorumlanan öğretilerineyse *Didache* (öğreti, bkz. Elç. 2:42; 5:28; 13:12; Rom. 16:17; 1Ko. 14:20) deniyor.

▣ **"Tanrı'nın Egemenliği'ni"** İsa'nın vaazlarının konusu buydu. Egemenlik, insanın yüreğinde şu an bulunan ve bir gün gökte olduğu gibi yerde de tamamlanacak olan Tanrı hükümrânlığı demektir. Bu pasaj ayrıca konunun yalnızca Yahudileri ilgilendirmediğini de gösteriyor. Elç. 1:3'teki Özel Konu'ya bakınız.

▣ **"Rab"** "Rab," "sahip, koca, efendi" anlamına gelen İbranicedeki *adon* teriminin çevirisidir (Elç. 1:6'daki ÖZEL KONU: TANRI'NIN ADLARI'na bakınız). Yahudiler, Tanrı'nın adını boş yere ağza alarak On Buyruk'tan birini çiğneme korkusuyla YAHVE'nin kutsal adını söylemekten korkar olmuştur. Kutsal Yazılar'ı her okuduklarında YAHVE yerine *Adon* derlerdi. Bu yüzden bazı Eski Antlaşma çevirilerinde YAHVE yerine Rab yazarken büyük harflerle "RAB" diye yazılır. Bu unvanı (Grekçede *kurios*) İsa'ya mal ederek Yeni Antlaşma yazarları O'nun tanrı olduğunu ve Baba'yla eşit olduğunu iddia ediyorlar.

▣ **"İsa"** "İsa," melek tarafından Beytlehem'deki bebeğe verilen addır (bkz. Mat. 1:21). İki İbrani isimden oluşuyor: "YAHVE," Tanrı'nın antlaşma adı ve "kurtuluş" (yani Hoşea). Yeşu da aynı İbrani addır. Tek kullanıldığında genelde insanı, yani Meryem'in oğlu Nasıralı İsa'yı niteler (ör., Mat. 1:16, 25; 2:1; 3:13,15,16).

▣ **"Mesih"** Bu, İbranicede "Mesh Edilmiş Olan" demektir (Elç. 2:31'deki Özel Konu: Mesh Edilmiş Olan'a bakınız). Eski Antlaşma'daki YAHVE'nin vadettiği ve yeni doğruluk çağını açmak için gönderdiği Kişi unvanını İsa'ya ait olduğunu ileri sürüyor.

NASB "tam açıklıkla, engellenmeden"

NKJV "tam güvenle, kimse onu yasaklamadan"

NRSV "tam cesaretle ve engel olmaksızın"

NRSV "tam cesaretle ve serbestlikle konuşuyor"

NJB "tamamen korkusuzca ve kimsenin engeli olmadan"

Bu ayet, Romalı yetkililerin Hristiyanlığı huzur bozucu ya da tehlikeli olarak görmediğini gösteriyor. Grekçe metin "dizginsiz" ya da "engel olunmadan" zarfıyla bitiyor. Bu sanki duyuru görevinin devam ettiğinin altını çiziyor ve Ruh'un gücünü vurguluyor.

Birçokları Elç. 1:1'de ikiden fazla olduğunu ima eden "ilk kitabım" ifadesine dayanarak Luka'nın üçüncü bir cilt yazmaya niyetli olduğunu varsaymıştır. Hatta bazıları bu üçüncü cildin Pastoral Mektuplar (1. Timoteos, 2. Timoteos ve Titus) olduğunu düşünüyor.

NASB çevirisinde "açıklık" diye çevrilen Grekçe terim (*parrhēsia*) için Elç. 4:29'daki Özel Konu'ya bakınız.

TARTIŞMA SORULARI

Bu bir çalışma rehberi yorum kitabıdır, bu da Kutsal Kitap'ın kendinize has yorumundan sorumlu olduğunuz anlamına gelir. Her birimiz sahip olduğu ışıktaki yürümeli. Yorumda siz, Kutsal Kitap ve Kutsal Ruh önceliklisiniz. Bu işi bir yorumcuya bırakmamalısınız.

Bu tartışma soruları, kitabın bu kısmındaki önemli konular üstüne kafa yormanıza yardım etmek için verilmiştir. Bunlar kesin değil, düşündürücü olmak üzere tasarlanmıştır.

1. Elçilerin İşleri neden Pavlus'un hâlâ hapiste olmasıyla bitiyor? Neden bu kadar ani şekilde bitiyor?
2. Luka neden Pavlus'un Roma'ya yolculuğunu ve orada kalışını uzun uzun anlatıyor?
3. Pavlus neden her zaman ilk önce Yahudilere tanıklık etmeye çalışırdı?
4. *Kerygma* ile *Didache* arasındaki farkı açıklayın.

GREKÇE DİL BİLGİSEL TERİMLERİN KISA TANIMLARI

Sık sık Helenistik Grekçe adı verilen Koini Grekçesi, Büyük İskender'in (MÖ. 336-323) fethiyle başlayarak sekiz yüz yıl kadar (MÖ. 300-MS. 500) Akdeniz dünyasının ortak dili olmuştur. Bu sadece basitleştirilmiş, klasik Grekçe değildi, antik yakın doğu ve Akdeniz dünyasının ikinci dili haline gelen yeni bir Grekçe biçimiydi.

Yeni Antlaşma'nın Grekçesi bazı bakımlardan eşsizdi çünkü Luka ve İbraniler Kitabı'nın yazarı hariç, onu kullananların ana dili büyük bir olasılıkla Aramicedeydi. Bu yüzden bu kişilerin yazıları, Aramicedeki deyimler ve yapı biçimlerinden etkilenmişti. Bu kişiler ayrıca ESKİ Antlaşma'nın Grekçe çevirisi olan ve Koini Grekçesiyle yazılmış olan Septuaginta'yı okuyup ondan alıntılar yapıyorlardı. Ancak Septuaginta, ana dilleri Grekçe olmayan Yahudi bilginler tarafından yazılmıştı.

Bu da, Yeni Antlaşma'yı sıkı bir dil bilgisel yapıya sokamayacağımızın bir hatırlatıcısı olmaktadır. Eşsiz olduğu kadar, (1) the Septuaginta'yla; (2) Josephus'un kiler gibi Yahudi yazılarıyla ve (3) Mısır'da bulunan papirüslerle birçok ortak yönü vardır. Öyleyse Yeni Antlaşma'nın dil bilgisel bir analizine nasıl bir yaklaşımda bulunabiliriz?

Koini Grekçesi ve Yeni Antlaşma Koini Grekçesinin dil bilgisel yönleri akıcıdır. Bu, birçok bakımdan gramerin basitleştirildiği bir zamandır. En büyük kılavuzumuz metin çerçevesi olacaktır. Sözler ancak daha büyük metin çerçevesi içinde anlam kazanırlar. Bu yüzden dil bilgisel yapı ancak, (1) bir yazarın stili ve (2) belirli bir metin çerçevesi içinde anlaşılabilir. Grekçe biçimlerin ve yapıların kesin olarak tanımlanması mümkün değildir.

Koini Grekçesi öncelikle sözel bir dildi. Yorumun anahtarı sık sık sözlerin türü ve biçimidir. Çoğu ana cümlede ilk önce fiil yer alır. Bu onun önceliğini bildirir. Grekçe fiili analiz ederken, (1) zaman, çatı ve fiil kipinin temel vurgusu (çekim ya da morfoloji); (2) belirli bir fiilin temel anlamı (leksikografi) ve (3) metin çerçevesinin akışı (sözdizimi) olmak üzere üç bilgiye dikkat edilmelidir.

I. ZAMAN

A. Zaman, FİİLLERİN tamamlanmış eylem ya da tamamlanmamış eylem ilişkisiyle alakalıdır. Buna sık sık, "bitmiş zaman" ve "bitmemiş zaman" adı verilir.

1. Bitmiş zamanlar, bir olayın gerçekleşmesine odaklanır. Bir şeyin olmuş olduğundan başka bilgi verilmez! Onun başlangıcı, devamı ve tamamlanışı ele alınmaz.
2. Bitmemiş zamanlar bir etkinliğin devam eden sürecine odaklanır. Doğrusal eylem, sürer görünürlü eylem, sürekli eylem vb. şeklinde tanımlanabilir.

B. Zamanlar, yazarın eylemin nasıl ilerlediği konusundaki görüş şekline göre sınıflandırılabilir:

1. Gerçekleşti = aorist
2. Gerçekleşti ve sonuçlar devam ediyor = bitmiş zaman
3. Geçmişte gerçekleşiyordu ve sonuçlar devam ediyordu ama şimdi değil= öğrenilen geçmiş zaman
4. Gerçekleşiyor = şimdiki zaman
5. Gerçekleşiyordu = bitmemiş zaman
6. Gerçekleşecek = gelecek zaman

Bu zamanların yoruma nasıl yardım ettiklerine somut bir örnek, "kurtarmak" terimi olacaktır. Hem sürecini, hem de birikimini göstermek için birkaç değişik zamanda kullanılmıştır.

1. aorist - "kurtulduk" (bkz. Rom. 8:24)
2. bitmiş zaman - "kurtulmuş ve sonuç devam ediyor" (bkz. Ef. 2:5,8)
3. şimdiki zaman - "kurtulmakta olanlar" (bkz. 1Ko. 1:18; 15:2)
4. gelecek zaman - "kurtulacağımız" (bkz. Rom. 5:9, 10; 10:9)

C. Yorumcular, fiil zamanlarına odaklanarak, özgün yazarın düşüncelerini neden belirli bir zamanda dile getirdiğini araştırırlar. Standart, "yalın" zaman, aoristti. Bu, normal, "belirsiz," "belirtisiz" ya da "bayraksız" fiil biçimiydi. Metin çerçevesinin belirtmesi gereken çok çeşitli biçimlerde kullanılabilirdi. Sadece bir şeyin gerçekleştiğini bildirirdi. Geçmiş zaman yönü sadece haber kipinde tasarlanmıştır. Eğer başka bir zaman kullanılırsa, daha kesin bir şey vurgulanmaktaydı. Ama ne?

1. bitmiş zaman. Bu, kalıcı sonuçları olan tamamlanmış bir eylemden söz eder. Bazı bakımlardan aorist ve şimdiki zamanın bir bileşimidir. Genelde kalıcı sonuçlar ya da bir eylemin tamamlanmasına odaklanır. (Örnek: Ef. 2:5 ve 8, “kurtuldunuz ve kurtulmaya devam ediyorsunuz.”)
2. öğrenilen geçmiş zaman. Bu da bitmiş zaman gibiydi ancak kalıcı sonuçların varlığı son bulmuştu. Örnek: “Petrus da onlarla birlikte ayakta ısınmıyordu” Yu. 18:16.
3. şimdiki zaman. Bu, tamamlanmamış ya da bitmemiş zamanlı eylemden söz eder. Genelde olayın devam edişine odaklanmaktadır. Örnek: “Mesih’te yaşayan, günah işlemez,” “Tanrı’dan doğmuş olan, günah işlemez” 1Yu. 3:6 ve 9.
4. bitmemiş zaman. Bu zamanda, şimdiki zamanla ilişki, bitmiş zamanla öğrenilen geçmiş zaman arasındaki ilişkiye benzer. Bitmemiş zaman, daha önce gerçekleşmekte olan ama şimdi son bulmuş olan tamamlanmamış bir eylemden ya da geçmişte bir eyleme başlanmış olmasından söz eder. Örnek: “Yeruşalim, bütün Yahudiye ve Şeria yöresinin halkı ona geliyordu” Mat. 3:5.
5. gelecek zaman. Bu da gelecekteki bir zamana yansıtılan bir etkinlikten söz eder. Gerçekleşen bir olaydan ziyade olayın gerçekleşme potansiyeline odaklanır. Sık sık da olayın kesinliğiyle ilgilidir. Örnek: “Ne mutlu... onlar ...dır” Mat. 5:4-9.

II. ÇATI

- A. Çatı, fiilin etkinliğiyle onun öznesi arasındaki ilişkiyi tanımlar,
- B. Etkin çatı, öznenin fiilin etkinliğini gerçekleştirdiğini bildirmenin normal, beklenen ve vurgulanmayan bir yoluydu.
- C. Edilgen çatı, dış bir yapıcı tarafından gerçekleştirilen fiilin etkinliğinin özneye yapıldığı anlamına gelir. Etkinliği oluşturan dış yapıcı, Grekçe Yeni Antlaşma’da aşağıdaki edatlar ve durumlarla belirtilmişti:
 1. *hupo* tarafından ismin –den hali olan kişisel doğrudan bir yapıcı (bkz. Mat. 1:22; Elç. 22:30).
 2. *dia* tarafından ismin –den hali olan kişisel aracı bir yapıcı (bkz. Mat. 1:22).
 3. Genelde *en* ile ve araç durumuyla kişisel olmayan yapıcı.
 4. Bazen sadece araç durumuyla kişisel ya da kişisel olmayan yapıcı.
- D. Orta çatı, fiilin etkinliğini öznenin yerine getirdiği ve ayrıca fiilin etkinliğiyle doğrudan alakalı olduğu anlamına gelir. Buna sık sık artan kişisel ilginin çatısı adı verilir. Bu yapı, cümlenin nesnesini vurgular. Bu yapı İngilizcede bulunmaz. Grekçede anlam ve çeviri olasılıkları çok geniştir. Bu biçimin bazı örnekleri şunlardır:
 1. dönüşlü çatı – öznenin kendisine yaptığı doğrudan eylem. Örnek: “Kendini astı” (Mat. 27:5).
 2. pekiştirmeli – özne eylemi kendisi için oluşturur. Örnek: “Şeytan da kendisine ışık meleği süsü verir” (2Ko. 11:14).
 3. işteş – iki öznenin etkileşimi. Örnek: “...düzen kurdular” (Mat. 26:4).

III. Fiil kipi

- A. Koini Grekçesinde dört fiil kipi vardır. Bunlar, en azından yazarın kendi kafasında, fiilin gerçekle bağlantısını bildirir. Fiil kipleri, gerçeği bildirenler (haber kipi) ve olasılığı bildirenler (dilek kipi, emir kipi ve istek kipi) olmak üzere iki geniş kategoriye ayrılır.
- B. Gerçekleşen ya da en azından yazarın aklında gerçekleşen eylemi bildirmek için kullanılan normal fiil kipi, haber kipi idi. Bu, kesin bir zaman bildiren tek Grekçe fiil kipi idi ve burada bile bu ikincildi.
- C. Dilek kipi, gerçekleşebilecek olan gelecekteki eylemleri bildiriyordu. Bir şeylelr daha gerçekleşmemişti ama büyük ihtimalle gerçekleşecekti. Gelecek haber kipiyle birçok ortak yanı vardı. Aradaki fark, dilek kipinin bir dereceye kadar şüphe dile getirmesiydi. İngilizcede bu sık sık, “yapabilirdi” “yapardı” “-ebilir” ya da “muhtemelen –ebilir” sözleriyle dile getirilir.
- D. İstek kipi, teorik olarak mümkün olan bir dileği dile getirirdi. Dilek kipine kıyasla gerçekten bir adım daha uzaktaydı. İstek kipi, belirli şartlar altında olasılık dile getiriyordu. İstek kipi, Yeni Antlaşma’da az görülür. En çok kullanılan biçimi Pavlus’un ünlü, “Kesinlikle hayır” (KJV, “Tanrı saklasın”) sözüydü ve bu söz Yeni Antlaşma’da on beş kez kullanılmıştır (bkz. Rom. 3:4, 6, 31; 6:2, 15; 7:7, 13; 9:14; 11:1, 11; 1Ko. 6:15; Gal. 2:17; 3:21; 6:14). Diğer örnekler, Luk. 1:38,20:16, Elç. 8:20 ve 1Se. 3:11’de bulunur.

- E. Emir kipi, mümkün olan bir buyruğu vurguluyordu ancak vurgu konuşanın niyetindeydi. Sadece istemli bir olasılığı vurguluyordu ve başka birisinin seçimleri onu belirliyordu. Dualarda ve üçüncü tekil şahıs isteklerinde emir kipi özel bir şekilde kullanılıyordu. Bu emirler, Yeni Antlaşma'da sadece şimdiki zamanlılarda ve aoristlerde görülür.
- F. Bazı gramerler ortaçları bir başka fiil kipi olarak sınıflandırır. Bunlar Grekçe Yeni Antlaşma'da çok yaygındır ve genelde sıfat fiil olarak tanımlanır. Bağlantılı oldukları ana fiille birlikte çevrilirler. Sıfat fiilleri çevirirken seçenekler boldu. En iyisi birkaç İngilizce çeviriyi kontrol etmektir. Baker tarafından yayınlanan *Yirmi Altı Çeviride Kutsal Kitap (The Bible in Twenty Six Translations)* çok yararlıdır.
- G. Geniş zaman etken haber kipi, bir olay hakkında yazmanın normal ya da "belirtisiz" biçimiydi. Bütün diğer zamanlarda ve çatılarda, özgün yazarın iletmeye çalıştığı belirli bir yorumsal anlam vardı.
- IV. Grekçe konusunda fazla bilgi sahibi olmayanlar için aşağıdaki kitaplar gerekli bilgileri sağlayacaktır: (İngilizce):
- A. Friberg, Barbara ve Timothy. *Analitik Grekçe Yeni Antlaşma (Analytical Greek New Testament)*. Grand Rapids: Baker, 1988.
- B. Marshall, Alfred. *Satırlar arası Grekçe-İngilizce Yeni Antlaşma (Interlinear Greek-English New Testament)*. Grand Rapids: Zondervan, 1976.
- C. Mounce, William D. *Analitik Grekçe Yeni Antlaşma Sözlüğü (The Analytical Lexicon to the Greek New Testament)*. Grand Rapids: Zondervan, 1993.
- D. Summers, Ray. *Yeni Antlaşma Grekçesi'nin Temelleri (Essentials of New Testament Greek)*. Nashville: Broadman, 1950.
- E. Moody Bible Institute, Chicago, IL'den akademik olarak tanınan Koini Grekçesi mektuplaşma kursları vardır.
- V. İSİMLER
- A. Sözdizimsel olarak, isimler, hallere göre sınıflandırılır. Haller, fiille ve cümlelerin diğer kısımlarıyla olan ilişkisini gösteren bir ismin çekilmiş biçimidir. Koini Grekçesinde hal işlevlerinin birçoğu edatlar tarafından belirtiliyordu. Halin biçimi birkaç değişik ilişkiyi tanımlayabildiğinden bu olası işlevlere daha açık bir ayırım getirmek için edatlar geliştirilmiştir.
- B. Grekçe haller aşağıdaki sekiz biçimde sınıflandırılmıştır:
1. Nominatif, yani yalın hal, isimlendirilme için kullanılıyordu ve genelde cümlelerin ya da yantümcenin öznesiydi. Ayrıca yüklem isimleri ve sıfatları için, "olmak" ya da "haline gelmek" fiilleriyle birlikte de kullanılıyordu.
 2. Genitif hal, tanımlama yapmak için kullanılıyordu ve genelde bağlantılı olduğu sözcüğe bir nitelik ya da özellik yüklüyordu. "Ne tür?" sorusunu yanıtlıyordu. İngilizcede de, sık sık "of" zarf edatıyla dile getirilirdi.
 3. Ablatif hal, yani çıkma hali, ismin -in hali gibi çekiliyor ama bir ayırımı tanımlamakta kullanılıyordu. Genelde, bir zaman, mekân, kaynak ya da derece ile ayırımı belirtiliyordu. Sık sık İngilizcede "-dan, -den" anlamına gelen "from" edatıyla dile getirilirdi.
 4. Datif hal, kişisel ilgiyi tanımlamakta kullanılıyordu. Bu da olumlu ya da olumsuz bir yönü işaret edebilirdi. Bu sık sık dolaylı bir özneydi. Sık sık yönelme eki olan "-e" ile dile getirilirdi.
 5. Lokatif hal, yani bulunma hali, ismin -e hali gibi çekiliyordu ama bir konumu ya da zaman veya mekânda bir yeri ya da mantıklı sınırları tanımlıyordu. Sık sık, "-e, -de, -da, arasında, sırasında, -a, üstünde ve yanında" edatlarıyla dile getirilirdi.
 6. Enstürmantal hal, yani vasıta hali, ismin -e hali ve ismin -de haliyle aynı kök çekimliydiler. Bir yol ya da bir bağlantı bildiriyordu. İngilizcede, "ile" anlamına gelen "by/with" edatıyla dile getiriliyordu.
 7. Akuzatif hal, yani belirtme hali, bir eylemin sona erdiğini tanımlamak için kullanılıyordu. Bir sınır bildiriyordu. Esas olarak doğrudan nesne için kullanılıyordu. "Nereye kadar?" ya da "Ne dereceye kadar?" sorusunu yanıtlıyordu.
 8. Vokatif hal, yani seslenme ya da hitap hali, doğrudan hitap etmek için kullanılıyordu.

VI. BAĞLAÇLAR VE BAĞLAYICILAR

- A. Grekçe, çok kesin bir dildir çünkü birçok bağlacı vardır. Bunlar düşünceleri (yantümceleri, cümleleri ve paragrafları) birleştirirler. Bunlar o kadar çok yaygındır ki eksiklikleri (bağlaç dışı) sık sık yorum bakımından anlam kazanır. Hatta bu bağlaç ve bağlayıcılar, yazarın düşüncelerinin yönünü gösterir. Yazarın neyi ifade etmeye çalıştığını belirlemekte çok önemlidirler.
- B. Aşağıda çoğunluğu H. E. Dana ve Julius K. Mantey'in *Grekçe Yeni Antlaşma Dilbilgisi Kılavuzu (A Manual Grammar of the Greek New Testament)* adlı kitabından alınmış olan bazı bağlaçlar ve bağlayıcılar ve anlamlarının bir listesi yer alıyor:

1. Zaman bağlayıcıları

- a. *epei, epeidē, hopote, hōs, hote, hotan* (nesne) - "ne zaman"
- b. *heōs* - "-ken"
- c. *hotan, epan* (özne) - "her ne zaman"
- d. *heōs, achri, mechri* (özne) - "-e kadar"
- e. *priv* (mastar) - "önce"
- f. *hōs* - "olduğu için," "ne zaman," "gibi"

2. Mantıklı bağlayıcılar

a. Amaç

- (1) *hina* (özne), *hopōs* (özne), *hōs* - "-mesi için"
- (2) *hōste* (eklemsel akuzatif mastar) - "diğini"
- (3) *pros* (eklemsel akuzatif mastar) ya da *eis* (eklemsel akuzatif mastar) - "-an"

b. Sonuç (burada amaç ve sonucun dil bilgisel biçimleri arasında yakın bir bağlantı vardır)

- (1) *hōste* (mastar, bu en yaygın olanıdır) - "-ması için," "böylece"
- (2) *hiva* (özne) - "ki"
- (3) *ara* - "bu nedenle"

c. Nedensel ya da neden

- (1) *gar* (sebeup ve sonuç ya da neden/sonuç) - "için," "çünkü"
- (2) *dioti, hotiy* - "çünkü"
- (3) *epei, epeidē, hōs* - "olduğundan"
- (4) *dia* (akuzatifle) ve (eklemsel mastarla) - "çünkü"

d. Çıkarım

- (1) *ara, poinun, hōste* - "bundan ötürü"
- (2) *dio* (en kuvvetli çıkarım bağlacı) - "bu nedenle," "bu yüzden," "dolayısıyla"
- (3) *oun* - "bu nedenle," "bu yüzden," "öyleyse," "bunun sonucu olarak"
- (4) *toinoun* - "buna göre"

e. Çeliştirici ya da tezat

- (1) *alla* (kuvvetli çeliştirici) - "ama," "hariç"
- (2) *de* - "ama," "Ancak," "buna rağmen," "diğer yandan"
- (3) *kai* - "ama"
- (4) *mentoi, oun* - "Ancak"
- (5) *plēn* - "yine de" (çoğunlukla Luka'da)
- (6) *oun* - "Ancak"

f. Karşılaştırma

- (1) *hōs, kathōs* (karşılaştırmalı yantümceler sunmak)
- (2) *kata* (*kathō, kathoti, kathōsper, kathaper* bileşimlerinde)
- (3) *hosos* (İbraniler'de)
- (4) *ē* - "-dan"

g. Devam etme eğiliminde ya da dizi

- (1) *de* - "ve," "şimdi"
- (2) *kai* - "ve"
- (3) *tei* - "ve"
- (4) *hina, oun* - "diye"
- (5) *oun* - "o zaman" (Yuhanna'da)

3. Vurgulu kullanımlar
 - a. *alla* - “kesinlikle,” “evet,” “hatta”
 - b. *ara* - “aslında,” “kesinlikle,” “gerçekten”
 - c. *gar* - “ama aslında,” “kesinlikle,” “gerçekten”
 - d. *de* - “aslında”
 - e. *ean* - “hatta”
 - f. *kai* - “hatta,” “aslında,” “gerçekten”
 - g. *mentoi* - “aslında”
 - h. *oun* - “gerçekten,” “muhakkak”

VII. KOŞUL CÜMLELERİ

- A. Bir koşul cümlesi, bir ya da daha çok koşullu yantümce içerir. Bu dil bilimsel yapı yorumuna yardımcı olur çünkü ana fiilin etkinliğinin neden gerçekleştiği ya da gerçekleşmediği konusundaki şartları, nedenleri ya da sebepleri bildirir. Dört tür şartlı cümle vardı. Yazarın bakış açısına ya da amacına göre doğru olduğu varsayılan şeyden sadece bir dilek olana geçerler.
- B. Birinci sınıf koşul cümlesi, “eğer” şeklinde kullanılsa bile, yazarın bakış açısına ya da amacına göre doğru olduğu varsayılan bir eylemi ya da bir şeyi dile getiriyordu. Birkaç metin çerçevesinde “-den dolayı” şeklinde çevrilebilir (bkz. Mat. 4:3; Rom. 8:31). Ancak bu, bütün birinci sınıfların gerçeğe uygun olduğu anlamına gelmez. Sık sık, bir tartışmada bir şeyi bildirmek ya da bir mantıksızlığın altını çizmek için kullanılırlar (bkz. Mat. 12:27).
- C. İkinci sınıf koşul cümlesine sık sık, “gerçeğe aykırı” adı verilir. Bir şeye dikkat çekmek için doğru olmayan bir şeyi bildirir. Örnekler:
 1. “Bu adam peygamber olsaydı, ki değil, kendisine dokunan bu kadının kim ve ne tür bir kadın olduğunu, günahkâr biri olduğunu anlardı, ama anlamıyor” (Luk. 7:39).
 2. “Musa’ya iman etmiş olsaydınız, ki etmiyorsunuz, bana da iman ederdiniz, ki etmiyorsunuz” (Yu. 5:46).
 3. “Eğer hâlâ insanları hoşnut etmek isteseydim, ki istemiyorum, Mesih’in kulu olmazdım, ki Mesih’in kuluyum” (Gal. 1:10).
- D. Üçüncü sınıf, olası bir gelecek eylemden söz eder. Sık sık bu eylemin olasılığını varsayar. Genelde bir koşulluluk ima eder. Ana fiilin etkinliği, yantümcedeki “o”nun etkinliğine bağlıdır. Örnekler: 1Yu. 1:6-10; 2:4,6,9,15,20,21,24,29; 3:21; 4:20; 5:14,16.
- E. Dördüncü sınıf, olasılığı en uzak olandır. Yeni Antlaşma’da çok ender kullanılır. Hatta, koşulun her iki kısmının da tanıma uyduğu hiçbir tam dördüncü sınıf koşul cümlesi yoktur. Başlangıçta yer alan Kısmi bir dördüncü sınıfa örnek olarak, 1Pe. 3:14’ün başındaki yantümce gösterilebilir. Kısmi bir dördüncü sınıfa örnek olarak, Elç. 8:31’in sonundaki yantümce gösterilebilir.

VIII. YASAKLAMALAR

- A. Mē eki olan şimdiki zamanlı emir kipi, sık sık (ama her zaman değil) başlamış olan bir işi durdurmayı vurgular. Bazı örnekler: “Yeryüzünde kendinize hazineler biriktirmeye son verin. . .” (Mat. 6:19); “hayatınız için kaygılanmaya son verin. . .” (Mat. 6:25); “Bedeninizin üyelerini haksızlığa araç ederek günaha sunmaya son verin. . .” (Rom. 6:13); “Tanrı’nın Kutsal Ruhunu kederlendirmeye son verin. . .” (Ef. 4:30); ve “Şarapla sarhoş olmaya son verin. . .” (5:18).
- B. Mē eki olan aorist dilek kipi, “bir eyleme başlamama bile” vurgusunu taşır. Bazı örnekler şunlardır: “Sanmaya başlamayın bile. . .” (Mat. 5:17); “asla kaygılanmaya başlamayın. . .” (Mat. 6:31); “asla utanmamalısınız. . .” (2Ti. 1:8).
- C. Dilek kipi taşıyan ikili olumsuz çok vurgulu bir olumsuzdur. “Asla, hayır, asla” ya da “hiçbir şart altında” anlamına gelir. Bazı örnekler şunlardır: “ölümü asla, hayır, asla görmeyecektir” (Yu. 8:51); “bir daha asla ve asla. . .” (1Ko. 8:13).

IX. TANIMLIK

- A. Koini Grekçesinde belgili tanımlık, İngilizcedeki kullanıma benzerlik gösterir. Temel işlevi, “işaret etmek,” bir sözcüğe, isme ya da söze dikkat çekmekti. Yeni Antlaşma’daki kullanımı yazardan yazara değişir. Belgili tanımlık şu şekillerde işlev de gösterebilir:
1. bir işaret zamiri gibi bir tezatlama aracıdır;
 2. daha önce tanıtılan özne ya da kişiden söz edildiğini gösteren bir işarettir;
 3. bağlayıcı fiilli bir cümlede özneyi tanımlamanın bir şeklidir. Örnekler: “Tanrı Ruh’tur,” (Yu. 4:24); “Tanrı ışıktır,” (1Yu. 1:5); “Tanrı sevgidir,” (4:8,16).
- B. Koini Grekçesinde İngilizcedeki belgisiz tanımlık yoktur. Belgili tanımlığın bulunmaması şu anlamlara gelebilir:
1. bir şeyin niteliği ya da özelliğine odaklanış
 2. bir şeyin sınıfına odaklanış
- C. Yeni Antlaşma yazarları, tanımlığı değişik şekillerde kullanmışlardır.

X. GREKÇE YENİ ANTLAŞMA’DA VURGUYU GÖSTERMENİN YOLLARI

- A. Yeni Antlaşma’da vurgu gösterme teknikleri yazardan yazara değişiklik gösterir. En tutarlı ve resmi yazarlar, Luka ve İbraniler Kitabı’nın yazarıdır.
- B. Aorist etkin haber kipinin standart ve vurgu bakımından belirtisiz olduğunu ama başka bir zaman, çatı ya da fiil kipinin yorumsal bir anlamı olduğunu daha önce bildirmiştik. Bu, aorist etkin haber kipinin önemli dil bilgisel bir şekilde kullanılmadığı anlamına gelmez. Örnek: Rom. 6:10 (iki kez).
- C. Koini Grekçesinde sözdizimi
1. Koini Grekçesi, İngilizce gibi sözdizimine bağlı olmayan çekimli bir dildi. Bu yüzden yazar şunları göstermek için beklenen normal dizimde değişiklikler yapabiliirdi:
 - a. yazarın okuyucuya vurgulamayı istediği şey
 - b. yazarın okur için şaşırtıcı olacağını düşündüğü şey
 - c. yazar için önemli olan bir şey
 2. Grekçe’nin normal sözdizimi henüz çözümlenmemiş bir konudur. Ancak, varsayılan sözdizimi şöyledir:
 - a. bağlayıcı fiiller için
 - (1) fiil
 - (2) özne
 - (3) bütünleyici
 - b. geçişli fiiller için
 - (1) fiil
 - (2) nesne
 - (3) dolaylı nesne
 - (4) edat öbeği
 - c. isim öbekleri için
 - (1) isim
 - (2) niteleyen cümlecik
 - (3) edat öbeği
 3. Sözdizimi yorum bakımından çok önemli olabilir. Örnekler:
 - a. “paydaşlığımızın işareti olarak bana ve Barnaba’ya sağ ellerini uzattılar” (Gal. 2:9). “Paydaşlık eli” sözü, önemini göstermek için ayrılmıştır.
 - b. “Mesih’le” (Gal. 2:20) sözü başa konulmuştur. Mesih’in ölümü merkezdir.
 - c. “Eski zamanlarda birçok kez çeşitli yollarda” (İbr. 1:1) başa konulmuştur. Burada Tanrı’nın vahiy vermiş olması değil, Tanrı’nın Kendisini nasıl göstermiş olduğu vurgulanmaktadır.
- D. Genelde şunlarla bir vurgu derecesi gösterilmiştir:
1. Fiil çekimli halinde zaten bulunan zamirin tekrarlanmasıyla. Örnek: “İşte ben ... her an sizinle birlikteyim.” (Mat. 28:20).

2. Beklenen bağlacın ya da kelimeler, cümle parçaları, yantümceler ya da cümleler arasında başka bağlayıcıların olmamasıyla. Buna bağlaç dışı (“bağlanmamış”) adı verilir. Bağlayıcı beklenmektedir, bu yüzden onun orada olmaması dikkat çekmektedir. Örnekler:
 - a. Dağdaki Vaaz’ın ilk kısmı, Mat. 5:3 ve sonraki ayetler (listeyi vurgular)
 - b. Yu. 14:1 (yeni konu)
 - c. Rom. 9:1 (yeni bölüm)
 - d. 2Ko. 12:20 (listeyi vurgular)
3. Belirli bağlamdaki sözcük ve söz öbeklerinin tekrarlanmasıyla. Örnekler: “Öyle ki ... yüce lütfu övülsün” (Ef. 1:6, 12 & 14). Bu söz, Üçlük’teki her kişinin işini göstermek için kullanılmıştı.
4. Bir deyim ya da terimler arası kelime (ses) oyunu kullanımıyla:
 - a. Edebi kelimeler, örtmeceler: ölüm gibi tabu konularda “uyku” gibi sözcüklerin kullanımı (Yu. 11:11-14) ya da erkek cinsel organı için “ayak” sözünün kullanımı (Rut 3:7-8; 1Sa. 24:3).
 - b. dolaylı konuşma - Tanrı’nın ismi yerine, “Göklerin Egemenliği” (Mat. 3:21) ya da “gökten bir ses” gibi sözcükleri kullanma (Mat. 3:17).
 - c. Mecazlar
 - (1) imkânsız abartılar (Mat. 3:9; 5:29-30; 19:24).
 - (2) hafif abartılar (Mat. 3:5; Elç. 2:36).
 - (3) kişiselleştirmeler (1Ko. 15:55).
 - (4) ironi (Gal. 5:12)
 - (5) şiirsel pasajlar (Flp. 2:6-11).
 - (6) sözcükler arasında ses oyunları
 - (a) “kilise”
 - (i) “kilise” (Ef. 3:21)
 - (ii) “çağrı” (Ef. 4:1,4)
 - (iii) “çağrılmış” (Ef. 4:1,4)
 - (b) “özgür”
 - (i) “özgür kadın” (Gal. 4:31)
 - (ii) “özgürlük” (Gal. 5:1)
 - (iii) “özgür” (Gal. 5:1)
 - d. deyimsel bir dil – genelde kültürel ve belirli bir dile özgü olan bir konuşma biçimi:
 - (1) Bu, “yiyecek” sözcüğünün mecazi kullanımıydı (Yu. 4:31-34).
 - (2) Bu, “Tapınak” sözcüğünün mecazi kullanımıydı (Yu. 2:19; Mat. 26:61).
 - (3) İbranice’de merhamet, “nefret” olarak dile getiriliyordu (Yar. 29:31; Yas. 21:15; Luk. 14:36; Yu. 12:25; Rom. 9:13).
 - (4) “Birçok” yerine “Hepsi.” Yşa. 53:6’yı (“hepimiz”) 53:11 ve 12 (“birçokları”) ile kıyaslayın. Rom. 5:18 ve 19’un gösterdiği gibi bu terimler eş anlamlıdır.
 5. Tek bir sözcük yerine dil bilgisel söz öbeğinin bütünü kullanılması. Örnek: “Rab İsa Mesih.”
 6. *Autos* sözcüğünün özel kullanımı
 - a. tanımlıkla (niteleyici konum) birlikte olduğunda “aynı” diye çevrilir.
 - b. tanımlıksız (yüklem konumu) olduğunda yoğun dönüşlü zamir (“kendisi”) olarak çevrilir.

E. Grekçe okumayan bir Kutsal Kitap öğrencisi vurguyu birkaç değişik şekilde anlayabilir:

 1. Analitik bir sözlük ve bir satırı Grekçe, bir satırı İngilizce olan bir metin kullanarak.
 2. Özellikle de değişik çeviri kuramlarına göre yapılmış olan İngilizce çevirileri kıyaslayarak. Örneğin: “Kelimesi kelimesine” yapılmış bir çeviriyi (KJV, NKJV, ASV, NASB, RSV, NRSV) “dinamik bir eş değerlisiyle” kıyaslayarak (Williams, NIV, NEB, REB, JB, NJB, TEV). Baker tarafından yayınlanan *The Bible in Twenty-Six Translations* bu konuda yararlı olacaktır.
 3. Joseph Bryant, *Vurgulu Kutsal Kitap (The Emphasized Bible)* (Kregel, 1994).
 4. Çok harfli bir çevirinin kullanımı.
 - a. 1901’de yayınlanan *The American Standard Version*.
 - b. Robert Young’un, *Young’ın Harfli Kutsal Kitap Çevirisi (Young’s Literal Translation of the Bible)* (Guardian Press, 1976).

Dil bilgisi çalışmak meşakkatlidir ama doğru yorum için gereklidir. Bu kısa tanımlar, yorumlar ve örnekler, Grekçe bilmeyen kişileri bu ciltte sağlanan dil bilgisel notları kullanmaya teşvik edip donatmak için verilmiştir. Bu tanımların fazlasıyla basitleştirilmiş olduğu kesindir. Dogmatik, bükülmez bir şekilde değil, Yeni Antlaşma'nın Sözdizimi'ni daha iyi anlamaya götüren sıçrama tahtaları olarak kullanılmalıdır. Bu tanımların, okurların Yeni Antlaşma hakkındaki teknik yorum kitapları gibi inceleme konusunda yardımcı olan başka kitapların yorumlarını anlamasını sağlamasını ümit ediyoruz.

Yorumlarımız için, Kutsal Kitap metinlerinde bulunan bilgileri temel almalıyız. Bunların içinde bize en çok yardımcı olan şey dil bilgisidir, diğer yardımcı unsurlar ise, tarihsel ortam, edebi bağlam, sözcüklerin dönemine göre kullanımı ve paralel ayetlerdir.

METİN KRİTİĞİ

Bu konu, bu yorum kitabında yer alan metin notlarını açıklayacak bir şekilde ele alınacaktır. Bu görev için aşağıdaki ana hatlar kullanılacaktır:

- I. İngilizce Kutsal Kitap'ın metinsel kaynakları
 - A. Eski Antlaşma
 - B. Yeni Antlaşma
 - II. "Metin kritiği" adı da verilen "hafif eleştiri"nin sorunları ve teorilerinin kısaca açıklanması.
 - III. Ek okuma için önerilen kaynaklar
-

I. İngilizce Kutsal Kitap'ımızın metinsel kaynakları

A. Eski Antlaşma

1. Mazoretik metin (MT) - İbranice sessiz harfli metin MS. 100 yılında Haham Akiba tarafından belirlenmişti. Sesli harf noktaları, vurgular, sayfa kenarı notları, noktalama ve düzenek, MS. altıncı yüzyılda eklenmeye başlandı ve MS. dokuzuncu yüzyılda tamamlandı. Bu iş, Mazoritler diye tanınan bir Yahudi bilgin ailesi tarafından yürütüldü. Kullandıkları metinsel form, Mişna, Talmud, Targumlar, Peşitta ve Vulgata'dakinin aynısıydı.
2. Septuaginta (LXX) – Geleneğe göre, Septuaginta'nın Kral II. Ptolemy'nin (285-246 MÖ.) desteğiyle İskenderiye kütüphanesi için, 70 Yahudi bilgin tarafından 70 günde oluşturulduğunu bildirir. Çeviri İskenderiye'de oturan bir Yahudi lider tarafından istenmişti. Bu geleneğin kaynağı, "Aristeas'ın Mektubu"dur. LXX, sık sık, Haham Akiba'nın (MT) metninden farklı bir İbranice metin geleniğini temel almaktadır.
3. Ölü Deniz Yazmaları (DSS) – Ölü Deniz Yazmaları, Milat'tan önceki Roma döneminde (MÖ. 200 ila MS. 70) ayrımcı bir Yahudi mezhep olan "Eseniler" tarafından yazılmıştı. Ölü Deniz'in etrafındaki bölgelerde bulunan İbranice elyazmaları, hem MT'den hem de LXX'den daha farklı bir İbranice metin yansıtmaktadır.
4. Aşağıda, bu metinlerin kıyaslamalarının yorumculara Eski Antlaşma'yı anlamakta nasıl yardımcı olduğuna dair bazı spesifik örnekler yer almaktadır:
 - a. LXX, çevirmen ve bilginlerin MT'yi anlamalarına yardımcı olmuştur
 - (1) Yşa. 52:14'ün LXX çevirisi, "Birçokları onun karşısında dehşete düşüyor."
 - (2) Yşa. 52:14'ün MT çevirisi, "Onlar senin karşısında dehşete düştükleri gibi."
 - (3) Yşa. 52:15, LXX'in zamir farklılığı onaylanmıştır.
 - (a) LXX, "pek çok ulus ona şaşacak"
 - (b) MT, "böylece birçok ulusun üzerine serpecektir"
 - b. DSS, çevirmen ve bilginlerin MT'yi anlamalarına yardımcı olmuştur.
 - (1) Yşa. 21:8'in DSS çevirisi, "Gözcü, 'Ey efendim, Her gün aralıksız gözcü kulesinde duruyorum...' diye bağırdı."
 - (2) Yşa. 21:8'in MT çevirisi, "Gözcü, 'Ey efendim, her gün aralıksız gözcü kulesinde duruyor, her gece yerimde nöbet tutuyorum' diye bağırdı"
 - c. Hem LXX hem de DSS Yşa. 53:11'i açıklığa kavuşturmaya yardımcı olmuştur.
 - (1) LXX ve DSS, "Canını feda ettiği için gördükleriyle hoşnut olacak."
 - (2) MT, "Çektığı sıkıntıların ürünü olan gördükleriyle hoşnut olacak"

B. Yeni Antlaşma

1. Greçe Yeni Antlaşma'nın tamamının ya da bir kısmının 5300 yazması elimizde bulunmaktadır. Bunların 85 kadarı papirüs üzerine yazılmıştır ve 268 tanesi de hepsi

büyük harf olarak yazılmıştır (yuvarlak majüskül harf). Daha sonra, MS. dokuzuncu yüzyıl sıralarında el yazısı (küçük harf) geliştirildi. Bu şekilde yazılmış olan Grekçe el yazmalarının sayısı yaklaşık 2700'dür. Ayrıca kilisede ibadet sırasında kullanılan 2100 nüsha Kutsal Kitap derlemesi de bulunmaktadır.

2. Papirüs üzerine yazılmış olan, Yeni Antlaşma'nın kısımlarını içeren 85 kadar Grekçe el yazması müzelerde bulunmaktadır. Bazılarının tarihi MS. ikinci yüzyıl kadar eskidir ama çoğu MS. üçüncü ve dördüncü yüzyıllara aittir. Bu yazmaların hiçbiri Yeni Antlaşma'nın bütününe içermez. Bunların Yeni Antlaşma'nın en eski nüshaları olması otomatik olarak bunlarda daha az farklılıkların yer aldığı anlamına gelmez. Bunların birçoğu yerel kullanım için hızlı bir şekilde kopyalanmıştı. Bu süreçte çok dikkatli olunmamıştı. Bu yüzden birçok farklılıklar içerirler.
3. İbranice א (alef) harfiyle ya da (01) olarak bilinen, Tischendorf tarafından Sina Dağı'ndaki Azize Katerin manastırında bulunan Sinaitikus Kodeksi, MS. dördüncü yüzyıla aittir ve hem Eski Antlaşma'nın LXX çevirisini hem de Grekçe Yeni Antlaşma'yı içerir. "İskenderiye Metni" türündendir.
4. "A" ya da (02) olarak bilinen, Mısır'ın İskenderiye kentinde bulunan beşinci yüzyıldan kalma Grekçe el yazması olan İskenderiye Kodeksi.
5. "B" ya da (03) olarak bilinen, Roma'daki Vatikan kütüphanesinde bulunan ve MS. dördüncü yüzyılın ortasından kalma olan Vatikan Kodeksi. Hem Eski Antlaşma'nın LXX çevirisini hem de Grekçe Yeni Antlaşma'yı içerir. "İskenderiye Metni" türündendir.
6. "C" ya da (04) olarak bilinen, kısmen mahvolmuş bir beşinci yüzyıl Grekçe el yazması olan Efrayim Kodeksi.
7. "D" ya da (05) olarak bilinen bir beşinci ya da altıncı yüzyıl Grekçe el yazması olan Bezae Kodeksi. "Batı Metni" adı verilen türün en büyük temsilcisidir. Birçok ekler içerir ve Kral James çevirisinin ana Grekçe tanığıdır.
8. Yeni Antlaşma yazmaları, belirli özellikleri paylaşan üç ya da dört gruba ayrılabilir:
 - a. Mısır'dan İskenderiye metni
 - (1) P⁷⁵, P⁶⁶ (yaklaşık olarak MS. 200), Müjdeler'i içerir
 - (2) P⁴⁶ (yaklaşık olarak MS. 225), Pavlus'un mektuplarını içerir
 - (3) P⁷² (yaklaşık olarak MS. 225-250), Petrus ve Yahuda'yı içerir
 - (4) Vatikanus adı verilen Kodeks B (yaklaşık olarak MS. 325), Eski ve Yeni Antlaşma'nın bütününe içerir
 - (5) Orijen bu metin türünden alıntı yapar
 - (6) Bu metin türünü gösteren diğer yazmalar şunlardır: א, C, L, W, 33
 - b. Kuzey Afrika'dan Batı metni
 - (1) Kuzey Afrika kilise babaları, Tertulyan, Kipriyan ve Eski Latince çeviriden alıntı yapar.
 - (2) İrinaios'tan alıntı yapar.
 - (3) Tatiyan ve Eski Suriye çevirisinden alıntı yapar.
 - (4) Kodeks D "Bezae" bu metin türünü izler
 - c. Konstantinopolis'ten Doğu Bizans metni
 - (1) bu metin türü 5300 yazmanın %80'inden fazlasında yansıtılmıştır.
 - (2) Suriye Antakyası'nın kilise ataları, Kapadokyalılar, Krisostom ve Terodoret tarafından alıntılanmıştır
 - (3) Codex A, sadece Müjdelerde
 - (4) Codex E (sekizinci yüzyıl) Yeni Antlaşma'nın bütünü için
 - d. dördüncü olası tür, Filistin'den "Sezariye" türüdür
 - (1) öncelikle sadece Markos'ta görülür
 - (2) Bunun bazı tanıkları P⁴⁵ ve W'dir.

II. "Hafif kritik" ya da "metinsel kritik" konusunda sorunlar ve kuramlar

A. Farklılıklar nasıl gerçekleşmiştir

1. yanlışlıkla ya da kazayla (çoğu böyle olmuştur)
 - a. elle yapılan kopyalamalarda, iki benzer sözcüğün ikincisini okuyup aradaki her şeyi gözden geçirerek atlama (homoioteleuton)
 - (1) aynı iki harfi olan bir sözcük ya da ifadeyi gözden geçirerek yazmamak (haplography)
 - (2) Grekçe metnin bir sözü ya da satırını tekrarlayarak bir hata yapmak (dittography)
 - b. Metin dikte ettirilirken bir şeyi yanlış duyarak imla hatası yapmak (itacism). İmla hatası sık sık, kulağa benzer gelen bir Grekçe sözcük ima eder ya da heceler.
 - c. en Eski Grekçe metinlerde bölümler ya da ayetler arasında bölmeler yoktu. Çok az noktalama vardı ve sözcük arasında ara yoktu. Harfleri ayrı yerlerde ayırarak farklı sözcükler oluşturmak mümkündür.
2. kasıtlı
 - a. kopyalanan metnin dil bilimsel formunu düzeltmek için yapılan değişiklikler
 - b. metnin diğer Kutsal Kitap metinlerine uygun olması için üzerinde yapılan değişiklikler (paralellerin uyum içine sokulması)
 - c. iki ya da daha çok farklılık gösteren okumayı bir uzun birleşmiş metin haline getirmek için gerekli değişiklikleri yapmak (bir metinde iki biçimin bir arada bulunması)
 - d. metinde yanlış olduğu düşünülen bir şeyi düzeltmek için yapılan değişiklikler (bkz. 1Ko. 11:27 ve 1Yu. 5:7-8)
 - e. metnin tarihsel ortamı ya da doğru yorumuna dair bazı ek bilgiler bir yazıcı tarafından sayfa kenarına yazılmış, ama ikinci yazıcı tarafından metne dahil edilmişti (bkz. Yu. 5:4)
- B. Metin kritiğinin temel ilkeleri (farklılıklar var olduğunda metnin özgün okunuşunun nasıl olduğunu belirlemek için mantıklı kurallar)
 1. okunması en zor ve dil bilimsel bakımdan en sıra dışı olan metin büyük ihtimalle orijinaldir
 2. en kısa metin büyük ihtimalle orijinaldir
 3. bütün diğer noktalar eşitse, daha eski metne, orijinale tarihsel yakınlığından ötürü daha çok ağırlık verilir
 4. coğrafi bakımdan farklılık gösteren yazmalar genelde orijinal varyanta sahiptir
 5. doktrinsel bakımdan daha zayıf metinler, 1Yu. 5:7-8'deki Üçlük gibi özellikle el yazması değişiklikleri dönemine ilişkin ana teolojik tartışmayla ilgili olanların tercih edilmesi gerekir.
 6. diğer farklı metinlerin kaynağını en iyi açıklayabilen metin
 7. bu rahatsız edici farklılıklardaki dengeyi göstermeye yardımcı olan iki alıntı:
 - a. J. Harold Greenlee'nin, *Yeni Antlaşma Metin Kritiğine Giriş (Introduction to New Testament Textual Criticism)* adlı kitabı:

“Hiçbir Hristiyan doktrini, tartışmalı bir metni temel almaz. Yeni Antlaşma öğrencisi, kendi metninin esinlendirilmiş özgün metinden daha gerçek ve doktrinsel bakımdan daha kuvvetli olmasını istememeye dikkat etmeli” (sayfa 68).
 - b. W. A. Criswell, *The Birmingham News*'tan Greg Garrison'a, kendisinin Kutsal Kitap'taki her bir sözcüğün, en azından yüzyıllardır çevirmenler tarafından modern okurlara sunulan her bir sözcüğün esinlendirilmiş olduğuna inanmadığını söylemiştir. Criswell şöyle demiştir:

“Ben metin kritiğine çok inanan biriyim. Hal böyle olunca da, Markos'un 16'cı bölümünün en az yarısının sapkınlık olduğunu düşünüyorum: bunlar esinlendirilmiş değil, sadece uydurulmuştur... eskiden kalan o el yazmalarını kıyasladığınızda, Markos Müjdesi'nin sonu diye bir şey yoktu. Bunu birisi eklemiştir...”

SBC hatasızlığını en çok savunan bu kişi, aynı zamanda Yuhanna 5’de, Beytesta’daki havuzun başındaki olayın da eklenti olduğunun açık olduğunu iddia etmiştir. Ve Yahuda’nın intiharının iki değişik anlatımını (bkz. Mat. 27 ve Elç. 1) şöyle ele alır: “Bu, intihar konusunda sadece farklı bir bakış açısı. Eğer Kutsal Kitap’taysa bunun bir açıklaması vardır ve Yahuda’nın intiharının iki anlatımı da Kutsal Kitap’tadır” demiştir. Criswell şöyle eklemiştir: “Metin kritiği, kendi başına harika bir bilim dalıdır. Gelip geçici ya da saçma değildir. Dinamik ve esastır.”

III. El yazması sorunları (metin kritiği).

A. Ek okuma için önerilen kaynaklar

- 1.R.H. Harrison, *Tarihsel, Edebi ve Metinsel Kutsal Kitap Kritiği (Biblical Criticism: Historical, Literary and Textual)*
- 2.Bruce M. Metzger, *Yeni Antlaşma Metni: Verilişi, Bozuluşu ve Düzeltilişi (The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption and Restoration)*
- 3.J. H Greenlee, *Yeni Antlaşma Metin Kritiğine Giriş (Introduction to New Testament Textual Criticism)*

ESKİ ANTLAŞMA ANLATISI

I. AÇILIŞ BİLDİRİLERİ

- A. Eski Antlaşma'yla diğer tarih yazma şekilleri arasındaki ilişki
 - 1. Yakın Doğu edebiyatının diğer örnekleri mitolojiktir
 - a. politeist (genelde doğa güçlerini yansıtan ama kişilerarası çatışma motiflerini kullanan insansal tanrılar)
 - b. Doğanın döngülerini temel alan (ölen ve dirilen tanrılar)
 - 2. Greko-Romen, tarihsel olayların başına başına kaydedilmesinden ziyade eğlendirme ve cesaretlendirme amacını taşır (Homeros birçok bakımdan Mezopotamya motiflerini yansıtır)
- B. Üç Almanca terimin kullanımı, tarihin türleri ya da tanımları arasındaki farkı gösteriyor olabilir.
 - 1. "Historie," olayların (olduğu gibi) kaydedilmesi
 - 2. "Geschichte," olayların yorumlanarak insanlık için ne anlama geldiklerinin gösterilmesi
 - 3. "Heilsgeschichte" terimi, diğerlerinden farklı olarak Tanrı'nın kurtuluş planı ve tarihsel süreç içerisindeki etkinliğiyle ilgilidir
- C. Eski ve Yeni Antlaşma anlatıları "Geschichte"dir, bu da Heilsgeschichte'nin anlaşılmasına götürür; bunlar seçilmiş, teolojik yönlü tarihsel olaylardır
 - 1. yalnızca seçilmiş olaylar
 - 2. kronoloji, teoloji kadar önemli değil
 - 3. olaylar, gerçeği göstermek için anlatılıyor
- D. Eski Antlaşma'daki en yaygın janr, anlatıdır. Hesaplamalara göre Eski Antlaşma'nın %40'ı anlatıdan oluşuyor. O yüzden bu janr, Tanrı'nın bildirisini ve kişiliğini düşmüş insanlığa iletme bakımından Ruh için faydalıdır. Ancak Yeni Antlaşma'daki Elçisel Mektuplar'da olduğu gibi önerme tarzında değil, içerme, özet ya da diyalog/monolog şeklinde yapılır. Kişi, bunun neden kaydedildiğini sormaya devam etmeli. Neyi vurgulamaya çalışıyor? Teolojik amacı nedir?
Amaç hiçbir surette tarihin değerini düşürmek değil. Ancak bu, vahyin hizmeti ve aracı olan bir tarihtir.

II. Kutsal Kitap Anlatıları

- A. Tanrı, dünyasında etkindir. Kutsal Kitap'ın esinlendirilmiş yazarları, Tanrı'yı göstermek için belirli olayları seçti. Eski Antlaşma'nın ana karakteri Tanrı'dır.
- B. Her anlatı, birkaç şekilde işlev görür:
 - 1. Tanrı kimdir ve dünyasında ne yapıyor?
 - 2. Tanrı'nın bireylerle ve ulusal varlıklarla ilişkileri aracılığıyla insanlık gösteriliyor
 - 3. örnek olarak özellikle Yeşu'nun antlaşmaya göre hareket etmesine bağlı askeri zaferine dikkat ediniz (bkz. 1:7-8; 8:30-35)
- C. Anlatılar sık sık, tek bir teolojik gerçeği gösteren daha büyük bir edebi birimi oluşturmak için bir araya getirirler.

III. Eski Antlaşma anlatılarının yorumsal ilkeleri

- A. Eski Antlaşma anlatılarının nasıl yorumlanacağı konusunda karşılaştığım en iyi kısa inceleme, Gordon Fee ve Douglas Stuart, *Kutsal Kitap'ı Bilinçli Şekilde Okumak (How to Read the Bible For All Its Worth)*, s. 83-84.
 - 1. Eski Antlaşma anlatısı genelde doğrudan bir doktrin öğretmez.
 - 2. Eski Antlaşma anlatısı genelde başka bir yerde önerme tarzında öğretilen bir doktrini ya da doktrinleri örneklendirir.

3. Anlatılar, her zaman olması gerekeni değil, olanları kaydediyor. Bu yüzden, her anlatının kendine ait ve tanınabilir bir kıssadan hissesi yoktur.
 4. İnsanların anlatılarda yaptıkları illaki örnek almamız gereken şeyler değildir. Çoğu kez tam tersi söz konusu.
 5. Eski Antlaşma anlatılarındaki karakterlerin çoğu hiç de kusursuz değil, yaptıkları da öyle.
 6. Bir anlatının sonunda baş verenlerin iyi mi yoksa kötü olduğu her zaman belirtilmiyor. Bizden, Tanrı'nın bize doğrudan öğrettiği ve Kutsal Yazı'nın başka kısımlarında kategorik olarak öğrettiği şeylerden yola çıkarak hüküm vermemiz bekleniyor.
 7. Tüm anlatılar seçici ve eksiktir. İlgili detayların hepsi her zaman verilmiyor (bkz. Yu. 21:25). Anlatıda görülen şey, esinlendirilmiş yazarın bilmemizi önemseydiği her şeydir.
 8. Anlatılar, tüm teolojik sorularımızı cevaplamak için yazılmamıştır. Belirli, spesifik, kısıtlı amaçları var ve belirli sorunları ele alırken diğerlerini başka pasajlarda, başka şekillerde işlenmek üzere bırakırlar.
 9. Anlatılar ya açık bir biçimde (bir şeyi açıkça belirterek) ya da üstü kapalı şekilde (bir şeyi aslında söylemeden açık bir biçimde ima ederek) öğretebilir.
 10. Son analizde, tüm Kutsal Kitap anlatılarının kahramanı Tanrı'dır.
- B. Anlatıları yorumlama üzerine bir başka güzel inceleme, Walter Kaiser'in *Yorumsal Teolojiye Doğru (Toward Exegetical Theology)* adlı kitabındadır.
- Kutsal Yazı'nın anlatı kısımlarının eşsiz yönü, anlatıdaki insanlara ait söz ve eylemlerin genelde yazarın bildirisinin temel anlamını aktarmasına izin vermesidir. Böylece, bize Kutsal Yazı'nın doktrinsel ya da öğreti kısımlarındakilere benzer doğrudan sözlerle seslenmek yerine yazar, öğretme ya da değerlendirme konusunda biraz arka planda kalma eğilimini gösteriyor. Sonuç olarak, anlatının bulunduğu daha geniş bağlamı fark etmek ve yazarın spesifik olarak seçtiği olayları neden tam da bu sırayla kullandığını sormak çok önemli oluyor. Artık anlamın ikiz ipuçları olayların sıralaması ve bir sürü olası konuşma, kişi ya da olay arasından seçilen detaylar olacaktır. Dahası, bu insanlara ve olaylara gösterilen ilahi tepki ve onların tahmini, seçilen olay sıralamasının doruğunda yazarın bir kişiye ya da gruba nasıl tepki vermelerine izin verdiğine bakılarak belirlenmelidir; yani olanlara dair kendi (bu durumda Tanrı'nın) tahminini vermek için anlatıyı bölüyor mu?" (s. 205).
- C. Anlatılarda gerçek edebi birimin tamamında bulunur, detaylarda değil. Metni kanıt olarak kullanmaktan ya da Eski Antlaşma anlatılarını hayatınızda örnek almaktan kaçının.

IV. İki düzeyde yorum

- A. YAHVE'nin İbrahim'in tohumuna gösterdiği kurtarıcı vahiyler ve eylemler
- B. YAHVE'nin her dönemde yaşayan her imanlının hayatı için isteği
- C. İlki, "Tanrı'yı tanımaya (kurtuluş)" odaklanır; ikincisiyse O'na hizmet etmeye (Hristiyanların iman dolu yaşamı, bkz. Rom. 15:4; 1Ko. 10:6,11)

SÖZLÜK

Alegori. Bu, özgün olarak İskenderiye Yahudileri arasında oluşturulan bir Kutsal Kitap yorumudur. İskenderiyeli Filon tarafından yaygınlaştırılmıştır. Kutsal Kitap'ın tarihsel ortamı ve/veya edebi bağlamını görmezden gelerek Kutsal Yazılar'ı kişinin kültürü ve felsefi sistemine uygun bir hale getirmeyi ister. Kutsal Yazılar'daki her metnin arkasında saklı ya da ruhsal olan anlamı arar. İsa'nın Matta 13'te ve Pavlus'un da Galatyalılar 4'te gerçeği bildirmek için alegori kullandığı kabul edilmelidir. Ancak, bu kesin olarak alegori olarak değil, bir tipoloji olarak yapılmıştır.

Aleksandrinos: Mısır'ın İskenderiye kentinden gelen bu beşinci yüzyıla ait Grekçe el yazması, Eski Antlaşma'yı, Apokrif'i ve Yeni Antlaşma'nın çoğunu içerir (Matta, Yuhanna ve 2. Korintliler'in bazı kısımları hariç). Grekçe Yeni Antlaşma'nın bütünü konusunda en büyük tanıklarımızdan biridir. "A" olarak tanımlanan bu el yazmasıyla "B" olarak tanımlanan el yazması (Vatikanus) bir varyant konusunda aynı olduklarında, çoğu durumda bu varyant özgün sayılır.

Analitik sözlük. Bu, kişinin Yeni Antlaşma'daki her Grekçe biçimi tanımlamasına izin veren bir araştırma aracıdır. Biçimler ve temel tanımların Grekçe alfabetik sıralamaya göre bir derlemesidir. Bir satırı Grekçe, bir satırı İngilizce olan çeviriyle birlikte, Grekçe okumayan imanlıların Yeni Antlaşma'daki Grekçe dil bilgisel ve sözdizimsel biçimleri analiz etmelerine izin verir.

Antakya Ekolü. Bu Kutsal Kitap yorum yöntemi, Mısır'ın İskenderiye kentindeki alegorik yönetime bir tepki olarak MS. üçüncü yüzyılda Suriye Antakya'sında geliştirilmiştir. Ana vurgusu, Kutsal Kitap'ın tarihsel anlamıydı. Kutsal Kitap'ı normal, insansal edebiyat olarak yorumluyordu. Bu ekol, Mesih'in iki doğası mı Nesturilik) yoksa bir tek doğası (tamamen Tanrı ve tamamen insan) mı olduğu tartışmasına girmişti. Roma Katolik Kilisesi tarafından sapkın ilan edilmiş ve Persler ülkesine taşınmıştı ama ekolün fazla bir önemi yoktur. Temel yorumsal ilkeleri daha sonra Klasik Protestan Reformcular'ın (Luther ve Calvin'in) yorum ilkeleri haline gelmiştir.

Antropomorfik (insan benzeri). "İnsanlarla bağlantılı olan özelliklere sahip olma" anlamına gelen bu terim, aynı zamanda Tanrı hakkındaki dini dilimizi tanımlamak için de kullanılır. İnsanlık anlamına gelen Grekçe terimden kaynaklanır. Tanrı'dan bir insanmış gibi söz ettiğimiz anlamına gelir. Tanrı, insanlarla alakalı olan fiziksel, sosyolojik ve psikolojik terimlerle tanımlanır (bkz. Yar. 3:8; 1Kr. 22:19-23). Tabii ki bu, sadece bir benzetmedir. Ancak bizim için insansal olanlardan başka kullanılabilir başka sınıflandırmalar ya da terimler yoktur. Bu yüzden Tanrı konusundaki bilgimiz doğru olduğu halde sınırlıdır.

Apokaliptik literatür. Bu, öncelikle hatta belki de sadece bir Yahudi janrdı. Yahudilerin dış dünya güçleri tarafından istila ve işgal edildiği zamanlarda kullanılan şifreli bir yazı biçimiydi. Kişisel, kurtarıcı bir Tanrı'nın dünyayı yarattığını ve dünyadaki olayları yönettiğini ve İsrail'le özel olarak ilgilenip ona baktığını varsayar. Bu literatür, Tanrı'nın özel çabası aracılığıyla nihai zaferi vaat eder.

Birçok üstü kapalı terimle yazılmış olan simgesel ve fantastik bir türdür. Gerçeği sık sık renkler, sayılar, görümler, rüyalar, meleklerin aracılığı, gizli kod sözcükler ve sık sık da iyiyle kötü arasında kesin bir düalizmle dile getirir.

Bu türe bazı örnekler şunlardır: (1) Eski Antlaşma'da Hezekiel (36-48'inci bölümler), Daniel (7-12'nci bölümler), Zekeriya ve (2) Yeni Antlaşma'da Matta24; Markos 13; 2. Selanıkliler 2 ve Vahiy.

Apolojist (Dini Savunanlar, Dini Savunma). Bu, "yasal savunma" anlamına gelen Grekçe kökten geliyor. Hristiyanlık inancı için kanıtlar sunan ve mantıklı savunmalar yapan kesin bir teolojik disiplindir.

Aristo. Aristo ESKİ Yunan filozoflarından biriydi, Platon'un öğrencisi ve Büyük İskender'in öğretmeni idi. Bugün bile etkisi çağdaş öğrenimin birçok alanına erişir. Bunun nedeni bilginin gözlemlenmesi ve sınıflandırılması gerektiğini vurgulamış olmasıdır. Bu, bilimsel yöntemin ilkelerinden biridir.

Aryanizm. Aryus, üçüncü yüzyılda ve dördüncü yüzyılın başında Mısır'ın İskenderiye kentindeki kilisede bir papazdı. İsa'nın daha önceden var olduğunu ancak tanrısal olmadığını (Baba'yla aynı öze sahip olmadığını) savunuyordu, büyük bir olasılıkla Özd. 8:22-31'i izliyordu. Uzun yıllar süren bir tartışma başlatan (MS. 318) İskenderiye piskoposu ona meydan okumuştur. Aryanizm, Doğu Kilisesi'nin resmi inanç bildirisi haline geldi. MS. 325 yılındaki İznik Konseyi Aryus'u kınadı ve Oğul'un Tanrı'ya tamamen eşit olduğunu ve Tanrı olduğunu bildirdi.

Aydınlatma. Bu, Tanrı'nın insanlığa konuşmuş olduğu kavramına verilen isimdir. Kavramın bütünü üç terimle dile getirilmiştir: (1) Vahiy—Tanrı, insanlık tarihinde etkin olmuştur; (2) esin—Tanrı, Kendi işleri ve bunların ne anlama geldiği konusunda doğru yorumları, onları insanlık için kaleme almaları üzere belirli seçilmiş adamlara vermiştir; ve (3) aydınlatma—Tanrı, Kendini belli edişini insanların anlaması için Ruh'u vermiştir.

Başka sözcüklerle anlatmak. Bu bir Kutsal Kitap çeviri kuramının ismidir. Kutsal Kitap çevirisinde ya her İbranice ya da Grekçe sözcük için öbür dilde tam "kelimesi kelimesine" karşılık bulunur ya da özgün sözcükler ve dile getirme biçimine daha az dikkat edilerek sadece düşünceler aktarılır. Bu iki kuram arasında, özgün metni ciddiye almaya çalışan ama onu çağdaş dil bilimsel biçimlere ve deyimlere çeviren "dinamik eşdeğer" yer alır. Çeviri konusundaki değişik kuramlar, Fee ve Stuart, *Kutsal Kitap'ı Bilinçli Şekilde Okumak (How to Read the Bible For All Its Worth)*, sayfa 35'te çok iyi bir şekilde ele alınmıştır.

Belirsizlik. Bu, iki ya da daha çok olası anlam olduğunda ya da aynı zamanda iki ya da daha çok şeyden söz edildiğinde yazılı metinde ortaya çıkan belirsizlikle ilgilidir. Yuhanna kasıtlı olarak belirsizlik (çift anlamlı sözler) kullanmış olabilir.

Betimleyici dil. Bu, Eski Antlaşma'nın yazılmış olduğu deyimlerle bağlantılı olarak kullanılır. Beş duyumuzun nesnelere algıladığı terimlerle dünyamızdan söz eder. Bilimsel tanım değildir ve öyle olması da tasarlanmamıştır.

Bezae. Bu, MS. altıncı yüzyıldan bir Grekçe ve Latince el yazmasıdır. "D" olarak isimlendirilmiştir. Müjdeleri, Elçilerin İşleri'ni ve Genel Mektuplar'dan bazılarını içerir. Yazıcıların çok sayıda eklenti yapmış olması özelliğini taşır. Kral James Versiyonunun arkasındaki ana Grekçe el yazması geleneği olan "Textus Receptus"un temelini oluşturur.

Bilgelik Literatürü. Bu, antik yakın doğuda (ve çağdaş dünyada) yaygın olan bir edebi türdür. Esasen yeni bir kuşağa şiir, özdeyişler ya da makaleler aracılığıyla başarılı yaşamın ana hatlarını öğretme çabasıydı. Toplumun bütünü yerine bireylere hitaben yazılmıştı. Tarihten söz etmez, yaşam deneyimleri ve gözlemlerini temel alır. Kutsal Kitap'ta Eyüp'ten Ezgiler Ezgisi'nin sonuna kadar olan kısım, YAHVE'nin huzuruyla ve O'na tapınmayla doludur ama bu dini dünya görüşü her dönemde yaşayan her insanın deneyiminde açıkça görülmez.

Bir edebi tür olarak genel gerçekleri ifade ederdi. Ancak bu tür, her spesifik durumda kullanılamaz. Bunlar her bireysel duruma uyarlanamayan genel ifadelerdir.

Bu bilge kişiler hayatın zor sorularını sormaya cüret ediyorlardı. Sık sık geleneksel dini görüşlere meydan okurlardı (Eyüp ve Vaiz). Yaşamın trajedilerine verilen kolay yanıtlara karşı bir denge ve bir gerginlik oluşturuyorlar.

Bir satırı Grekçe ya da İbranice, bir satırı kendi dilimizde olan Kutsal Kitap. Bu, Kutsal Kitap'ın dillerinden birini okuyamayanların onun anlam ve yapısını analiz etmesine yardımcı olan bir araştırma aracıdır.

İngilizce çeviriyi, özgün Kutsal Kitap dilinin hemen altına kelimesi kelimesine yerleştirir. “Analitik bir sözlük”le birlikte bu araç, İbranice ve Grekçe’nin biçimleri ve temel tanımlarını bildirecektir.

Dar görüşlülük. Bu, yerel teolojik/kültürel ortama bağlı olan önyargılarla ilgilidir. Ne Kutsal Kitap gerçeğinin ne de uygulamasının kültürler ötesi doğasını kabul etmez.

Deyim. Bu sözcük, farklı kültürlerde, her bir sözcüğün normal anlamıyla bağlantılı olmayan özel bir anlam taşıyan sözcük öbekleri için kullanılır. Bazı çağdaş örnekler şunlardır: “Bu dehşet güzel” ya da “Gülmekten kırıldım.” Kutsal Kitap’ta da bu tür sözler vardır.

Diaspora. Bu, Filistinli Yahudilerin, Vadedilmiş Topraklar’ın coğrafi sınırları dışında yaşayan diğer Yahudiler için kullandıkları Grekçe teknik bir terimdi.

Dinamik eşdeğer. Bu bir Kutsal Kitap çeviri kuramıdır. Kutsal Kitap çevirisi, her İbranice ya da Grekçe sözcük için öbür dilde tam “kelimesi kelimesine” karşılık bulmakla, özgün sözcüklere ve dile getirme biçimine daha az dikkat edilerek sadece düşüncelerin çevrilmesi arasında gidip gelen bir süreçtir. Bu iki kuram arasında, özgün metni ciddiye almaya çalışan ama onu çağdaş dil bilimsel biçim ve deyişlerle çeviren “dinamik eşdeğer” yer alır. Fee ve Stuart’ın yazdığı *How to Read the Bible For All Its Worth*, sayfa 35 ve Robert Bratcher’in *Introduction to TEV* adlı kitabı, bu çeşitli çeviri kuramlarının çok iyi ele alındığı yayınlardır.

Diyalektik. Bu, bir gerginlikle bir arada tutulan, paradoksun her iki tarafını da içeren birleşik bir yanıt isteyen tezatsal ya da paradoksal gözükten bir mantık yöntemidir. Birçok Kutsal Kitap doktrininin diyalektik eşleri vardır: önceden belirlenme-özgür irade; güvenlik-sebat; iman-ameller; karar-öğrencilik; Hristiyanların özgürlüğü-Hristiyanların sorumluluğu.

Doğal Vahiy. Bu, Tanrı’nın Kendisini insanlara bildirmesinin bir biçimidir. Doğal düzenle (Rom. 1:19-20) ve ahlaksal bilinçle (Rom. 2:14-15 ilgilidir). Mez. 19:1-6 ve Rom. 1-2’de bundan söz edilir. Tanrı’nın Kutsal Kitap’ta ve en üstün biçimde ise Nasıralı İsa’yla Kendisini kesin bir şekilde bildirmesi olan özel vahiyden farklıdır.

Bu teolojik kategori, Hristiyan bilim adamları arasındaki “eski dünya” hareketiyle yeniden vurgulanmaktadır (örneğin, Hugh Ross’un yazıları). Bu kategoriyi, her gerçeğin Tanrı’nın gerçeği olduğunu savunmak için kullanırlar. Doğa, Tanrı hakkındaki bilgiye götüren açık kapıdır; özel Vahiy’den (the Kutsal Kitap) farklıdır. Çağdaş bilime, doğal düzeni araştırma özgürlüğünü verir. Bana göre, çağdaş bilimsel batı dünyasına tanıklık etmek için harika ve yeni bir fırsattır.

Dünya resmi ve dünya görüşü. Bunlar, birbirlerine benzer terimlerdir. Her ikisi de yaratılışla ilgili felsefi kavramlardır. “Dünya resmi” terimi, yaratılışın “nasıl” olduğuyla, “dünya görüşü” terimi ise, “kim” tarafından gerçekleştirildiğiyle ilgilidir. Yaratılış 1-2, yaratılışın nasıl değil, kim tarafından gerçekleştirildiğini ele alır. Bu terimler de bu yorumla alakalıdır.

Edebi tür. Bu, şiir ya da tarihsel anlatım gibi insan iletişiminin alabileceği farklı türlerden söz eder. Her farklı edebi türün yorumu konusunda kendisine özgü kurallar vardır ancak hepsi yorum konusunda bazı ortak varsayımlar ve işlemleri paylaşır.

Edebi ünite. Bu da, Kutsal Kitap’taki bir kitabın ana düşünce bölümlerinden söz eder. Birkaç ayet, paragraf ya da bölümden oluşabilir. Merkezi öznesi olan bağımsız bir ünite dir.

El yazması. Bu terim, Grekçe Yeni Antlaşma’nın farklı kopyalarıyla ilgilidir. Bunlar, genelde (1) üzerine yazılmış oldukları madde (papirüs, deri), ya da (2) yazı biçiminin kendisine (her şeyin büyük harfle ya da el yazısıyla yazılmış olması gibi) bakılarak farklı türlere ayrılırlar.

Esin. Bu, Tanrı'nın Kutsal Kitap yazarlarını, Kendi vahyini doğru ve açık bir şekilde yazıya dökmeye yönelterek insanlara konuşmuş olduğu kavramdır. Kavramın bütünü genelde üç terimle dile getirilir: (1) Vahiy—Tanrı, insanlık tarihinde etkin olmuştur; (2) esin—Tanrı, Kendi işleri ve bunların ne anlama geldiği konusunda doğru yorumları, onları insanlık için kaleme almaları üzere belirli seçilmiş adamlara vermiştir; ve (3) aydınlatma—Tanrı, Kendini belli edişini insanların anlaması için Ruh'u vermiştir.

Eşanlamlı. Bu, (aslında hiçbir iki sözcük anlam bakımından tamamen aynı olmadığı halde) tam aynı ya da çok benzer anlamları olan terimlerdir. Birbirleriyle o kadar yakından bağlantılıdır ki, bir cümlede anlamı kaybettirmeden birbirlerinin yerine kullanılabilirler. Ayrıca İbranice şiirsel paralelliğin üç biçiminden biri için de kullanılır. Bu anlamda, şiirin aynı gerçeği dile getiren iki satırından söz eder (bkz. Mez. 103:3).

Evlat Edinme: Bu, İsa'nın tanrılıkla alakası konusundaki ilk görüşlerden biridir. Temel olarak, İsa'nın her bakımdan normal bir insan olduğunu ve vaftiz olduğu (bkz. Mat. 3:17; Mar. 1:11) ya da dirildiği (bkz. Rom. 1:4) zaman Tanrı tarafından özel bir anlamda evlat edinildiğini savunuyordu. İsa öylesine örnek bir hayat sürmüştü ki, Tanrı bir noktada (vaftizinde, dirilişinde) O'nu Kendi "oğlu" olarak evlat edinmişti (bkz. Rom. 1:4; Flp. 2:9). Bu, ilk kilisede ve sekizinci yüzyılda azınlığın inandığı bir görüştür. Tanrı'nın (beden alıp) insan olması yerine, bunu tersine çevirip insanın Tanrı olduğunu söyler!

Önceden var olan Oğul Tanrı İsa'nın, örnek bir yaşam sürdüğünden ötürü ödüllendirilip yüceltilmesini dile getirmek zordur. Eğer İsa daha o zamandan Tanrı idiyse, nasıl ödüllendirilebilirdi? Eğer daha önceden tanrısal yüceliğe sahiptiyse nasıl daha çok onurlandırılabilirdi? Bunu anlamak bizim için zor olduğu halde, Baba bir şekilde İsa'yı Kendi isteğini kusursuzca yerine getirdiği için özel bir anlamda onurlandırmıştır.

Gnostisizm. Bu sapkınlık hakkındaki bilgimizin büyük bir kısmı, ikinci yüzyıldaki gnostik yazılardan gelir. Ancak, bu sapkınlığı başlatan düşünceler birinci yüzyılda da (ve daha öncesinde de) vardı.

İkinci yüzyıldaki Valentian ve Kerentli Gnostisizm'in bildirilen ilkelerinden bazıları şunlardır: (1) madde ve ruh, ikisi de ortak olarak sonsuzdur (ontolojik/varoluşsal bir ikicilik). Madde kötüdür, ruh iyidir. Ruh olan Tanrı'nın kötü olan maddeyi oluşturmakla direkt bir alakası olamaz; (2) Tanrı ve madde arasında yayılımlar (*sonsuzluklar* ya da melekse düzeyler) vardır. En sonuncusu ya da en hafifi, evreni (kozmosu) yaratmış olan Eski Antlaşma'daki YAHVE'yd; (3) İsa, YAHVE gibi bir yayılımdı ama daha yüksek bir düzeydeydi ve gerçek Tanrı'ya daha yakındı. Bazıları O'nun en yüksek olduğunu ancak yine de Tanrı'dan daha az olduğunu söyler ve beden alıp insan olmuş Tanrı olduğunu kesinlikle kabul etmezdi (bkz. Yu. 1:14). Madde kötü olduğundan, İsa bir insan bedenine sahip olup da aynı zamanda Tanrısal olamazdı. İsa ruhsal bir hayaletti (bkz. 1Yu. 1:1-3; 4:1-6); ve (4) kurtuluş İsa'ya imanla ve sadece özel insanların bildiği özel bilgiyle elde ediliyordu. Göksel katmanlardan geçebilmek için bilgi (şifreler) gerekiyordu. Tanrı'ya erişmek için Yahudi legalizmi da gerekiyordu.

Yanlış öğretiyen gnostikler, iki zıt etik sistemi savunuyordu: (1) bazıları için yaşam biçiminin kurtuluşla hiçbir alakası yoktu. Onlar için kurtuluş ve ruhsallık, melekse katmanlara (sonsuzluklara) götüren gizli bilgilerin (şifrelerin) içindeydi; (2) diğerleri için, yaşam biçimi kurtuluş için çok önemliydi. Gerçek ruhsallığın kanıtı olarak çileci, sofu bir yaşam biçimini vurguluyorlardı.

Hafif kritik. Bkz. "metinsel kritik."

Haham Yahudiliği. Yahudi halkının yaşamının bu aşaması Babil'deki Sürgünlerinde başlamıştı (MÖ. 586-538). Kâhinlerle Tapınak'ın etkisi ortadan kalkınca yerel havralar Yahudi hayatının odağı haline geldi. Yahudi kültürünün bu yerel merkezleri, paydaşlık, tapınma ve Kutsal Kitap incelemesi, ulusal dini yaşamın odağı haline geldi. İsa'nın zamanında bu "bilginlerin dini" kâhinlerinkine paraleldi. Yeruşalim'in MS. 70'teki yıkılışından sonra, Ferisilerin hakim olduğu din bilginlerinin biçimi, Yahudi dini yaşamına yön verdi. Sözlü gelenekte (Talmud) açıklandığı üzere Tevrat'ın pratik ve legalistik yorumuyla nitelendirilir.

Harfi. Bu, hermenötiğin Antakya'da geliştirilen metin odaklı ve tarihsel yönteminin bir başka ismidir. Mecazi dilin varlığını da kabul ettiği halde yorumun, insan dilinin normal ve belli anlamını içerdiğini savunur.

Hermenötik (Yorumbilimi). Bu, metinden anlam çıkarmanın (exegesis) yol gösterici ilkeleri anlamına gelen teknik bir terimdir. Hem belirli bir kurallar dizisi, hem de bir sanat/armağandır. Kutsal Kitap'a dayalı ya da kutsal hermenötik, genel ilkeler ve özel ilkeler olmak üzere genelde iki sınıfa ayrılır. Bunlar da Kutsal Kitap'ta bulunan farklı edebi türlerle ilgilidirler. Her farklı edebi türün yorumu konusunda kendisine özgü kuralları, ancak bununla beraber yorum konusunda aynı olan bazı ortak varsayımlar ve işlemleri vardır.

İskenderiye Ekolü. Bu Kutsal Kitap yorum yöntemi, MS. ikinci yüzyılda Mısır'ın İskenderiye kentinde oluşturulmuştu. Plato'nun izleyicisi olan Filon'un temel yorumsal ilkelerini kullanır. Buna sık sık alegorik yöntem adı verilir. Reform hareketi zamanına dek kilisede yaygındı. En başarılı savunucuları Orijen ve Augustinus'tu. Moises Silva'nın *Kilise Kutsal Kitap'ı Yanlış mı Anladı? (Has The Church Misread The Bible?)* adlı kitabına bakınız (Academic, 1987)

Janr (Tür): Bu, edebiyattaki değişik türler anlamına gelen Fransızca bir terimdir. Terimin vurgusu, tarihsel anlatım, şiir, özdeyişler, apokaliptik ya da yasa gibi ortak özellikleri olan edebi biçimlerin sınıflandırılmasıdır.

Kanon. Bu, eşsiz bir şekilde esinlendirilmiş olduğuna inanılan yazıları tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Hem Eski, hem de Yeni Antlaşma Kutsal Yazıları için kullanılır.

Köken bilim (Etimoloji). Bu, sözcük incelemesinde bir sözcüğün özgün anlamını belirlemeye çalışır. Bu kök anlam bilindiğinde özel kullanımlar daha kolay bir şekilde tanımlanır. Yorumda, ana odak etimoloji değil, bir sözcüğün günümüzdeki anlam ve kullanımınıdır.

Kutsal Kitap metninin kritik bir açıklaması ya da yorumu (Exegesis). Bu, belirli bir ayeti ya da ayet grubunu yorumlamanın teknik terimidir. Amacımızın, tarihsel ortam, edebi bağlam, sözdizimi ve sözcüklerin çağdaş anlamlarının ışığında özgün yazarın niyetini bulmak olduğu bir "metinden anlam çıkartma" anlamına gelir.

Kutsal Kitap Yetkisi. Bu terim çok özel bir anlamda kullanılıyor. Özgün yazarın kendi zamanındaki insanlara söylediklerini anlamak ve bu gerçeği günümüze uyarlamak olarak tanımlanır. Kutsal Kitap yetkisi genelde Kutsal Kitap'ın kendisini tek yetkili kılavuzumuz olarak görmek şeklinde tanımlanır. Ancak günümüzdeki uygun olmayan yorumların ışığında, bu kavramı Kutsal Kitap'ın tarihsel ve dil bilgisel yöntem ilkelerine göre yorumlanmasıyla sınırlı tuttum.

Kutsal Kitap'ın ABC Dizini. Bu, Kutsal Kitap incelemesi için bir tür araştırma aracıdır. Bir sözcüğün, Eski ve Yeni Antlaşmalar'da geçtiği her pasajı listeler. Bu da birkaç değişik biçimde yardımcı olur: (1) sözcüğün arkasındaki İbranice ya da Grekçe sözcüğün ne olduğunu bulmak; (2) aynı İbranice ya da Grekçe sözcüğün kullanıldığı ayetleri karşılaştırmak; (3) iki farklı İbranice ya da Grekçe terimin aynı İngilizce sözcükle çevrildiği yerleri göstermek; (4) belirli kitaplar ve yazarların bazı kelimeleri kullanım sıklığını göstermek; (5) Kutsal Kitap'ta bir ayeti bulmaya yardımcı olmak (bkz. Walter Clark, *Yeni Antlaşma Grekçesi Yardımcı Kitapların Kullanımı (How to Use New Testament Greek Study Aids)*, s. 54-55).

Kutsal Kitap'ın yorumunda yorumcunun metnin anlamı yerine kendi düşünce ve önyargılarını dile getirmesi (Eisegesis). Bu, Kutsal Kitap metninin kritik bir açıklaması ya da yorumu olan exegesis'in tam tersidir. Eğer exegesis, özgün yazarın niyetinden "çıkıyorsa," bu terim de yabancı bir düşüncenin metnin içine "katılması"dır.

Kutsal Yazılar'ın Örnekmesi: Bu, Kutsal Kitap'ın tümünün Tanrı tarafından esinlendirildiğini ve bu yüzden de tezat oluşturmak yerine tamamlayıcı olduğu görüşünü tanımlamak için kullanılan sözdür. Bu varsayımsal onay, bir Kutsal Kitap metnini yorumlarken paralel ayetlerin kullanımının temelini oluşturur.

Legalizm. Bu tutum, kuralların ya da törenlerin fazlasıyla vurgulanmasıyla nitelenir. Tanrı tarafından kabul edilmek için insanların kurallara uyması esas alınır. İlişkinin önemini azaltıp amelleri yüceltir ancak bunların her ikisi de Kutsal bir Tanrı'yla günahlı insanlığın antlaşma ilişkisinin önemli yönleridir.

Mazoretik Metin. Bu, MS. dokuzuncu yüzyıla ilgilidir. Kuşaklar boyu Yahudi bilginler tarafından kopyalanan Eski Antlaşma'nın İbranice el yazmaları, sesli harflerde belirli noktalamalar ve başka metinsel notlar içerir. İngilizce Eski Antlaşma'nın temel metnini oluşturur. Bu metin, Ölü Deniz Yazmalarında, özellikle Yeşaya olmak üzere İbranice yazmalarda tarihsel olarak onaylanmıştır. İngilizcede "MT" olarak kısaltılır.

Mesih merkezli. Bu, İsa'nın merkeziliğini tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Ben bunu, İsa'nın bütün Kutsal Kitap'ın Rabbi olduğu kavramıyla bağlantılı olarak kullanıyorum. Eski Antlaşma O'na işaret eder ve İsa, Eski Antlaşma'nın yerine getirilişi ve hedefidir (bkz. Mat. 5:17-48).

Metin kritiği. Bu, Kutsal Kitap'ın el yazmalarının incelenmesidir. Metin kritiği gereklidir çünkü hiçbir özgün kopya yoktur ve kopyalar da kendi aralarında farklılık gösterir. Metin kritiği, çeşitlilikleri açıklamaya çalışır ve Eski ve Yeni Antlaşma yazarlarının özgün sözcüklerine (mümkün olduğu kadar yakın bir biçimde) erişmeye çalışır. Buna sık sık "hafif kritik" adı verilir.

Metni kanıt olarak kullanma. Bu, bir ayetin yakın bağlamına ya da edebi ünitesindeki daha geniş bağlama dikkat etmeden Kutsal Yazılar'ı yorumlama uygulamasıdır. Bu, ayetleri özgün yazarın niyetinden uzaklaştırır ve genelde Kutsal Kitap yetkisi iddia ederek kişisel görüş kanıtlama çabasıdır.

Metonimi (ad aktarımı). Bu, bir şeyin isminin onunla bağlantılı olan başka bir şey için kullanıldığı bir konuşma biçimidir. Örnek: "Tabağını bitir" aslında "Tabağın üzerindeki yemeği bitir" anlamına gelir.

Muratori Kanonu. Bu, Yeni Antlaşma'nın kanonik kitaplarının bir listesidir. Roma'da, MS. 200 yılından önce yazılmıştır. Protestan Yeni Antlaşması'nın yirmi yedi kitabını aynen verir. Bu da, Roma İmparatorluğu'nun değişik bölgelerindeki yerel kiliselerin kanonu dördüncü yüzyıldaki büyük kilise konseylerinden önce "esas itibarıyla" belirlediklerini açıkça gösterir.

Nesturilik. Nestoryus, beşinci yüzyılda Konstantinopolis patriği idi. Antakya Suriyesi'nde eğitilmişti ve İsa'nın, biri tamamen insan, diğeri de tamamen tanrısal olmak üzere iki doğası olduğunu tasdik ediyordu. Bu görüş, İskenderiye'nin Ortodoks tek doğa görüşünden farklılık göstermektedir. Nestoryus'un asıl kaygısı, Meryem'e verilen "Tanrı'nın annesi" unvanıydı. İskenderiyeli Kiril, Nestoryus'a ve böylelikle de kendi Antakya eğitimine karşı çıkmıştı. Antakya, Kutsal Kitap yorumuna tarihsel-dil bilimsel-metinsel yaklaşımın merkezidi, İskenderiye ise dörtlü (alegorik) yorum ekolünün merkezidi. Nestoryus sonunda makamından alındı ve sürgüne gönderildi.

Otografklar. Bu, Kutsal Kitap'ın orijinal yazılarına verilen isimdir. Bu orijinal, elle yazılmış yazmaların hepsi kayıptır. Elimizde sadece kopyaların kopyaları bulunmaktadır. İbranice ve Grekçe el yazmalarında ve antik versiyonlardaki birçok metinsel çeşidin kaynağı budur.

Ölü Deniz Yazmaları. Bunlar, 1947 yılında Lut Gölü yakınlarında bulunan İbranice ve Aramice olarak yazılmış bir dizi antik metindir. Bunlar birinci yüzyılda mezhepsel Yahudiliğin dini kütüphaneleriydi. Roma işgalinin baskısı ve 60'larda gerçekleşen yurtseverlerin savaşları, onların bu tomarları mağaralarda ya da deliklerde kilden yapılmış hava geçirmez küplerde mühürleyip saklamalarına neden oldu. Bunlar birinci yüzyılda Filistin'in tarihsel ortamını anlamamıza yardımcı oldular ve Mazoterik Metnin en azından Milat'tan öncesinin erken dönemlerine kadar çok doğru olduğunu kanıtladılar. Bunlardan kısaltılmış olarak söz edilmek istendiğinde "DSS" denir.

Öncül. Bu, "varsayım" terimiyle temelde eş anlamlıdır. Doğru oldukları varsayılan daha önceden kabul edilmiş tanımlar, ilkeler ve savlara göre mantık yürütmeyi kapsar. İnceleyip analiz yapılmadan kabul edilendir.

Önvarsayım. Bu bizim bir konu hakkındaki önceden var olan anlayışımızlardır. Sık sık, Kutsal Yazılar’ı okumadan önce konular hakkında düşünceler ya da yargılar oluştururuz. Bu önvarsayım aynı zamanda önyargı, önsel görüş, varsayım ya da ön anlayış olarak da bilinir.

Önyargı. Bu, bir nesne ya da görüşe karşı önceden var olan kuvvetli bir yatkınlığı tanımlamak için kullanılan terimdir. Belirli bir nesne ya da görüş konusunda tarafsızlığın imkânsız olduğu bir kafa yapısıdır. Önyargılı bir konumdur.

Özgün yazar. Bu, Kutsal Kitap’ın gerçek yazarlarından söz eder.

Papirüs. Bu, Mısır’da üretilen bir kâğıt türüdür. Nehir kamışlarından yapılır. Grekçe Yeni Antlaşma’nın en eski kopyaları bu malzemenin üzerine yazılmıştır.

Paradoks. Bu, birbiriyle tezat oluşturur gibi görüldüğü ve birbiriyle gerginlik içinde oldukları halde her ikisi de doğru olan gerçeklerdir. Gerçeği zıt açılardan sunarak çerçevelerler. Kutsal Kitap gerçeğinin büyük bir kısmı paradoksal (ya da diyalektik) çiftler halinde sunulur. Kutsal Kitap gerçekleri tek tük yıldızlar değil, yıldız kalıplarından oluşan takımyıldızlardır.

Paragraf. Bu, düzyazıdaki temel yorumsal edebi ünedir. Tek bir ana düşünceyi ve onun açılımını içerir. Eğer ana vurgusuna bağlı kalırsak önemsiz şeylere odaklanıp özgün yazarın amacını kaçırmayız.

Paralel pasajlar. Bunlar Kutsal Kitap’ın Tanrı tarafından verildiği ve bu yüzden de en iyi yorumcusunun ve paradoksal gerçeklerin en iyi dengeleyicisinin kendisi olduğu kavramının birer parçasıdır. Bu, aynı zamanda anlamı belirsiz bir ayetin yorumlanmasında da özellikle yararlıdır. Ayrıca belirli bir konu üzerine ya da böyle bir konunun Kutsal Kitap’taki diğer yönleri hakkında en açık ayetleri bulmaya yardımcı olurlar.

Platon. Antik Yunanistan’ın filozoflarından biriydi. Felsefesi ilk kiliseyi İskenderiye ve Mısır bilginleri aracılığıyla, daha sonra da Augustinus aracılığıyla çok etkilemiştir. Platon, yeryüzündeki hiçbir şeyin gerçek olmadığını ve ruhsal arketipin sadece kopyası olduğunu savunmuştu. Daha sonra teologlar Platon’un “biçimlerini/fikirlerini” ruhsal aemle aynı kefiye koymuşlardır.

Ruhsallaştırma. Bu terim, bir ayet ya da ayet grubunun tarihsel ve edebi ortamını ortadan kaldırıp onu başka ölçütler bazında yorumlayarak alegorikleştirmekle eş anlamlıdır.

Seçmeli. Bu terim, metin kritiğiyle bağlantılı olarak kullanılır. Orijinal otograflara yakın olması gereken bir metne varabilmek için değişik Grekçe el yazmalarından varyantların seçimidir. Grekçe el yazmalarının herhangi bir grubunun özgün yazıları içerdiği görüşünü reddeder.

Semantik alan. Bu, bir sözcükle bağlantılı olan tüm anlamların yelpazesidir. Esasen bir sözcüğün farklı bağlamlarda aldığı yan anlamlarıdır.

Sentetik. Bu, İbranice şiir türleriyle alakalı üç terimden biridir. Bu terim, birikimli olarak birbirlerini baz alan şiir satırlarıyla ilgilidir. Bazen buna “doruğa ulaştırın” da denir (bkz. Mez. 19:7-9).

Septuaginta. Bu, İbranice Eski Antlaşma’nın Grekçe çevirisine verilen isimdir. Geleneğe göre Mısır’daki İskenderiye Kütüphanesi için yetmiş Yahudi bilgin tarafından yetmiş günde yazılmıştır. Geleneksel tarihi MÖ. 250 yıllardır (aslında tamamlanması büyük bir olasılıkla yüz yıldan daha fazla sürmüştür). Bu çeviri önemlidir çünkü, (1) bize İbranice Mazoterik metinle kıyaslayacak antik bir metin sunar; (2) bizlere MÖ. ikinci ve üçüncü yüzyıllardaki Yahudi yorumlarının durumunu gösterir; (3) bize Yahudilerin İsa’yı reddetmeden önceki Mesih anlayışlarını bildirir. “LXX” olarak kısaltılır.

Sinaitikus. Bu, MS. dördüncü yüzyıla ait bir Grekçe el yazmasıdır. Sina Dağı'nın geleneksel konumu olan Jebel Musa'daki Azize Katerin manastırında Alman bilgin Tischendorf tarafından bulunmuştur. Bu el yazmasına, İbranice alfabenin birinci harfi olan “*alef*” [א] adı verili. Hem Eski Antlaşma'yı, hem de Yeni Antlaşma'nın bütünü içerir. Yuvarlak majüskül harfle yazılmış en eski el yazmalarımızdan biridir.

Sistemantik teoloji. Bu, Kutsal Kitap'ın gerçeklerini birleşmiş ve mantıksal bir şekilde anlatmaya çalışan yorum aşamasıdır. Hristiyan teolojisinin (Tanrı, insan, günah, kurtuluş vb. gibi) kategorilere göre, tarihselden ziyade mantıklı bir sunumudur.

Sözdizimi. Bu, cümlenin yapısıyla ilgili bir Grekçe terimdir. Cümle kısımlarının düşüncüyü tamamlamak için nasıl bir araya getirildiğiyle ilgilidir.

Talmud. Bu, Yahudi Sözlü Geleneğin kodlandırılmasının ismidir. Yahudiler, Talmud'un Sina Dağı'nda Tanrı tarafından Musa'ya verildiğine inanıyordu. Aslında Yahudi öğretmenlerin yıllardır öğrettikleri toplu bilgeliğe benzer. Talmud'un, biri Babil Talmudu, diğeri de daha kısa ve bitmemiş olan Filistin Talmudu olmak üzere iki yazılı çeşidi vardır.

Tevrat. Bu, “öğreti” anlamına gelen İbranice terimdir. Musa'nın (Yaratılış'la başlayıp Yasa'nın Tekrarı'nın sonuna kadar olan) yazılarının resmi ismi haline gelmiştir. Yahudiler için, İbrani kanonunun en yetkili bölümüdür.

Textus Receptus. Bu ad, MS. 1633 yılında Grekçe Yeni Antlaşma'nın Elzevir nüshasında oluştu. Esasen sonradan kaleme alınmış birkaç Grekçe el yazmasından ve Erasmus'un (1510-1535), Stefanus'un (1546-1559) ve Elzevir'in (1624-1678) Latince çevirilerinden üretilmiş bir Grekçe Yeni Antlaşma biçimidir. A. T. Robertson, (*Yeni Antlaşma'nın Metin Kritisine Giriş*) *An Introduction to the Textual Criticism of the New Testament*, sayfa 27'de, “Bizans metni resmen Textus Receptus'tur” der. Bizans metni, (Batı, İskenderiye ve Bizans olmak üzere) ilk Grekçe el yazmalarının üç sınıfı içinden en az değerli olanıdır. Yüzyıllardır elle çoğaltılan metinlerde biriken hataları içerir. Ancak A. T. Robertson aynı zamanda, “Textus Receptus bizim için epey doğru bir metni korumuştur” der (sayfa 21). Bu Grekçe el yazması geleneği (özellikle de Erasmus'un 1522'deki üçüncü baskısı), MS. 1611'deki Kral James Versiyonu'nun temelini oluşturur.

Tipolojik. Bu, özel bir yorum türüdür. Genelde, analogik bir simge aracılığıyla Eski Antlaşma ayetlerinde bulunan Yeni Antlaşma gerçekleriyle ilgilidir. Bu hermenötik kategorisi, İskenderiye yönteminin ana öğelerinden biriydi. Bu tür yorumun suistimali yüzünden kişi, kullanımını Yeni Antlaşma'da geçen kesin örneklerle sınırlamalıdır.

Tümdengelim. Bu mantık yöntemi, mantık kullanarak genel ilkelere kesin uygulamalara götürür. Gözlemlenen kesin noktalardan genel sonuçlara (teorilere) götüren bilimsel yöntemi yansıtan tümevarımsal mantığın tam tersidir.

Tümevarımsal. Bu, belirli ayrıntılardan bütüne doğru giden bir mantık yöntemidir. Modern bilimin deneysel yöntemidir. Aristo'nun temel yaklaşımı budur.

Vahiy. Bu, Tanrı'nın insanlığa konuştuğu kavramına verilen isimdir. Kavramın bütünü genelde üç terimle dile getirilir: (1) Vahiy—Tanrı, insanlık tarihinde etkin olmuştur; (2) esin—Tanrı, Kendi işleri ve bunların ne anlama geldiği konusunda doğru yorumları, onları insanlık için kaleme almaları üzere belirli seçilmiş adamlara vermiştir; ve (3) aydınlatma—Tanrı, Kendini belli edişini insanların anlaması için Ruhunu vermiştir.

Vatikanus. Bu, MS. dördüncü yüzyıla ait bir Grekçe el yazmasıdır. Vatikan kütüphanesinde bulunmuştur. Başlangıçta bütün Eski Antlaşma'yı, Apokrif'i ve Yeni Antlaşma'yı içeriyordu. Ancak (Yaratılış, Mezmurlar, İbraniler, Pastoral Mektuplar, Filimun ve Vahiy gibi) bazı kısımları kaybolmuştur. Özgün yazılardaki özgün sözcüklerin hangileri olduğunu bulmakta çok yararlı bir el yazmasıdır. Büyük harfle "B" olarak belirlenmiştir.

Vulgata. Bu, Jerome'un Latinceye çevirdiği Kutsal Kitap'a verilen isimdir. Roma Katolik Kilisesi'nin kullandığı temel ya da "ortak" çeviri haline gelmiştir. Bu çeviri, MS. 380'lerde yapılmıştır.

YHWH. Bu, Tanrı'nın Eski Antlaşma'daki Antlaşma ismidir. Mısır'dan Çıkış 3:14'te tanımlanır. İbranice "olmak" teriminin nedensel biçimidir. Yahudiler, bu adı ağızlarına boş yere alma korkusuyla onu söylemekten kaçınırlardı; bu yüzden onun yerine İbranice *Adonai*, yani "RAB" terimini kullanırlardı. Bu antlaşma ismi, başka dillere bu şekilde çevrilmiştir.

Yorum Kitabı. Bu özel bir araştırma kitabıdır. Kutsal Kitap'taki bir kitabın genel arka planını verir. Bundan sonra kitabın her bölümünün anlamını açıklamaya çalışır. Bazıları uygulamaya odaklıdır, diğerleriye metni daha teknik bir şekilde ele alırlar. Bu kitaplar yararlıdır ama sadece kişi önce kendi incelemesini yaptıktan sonra kullanılmalıdır. Yorumcunun yorumları hiçbir zaman eleştirisiz kabul edilmemelidir. Değişik teolojik bakış açılarına sahip birkaç yorum kitabını kıyaslamak da genelde yararlıdır.

Yüksek Kritik. Bu, Kutsal Kitap yorumunda, Kutsal Kitap'ın belirli bir kitabının tarihsel ortam ve edebi yapısına odaklı olan bir süreçtir.

Zıt. Bu, İbranice şiir satırları arasındaki ilişkiyi bildirmek için kullanılan üç tanımlayıcı terimden biriydi. Anlam bakımından zıt olan şiir satırlarıyla ilgilidir (bkz. Özd. 10:1, 15:1).

DOKTRİNSEL BİLDİRİ

İman bildirileri pek ilgimi çekmiyor. Kutsal Kitap'ın kendisini onaylamayı tercih ederim. Ancak bir iman bildirisinin beni tanımayanlar için doktrinsel bakış açımı değerlendirmenin bir yolunu sağlayacağını bilincindeyim. Günümüzde o kadar çok teolojik hata ve aldatmaca var ki, size teolojimin kısa bir özetini sunuyorum:

1. Hem Eski hem Yeni Antlaşma olmak üzere Kutsal Kitap, Tanrı'nın esinlendirilmiş, hatasız, yetkili ve sonsuz Sözü'dür. Tanrı'nın Kendisini bildirmesi, insanların da doğüstü bir önderlik altında bunu kaleme almasıdır. Tanrı ve amaçları hakkındaki açık gerçeğin elimizdeki tek kaynağıdır. Ayrıca Tanrı'nın kilisesi için tek iman ve uygulama kaynağıdır.
2. Sadece bir tek sonsuz, yaratıcı, kurtarıcı Tanrı vardır. O, görünen ve görünmeyen her şeyin yaratıcısıdır. Kendisini sevgi ve ilgi dolu olmanın yanı sıra adil olarak da vahyetmiştir. Tanrı Kendisini, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh olmak üzere üç değişik Kişi'yle vahyetmiştir. Bunlar birbirlerinden tamamen ayrı, ancak öz olarak aynıdırlar.
3. Tanrı, aktif olarak bu dünyanın yönetimindedir. Tanrı'nın yaratılışı için hem değişmeyen ve hem de insanın özgür iradesine izin veren kişisel odaklı bir sonsuz planı vardır. Hiçbir şey Tanrı'nın bilgisi ve izni olmadan gerçekleşmez, buna karşın hem melekler, hem de insanlar arasında bireysel seçeneklere izin verir. İsa, Baba'nın seçilmiş Adamı'dır ve hepimiz de O'nda potansiyel olarak seçilmişizdir. Tanrı'nın olayları önceden bilmesi, insanları önceden belirlenip yazılmış bir kadere mahkûm etmez. Hepimiz düşünce ve davranışlarımızdan sorumluyuz.
4. İnsanlık, Tanrı'nın suretinde yaratıldığı ve günahtan özgür olduğu halde, Tanrı'ya karşı asilik etmeyi seçmiştir. Adem'le Havva, doğüstü bir aracı tarafından ayartıldıkları halde, inatçı benmerkezliliklerinden sorumluydu. Asilikleri insanlığı ve yaratılışı etkilemiştir. Hem Adem'deki toplu durumumuzdan, hem de bireysel istekli asiliğimizden ötürü hepimiz Tanrı'nın merhametine ve lütfuna muhtacız.
5. Tanrı, düşmüş insanlık için bir bağışlanma ve eski konuma dönme yolunu sağlamıştır. Tanrı'nın eşsiz benzersiz Oğlu İsa Mesih, bizim yerimizi alıp ölecek bir insan haline gelmiş, günahsız bir yaşam sürmüş ve insanlığın günahının cezasını ödemiştir. Tanrı'yla barışıp paydaşlık etmenin tek yolu O'dur. O'nun bitmiş işine iman etmekten başka bir kurtuluş yolu yoktur.
6. Her birimiz, Tanrı'nın İsa'da bağışlanma ve eski halimize dönme teklifini kişisel olarak kabul etmeliyiz. Bu, İsa aracılığıyla Tanrı'nın vaatlerine istekli olarak güvenip bilinen günahlara bilerek ve isteyerek sırtımızı çevirmeyle gerçekleşir.
7. Hepimiz Mesih'e olan güvenimiz ve günahtan tövbemiz temel alınarak tamamen bağışlanıp eski konumumuza getirildik. Ancak bu yeni ilişkinin kanıtı, değişmiş ve değişmekte olan bir yaşamdır. Tanrı'nın insanlık için hedefi, bir gün cennete düşmek değil, şu an Mesih'e benzemektir. Gerçekten kurtulanlar ara sıra günah işledikleri halde, yaşamları boyunca iman ve tövbede devam edeceklerdir.
8. Kutsal Ruh, "diğer İsa"dır. O, kayıp insanları Mesih'e yönlendirmek ve kurtulmuş insanlarda Mesih benzerliği oluşturmak için dünyada bulunmaktadır. Kişi, kurtulduğu zaman Kutsal Ruh armağanını alır. Bunlar, Mesih'in bedeni olan kilisenin arasında bölüştürülmüş olan İsa'nın yaşamı ve hizmetidir. Esasen İsa'nın tutum ve güdülere olan armağanlar, Ruh'un ürünü tarafından motive edilmelidir. Ruh, Kutsal Kitap zamanlarında olduğu gibi günümüzde de etkindir.
9. Baba, dirilmiş İsa Mesih'i her şeyin Yargıç haline getirmiştir. İsa bütün insanlığı yargılamak için geri dönecektir. İsa'ya güvenenler ve isimleri Kuzu'nun yaşam kitabında olanlar, O geri döndüğünde yüceltilmiş sonsuz vücutlarını alacaklardır. Onlar sonsuza dek O'nunla birlikte olacaklardır. Ancak, Tanrı'nın gerçeğini kabul etmeyenler Üçlükte Bir Olan Tanrı'yla paydaşlık yapmanın sevincinden sonsuza dek mahrum kalacaklardır. Bu kişiler Şeytan ve melekleriyle birlikte yargılanacaklardır.

Bu, kesinlikle her şeyi kapsayan bir liste olmadı ancak size yüreğimdeki teolojik inançları aktarabildiğini umuyorum.

“Elzem olan şeylerde birlik, yan konularda özgürlük ve her şeyde sevgi” ilkesini seviyorum.